

C. Argetoianu

CONSTANTIN ARGETOIANU

ÎNSEMNĂRI ZILNICE

Volumul I

2 februarie 1935 – 31 decembrie 1936

Ediţie şi indice
de
STELIAN NEAGOE

EDITURA *MACHIAVELLI*
Bucureşti, 1998

Colecţia
ISTORIE & POLITICĂ
este coordonată
de
STELIAN NEAGOE

Fotografia de pe coperta a IV-a
îl reprezintă pe **Nicolae Titulescu**,
într-o ipostază elocventă pentru marele european.

Bucureşti-1, B-dul Banu Manta nr. 22

ISBN 973-96599-9-14

NOTĂ ASUPRA EDIŢIEI

Cu acest volum începem editarea unui nou ciclu din scrierile politice ale lui Constantin Argetoianu (n. 3/15 martie 1871 — m. 6 februarie 1955). Este vorba de *Însemnările Zilnice* ce se întind pe o perioadă relativ scurtă de timp — un deceniu — dar care însumează mii de file, proiectate să vadă lumina tiparului în peste zece volume.

Când în martie 1940 Argetoianu punea punct final redactării *Amintirilor* sale din anul 1934, lăsa să se întrevadă ce va urma după aceste Memorii-fluviu:

„Evenimentele din ultimii ani, desele mele călătorii, boala şi necazurile, m-au întârziat în redactarea acestor *Amintiri,* pe care hotărâsem de mult să le închei în ultima zi a anului 1934, urmând ca de la 1 ianuarie 1935 să ţin *Însemnări Zilnice* despre fapte şi întâmplări pe care le-aş fi socotit mai interesante.

Am întârziat, şi deşi am ajuns la sfârşit tot nu sunt gata. Mai am multe capitole dindărăt de complectat şi mă întreb dacă voi ajunge chiar vreodată să le scriu."

În urmă cu doi ani, în 1938, când a acceptat să i se tipărească notele de călătorie în Egipt, Argetoianu a ţinut să facă o adnotare în subsolul paginii de preambul: „De la 1935 înainte am notat evenimentele şi informaţiile mai de seamă în *Însemnări Zilnice.* Această nouă serie va putea servi pentru documentarea celor ce vor cerceta mai târziu vremurile noastre".

Iată-ne, prin urmare, ajunşi în faţa unei noi scrieri politice argetoiene aflată în manuscris şi gata să provoace impactul cu posteritatea critică a incomodului castelan de la Breasta de Dolj.

Constantin Argetoianu a ezitat asupra denumirii noii sale producţii scriitoriceşti. Pentru anul 1935 le-a numit *Note Zilnice.* Se va stabili însă destul de repede la genericul *Însemnări Zilnice*, pe care îl întâlnim constant în foaia de titlu a manuscriselor circumscrise fiecărui an calendaristic.

În volumul ce prezentăm am inclus *Însemnările Zilnice* consemnate de Argetoianu în anii 1935–1936. Notele din 1935 încep cu data de 2 februarie, momentul revenirii autorului din călătoria în Egipt. Din anul 1936 lipsesc *Însemnările Zilnice* cuprinse între 18 august şi 22 decembrie. Toate demersurile noastre au rămas infructuoase, n-am putut să dăm de urma filelor răzleţite în cine ştie ce împrejurare nefericită.

*

Însemnările Zilnice sunt un alt gen de scrieri politice. *Memoriile* puteau să fie subiective, pe alocuri mustind de patimă sau încărcate de partizanat politic. La rigoare coroborai memorialistica lui Argetoianu cu alte izvoare narative sau cu documentele oficiale emise în epocă şi găseai măsura lucrurilor, balansând pe muchia adevărului relativ posibil în Istorie.

Însemnările Zilnice cuprind date şi fapte reţinute la priză directă, desprinse din cotidian şi încredinţate colii de hârtie ca atare. Martorul ocular are puţin răgaz pentru digresiuni, pentru analize şi interpretări politice. Argetoianu consemnează o informaţie şi dacă se dovedeşte greşită pe parcurs o corectează. Şi aşa din ştiri mai mult sau mai puţin comentate de autor şi de amfitrionii săi, din audienţe, vizite şi conversaţii de tot felul — încetul cu încetul se panoramează întreaga viaţă politică din zilele, lunile şi anii respectivi. Poţi să nu fi de acord cu parte din „pişcăturile" lui Argetoianu pe marginea notelor înregistrate în caietele sale manuscrise, dar nu poţi să ignori evenimentele petrecute aievea şi nicidecum născute din fantezia debordantă a cuiva sau a altcuiva.

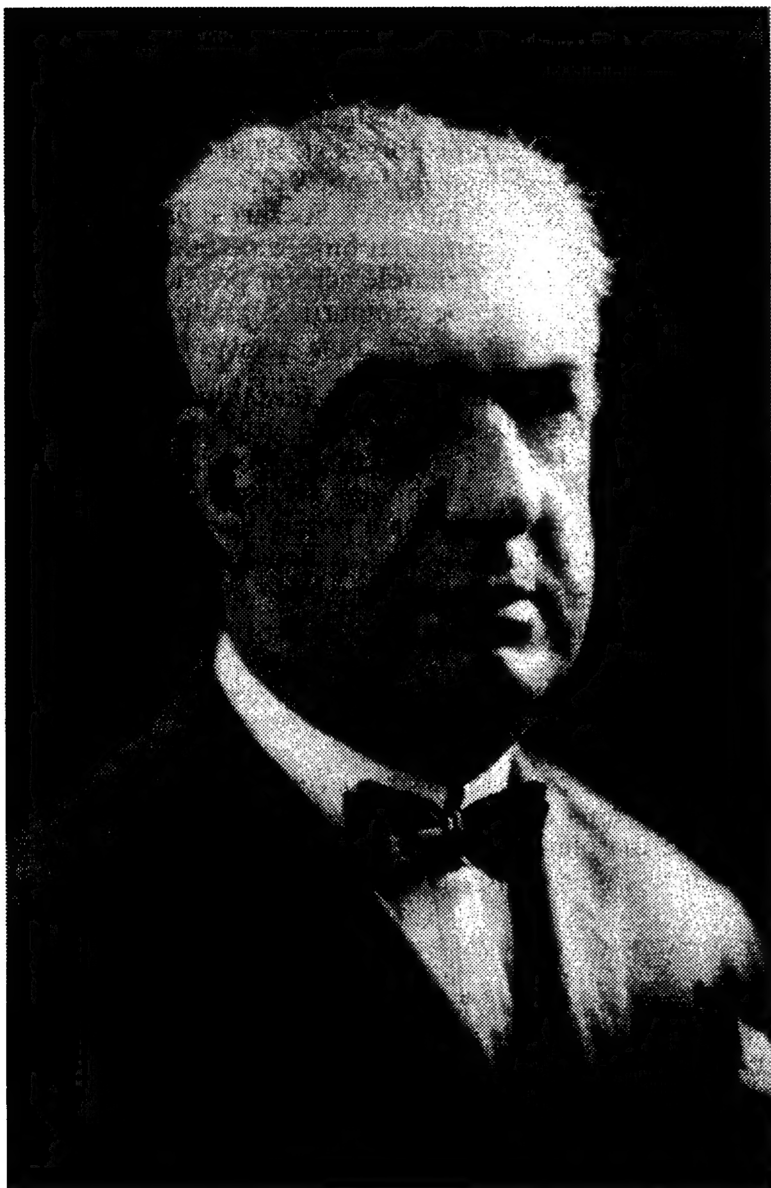
Constantin Argetoianu judecă oamenii şi situaţiile în legătură cu implicarea lor într-un timp şi într-un spaţiu date. Omul şi scriitorul politic fişează întruna şi îşi permite din când în când să facă observaţii personale critice duse până la cinism. Este dreptul lui dar este şi obligaţia noastră de a filtra veninul din clepsidra lui Argetoianu. Bunăoară, ştim astăzi infinit de multe şi pozitive lucruri despre marele european Nicolae Titulescu, despre savantul Nicolae Iorga, pentru ca să nu ne lăsăm furaţi „per total" de perdafurile cu care le face cinste contemporanul lor Argetoianu... Şi exemplele pot continua cu victimizaţii din *Însemnări Zilnice*. Personal ne reprimăm orice veleitate de arbitraj în cele politice. Lăsăm altora tentaţiile speculative de a drămui răvăşitoarea *dreptate* a lui Argetoianu şi de a şlefui din varii izvoare personalităţile celor incondeiaţi în fel şi chip de vigurosul scriitor portretist. Şi apoi, drumul la care am purces din nou este atât de lung! Vom avea destulă vreme să nivelăm asperităţi şi să apropiem lucruri şi oameni declaraţi implacabili. Să ne pregătim, mai bine, a ne bucura de regalul-revanşă pe care ni-l oferă marele scriitor politic al cărui spirit bântuie în căutarea crucii pe câmpurile Sighetului.

***

Ca şi seria *Memoriilor*, edităm *Însemnările Zilnice* după caietele manuscrise aflate în fondurile arhivistice centra-le din ţară. Transcrierea textelor s-a făcut după un procedeu de compromis între normele „vechi" şi recomandările „noi" ale ortografiei limbii române. Toate notele de subsol aparţin lui Constantin Argetoianu. Intervenţiile noastre sunt marcate între paranteze rotunde şi cu însemnul — *nota St.N.*

STELIAN NEAGOE

P.S. Această ediţie a *Însemnărilor Zilnice* o dorim a fi un pios *Omagiu* adus *Doamnei Marie Jeanne Argetoianu*, singulara fiică a marelui scriitor, de prea curând trecută în lumea umbrelor.

C. Argetoianu

CONSTANTIN ARGETOIANU

ÎNSEMNĂRI ZILNICE

(Notele încep numai de la 2 februarie 1935; în ianuarie a avut loc călătoria mea în Egipt, iar cu notele adunate în această călătorie am scris ultimul capitol al ultimului volum din Amintirile mele intitulate PENTRU CEI DE MÂINE)

1935

2 februarie. — Azi a fost Aristid Blank la mine. Nu-l mai văzusem de trei ani, de când părăsisem Ministerul de Finanţe. Aşteptam vizita lui; eram prevenit de Şoneriu şi de Cecropide. Înainte de plecarea mea în Egipt, Şoneriu mi-a povestit o conversaţie, pe care o avusese cu câteva zile înainte, la Milano, cu Aristid. De unde până toamna trecută mă înjura de mă spurca, n-a mai vorbit lui Şoneriu decât de calităţile mele, întrebându-l dacă crede că aş fi dispus să mă împac cu el. Şoneriu i-a răspuns cu drept cuvânt că de o împăcare nu putea fi vorba fiindcă, atât cât ştie el vreun conflict nu fusese între noi, şi că nu putea fi chestiune decât de o lămurire a atitudinii arţăgoase luate de dânsul faţă de mine. Aristid a adăugat: „Crezi că mă va primi?", întrebare la care Şoneriu a răspuns că deşi nu are calitatea să decidă, e convins că-l voi primi, după câte ştie el. Aristid a continuat înjurând Guvernul şi mai ales pe Slăvescu, care nu pricepe nimic etc. etc. . „Mă duc la St. Moritz să văd pe Titulescu. Trebuie să se înţeleagă cu Argetoianu şi să facă ei un Guvern". Raportându-mi această conversaţie, Şoneriu m-a întrebat dacă vreau să mă întâlnesc cu Aristid. I-am răspuns că sunt gata să-l primesc, cu atât mai vârtos că de mult vream să ştiu motivele pentru care mă înjura pe toate potecile. A rămas ca întâlnirea să aibă loc după înapoierea mea din Egipt.

Înainte de această înapoiere, la 28 ianuarie, A.B. publicase o pagină întreagă în *Universul* sub un titlu-manşetă de o şchioapă (ce ocupa toată lăţimea foii) *Ce aş spune de m-ar consulta...* Un program întreg politic, economic şi social, cu multe părţi bune, inteligent scris, deşi pe alocuri aluneca în utopie. Nu avusesem încă timpul să-l citesc, neglijenţă pe care am mărturisit-o autorului şi care m-a scutit să discut cu el principii şi amănunte de ordin mai mult literar decât politic sau economic.

Am început prin a exprima vizitatorului meu oarecare nedumerire faţă de atitudinea sa, după toate câte le făcusem ca ministru de finanţe în favoarea Băncii Blank, după tot ponosul pe care-l dusesem în spinare din cauza lui. A avut inteligenţa — căci numai prost nu e — să nu nege nimic şi a încercat să explice. Mi-a reproşat că nu l-am scăpat, şi mi-a povestit că vorbind cu Tardieu la Paris, după ce l-a pus în curent cu nenorocirile sale, acesta l-ar fi întrebat: „Qui était ministre des finances à ce moment?" — „Argetoyano". — „Comment", ar fi continuat Tardieu, „Argetoyano était ministre des finances et il a laissé tomber votre banque?" Cu toată autoritatea lui Tardieu, am declarat lui Aristid că mă simt cu conştiinţa împăcată, şi că mă mir că am putut face şi cât am făcut cu mâinile legate cum mă băgase în Guvern Majestatea Sa, cu Manoilescu la Banca Naţională şi cu Iorga în cârcă. Banca Naţională şi toate băncile mari se coalizaseră împotriva Băncii Blank, şi a trebuit energia mea ca să pot pune în picioare acel Sindicat al Băncilor care a mai salvat ce se mai putea salva de pe urma operaţiunilor nenorocite săvârşite de către dl. Aristid însuşi. N-a insistat şi am trecut la examenul situaţiei politice, pe care o vede ca om inteligent, aşa cum e. Am căzut de acord pe multe puncte dar nu am intrat în amănunte de executare. Rezultatul vizitei a fost revenirea între noi, la vechile raporturi dinainte de 1932. Date fiind relaţiile lui, e mai bine să-l am cu mine decât în contra mea. Din acest punct de vedere întrevederea a fost cu folos.

— Pe ziua de ieri schimbare în Guvern: în locul lui Slăvescu, demisionat, a luat Finanţele Victor Antonescu, iar la Justiţie a trecut Valer Pop, până aici ministru fără portofoliu. Pretextul demisiei lui Slăvescu este o divergenţă cu restul Guvernului care a aprobat propunerile lui Manolescu-Strunga cu privire la politica devizelor. După noile dispoziţii, din 100 unităţi devize intrate în ţară (pe baza exportului), 40 vor fi vărsate la Banca Naţională care le va plăti pe cursul oficial al leului. Restul de 60 va rămâne la dispoziţia exportatorului care le va putea valorifica *pe faţă* şi după anumite norme. Contradicţia e flagrantă: pe de o parte Guvernul afirmă sus şi tare că vrea să menţină intactă stabilitatea monetară, iar pe de alta autorizează schimbul sub cursul legal pentru 60% din sumele ce intrară în ţară. Ceea ce dovedeşte că forţa împrejurărilor e mai tare ca aceea a intenţiilor omeneşti.

În realitate, Slăvescu n-a demisionat însă din cauza acestei neînţelegeri, şi nici fiindcă dându-şi seamă de situaţia disperată a Tezaurului n-a voit să contrasemneze falimentul final. A demisionat fiindcă l-a dat afară din Guvern Aristid Blank, pur şi simplu. Cu el a plecat şi Lăzeanu,

secretarul general — şi pentru aceleaşi motive. Victor Antonescu a rezistat cât a putut şi a primit Ministerul de Finanţe cu greu, ca o adevărată osândă.

7 februarie. — Dejunat ieri la Pangal cu George Cesianu, ca să ne împăcăm. Căci după câte-mi spusese Pangal era supărat pe mine, fiindcă nu i-aş fi dat destulă atenţie pe când eram ministru de finanţe. Nu am câtuşi de puţin conştiinţă de aşa ceva, şi cred că numai o susceptibilitate excesivă l-a făcut să creadă într-o lipsă de prietenie din partea mea. Socotesc pe Dinu şi pe George Cesianu ca oameni de o cinste şi de o lealitate rare în România, şi îi stimez şi îi preţuiesc pentru aceste însuşiri. Prilejul ce mi se da de a lămuri un echivoc, era binevenit. L-am lămurit pe deplin. Am avut apoi o conversaţie amicală, asupra situaţiei politice, şi ne-am găsit în deplin acord, că numai prin schimbări radicale în toate direcţiile se mai poate salva ceva. Iniţiativa acestor schimbări nu poate să o ia decât Regele. Ne-am părăsit prieteni.

Printr-o fericită coincidenţă, înapoiat acasă Cesianu a găsit o convocare telefonică pentru aceeaşi zi, din partea Regelui. S-a dus la el cu mintea încă încălzită de tot ce-i spusesem. De la Rege a venit la mine şi mi-a spus că a fost reţinut 1 oră şi 3/4. A repetat Regelui toate câte i le înşirasem, fără să-i ascundă că dejunase cu mine. A găsit pe Suveran foarte voios, „nu l-am mai văzut aşa din anul în care a venit“, dar foarte prost informat. A căutat să-i îndrepte informaţia. Au vorbit mult de mine. Regele mă ţine în înaltă stimă şi a însărcinat pe Cesianu să-mi spună că dacă nu mă vede e ca să aibă pace cu Guvernul său, dar că totuşi în curând mă va întâlni, şi că să nu mă supăr. Guţă Tătărescu i-a făcut scene fiindcă a primit pe Goga de două ori pe rând, în afacerile Fundaţiilor Regale (e drept că Goga a comentat aceste audienţe în interes politic). Cesianu a vorbit Regelui şi politică şi impresia lui a fost că nu va schimba Guvernul *imediat*, iar că după acest Guvern, nu va mai veni un Guvern de partid...

8 februarie. — Am avut astăzi vizita lui Franasovici. Prin Şoneriu, prin Cosăcescu, prin Radovici îşi exprimase de mai multă vreme dorinţa să stea de vorbă cu mine. În cele din urmă îmi trimisese vorbă prin Şoneriu că va veni după ce va fi pus în curent şi pe Rege despre această vizită. Mi-a declarat că Regele a aprobat luarea de contact cu mine. Ca şi Cesianu, Franasovici mi-a transmis regretul Regelui că n-a putut să mă vadă în timpul din urmă, şi rugămintea să nu fiu supărat (!!!). A trecut apoi de-a dreptul la scopul vizitei sale. A recunoscut că Guvernul nu mai poate merge aşa. *Ori se întăreşte, ori trebuie să plece.* Vede o posibilitate de întărire prin intrarea mea în Guvern, şi a lui Goga. Nu numai în Guvern dar şi în partid. Partidul duce lipsă de oameni cu autoritate şi cu experienţă. Cu mine, zicea el, partidul ar putea să se întărească şi în tot cazul Guvernul, în aşa mod, încât să poată pune capăt tulburărilor din partid. Regele e pentru şi tot repetă lui Franasovici: „Betonaţi-vă, sunteţi cam şubrezi, betonaţi-vă“. Tătărescu a fost totdeauna pentru o revenire a mea în Partidul Liberal. Dinu Brătianu se va supune, sau va fi înfrânt.

Am răspuns lui Franasovici că dacă este vorba numai de o vremelnică întărire a unui Guvern pe ducă, nu sunt eu omul care să joace rolul balonului de oxigen. Dacă însă este vorba să se facă ceva serios, un Guvern care să poată duce la îndeplinirea unui program de refaceri şi de reforme, sunt gata să stau de vorbă. N-am făcut niciodată chestiuni personale în politică, şi dacă mă înţeleg pe program, restul merge de la sine. Franasovici mi-a declarat că aşa vede lucrurile şi el, şi că ar fi vorba de un Guvern nou, care ar începe prin modificarea Constituţiei, actualul Parlament făcând strigările necesare după care îndată alegeri pentru Constituantă.

Am replicat că un asemenea drum nu se poate străbate decât cu sincera colaborare a Regelui. La urma urmei de la el depinde totul. Ce vrea Regele? Vrea într-adevăr o întărire şi o menţinere încă cel puţin doi ani a unui Guvern liberal lărgit sau vrea altceva? A convenit şi Franasovici că totul e în mâna Regelui, şi am rămas înţeleşi ca Tătărescu să-i pună net chestiunea, să vorbesc şi eu cu El, apoi să ne revedem, eventual în trei, şi cu Tătărescu.

— Pauker a fost azi la Pangal. *Adevărul* îşi dă seama — zice Pauker — că mergem spre o dictatură. Partidele sunt într-un hal de anarhie care nu mai poate da nimic. *Adevărul* e principial contra dictaturii, dar dacă dictatură trebuie să fie, atunci cei din Sărindar preferă dictatura mea. Cu mine se pot înţelege. Sunt prin urmare la dispoziţia mea.

— Ottescu a fost la Titulescu. L-a găsit în pat, semigripat. Urla şi tuna, că era mai bine să stea la Geneva, că acolo avea toate ştirile, putea să citească discursurile lui Mac Donald sau ale lui Laval în original. Aici trebuie să se mulţumească cu *Universul*. I-a făcut apoi pe lung teoria *indispensabilei continuităţi în direcţia Ministerului de Externe.* Ottescu a avut impresia că era la adresa mea.

— În şedinţa de alaltăieri, la Cameră, am executat (cu prilejul legii distribuirii împrumutului) pe un numit Plătăreanu, raportor obraznic, care-şi permisese să mă atace prosteşte în raportul său. Primesc acum, prin „Serviciul Presei" tăieturile din ziare. Succesul a fost mai mare decât crezusem.

— Citit raportul Auboin — ultimul. E crud pentru Guvern, dar bine documentat, şi just. Şi totuşi n-are dreptate: o ţară trebuie înainte de toate să trăiască. Principiile ortodoxiei financiare şi economice, în momente de criză ca acestea, nu se pot menţine decât cu călcare în practică, a celor susţinute în teorie. E regimul minciunii şi cârpelii în plin.

9 februarie. — Revăzut pe Ar. Blank care îmi dă amănunte asupra lichidării datoriilor Băncii Blank. El speră să plătească tot până la sfârşitul termenului concordatelor, precum şi suma pe care o mai datoreşte Statului deşi a fost scos din obligo, datoria aceasta fiind trecută în contul Băncii Industriale — mofluză.

Am fost să văd pe Titulescu, tot gripat. L-am găsit furios împotriva lui Manolescu-Strunga şi a Guvernului care tolerează „nebuniile" pe care ministrul de industrie le comite la Londra. Nu s-a mulţumit, pe baza deplinelor puteri ce i s-au dat, să angajeze transferuri foarte oneroase pentru noi şi care constituie un precedent periculos pentru reglarea datoriilor noastre în alte ţări, dar a îndrăznit să confere şi decoraţii (cu asentimentul Regelui) la diferite personalităţi engleze, fără ca el (Titulescu) să fie măcar consultat, atunci când atâţia oameni care l-au servit acolo au rămas nedecoraţi! Această afacere de nimic l-a supărat pe Titulescu mai mult decât greşelile mari şi de ordin general pe care Strunga le comite peste graniţă. În ziarele de azi citesc că Excelenţa de la Industrie a fost rechemată de urgenţă în ţară „unde prezenţa sa este indispensabilă", după formula obişnuită. De altminteri Titulescu pare deprimat. Poate e şi gripă la mijloc. E plin de dispreţ pentru Guvern, de care se simte izolat. Tratează pe Mac Donald de idiot, pe Laval de prost, pe Jeftici de burtă-verde. Numai Kemal şi Mussolini scapă cu faţa curată. Hitler e şi el un nărod, care n-a ştiut şi nu ştie să profite de împrejurări, să semneze pactul oriental şi să obţină în schimb „die Gleichberechtigung". „Nu sunt oameni nicăieri. În Franţa de când a murit Briand, Poincaré, Barthou e o jale. Suntem câţiva, Beneş, eu, care formăm ca un corset pentru menţinerea păcii în Europa. Dacă nu ne opuneam la înţelegerea în 4 n-am fi ajuns la acordul de la Roma nici la cel de la Londra. Am ajutat mult (!!) la încheierea acestor acorduri, şi am servit astfel bine pacea. Am împăcat România cu Rusia sovietică. Aştept să se înţeleagă Germania cu Franţa ca să pot merge şi la Berlin. Şi apoi, sunt sătul, mă, mă duc să mă odihnesc!"

Îmi vorbeşte despre Beneş care va fi ales în curând preşedinte al Republicii Cehoslovace. Massaryk nu mai poate sta,[1] şi-a pierdut facultăţile intelectuale, nu mai are memorie şi nu mai poate vorbi decât englezeşte. Am întrebat pe Titulescu dacă ştie cine ar lua locul lui Beneş, în cazul când acesta ar trece în al lui Massaryk. Mi-a răspuns c-ar fi trebuit să fie Osuski (ministrul cehoslovac de la Paris) dar că Beneş va numi la început (i-a spus-o) pe Krofta (ajutorul său actual) căruia trebuie să-i dea această satisfacţie. Krofta are însă 60 de ani şi nu va rămâne în capul Ministerului de Externe decât 2 ani. Apoi, va fi Osuski 12 ani, căci Beneş e sigur de 2 preşedinţii a câte 7 ani! Viitorul Suveran al „Bemilor" a rugat chiar pe Titulescu — spune el — să vorbească cu Osuski (un bun prieten) şi să-l prevină de aceste proiecte. „Când am povestit lucrurile astea Regelui, s-a mirat de siguranţa lui Beneş, de a dura atâta vreme în fruntea treburilor ţării sale, şi repeta întruna: «12 ani, 12 ani, frumos lucru. — Paisprezece, Sire, i-am spus şi vezi de-aia merg bine treburile acolo». Eu nu pricep pe Beneş că primeşte — el nici n-are mare poftă în fond, s-a obişnuit să bată cu ciocanul de 16 ani, îi va veni greu să stea acum închis într-un palat. Eu n-aş putea, şi n-aş primi niciodată!"

- „Ce, mă, vrei să te faci preşedinte de Republică? Am să te spun Regelui!" — A sărit înţepat de vorbele mele şi a început să urle că niciodată nu e priceput cum trebuie. În realitate nu pricepuse el gluma mea!

Ne-am părăsit prieteni şi i-am propus să mai facem o dată puţină politică internă împreună. „De ce nu?" a fost răspunsul lui şi a rămas să ne mai întâlnim, să mai vorbim.

10 februarie. — A doua zi după sosirea mea din Egipt mi s-a adus copia unui raport al lui Pitulescu (directorul Poştelor) adresat d-nei Lupescu, în care înaltul funcţionar relata înaltei doamne (raportul începea: Înaltă Doamnă!) părerile diverşilor conducători politici (eu nu figuram) asupra zisei doamne, interceptate la telefon. Raportul ar fi fost făcut în casa d-nei Cernăianu, (unde ar exista un adevărat oficiu de informaţii al Lupeascăi), cu colaborarea acesteia. Factum-ul, care a circulat în tot oraşul (mie mi s-au adus vreo cinci exemplare în spaţiul a câtorva zile) mi-a părut suspect fiindcă conţinea şi un pasaj supărător pentru mareşalul Averescu care nu putea să fi fost redactat în casa d-nei Cernăianu. Am ară-

[1] Beneş şi Titulescu s-au înşelat căci Massaryk şi-a revenit în fire şi a mai durat zece luni.

tat în *Amintirile* mele rolul d-nei Coca Cernăianu ca agent de legătură între mareșal și Lupeasca. Ea este o devotată averescană — mareșalul a poreclit-o „Madame Talleyrand" și îi apreciază mult inteligența — și este exclus ca ea să se fi pretat la o acțiune menită să scadă șansele lui Averescu față de o apropiere cu mediul Lupescu. Bănuiala mea era îndreptățită — raportul este aprocrif, și mi se spune astăzi că Siguranța a descoperit pe adevăratul autor, o licheluță din redacția unei foi efemere.

— Aflu, prin Zizi Cantacuzino, că Garda de Fier (legal dizolvată) s-ar transforma într-un partid cu titulatura „Totul pentru Țară" și că ar fi obținut deja de la comisia specială de pe lângă Ministerul de Justiție un semn electoral: un pătrat cu 2 puncte. Am trimis vorbă lui Zelea Codreanu că ar fi o mare greșeală: numai pasărea Phoenix renaște din cenușile ei, și apoi un partid sau o grupare politică nu trebuie să renunțe la privilegiul de a fi o grupare persecutată. Cu cât gardiștii vor fi mai strânși cu ușa și închiși, cu atât popularitatea lor — pentru moment scăzută din cauza inacțiunii ce și-au impus — va crește.

12 februarie. — Nae Ionescu trebuia să țină ieri seară la ora 6 o conferință la Fundația Carol, cu un subiect de agitație națională. La ora 6 fără un sfert — aula era plină — conferința a fost interzisă și poliția a venit să evacueze sala. Nae Ionescu, care sosise, a plecat și după el au plecat pâlcuri-pâlcuri studenții. Dând în piață de forțe militare reduse, studenții s-au luat la bătaie cu soldații. Au fost 6–7 soldați răniți și tot atâția studenți. Trupe venite în ajutor au barat străzile și au curățit piața. Nu fără a se face uz de petarde și de bombe cu gaze lacrimogene. Încăierarea a fost serioasă. Maiorul Hociung, din Jandarmerie, a fost destul de grav atins la cap. La ora 6 soseam tocmai la Jockey-Club și de acolo se auzeau vuietul și strigătele din piața Palatului. Tot incidentul e datorat prostiei Ministerului de Interne. Dacă n-ar fi interzis conferința nu s-ar fi întâmplat nimic. Dacă aș fi fost eu ministru de interne, nu numai că n-aș fi interzis conferința, dar m-aș fi dus să asist la ea. E a doua încăie-rare cu studenții, în ultimele zece zile. Prima a fost prilejuită de filmul sovietic „Locotenentul invizibil" la cinematograful Regal. Studenții au spart tot, și o bătaie în regulă s-a încins între ei și poliție. Garda de Fier începe iar să se miște. Gazetele de azi-dimineață sunt mute asupra ce-lor întâmplate ieri, după cum mute au fost după încăierarea de la cinema-tograful Regal. Mutism impus, bineînțeles.

— Se vorbește iar de criză în Guvern. Noul ministru de finanțe Antonescu a cerut tuturor colegilor săi să reducă cu 10% bugetele respectivelor Departamente. Toți au convenit, afară de dr. Angelescu care nu vrea să audă de reducere, ci cere, dimpotrivă, un spor, amenințând cu demisia în cazul în care ar fi refuzat.

13 februarie. — Ieri seară masă de adio oferită lui Auboin, de ministrul finanțelor, la „Clubul miliardarilor". Plasament bizar: sunt așezat după guvernatorul Băncii Naționale și după junele Victor Bădulescu subsecretar de Stat — bizar dar plin de tact, căci am la stânga pe Manoilescu și în față pe Gr. Filipescu. Victor Antonescu îmi confirmă neînțelegerea cu dr. Angelescu pe care-l numește „Napoleonul învățătorilor". Într-o întrevedere avută cu el în prezența lui Tătărescu, Angelescu a refuzat orice reducere în bugetul său spunând că mai bine demisionează. Antonescu i-a răspuns că n-are nevoie să demisioneze, fiindcă preferă dânsul să plece. Antonescu mai adaugă că ar fi declarat primului ministru că, dacă până sâmbătă toți miniștrii nu consimt la reducerea cerută de 10%, poate să-l considere ca demisionat. Am mai schimbat cu amicul Victor câteva păreri asupra situației politice: e om cu bun simț și vede lucrurile cum sunt.

14 februarie. — Ieri, audiență la Rege; nu-l mai văzusem de luni de zile — l-am găsit vesel și plin de voioșie: *rex beatus in felicissimo regno.* Cuvinte amabile și fără valoare, suficiente pentru restabilirea relațiilor cordiale între noi. Vorbit de multe. Își dă seama de greutăți „mais il ne s'en fait pas", s-a obișnuit cu paliativele și cu cârpelile, și pare convins „que tout finit par s'arranger". I-am vorbit de intervenția lui Franasovici. Mi-a confirmat că Franasovici venise la mine cu învoirea lui. La întrebarea dacă aprobă combinația propusă, mi-a răspuns evaziv, iar în cât privește o colaborare a lui Tătărescu cu mine mi-a spus textual: „Nu știu dacă *voi* face apel (va să zică, *el*, nu *Tătărescu*) la d-ta, dar dacă voi face, te rog să primești *în principiu.* Pentru detalii vei face cum vei vrea." Ce comedie mai e și asta? Vrea poate, după ce actualii guvernanți vor fi făcut strigările pentru Constituantă, să-i schimbe? M-a sfătuit să țin contact cu Guvernul.

Mi-a mai spus că contractul Skoda se va anula[1]. Se vor anula numai bateriile deja gata, chestiune de vreo 300 milioane. Pe chestiunea „afacerii Skoda", pare pe același teren ca mai înainte, și ar fi mulțumit dacă *s-ar spune tot.* Mai vorbim de una de alta. Impresia mea es-

[1] *Regele:* Contractul Skoda se va anula. — *Eu:* Nu se va anula Sire! — *Regele:* Știu eu mai bine ca Tătărescu! *Eu:* Nu mi-a spus Tătărescu, nu mi-a spus nimeni. Dar Skoda va primi condițiile. *Nu poate face altfel.* Trebuie să-și salveze obrazul. — Regele a rămas pe gânduri.

te că-şi dă seamă de situaţia precară a Guvernului dar că nu va face nimic pentru a-l schimba înainte de închiderea sesiunii. N-am impresia că ar dori un Guvern de partid (programul lui Mihalache şi certurile din Partidul Naţional-Ţărănist sunt privite fără nici o simpatie) ci unul în afară de partide. După ce am vorbit despre eventualitatea intrării mele într-un Guvern liberal şi i-am spus: „Va să zică am capitulat?" mi-a răspuns răspicat (!) „Deloc, dar fiecare lucru la rândul lui". De cinci ani de când aud acest cântec! Le încurcă toate. La afirmaţia mea că în acest caz nu văd avantajul pentru nimeni ca să mă uzez înainte de timp într-un Guvern falit, îmi răspunde cu candoare: „De ce să te uzezi? Nu cred."

În concluzie i-am spus şi de rândul acesta că sunt la dispoziţia sa în orice formaţiune pentru realizarea unor măsuri radicale — pentru cârpeli nu.

Cu toată lipsa mea de încredere — cu toată lipsa lui de hotărâre, ne-am despărţit foarte prieteni.

— În răspunsul dat de Titeanu la Cameră în chestiunea interzicerii conferinţei lui Nae Ionescu, arţăgosul subsecretar de Stat a fost foarte dur faţă de animatorul Gărzii de Fier. A reamintit încurcăturile lui Nae de la *Cultura Românească* (Aristid Blank are o scrisoare de la el în care mărturiseşte delapidările făcute) şi atitudinea lui ciudată în timpul războiului (se zice că trimis într-un lagăr de concentrare ca student român găsit pe teritoriul german, boşofilia lui l-ar fi eliberat, şi că odată liber s-ar fi pus în serviciul propagandei germane — lucruri nedovedite).

15 februarie. — Jean Th. Florescu a fost ieri dimineaţă la mine, să-mi povestească audienţa lui la Rege, avută în aceeaşi zi cu mine. Mi-a spus că Regele l-a ţinut un ceas, şi că în acest răstimp, el, Florescu n-a făcut decât să mă laude pe mine. Că eu sunt singurul om care poate face faţă greutăţilor actuale, că eu singur am avut soluţii în trecut şi că am şi pentru viitor (de unde ştie el?), că sunt singurul om politic inteligent care a mai rămas în viaţă, că toată lumea mă vrea la Guvern — şi aşa şi pe dincolo. L-am întrebat: „şi ce zicea Regele?" — „Îi părea bine de ce spui, şi te iubeşte foarte mult!" — „Merçi!"

Caraghios cum e, Jean Th. a încheiat spunându-mi că de azi înainte el e omul meu. „Eu nu mă pot lega de un om mai prost ca mine. Eu nu mă pot lega decât de un om mai inteligent ca mine!". Mi-a cerut voie să rămână în contact mai des cu mine. Acordat.

— Primit şi vizita lui Sola. Vechea lui marotă: mai puţină Mică-Antantă şi mai multă Românie. Îmi confirmă şi el schimbarea în jurul lui Titulescu în ce priveşte Italia. Informaţie interesantă: acţiunile lui Titulescu scăzuseră chiar pe lângă Barthou, de la vizita lui în Bucureşti unde constatase că situaţia lui Titulescu în România era departe de a fi ceea ce credea la Paris. Poate că pusese câteva vorbe bune şi Majestatea Sa.

Îmi dă câteva lămuriri interesante asupra politicii Italiei în Abisinia. Îmi vorbeşte de geniul politic al lui Selassié (Negusul) şi al lui Zogu (Regele Albaniei) — pe care îi consideră printre cei mai inteligenţi oameni politici din câţi cunoaşte.

— Madgearu a atacat violent alaltăieri Guvernul în Cameră, fiindcă s-ar fi scos din obligo Banca Comerţului din Craiova (Neamţu) pentru o sumă de 350 milioane sub pretext de portofoliu agricol. Guvernul n-a răspuns încă.

— Discutat cu Goga asupra situaţiei politice. Am căzut de acord asupra următoarelor puncte:

1) Nu intrăm într-un Guvern liberal decât dacă se modifică Constituţia şi în acest caz numai după ce se vor fi făcut strigările şi se va fi dizolvat prin urmare actuala Cameră;

2) În acest caz, el şi cu mine vom fuziona imediat după intrarea noastră în Minister, spre a ne prezenta împreună în alegerile pentru Constituantă;

3) În cazul unei schimbări de Guvern şi înlocuirea lui printr-unul în care nu am intra nici unul nici altul, sau în caz că nu s-ar face nici o schimbare, vom fuziona de asemenea pentru lupta împreună în alegeri sau împotriva regimului actual[1].

— O nouă tâmpenie a cenzurii: s-a tăiat în toate ziarele de ieri dimineaţă informaţia fără nici un comentar privitoare la audienţa mea la Rege! Şi raportul apocrif al lui Pitulescu către Lupeasca circulă în sute de exemplare!

— Mare emoţie aseară: duminică se va face inflaţia! Aceasta fiindcă s-a aflat că Banca Naţională va reduce acoperirea metalică statutară de la 35 la 25%. Măsura ar fi raţională, dată fiind suprimarea convertibili-

[1] Ceea ce nu l-a împiedicat pe Goga să fuzioneze trei luni mai târziu cu Cuza, fără nici măcar să mă prevină. Trocarul tot trocar.

tăţii, dacă devizele deblocate s-ar pune în serviciul transferurilor. Dacă e însă vorba numai de o sporire a circulaţiei monetare, fără altă bază, măsura e periculoasă. Să aşteptăm.

16 februarie. — Franasovici a fost ieri din nou la mine să mă întrebe ce mi-a spus Regele cu privire la propunerea lor. I-am povestit că Regele mi-a confirmat autorizarea ce i-o dedese de a-mi vorbi, dar că nu l-am găsit hotărât asupra formaţiei, în principiu, ea fiind legată de schimbarea Constituţiei — faţă de care M.S. pare a şovăi încă. Ne-am înţeles că Tătărescu va pune categoric chestiunea Regelui. O va pune?

— Stoian, omul Băncii Naţiunii, pe care nu-l mai văzusem de când îi zicea „băncuţă" (fiindcă pleda la judecătoriile de ocol pentru 50 de bani) şi „stropitoare" (fiindcă te scuipa când vorbeai cu el) — adică dinainte de război, a cerut să mă vadă. L-am primit azi. Îl ştiam de mai bine de 30 de ani avocat şi om de casă la Averescu. Acum pare că este şi în bunele graţii ale d-nei Lupescu, deşi cam ars, fiindcă s-ar fi angajat faţă de aceasta să împiedice pe Averescu să ia cunoscuta atitudine — şi n-a reuşit. Scopul vizitei lui Stoian era să-mi împărtăşească următorul plan: Averescu să facă o declaraţie publică prin care să arate părerea lui de rău pentru plecarea tuturor celor care succesiv au părăsit Partidul Poporului şi făcând un călduros apel la ei, să le ceară să se întoarcă. Înainte de toate ar fi vorba de mine şi de Goga. Dacă apelul lui Averescu ar fi ascultat, mareşalul ar părăsi, după întregire, şefia partidului şi mi-ar ceda-o mie. Stoian pleacă la Riviera, unde se află Averescu, şi crede că va convinge cu atât mai uşor pe acesta să facă gestul cerut, cu cât ştie că merge înaintea dorinţelor lui intime luând iniţiativa pe care vrea să o ia.

Am răspuns lui Stoian indirect, arătându-i că relaţiile mele personale cu Averescu sunt bune, dar că nu poate fi vorba de o colaborare politică cu el, sub nici o formă, cât timp se menţine pe linia ultimului manifest pe care l-a semnat împreună cu Gh. Brătianu. La sfârşitul lui ianuarie a apărut într-adevăr — şi a fost afişat şi pe zidurile Bucureştilor — un manifest galben în care se batjocorea prin subînţelesuri, pe cunoscută chestiune, persoana Regelui. Scris fără convingere şi fără avânt, mirosind mai mult a şantaj, manifestul este semnat de mareşalul Averescu şi de Gh. Brătianu. Stoian e de acord; el crede însă că semnătura mareşalului pe manifest e cu tâlc. Înainte de plecarea lui în străinătate mareşalul ar fi parafat în faţa lui Stoian un manuscris pe care i l-ar fi trimis Gh. Brătianu, spunând: „vom vedea la întoarcere". Textul lui Brătianu se îndepărta foarte mult de un text redactat în ajun de mareşal, foarte scurt, şi în locul căruia Brătianu trimisese pe al lui. Stoian crede că mareşalul n-a considerat textul lui Brătianu ca definitiv, aşa se explică că el n-a fost supus nici examenului comitetului de direcţie al Partidului Poporului, nici măcar examenului locotenenţei de direcţie a partidului, instituită de mareşal la plecare. După audienţa, decorarea (cu Meritul Cultural) şi captarea lui Trancu-Iaşi, şi după proslăvirea Regelui de către acesta la banchetul ce şi-a organizat pentru 50 ani de viaţă publică — Toma (georgistul de la Iaşi) s-a grăbit să imprime manifestul, ca să angajeze partidul averescan pe o cale care, în acest partid, n-ar fi aprobată decât de Papacostea, Al. Oteteleşeanu, Anib. Teodorescu şi câţiva alţii. Toţi aceştia — spune Stoian — îşi prepară drumul spre Gh. Brătianu. Cel care duce această intrigă e Papacostea, care tot după expresia lui Stoian „e cu trei picioare la Gh. Brătianu şi numai cu unul la Averescu". De altminteri Averescu a îndepărtat pe Papacostea din intimitatea sa (această afirmaţie a lui Stoian mi-a fost confirmată şi de alţii), şi toate aparenţele sunt, conchide interlocutorul meu, că în curând alianţa lui Averescu cu Gh. Brătianu se va desface şi că mareşalul va da în public dovezi de ataşamentul său faţă de Coroană[1].

„Nimic nu m-ar mira din partea lui Averescu", a fost ultimul meu cuvânt; „să aşteptăm prin urmare evenimentele". Şi astfel m-am despărţit de Stoian cu care am pierdut, probabil, un ceas.

— Am văzut azi-dimineaţă pe Nae Ionescu pe care nu-l mai întâlnisem de mult. Deşănţat mai mult decât oricând împotriva Regelui — entuziast mai mult decât oricând de acţiunea Gărzii de Fier, în viitorul căreia are deplină încredere. Merge în fiecare duminică în provincie şi cutreieră ţara din oraş în oraş; zice că pretutindeni e întâmpinat de o lume nebună. Dacă până la 1 martie nu i se dă drumul să scoată *Cuvântul* va începe să scrie în jurnalul lui Maniu (*România Nouă* la Cluj). Îmi explică că nu e vorba de transformarea Gărzii de Fier, care rămâne intactă. „Totul pentru Ţară" ar fi o grupare anexă şi legală, care ar apărea numai în alegeri şi în capul căreia ar fi generalul Zizi Cantacuzino — Zelea Codreanu rămânând în fruntea Gărzii de Fier. Întrucât priveşte activitatea Gărzii, la reproşul meu de inacţiune, Nae răspunde: „Vei auzi în curând vorbindu-se din nou de Gardă". Să fie o ameninţare faţă de cineva?

[1] Stoian se înşela. Şase luni mai târziu zbura el din Partidul Poporului, iar Averescu rămânea mai departe cu Gh. Brătianu.

17 februarie. — Victor Antonescu a făcut ieri la Cameră declarații foarte lămurite cu privire la schimbările statutare de la Banca Națională, care au stârnit vâlvă și care au emoționat atât opinia publică în ultimele 3 zile. Nu e vorba de reducerea stocului metalic de la 35 la 25% (deși ar fi rațional să se facă căci *de fapt* azi acoperirea biletelor emise și în circulație nu e mult mai mare decât 25%); nu e vorbă nici de o nouă emisiune pe baza bonurilor de Tezaur remise Băncii în virtutea legii de Conversiune și în schimbul amputării portofoliului agricol cu 50 și 70% (se vorbea nici mai mult nici mai puțin de o nouă emisiune de 7 miliarde lei, parcă banii se pot fabrica ca acadelele). Nu e vorba de nici o inflație. E vorba numai să se înlocuiască în bilanțul Băncii, în contul efectelor — adevărata garanție a circulației fiduciare — valoarea efectelor amputate prin aceea a bonurilor de Tezaur reprezentând capitalizarea sumei de 450 milioane ce Statul varsă anual Băncii, în conformitate cu mai sus-menționata lege a Conversiunii.

Situația rămâne prin urmare neschimbată la Banca Națională: adică prefalimentară.

— Văzut ieri pe Aristid Blank. Îmi expune un plan interesant pentru dezvoltarea turismului în România. Politicește „marșează" à fond.

— Goga îmi spune că Regele face mare haz de firma unui birt din București: „La Principesa Ileana, fost Berbecu".

— Azi a venit la mine o delegație de foști combatanți cerându-mi sprijinul pentru anume favoruri de acordat celor decorați cu Coroana sau cu Steaua cu panglica Virtuții Militare. Ieri, a fost alta de podgoreni cerându-mi să lupt pentru stârpirea viilor în șes, care ruinează cu poșirca lor pe adevărații viticultori din regiunile de deal. Am promis tuturor concursul meu. De se vor alege numai cu atât!

18 februarie. — Ieri, Adunarea Generală a Băncii Naționale a decurs în liniște. Modificarea Statutelor în sensul declarațiilor lui Victor Antonescu la Cameră. În plus: îngrădiri pentru revocarea guvernatorului și „o indemnizație" administratorilor și cenzorilor la expirarea mandatului lor. De fapt, li se acorda deja de multă vreme leafa pe un an în plus. Acest bacșiș, escamotat în bilanț, devine de acum înainte statutar.

19 februarie. — Văzut ieri pe Victor Antonescu la finanțe. E plictisit dar senin: dacă nu i se acordă tot ce cere, pleacă. Și dorește să plece. Contează mai ales pe sporul impozitului asupra cifrei de afaceri, spor care trebuie să-i aducă între 1 și 2 miliarde. Iluziile sunt frumoase.

— A murit Gioni Peretz, profesor universitar, președintele Cercului de Studii al Uniunii Agrare. Inteligent, foarte citit — era lipsit de caracter și de scrupule. Profesor bun, foarte bun chiar — își specula zice-se elevii la examene. Anul trecut avusese o hemoragie cerebrală, dar scăpase cu viață. O a doua hemorgie l-a răpus acum în câteva minute.

— La Palatul de Justiție e mare agitație și mișcarea începe să se întindă în toate barourile din țară. Pretextul este numerus clausus, adevăratul resort care împinge acțiunea este însă foamea. Jumătate din avocați nu mai câștigă nimic. Sunt unii care trăiesc cu un ceai și un covrig pe zi. Cei mai părăsiți de Dumnezeu sunt avocații români. Cei evrei, mulțumită solidarității israelite, își mai găsesc o pâine. De aici curentul antisemit. Mișcarea pare serioasă. În gazete, bineînțeles nimic: operează cenzura.

20 februarie. — Titulescu a oferit ieri un dejun de adio la Afacerile Străine, ministrului german Dehn-Schmidt, rechemat numai după câteva luni de activitate la București. Dejunul e în tradiția Afacerilor Străine — mai puțin obișnuit e discursul ministrului de externe, la sfârșitul mesei. Mai niciodată în asemenea împrejurări nu se rostesc discursuri. De data asta nu numai că s-a rostit unul, dar discursul lui Titulescu a fost neașteptat de călduros, căldură greu de pus pe seama scurtei și aproape nulei activități a d-lui Dehn-Schmidt. Cuvintele ministrului nostru de „egală securitate" tindeau să încadreze activitatea diplomatică a amicului Titulescu în negocierile de un ordin mai general duse în momentul de față între Germania, Franța și Anglia. Titulescu a terminat prin cuvinte duioase la adresa Germaniei și a lui Hitler. Manifestarea căpătă un relief și mai accentuat prin prezența lui d'Ormesson, ministrul Franței.

— Mi se spune că soția generalului Samsonovici, o brună picantă și „rondoletă" cum ar zice Grigorcea, a fugit cu junele Alimăneșteanu, fiul Sarmisegetuzei. Generalul s-a dus după nevastă, și a adus-o înapoi acasă. O fi?[1]

22 februarie. — Pamfil Șeicaru, ajuns milionar, deputat și personaj cu vază a atacat acum câteva zile în Cameră, cu violență, pe Poklevsky. Cum dl. Ostrovski, noul ministru al Sovietelor îi făcuse cu 2

[1] A fost. Dar toate s-au liniștit căci dama s-a întors la... datorie.

zile înainte o lungă vizită la *Curentul*, am bănuit că „cernoveţii“ Moscovei erau în dosul noii atitudini manifestată cu acest prilej de Şeicaru. Titulescu, pe care l-am văzut ieri, îmi dă o altă explicaţie. Şeicaru fusese invitat la masă de Titulescu pentru marţi seara. Duminică dimineaţa a apărut însă în *Curentul* un violent articol împotriva Sovietelor; probabil că directorul cinstitei foi pierduse din vedere invitaţia acceptată la ministrul de externe. Neştiind cum să apară în faţa lui Titulescu, Şeicaru, obişnuit cu practica compensaţiilor, a socotit că repară gafa făcută atacând „à fond“, luni, pe Poklevsky. Rezultatul a fost însă, adaugă Titulescu, „că l-am repezit şi l-am făcut a doua zi cu ouă şi cu oţet pentru ambele ieşiri“.

Deşi ministrul nostru de externe nu mai vedea lucrurile decât prin prisma de la Moscova, recunoaşte totuşi că Savel Rădulescu, răspunzând lui Şeicaru, trebuia să protesteze împotriva atacurilor îndreptate în contra lui Poklevsky, şi susţine că ar fi spălat capul subsecretarului său, în această privinţă. „Dar şi Poklevsky cu ruşii lui îmi fac numai plictiseli. Ghicesc mâna lor în toate manifestările antiamicale faţă de Soviete şi de reprezentantul lor în Bucureşti. Îmi crapă obrazul de ruşine când compar amabilitatea lui Litvinov (!) cu grosolăniile noastre. Când a sosit, în lipsa mea, un consilier de legaţie de la Moscova ca să ia în primire cheile Legaţiei, protocolul nostru a găsit de cuviinţă să nu delege pe nimeni să-l primească la gară. Dl. Zarifopol a declarat că nu avea nici un precedent, că ştia bine cum trebuie primit un ministru plenipotenţiar, dar nu un consilier sau prim-secretar de legaţie! Cel dintâi trimis al Rusiei după atâta vreme de încordare în relaţiile noastre, a fost lăsat pe mâna poliţiei şi a Siguranţei! A venit pe urmă Ostrovski. Eram în Bucureşti. I-am telefonat în seara sosirii lui rugându-l să treacă pe la mine cu scrisorile lui de acreditare în vederea audienţei la Rege. Mi-a răspuns jenat că nu mi le putea comunica fiindcă i se opriseră toate bagajele la vamă. Era într-o duminică; indignat, am pus să spargă vama şi i-am dat bagajele! Dar chestiunea cu steagul, n-o ştii?“ — „Nu.“ — „Acum chiar în ziua sosirii mele, s-a arborat pe localul vechii legaţii ruseşti steagul imperial! Am trecut pe acolo din întâmplare şi m-am crucit: au înnebunit ruşii! Nu acuz personal pe Poklevsky, dar cine a dat steagul? Poklevsky pretinde că nu mai avea nici un steag! Să-i ia dracul! Dar culmea culmilor a fost publicarea în *Lumea* din Iaşi a unui întreg scandal născocit, în care d-na Ostrovski juca un rol trivial! Bietul Ostrovski a avut tactul să nici nu se plângă la mine, deşi o putea face, căci trăim sub regim de cenzură. Săracul a cerut să mă vadă acum câteva zile ca să-mi comunice răspunsul lui Litvinov[1] *în acelaşi ceas* în care era remis la Londra şi Paris, miniştrilor de externe. Fără să precizeze nimic mi s-a plâns de atitudinea lui Poklevsky, în general. Nu vrea să-mi creeze însă nici o dificultate. Ar fi putut să ne reclame remiterea întregii arhive a Legaţiei, pe care n-a mai găsit-o şi pe care eram datori să o păstrăm sigilată, cât timp Rusia n-avea un reprezentant la noi. Nu reclamă nimic, nu vrea să ne facă nici o greutate, dar ar fi dorit ca şi Poklevsky să se mai potolească. Ce să mai spun eu? Parcă eu nu ştiu că mă lucrează personal pe lângă Regina Maria, şi că aceasta la rândul ei mă lucrează pe lângă Rege? Nici Regele nu se poartă cum trebuie cu Ostrovski.“ — „Dar am citit în ziare că l-a poftit la dejun“. — „Nu e adevărat, nu l-a poftit, şi nici nu e amabil cu dânsul. Am făcut împăcarea cu Sovietele cu consimţământul lui. Dacă nu vrea, n-avea decât să n-o facă. Toată asta e influenţa Reginei, împinsă de Poklevsky.“

Titulescu mi-a povestit îndelung şi chestiunea cu biserica rusească. Era indignat de afirmaţia lui Poklevsky că trecerea bisericii la sârbi se făcuse cu consimţământul lui, al lui Titulescu. Nu se amestecase în nimic. Poklevsky, pe care îl consideră ca pe un om de o rară inteligenţă şi dibăcie diplomatică, a venit într-adevăr în mai trecut să-i ofere biserica. „El ştia bine că dacă voi spune *da* voi avea de furcă cu Sovietele şi dacă voi spune *nu* îmi vor aprinde paie în cap toţi ortodocşii români şi toţi pravoslavnicii ruşi.

I-am răspuns atunci amicului Poklevsky: fă cum vrei şi ce ştii, pe mine nu mă priveşte chestiunea asta. E o chestiune între ruşi. Eu nu pot însă primi biserica de la d-ta; de ce nu-mi oferi şi Basarabia!? Poklevsky a priceput şi s-a înţeles cu Ciolac Antici.“

Dar lucrurile nu s-au terminat aici. După ce la Geneva s-au înţeles despre toate, Titulescu ar fi mărturisit lui Litvinov că mai există o chestiune plicticoasă, chestiunea bisericii din Bucureşti, şi i-a povestit cele petrecute. Litvinov ar fi protestat, ar fi spus mai întâi că nu vrea să dea biserica sârbilor, şi apoi că dacă sârbii vor să o ia, să o plătească. „Nu suntem nici aşa de săraci nici aşa de bogaţi, dar în tot cazul câteva milioane ne-ar face plăcere.“ Vorbea simpaticul Litvinov, redevenit pentru moment Finklestein, de nimic mai puţin decât 30–40 milioane lei. „Dacă e să o dăm pe gratis, a adăugat comisarul Sovietelor, mai bine o dăm României — dar Iugoslaviei niciodată.“ Titulescu a vorbit lui Jeftici, dar acesta pe cât se declarase de dispus să primească biserica pe gra-

[1] Relativ la atitudinea Rusiei faţă de Pactul Oriental de neagresiune şi de asistenţă mutuală.

tis, pe atât s-a arătat de plictisit să o plătească. Văzând că lucrurile se încurcă, Titulescu a reluat chestiunea cu Litvinov explicându-i că locul ar avea o valoare mare — dată fiind situaţiunea lui — numai dacă s-ar dărâma biserica, că dărâmarea unei bisericii ca debut al Sovietelor în România ortodoxă ar stârni o adevărată mişcare ostilă în opinie publică şi ar constitui prin urmare o greşeală, că dacă nu se dărâmă biserica valoarea locului este nulă, că prin urmare cea mai bună soluţie ar fi ca Sovietele să dăruiască biserica Statului român. Litvinov a priceput şi a primit propunerea lui Titulescu cu următoarea caracteristică şi interesantă rezervă: *dacă vreodată Biserica Ortodoxă ar redeveni biserică dominantă în Rusia, capela din Bucureşti să fie restituită Statului rus.* Nici un protocol scris n-a confirmat această înţelegere rămasă numai verbală, iar la cererea lui Titulescu să fie autorizat să comunice această clauză Camerei române, Litvinov a sărit ca ars, şi a rugat pe colegul său român să o ţie secretă. De aceea mi-a spus-o mie. „Numai ţie!" după formula cunoscută. Poate că din toate câte au „pertractat" cele două vedete ale politicii internaţionale, această rezervă formulată de bolşevicul intransigent să fie mai importantă decât tot calabalâcul de înţelegeri şi de pacte adus de Titulescu de la Geneva. Ea dovedeşte într-adevăr nesiguranţa Moscovei pentru ziua de mâine şi face să se întrevadă posibilitatea unei evoluţii sociale mult mai interesantă decât toate înţelegerile platonice şi făţarnice pe baza cărora s-au reluat raporturile noastre cu Anarhia de peste Nistru.

Povestirea lui Titulescu, în această chestiune a bisericii ruseşti nu se potriveşte cu versiunea lui Poklevsky. Poklevsky pretinde că n-a vorbit cu Ciolac Antici decât după *autorizarea formală* a ministrului nostru de externe, iar Ciolac Antici n-a primit să transmită propunerea la Belgrad decât *după ce a luat el însuşi avizul* lui Titulescu, şi l-a constatat favorabil. Mai mult: actul a fost făcut de Rosenthal, avocatul Legaţiei iugoslave, care n-a primit să-l redacteze *decât după ce a luat consimţământul lui Titulescu.* Am impresia că Titulescu se descarcă acum pe Poklevsky de o plictiseală care şi-a creat-o singur. Plictiseală care se mai complică încă şi prin pretenţiile Patriarhului de a „româniza" numaidecât fosta biserică rusească. Or, colonia rusească de aici ţine morţiş să aibă o biserică a ei, nu atât din cauza limbii cât din pricina stilului vechi rămas în vigoare în bisericile ruseşti şi sârbeşti. E vorba să se rezolve întreaga problemă dându-se sârbilor pentru ruşi, altă biserică din Bucureşti.

Întrucât priveşte uneltirile lui Poklevsky pe lângă Regina Maria, poate să fie ceva adevărat, în tot cazul nu era nevoie de intervenţia lui pentru a crea o atmosferă de antipatie între Cotroceni şi Misiunea sovietică. Dimpotrivă Poklevsky mi-a spus odată că Regina nu va rezista mult dacă i se va cere să primească pe ministrul Sovietelor. Era în toamna trecută, şi Poklevsky mi-a reprodus chiar cuvintele Reginei: „Je ne veux pas recevoir ces gens-là, je ne veux pas serrer leurs mains rougies de sang. Si mon fils insiste je ne sais pas que je ferai, en tout cas j'ai l'absolution de ma soeur". (Marea Ducesă Kiril, Împărăteasa Rusiei *in partibus.*) Tot Regina povestea lui Poklevsky, că în Anglia, Regele, ca să nu dea mâna ambasadorului Sovietelor, nu mai dă mâna nici unui ambasador (în ceremoniile oficiale, presupun).

— Liberalii şi ţărăniştii care până ieri se certau ca ţiganii, în Cameră, pe legea cooperaţiei, au convenit să caute şi să găsească o împăcare, fiecare partid menajându-şi escrocii lui.

Aflu de la Finanţe că deficitul pe anul 1934/1935 se va urca la 5 miliarde lei. Pe lângă acoperirea acestui deficit, noul buget trebuie să mai dispună de 2 miliarde pentru apărarea naţională. De unde resurse noi în aşa măsură?

24 februarie. — Dejunat ieri la Rioşanu cu generalul Antonescu[1]. Nu-l văzusem încă de la mazilirea lui. Mi-a povestit multe. Afirmă că nu primise conducerea Statului Major decât cu condiţia să poată realiza un întreg plan de reforme pe care le supusese Regelui şi pe care acesta le aprobase în totul. A cerut Regelui, nu galoane nici onoruri, ci *asigurarea* că va fi susţinut pentru aducerea la îndeplinire a programului său. Regele i-a dat această asigurare, mai mult, a cerut lui Antonescu să se înţeleagă întâi cu el asupra tuturor chestiunilor, chiar asupra acelor de aplicare şi de amănunt, înainte de a vorbi cu ministrul de război. „Sire, va trebui să dau cu toporul", a spus atunci Antonescu Regelui, iar acesta i-a răspuns: „Dă cu toporul!" Generalul a mai cerut şi autorizarea să supună şi primului ministru (Duca) programul său. Regele a găsit că nu era nevoie, de vreme ce se înţelesese cu el. „Sire, a insistat Antonescu, vă rog să mă autorizaţi să vorbesc şi cu dl. prim-ministru. Voi avea greutăţi, poate conflicte, nu e bine nici constituţional să expun persoana Majestăţii Voastre. Voi informa pe dl. Duca despre aprobare şi des-

[1] Generalul Antonescu care fusese adus în fruntea Statului Major cu mari nădejdi, a fost îndepărtat, după mai puţin de un an, din postul de încredere ce ocupa şi trimis la o Divizie. S-a spus că din cauza violenţelor sale faţă de generalul Paul Angelescu, ministru de război.

pre autorizarea Majestății Voastre." — „Bine" a fost răspunsul Regelui. Duca, care de altminteri ceruse pe Antonescu ca ministru de război (Regele a preferat pe Uică!), a aprobat fără nici o obiecție programul lui Antonescu și i-a promis tot concursul său. Acum iată cum s-a stricat cărutul. Câteva săptămâni după aceste cordiale înțelegeri (înainte de asasinarea lui Duca) generalul Ilasievici, un vechi prieten și camarad, a poftit pe Antonescu la dejun împreună cu d-na Antonescu; invitația fusese făcută cu 8 zile înainte, iar în dimineața zilei fixate, Ilasievici a venit la Statul-Major să o reamintească. „Venim, n-am uitat", i-a spus Antonescu; cam jenat Ilasievici a adăugat: „Știi că va fi și d-na Lupescu!" — Ca ars, Antonescu a replicat: „Nu trebuia să-mi întinzi această cursă, nu vin!" — „Dar e și dorința Majestății Sale să fi prezentat d-nei Lupescu!" — „Bine sunt soldat, dacă e ordinul Majestății Sale vin, dar te previn că mă voi opri aici, nu-i voi depune nici o cartă, și înțeleg ca și eu și nevastă-mea să mărginim aici raporturile noastre cu această doamnă! La masă, povestește mai departe Antonescu, am fost plasat lângă doamna Lupescu și nu i-am adresat nici un cuvânt! Am vorbit numai cu vecina mea din partea cealaltă. Din acel moment, Regele, care mă autorizase să vin la dânsul în orice moment pentru afacerile mele de serviciu, nu m-a mai primit *4 luni de zile*.

Mai departe, generalul Antonescu îmi depănă tot firul „pertractărilor" între el și Tătărescu și Titulescu, după asasinarea lui Duca. La început Tătărescu a vrut să-l aibă ca ministru de interne. A refuzat cu toate insistențele puse de toată lumea pe lângă dânsul. Regele primise, *semnase chiar decretul pentru numirea sa* (l-a văzut cu ochii lui), dar el, Antonescu, n-a vrut cu nici un preț. După sosirea lui Titulescu, noi insistențe să primească Ministerul de Război. A refuzat și acest Departament. Într-o zi, la Sinaia, a fost strâns cu ușa, o clipă. Erau iarăși prezenți Tătărescu și Titulescu. Primul ministru i-a spus că nu se mai poate astfel, că trebuie să primească Ministerul Armatei, că era ordinul Regelui. Ca să dovedească lucrul, Tătărescu a cerut Palatul la telefon și a întrebat (era seară) dacă putea veni a doua zi cu Titulescu și cu g-ral Antonescu, ca aceștia să depună jurământul. „Da", a răspuns Regele. După o oră însă, a chemat Palatul de data asta la telefon pe Tătărescu ca să-i spună că Regele și-a schimbat dispozițiile și că așteaptă a doua zi pe Tătărescu singur. A doua zi Regele a comunicat primului ministru că preferă să lase pe Uică la Război. „Și așa am scăpat eu". Cu Paul Angelescu, Antonescu a fost totdeauna în cei mai buni termeni, și-mi confirmă că fusese desemnat de el ca executor testamentar. Mai afirmă cu atâta

sinceritate încât trebuie să-l cred, că în momentul în care a refuzat Ministerul de Război, a recomandat călduros lui Tătărescu și lui Titulescu pe g-ralul Angelescu. Acesta, venind să-l vadă în ziua de Sf. Ion, Antonescu i-a spus și l-a conjurat să primească postul dacă cumva i s-ar propune. Paul Angelescu (care atâta visa) a făcut pe grozavul, și a declarat (atunci) că va refuza categoric. În același timp lucra cât putea prin doamnele Șeptilici (cu care se ține de ani de zile) și Lupescu, devenite prietene inseparabile să ajungă la Minister. „Aflasem toate uneltirile lui, și când l-am văzut în fine ministru al armamentului mi-am pierdut toate iluziile despre dânsul, și prietenia noastră s-a năruit — căci m-a dezgustat fățărnicia lui."

„Ca șef al Statului Major nu m-am înțeles cu Paul Angelescu din primul moment", continuă Antonescu, și pare că discuțiile dintre ei au degenerat repede în certuri. Scena violentă care a fost dată ca pretext pentru scoaterea lui Antonescu de la Statul Major, în noiembrie, a avut în realitate loc în martie precedent. Dar raporturile au mers tot învrăjbindu-se. La un moment dat a intervenit Tătărescu. Antonescu a scris acestuia 3 scrisori *confidențiale* în care trata pe Paul Angelescu cu asprime și fără menajamente. „Ceea ce n-aș fi crezut niciodată, Tătărescu a remis scrisorile mele lui Angelescu!" Antonescu mai afirmă că schimbarea lui a fost atât de bruscă, încât nu numai că n-a știut nimic despre ea, dar nici alții care ar fi trebuit să știe n-au știut. Chiar în ziua în care a fost chemat de Dinu Brătianu, acasă, care l-a întâmpinat cu următoarele cuvinte (Antonescu credea că-l chemase în chestiunea mutării lui): „Nu mai merge. Te-am chemat să te rog să mergi la Rege. Guvernul actual a făcut atâtea prostii în materie de armament, încât nu mai poate sta la putere. Nu te-aș ruga să faci acest demers dacă n-aș ști că vei fi bine primit. Am și eu legăturile mele cu Regele, și știu ce gândește." — „Dar bine, d-le Brătianu, d-ta nu ști ce s-a întâmplat azi-dimineață? Nu știi care e situația mea actuală?" — „Nu, nu știu nimic", a fost răspunsul lui Brătianu. — „Dar nu mai sunt la Statul-Major, nu mai sunt nimic!" Șeful Partidului Liberal a rămas înmărmurit, și generalul Antonescu l-a părăsit fără să-i mai spună altceva.

Antonescu pretinde că n-a mișcat nici degetul cel mic în toată campania care s-a dezlănțuit în urma mutării sale de la Statul Major. Tătărescu i-a trimis într-o zi pe frate-său colonelul[1], să-l îmbuneze, să-i ofere mijloacele necesare pentru un frumos voiaj în străinătate. „L-am trimis cu dispreț înapoi la frate-său să-i spună că generalul Antonescu nu se vinde, dar să n-aibă nici o grijă, căci nu voi descinde în stradă și în-

[1] Un an mai târziu general și apoi scos la pensie cu rușine...

ţeleg să rămân soldat disciplinat. A doua zi a revenit colonelul Tătărescu, de astă dată cu ameninţări; l-am dat pur şi simplu afară!"

Întrebat de mine dacă incidentul din toamna trecută cu raportul lui Paul Teodorescu către Rege, pe care dânsul l-ar fi reţinut după sugestiile lui Titulescu corespundea cu realitatea; mi-a afirmat categoric că nici un cuvânt din această fabulă nu era adevărat.

Am mai vorbit cu Antonescu despre chestiunea armamentului. *El crede că se poate face tot în ţară până la tunurile de 150*. „Dar de acestea nu avem trebuinţă. În Franţa e altceva. Vecinii noştri n-au tunuri de 150. De ce ar trebui să avem noi? Ce fortificaţii să doborâm cu ele?"

Despre Rege, îl socoteşte bine înzestrat dar în mâna femeii. Nenorocirea, după dânsul, e Guvernul actual, de o platitudine dezgustătoare, care nu rezistă la nici una din „dorinţele" d-nei Lupescu.

Vorbeşte tocmai ca Titulescu. Influenţă e vizibilă. Îmi aduc aminte că ultima dată când l-am văzut, Titulescu mi-a spus: „Vezi mă, lucrurile merg prost fiindcă de trei ani rezistenţa Guvernelor faţă de anumite influenţe merge tot scăzând. Sub voi, sub Iorga şi sub tine se făcea faţă anumitor tendinţe, se rezista (de aceea aţi şi căzut!). Sub Vaida se rezista mai puţin, dar tot se mai rezista — de aceea a plecat şi el la repezeală. Scurtul Minister Maniu (în care am intrat eu) a încercat să reziste — şi a fost gata în câteva luni. Guvernul actual e atât de plat, încât nu-şi mai dă nici aparenţele unei rezistenţe — de aceea nu pleacă, oricâte motive ar fi să cadă. Vai de ţară!"

— Văzut ieri pe monsieur Pfeiffer, ilustru necunoscut (pentru mine) sosit de la Paris pentru a ţine o conferinţă asupra partidelor în Franţa, conferinţă pe care a şi făcut-o joi la Dalles, şi la care bineînţeles nu m-am dus.Valahii s-au ţinut scai de fundul pantalonilor zisului domn; Regele i-a oferit un dejun (probabil şi o decoraţie), Titulescu cu tot Guvernul „un banchet" iar d'Ormesson un dejun. Oricât aş cunoaşte platitudinea valahilor faţă de străini şi în special de francezi, aceste excese de politeţe pentru un necunoscut m-au mirat. Am aflat în final secretul acestei primiri neobişnuite: dl. Pfeiffer este şeful *Biroului de Informaţii Străine* de la Marele Stat-Major francez, un fel de „Intelligence-Service" al Franţei. Pfeiffer e om inteligent şi amabil. În afară de banalităţile obişnuite mi-a servit noutatea „precisă, sigură, fără posibilitate de dezminţire" că alianţa între Polonia şi Germania e un fapt îndeplinit. În curând alianţa franco-polonă va fi denunţată. Polonia s-a înţeles cu Germania să-i restituie culoarul şi să ia în schimb o parte din Lituania cu un port pe lângă Memel. Varşovia s-a înţeles de asemenea cu Berlinul asupra unei eventuale împărţiri a Cehoslovaciei: Germania va lua partea de nord, Polonia Rutenia subcarpatică şi Ungariei va reveni Slovacia. Căci înţelegerea e făcută între Polonia, Germania şi Ungaria, într-o măsură şi cu Italia.

Pare că misiunea lui Pfeiffer la noi este să se informeze despre intenţiile noastre faţă de planul revelat de dânsul nu numai mie, dar şi tuturor oamenilor de răspundere cu care a vorbit. Am impresia că pleacă liniştit în această privinţă. Dar eu unul nu prea rămân convins de exactitatea informaţiilor sale. Pe Pilsudski l-a tratat de ramolit sub influenţa absolută a lui Beck. Pe Beck l-a tratat de spion şi trădător. Pfeiffer pretinde că, pe timpul războiului, Beck, care era ofiţer rus ar fi fost expulzat din Franţa, fiind bănuit de spionaj în favoarea nemţilor („ce qui m'empêchè" că Beck are Marele Cordon al Legiunii de Onoare şi eu nu).

1 martie. — Legaţia Germaniei e în ghinion, în ce priveşte actele extradiplomatice ale conducătorilor ei. După Dehn-Schmidt, ministrul rechemat fiindcă sărutase mâna Nunţiului în precedentul său post, la Dublin, (deşi n-am vrut să cred la început, pare că acesta e adevăratul motiv al drasticei măsuri luate) — iată că însărcinatul cu afaceri von Pochhammer se încurcă şi el într-o afacere ridicolă. La o serată la Witzleben, zilele trecute, Pochhammer a invitat la dans pe d-na Madgearu, care a refuzat foarte gentil, sub pretext că nu-i place sau nu prea ştie să danseze valţul, căci de un valţ era vorba. Pochhammer a luat refuzul în de rău, a reclamat cazul lui Witzleben ca stăpân al casei şi a fost cu greu oprit de acesta să trimită martori lui Madgearu. Pochhammer a vrut să trimită martori şi lui Witzleben! „Chestiunea" s-a tranşat printr-o serie de scrisori, după două zile de negocieri, de pe urma cărora — după spusele chiar ale lui Witzleben — diplomatul german a rămas caraghios.

— Ieri seară, naufragiatul Istrate Micescu a inaugurat undeva „clubul" avocaţilor creştini. Treaba lui; ceea ce e de nepriceput e că la această sfeştanie a asistat Patriarhul, care nu scapă nici o ocazie să calce cu stângul.

— La conferinţa mea de ieri la *Asociaţia Urbanistică* am propus între altele mutarea penitenciarului de la Văcăreşti şi instalarea unui muzeu al partidelor în locul lui. Auditoriul crezând că fac o legătură între partide şi puşcărie a aplaudat cu foc. „Nu, doamnelor şi domnilor, nu vedeţi nici o aluzie la puşcărie în propunerea mea de a instala partidele

la Văcăreşti! Am propus acest loc numai fiindcă e situat în cartierul cimitirelor!" Râsul a fost şi mai zgomotos.

— A murit Simu. Iată un prost care, deşi mânat numai de vanitate, lasă totuşi ceva în urma lui.

2 martie. — De câteva luni — dinainte de Crăciun — cucoanele de la Societatea Ortodoxă a femeilor române sunt în război. Comitetul s-a împărţit în două, multe membre dintre fondatoare fiind contra d-nei Alexandrina Cantacuzino, odioasă Didină. Au părăsit-o şi Marioara Glogoveanu, şi Elena Odobescu atâta vreme sclavele ei supuse. Au ajuns în faţa justiţiei la proces, chiar la mai multe procese. Pipiţele răzvrătite au câştigat până acum două din procesele lor. Elena Perticari, animatoarea partidei antididiniste mi-a povestit aseară următoarea delicioasă întâmplare. Gheorghe Cantacuzino, fiul mai mare al Didinei, certat ca şi fraţii lui cu mumă-sa, şi-a adus aminte acum câtva timp de tată-său şi a hotărât să facă un parastas pentru nu ştiu a câta aniversare a morţii lui Griguţă. S-a dus la biserica Sf. Vasile din Calea Victoriei (parohia defunctului), s-a înţeles cu popa, a dispus toate cele necesare şi a trimis invitaţii fraţilor, verilor, unchilor, nepoţilor şi neamurilor pentru ora 11 în ziua fixată pentru parastas. Didina bineînţeles n-a fost invitată. Furioasă a picat în ajun la popa de la Sf. Vasile şi i-a spus că din motive binecuvântate familia schimbase ora parastasului care trebuia făcut la ora 9 1/2 în loc de ora 11. Popa, care ignora relaţiile ostile dintre fiu şi mamă, s-a supus — iar Didina a prevenit toate neamurile ei prin telefon anonim despre schimbarea orei. Numai fiii ei n-au fost preveniţi. A doua zi parastasul a fost celebrat la ora 9 1/2 sub auspiciile Didinei, care nu dăduse un ban — iar când au venit băieţii Cantacuzino la ora 11, au găsit serviciul sfârşit şi nota de plată. Macabru, dar nu fără haz.

3 martie. — Împlinesc azi 64 ani. Nici un motiv de bucurie; în jurul meu aproape toţi cei care mi-au fost dragi, au plecat. Aştept să sune în curând şi ceasul meu...

— Tătărescu a convocat ieri la Senat Comisiile Armatei de la Cameră şi de la Senat spre a le expune condiţiile în care se va încheia noul contract cu Skoda. Expunere clară. Contractul evident mult ameliorat — preţurile îmi par totuşi încă prea mari. După Tătărescu au luat cuvântul Madgearu (cu totul alături de chestiune, veninos şi slab în argumentaţie), Iunian, g-ralul Văitoianu, Dinu Brătianu, Goga etc. Eu am plecat căci căldura era insuportabilă şi discuţia inutilă deoarece primul ministru a declarat că va supune contractul examinării şi aprobării Parlamentului. Voi lua cuvântul în Cameră. De notat că Guvernul şi guvernamentalii prezintă semnarea contractului ca un mare succes, fără să explice ecuaţia:

Semnarea contractului + Seletzki în puşcărie +
+Afacerea Skoda la Cameră = Succes.

— Ziarele de azi-dimineaţă aduc vestea unor serioase tulburări în Grecia. Mâna lui Venizelos şi a lui Plastiras. Pare că Guvernul va stăpâni mişcarea. Deocamdată grecii îşi distrug vasele de război răsculate, bombardându-le prin avioane.

4 martie. — Vaida îşi continuă campania cu „numerus valahicus". După conferinţa răsunătoare de la Cluj de duminica trecută a ţinut ieri o a doua la Timişoara. Lucru ciudat, Guvernul care până acum nici nu s-a pronunţat în această problemă (şi ar fi trebuit să o facă, căci campania prinde şi e periculoasă) a dat indirect concursul lui Vaida, autorizând şi chiar îndemnând oficialitatea să asiste la prelegere. Guvernul a oprit de asemenea o întrunire organizată de Bocu tot la Timişoara şi menită să facă concurenţă lui Vaida (Bocu e cu Maniu).

Ipostaza lui Vaida de apostol e neaşteptată. E împins de Tilea, convins că atât timp cât Maniu va avea o influenţă în partid, el (Tilea) va fi înlăturat de la orice ghelir. În şedinţa de sâmbătă a Delegaţiei Permanente a Partidului Naţional-Ţărănesc, a şi fost dat în judecata comisiei de disciplină, pentru uneltirile lui subversive de la Sibiu. Mirarea e că Vaida „a marşat". Era până acum candidatul cel mai sortit pentru şefia viitorului Guvern. Ca şampion al naţionalismului anti-ovreiesc nu mai poate fi vorba de dânsul într-o viitoare combinaţie: întreaga presă şi finanţă internaţională, în mâna ovreilor, s-ar ridica împotriva lui. L-a păcălit Tilea, l-a convins asigurându-l că campania are asentimentul Regelui. A omis însă să-i spună că Regele n-avea în vedere decât anihilarea popularităţii lui Maniu care începea să se întindă printre studenţi şi tineret, mulţumită cunoscutei atitudini împotriva Camarilei regale şi Lupeascăi...

— Ieri dimineaţă monsieur Grigorash Philippesco şi-a întrunit partidul din întreaga ţară în cinematograful Rio. Sala jumătate. În afară de şef au mai vorbit dumnealor domnii Meriacri, Perşinaru (sătean şi escroc), Spulber — şi spre regretul tuturor omul cumsecade Emil Ottulescu, rătăcit în această bandă. La ieşirea cinematografului s-au postat stu-

denţi hotărâţi să bată „partidul", căci se vorbise înăuntru contra lui „numerus clausus". Philippesco a prelungit cât a putut reprezentaţia, în speranţa că vor pleca studenţii. Dar aceştia n-au plecat, şi în cele din urmă s-a telefonat la poliţie, şi „partidul" a putut să-şi părăsească tranşeea între două rânduri de jandarmi. Toate acestea n-au împiedicat *Universul* de azi-dimineaţă să înregistreze *marele succes* al purtătorului de spirocheţi. Contractul de chirie al Discomului trebuie reînnoit, şi pentru dl. Popeşte (Stelian) toate se reduc la gologani, cât mai mulţi...

— Ieri trebuia să se ţină la Cluj o întrunire a „Cultului Patriei" în care generalii Rădescu şi Dragu să atace violent pe Rege: Întrunirea fusese interzisă, totuşi generalii — şi câţiva însoţitori printre care filosoful Marinică Ştefănescu — au luat sâmbătă trenul spre Cluj. Se hotărâse să se ţină întrunirea şi fără autorizaţie, şi urma să fie prăpăd. În gara Cluj, răzvrătiţii au fost însă ridicaţi de poliţie, duşi la hotel şi ţinuţi sub pază până duminică seară, când au fost reconduşi cu aceleaşi forme ca la sosire, până la gară şi îmbarcaţi pentru Bucureşti. Revoluţia venerabililor pensionari a fost amânată „sine die".

— Am primit azi-dimineaţă vizita lui Blumenfeld. E opărit. A vorbit cu Titulescu care a vorbit cu Regina care a vorbit cu Regele. Regele vrea să schimbe Constituţia. Cu cine? I-am răspuns că nu ştiu, dar l-am întrebat: „Când o schimbă, mâine marţi?" — „Nu! e vorba mai târziu, după votarea bugetului, după închiderea Camerelor". — „Atunci n-are nici o importanţă!" Blumenfeld a plecat totuşi frământat. E ambiţios: ar vrea să ştie ceea ce vrea Regele, atunci când nici Regele nu ştie!

5 martie. — Titulescu a dat o masă la Externe pentru sărbătorirea a 10 ani de prim-ministeriat a lui Ismet (devenit Inonii) şi de ministeriat la Externe a lui Ruşdi (devenit Aras!). Toţi reprezentanţii Statelor Înţelegerii Balcanice, d'Ormesson reprezentantul Franţei suzerane, plus o droaie de miniştri şi de subsecretari valahi. Două discursuri ditirambice, al lui Titulescu şi al turcului de aici. Kilometrice, şi exagerate ca ton. Parcă Turcia ar fi devenit *pivotul* Europei. Toate pentru *accentuarea binefacerilor continuităţii.* Titulescu bate şaua ca să priceapă iapa. Ce poftă aş avea să scriu un articol intitulat: *Hai sictir!* Păcat că mi-e gura pecetluită; ar fi primit turcii, cu Titulescu al lor, şi omagiul meu!

— Grecii continuă să „combată". Venizelos vrea să reia puterea, e clar. Va reuşi?

Collas şi-a decomandat marele prânz de astă-seară în cinstea primului ministru, la care trebuia să particip şi eu. Economisesc astfel o cămaşă scrobită.

7 martie. — Pangal a avut ieri o întrevedere cu C. Angelescu, fostul guvernator al Băncii Naţionale şi intimul lui Vaida. Conversaţie interesantă. Vaida nu va părăsi Partidul Naţional-Ţărănesc. Dacă va fi exclus, va declara că partidul e cu el, formând astfel un al 2-lea Partid Naţional-Ţărănesc. Vaidiştii cred că mai mult de jumătate partidul(?) va merge cu Vaida. Angelescu a vorbit şi de adeziunea lui Costăchescu. În nici un caz Vaida nu va mai da înapoi; după comunicatul lui Mihalache prin care Delegaţia Permanentă a partidului „desavuează" atitudinea fruntaşului ardelean (comunicat publicat alaltăieri seară) *nici nu mai poate*. Curentul în favoarea campaniei lui Vaida ar fi imens (zice Angelescu şi cred că este aşa). Vaida nu se ridică nici împotriva evreilor, nici împotriva celorlalte minorităţi; după cum acestea îşi cer drepturile lor, aşa şi Vaida cere pentru românii majoritari drepturile ce li se cuvin („numerus valahicus", oribil barbarism). Distincţia e subtilă. În realitate, curentul pentru Vaida e antisemit şi xenofob. Vaida o ştie, şi de aceea lasă să planeze asupra acţiunii sale un oarecare echivoc. Angelescu s-a informat pe lângă Pangal despre intenţiile mele. Dacă ar ajunge la Guvern, Vaida ar vrea o înţelegere cu mine — cu Goga nu. Explicaţia: Goga ar întări suspiciunea de extremism a acţiunii pe când eu aş fi o chezăşie de frânare faţă de anumite cercuri, mai ales străine. Deocamdată Vaida îmi cere o neutralitate binevoitoare. I-am acordat-o deja fără să mi-o ceară.

— Ieri a apărut în *Ţara Noastră* şi azi în *Pământul Nostru,* comunicatul prin care se anunţă alianţa dintre Goga şi mine pentru alegerile parţiale de la Mehedinţi şi Ilfov, alegeri ce vor avea loc în aprilie.

— Săptămâna trecută s-a sinucis fata lui Henri Meitani (fiul lui Ştefan Meitani, fostul meu tovarăş politic). Acest Meitani ţine de nevastă o fată pe care unul din băieţii lui Sturdza (Beizadea Viţelul) a avut-o cu fiica unuia Bogza, şelar sau ceaprăzar din str. Regală. Acest Sturdza şi fiica Bogza s-au sinucis pe vremuri fiindcă n-au fost lăsaţi să se însoare. Fetiţa lor (actuala d-nă Meitani) a fost crescută, înzestrată şi măritată de Beizadea Grigore. O nouă dramă, repune în actualitate uitata dramă Sturdza–Bogza. Se zice că d-ra Meitani nu s-ar fi sinucis ci că ar fi fost împuşcată de tată-său. Uşuratică, frecventând localurile de noapte, tânăra fată ar fi rămas însărcinată de pe urma relaţiilor ce ar fi avut cu un oarecare Clapon, de meserie veterinar! O căsătorie a fost proiec-

tată, dar categoric respinsă de părinţii Meitani. Meitani aflând în ultimul moment starea în care se afla fiica sa ar fi ucis-o cu 2 gloanţe de revolver. Aşa se spune. Fapt e că înmormântarea a fost făcută repede şi aproape în secret. Iar veterinarul Clapon s-a sinucis şi el, a doua zi după moartea d-rei Meitani.

9 martie. — Ninge de azi-noapte ca în miezul iernii şi viscoleşte ca la Bobotează. În oraş circulaţia este aproape imposibilă; automobilele se înfundă în zăpadă, iar pe jos îţi taie vântul obrazul. Dacă n-ar fi vântul n-ar fi frig — termometrul e la 2° sub zero.

11 martie. — Aseară la prânzul de la Legaţia Italiei, comendatorul Zuccoli (evreu, bancher şi socru multimilionar al consilierului de legaţie Capece duca di Regina) care vine — călătorind cu greu — de la Atena, povesteşte cum au pus rebelii venizelişti mâna pe vasele de război greceşti de la Salamina. Ofiţerii de pe aceste vase aveau obiceiul să vină toţi , seara, la Atena, să petreacă. În lipsa lor, ofiţerii îndepărtaţi din marina activă ca venizelişti, s-au dus „la vase" (după expresia lui Homer), s-au urcat pe bord şi luând posesie de comandă au plecat spre Creta.

12 martie. — Ziarele de azi-dimineaţă publică scrisoarea lui Vaida către Mihalache. Scrisoarea e abilă. Vădit, şi Vaida vrea să se despartă de foştii săi tovarăşi şi Maniu şi Mihalache vor să scape de el, dar ambele părţi sunt hotărâte să tragă din această despărţire un maximum de foloase. Dacă Vaida ar demisiona din partid, Mihalache ar putea susţine că plecarea lui nu e justificată decât de consideraţii personale, căci şi Partidul Naţional-Ţărănesc stă pe principii naţionaliste iar consideraţii de amănunt nu îndreptăţeau un gest atât de grav. Vaida pricepe bine cum stau lucrurile şi nu demisionează. Pe de altă parte, dacă partidul ar exclude pe Vaida, Mihalache şi Maniu n-ar putea justifica acest act decât prin faptul că dezaprobă politica lui Vaida şi pentru marea satisfacţie a acestuia, ar apărea ca *vânduţi jidanilor.* De aceea excluderea lui Vaida rămâne mai departe ca o simplă ameninţare. O împăcare fiind exclusă, vor învinge în această luptă bizantină cei care vor avea nervii mai tari. Maniu a dovedit până acum că nervii lui sunt mai rezistenţi ca ai lui Vaida.

Întrebat de prietenii mei asupra atitudinii mele, am răspuns: cât timp Vaida este în Partidul Naţional-Ţărănesc nu avem nici o atitudine de luat, cele ce se petrec într-o casă străină nu ne privesc. În ziua în care Vaida nu va mai face parte din Partidul Naţional-Ţărănesc, chestiunea se schimbă, şi va trebui să examinăm situaţia pe bazele noi ce se vor crea. Până atunci neutralitate binevoitoare faţă de Vaida.

— Armata rebelă greacă din Tracia s-a predat, iar comandantul ei, generalul Kamenos, împreună cu Statul său Major a fugit în Bulgaria. Revoluţia înscenată de Venizelos a ratat. Se adeveresc o dată mai mult aceste două învăţăminte ale istoriei: întâi, că o revoluţie care nu reuşeşte în primele trei zile e înfrântă, timpul lucrând în favoarea Guvernului legitim — şi al doilea, că loviturile de Stat *trebuiesc date la centru* de câţiva oameni hotărâţi iar nu de mii de elemente nehotărâte şi la periferie.

— Duminică a fost nunta fetei lui Grigore Iunian cu un magistrat de la Iaşi, Bercea. Se povesteşte că Malaxa, naşul tinerei perechi a dăruit o frumoasă pungă de aur împodobită cu pietre scumpe şi într-însa un cec de *1 milion lei*! Pentru ce această generozitate? Pentru a împiedica eventual pe Iunian să interpeleze la Cameră asupra afacerilor d-lui Malaxa cu căile ferate?

15 martie. — Manolescu-Strunga — zis şi Strungurescu-Manolunga[1] — a dat acum câteva zile o mare recepţie. Simţea nevoia să se lăfăiască în noul său frac de ministru adus de la Londra. A invitat tot Bucureştiul, miniştri, deputaţi, dame şi întreg corpul diplomatic şi cu afabilitatea lui binecunoscută îşi poftea musafirii în sufragerie să „guste mâncările" (Strunga e un gospodar şi mai ales un bucătar de frunte). Străinilor, le spunea cu un surâs şi cu un gest indicator şi imperativ: „Allez, allez madam, mossié manger les mangers!" „Les mangers" erau expuse pe trei mese mari, pe una fripturile, pe alta icrele, peştii şi sărăturile — pe a treia prăjiturile şi fructele. Cheful a durat până la ora 4 dimineaţa. A fost lată rău, vorba lui Victor Antonescu.

— Pangal a văzut alaltăieri pe d'Ormesson, amicul meu d'Ormesson. „Je n'entends rien aux question economiques, aux problèmes financiers. Je suis un diplomate de la vieille école. Heureusement que de temps en temps il me tombe de véritables et interessants problèmes d'ordre purement diplomatique à résoudre. Je suis alors dans mon élément, et c'est pour moi une véritables jouissance de travailler aux bonnes et belles solutions. Tenez, dernièrement, j'ai eu à m'occuper d'une question des plus interessantes. Lorsque le nouveau ministre des Soviets a présenté ses lettres de créance au Roi, on ne avait pas au Palais ce que la musique devait joner. L'internationale? C'eut été dur, pour un Roi.

[1] Din cauza exportului de struguri pe care l-a organizat nu fără foloase pentru dânsul.

On m'a consulté pour me demander ce que l'on avait fait à Paris, et pour me demander un conseil. Voila une affaire réellement diplomatique: elle m'a passioné! Cela me sortait des horribles buletins financiers, que je ne lis jamais, comme je n'ai jamais lu les cours de le Bourse — je n'entends rien à ces choses! J'ai échangé une série de télégrammes avec le Quai d'Orsay, et après plusieurs jours de réflexion j'ai trouvé cette élégante solution que j'ai suggérée au Maréchal de la Cour: étant donné le deuil de la Cour, *il n'y aura pas dé musique* pour la réception de mr. Ostrovski, on n'aura donc pas à jouer ni l'hymne roumain ni l'Internationale soviétique! C'est joli, n'est-ce pas? J'ai eu la grande satisfaction de voir ma suggestion acceptée". Iată oamenii, pe care Franţa ni trimite în cele mai grele momente ale crizei în care ne zbatem.

— Arcizewski îmi comunică confidenţial copia unui foarte interesant raport al lui Chlapowski, ambasadorul polon la Paris. E rezumatul ultimei conversaţii avute de acesta cu ministrul de externe Laval. Laval i-ar fi spus că el personal nu e pentru încheierea pactului oriental, dar că a trebuit să continue negocierile începute de Barthou. Nu insistă prea mult asupra accedării Poloniei la acest pact, care se va încheia probabil între Rusia, Cehoslovacia şi Franţa, rămânând ca Polonia şi Germania să adere mai târziu, dacă vor voi. Franţa nu va mai face presiune asupra Poloniei, iar miniştrii francezi în Lituania şi în Estonia au primit instrucţiuni să nu mai favorizeze curentele antipoloneze în acele ţări. Alianţa Franţei cu Polonia va rămâne deci în picioare.

În acelaşi raport Chlapowski mai comunică că Koester, ambasadorul Germaniei a informat pe Laval că Germania nu ia atitudine contra alianţei Franţei cu Rusia dar că ea, Germania, nu poate semna pactul oriental. Poate că-l va semna peste 2–3 ani. Laval a mai spus lui Chlapowski că atitudinea Germaniei faţă de Franţa a devenit în general mult mai amicală, şi că francezii au consimţit ca sir John Simon să se ocupe şi despre revendicările lor la Berlin numai pentru a evita negocieri directe şi o înrăutăţire a situaţiei actuale.

Arcizewski pretinde că atitudinea inamicală a lui Titulescu faţă de Polonia e politică personală a ministrului nostru de externe, iar nu o politică impusă de la Paris, cum s-a pretins. *Titulescu s-a băgat până în gât cu Sovietele,* de la care vrea să obţină ceva, fie restituirea Tezaurului fie „un papier" oarecare cu privire la Basarabia — cu un cuvânt un succes care să compenseze înfrângerile suferite pe alte terenuri.

Titulescu face propagandă zilnică în favoarea Sovietelor printre membrii Guvernului şi printre membrii corpului diplomatic, cerând tuturor să „fie gentili cu Ostrovski". Membrii Guvernului sunt chiar jenaţi — afirmă Arcizewski — de atâta insistenţă. Titulescu a dat o masă lui Ostrovski la care a poftit pe miniştrii Micii Înţelegeri, pe al Franţei şi pe ai Înţelegerii Balcanice. Dacă era vorba de o apropiere, de ce n-a invitat şi pe ministrul Poloniei? Întrebarea o pune tot Arcizewski.

Ministrul Poloniei e om fără noroc. A lansat invitaţii pentru o mare serată, în „alb şi roşu" (culorile Poloniei) care trebuia să aibă loc în ziua de 19 martie. De la Palat i s-a comunicat că ar fi mai bine să o amâne până după 9 aprilie când se isprăveşte doliul Curţii (pentru Regele Alexandru al Serbiei). Serata a fost amânată cu 3 săptămâni.

— Alaltăieri la Cameră şi ieri la Senat, şedinţe lungi şi animate cu prilejul legii de prelungire a stării de asediu şi prin urmare a cenzurii. Şedinţe penibile, căci toată mocirla noastră a fost agitată din nou. Maniu a pus pe şleau la Cameră chestiunea familiei Lupescu şi a întregii Camarile. Ţărăniştii cu Mihalache în cap, erau cam plictisiţi căci vedeau blidul de linte al viitoarei guvernări, îndepărtându-se. Bineînţeles că cenzura nu a lăsat să treacă mai nimic, prin gazete, din cele spuse de la tribuna Camerei.

18 martie. — Mare zarvă pe ziua de ieri. Germania a hotărât reînfiinţarea serviciului militar obligatoriu, creând pentru moment 12 corpuri de armată. E mărturisirea înarmării începute de câţiva ani şi ruperea tratatului de la Versailles în ochii şi auzul tuturor. Hitler joacă totul pentru tot. E evident că dacă Franţa declară imediat război Germaniei, prăbuşirea regimului nazist e sigură, căci victoria va fi de partea francezilor. Dar Hitler ştie că Franţa, în mâna lui Blum şi a democraţilor integrali, nu va declara război. Iar peste 5 ani, Germania va strivi Franţa, după plac.

Deocamdată vom asista la mobilizarea tuturor condeielor diplomatice; zile frumoase ne aşteaptă pentru searbădul schimb de note şi pentru semnarea de protocoale moarte.

— Ieri dimineaţă am fost poftiţi de Ostrovski la cinematograful Roxy. Rula filmul „l'Orage" opera Stabilimentelor Cinematografice Sovietice din Leningrad. Tehnică impresionantă şi un realism de înfăţişare care mi-a reamintit teatrele ruseşti dinainte de război. Fiecare rol, cât de mic e încredinţat unui artist desăvârşit. Soţii Ostrovski făceau onorurile reprezentaţiei cu o amabilitate aproape exagerată. Era multă lume, şi-am fost silit să constat că bolşevicii au câştigat multe simpatii, în scurtul timp de când sunt printre noi.

23 martie. — Acordul între Franţa, Anglia şi Italia, faţă de înarmarea Germaniei s-a desăvârşit. Acord, pentru a nu face nimic — ba da, o conferinţă la Como şi o reclamaţie la Geneva. Hitler trebuie să facă mare haz de neputinţa adversarilor săi. Titulescu, cu pactele lui, a intrat în gaură de şoarece şi nu mai spune nimic. Vorbeşte în numele său, Bubi Brănişteanu de la *Adevărul*.

— Miercuri am vorbit la Cameră, în chestiunea Skoda. Am propus o soluţie nouă: dumnealor domnii Popovici şi g-ral Cihoski *să ceară ei înşişi* să fie trimişi înaintea Curţii de Casaţie; chiar un vot unanim de absolvire al Camerei neputându-i spăla de atâtea acuzaţii. Discursul meu, în care mai arătam şi neruşinata speculă a tuturor uzinelor de armament documentată pe cifrele oficiale ale preţurilor a făcut mare impresie.

28 martie. — Un deputat, Grigorescu, pe care nu l-am văzut până acum la tribună a fost desemnat — probabil din cauza sonorităţii coardelor sale vocale — să citească moţiunea de trimitere în judecată a d-lor general Cihoski şi Mihai Popovici. Formalitatea s-a îndeplinit în şedinţa Camerei de ieri. Moţiunea, care mai prevedea şi comunicarea dosarelor respective Ministerului de Justiţie pentru urmărirea d-lor Romul Boilă şi colonel Georgescu, pe căile dreptului comun — a fost trimisă, conform regulamentului Camerei, în discuţia secţiilor. Dacă 6 din cele 10 secţii ale Camerei vor aproba moţiunea (ceea ce pare sigur, vor fi probabil chiar 10 din 10), aceasta se va întoarce în planul Camerei, peste 5 zile, pentru vot.

Asist prima dată la aplicarea legii responsabilităţii ministeriale. Deşi citirea moţiunii apare în întreaga procedură a urmăririi foştilor miniştri ca o simplă formalitate, deşi ştiam toţi dinainte că această moţiune va conchide la darea în judecată a celor doi miniştri inculpaţi prin raportul Bentoiu, am trăit un moment de emoţie. Cuvintele apăsate ale deputatului Grigorescu răsunau într-o tăcere de mormânt; motivarea moţiunii, destul de lungă şi bine făcută, a impresionat. Stam în faţa băncilor naţional-ţărăniste. *Leurs figures,* cunoscuta carte a lui Maurice Barrès îmi revenea în minte pe când căutam să pătrund gândurile sinistrelor mutre de pe băncile, din faţa mea. Maniu era livid şi imobil. De vreo două ori, în cursul citirii, el şi Mihalache au susurat: „ruşine!“ dar atât de încet încât nu i-a auzit aproape nimeni. Numai fiere şi venin, Mihalache proptit în coate pe braţele jeţului, arunca priviri duşmănoase în toate părţile; cu dinţii încleştaţi de mânie, strâmba din buze şi din mustaţă şi parcă ar fi vrut să înece Camera sub valurile unui dispreţ, care în realitate nu era decât neputinţă şi invidie. Condamnat la cămaşă pe

viaţă, se simţea şi de astă-dată izolat în mijlocul surtucarilor şi ura de clasă se trăda în fiecare din mişcările lui. Madgearu nu crâcnea, mulţumit că nu fusese băgat şi el în concluziile raportului. Popovici şi generalul Cihoski nu erau de faţă. Ceilalţi ţărănişti mai mititei, toţi cu musca pe căciulă ascultau smeriţi, iar membrii majorităţii cu ochii lor zgâiţi la tribună, cu figurile lor amorfe, cu labele lor tentaculare îmi reaminteau caracatiţele din Aquarimul de la Napoli, agăţate de un perete (peretele pentru ei era partidul) şi gata să se arunce pe pradă. Banca ministerială, slab garnisită şi lipsită de şeful ei afecta indiferenţă; Dinu Brătianu, senin şi mediocru, părea mai străin decât oricând, de toţi şi de toate.

În culoare, după citirea moţiunii, forfoteau naţional-ţărăniştii şi prietenii lor din presă, ameninţători — liberalii jenaţi de slabul rezultat al cercetărilor şi întrucâtva îngrijoraţi de ameninţările adversarilor. Afacerea Skoda ne va mai da poate surprize.

31 martie. — Vineri 29 martie am luat cuvântul în Cameră la discuţia bugetului. Am impresia că am făcut un discurs bun. Am arătat între altele greşeala de a se recurge la bugete de expediente, ca în vreme de criză, atunci când criza s-a sfârşit şi a făcut loc unei noi stări de lucruri, cu raporturi economice speciale cărora bugetele trebuie de azi înainte să se adapteze...

— D-ra Ventura a văzut succesiv zilele trecute pe Rege, pe Regina Maria şi pe d-na Lupescu. Îmi povesteşte, crezând că-mi face plăcere, că Regele i-ar fi spus că eu sunt singurul om cu care s-ar putea face ceva în ţara aceasta. (E acel „s-ar“ care strică tot farmecul informaţiei.) Întrevederea cu Regina Maria a fost mai interesantă. Au dejunat singure, numai ele două şi d-ra Ventura a fost adânc impresionată de atitudinea patetică a Reginei. „C'était une figure shakespearienne qui demandait ce qu'elle avait fait de mal (!!) sur cette terre pour que Dieu la punisse par la déchéance de tous ses enfants!“ De Carol şi de Nicolae au vorbit prea puţin, istorioarele lor fiind bine cunoscute. Regina a povestit totuşi că fiind încă la Paris după asasinarea Regelui Alexandru, printre sutele de scrisori şi de telegrame de condoleanţe ce a primit era şi una de la Puiu Dumitrescu. Le deschidea pe toate Principesa Ileana, dar când a ajuns la a lui Puiu, Regina a băgat de seamă că Principesa voia să i-o ascundă şi i-a luat-o cu sila. Plicul nu conţinea însă condoleanţe ci fotografia unei scrisori a lui Carol adresată lui Puiu, prin care Regele îi cerea să procure 8 milioane d-nei Lupescu. Îi indica o persoană de la care să ceară banii, iar dacă aceasta ar fi refuzat se indicau procedurile prin care banii să fie obţinuţi de la Guvern. Era un vădit

şantaj în preajma procesului generalului Dumitrescu contra căruia se deschisese acţiune publică. Regina socoteşte scrisoarea falsificată, căci Puiu Dumitrescu imita la perfecţie scriitura Regelui; ea îşi dă totuşi seam.. de scandalul care ar urma dacă această scrisoare ar fi dată în vileag. Despre Elisabeta a Greciei, Regina a spus că o consideră ca pierdută. E complect căzută în vrajele lui Scanavi; şi-a găsit în fine omul pe care-l va iubi cât va trăi, dar şi l-a ales rău, căci Scanavi e un profitor ordinar. Elisabeta e foarte bine cu Regele Carol, fiindcă ascultă de el şi se umileşte până a-i zice „Sire" când îi vorbeşte, considerându-se ca o plecată supusă a lui. „Nous autres nous sommes plus fiers, et nous n'admettons pas de pareilles platitudes" a adăugat Regina. După spusele ei, persoana cea mai influentă, în momentul de faţă, pe lângă Rege este Scanavi. Lamentările Majestăţii Sale s-au încheiat printr-un cuplet asupra Marioarei din Belgrad. Pe aceasta cel puţin se obişnuise să o considere ca solid aşezată şi în afară de tulburările patimei. S-a stricat şi acolo căruţul. Moartea năprasnică a Regelui Alexandru va avea consecinţe tragice şi cu privire la Regina Marioara, *căci nici acolo lucrurile nu merg*. Şi Regina Maria a vorbit d-rei Ventura despre mine în termenii cei mai elogioşi. „Et de deux" cum zice francezul.

Dar e şi un al treilea, căci d-ra Ventura a văzut şi pe d-na Lupescu, care mă consideră ca „singurul boier în politica românească". Hotărât, am ajuns la favoare în Familia Regală; ar trebui să trag concluzia că sunt pierdut. D-na Lupescu a povestit d-rei Ventura că e cea mai nefericită femeie de pe lume, că primeşte zilnic zeci de scrisori de ameninţare şi de înjurături, că nu se mai poate mişca în libertate etc. etc. „Ce rău am făcut eu pe acest pământ etc. etc" — întocmai ca Mama-Regina. Din conversaţie cu Duduia a mai reieşit că Titulescu e nesuferit şi ei şi Regelui, dar că-l consideră indispensabil pentru moment, că Wieder este definitiv ars — ca prieten şi complice al lui Puiu Dumitrescu, că Aristid Blank e tot mai influent şi în contact zilnic cu dânsa — iar pe deasupra tuturor lucrurilor că dânsa, Duduia, se ocupă straşnic de politică şi că e mai stăpână ca oricând asupra voinţei Regelui.

— Văzut ieri pe C. Angelescu, fostul guvernator. Venea din partea lui Vaida. Pare că nu sunt încă bine hotărâţi într-o direcţie. Vaidiştii nu ştiu încă dacă vor adopta metoda lui Gh. Brătianu declarându-se adevăratul Partid Naţional-Ţărănesc, sau dacă vor lua altă titulatură ca „Partid Naţional-Ţărănesc Român" sau mai simplu: „Partidul Român". Vaida e contra ideii de partid, socotind că la opoziţie e mai bine să canalizezi un curent decât să le încurci cu partizani de multe ori dubioşi. Dar toţi amicii săi vor un partid, şi probabil că Vaida va ceda. Foştii miniştri care au urmat pe Vaida au şi redactat un manifest către ţară (a apărut astăzi, şi e searbăd), silind astfel oarecum mâna şefului lor. Am priceput că n-au nici o făgăduială de la Rege, pe care l-a văzut numai Tilea. Am confirmat lui Angelescu cele transmise prin Pangal cu privire la atitudinea mea: neutralitate binevoitoare acum, posibilitate de colaborare la Guvern mai târziu, dacă se va prezenta cazul.

2 aprilie. — În legătură cu conversaţia avută cu el, în februarie, şi pe care am notat-o aici, Stoian înapoiat de la Monte Carlo, vine să mă vadă. A stat vreo 3 săptămâni cu Averescu, pe care l-a întors — zice el — în sensul vederilor lui, ajutat fiind şi de dr. Trăilescu şi de Crăiniceanu, care se aflau şi ei la Monte Carlo. Averescu — pretinde Stoian — nu ştia nimic despre manifestul tipărit de georgişti şi semnat de mareşal şi de Gh. Brătianu (vezi pag. 20-21 din prezenta), nu-i comunicase nimeni de la Bucureşti apariţia lui (e de crezut?). Acest gest şi câteva altele ar fi dezgustat pe Averescu de alianţa cu Gh. Brătianu, pe care s-ar fi decis să o denunţe cât de curând. Stoian îmi povesteşte că mareşalul consimte la formarea unui Guvern cu mine şi cu Goga prin reîntregirea Partidului Poporului. *Autoriză* pe Stoian a aduce faptul la cunoştinţa Regelui fără a-l *însărcina însă*, fără a-i da mandat să o facă (recunosc pe Averescu, în asemenea subtilităţi copilăreşti). Stoian crede a şti că Regele va fi încântat de această veste, pe care i-o va aduce la cunoştinţă într-o audienţă ce a cerut-o. A venit să-mi aducă şi mie buna veste şi să mă întrebe dacă sunt mulţumit. Ce să-i spun? Ar fi fost nepoliticos să-i arăt că a trecut timpul mareşalului şi că face literatură retrospectivă. I-am răspuns că totul depinde de Rege (a convenit şi el) şi de Goga, fără care n-aş putea lua în considerare propunerea. A plecat mulţumit şi cu atât.

7 aprilie. — Contele Emanuel de la Rochefoucault, „însărcinat cu afaceri al Ordinului de Malta" a fost câteva zile săptămâna trecută la Bucureşti. Ministrul Ordinului, Contele de Pierredon n-a venit fiindcă este supărat. E supărat că n-a fost decorat şi el cu Cordonul „Serviciul Credincios" ca Principele Colonna (don Prospero). Pierredon pretinde că e „bailli", cu crucea de cavaler „profès" şi mai vechi decât Colonna, şi că fiind ministru al Ordinului are rang mai mare ca dânsul. Caraghioşii aceştia îşi imaginează că lumea se învârteşte în jurul Ordinului lor şi fac afaceri de Stat din nimicuri. Făcând pe bosumflatul la Paris Pierredon a trimis pe La Rochefoucault la Bucureşti să-i scoată cordonul. Se vede că a uitat că n-a trecut anul de când a primit cordonul Stelei. E drept că secretarul lui, La Rochefoucault, care primise tot atunci

placa Coroanei, a mai fost decorat de atunci cu placa Stelei. Dar ceea ce a uitat desigur, e că pe el Pierredon îl cheamă pur şi simplu Michel pe când ceilalţi doi poartă numele de Colonna şi de La Rochefoucault.

Amicul La Rochefoucault e un zevzec simpatic şi foarte simpatizat de Rege (de aceea l-a şi decorat de două ori într-un an). Nimic mai amuzant decât modul cum povesteşte zevzecul audienţa pe care Regele s-a grăbit să i-o acorde. După ce a scuzat pe şeful său, reţinut la Paris de o mică boală şi după ce a remis Regelui însemnele ordinului destinate Prinţului Nicolae (Regele ceruse această decoraţie, dar fără crucea de „profès", ca să n-o aibă decât el!), iscusitul diplomat a început să cânte pe struna fericirii d-lui Pierredon faţă de bunătăţile Regelui. Dar această fericire era întrucâtva tulburată „printr-o umbră care întunecă sufletul d-lui de Pierredon" (La Rochefoucault era încântat de această formulă!) umbră pe care numai Majestatea Sa putea să o risipească — acordând şi lui Pierredon cordonul care orna pântecele Principelui Colonna. Regele a explicat că Colonna fusese decorat şi ca fost primar al Romei, şi ca fost preşedinte al Crucii Roşii în timpul războiului, calitate în care adusese serioase servicii românilor. După mai multe argumente „pro" şi „contra" (Regelui îi plac grozav discuţiile pe asemenea subiecte), Majestatea Sa a spus câteva cuvinte pe româneşte într-un telefon, iar lui La Rochefoucault pe franţuzeşte că tot ce putea face era să confere d-lui de Pierredon ordinul „Pentru Merit" clasa I, ordin pe care-l poate conferi dânsul singur fără contrasemnătura unui ministru. Abia terminase, şi un aghiotant a apărut (probabil consecinţele telefonării) cu o cutiuţă în mână pe care Regele a remis-o interlocutorului său ca să fie predată d-lui de Pierredon. Au mai vorbit de una de alta, iar la plecare, Regele a mai întins o cutiuţă lui La Rochefoucault. Era pentru el, ordinul „Pentru Merit" clasa a II-a. „Nu, nu Sire, Majestatea Voastră trece măsura (Votre Majesté me comblé) cu atâtea semne de înaltă bunăvoinţă! O să fac prea mulţi invidioşi în jurul meu! Majestatea Voastră mi-a dat deja două decoraţii într-un an! E prea mult, e prea mult!" Şi cu gestul, nobilul conte îndepărta de modesta lui persoană acest nou izvor de amărăciune. Regele n-a vrut să ştie nimic, şi i-a băgat cutiuţa în mână. „Atunci, povesteşte La Rochefoucault, am îndreptat privirile mele emoţionate drept în ochii Regelui şi i-am spus: dacă întru fericire adormita noastră strămătuşă Stéphanie de Bad ne vede în acest moment trebuie să fie adânc emoţionată! (să nu se deştepte!) Primesc regească atenţie, ca o legătură mai mult a devotamentului meu pentru Majestatea Voastră".

La Rochefoucault povestea şi mima întreaga scenă ca un adevărat actor. Era amuzant şi era încântat, de Rege, de el, de noi toţi.

— Văzut pe Scanavi. Proiectul unei societăţi de editură, cu o tipografie perfecţionată, despre care îmi vorbise toamna trecută s-a realizat[1]. Maşinile trebuie să sosească în curând, căci au plecat deja din Elveţia. Menţine propunerile sale de a-mi imprima *Pământul Nostru* zilnic contra dreptului de publicitate cedat societăţii lui. Noua Societate a încheiat un contract cu „Presse-France" un sindicat de la Paris care controlează peste 150 cotidiane franceze. „Presse-France" va publica toate ştirile ce i se vor transmite de către Societatea lui Scanavi. „Societatea nu va câştiga nimic, poate chiar că va lucra cu deficit. Nu e nimic, Regele va avea însă o posibilitate de propagandă şi de contra-propagandă", explică grecul. „Titulescu a făcut tot ce a putut ca să mă împiedice să reuşesc — dar am reuşit. Am şi fondurile necesare".

Acum mi se luminează şi mie demersurile pe care de două luni le face prin Bucureşti faimosul Bachet (ex-Bacher, ovrei pârlit din Craiova, ajuns pe vremea exilului intim al Principelul Carol). Bachet umbla după aprobarea unei mari cumpărături de material din Franţa (prin Franasovici), cumpărătură finanţată de chiar grupul vânzătorilor şi de pe urma căreia trebuia să rămână *un beneficiu* (citeşte comision) de 2 1/2 milioane franci francezi destinat creării unui oficiu de informaţii în Paris, la dispoziţia Regelui. N-am dat mare atenţie zvonurilor privitoare la această afacere, socotind că era un simplu proiect de escrocherie al stimabilului Bachet, destinat să „clocheze" ca atâtea altele. Încep însă să cred că proiectul lui Bachet e văr bun cu al lui Scanavi şi mă întreb până unde va merge inconştienţa Regelui şi pornirea lui de a favoriza tot ce poate veni în ajutorul scandaloasei legături?

Cu Scanavi, am vorbit şi puţină politică. E foarte inteligent şi îşi dă seama de povârnişul pe care coboară Regele. Mă sfătuieşte să văd pe Regina Elisabeta, „care ţine mult la d-ta" şi care se găseşte în termeni foarte buni cu Regele şi ar putea să-i transmită orice aş dori. Convin să merg să o văd.

A doua zi am fost la Regina Elisabeta. Am stat un ceas şi jumătate de vorbă cu ea. A început prin a-mi explica că n-a renunţat să mă pună în contact cu Prinţul Nicolae, care vrea şi el să aibă o explicaţie cu mine. Dacă lucrul nu s-a făcut încă, e că Nicolae a vrut să vadă întâi pe Prezan şi să se împace cu el. Dar zăpăcit cum e, tot în fugă prin Bucureşti, nu s-a întâlnit încă cu Prezan. Acum e de două luni absent din Bucu-

[1] S-a realizat, dar nu mi-a spus atunci că l-a realizat Hefter!

rești. Îndată ce se va înapoia va pune mâna pe el. Am răspuns că la urma urmei mie îmi e indiferent să-l întâlnesc sau nu pe junele Nicolae. Eu n-am nimic cu el. „Nici el cu d-ta, te asigur“ — mă întrerupe Elisabeta. Continui explicând că e de interesul Dinastiei ca cei care i-au rămas credincioși să fie strâns uniți cu membrii Familiei Regale, fără reticențe și fără echivocuri. Convine și dânsa, și rămâne înțeles să grăbim întrevederea.

Am expus apoi Reginei situația așa cum e. Faliment pe toată linia, în toate direcțiile, aici în țară și nimic bun de așteptat din afară. Am arătat că actualul Guvern cu politica lui de struț, cu metoda de a-și ascunde capul în nisip, de a nu vedea nimic și de a declara cu sonoritate că toate merg bine — duce Dinastia de râpă. Am mai exprimat părerea că mi-e frică că foarte repede *Regele nu va mai putea face nimic* și că vom fi luați de curent și târâți de valurile împrejurărilor în plină anarhie. Să spună Regelui să facă *ceva*, să facă *orice* dar să facă *ceva*, care să permită opiniei publice rămase încă necontaminată să se agațe de acel *ceva* și prin acel *ceva*, de El. Am avut impresia că a priceput și că va vorbi Regelui cum trebuie.

Am avut o întâlnire și cu Dinu Cesianu și l-am „capacitat“ și pe el. Va vorbi. Va veni să-mi spună impresiile lui. În singura întrevedere pe care a avut-o cu Regele de când a sosit de la Paris — acum opt zile — n-au vorbit decât politică externă. Politica internă au atins-o numai. Cesianu socotește că Regele nu e încă hotărât pentru schimbarea Constituției (aici cred că se înșală), că pentru moment nu se gândește la concedierea lui Tătărescu și că ar vrea să întărească Guvernul cu mine și cu Goga. Toate acestea simple impresii pe care le vom controla după ce va fi vorbit mai pe larg cu Regele despre politica internă.

— Văzut ieri dimineață pe Blumenfeld care-mi raportează că Regele ar fi întrebat pe Victor Antonescu dacă a consultat și pe Madgearu cu privire la noile măsuri bugetare, și pe Costinescu dacă a vorbit cu Mezincescu (pe care Mihalache îl pregătește pentru Ministerul Sănătății) despre proiectele lui. Regele ar fi adăugat că e bine, pentru măsurile importante, să existe oarecare continuitate. Nu cred că Regele să-și fi bătut pur și simplu joc de Antonescu și de Costinescu (dacă informația lui Blumenfeld corespunde cu adevărul) ci mai mult că a dorit să încerce o „capitatio benevolentiae“ asupra țărăniștilor (de indiscreția miniștrilor săi, Regele putea fi sigur) și să-i facă să tacă asupra micii afaceri Scanavi-Bachet.

— Se vorbește foarte mult de afacerile în stil mare pe care Manolescu-Strunga le pune la cale cu prilejul noului regim de import-export. Importul, cu tot cortegiul lui de traficuri scandaloase, se dă pe mâna câtorva societăți înființate ad-hoc. Madgearu mi-a spus că va începe o campanie violentă împotriva lui Strunga, prin ziarul său economic *Prezentul* — și la Cameră.

— Miercuri, 3 aprilie, am depus la Cameră un proiect de lege din inițiativă parlamentară pentru prelungirea termenelor de plată (aprilie și mai) a cotelor prevăzute în legea conversiunii în vigoare. Mare vâlvă. Guvernul contra. A doua zi Nasta, liberal și guvernator al Creditului Agricol Ipotecar, mi-a telefonat ca să mă felicite și mi-a spus că va interveni pe lângă Tătărescu și pe lângă Dinu Brătianu ca să se asocieze la propunerea mea. A dat și Garoflid un interviu aprobând inițiativa luată de mine. Bancarii și Guvernul nu vor însă să știe nimic. Vor fi siliți să admită amânarea *după ce vor* fi constatat că mai nimeni n-a plătit la termen.

— Am fost citat ca martor la procesul generalului Dumitrescu, de către apărare și întrebat dacă am fost mulțumit ca ministru de interne de modul cum generalul a condus Corpul Jandarmeriei. Am răspuns că da. Dacă am avut vreo reclamație cu privire la vreo neregularitate în acel comandament. Am răspuns că nu. Dacă generalul Dumitrescu avea dreptul, ca comandant al Jandarmeriei să întrebuințeze agenți acoperiți (secreți) pentru informațiile lui. Am răspuns că da. Nu făcea să mă cheme pentru atâta lucru. Îmi era teamă ca adversarii generalului să nu-mi pună următoarea simplă întrebare: considerați pe generalul Dumitrescu ca om cinstit sau nu? Aș fi răspuns prin tangentă, dar faptul că n-aș fi putut spune că-l țin drept un om cinstit, ar fi permis să se tragă concluzia opusă. Îmi pare bine că am scăpat de neplăcerea de a încărca pe un om, pe care nu l-am menajat cât a fost atotputernic, dar pe care n-aș fi voit să-l lovesc când e la pământ, călcat de toată lumea în picioare.

— Mi se semnalează în noul anuar al telefoanelor următoarea perlă:

La litera P se înșiră unele după altele numele:

Poulieff Gh.
Poulieff Sonia
Poulieff C. Sonia
Poulopol A. Eugen
Pour elle
Pour vous Madame

Cele două din urmă fiind firmele unor magazine de mode.

— Mi se comunică că Grigore Sifilipescu a semnat un articol în *Epoca*, în care mă spurcă (cu prilejul proiectului de lege depus de mine în Cameră, pentru amânarea plăților din mai). Violența lui Sifilipescu nu mă miră căci, spirit de ordine, cunosc ierarhia valorilor: un terțiar trebuie să fie mai violent decât un secundar sau un primar. Își are și microbul lui Schaudin scara lui de valorizare.

11 aprilie. — În ziua de duminică 7 aprilie, fiind la Breasta, m-am pomenit din senin cu un atac de gută, primul semn serios al bătrâneților. M-a ținut până azi și încă și azi îmi mai este piciorul umflat.

— Mulțumită cenzurii nu s-a prea vorbit de mișcările studențești, care se țin lanț de vreo cincisprezece zile. Au fost bătăi serioase la Universitate; Facultatea de medicină s-a pus în grevă — au fost și câteva atacuri pe stradă, câțiva ovrei fiind dați jos din autobuze, bătuți și lucru trist — devalizați. Am notat deja incidentele de la clubul evreiesc „Concordia" și cele de la congresul lui Gr. Filipescu. Guvernul n-a lăsat să se scrie nimic asupra acestor întâmplări, dar a dat sâmbăta trecută un comunicat idiot prin care se arăta că mișcările au luat sfârșit, așa încât lumea și-a închipuit că a fost și mai mult decât a fost. Deși „mișcările au luat sfârșit" am aflat alaltăieri prin alt comunicat că toate facultățile din București au fost închise, și studenții trimiși acasă. Mi se spune azi că mișcările nu s-au potolit. Banca de Credit a fost amenințată cu devastarea și atacul n-a fost împiedicat decât prin delațiunea unui student care a permis luarea măsurilor de pază la timp. Ieri a fost un concurs pentru posturile vacante de externi la spitalele și infirmeriile Casei Muncii C.F.R. la care studenții în medicină creștini au cerut să nu fie admiși ovreii; primind un răspuns evaziv din partea d-lui director Vogtberg, studenții s-au postat în număr în fața localului Casei Muncii și nici un student evreu n-a putut să se prezinte la concurs.

Azi-dimineață Titeanu a fost la Franasovici să-i ceară bilete gratis pentru studenți, care s-au baricadat în căminele lor și nu vor să plece. În același sens a intervenit și dr. Angelescu și Inculeț, declarând că altfel declină orice răspundere pentru dezordinele ce s-ar putea ivi. Probabil că fondurile secrete destinate tocmai acoperirii unor asemenea speze neprevăzute, le mănâncă domnii de la Interne.

12 aprilie. — Mi se povestește o anecdotă pe care o consemnez aici fiindcă oglindește plastic spiritul vremurilor.

Un tânăr se urcă în tren și nimerește într-un compartiment în care se aflau trei cuconițe tinere și nostime. Filfizonul leagă vorbă cu ele și le întreabă cine sunt.

– Sunt soția unui colonel, răspunde cea dintâi.

– Cum așa tânără și aveți un bărbat deja colonel?

– Ei da domnule, sunt tânără, sunt frumușică, mă învârtesc și bărbatu-meu deși nu e bătrân a ajuns colonel.

Cea de-a doua „se declară" cam cu aceleași cuvinte fericita soție a unui secretar general de Minister.

Dama a treia întrebată, răspunde fără conjur: Și eu sunt curvă domnule, dar n-am bărbat!

Persoana care mi-a repetat anecdota o auzise în casă la Gafencu. O povestea d-na B. după ce chemase pe zisul Gafencu: „Poftim de ascultă și d-ta istorioara mea, te va interesa, căci ai fost și d-ta secretar general!" C'était le clou — vorba francezului!

— Au reînviat vremurile lui Caragiale. Zilele trecute apostolul Iorga, vașnicul luptător democrat (!), alarmat de zvonurile despre o revizuire a Constituției, „a pus chestiunea" Guvernului. Sonorul Guță Tătărescu a declarat solemn că Constituția nu poate fi modificată decât prin inițiativa a doi factori: sau Regele, sau Parlamentul. Dacă cafeneaua sau strada (sic) vor încerca să revizuiască Constituția se vor izbi de zidul „de neînfrânt (?) și de neînvins" al Guvernului (!!!)

Caraghioslâcul acestor declarații își găsește epilogul în *Adevărul* de ieri. În prima pagină un articol de laudă la adresa lui Iorga Eu-nu-sunt-Eu și de „oroare" față de dictatură. La pagina ultimă, două articole de laudă pentru legile dictatoriale votate săptămâna asta, în pripă:

1) Legea prin care se autorizează Ministerul de Industrie să pună prețuri maximale;
2) Legea prin care se autorizează Ministerul Agriculturii să ia prin decret orice măsuri pentru valorificarea grâului;
3) Legea prin care se autorizează Ministerul Industriei să declare *prețioase* orice produse din țară va hotărî.

Guvernul Tătărescu aplică:
Starea de asediu,
Cenzura cea mai riguroasă,
Face decrete-legi,
Pune impozite,
Modifică tot regimul nostru economic,
Toate pe cale de decret,
Contrar Constituției.

Și democrația noastră aplaudă și se teme de schimbarea Constituției de frica dictaturii.

Halal țară!

15 aprilie. — De la Bacher-Bachet citire:

„Niciodată Vaida nu va fi chemat să facă Guvern. Pe Rege poți să-l înjuri, poți să-l ameninți — nu e nimic, se împacă cu adversarii săi. Ai văzut miniștrii care cu câtăva vreme înainte spurcau pe Rege — dar te rog să-mi spui, ai văzut pe cineva în slujbă care să fi înjurat pe Lupeasca? În ziua în care Vaida, fiind prim-ministru s-a prezentat Regelui cu un pașaport și cu un cec pe numele Duduii (consiliind o mai lungă călătorie în străinătate), soarta lui a fost pecetluită. După câteva săptămâni a căzut de la Guvern. Nu va mai veni niciodată. Regele îi dă acum târcoale, vorbește bine de Vaida și de acțiunea lui cu fiecare — dar la momentul oportun, se va opune Titulescu, sau d'Ormesson, sau cârciumăreasa din colț, *și Guvern Vaida nu se va face cu toată aparenta dorință pe care va fi manifestat-o Vodă*".

Interesant.

Dl. Bachet (Bacher) este prietenul intim al d-nei Lupescu, pe care o vede zilnic.

— Ieri, la întrunirea Comitetului Central al Uniunii Agrare, am făcut o expunere politică ce a avut oarecare răsunet. Am căutat să las bunul simț să vorbească și am arătat rezultatele politicii de cârpeală. Numai cu o soluție concomitentă a celor trei probleme: lichidarea *generală* a pasivului, refacerea unei monede normale[1] și adaptarea la raporturile stabilite de criză între factorii economici — se mai poate spera în îmbunătățirea situației. Am adăugat, că deși utilă o reformă a Constituției nu e suficientă pentru îndreptarea lucrurilor. Pentru prima dată nu am invocat autoritatea Regelui. *Au contraire.*

— Alegerile de vineri au dovedit uzura Partidului Liberal, dar au fost înainte de toate un succes al lui Gh. Brătianu care trece de la 6 000 voturi (în alegerile generale) la 20 000. Atâtea palme aplicate Camarilei căci toată campania lui Gh. Brătianu a fost dusă pe tema corupției din jurul M. Sale.

— Prin Marioara Ventura am făcut atent pe Paul Boncour (cu rugămintea a repeta și altora) asupra greșelii Franței de a se amesteca în politica noastră internă. E singurului pericol care amenință cordialitatea relațiilor celor două țări.

[1] Aceasta ceva mai târziu, după o perioadă de investiții și lucrări publice indispensabile.

17 aprilie. — Azi la adunarea generală a Băncii de Credit a venit și Trancu-Iași (unde nu merge Trancu-Iași?). Exuberant, important, ancombrant, ne salută cu cuvintele: „Trancu über alles!" — Nu, îi replic eu, nu așa, ci: „Als Trancu, lieber alles!" N-a priceput.

— Ziarele sunt pline de rolul lui Titulescu la Geneva, de telefonările lui Titulescu la Stresa, de acțiunea lui Titulescu cu privire la pactul oriental, de instrucțiunile lui Titulescu date lui Laval și lui Sir John Simon. Cu un cuvânt Titulescu dirijează politica Europei și a lumii. Și când mă gândesc că aceste caraghioslâcuri sunt publicate pe spezele noastre, ale contribuabililor!

— Megalomania lui Titulescu scuză pe a lui Blumenfeld, care îmi destăinuia azi-dimineață că cumnatul său este „Grand d'Espagne". Un frate al d-nei Blumenfeld, un Weissengrün dacă nu mă înșel fiind bolnav de piept a făcut cunoștința domnișoarei de Baidès, pe vremuri, la San Sebastian. Spaniola s-a amorezat de Weissengrün. Weissengrün s-a vindecat de piept dar spaniola nu s-a vindecat de Weissengrün.

Rezultatul: Weissengrün a devenit marchiz de Baidès. Blumenfeld conchide: „Cumnatul de la mine stă cu pălăria în cap în fața Regelui de la Spania!" — „Păcat că nu mai e un Rege, în Spania!" am conchis eu.

20 aprilie. — Vară-mea Elena Perticari, văduva generalului Perticari și fiica doctorului Davila, deși ajunsă la 70 de ani, deși operată de o gravă tumoare la intestin, deși șubredă și cu o sumă de belele pe cap, nu vrea să abdice. Palatistă trup și suflet, cea mai mare fericire a ei e să se încurce în fustele Reginei. Duminica trecută aranjase o mare serată la ea, „cu program muzical" la care trebuia să asiste Majestatea Sa. S-a întâmplat că Regina să-și strice în ajun stomacul așa încât serata a fost amânată pe miercurea următoare. Sosită miercurea și Suverana anunțându-se pentru ora 10, toată lumea — vreo 100 de musafiri — s-a înființat la Elena înainte de ora 10. Simky Lahovari (damă de onoare) și Zwidenek colonelul (cavaler de favoare) au venit pe la ora 10 scuzând pe M.S. care întârzia puțin deoarece fusese poftită la masă de Rege. Zece și jumătate, zece și trei sferturi și nix Regină. Lumea aștepta. La ora unsprezece fără zece, o scrisoare de la Palatul Regal. Mare emoție, Elena își pune ochelarii și deschide plicul tremurând (desigur că nu mai vine!). Nu, scrisoarea, două rânduri cerea să se înceapă „concertul" căci M.S. va mai întârzia încă deoarece rulează un film la Palat, pe care Regina vrea să-l vadă până la sfârșit!! „Ça jette un froid" și d-na Che-

bab se aşază la pian ca să mai încălzească atmosfera. În fine la ora *douăsprezece fără zece*, soseşte Coana Mare. Cucoanele mai de rând, vreo 80, aşteptau de două ceasuri bătute! Cu ce sentimente în suflet se ghiceşte! Aceşti oameni (vorbesc de întreaga Familie Regală) sunt incorigibili, şi îşi fac de cap. N-au decât o îndatorire: să fie politicoşi — şi îşi bat joc de lume la fiecare ocazie. Să te mai miri de bădărăniile fiului, când la fiecare pas te izbeşti de grosolăniile mamei? Bietul Carol a supt mitocănia odată cu laptele mumă-sii, cu tot sângele ei albastru!

Serata Elenei Perticari a dat de altminteri prilej la o sumă de incidente hazlii. Toţi erau enervaţi de atâta aşteptare şi damele nu se mai stăpâneau. Principesa Voroniecka — veuveta noastră naţională — pisa cu franţuzeasca ei preţioasă pe una şi pe alta, ca să plaseze bilete pentru conferinţele d-nei de Clermont Tonnerre, o ducesă seminebună şi „o prietenă" a ei. Apucând pe Titi Mitilineu (soţia lui I. Mitilineu) de braţ „promettez moi chère madame votre collaboration (?), promettez moi de venir à la conférence de la Duchesse de Clermont Tonnerre!" — „Mais oui, madam j'irai très volontiers." — „Non, non jurez moi que vous irez!" — „Madame, du moment que je vous ai promis d'aller, j'irai — mais je n'ai pas l'habitude de prêter serment!" Şi i-a întors spatele. Fără a se descuraja, Veuveta se aruncă pe Constanţa Cantacuzino, respectabila octogenară: „Princesse chérie..." — „Je n-ai pas l'habitude d'ètre appelée ainsi" şi îi întoarce şi ea spatele. După ce sosise Regina, în toiul concertului, aceeaşi Constanţă Cantacuzino se scoală de pe fotelul ei să spuie câteva cuvinte Majestăţii Sale. Când vrea să-şi reia locul, îl găseşte ocupat de lady Hoare, semiturbata soţie a noului ministru englez. Fără să spună nimic se aşază alături, pe un scăunel, lângă pian. Lady Hoare, care nici nu se prezentase Constanţei Cantacuzino, îi spune: „Vous voulez casser la tête?" — „Pourquoi?" — „Parce que vous restez *dans* le piano." — „Oh, j'aime la musique" răspunde Constanţa Cantacuzino. „Moi, je la dèteste" replică englezoaica — iar coana Constanţa închide dialogul prin cuvintele: „Je m'en rends compte, vous préferer «les fauteuils»!!"

Această lady Hoare e o adevărată grădină de femeie. Nu te plictiseşti un minut cu dânsa. Născută Bentinck, e o nepoată a Ducelui de Portland — familie binecunoscută de nebuni. Voiajează cu trenul dar e pretutindeni însoţită de un aeroplan cu care se urcă zilnic, la înălţimi, să respire aer curat. E aşa de distrată încât uită tot, şi invitaţiile pe care le face şi pe cele pe care le primeşte. Poftit la dejun la dânsa, te duci şi nu

o găseşti — sau dacă ai poftit-o trebuie să trimiţi să o aducă, fiindcă uită toate.

Abia sosiţi, au şi ajuns în gura lumii — adică dânsa. Acum câteva zile a oferit un ceai la Legaţie. Simpatica lady s-a instalat la o uşă a salonului şi a primit cu amabilitate pe toţi invitaţii; când a socotit că s-au scurs destui, a trecut la altă uşă şi a spus: „Maintenant, c'este pour partir!" Cu toată ţicneala ei se prezintă simpatic: nepieptănată, cu părul vâlvoi, mărunţică, deşteaptă, îmbrăcată alandala şi de trei parale, aduce mult ca fizic pe Cella Delavrancea. Mai ales la toaletă: rochiile ei reamintesc pe ale Cellei, după ce le-ar fi purtat câţiva ani surorile ei mai mici. El, Hoare un englez — murdar şi prost îmbrăcat. Vine din Persia, unde a reuşit. A lăsat bune amintiri şi în Egipt, unde a fost înainte deşi e un beţiv împărătesc. Vorbeşte bine franţuzeşte şi spune lucruri cu şir, când e treaz.

— Generalul Moruzi s-a îmbolnăvit alaltăieri brusc. Acces de angină de piept. Procesul generalului Dumitrescu a fost întrerupt, şi trebuia să înceapă d'a capo, de la rechizitor, după 23 de zile de dezbateri plicticoase, fiindcă Moruzi a fost înlocuit prin generalul Ignat. Codul justiţiei militare trebuie schimbat, în ce priveşte procedura înaintea Consiliilor de război, mai ales în aceste vremuri de stare de asediu — procesele cu caracter politic fiind lungi.

— Joi seara Jockey-Clubul a dat o masă în onoarea lui Ciolak-Antici, ministrul Jugoslaviei care ne părăseşte după 14 ani. Erau vreo 60 de persoane printre care Berns (însărcinat cu afaceri al Suediei), Kobilanski (consilier al Legaţiei polone), colonelul de l'Hermite (ataşat al aerului francez) care pleacă şi ei, precum şi d'Ormesson — ministrul Franţei — care din nefericire nu pleacă. Am făcut la sfârşitul mesei un mic speech în care între altele am spus că „notre ami Ciolak-Antici a su démontrer que dans un pays de bonne volonté, *même un ministre allié peut se rendre populaire*". Era o săgeată la adresa lui d'Ormesson, pe care nu-l pot mistui — din nefericire lumea a priceput că voiam să înţep pe Arcizewski, ministrul Poloniei prezent şi el la masă.

— Discursul lui Beck la Geneva a fost publicat „in extenso" în toate ziarele noastre, prin îngrijirea Legaţiei polone, care a mai trimis şi traducerea discursului în plic, tuturor oamenilor politici mai însemnaţi. Judecata discursului iese din cadrul acestor însemnări. Ar fi multe de zis asupra lui. Sunt multe lucruri juste într-însul, dar nu e abil fiindcă vrea să fie prea abil.

26 aprilie. — Socru-meu Ion Boambă a încetat din viaţă după grele suferinţe: uremie, la care de câteva luni se adăugase un neoplasm al intestinului. Deşi era în 50 de consilii şi câştiga milioane, nu lasă aproape nimic, câteva sute de mii de lei. Lumea îl credea putred de bogat şi mulţi vor zice că-i ascundem averea pentru a nu plăti taxe de succesiune! În realitate, erotoman senil, şi-a cheltuit toţi banii cu femei, mai ales cu soţia unui avocat Porsena (!) în care, pe vremuri, Marghiloman îşi pusese oarecare speranţe. Acum a ajuns scriitor moral[1] şi peşte. La înmormântarea lui Boambă a luat cuvântul şi Grigore Filipescu în numele Băncii Blank, al cărui vechi membru şi ultim preşedinte în consiliul de administraţie fusese defunctul. Deşi Grigore Sifilipescu *ceruse chiar el* să vorbească în numele Băncii, deşi discursul lui a fost bun, a oprit publicarea în ziare. Vorbind în numele băncii mofluze a săvârşit un act de curaj şi de cavalerism — subtilizându-şi însă propria sa proză a comis un act de laşitate: nu-i convenea ca miile de depozanţi frustraţi care blesteamă numele lui Blank să-l pună şi pe al lui în acelaşi sac. Întreg Filipescu e în această antiteză.

5 mai. — Am petrecut săptămâna Paştelor la ţară. În noaptea de 2 spre 3 mai am avut minus 2 grade. Azi-dimineaţă, ca şi acum două zile, a căzut brumă, făcând mari stricăciuni.

Înaintea Paştelor s-a întrunit Consiliul Superior al Apărării Naţionale, reorganizat printr-o recentă lege. Pe lângă generali şi cei câţiva miniştri de la departamentele economice, mai fac parte din consiliu şi foştii prim-miniştri. Pentru ce, nu se ştie. La ultima şedinţă, au luat parte din această categorie Iorga şi Ghiţă Mironescu. Dacă nici acum n-o fi în regulă apărarea ţării, nu mai e nimic de făcut.

— Înainte de a părăsi Bucureştii am aflat că costisitoarele comisii ale Micii Antente economice au ajuns la un însemnat rezultat: Cehoslovacia a redus taxele de import pentru salamul de Sibiu şi noi pe cele privitoare *la paradaise*. Marele eveniment a fost consfinţit printr-un tratat, care a fost supus Camerelor însoţit de o doctrinară expunere de motive de 30 de pagini. Regret că numeroasele mele absenţe de la Cameră m-au făcut să scap ocazia de a felicita pe dl. Titulescu pentru acest mare succes.

9 mai. — Acum trei zile, odată cu luna Bucureştilor s-a deschis şi săptămâna lui Titulescu. Talleyrandul nostru a introdus anul trecut o pro-

[1] A scris un volum *Făclii aprinse*, şi mai multe articole în ziare pentru a dovedi că ceea ce ne pierde, în grele împrejurări de anarhie sufletească şi materială prin care trecem, *este amoralitatea noilor generaţii*.

cedură nouă în politica lui de bluff. În fiecare primăvară, o săptămână de reclamă de exaltare şi de zgomot în jurul numelui şi persoanei sale. Anul trecut şi-a adus pe Barthou, pe Beneş şi pe Jeftici. A fost un adevărat delir de laude şi de hiperbole la adresa cancelarului român. Anul acesta comedia se repetă, cu personaje schimbate. Avem pe Paul Boncour, pe dl. şi d-na Cotnăreanu, pe salariaţii lor jidanul Romier şi Elena Văcărescu, un turc şi un grec miniştri de externe în ţările lor şi iarăşi pe credinciosul Jeftici, sporit în grad. Am impresia că de data asta e ultima văpaie a unei politici care a dat faliment. Fragila construcţie a pacturilor suprapuse şi inoperante a fost dărâmată dintr-o dată prin gestul energic al lui Hitler. De la război încoace Europa se mişcă pe planul deliberărilor internaţionale şi se screme pe scaunul găurit de la Geneva fără nici un rezultat, înmulţind în aşteptarea... fătului — peticele de hârtie în jurul ei. Prin brutala înlăturare a Tratatului de la Versailles, Hitler a repus lucrurile în starea lor dinainte de 1914. Forţa, forţa armată, îşi reia drepturile sale. Principiul securităţii şi al dezarmării, tot rahatul de la Societatea Naţiunilor urmează să fie reintegrat în ţara Utopiei, în dulapul accesoriilor. Din regimul pacturilor fără efecte vom trece din nou la regimul alianţelor bazate pe interese reale. Iar cele 140 de pacturi şi suprapacturi scumpe d-lor Titulesco & Co vor rămâne simplă garnitură pentru banchetele şi întrunirile caraghioşilor de la Geneva care vor mai continua să zbârnâie până în ceasul măturoiului cel mare. Beneficiarii prea lungii răbdări a resemnaţilor contribuabili din toate ţările nu se vor da bătuţi din primul moment.

— Nu-mi e necaz pe politica lui Titulescu. Politica e chestiune de convingere şi de noroc. Faptul că nu eşti de acord cu convingerile cuiva nu te îndreptăţeşte să pui patimă în discuţie. Ceea ce exasperează în atitudinea lui Titulescu e toată partea lăturalnică a acţiunii lui, e zgomotul pe care-l face, e toată reclama pe care o organizează, toată presa pe care o plăteşte, toate turpitudinile pe care nu numai le încurajează dar le patronează cu singurul şi constantul obiectiv al preamăririi personalităţii sale şi al pricopsirii familiarilor lui. Milioanele pe care Titulescu le aruncă presei în ţară şi în străinătate sunt nenumărate şi rezultatul obţinut dovedeşte o dată mai mult cât de primejdioasă este influenţa acestei puteri venale a ziarelor. În străinătate toată lumea e excedată de procedurile acestui isteric; în ţară, nimeni afară de Mihalache, nu-l poate suferi — Regele vrea să scape de el şi împotriva tuturor omul îşi menţine poziţia fiindcă toate ziarele sunt pline de discursurile lui, de interviurile lui, de succesele lui, de voiajele şi de prostiile lui. Titulescu

consideră politica ca un film, şi metodele sale sunt copiate după ale regizorilor de la Hollywood.

Ultima lui invenţie, numărul de senzaţie al săptămânii organizate anul acesta a fos exibiţia perechii Cotnăreanu. Titulescu voia să aducă în Bucureşti pe Ossuski (ministrul cehoslovac la Paris) şi în vederea rolului ce este rezervat acestei semivedete geneveze sub viitoarea preşedinţie de republică a lui Beneş, să-l măgulească dând vizitei sale un caracter mai deosebit şi neprevăzut. Pe de altă parte putoarea de Elena Văcărescu, care în afară de ieslele lui Titulescu mai rumegă şi în alte grajduri dorea să răsplătească generozitatea Cotnărenilor şi să le arate ce poate în România. Combinaţia s-a pus repede la cale. Cotnărenii au invitat pe yachtul lor în afară de Văcărească şi de Romier (un alt salariat al lor) — pe dl. şi d-na Ossuski şi au pornit cu toţii de la Marsilia la Constanţa. N-ar fi fost nimic de zis dacă Cotnărenii n-ar fi fost Cotnăreni. D-na Cotnăreanu este fosta soţie a faimosului Cotty, care de la parfumurile de la Grasse prin tot felul de învârteli şi de afaceri s-a ridicat la invidiabila situaţie de miliardar. Cotty şi-a pierdut capul la bătrâneţe şi nemaiştiind ce să facă cu banii s-a băgat în politică, lansând ziarul *L'ami du Peuple* pe care-l vindea cu 5 centime şi care a ajuns astfel la un mare tiraj. Nu s-a mulţumit cu atât. S-a ales şi deputat, a cumpărat şi *Figaro*-ul şi şi-a luat şi metrese cotate pe piaţa Parisului. A făcut la un moment dat şi fericirea Elvirei Popesco. Lansat într-o viaţă nouă, cu ambiţii care întreceau puterile sale intelectuale, i s-a scârbit de nevastă şi a hotărât să divorţeze. În acel moment precis a apărut Cotnăreanu. Băiat chipeş, a intrat pe sub pielea d-nei Cotty. Aceasta se căsătorise cu Cotty sub regimul comunităţii. Fiecare soţ adusese în căsnicie suma de 5 000 franci, toată averea fiecăruia. Din averea lor totală de 10 000 franci, Cotty făcuse în 30 şi ceva de ani sute de milioane. La despărţire d-na Cotty avea dreptul la jumătatea averii comune. Tribunalele, după divorţ au condamnat pe Cotty să plătească fostei sale soţii frumuşica sumă de 450 milioane franci. D-na Cotty — fostă — al cărei spirit rector era Cotnăreanu a cerut plata imediată şi a forţat pe Cotty să-şi lichideze toate afacerile în pagubă ca să se achite. Aşa a trecut *Figaro*-ul în mâinile d-nei Cotty, care, pentru a răsplăti pe Cotnăreanu de devotamentul lui, i-a dăruit, înainte chiar de a-l lua de soţ, importantul imobil din Rond Point des Champs Elysées, proprietatea ziarului.

Până în 1932 am ignorat cu desăvârşire existenţa acestui Cotnăreanu. Aflându-mă atunci la Paris am luat într-o zi întâlnire cu Pietri care era ministrul de finanţe. Pe când stam de vorbă cu Pietri, cu care mă închisesem în cabinetul lui, a venit un secretar şi i-a spus ceva la ureche. Pietri recomandase secretarilor să nu lase pe nimeni să ne tulbure, şi-l vedeam acum jenat şi perplex, şi neştiind ce să facă. Am ghicit că un personaj important cerea să-i vorbească şi ca să-l scot din încurcătură l-am rugat eu să primească pe solicitator. Mi-a mulţumit cu efuziune, şi mi-a spus: „ce ne sera que cinq minutes et d'ailleurs c'est un de vos compatriotes". Am văzut intrând un domn zvelt, fără nici o urmă de tip semit, îmbrăcat ca un gentleman englez, ras, cu părul cărunt — aducea mult cu Citta Davila — şi astfel am făcut cunoştinţa d-lui Cotnăreanu. După ce a plecat, Pietri — mirat că nu-l cunoşteam — mi-a spus numele lui şi că e „logodnicul" d-nei Cotty. Mi-a povestit apoi tot romanul divorţului şi am avut impresia că influenţa lui Pietri ca şi a altor politicieni care aveau poliţe morale de plătit lui Cotty nu era străină de presiunile ce se făceau, tocmai în acel moment, pentru realizarea creanţei d-nei Cotty. Nu puteam să pricep cum de nu auzisem niciodată nimic despre acest Cotnăreanu, român „per tu" cu miniştrii francezi şi „gigolo"-ul multimilionarei d-ne Cotty. Pentru o judecată mai completă a omului voi adăuga că după ce-i făcusem cunoştinţa la ora 11 a.m. şi deşi nu schimbasem cu el decât două vorbe, la ora 3 p.m. nevastă-mea s-a pomenit la hotel cu un splendid coş cu flori rare, iar eu cu carta lui de vizită din cuprinsul căreia am aflat cu nouă surprindere că „compatriotul" meu dl. Cotnăreanu era şi consul al României... la Cherbourg! M-am informat şi am putut astfel identifica pe dl. Cotnăreanu cu dl. Leibovici de la Podul Iloaiei. Cum a putut ajunge Leibovici din Podul Iloaiei Cotnăreanu, consul la Cherbourg, peşte parizian şi milionar internaţional (căci s-a însurat cu d-na Cotty) a rămas pentru mine şi până azi un mister. Am aflat numai că mai are un frate zaraf în Bucureşti şi altul speculator de mici invenţii (cuţite automate, ceasornice cu muzică etc.) la Paris; că ar fi nesupus faţă de serviciul militar şi alte fleacuri.

După ce a luat pe d-na Cotty a cumpărat un splendid hotel avenue Raphael la Passy şi yachtul Kedivului şi a încercat să se lanseze în „lume". Dar „lumea" l-a primit cam prost (mai ales după o campanie de presă a fiului Cotty, care-l trata de peşte şi de escroc) şi atunci s-a aruncat în „rumunism" şi s-a agăţat de Elena Văcărescu. A înfiinţat *la Maison des Roumains*, a donat 500 000 franci pentru căminul studenţilor români din Cité Universitaire etc. Şi mai ales a intrat cu ziarul *Figaro* în serviciul lui Titulescu.

Yachtul Cotnărenilor încărcat cu perechile Ossuski şi Văcărescu-Romier a fost primit la Constanţa cu onoruri regale. Un vagon special şi un secretar de legaţie s-au trimis în întâmpinarea înalţilor oaspeţi care au fost salutaţi pe peronul Gării de Nord de însăşi Excelenţa Sa dl. Titulescu şi de câţiva membri ai Guvernului. Invitaţi chiar în seara sosirii lor la un dineu la Externe, au fost duşi a doua zi la Sinaia, cu tren special, şi reţinuţi la dejun la Rege care a conferit d-lui Cotnăreanu placa de mare ofiţer al Stelei — probabil în format special, cu solzi. Mi-a crăpat obrazul de ruşine, dar ce puteam face? La toate festivităţile săptămânii organizate de Titulescu ca şi la 10 Mai, Cotnărenii au fost în fruntea bucatelor. Cât a trebuit să ungă ziarele şi pe gazetari ca să fie trataţi cum au fost trataţi. „Oaspeţii noştri", „oaspeţii ţării", s-au bucurat nu numai de simpatia presei din Sărindar, dar şi de aceea a foilor naţionaliste.

Scârbit, n-am luat parte la nici una din „festivităţi" pretextând doliul. Am fost numai la Cameră pentru primirea lui Paul Boncour — fără Cotnăreni, şi la revista de la 10 Mai, fiindcă ştiam că nu voi fi în aceeaşi tribună cu ei. La Cameră primirea a fost aranjată în sala bibliotecii (Parlamentul fiind în vacanţă, Titulescu n-a mers cu îndrăzneala până la convocarea unei sesiuni extraordinare — şi mă miră — pentru sărbătorirea lui Boncour). S-a ridicat o mică tribună, drapată în culori naţionale, aşezată printre plante verzi. Toată garnitura avea un aer funebru, lipsea numai catafalcul. Titulescu a citit un discurs frumos, dar gol care a emoţionat adânc pe Potârcă. Sta în faţa mea, etalat pe trei scaune. Cânda a ajuns Titulescu la peroraţie, lui Potârcă a început să-i bâţâie burta şi să-i curgă lacrimile din ochi. Boncour a fost şi el la înălţime; vorbea, nu citea — şi a izbutit să fie mai melodramatic şi mai gol ca Titulescu — *ce qui n'est pas peu dire*. Mă întreb până unde o să ajungă platitudinea noastră faţă de Franţa, dacă după Barthou şi Boncour o veni să ne mai vadă încă o vedetă pariziană.

11 mai. — La recepţia de joi de la Cameră am avut „une prise de bec" cu Titulescu. Arcizewski venise foarte alarmat la mine să-mi spună că Varşovia era precis informată că Titulescu pregăteşte un tratat de alianţă cu U.R.S.S., tratat prin care trupele ruseşti vor fi autorizate să treacă prin România spre Cehoslovacia, în cazul unui conflict între această ţară şi Germania. Am răspuns ministrului polon că nu aveam nici o cunoştinţă despre un asemenea tratat, nici despre negocierea lui şi că în tot cazul nu credeam posibilă o clauză ca aceea pe care mi-o revela. Arcizewski a insistat. I-am declarat atunci că dacă Titulescu ar

încerca aşa ceva, ne-ar avea pe toţi împotriva lui. Nu va fi niciodată posibil să se încheie o astfel de convenţie care să autorizeze invazia ruşilor în ţara noastră. Ca să lămuresc chestiunea am pus direct şi pe loc întrebarea lui Titulescu. A început să urle „că vrem să-l facem nebun", „că toate acestea sunt invenţii ca să-l dărâme pe el", „că el nu e un trădător" etc. etc. Şi fiindcă se strânsese lume în jurul lui, şi fiindcă ridicase tonul i-am replicat verde: „Ascultă Titulescu, nu eşti un trădător dar eşti aşa de orbit de politica ta, aşa de îngrijorat în acelaşi timp de falimentul ei, care se desenează, încât ai fi în stare să faci orice ca să ieşi din încurcătură". A continuat să urle. I-am întors spatele. Esenţialul e că chiar dacă tratează ceva cu Moscova nu va admite clauza cu trecerea forţelor sovietice prin România. Că a fost ceva sunt sigur. Prea ţipă Titulescu ca din gură de şarpe. Şi dacă acum se jură că n-a fost nimic, *e fiindcă nu mai e nimic,* şi aceasta deoarece Franţa a dat înapoi, căci Franţa ne cerea să facem toate concesiile ruşilor. Tot prin Arcizewski am aflat că ambasadorul german la Paris a fost la Laval şi i-a spus că dacă Cehoslovacia trebuie să devină o bază de operaţii pentru armata rusă, atunci e mai „conzult" să o ia Germania înainte şi să ocupe Cehoslovacia, ea. Faţă de această ameninţare Parisul a dat înapoi, şi clauza cu trecerea forţelor ruse prin România a căzut în baltă.

Nervozitatea lui Titulescu e iarăşi într-o fază de exasperare. A slăbit, e galben-verde, se agită, urlă, nu ştie ce face. Miercuri Regele trebuia să primească pe miniştrii Iugoslaviei şi Norvegiei care-şi prezentau scrisorile lor de acreditare. Titulescu trebuia să fie la Palat la ora 12. A sosit la ora 12 şi 35, Regele aştepta în mare ţinută într-un salon, miniştrii în uniformă într-altul. Nu s-a scuzat şi Regele nu i-a făcut nici o observaţie. A doua zi la conferinţa lui Boncour, ţinută sub preşedinţia lui, a sosit la ora 9,40 deşi conferinţa era anunţată pentru ora 9 şi noi toţi cu primul ministru în frunte eram acolo şi aşteptam de la ora 9 fără un sfert. Amicul Titulescu a găsit sat fără câini...

— Vineri, la revista de 10 Mai, o lume nebună. S-a ajuns cu mare greutate la tribune din cauza nechibzuitelor căi de acces. Prevăzător, am pornit de acasă de la ora 8 1/2. Mi-a trebuit un ceas până să ajung la tribuna Regală. Jumătate din Corpul diplomatic n-a putut răzbi decât făcând ultimul kilometru pe jos, în praf. Au sosit oamenii ca vai de ei cu uniformele murdărite, cu decoraţiile pe dos, asudaţi şi furioşi. Soţia ministrului Austriei a fost chiar îmbrâncită şi izbită în spate cu patul puştii. Regele, care n-are nimic mai bun de făcut, a hotărât o nouă rându-

ială pentru invitațiile la Revistă. Observasem deja că invitația mea nu era liberată ca în toți anii: Dl. C. Argetoianu, fost ministru — ci se mai adăugase mențiunea: *decorat cu Marea Cruce a Ordinului Serviciul Credincios.* Nu pricepusem și socotisem acest adaos ca o probă mai mult de prostul gust care domnește în toate sferele Palatului. La Cotroceni am aflat tâlcul și importanța mențiunii cu pricina. Regele a hotărât că numai foștii miniștri decorați cu Marea Cruce a Ordinelor Carol, Serviciul Credincios și Ferdinand să fie invitați în tribuna Regală, ceilalți în tribuna Președinției Consiliului situată mai departe la un loc cu tribuna Ministerului de Externe. Printre foștii miniștri prezenți nu eram decât eu și Goga în categoria fixată de Rege. Ceilalți foști miniștri, Mihalache, Lupu, Iunian etc. nefiind decorați cu Ordinele sus-arătate, au fost așezați în tribuna Președinției, și se arătau furioși. Furioasă și Didina Cantacuzino, nepoftită nici dânsa în tribuna Regală,cu atât mai furioasă cu cât Elena Perticari, rivala ei în lupta de la Societatea Ortodoxă, se lăfăie ca damă a Palatului în dosul jețului Reginei Elisabeta. Și-a mai făcut Majestatea Sa de drag.

Am stat mult de vorbă cu Maximos, ministrul de externe al Greciei, cu Jeftici, primul ministru iugoslav și cu Rușdi Aras, ministrul turc al afacerilor străine. Din câteșitrei, acesta din urmă pare mai inteligent, cu mult. Maximos șiret iar Jeftici bleg. Toți erau impresionați de calitatea materialului omenesc care defila înaintea lor, dar priveau cu oarecare ironie costumele de vicleim care au transformat armata noastră, dându-i aspectul unei trupe de operetă.

— Goga mi-a povestit ultima lui audiență avută zilele trecute. Regele nu se gândește decât la plecarea sa la Paris, la sfârșitul lui mai. De o schimbare de Guvern, de o modificare de Constituție nu poate deci fi vorba acum. La întrebarea lui Goga dacă a renunțat la revizuirea Constituției, Regele răspunde: nicidecum, dar la toamnă. Goga îi arată că o asemenea amânare ar exclude o schimbare a Constituției cu Tătărescu. De ce? întreabă Regele. — Fiindcă, a replicat Goga, până la toamnă Guvernul Tătărescu și Partidul Liberal ar fi prea uzați. Deja acum, Guvernul e uzat. Însă conjunctura e favorabilă, căci chestiunea a fost agitată și toată lumea se așteaptă la o modificare a pactului fundamental. Până la toamnă situația poate să se schimbe. Goga a mai spus Regelui că el vede în amânare renunțarea Suveranului la proiectul de a schimba Constituția. Regele l-a întrerupt zicând: *nicidecum și sunt gata să fac declarații publice de pe acum, în acest sens.* — „Să te ferească Dumnezeu, a întrerupt Goga, ar fi să coalizezi toate forțele antirevizioniste, care ar împiedica reforma la toamnă." — „Ai dreptate. Nu m-am gândit." Goga i-a mai reproșat că l-a îndemnat pe el să ia poziție în această chestiune, despre care a vorbit la congresul partidului său, anunțând iminenta schimbare a Constituției și acum rămâne de râs. A adăugat că dacă până la iunie nu se schimbă nimic, el va lua poziție publică față de politica Regelui, și în contra ei. Regele era plictisit — spune Goga — și a terminat zicându-i: „Să ne mai vedem după sărbătorile astea".

Goga pare descurajat. Mi-a declarat că nu mai poate sta cu brațele încrucișate, *și că trebuie să facem ceva: Regele nu știe decât de frică.* A rămas să ne mai vedem și noi. Față de mine Goga a rămas pe punctul stabilit împreună în întrevederea noastră din 15 februarie.

— Îmi cade în mână ultimul număr din *l'Illustration Française*. Glorificarea d-lui și d-nei Renard, uciși într-un accident de avion, în Africa Ecuatorială: în fața Invalizilor, la funeraliile naționale ale fostului guvernator și ale soției sale, ministrul Coloniilor în cuvinte înaripate vorbește de cei doi eroi ai geniului francez. Și-mi aduc aminte că doamna Renard a debutat în viața publică în pielea goală, la Moulin Rouge, că, fată frumoasă a fost „distinsă" de fostul prefect de poliție al Parisului Chiappe, că a izbutit apoi să ia de bărbat un american milionar care murind i-a lăsat o mare avere, și că în sfârșit Chiappe a „colat-o" ca soție prietenului său Renard, pe atunci prefect al Seinei. Au și francezii Cotnărenii lor.

12 mai. — Ieri seară la Palat concert și recepție în onoarea balcanicilor. Regele afectat de golul făcut în jurul său de către lumea politică. În afară de Goga și Jean Th. Florescu — nimeni.

— Boncour a fost ieri la mine. Am profitat de ocazie pentru a-i arăta greșelile politicii franceze față de noi. Căutând a se amesteca în politica noastră internă, francezii își alienează simpatiile atât de mari care le au în România. Politica noastră nu e bazată numai pe argumente de ordin sentimental ci pe o justă apreciere a intereselor noastre naționale. Oricine ar fi la Guvern, nu va face decât politică alături de Franța. Ar fi trist pentru Franța dacă alianța noastră ar fi numai în funcție de prezența lui Titulescu într-un Guvern. Că Titulescu are tot interesul să acrediteze o asemenea legendă în Occident se pricepe; se pricepe mai puțin că Parisul îi dă crezământ. I-am explicat starea de spirit a partidelor noastre, demonstrându-i că așa-zisele grupări fasciste n-au nimic comun în simpatiile lor față de o ideologie cu Hitler și cu Germania. Am impresia că l-am convins. Din nefericire Boncour nu e Franța, *boncour s'en faut.*

13 mai. — Ieri seară a murit mareşalul Pilsudski. Autoritatea lui era cheia de boltă a întreg edificiului polon. Neastâmpărat, cu o clasă conducătoare frământată de ambiţii nemăsurate, poporul polon va fi supus prin dispariţia conducătorului său necontestat la grele încercări. E posibil ca dictatura militară să fie menţinută sub numele altui general.

— Ieri la Cameră, Săveanu, ca să se găsească în treabă, ne-a poftit să sărbătorim pe balcanici. Toţi deputaţii fiind pe acasă a fost un număr ridicol de mic de parlamentari prezenţi. De data asta recepţia s-a lăsat fără discursuri. Numai două–trei cuvinte de bună primire din partea lui Săveanu care a terminat strigând pe limba fiecăruia: trăiască Grecia, trăiască Iugoslavia, trăiască Turcia. Pe turceşte a strigat: jaşaşin Turkia! Titulescu a înnebunit, literal, de bucurie, auzind aceste cuvinte: „Cum mă? J'assassine la Turquie?" şi urla printre oamenii miraţi: „Ha, ha, j'assassine la Turquie! Minunat!"

Tânărul şi proaspătul subsecretar de Stat (al Armamentului) Bejan făcea pe importantul printre cei câţiva deputaţi întruniţi. Încă un produs al democraţiei integrale. Inginer aş la o societate de petrol a debutat în viaţă printr-o bătaie straşnică pe care i-au tras-o nişte petrolişti străini din Prahova, beţi. Devenit ginerele lui Ducquet, macherul de la Concordia belgiană, a fost împins de acesta în mod neruşinat. Prin Ducquet a obţinut de la belgieni reprezentanţa firmelor care furnizau tot materialul necesar societăţilor petrolifere şi rafinăriilor controlate de grupul Vega–Concordia–Credit Petrolifer. Contract pe 15 ani, din care au trecut vreo 7. Bejan înghite astfel câteva milioane în contul unui însemnat material care trece prin mâinile lui. În plus, Ducquet l-a numit director general al Creditului Carbonifer. Odată aşezat în caşcaval, şi cu primele milioane în buzunar, gentlemanul a divorţat, despărţindu-se şi de socru-său şi s-a aruncat în politică şi în Partidul Liberal. Prin intrigă şi prin parale a curăţat pe Nicolaescu la Prahova şi i-a luat locul. Prin aceleaşi mijloace a ajuns acum subsecretar de Stat. Numirea lui a fost explicată ca o compensaţie dată partidului, şi în special tineretului liberal, pentru numirea lui Caranfil (străin de partid) în locul lui Irimescu, ca subsecretar al aerului.

— Am asistat ieri la a doua conferinţă a lui Boncour, asupra „Securităţii". Subiect banal dar vast, pe care Boncour a ştiut să-l expună cu o claritate şi cu o metodă remarcabile, într-o limbă frumoasă şi cu o potrivire de expresii impresionantă. Dacă s-ar fi făcut actor Boncour ar fi fost un mare actor. Mărunt cum e, cu pomătuful lui de păr alb care i se zbate peste ochi şi pe care îl dă înapoi peste creştet, ca o coamă, printr-o mişcare bruscă a capului, — cu mâinile lui fine şi elegante, cu nasul lui cam cârn, aduce cu Robespierre, un Robespierre cu dimensiuni reduse, din toate punctele de vedere. La Paris în cercurile parlamentare i se şi zice „Robespierrot". În realitate seamănă mai mult cu Talleyrand. Martha Bibescu mi-a povestit că într-o seară la masă la Stanislas de Castellane, stăpânul casei aşezase în dreptul scaunului lui Boncour bustul bunicului său. Profilul lui Boncour era aproape identic cu acela al Principelui de Bénévent. Circulă într-adevăr legenda că doctorul Paul Boncour, tatăl lui „Robespierrot" era fiul natural al lui Talleyrand. Cu sau fără sânge albastru, e cert că socialistul Boncour are apucături „de petit maître" şi că-i place să frecventeze cercurile aristocratice. E avocatul mai multor capete încoronate, aleargă după decoraţii şi se ţine de 15 ani cu Marioara Ventura „sociétaire de la Comédie Française". Cam perimat în viaţa politică franceză în care n-a putut de altminteri niciodată să se ridice peste situaţia utilităţilor interimare, bietul Boncour se simte în al şaptelea cer în mijlocul aclamaţiilor delirante cu care platitudinea română-l întâmpină pretutindeni, de când a sosit la Bucureşti.

— Ieri a sosit Vaida la Bucureşti, „numerus valahicus", întâmpinat la Gara de Nord de tot poporul lui D.R. Ioaniţescu. E curios cum, la noi, toate prostiile prind.

— Toată lumea se întreabă ce o fi căutat Maximos la Regina Elisabeta. Presupun că a vrut să se asigure că Regina „nu reflectează" să se întoarcă la Atena, unde e urâtă de toată lumea. Se vorbeşte într-adevăr din ce în ce mai mult de restabilirea Monarhiei în Grecia, şi perspectiva Reginei Elisabeta umbreşte mult calea Regelui George. Se pare că după ce vor fi împuşcat sau condamnat pe toţi venizeliştii, guvernanţii actuali vor aduce în tot cazul un Rege. Întrucât priveşte pe Elisabeta, să fie fără grijă nu părăseşte ea nici Bucureştii nici pe Scanavi. Acesta a pătruns în inima întregii familii; pe Regele Carol l-a câştigat definitiv oferindu-i o puşcă de vânătoare engleză de 60 000 lei, spre marea indignare a lui Mocsoni care mi-a povestit faptul.

— Dl. prof. Romul Cândea de la Universitatea din Cernăuţi mă anunţă printr-o scrisoare foarte amabilă că m-a părăsit pentru a trece la Vaida „unde speră să ne regăsim cât de curând"! Era un om cumsecade şi subţire, cel puţin aşa mi-a părut şi nu regret atât că a părăsit rândurile „Uniunii Agrare" cât regret că a părăsit pe acelea ale oamenilor subţiri şi cumsecade. Umblă după procopseală şi se va păcăli. Cred cel puţin.

Vineri, 17 mai. — Ieri am primit vizita lui Vaida care a sosit duminică în Bucureşti şi a fost primit la gară cu mare alai organizat de D.R.

Ioaniţescu şi de studenţii lui Zelea Codreanu puşi la cale de Nae Ionescu. E prima apariţie a lui Vaida în Capitală de când s-a identificat cu „numerus valahicus“ şi la întrunirea pe care a ţinut-o duminică după-amiază a avut lume multă. La oraşe are tot tineretul, incontestabil. Orgiei de popularitate de duminică au urmat două–trei zile de reculegere şi de consfătuiri cu imaculatele Vestale care întreţin focul sacru al naţionalismului integral, printre care şi în fruntea bucatelor se prenumără C. Angelescu (bulgar), Mirto (italo-greco-israelit cu cetăţenie română contestată), D.R. Ioaniţescu şi Voicu Niţescu (ţigani). După care a început „la tournée des Grands Ducs“ adică a şefilor de partide. Am avut astfel şi eu cinstea să primesc pe Alexandru Vaida Voievoda Valachorum.

L-am găsit schimbat în bine. Nu se mai pierde în istorioare nesărate şi în digresiuni fără interes. Strânge subiectul. E de acord cu mine că pe Rege nu se mai poate conta şi că orice acţiune politică trebuie îndreptată de acum înainte de jos în sus. Îmi expune cu mult calm acţiunea sa pe care o consideră ca o pârghie pentru realizarea unui program de reînnoire pe toate terenurile, pe cel economic ca pe cel politic — pe cel social ca pe cel moral. *Numerus Valahicus* nu e o formulă aleasă de el, a cules-o pe buzele tuturor în Ardeal şi e singura formulă plastică ce exclude un naţionalism extremist şi periculos. Vaida recunoaşte dreptul tuturor minorităţilor la o existenţă netulburată şi întru nimic inferioară nouă, dar reclamă pentru elementul românesc drepturi proporţionale cu numărul populaţiei, şi reclamă aceste drepturi în toate ramurile activităţii publice şi particulare. Nimic de zis pentru numărul valahic în ceea ce priveşte funcţiile publice — în schimb în ceea ce priveşte utilizările de ordin privat (mai ales cele de ordin profesional), sau cele bazate pe încrederea personală a celor ce investesc capitaluri într-o întreprindere, ar fi prea multe de zis. M-am mărginit să constat că curentul provocat de acţiunea lui a prins, că dată fiind carenţa Suveranului acest curent poate fi folosit pentru realizarea unui program de prefaceri generale, şi am mărturisit fostului preşedinte de Consiliu că văd posibilitatea unei colaborări între noi. L-am sfătuit să nu facă partid. Deşi împins de prietenii săi să întemeieze unul, dânsul rezistă şi mi-a declarat că „Frontul Românesc“ nu e partid şi că într-însul pot intra şi alte formaţii conservându-şi organizaţia lor. A rămas să ne mai vedem. Ne-am mărginit să punem primele jaloane ale unei viitoare colaborări.

— Am dat un interviu ziarului *Adevărul* prin care explic că congresul Uniunii Agrare care se va ţine în zilele de 8 şi 9 iunie nu e nici un congres de mase pentru a impresiona pe cineva, nici un congres menit să schimbe programul partidului, ci numai un congres tehnic, cu foarte puţini participanţi, întrunit pentru cercetarea câtorva probleme politice şi sociale la ordinea zilei. În interviul meu caut să desluşesc regretabila confuzie ce se face între propaganda de guvernământ şi programele de partid. Un partid se încheagă în jurul unei idei sau al unei ideologii — programul său de realizări nu poate fi modificat fără o zdruncinare a însăşi structurii partidului. Ceea ce partidele noastre dau drept programe de partid, şi pe acestea le modifică întruna, sunt programe de guvernământ, nu de partid. Or, programele de guvernământ n-au sens decât pentru formaţiunile politice chemate să ia răspunderea guvernării, şi în momentul când sunt chemate să o ia, fiindcă un program de guvernământ variază, e de la sine înţeles, după împrejurări şi posibilităţi.

18 mai. — Pierredon, ministrul Ordinului de Malta, a oferit ieri seară un mare prânz la Jockey-Club, prânz la care am participat şi eu şi cu prilejul căruia am avut o lungă conversaţie cu Savel Rădulescu, subsecretarul de la Externe. A fost silit să-mi mărturisească că gestul Germaniei care a sfâşiat Tratatul de la Versailles a nimicit şi politica deliberativă postbelică şi că ne întoarcem la politica alianţelor dinainte de război. Dar, mi-a adăugat, pactele nu fac nici un rău, „nu sunt nocive“ după propria lui expresie, şi pregătesc tratate mai serioase de alianţă. Am convenit, cu rezerva cheltuielilor exagerate ce se fac la Ministerul nostru de Externe, că politica lui Titulescu e bună, dar prea slugarnică. Savel, aici, n-a prea ştiut ce să-mi răspundă şi s-a aruncat într-un panegiric al relaţiilor *ce ar trebui* să avem cu Germania, singura ţară cu care ne putem înţelege pe teren economic. Am avut impresia din câte a spus, dar mai ales din câte n-a spus, că patronul său Titulescu a început să-şi îndrepte privirile spre Berlin.

Pierredon a venit astă-seară la club încântat de audienţa pe care a avut-o la Rege de la care a obţinut în fine autorizaţia să ne decoreze, pe G.V. Bibescu, pe Stârcea şi pe mine cu Ordinul de Malta în categoria „d'Honneur et de Dévotion“. Până aici Majestatea Sa nu admisese în această categorie pe nimeni în afară de el şi de Prinţul Nicolae (noi fuseserăm decoraţi anul trecut cu Crucea „de grâce Magistrale“).

— *Ediţie specială* apărută pe la ora 8 publică verdictul Consiliului de Război care condamnă pe generalul Dumitrescu la 5 ani recluziune şi la degradare. Sic transit... Fostul „împărat“ (cum se numea el însuşi) a fost transferat la Jilava.

20 mai. — Toată lumea comentează cu satisfacţie condamnarea generalului Dumitrescu. Severitatea Consiliului de Război e aprobată

fără nici o rezervă. Prăbuşirea familiei Dumitrescu reaminteşte de pe vremea Domniilor Fanariote când „Hospodarii" trimişi de Poartă jefuiau ţara timp de doi ani după care se pomeneau cu capul tăiat. Vreo doi ani au jefuit şi Dumitreştii, tatăl şi fiul, dar în loc să se pomenească cu capul tăiat, s-au trezit cu 5 ani puşcărie, altul cu surghiunul căci dreptatea Padişahului s-a îndulcit cu vremurile şi nici în Serai nu se mai taie capetele. S-au schimbat vremurile, spre folosul Dumitreştilor. Militarii au început opera de asanare; când se vor trezi oare şi civilii? N-ar fi drept ca generalul Dumitrescu să lâncezească în închisoare pe când atâţia foşti secretari şi subsecretari de Stat — ca să nu vorbim decât de cei din frunte — se lăfăiesc în automobile şi în palate cu tot confortul, dobândite prin aceleaşi metode.

— Naţional-ţărăniştii lui Mihalache au ţinut ieri o mare întrunire la Craiova la care agenţii lui Potârcă au adus multă lume. Cămăşarul n-a ezitat să repună în circulaţie formule ca: „am luat toporul să dărâm... voi lua apoi mistria să reclădesc" sau „trebuie să reclădim Ierusalimul ţărănesc" sau „voi opincarii trebuie să fixaţi dobânzile ce vreţi să plătiţi (sic)". Te miri de neobrăzarea omului care a stat de curând la Guvern, fără alt rezultat decât îmbogăţirea câtorva, şi care îndrăzneşte să mai vorbească şi să mai atace pe alţii — şi de tâmpenia desculţilor care-l mai ascultă. Tot ieri la Cernăuţi, congresul Ligii Culturale cu Nistor, cu Mitropolitul şi cu tot alaiul pus la cale de poliţie. Iorga cu barbă i-a tras un discurs în care, înjurând pe Vaida a repetat cuvânt cu cuvânt programul acestuia. Ce caraghios!

21 mai. — Am petrecut ziua de Sf. Constantin la Breasta. Zi posomorâtă de ploaie. Şi mai posomorâtă în sufletul meu: e primul Sf. Constantin şi Elena fără scumpa mea mamă! Simt că nu mai ţin la lucru mare pe pământ...

26 mai. — Cu prilejul săptămânii lui Titulescu am avut de înregistrat şi un incident neplăcut la Jockey-Club. Conformându-ne unei vechi tradiţii, comunicasem Ministerului de Externe că vom primi cu plăcere în tribuna clubului, la Băneasa, misiunile străine venite la Bucureşti ca să participe la şedinţele Înţelegerii Balcanice — întrucât unii din delegaţi ar dori să asiste la curse. Ministerul de Externe, recte dl. Dragu directorul Serviciului Presei, s-a grăbit să ne trimită şi pe toţi gazetarii veniţi la Bucureşti să urmeze dezbaterile Balcanilor. Printre aceştia era şi un oarecare Şmilovici, evreu din Bucureşti ajuns corespondent de ziare la Paris şi soţul unei dame care ţinea prăvălie pe Calea Victoriei. După prima apariţie a lui Şmilovici în ziua de 12 mai în tribuna Jockey-Clubului, comitetul a primit o întâmpinare scrisă, de protestare din partea câtorva membri ai cercului. Barbu Catargiu după ce a luat informaţiile cuvenite la Externe, care confirmau mai sus-schiţata stare civilă a lui Şmilovici, a redactat un răspuns la întâmpinarea primită în care arăta că toată vina nepotrivitei invitaţii cădea în socoteala Ministerului de Externe şi că de aici înainte vom fi mai puţin încrezători şi vom cere Ministerului lista doritorilor de invitaţii. Catargiu dorind să aibă şi consimţământul celorlalţi membri ai comitetului Cercului a cam întârziat cu trimiterea răspunsului, aşa încât acesta nu ajunsese încă la destinaţie în ziua de 19 mai, zi în care dl. Şmilovici s-a arătat pentru a doua oară în tribuna clubului. Alexandru Cantacuzino, fiul Didinei, un zăpăcit înscris în Garda de Fier, a venit şi el la curse îmbrăcat în uniformă de gardist, şi a trimis lui Şmilovici carta sa de vizită pe care scrisese o invitaţie politicoasă de a părăsi imediat tribuna. Şmilovici i-a răspuns pe carta sa, că fiind în serviciu comandat nu-şi va părăsi locul. Circula într-adevăr în Bucureşti ca „ataşat" pe lângă alt peşte al presei pariziene, un domn de Rovera (al dracului francez!). Primind acest răspuns, Cantacuzino s-a dus la Şmilovici, i-a spus ceva la ureche şi amândoi străinii au părăsit tribuna fără să reclame nimănui. S-au supărat însă cu drept cuvânt comisarii clubului, Poulet Ghica şi Alex. Zănescu. A trebuit să convocăm comitetele reunite (Club, Alergări) ca să împăcăm pe toată lumea, nu fără a trage un zavrac lui Cantacuzino.

— Sub Domnia Regelui Carol al II-lea, o adevărată psihoză bântuie în toate straturile noastre sociale. Lumea crede orice. Orice pare posibil, şi cu atât mai posibil cu cât e mai absurd. Înapoiat acum patru zile de la ţară am aflat din gura fiecăruia că Regele a plecat la Paris, pentru vizita sa oficială. A plecat fără să ştie nimeni (afară de Guvern) de frica atentatelor, şi nu se va anunţa plecarea decât după ce va fi sosit la Paris. D'Ormesson ar fi plecat deja de săptămâna trecută (faptul e adevărat) iar Titulescu urma să se urce în trenul regal la Geneva. Până ieri Bucureştiul a urlat, indignat de această călătorie clandestină a Regelui. Între timp Regele era în jurul Aradului la vânătoare de capre. S-a înapoiat liniştit ieri după amiază. Vina vâlvei făcută în jurul plecării Regelui e tot a Guvernului care a ţinut ascunsă, tot de frica vreunui atentat, deplasarea Majestăţii Sale.

— Victimă a psihozei bucureştene a căzut şi bietul Franasovici. Plecat la Viena să se caute de inimă, se povestesc tot felul de istorioare pe socoteala lui. Ba că a încercat nevastă-sa să-l otrăvească, ba că a plecat după el la Viena să-l silească la divorţ şi câte şi mai câte. Fapt e că Ma-

ry Franasovici, născută Filipescu, fiica unui Filipescu autentic şi a unei dame italiene de „chantant“ din Brăila (căsătorită ca văduvă cu colonelul Văitoianu, omul paşapoartelor şi fratele generalului Arthur) e o paţachină de mâna întâi. A înşelat pe Franasovici cât a putut, s-a ţinut cu Costache Lupu (fratele doctorului) cu care făcea afaceri, şi acum s-a amorezat de inginerul Puşcariu, divorţat de sora doamnei Titulescu. În jurul lui Franasovici, care şi el se ţinea cu nevasta lui Iancu Cosăcescu e numai pescărlâc. Au început acum să se agite apele.

— Ieri a fost înmormântarea lui Sărăţeanu, fostul Regent, mort subit acum două zile. Vorbit la înmormântare cu Maniu care era furios fiindcă nu se făcuseră fostului său Regent funeralii naţionale. I s-au dat onorurile datorite unui fost colan al Ordinului Carol. Guvernul a fost reprezentat numai prin Valer Pop, ministrul justiţiei. Un singur discurs al lui Viforeanu, procurorul general, în numele Casaţiei. Regele a fost reprezentat prin Prinţul Nicolae care a venit în întârziere cu un sfert de ceas. În *Dimineaţa* de azi un scurt interviu al lui Maniu: „Dacă dl. Tătărescu n-a venit la înmormântarea lui Sărăţeanu, cauza e că e prost ori laş!“ Moravurile noastre politice se îndulcesc.

— Dejunat ieri cu Goga care-mi povesteşte tribulaţiile Academiei pentru alegerea succesorului lui G. Balş, în Secţia Istorică. Iorga a propus pe G. Brătianu, faţă de care se angajase, având o slăbiciune pentru el. Cum a aflat „Palatul“ a trimis pe Gusti, un fel de rândaş al Camarilei să propună pe Titulescu. Mare zarvă şi mare încurcătură. Zarvă: Iorga s-a sculat în şedinţă secretă, a înjurat pe toată lumea, pe toţi cei „ajunşi membri ai Academiei graţie lui“ şi a cerut vot pe faţă, vot de la care mai toţi s-au abţinut. Încurcătură: Titulescu, întrebat, a răspuns că nu primeşte decât dacă e ales în unanimitate! Într-o ultimă şedinţă secretă, ieri, Titulescu a avut majoritatea. Iorga nu se lasă; votul definitiv e mâine în şedinţă publică. Goga luptă alături de Gusti pentru Titulescu.

Lenguceanu care a venit să-mi aducă o nouă ediţie a romanului lui socru-său Duiliu Zamfirescu, *Viaţa la ţară* — îmi spune că Iorga e foarte amărât de atitudinea Regelui faţă de el. „De, i-am răspuns, i-a plăcut să facă pe calul de tramvai! Acum Regele a suit coasta!“

28 mai. — Înapoindu-mă ieri de la Sinaia am luat masa la Ploieşti, la restaurantul Berbecul. Prieteni ploieşteni au venit să-mi dea bună ziua şi mi-au povestit lucruri fantastice despre cele ce se desfăşoară în oraşul lor. Prefectul Sfetescu (cumnatul lui Tătărescu), Bejan (şeful local al liberalilor şi noul subsecretar de Stat), Em. Tătărescu (fratele primului ministru) şi alţi câţiva fură de sting pământul. *Universul* a şi

început o campanie pe chestiunea unor perimetre. Această afacere n-ar fi decât una dintre multe. Se zice că Sfetescu care datora 18–20 de milioane acum 2 ani, ar fi acum om de 150 milioane avere.

29 mai. — Pangal, care a fost la Roma cu maltezii (Pierredon şi La Rochefoucault) îmi raportează cele povestite de Pierredon pe drum. Înainte de plecarea lui din Bucureşti, Urdăreanu l-a poftit pe el şi pe La Rochefoucault la o mare masă dată în onoarea d-nei Lupescu. Urdăreanu e instalat ca un prinţ în fosta casă a Prinţului Nicolae din parcul Filipescu (casa Ruleta) ajunsă, după ce a trecut prin mai multe mâini în posesia Regelui. La masă — masă elegantă şi suculentă — mai erau: Stârcea cu dama, Drosso cu dama, g-ral Ilasievici cu dama şi Condiescu (generalul) tot cu dama. Toată Curtea, după cum se vede. Prezida Urdăreanu cu d-na Stârcea, iar d-na Lupescu era la locul de onoare, la dreapta lui Urdăreanu. Pierredon n-a fost extrem de mirat de această invitaţie, căci ştia că şi d'Ormesson, Arcizewski, Sola şi alţi miniştri străini fuseseră pe rând poftiţi să ia contact cu Duduia. Ce l-a mirat a fost o vizită pe care i-a făcut-o Stârcea a doua zi de dimineaţă ca să-i spună că e foarte preocupat fiindcă ar vrea... să mărite pe d-na Lupescu! Pierredon ca şi La Rochefoucault nu pricepeau rostul acestei confidenţe. Voia Stârcea să încerce impresia făcută de această confidenţă asupra străinilor sau căuta el să găsească „un bărbat“ prin intermediul maltezilor, crezându-i mai la curent cu nobilii scăpătaţi şi disponibili din Europa? Stârcea n-a mers mai departe. Maltezii au păstrat convingerea, punând dineul din ajun în legătură cu vizita matinală a lui Stârcea, că Palatul a pus un jalon într-o afacere care se va dezvolta ulterior şi în care ei sunt chemaţi să joace un rol. Şi oamenii au rămas nedumeriţi...

La Roma, Pangal a văzut pe Chigi, Marele Maestru al Ordinului de Malta. Foarte gentil. Are mare simpatie de mine, declară că nu vrea să ştie decât de mine, că în România contează numai pe mine. G.V. Bibescu, Stârcea şi cu mine vom fi numiţi acum în iunie „chevaliers d'hon-neur et de dévotion“ — Bibescu şi Stârcea cavaleri, eu bailli. Greutăţile cu Papa au fost mari din cauza religiei. Chigi a repetat lui Pangal ultimele cuvinte ale Papei: „Nommez en quelques uns, et ne m'en parlez plus!“[1] Regele a cerut să fie decorate şi Reginele Maria şi Elisabeta. Pentru Maria va merge mai uşor — deşi e protestantă, şi nu există decât un singur precedent protestant decorat, Wilhelm al II-lea, dar fără să se dea decoraţia şi Împărătesei. Va merge mai uşor fiindcă Regele Ferdinand a fost cavaler de Malta, aşa încât pentru soţia lui există oarecare

[1] Numirile nu s-au făcut: s-au opus cavalerii catolici... mai ales cei din Ungaria.

drepturi. Pentru Elisabeta va fi mai greu fiindcă Regele George nu e decorat. Chigi spunea lui Pangal: „Nu pot decora şi pe Regele George, ce ar zice Regele Carol?" — „Cu atât mai mult că Regele George n-a fost gentil faţă de Regele Carol în momentul decorării acestuia". — „N-a fost gentil? — replică Chigi — vrei să glumeşti! Ştii ce a spus? A spus că românii sunt o adunătură de bandiţi colonizaţi de Traian în Dacia, şi că aceşti bandiţi au azi Regele pe care-l merită!"

— Veşti bune din Franţa: 17 miliarde franci deficit şi bancherii, şi ortodocşii îngenunchiaţi. Să fie zorile unor zile mai bune?

În lumea noastră politică, vax. Gh. Brătianu şi Averescu vorbesc la banchete ca să poată înghiţi mai lesne ce ar trebui să spună, Vaida îşi plimbă „numerus valahicus" prin întruniri la care vin toţi ahtiaţii de distracţie, iar Mihalache îşi flutură cămaşa şi „Statul ţărănesc" pe la altele cercetate de mulţimea pontatorilor de rotativă. Se zice că de astădată Dinu Brătianu îşi va preciza „punctul de vedere", rupând punţile cu Guvernul şi cu Tătărescu. S-o vedem şi pe asta.

Titulescu a fost ales la Academie. Iorga e furios.

31 mai. — Sub zodia platitudinii: cafenelele şi cenacolele politice fac mare caz de audienţa lui Mihalache la Rege, din zilele trecute, democraţia integrală şi „Statul ţărănesc" agăţându-şi toate speranţele de această „chemare" a stăpânului. S-a organizat o adevărată înscenare, ca într-un film. După întrunirea de duminică de la Chişinău, Mihalache anunţase pentru a doua zi o conferinţă asupra „Statului ţărănesc". Abia începuse conferinţa, o telegramă urgentă a fost înmânată conferenţiarului în cămaşă. Întrerupere a prelegerii, citire mută a telegramei, tăcere plină de aşteptare şi de mister în sală. „Domnilor şi doamnelor, grăieşte în fine Jean Michel, vă rog să mă iertaţi, evenimente grave sunt în curs, mă cheamă Regele la Bucureşti, trebuie să plec îndată." Şi pitpalacul s-a urcat repede într-un automobil şi a prins trenul care plecase, în nu ştiu ce staţie. Bucurie mare printre auditori — toţi tovarăşi de ghelir — nu fiindcă scăpaseră de o şedinţă plicticoasă, dar fiindcă erau siguri că vin la Guvern. „A chemat Regele pe Mihalache" a fost lozinca cu care s-au salutat 24 de ore de-a rândul toţi sperţarii cu iţari. Escrocheria a fost cu atât mai amuzantă cu cât se sprijinea tocmai pe contrariul unei situaţii favorabile la Palat. Iată în două vorbe ce se întâmplase: Mihalache ceruse prin aprilie o audienţă care încă nu i se fixase când a sosit Vaida la Bucureşti şi a cerut şi el una, audienţă care i-a fost acordată chiar a doua zi; Mihalache şi Lupu au ieşit din sărite şi au început să urle. Cum? Şeful marelui Partid Naţional-Ţărănesc cere o audienţă şi nici nu i se

răspunde (politeţea binecunoscută a Mareşalatului) iar un păcătos de disident e primit cum se înscrie la Palat? În ajunul congresului de la Chişinău, Lupu făcea pe nebunul, spunând că nu mai ştie unde îi e capul, că trebuie să împiedice cu forţa pe Mihalache să nu înjure pe Rege a doua zi „în faţa Basarabiei" şi câte şi mai câte. Pe de altă parte Costache Lupu, intim al casei, a fost trimis la Lupeasca să facă ce o şti numai să scoată audienţa. Şi astfel audienţa a fost acordată pentru marţi, după duminica Chişinăului, iar toţi şmecherii din jurul lui Mihalache au aranjat comedia chemării. Cămăşarul a ieşit opărit de la Palat; povestea prietenilor lui după audienţă că Regele e capabil de orice, capabil să facă dictatură cu oricine! Săracii, le e frică şi de umbre!

— Ministerul Flandin, care ceruse depline puteri Camerei, a demisionat. Proiectul de lege a fost respins azi-noapte. Cu deficitul permanent al bugetului său, cu situaţia francului prins între exigenţele de devalorizare ale producătorilor şi pretenţiile de menţinere ale creditorilor interni ai Statului (Statul datorează faimosului ciorap de lână francez aproape 500 miliarde franci) situaţia „marii noastre aliate" începe să devină critică. Şi pentru a face faţă greutăţilor, numai puterea discreţionară dar fără răspundere a Comisiilor parlamentare…

— Prânzit aseară la Mogoşoaia cu delicioasa fiică a lui Pallairet, Ann şi cu Rose Nano, divinitate perimată şi avariată. G.V. Bibescu a fost muşcat de o pisică turbată şi a terminat injecţiile, care l-au obosit mult. Martha, inteligentă şi graţioasă, ca întotdeauna.

3 iunie. — Ministerul Flandin cerând Camerei „depline puteri" pentru a salva francul prin decrete-legi, a fost trântit, dar în locul lui s-a constituit Ministerul Bouisson, care va cere aceleaşi depline-puteri şi căruia Camera le va acorda. Logica regimului parlamentar. În noul Minister a intrat şi Caillaux la Finanţe şi a rămas şi Mandel din fostul Cabinet Flandin. S-a cam uitat de Caillaux că a fost dat în judecată de Clémenceau, ca trădător şi condamnat — şi că Mandel era omul de casă al lui Clémenceau. Clémenceau zicea despre Mandel: „ Mandel m'est indispensable — quand je pète c'est lui qui pue!" O altă probă de logică a regimului parlamentar, sau poate că faţă de Caillaux, Mandel a luat locul lui Clémenceau?

— De trei zile Regele însoţit de tot Guvernul — sau aproape — triumfă în Basarabia. Platitudinea lui Inculeţ şi dorinţa lui de a arăta ce poate în Basarabia au trecut toate limitele. „Ţărani" bine dresaţi îşi aruncă cojoacele sub picioarele Regelui, iar prin biserici călugări bătrâni

cad în genunchi exclamând: „Sloboade-ne Doamne, căci am văzut fața Împăratului nostru!“

— Sâmbătă a apărut jurnalul Consiliului de Miniștri prin care se stabilește un nou regim pentru import-export și pentru negocierea devizelor. S-a adoptat sistemul primelor valutare, complicat prin tot felul de restricții. Un pas înainte pe calea falimentului.

Universul dă înainte cu gheșefturile tinerilor liberali din grupul „H“.

5 iunie. — Ministerul Bouisson a căzut și el aseară. Prezentându-se ieri înaintea Camerei cu un proiect de depline puteri aproape identic cu al lui Flandin, Camera a respins proiectul. Guvernul a fost pus în minoritate cu 2 voturi.

— Ieri dimineață a murit Eugen Goga, fratele poetului Octavian. Băiat simpatic și inteligent, cu un real talent de scriitor, dar fire răzvrătită și cap cam încurcat — lasă multe regrete în urma lui.

11 iunie. — În zilele de 8, 9 și 10 iunie a avut loc congresul Uniunii Agrare. Reușita a fost deplină. Am încercat ceva nou, pe de o parte am exclus masele, neadmițând în sală (la Turn-Verein, str. Brezoianu) decât persoanele îndreptățite prin statute să asiste la ședințe — iar pe de altă, în loc să pun la ordinea zilei eternul program de partid și de guvernământ, am ales zece probleme — cele care interesează mai mult opinia publică în acest moment — cărora am căutat să le formulăm cea mai bună soluție. Printre raportori (fiecare problemă a fost lămurită printr-unul sau mai multe rapoarte) s-a revelat nu numai prin claritatea concepției dar și prin talentul cu care a fost expusă problema monetară și valutară, pe care i-o încredințasem — Dinu Cecropide.

— Vladimir Cristi, om cinstit și cumpătat, incapabil să brodeze, îmi povestește amănunte interesante după vizita Regelui la Chișinău. La gară, la primirea Suveranului au fost 15 civili (printre care și el), tot restul militari și polițiști. Pe tot parcursul cortegiului, lumea ținută la distanță, deși Regele dăduse ordine speciale în urma scandalului de la Bălți, unde țărănii care veniseră să-l aclame fuseseră bătuți și izgoniți. La masa de gală de la Primăria Chișinăului, Cristi a fost plasat cam peste drum de Rege, așa încât a putut observa încontinuu atitudinea lui. Cu toate că avea pe Tătărescu la stânga, nu i-a adresat un cuvânt, *nici unul,* vorbind tot timpul peste el cu Inculeț sau la dreapta cu Voievodul Mihai și cu Mitropolitul Gurie. Aceeași răceală față de primul său ministru fusese deja remarcată la revista militară și la celelalte ceremonii care precedaseră masa.

Regele a fost foarte nemulțumit de excesele de pază organizate de Ministerul de Interne, iar populația a fost și mai nemulțumită că nu s-a putut apropia de Suveran.

— De ieri mare zarvă în oraș, în cercurile politice mai ales, din cauza discursului difuzat prin radio și ținut de Gavrilă Marinescu în ziua Restaurației (8 iunie). Prefectul poliției după ce a beștelit Regența și partidele a declarat că în țară sunt trei forțe: Regele, Armata și Poporul. Sau cam așa ceve. N-am citit textul exact care a fost înlocuit a doua zi prin altul. Mihalache (Stan pățitul din decembrie 1932) a trimis lui Tătărescu o scrisoare — pe care a publicat-o cerând sancțiuni împotriva prefectului de poliție. Tătărescu n-a răspuns, dar după câteva navete ale lui Inculeț la Palat, ministrul de interne — căci primul ministru declarase că afacerea nu-l privește, și că e limitată în cadrul Ministerului de Interne — ministrul de interne a aplicat colonelului Marinescu pedeapsa „mustrării scrise“ fiindcă vorbise la Radio fără autorizație. De fapt, Gavrilă vorbise fiindcă așa îi poruncise Regele. Mihalache și ai lui nu se consideră satisfăcuți. Se pare că și Dinu Brătianu caută să mute procesul dintre el și Tătărescu pe terenul demnității partidului (căci Partidul Liberal a fost atacat de Gavrilă), teren mai sigur decât acela al indignării împotriva gheșefturilor guvernamentalilor pe care-l alesese în ultima vreme Tancred Constantinescu, puritanul. Se poate astfel întâmpla ca de pe urma intervenției imprudente dar comandate, a lui Gavrilă Marinescu să se nască complicații. Să vrea totuși Regele o criză, și să fi pus pe Marinescu să o provoace? Toate sunt posibile sub Domnia Regelui Carol al II-lea.

— S-a remarcat că în ziua Restaurației, sonorul Guță Tătărescu n-a făcut nici un discurs, nici la Radio, nici la Mizil. Era mai natural să vorbească el la Radio, decât Gavrilă Marinescu. S-a remarcat de asemeni lipsa aproape a tuturor oamenilor politici de la serbări. Mareșalul Averescu, G. Brătianu, Maniu ar fi făcut-o intenționat. Eu n-am fost fiindcă am avut congresul Uniunii Agrare, Goga n-a fost din cauza morții lui frate-său. N-au fost decât Lupu și Mihalache, și absența noastră a celorlalți a fost comentată.

— Studențimea — Garda de Fier și Liga Creștină Română, adică 80% dintre studenți — a fost împiedicată să defileze la 8 iunie, deși ziua fusese consacrată tineretului. Se zice că s-au cheltuit zeci de milioane pentru a se aduce la București străjeri, străjerițe, șoimi, șoimane și alte tinere viețăți încolonate prin grija, și mai ales prin cheltuiala Guvernului care vrea să dovedească că a reușit să smulgă tineretul de sub influ-

ența curentelor „subversive". Dar o mișcare de mase și un curent nu se pot baza pe platitudine. Au strigat bieții tineri până au răgușit „trăiască Regele", ca să facă plăcere celor care le pregătiseră trenurile, dar mai târziu, au trecut toți prin fața casei generalului Zizi Cantacuzino în strigătele de „trăiască Zelea Codreanu". Studenții lui Zelea și ai lui Cuza au publicat un manifest (confiscat de poliție, pe cât s-a putut) în care și-au exprimat amărăciunea că n-au fost lăsați să defileze și ei în ziua de 8 iunie 1935, fie și numai ca să-și aducă aminte „că concursul lor a fost considerat indispensabil acum 5 ani"[1]. Bietul Rege le nimerește toate, de când s-a înhăitat cu Tătărescu, ca Eremia cu oiștea...

12 iunie, 1935. — Ministerul Laval, constituit după Ministerul Bouisson, cu același program și cu aceiași miniștri — aproape — dar fără Caillaux, a obținut deplinele puteri cerute, cu o majoritate zdrobitoare la Cameră ca și la Senat.

— A murit Mezzo Germani, fost șef de cabinet al meu în 1920, un băiat nenorocit al cărui sfârșit îl însemnez aici fiindcă s-a săvârșit în circumstanțe nemaipomenite: s-a stins după o lungă boală fără să știe că divorțase și că fosta lui soție se recăsătorise!

— Franasovici s-a înapoiat de la Viena. E mai bine, dar tot fără nevastă. Povestește că la Viena Regina Maria i s-ar fi plâns că la botezul ultimului copil al Arhiducesei Ileana, Caius Brediceanu, ministrul nostru n-ar fi dat nici un semn de viață. „De ce"? l-ar fi întrebat Regina pe Franasovici. „Fiindcă e un prost!" ar fi răspuns Franasovici. Constatarea e exactă, dar poate că Brediceanu mai avea și alte motive de abținere. Fie numai și platitudinea sa congenitală exercitată de astădată pe dos.

— Pare că grindina de acum 5 zile a produs într-adevăr la Giurgiu stricăciuni catastrofale — se vorbește până și de case dărâmate.

— Mi se spune că ceea ce a înfuriat pe Jean Mihalache în chestiunea Gavrilă Marinescu n-a fost chiar conferința acestuia. Conferința radiodifuzată n-a fost decât colac peste pupăză. Ceea ce a supărat pe șeful țărănoi e faptul că la serbarea de la 8 iunie Regele nu i-a dat nici o atenție, abia i-a întins mâna și n-a vorbit și n-a stat decât cu Vaida. Asociațiile sportive ardelene conduse de Tilea au avut toate onorurile defilării, pe când o altă asociație condusă de Buteanu (fostul om de încredere al lui Vaida, rămas cu Maniu–Mihalache) n-a fost lăsată să defileze. Mihalache s-a întors furios de la Cotroceni și incidentul Gavrilă i-a fost un prilej binevenit ca să-și verse focul.

[1] Pentru Restaurație...

— Pangal a văzut ieri pe Titulescu. E plin de dispreț pentru Guvern. Dar totuși Guvernul stă. „Regele n-are nici o politică, sau are una: vrea un Minister Maniu dar cu Vaida în cap, un Minister Brătianu dar condus de Tătărescu, un Minister Mihalache prezidat de Lupu, un Minister Titulescu dar sub firma lui Raicoviceanu". Titulescu a mărturisit lui Pangal că era pentru un Minister Mihalache(!!!) dar că în urma scrisorii trimise în incidentul Marinescu, Mihalache s-a curățat, și că nu mai poate fi vorba de el. Titulescu nu aspiră la Președinția Consiliului (nu se gândește, în realitate, decât la asta!), vrea să rămână ministru de externe. Guvernul de mâine va trebui să se încadreze în politica europeană. Are multă simpatie pentru Vaida, pe care-l consideră om de bun simț, un adevărat om de Stat, dar e slab și mai ales prost anturat și toate curentele subversive ca Garda de Fier, cuziștii, hitleriștii, se slujesc de numele lui ca să-și facă treburile. Deși el, Titulescu știe că nu e așa, Europa ar considera un Guvern Vaida ca o îndrumare a României spre Germania. O apropiere cu Germania, economică și chiar politică nu-l sperie pe Titulescu, și chiar o urmărește, dar ea trebuie să vină pe altă cale etc. etc.

Pangal, deși neautorizat, pune jaloanele unei colaborări între Titulescu și mine. Titulescu i-a declarat că mă adoră. Merçi și lui.

13 iunie. — Titulescu mi-a făcut ieri o lungă vizită. Mi-a confirmat cele ce-mi comunicase Pangal cu privire la o inițiativă a Angliei în favoarea păcii, anume că *Guvernul englez e hotărât să declare solemn că în cazul când o Putere ar încerca să tulbure pacea printr-un act de agresiune, Marea Britanie va lua automatic poziție, cu toate forțele ei, împotriva agresorului.*

Informația aceasta a fost transmisă lui Titulescu prin Laptew. Van Sittart[1] obișnuiește să trimită lui Titulescu (pretinde acesta), prin Laptew, notițe scrise, nesemnate bineînțeles și pe foi fără antetul Ministerului, notițe prin care-l informează despre directivele politicii engleze, despre cele cel puțin pe care îi convine să le divulge. În ultimul buletin trimis în felul acesta Ministerul de Externe englez informează că vizita lui Göring la Budapesta, Belgrad și Sofia n-a avut alt scop decât să neuralizeze politica lui Mussolini prin detașarea Ungariei și Bulgariei de influența Romei și prin împiedicarea Iugoslaviei de a se apropia de Italia. Încercarea lui Göring a avut puțin succes în câteșitrele țări.

[1] Subsecretar de Stat la Foreign Office.

Foreign-Office mai adaugă că Europa împărţindu-se din ce în ce mai mult în două blocuri, blocul organizării securităţii şi blocul revendicărilor naţionaliste, Anglia e hotărâtă să întărească pe cel dintâi printr-o declaraţie solemnă în sensul specificat mai sus. Nu s-a fixat momentul în care această declaraţie va fi făcută, dar acest moment va fi desigur ales înainte de alegerile din toamna ce vine. În tot cazul declaraţia nu trebuie să întârzie prea mult. Englezii sunt convinşi că îndată ce Anglia va face un asemenea gest, va adera şi Germania la blocul securităţii, fie şi numai pentru a nu rămâne izolată şi pentru a câştiga timp.

În ce priveşte schimbarea din Guvernul britanic, Titulescu afirmă că nu starea sănătăţii a silit pe Mac Donald să cedeze locul lui Baldwin, ci necesitatea unei politici mai energice şi mai puţin şovăitoare. Acelaşi motiv a determinat şi înlocuirea lui Sir John Simon prin Sir Samuel Hoare. A fost o mare luptă între lord Londonderry şi Hoare pentru postul de ministru de externe. Londonderry foarte bogat, cu casă mare şi primitoare, părea cu mai multe şanse de câştig. A rămas totuşi ministru al aerului, şi locul lui Simon l-a luat Hoare. Londonderry e un germanofil convins. „În realitate — spune Titulescu, politica va duce-o Baldwin. Vei vedea că Hoare care e contra Sovietelor va face politică cu Sovietele după cum va face politică contra Germaniei deşi e mai mult germanofil şi se va amesteca în toate chestiunile continentale deşi e partizan al neamestecului Angliei pe Continent — toate acestea fiindcă aşa vrea Baldwin, şi politica lui e aceea care va precumpăni."

Titulescu pare foarte dezgustat de Guvernul Tătărescu „cu care nu se poate face politică externă serioasă, fiindcă n-ai pe ce să te bazezi". Nu participă la nici un Consiliu de Miniştri şi se desolidarizează de tot. Cu Regele nu pare a fi în relaţii de mare încredere, judecând după unele ironii la adresa Majestăţii Sale.

Ne-am despărţit foarte prieteni, după două ore de conversaţie.

14 iunie. — Congresul Uniunii Agrare a făcut mai multă impresie decât mă aşteptam. *Adevărul, Curentul* şi chiar *Universul* îmi consacră zilnic articole mai mult sau mai puţin favorabile dar toate pline de deferenţă. Pamfil Şeicaru mi-a telefonat ieri să mă felicite „pentru primul efort intelectual făcut de un partid la noi". Ţiganul uită precedentele mele „eforturi" şi exagerează valoarea celui de azi. Recunosc totuşi că în concluziile congresului nostru am reuşit să condensez în formule destul de fericite îndrumările bunului simţ tocmai în ceasul în care acesta pare exclus din toate hotărârile Guvernului. Ceea ce a interesat mai mult presa din expunerea noastră a fost problema constituţională şi

soluţiile propuse de noi. Gazetarii se aruncă totdeauna pe fleacuri. Am crezut şi eu acum 5 ani că refacerea Constituţiei era indispensabilă pentru îndrumarea ţării pe un drum nou. Credeam atunci că aveam un Rege şi că ne lipseau uneltele. Azi ştim că n-avem Rege; ce să mai facem cu uneltele? Fraza ţărănoiului din *Dreptatea* de ieri, cum că, după ce toată lumea şi-a spus părerea asupra revizuirii Constituţiei, vin să mi-o spun şi eu — conţine un sâmbure de adevăr. Cititorii Amintirilor mele au putut constata că încă din 1930 am cerut Regelui schimbarea Constituţiei, că am fost singurul care am îndrăznit să o fac, că propunerea mea — acceptată în principiu de Rege — a fost ţinută secretă până în 1932, martie când am împărtăşit-o lui Vaida, din ordinul Regelui. În 1933 am discutat problema cu Duca, care s-a declarat de acord cu mine, în fond şi în formă. Aş putea prin urmare revendica paternitatea reformei constituţionale, dacă cumva s-ar realiza. Trebuie însă să mărturisesc că mă gândeam cu totul la altceva în 1930, în 1931 şi în 1933 decât la ce se plănuieşte în 1935. Pe planul reformei constituţionale aşa cum se desenează astăzi, consimt bucuros să renunţ la calitatea mea de iniţiator şi mă mulţumesc cu cel mai modest loc în codiţa celorlalţi, vorba *Dreptăţii*.

Aştept comentariile presei — ele cam întârzie căci mai toţi gazetarii sunt „atinşi" — asupra paragrafului concluziilor relativ la Banca Naţională. Constat cu părere de rău că aşa-zisă Bancă, recte Costin Stoicescu, continuă să conducă politica monetară a Statului. E probabil că o va conduce direct la faliment.

15 iunie. — Dacă afacerile Statului merg prost, ale anumitor particulari merg bine. Familia sonorului Tătărescu se înfruptă. Pe lângă fraţii lui care fac şi ei ce pot, cumnatul Sfetescu, prefect de Prahova, a luat-o razna de tot. Transcriu aici informaţiile primite de la un prieten de toată încrederea din Ploieşti, ca să rămână de pomină şi să ştie şi generaţiile viitoare pentru ce oamenii de omenie ce-i oferiseră serviciile lor au fost sacrificaţi, de Regele Carol al II-lea, domnului Guţă Tătărescu.

Povestea recentelor porcării liberale din Prahova e cam lungă, dar face să fie fixată în trăsături generale. Banca „Prahova" e o veche bancă din Ploieşti ale cărei acţiuni ajunseseră acum câţiva ani — prin ce combinaţii nu interesează — în mâinile asociaţilor I.C. Dobrescu şi Dim. Sfetescu. La 1931 situaţia Băncii „Prahova" era complect falimentară. Din capitalul ei de 36 milioane, 22 milioane erau împrumutate lui Sfetescu, soţiei acestuia născută Tătărescu, colonelului Tătărescu, doamnei Ganea şi altor rude şi amici ai familiei — iar 11 1/2 milioane

celuilalt asociat, Dobrescu. Sfetescu depusese la Bancă o scrisoare (publicată în facsimile de ziarul *Ploieștii*) prin care declara că polițele familiei sunt de complezență și că el este datornicul adevărat.

Formarea Ministerului Duca în noiembrie 1933 găsește Banca „Prahova" în complectă încetare de plăți, iar în scriptele ei o chitanță de descărcare de 400 000 lei semnată de Guță Tătărescu, actualul prim-ministru, care mărturisește că a primit această sumă ca „onorariu de avocat" pentru stăruințele puse pe lângă Creditul Funciar Urban ca să acorde Băncii „Prahova" un împrumut de 6 milioane lei... Existența acestei chitanțe a fost constatată de dl. N.N. Pârvulescu, decanul baroului din Ploiești; o fotografie a ei se află în mâinile d-lui Virgil Madgearu.

Plin de datorii, Sfetescu așteptase „venirea la putere" ca să-și restabilească afacerile. Numit prefect prin stăruințele lui Bejan, o altă speranță a tineretului liberal și ca atare amic intim (politic) al lui Tătărescu, Sfetescu a pus județul Prahova, de un an și jumătate în exploatare regulată. Pe lângă două bugete anuale de 200 milioane, guvernanții locali au mai înghițit și un împrumut de 700 milioane fără ca să se simtă ameliorare în gospodăria județului. Dar s-a înfiripat Banca „Prahova" căci datoriile lui Sfetescu au fost plătite. Sfetescu și Bejan s-au asociat și prin oameni interpuși au încheiat o serie de contracte oneroase pentru județ, din care au câștigat milioane.

S-au ordonanțat aconturi pentru lucrări neexecutate, s-au cumpărat imobile inutile cu de 5 ori valoarea constatată chiar în bilanțurile societăților vânzătoare (administrate de Bejan). Pe numele unui ovrei Mauriciu Goldschläger, administratorul societății „Tractoria" (creația Băncii „Prahova"), Sfetescu obține în 7 martie 1935 un permis de export de grâu în valoare de 600 (*șase sute*) milioane lei cu scutire de a depune devizele corespunzătoare. Împreună cu același Goldschläger și cu deputatul Ghiață și cu inginerul Manoliu (omul lui Bejan), Sfetescu obține, cu ajutorul aceluiași Bejan, un perimetru de 1 000 hectare pe numele unei societăți „Minerex" al cărui întreg capital se urca la 300 mii lei! Perimetrul e obținut ca teren *explorabil*. *Universul* a demonstrat însă, tehnic, că perimetrul în chestiune de la Lazuri și Comișani (Dâmbovița) nu poate fi considerat ca perimetru de explorare ci de exploatare, fiind imediat vecin cu un perimetru al societății Steaua Română pe care 2 sonde răzbite (la Bucșani) dau între 60 și 70 de vagoane pe zi. Un al doilea perimetru tot de 1 000 hectare și tot la punctele Lazuri și Comișani e luat de dumnealor domnii Sfetescu și Ciocărdel împreună cu societățile „Minerex" și „Refoil", iar „Refoil" cedează drepturile

sale după acordarea perimetrelor, societății „forage Lemoine" care se află în mâinile lui Bejan, bandit în stil mare. Tot acestor asociați s-au dat 2 perimetre de explorare de câte 1 000 hectare la Vifornița și la Gorgota (Dâmbovița) într-o regiune deja răzbită prin mai multe sonde — și alte 1 000 de hectare la Vlădeni, în Prahova.

Cu cât situația Guvernului e mai șubredă, cu atât pare că asociația se grăbește să obțină și alte perimetre în regiunile petrolifere bine stabilite, pe simplul cost al timbrului de petiție!

Lumea țipă, lumea urlă, ziarele publică documente — Sfetescu continuă să-și jefuiască județul, Bejan să-și „ocupe" strapontinul ministerial, iar Tătărescu să cânte pe toate strunele că țara e fericită!

Și toate acestea se petrec sub Domnia Regelui Carol al II-lea și sub firma omului care iscălește în 1928 ordinul de împușcare împotriva Prințului Carol. Țara lui Hübsch și a lui Caragiale! Dar mai ales a escrocilor din jurul Majestății Sale!

Abia scrisesem aceste rânduri, când, deschizând *Universul* citesc următoarele:

„În cronica noastră judiciară de ieri se arată că d-nii I.D. Ghețu, M. Navrea și Gh. Gheran au făcut apel contra sentinței tribunalului prin care erau condamnați la câte 5 000 lei amendă și 10 000 lei despăgubiri către fostul lor tovarăș dl. Halberstadt pe care l-au reclamat Parchetului că ar fi deturnat un milion din casa comună.

Plângerea împotriva d-lui Halbersdtadt s-a clasat însă, întrucât acesta a făcut dovadă că într-o tranzacție cu Statul a fost nevoit să dea «spese speciale» (pe șleau: «șperț») 200 000 lei la semnarea jurnalului Consiliului de Miniștri, lei 400 000 la omologarea actului și alți 400 000 lei la publicarea actului.

În cele din urmă d-nii I.G. Ghețu, Navrea și Gheran au recunoscut faptul, dar nu certurile și procesul acestora interesează ci latura mai gravă a chestiunii: latura morală.

S-a făcut deci dovada în fața justiției că pentru o hotărâre a Consiliului de Miniștri s-a luat «șperț» și Parchetul și Curtea de Apel nu au avut curiozitatea să cerceteze cine este atotputernicul care, contra «șperț» determină o hotărâre a Guvernului întreg?"

Nu e *ceva* putred în România, ca în Danemarca, e *tot* putred.

19 iunie. — Consiliul de Miniștri în ședința ținută ieri a hotărât suspendarea tuturor concesiunilor de terenuri petrolifere. Concesiunile date vor fi din nou examinate de Ministerul Industriei. E epilogul afacerilor notate mai sus și realizate de grupul Bejan–Ghiață. Este însă un

epilog neaşteptat fiindcă confirmă toate bănuielile asupra neregulilor comise, nereguli săvârşite mulţumită influenţei unui membru al Guvernului (Bejan) care totuşi rămâne mai departe în Minister. De comparat cu debarcarea imediată a lui Raoul Péret, ministrul justiţiei în Franţa, compromis şi el, deşi foarte de departe, în afacerea Stawisky.

— Naţional-ţărăniştii ţin întruniri pe capete ca să-şi arate „forţa" şi să dovedească că sunt partid de mase. Banda de caraghioşi cu Maniu, Mihalache şi Lupu în cap a dat alaltăieri reprezentaţie la Braşov şi ieri la Sibiu. În realitate partidele de mase sunt simple înjghebări de interese, cel puţin la noi. Care e ideea, care e omul în jurul căruia să se adune masele? Se adună în fiecare sat clientela unui sau doi chiaburi care vor să fie primari, ca să fure. Numărul acestor argaţi electorali, să se tot urce pe toată ţara la câteva mii. Faţă de 18 milioane e puţin. Ei populează întrunirile, aducând oamenii pe seama lor. Iată de ce întrunirile politice nu mai înseamnă azi nimic. Aşa-zisa presă democratică e toată în slujba celor două partide naţional-ţărănesc şi naţional-liberal. S-ar părea că de existenţa acestor partide depinde toată „democraţia" română. Şi dacă e aşa, naşte întrebarea, ce e democraţia română? Oare poporul a adus pe Tătărescu la Guvern, oare poporul îl menţine? Oare Guvernul cu stare de asediu şi cu cenzură se încadrează în principiile democratice? Aceleaşi chestiuni — aproape — se pot pune şi cu privire la trecuta guvernare naţional-ţărănistă. Atunci? Atunci, adevărul e că trăim numai în minciună şi că toţi incapabilii şi toţi necinstiţii, începând cu presa şi sfârşind cu ultima agentură de partid, nu constituie decât o asociaţie de exploatare a mulţimii ademenită cu vorbe mari, şi a avutului public însuşit cu forţa în numele unei ficţiuni care acoperă numai ruşine. Azi eroii democraţiei nu mai sunt decât profitorii şperţului şi prevaricaţiunii. Toţi falşii noştri democraţi, de la Blumenfeld şi până la Mihalache, ar trebui puşi la zid.

20 iunie. — După telegramele din străinătate publicate de ziare, face mare vâlvă acordul naval semnat între Anglia şi Germania prin care se recunoaşte acesteia din urmă, de către Anglia cel puţin, dreptul să echipeze o flotă reprezentând până la 35% din tonajul celei britanice. Acordul a nemulţumit pe francezi şi pe italieni, dar mai ales pe francezi, nu numai fiindcă calcă dispoziţiile Tratatului de la Versailles, dar şi fiindcă a fost semnat de Anglia fără să consulte sau să prevină măcar pe partenerii ei de la Stresa şi pe consemnatarii ei de pe actul din 3 februarie. Impresia la Paris ca şi la Roma — şi cam pretutindeni — e că Anglia a dat o lovitură frontului organizării securităţii şi că de aşa-zisa „pace unică sau unitară" nu se mai poate vorbi.

— Un bileţel al doamnei Jeanne Blondel primit aseară, îmi anunţă moartea subită la Spanţov lângă Dunăre a soţului ei. Camille Blondel era pentru mine o veche cunoştinţă; îl găsisem la Roma în 1898 consilier de ambasadă şters, apreciat numai pentru frumuseţea soţiei sale despre care am vorbit în aceste *Amintiri*, în capitolul consacrat Romei. Burghez de rând, fără cultură şi fără diplofineţe, Blondel suise cu greu treptele carierei diplomatice şi soarta îl aşezase în fruntea Legaţiei franceze din Bucureşti tocmai în vremurile care au precedat războiul. A reprezentat astfel Franţa la noi pe timpul neutralităţii, până prin mai–iunie 1916 când a fost înlocuit prin St. Aulaire. Fiică-sa, Yvonne, se căsătorise cu Ion Cămărăşescu, de care a divorţat ca să ia pe un anumit Postelnicu şi să se înmormânteze cu el la Spanţov, domeniu al Statului. Postelnicu a fost numit la Spanţov de către Alecu Constantinescu, prin filotimie şi francofilie. Dar toate le-am povestit deja. Blondel sosise de opt zile la Spanţov la fiică-sa. A murit pe neaşteptate de inimă.

22 iunie. — Informaţiile privitoare la politica Angliei, în legătură cu numirea lui Baldwin în locul lui MacDonald şi a lui Sir Samuel Hoare în locul lui Simon, informaţii pe care Titulescu mi le-a comunicat confidenţial şi pe care le avusese pe calea Laptew-Van Sittard (a se vedea cele notate de mine pe ziua de *13 iunie*) par a nu se adeveri. Până acum politica germanofilă a lui Sir Samuel Hoare a precumpănit. Înţelegerea navală cu Germania pe care englezii au grijă să o declare „definitivă" adică fără obligaţia de a fi supusă şi consimţământului altora, a tulburat adânc raporturile dintre Anglia, Franţa şi Italia. Mussolini ar fi declarat că dacă Societatea Naţiunilor nu respectă dorinţele Italiei, adică nici mai mult nici mai puţin decât stabilirea unui protectorat asupra Abisiniei, analog celui englez asupra Egiptului — italienii se vor retrage de la Geneva. Ambasadorul Angliei la Roma, Drumond Wolf, căruia Mussolini i-a confirmat cele ce preced ar fi obiectat că un asemenea act ar constitui o abatere de la Tratatul de la Versailles, şi în tot cazul de la înţelegerile de la Stresa. Ducele a răspuns ambasadorului că prin convenţia navală cu Germania, Anglia este aceea care a călcat şi tratatul şi înţelegerea.

Politica lui Samuel Hoare pare îndreptată spre trei scopuri:

1) Realizarea unei înţelegeri între Anglia şi Germania;
2) Strângerea legăturilor între Anglia şi Statele Unite ale Americii;
3) Neutralizarea eforturilor japoneze de cucerire în China.

Noua plitică engleză va cere probabil şi schimbări în personalul superior diplomatic. Se vorbeşte de înlocuirea lui Van Sittard, subsecretar permanent la Foreign-Office (amicul şi informatorul lui Titulescu) prin Clarke ambasadorul Angliei la Paris, şi de alte transferări.

— Criza ministerială din Iugoslavia, pe lângă cauzele ei principale care sunt de ordin intern — înainte de toate incapacitatea dovedită de Jeftici — mai pare influenţată şi de curentele politicii externe. Regentul, Prinţul Paul, complect înfeudat politicii engleze şi opinia publică sârbească hotărât ostilă exagerărilor sovietofile pornite şi impuse de la Paris prin Jeftici. Titulescu trebuie să fie enervat, căci de unde urma să plece la Belgrad, s-a hotărât brusc să plece la Paris.

Mi se spune că Regina Maria pledează mult pe lângă Rege — şi cu oarecare succes — în favoarea politicii engleze.

23 iunie. — Azi s-a alergat premiul Regal la Băneasa. Am fost nevoit să mă duc şi eu, în jachetă şi ţilindru, să primesc pe Rege. Plicticoasă corvoadă. Din fericire n-a fost prea cald. A câştigat cursa Negroponte, cu calul său Pipico. Avea şi Regele (herghelia Scrovişte) un cal în cursă, care a terminat în coadă. Înaintea cursei Ionescu Brăila aranjase o loterie; erau 12 cai la plecare şi noi în loje eram tocmai 12, căci venise cu Regele şi Inculeţ şi Titulescu şi Sassu, aşa încât am putut trage într-o pălărie, fiecare un bilet. Numărul câştigător — nr. 9 mi se pare — a fost tras de Sassu; Regele, lucru ciudat, a tras numărul calului său. Cum pusesem fiecare câte 100 de lei Sassu a câştigat 1 100 lei. Un om fericit. Regele era foarte bine dispus, nimic nu-i pute şi toate merg bine. E cazul de a spune ca italianul: „beato lui!“ Politică n-am vorbit, sau aproape deloc. M-a întrebat ce fac. I-am răspuns: „Sire, nu sunt nici prost nici escroc, prin urmare nu fac nimic!“ A râs — şi a continuat să fie cât se poate de cordial faţă de mine. Seara la masă, la Jockey-Club — altă corvoadă — cordialitatea a continuat. Rareori m-am plictisit mai mult…

4 iulie. — M-am înapoiat ieri dimineaţă din Basarabia unde timp de 10 zile am cutreierat tot ţinutul, de la Dunăre şi de la Mare până în codrii Hotinului. Trebuia să plec în ziua de 22 iunie, dar prietenii mei politici m-au silit să amân plecarea pe ziua de 24 ca să primesc în 23 pe Rege la Hipodrom şi la Jockey-Club. Deşi fără temei plecarea mea în ajunul acestor festivităţi ar fi fost desigur comentată, aşa încât m-am supus. Din Bucureşti am plecat cu trenul până la Galaţi unde îmi trimisesem automobilul. Din Galaţi am pornit cu Cristi şi cu Radian spre

Ismail, prin Reni şi Bolgrad. Bolgradul e un sat mare cu străzi drepte şi largi după sistemul rusesc. E situat pe un deal deasupra lacului Ialpug, un deal arid, fără verdeaţă şi lipsit de apă — până şi de ploaie, de obicei. Praful e stăpân, peste lucruri şi peste oameni. Garnizoană, şi încă de cavalerie (roşiori). O biserică imensă, rusească — un sobor. Se zice că era plănuită pentru Chişinău dar că Ţarul Alexandru I căruia se prezentaseră spre aprobare în acelaşi timp planurile celor două biserici din Bolgrad şi Chişinău s-ar fi înşelat şi ar fi aprobat soborul cel mare pentru Bolgrad iar pe cel mic pentru Chişinău. Nimeni n-a îndrăznit să corecteze imperiala eroare şi astfel Bolgradul a dobândit o biserică prea mare pentru nevoile sale. Am sosit la Ismail pe la ora 6 seara. Oraşul e simpatic, curat, cu multă verdeaţă. Grădină publică frumoasă. Pe înălţimea unde se ridica cetăţuia turcească, pe malul Dunării, a mai rămas o veche giamie transformată în biserică cu un pridvor boltit sprijinit pe patru coloane. Proporţiile şi zvelteţea arcurilor reamintesc pe cele din Grenada şi această identitate de concepţie arhitecturală la un capăt şi la celălalt al Europei ni se înfăţişează ca o mărturie mai vie a civilizaţiei şi a puterii arabe decât deducţiile abstracte consemnate în vrafuri de cărţi. Din partea mai înaltă a cetăţuiei unde s-a ridicat monumentul soldaţilor căzuţi în război, vederea se întinde pe Dunăre în sus spre Tulcea, în jos spre Chilia, peste valuri de verdeaţă de o parte şi de alta a apei. Ismailul, ca toate oraşele Basarabiei e în majoritate locuit de străini, mai ales de evrei şi a păstrat şi azi pecetea formală a regimului rusesc.

Pornind cu automobilul din Ismail, însoţit de tovarăşii mei de drum am străbătut succesiv Tarutino, Cetatea Albă, Căuşani, Chişinău, Ohei, Bălţi, Soroca, Secureni şi am trecut Prutul pe la Noua Suliţa. Călătorie obositoare, dar plăcută şi interesantă. Nu prea cunoscusem până aci Basarabia rurală; fusesem de prea multe ori la Chişinău şi prea puţin prin judeţe.

Basarabia se împarte în două regiuni: la sud stepa valonată a Buceagului, bătută de vânturi, lipsită de umbră şi de apă, arsă de soare — la nord văi umbrite şi vesele, despărţite prin plaiuri mănoase. Chişinăul stă la mijloc, iar judeţele Lăpuşna şi Orhei fac legătura între ambele regiuni. Dealurile, de-a lungul Nistrului, până mai jos de Tighina sunt o încântare, cu priveliştile lor. Dintre oraşe, cel mai frumos aşezat este Soroca, pe poalele unui deal care coboară până în Nistru; de sus, acoperişurile roşii grămădite în jurul Cetăţii Albe ce-şi înfige temeliile în matca râului, par a desena partere de flori înflăcărate şi reliefate de

verdeaţa pădurii ce coboară până în inima oraşului. Din cele 4 cetăţi de piatră rămase din vechime, în Hotin, Soroca, Tighina şi Cetatea Albă, cea din Hotin e cu mult superioară celorlalte, ca dimensiuni, ca artă şi ca material de construcţie.

Atrăgătoare de departe prin poziţia lor, oraşele basarabene (fără a excepta Chişinăul) sunt respingătoare de aproape. Murdare, sordide, cu uliţi prost pavate, ele nu sunt decât mari târguri locuite aproape exclusiv de evrei. În afară de Ismail, singurul oraş în care am constatat că s-a făcut ceva e Cetatea Albă. Pe cât sunt de spurcate oraşele pe atât sunt de frumoase satele coloniştilor germani din sud. Leipzig, Paris, Fereşampenoaz[1] (sic!!) Şaba dar mai ales Teplitz cu grădini şi cu case vesele, sunt sate-model.

Perla Basarabiei, ca să întrebuinţăm o expresie consacrată, este Budachi. E cea mai frumoasă plajă, nu din România, dar din toată Europa. Dacă s-ar investi acolo câteva zeci de milioane, dacă s-ar crea căi de acces convenabile, ar năpădi lumea şi pe acest ţărm al mării cât de depărtat e el. Faleză înaltă cu impunătoare perspective, plajă imensă îndreptată spre Soare-răsare — efecte actinice asigurate — lac cu nămoluri mineralizate, nimic nu lipseşte la Budachi afară de puţină civilizaţie, de puţin confort. Să nădăjduim că vor veni odată, căci altfel ar fi păcat.

Basarabia e pe un nivel inferior Vechiului Regat pe toate terenurile afară de cultura pământului. N-am văzut între Prut şi Nistru un petic de pământ necultivat. Munca câmpului aproape nu lasă de dorit: arătură bună, sământă selecţionată, producţie curată. Din nenorocire în regiunea stepei (Buceag) nu reuşeşte decât o recoltă din 3 sau 4. Anul acesta totul era ars; nu plouase de trei luni, împlinite în momentul trecerii mele pe acolo. În schimb, în regiunea de nord, mai ales în Hotin, recoltele se înfăţişau minunat.

Am petrecut o jumătate de zi şi am dormit o noapte în Tarutino. Tarutino este Mecca germanilor din sudul Basarabiei. De acolo pornesc toate directivele politice şi economice pentru îndrumarea acestui harnic popor. Căci nemţii din această parte a ţării constituie sub formă de comunitate un adevărat popor. În fruntea lui e un Volksrath din care se aleg mai multe comitete care stăpânesc viaţa culturală, cooperaţia, activitatea bancară etc. formând aproape un Stat în Stat, un Stat cuprinzând o populaţie de 70 până la 80 000 de suflete. Până anul trecut acest

[1] După răpirea Basarabiei în 1812, ruşii au dat coloniilor germane ce au întemeiat numele bătăliilor din ultima lor campanie împotriva lui Napoleon (în 1814).

Stat trăia sub dictatura lui Haase, prim-pastor al bisericii locale, preşedinte al Volksrath-ului şi al tuturor comitetelor emanate din el — în fine deputat în aproape toate legislaturile trecute. Pe urma hitlerismului care s-a infiltrat şi aici, o adevărată revoluţie s-a săvârşit anul trecut. În alegerile pentru Volksrath, pastorul Haase a fost trântit şi în locul lui s-a ales dl. Bruneske, un tânăr de 30 de ani, doctor în ştiinţele economice de la Leipzig. Haase a fost scos din demnităţile lui elective şi nu mai e astăzi decât prim-pastor şi... deputat vremelnic. Populaţia e acum împărţită în două: cam două treimi merge cu tinerii, cu hitleriştii iar o treime, cei bătrâni, a rămas mai departe alături de Haase. În Tarutino apar două ziare, fiecare grupare având ziarul său, şi lupta de fiecare ceas e de o înverşunare ce greu se poate închipui de departe. Primit de grupul celor tineri, şi găzduit la dl. Bross, sufletul acestei grupări, am fost ocolit de pastorul Haase şi de prietenii săi. Cei tineri mi-au făcut însă o primire strălucită şi au venit grămadă la conferinţa pe care am ţinut-o în frumoasa sală a Sport-Vereinului.

Nu e locul să descriu aici tot ce am văzut în Basarabia, lucruri la urma urmei de un interes secundar. Voi însemna numai câteva puncte: o noapte petrecută la ţară la prietenul Cristi, întrunirea de la Zguriţa şi împotmolirea de la Mereşofca.

Pe drum spre Orhei am sosit într-o amiază şi am petrecut o noapte la Zamosci, moşia părintească a vechilor boieri Criste sau Cristi. Aliaţi cu multe familii vechi moldoveneşti, şi cu nobleţea rusă — mama lui Vladimir Cristi, actualul senior al familiei, era născută Principesă Trubeţkoi, iar soţia lui e contesă Sologub — aceşti boieri erau printre cei mai bogaţi din Basarabia. Moşiile lor mergeau din Chişinău până la Orhei. Astăzi sunt reduse la vreo 200 de hectare prin minunea reformei agrare datorită bolşevicilor din Sfatul Ţării (1918). Curtea de la Zamosci (ca şi cea de la Hânceşti a lui Manuk sau cea de la Larga a Crupenschilor) se mai ţine cum poate ca o mărturie a unor vechi tradiţii de putere şi de bogăţie. Casa e cam dărăpănată, cu saloane mari parchetate pe tavanul cărora încep să iasă pete de ploaie, cu crăpături de-a lungul încheieturilor zidurilor, cu mobile vechi — unele de stil — cam uzate şi cam şchioape, cu portrete interesante pe pereţi. Printre toate vechiturile prin aleile umbroase ale parcului din jurul casei răsare, ca o protestare vie împotriva nedreptăţii soartei, silueta zveltă, armonioasă şi plină de farmec a stăpânei casei, a contesei Sologub-Cristi. Lângă dânsa, zburdă fiica ei Marusia, pe care Dumnezeu a înzestrat-o cu toate darurile. Cristi posedă o colecţie de fotografii de la Iasnaia-Poliana şi

de scrisori de la Leo Tolstoi — inedite și de nepreţuit. L-am sfătuit să le publice, odată cu amintirile sale, căci a cunoscut și a frecventat pe marele scriitor, cu care se înrudea și pentru care avusese — în tinereţe — un adevărat cult.

La Zgurița, am cunoscut farmecul popularităţii, dacă farmec poate fi numit. În călătoria mea prin Basarabia, prietenii mei politici puseseră la cale două mari întruniri politice, una la Zgurița (Soroca) alta la Secureni (Hotin). La Tarutino și la Cetatea Albă ţinusem câte o conferință fără caracter politic, la care veniseră și persoane în afară de partidul nostru, funcţionari și cucoane. Întrunirea de la Secureni a fost foarte reușită și un public imens a aclamat și aici programul nostru politic, dar în comparaţie cu Zgurița n-a fost nimic. La vreo doi kilometri de acest sat m-au întâmpinat plutoane de bicicliști și vreo 200 de călăreţi cu steaguri și cu surle care mi-au însoţit automobilul până în piaţa târgului. Piaţa gemea de oameni, care păreau toţi cuprinși de spasmele unui delir și răgușiseră strigând *ura;* valuri de capete împingeau pe cele dinainte, femei, copii, bătrâni, ţipau de moarte, aproape striviţi — a fost lume multă călcată în picioare și strivită. A fost o adunare cum n-am mai văzut. Deși urlam cât puteam, glasul meu nu putea fi auzit decât de jumătatea celor din faţă. O adevărată nebunie, din care am scăpat cu greu.

La Mereșofca era să rămânem în noroi. De la Soroca la Otaci toate merseseră bine, dar la ieșirea din Otaci am intrat în ploaie. Mai plouase și în ajun. Drumurile erau desfundate și ajunși la primul deal, în satul Mereșofca n-am mai putut înainta; roţile automobilului se învârteau pe loc, pe pământul clisos. Din fericire șoferul meu, Alexandru, luase de la București lanţuri pe care le împrumutase de la Malaxa, ocnaș onorar. Mulţumită acestor lanţuri și unor lungi eforturi am putut să înaintăm încetul cu încetul și să ajungem la Secureni, unde ne aștepta multă lume după cum am spus. Am constatat astfel și eu că îndată ce plouă, circulaţia nu mai este posibilă în Basarabia. S-au început câteva șosele, dea Dumnezeu să le vedem mai iute terminate.

La Secureni, după întrunire, ni se aranjase o gustare în fosta casă boierească a locului, un lung maţ de odăi după moda rusească, odăi goale — căci aproape toată mobila fusese vândută la mezat — odăi care mai păstrează pe pereţii și pe ușile lor rămășiţele decorative ale eleganţelor de acum o sută de ani. Acest conac aproape ruinat cu câţiva arbori bătrâni împrejur, rămășiţe întristate ale unui vechi parc decimat ca și întinsa moșie a Securenilor au avut ca ultim proprietar, în vremurile de belșug dinaintea războiului, pe generalul Lischin. Bătrânul general a murit acolo îndată după război, singur sub papucul unei moldovence de rând Elena Cojocaru, căreia a lăsat prin testament întreaga lui avere, deși avea o fată. Această fată, inteligentă dar cu apucături rele, vrăjmășită cu tată-său, ajunsese nu se știe cum și pentru ce, în vremea războiului, prin Caucaz. Acolo se încurcase cu un aventurier, Plavsky, și-l luase de bărbat. Acest Plavsky era un pește, dansator de meserie și „homme à femmes“. În această calitate fusese angajat de un anumit Crucioglu, mare bogătaș din Tiflis și antreprenor de bordeluri și de case de petrecere, ca să atragă femeile în stabilimentele lui. Crugioglu strânsese o mare avere, avea o serie de imobile în Tiflis și mai ales nenumărate giuvaericale adunate de pe la femei în momente de strâmtoare, giuvaericale pe care le păstra în safe-uri pe la bănci. În preajma revoluţiei bolșeviste, Crucioglu temându-se de anumite răzbunări (un frate al lui fusese deja ucis de către un prieten al unei femei despuiate) se hotărî să fugă și lucru ciudat — să fi fost între ei o oarecare complicitate? — înainte de a părăsi Tiflisul dă procură generală lui Plavsky, pentru administrarea averii sale. Plavsky, socotind că nu va mai da ochi cu Crucioglu, vinde imediat ce poate din imobile, și cu banii și cu giuvaericalele din safe-uri fuge la rândul său, împreună cu nevastă-sa, la Constantinopol. Acolo, după câteva luni de viaţă frumoasă, perechea Plavsky se pomeni într-o zi cu Crucioglu care prin Persia și prin Asia Mică, ajunsese și el pe malurile Bosforului. Scene și ameninţări între Crucioglu și perechea Plavsky în loc să ducă la o reclamaţie în faţa justiţiei, îi aduse pe câteșitrei în Basarabia, la Secureni, unde toate trebuiau *să se aranjeze* în mod amical. Se vede că între acești oameni era un cadavru — sau mai multe — și că nici unul din ei nu dorea să dea ochi cu justiţia. La Secureni, au găsit pe generalul Lischin pe moarte, și d-na Plavsky fu pur și simplu dată afară din casă, de tată-său care și muri după scurtă vreme. Se încinsese atunci un formidabil și dublu proces, înintea justiţiei românești, pe de o parte între perechea Plavsky și Elena Cojocaru pentru anularea testamentului lui Lischin, pe de alta între Crucioglu și aceeași pereche Plavsky pentru deturnare de bunuri. Procesul, unul din acele procese istorice care fac epocă, mai durează și azi, dar între timp tot ce perechea Plavsky agonisise cu atâta trudă se irosise. Ca să justifice averea furată la Tiflis, d-na Plavsky o declarase ca moștenită de la tată-său și fiscul îi vânduse la tobă pentru taxe succesorale, tot ce găsise la Secureni. Toate acestea le-am aflat mai târziu după plecarea mea de acolo. În necunoștinţă de cauză am ciocnit paha-

rul în salonul golit de la Secureni cu d-na şi dl. Plavsky. Acesta mi-a făcut chiar un discurs! E un tip de aventurier quasi-genial, bărbat frumos şi elegant, vorbind mai multe limbi şi pe cea românească, pe care a învăţat-o fără greşeală şi cu un foarte uşor accent. D-na Plavsky mi se afirmă că ar fi o vicioasă, alcoolică şi morfinomană. Se prezintă însă ca o femeie cu mare cultură şi chiar cu mult duh în conversaţie. Viaţa acestor oameni e un adevărat roman ale cărui taine n-au fost pătrunse nici până azi.

Plecat din Secureni spre Noua Suliţă prin Briceni, pe drumuri pe care mi le voi aminti cât voi mai trăi şi din mlaştinile cărora nu ştiu cum a putut să-mi scape automobilul, am salutat ca limanul mântuirii şoseaua Lipcanilor şi prin Noua Suliţă am ajuns la Herţa, unde am fost primit iarăşi cu călăreţi şi cu alai. De două ori în viaţa mea am avut senzaţia intrând în România că trec dintr-o ţară sălbatică într-o ţară civilizată: prima dată în 1931, când din Bulgaria am trecut Dunărea la Bechet şi m-am îndreptat spre Craiova, şi a doua oară acum trecând din Basarabia în Moldova. Mi-au venit lacrimile în ochi, de emoţie, când am văzut din nou un closet cu apă curgătoare, şi o baie, în vila lui Şoneriu. O dovadă mai mult că totul e relativ.

Herţa e o localitate delicioasă. Deşi în majoritate ovreiesc, târgul e curat şi cu vechea sa biserică şi cu frumoasele sale grădini în jurul câtorva vile luxoase pare o staţiune climaterică, căci aerul e curat şi răcoros filtrat prin desişul pădurilor de pe dealurile vecine. Lângă biserica de frumos stil moldovenesc din veacul al XVIII-lea[1], lângă ograda ei cu arbori umbroşi Artur Verona şi-a clădit o vilă originală. Ionel Şoneriu şi Paul Verona au vilele lor mai sus, în deal la capătul târgului. Vila lui Şoneriu e o casă mai nouă cu tot confortul modern, vila lui Paul Verona — un adevărat muzeu — e vechiul conac Ghiculescu, reparat şi modernizat.

Se zice că biserica din Herţa a fost refăcută pe la începutul veacului trecut de către Elena Holban, o fată cu nuri care s-a ţinut cu Vodă Mihai Suţu şi de dragul căreia acesta a înzestrat biserica cu avere mare şi cu obiecte preţioase din care se mai văd şi azi, două evanghelii legate în argint şi mai multe cruci sculptate în lemn de chiparos. Pe lângă biserică, Herţa mai posedă şi un monument viu în persoana bătrânului Rosin[2]. Fercheş deşi a împlinit 80 de ani, cu o barbă albă tăiată à la Henri al IV-lea, e un personaj de pomină în tot târgul, în care de-a lun-

[1] Biserica din Herţa e de un stil cu totul particular prin forma neobişnuită a cupolei sale. A fost reprodusă de multe ori de pictorul Artur Verona, în tablourile sale.

[2] Bătrânul Rosin a murit pe neaşteptate câteva luni după trecerea mea prin Herţa.

gul anilor a semănat vreo 20 de copii. Se zice că e fiul natural al colonelului Rosnovanu cu o cântăreaţă italiană, madame Rosina — de unde numele lui de Rosin. Şi se mai zice că s-a ţinut ani de-a rândul cu mama d-nei Lupescu, şi că ilustra Duduie ar fi fiica lui...

A venit să-mi mulţumească fiindcă îl decorasem după dorinţa exprimată de însăşi Majestatea Sa...

Sângele curat al Rosnovenilor să curgă în vinele spurcate ale jidoavcei noastre naţionale? Ce nu e posibil sub Domnia iubitului nostru Rege Carol!

De la Herţa, m-am înapoiat, cam obosit, cu trenul, la Bucureşti.

5 iulie. — Înapoiat la Bucureşti mi se confirmă fuziunea partidului lui Goga cu al lui Cuza. Aflasem deja ceva pe drum, dar nu-mi venea să cred. Din toate conversaţiile mele cu Goga reieşise că programul lui se putea rezuma într-un singur articol: „la Guvern cu oricine şi în orice condiţii". Fuziunea cu Cuza îl îndepărtase de la orice Guvern[1].

— Politica e câteodată amuzantă. Am dejunat ieri cu dr. Angelescu şi am văzut azi-dimineaţă pe Guţă Tătărescu. Pe cât mi s-a arătat de pesimist ministrul instrucţiunii, asupra situaţiei Guvernului, pe atât de optimist mi s-a înfăţişat prim-ministrul. Pentru Angelescu situaţia este intenabilă. În Guvern nu există nici o înţelegere între miniştri, toate merg alandala, încasările slabe şi la aceste neajunsuri se mai adaugă şi certurile din partid. Partidul Liberal e împărţit în 4. Toţi se ceartă şi nimeni nu e în stare să domine situaţia. Tătărescu s-a dovedit şi incapabil ca şef de Guvern şi lipsit de autoritate ca om politic. „Partidele au nenorocit ţara" — nu invent nimic, aşa a vorbit Angelescu!! Ceea ce ar trebui, după dânsul e un Guvern în afară de partide compus din oameni de autoritate (n-a spus-o dar am priceput, că un asemenea Guvern ar putea fi prezidat de el!) care să modifice Constituţia şi să restabilească ordinea în ţară. După cum se vede am făcut o sumă de adepţi fără să ştiu şi fără să vreau căci Angelescu mi-a spus că vorbeşte în numele *prietenilor săi*. Mi-a mai adăugat că va vorbi serios cu Regele (paşte murgule...) dar că va fi greu, fiindcă Regelui i-a intrat Tătărescu sub piele.

Pe Guţă Tătărescu l-am văzut ieri. Am socotit de a mea datorie să-i spun ce am văzut în Basarabia şi să solicit măsuri de ajutor din partea Guvernului şi proceduri mai omenoase din partea Ministerului de Finanţe. Dl. Guţă a fost foarte amabil, s-a declarat încântat să mă vadă, mi-a spus că era deja în curent cu dezastrul agricol din Buceag şi că destinase o sumă de 40 milioane pentru ajutoare în acea regiune, că va

[1] M-am înşelat, dar...

intensifica lucrările de şosele în toată partea de sud a Basarabiei pentru a da oamenilor mijlocul să-şi câştige o pâine, că se înţelesese în fine cu ministrul armatei pentru efectuarea unei cumpărături de cai destul de însemnată în regiunile sinistrate, că se hotărâse chiar să plătească 14 000 lei de cal, în loc de 4–5 000 cât era preţul târgului. Dl. Guţă mi-a mai făgăduit că va vorbi serios cu Victor Antonescu şi că-i va modera zelul fiscal. Mulţumit, m-am sculat să plec, dar Excelenţa Sa n-a vrut să mă lase. Mi-a povestit toate minunăţiile pe care le-a înfăptuit Guvernul său şi mi-a înşirat tot ce mai are de gând să facă. „De când suntem noi la Guvern se lucrează, domnule Argetoianu, şi se simte." Se simte al dracului! Guţă mi-a mai spus că toţi miniştrii se înţeleg şi lucrează frăţeşte, că el şi toţi colegii săi se înţeleg perfect de asemenea şi cu Regele; că încrederea acestuia în Guvern e complectă şi că nu cere nimic şi face tot ce i se cere — în fine toate mergeau strună! L-am întrebat ce e cu conflictul lui cu Dinu Brătianu. „Ce conflict? mi-a răspuns. Nu poate fi nici un conflict căci Dinu nu există. Nu are decât 16 parlamentari din atâtea sute, doi şefi de organizaţie şi unul dubios din 71 şi din cinci cumnaţi numai doi!" A fost pentru mine o îmbărbătare să văd în aceste vremuri mohorâte un om atât de mulţumit.

După ce mi-a expus strălucita lui situaţie, mi-a mărturisit că Regele vrea modificarea Constituţiei la toamnă, că o va face el Tătărescu — e sigur de partid — dar că n-ar vrea să o facă singur. Dorea să ştie dacă am vreun angajament, fiindcă ar vrea să-mi propună o colaborare. Ar fi voit să se înţeleagă şi cu Goga, dar acum după fuziunea lui cu Cuza, lucrul va fi mai greu. M-a întrebat când merg la Sinaia, căci va veni şi el să se odihnească acolo şi pentru a nu ştiu câta oară mi-a repetat „trebuie să stăm serios de vorbă". I-am declarat că n-aveam nici un angajament, şi că pentru o mai lungă conversaţie sunt la dispoziţia lui.

Am priceput, pe când vorbea, de ce Regele şi el se înţeleg atât de bine. Amândoi sunt mitomani, — fiecare din ei pune temei pe născocirile celuilalt. Eu, în tot cazul, n-am crezut o vorbă, din câte mi-a spus Tătărescu. Viitorul va arăta dacă am avut sau nu dreptate .

Abia ieşisem de la Tătărescu şi am aflat că Regele a primit în audienţă pe Potârcă şi i-a spus că vrea să modifice Constituţia, să reducă numărul deputaţilor, să creeze un Senat numit de el şi câte altele, acestea pe placul ţărăniştilor — dar că ar vrea să procedeze la revizuirea pactului fundamental în acord cu un mare partid care n-ar putea fi decât cel naţional-ţărănesc, cel liberal fiind uzat. Regele a însărcinat pe Potârcă să întrebe pe Mihalache dacă e de acord cu programul pe care-l schiţase lui Potârcă. Acesta a plecat glonţ la Topoloveni. Presupun că Regele a vrut să facă pe şmecherul şi să aibă eventual şi consimţământul ţărăniştilor la modificarea Constituţiei, dar faţă de programul pe care l-a desfăşurat lui Potârcă mi-e teamă că va încurca definitiv lucrurile, fiindcă banda lui Mihalache va aţâţa toată „democraţia" împotriva proiectelor „reacţionare" scumpe Suveranului.

— Generalul Gorski mă informă la Jockey-Club despre absurditatea ipotezelor strategice redactate de Marele nostru Stat-Major. Măsurile de apărare şi de dislocare în cazul unui atac nu erau cunoscute inspectorilor generali desemnaţi la comandamentele superioare în caz de război. Ei au cerut în diferite rânduri să fie puşi în curent cu planurile Statului Major, dar acesta a refuzat statornic. În fine acum în urmă, după insistenţele Regelui proiectele Statului Major au fost comunicate inspectorilor. Gorski afirmă că sunt de necrezut. Aşa de pildă în cazul unui atac al Ungariei nu sunt prevăzute decât 13 Divizii, din 33, pe frontul de Vest, celelalte fiind păstrate în expectativă. Se pare că proiectele au făcut o impresie dezastruoasă atât prin concepţia cât şi prin amănuntul lor. Generalul Samsonovici le dă în răspunderea generalului Antonescu ceea ce, tot după spusele lui n-ar fi adevărat. Vinovatul şi incapabilul ar fi Samsonovici.

— Acelaşi Gorski îmi povesteşte că a sosit la Bucureşti un francez care a depus plângere la Parchet împotriva d-nei general Antonescu pentru bigamie, sau mai exact zis pentru bi-andrie. D-na Antonescu e romancă, a fost măritată în Franţa şi în 1929 s-a căsătorit cu generalul Antonescu. Francezul, primul soţ, pretinde că n-a divorţat niciodată şi că generalul cu care fusese în relaţii de intimă prietenie şi care „i-a furat nevasta" ştia bine că nu se pronunţase nici un divorţ, şi că pentru aceasta şi-a celebrat căsătoria într-un sat pierdut din Vlaşca. Deocamdată scandalul se ţine sub obroc, iar generalul Antonescu care se afla la Ioachimsthal a fost chemat de urgenţă în ţară.

7 iulie. — Restauraţia Dinastiei în Grecia pare lucru hotărât. Reiese din toate manifestările Guvernului şi Parlamentului nou ales. Generalul Condilis care ţine armata în mână a cerut zilele trecute printr-un discurs pronunţat în Cameră restabilirea cât de grabnică a Monarhiei, care singură poate asigura Greciei — afirmă stratigosul — liniştea de care are nevoie. O confirmare a „proximei" înapoieri a lui Giorgios în Grecia îmi pare cererea de divorţ a Reginei Elisabeta adresată Curţii de Apel din Bucureşti. Relaţiile mai mult decât bizare dintre Regina Elisabeta şi Regele George nu puteau dăinui, şi nu puteau să ducă decât la

un divorţ. Cât timp Regele George sta la Londra ca un simplu particular soluţia definitivă mai putea fi tărăgănită. Odată Regele reîntronat, chestiunea trebuia lămurită şi din toate punctele de vedere era preferabil ca ea să fie lămurită înainte ca Regele să fie rechemat la Atena. Soluţia divorţului e cu atât mai nimerită, cu cât în afară de toate motivele de ordin sentimentalo-conjugal mai e şi unul de ordin politic. În ruptul capului Elisabeta nu mai voia să se înapoieze în Grecia. Acum câţiva ani, fiind la noi la masă am închinat un pahar în sănătatea ei, urându-i să se regăsească cât de repede pe Tronul pierdut. „Ce rău ţi-am făcut eu în viaţă ca să-mi urezi aşa ceva?" fu răspunsul detronatei Prinţese.

Vechea aripă a Palatului Regal a fost evacuată şi de câteva zile mascată printr-o înaltă palisadă. Va fi doborâtă şi reconstruită în stilul aripei noi. Ceea ce prevăzusem în 1927, când Ionel Brătianu, Regina Maria şi banda Regenţei se opuseseră la refacerea vechii clădiri — s-a realizat.

8 iulie. — Anul 1935 însemnează o hotărâtoare cotitură în politica internaţională. Se poate zice că de fapt Germania şi-a reluat locul printre Marile Puteri occidentale. Un loc mai modest ca cel ocupat înainte de război, dar totuşi un loc însemnat. E meritul lui Adolf Hitler, care, în ciuda tuturor ameninţărilor, a îndrăznit să calce Tratatul de la Versailles şi a ştiut să lege relaţii, dacă nu strânse dar aproape amicale cu Anglia şi cu Polonia[1]. Căci oricât ar declara Guvernul englez că politica Angliei faţă de Franţa şi de blocul securităţii solidare a rămas neclintită, oricât ar protesta Polonia împotriva bănuielii unei politici de trădare faţă de binefăcătorii ei — s-a schimbat ceva în dinamica politică a Europei. Orizontul politic s-a întunecat şi mari tulburări sunt de aşteptat, cu toate bileţelele liniştitoare pe care Van Sittard le trimite lui Titulescu prin Laptew. Titulescu pare de altminteri agitat şi face în momentul de faţă pe curva şi naveta între Paris şi Londra, în speranţa să poată îmbăta lumea cu vorbe de o parte şi de alta a Mânecii. Vedeta de la Geneva trebuie să se afle în treabă, chiar de ar bate apa în piuă.

Cu toate ştirile contradictorii sau tendenţioase două curente se desenează tot mai mult în Europa anului 1935. Unul intransigent faţă de foştii inamici, continuă să afirme intangibilitatea tratatelor de pace, deşi acestea au fost sfâşiate în fapt şi în drept, şi se străduieşte să menţină, cel puţin în principiu, poziţiile politice din 1919. Celălalt, mai conform cu realităţile vremurilor, caută, faţă de falimentul necontestabil al politicii din 1919, o înţelegere cu foştii vrăjmaşi, de fapt cu Germania. Primul curent porneşte de la Paris, cel de-al doilea de la Londra. Această dublă orientare politică îşi face deocamdată drum mai mult în culise şi protagoniştii fiecăruia din cele două curente nu se dau înapoi de la concesii reciproce, şi caută să mai salveze aparenţele, cu atât mai mult că existenţa Societăţii Naţiunilor e în joc, nici mai mult nici mai puţin. Franţa îşi înfrânge periodic intransigenţa şi mai lasă din pretenţiile ei, fără vreo compensaţie valabilă de altminteri. Iar Anglia între două înţelegeri cu Berlinul, afirmă cu tărie prietenia ei faţă de Franţa şi fidelitatea faţă de Geneva.

[1] Recitesc aceste rânduri în septembrie 1939 — câtă schimbare!

Mica Înţelegere e supusă la grea încercare. Între politica franceză şi cea engleză e ca între ciocan şi nicovală. Pe faţă continuă să fim clienţi supuşi ai Franţei. În realitate am notat deja că Iugoslavia a început să fie nervoasă. Nu ştiu până la ce punct Regentul Principe Paul are vreun cuvânt la îndrumarea politicii sârbeşti, cred mai iute că nu[1] şi că stăpânul îndrumării iugoslave e generalul Jifkovici. În tot cazul la Belgrad nu mai e unanimitate în ce priveşte politica externă. La noi, am tot motivul să cred că Titulescu (contrar tuturor aparenţelor) dar mai ales Regele, ar înclina spre metodele englezeşti. Rămâne numai Cehoslovacia neschimbată în politica ei. Drotoşul Beneş va rămâne până la moarte omul Quai d'Orsay-ului.

Vineri va fi la Sinaia Principele Paul. Pe de altă parte mi se afirmă că generalul Weygand e în Bucureşti, incognito. Dacă e adevărat, vizita lui odată cu a lui Paul, nu poate fi străină de viitoarele îndrumări ale Micii Înţelegeri.

10 iulie. — Ziarul *Zorile* duce o campanie înverşunată împotriva lui Gavrilă Marinescu. Aproape în fiecare zi publică o scrisoare deschisă adresată de Socor primului ministru, în care se enumeră potlogăriile prefectului de poliţie. Nici o reacţie, pare că gheşefturile au devenit un apanaj licit al corifeilor din jurul Regelui.

— Comisia specială delegată de Curtea de Casaţie pentru cercetarea cazului Cihoski-Skoda s-a pronunţat. Generalul Cihoski e trimis în judecata Curţii. Se continuă cercetarea averilor lui Cihoski, Mihai Popovici şi Boilă. Se vorbeşte de arestări iminente. Să le vedem. Se mai vorbeşte şi de casarea sentinţei de condamnare a generalului Dumitrescu. Aceasta o vom vedea desigur.

— Din toate părţile mi se afirmă — a început treierul — că recolta de grâu e cu totul sub aşteptări. Asta ne mai lipsea.

[1] Informaţie greşită. Principele Paul are cea mai mare înrâurire asupra politicii externe iugoslave.

11 iulie. — Doctorul Angelescu şi-a dat iarăşi demisia din Guvern. Pretinde că la facerea bugetului i se promisese un credit extraordinar de 100 de milioane pentru construcţii şcolare. Victor Antonescu care speră să lichideze bugetul fără deficit (probabil căldurile îl fac să aiureze) a refuzat net creditul. A intervenit Tătărescu şi Angelescu a obţinut 60 de milioane, dar nu s-a declarat mulţumit. Şi şi-a dat demisia. O simplă formalitate, căci sau el sau Victor Antonescu va ceda, şi demisia se va retrage. E mai serios lucrul cu Manolescu-Strunga care va fi exoflisit din Guvern.

— Primit o scrisoare de gratitudine şi chiar de caldă recunoştinţă din partea lui Puiu Dumitrescu. Pentru ce? Pretinde că am fost favorabil lui tată-său. Mă mir şi eu.

— Aflu prin Simky Lahovari că vom avea în septembrie vizita Ducelui şi Ducesei de York. E un succes al Reginei Maria, căci până acum Regele Angliei nu voia să audă de un gest de politeţe faţă de Carol. Perechea Princiară va veni la Balcic, unde Ducesa va rămâne, iar Ducele va merge la Sinaia să facă vizită Regelui.

— Ziarele reproduc o expunere făcută de Rist la Congresul Camerei de Comerţ Internaţionale din Paris, cu privire la problema monetară (iunie 1935). Reproduc următoarele pasaje din discursul ilustrului specialist:

...„Chaque pays doit fixer sa monnaie à un niveau tel que sa dette intérieure (*qu'il s'agisse de la dette de l'Etat ou des dette privées*) devienne de nouveau supportable et soit compatible avec le randament des entreprises privées et la capacité contributive des contribuables."

Şi mai departe:

...„Dans quelques pays du bloc or, la question qui se pose est celle de savoir s'ills parviendront à réduire le poids de leurs dettes *par des mesures directes impliquant des sacrifices pour les rentiers et les obligataires,* on s'ils devront recourir à une dévaluation qui allégerait d'un seul coup les budgets de charges devenues dorénavant trop lourdes."

Cât drum a făcut tristul Rist de la 1931 şi până azi! Atunci de ce m-a înjurat?

13 iulie. — Ieri şi azi tămbălău mare la Sinaia pentru vizita Prinţului Paul, Regent al Iugoslaviei care vine pentru prima dată la noi în această calitate. A fost primit la gară de Rege, de Voievodul Mihai, de Prinţul Nicolae şi de tot Guvernul. Titulescu a catadixit să vină din străinătate unde era ocupat să regleze soarta Europei plimbându-se între Paris şi Londra. Prins cu arcanul pe drumurile Elveţiei sau ale Franţei pe care alerga după neînsemnate recorduri automobilistice, a fost adus la Sinaia şi Prinţul Nicolae, momit se vede cu ceva parale. Numai Reginele noastre, şi cea văduvă şi consolabilă şi cea divorţată şi consolată, s-au abţinut de la această mică manifestaţie de familie. Prezenţa lui Titulescu la Sinaia e o chezăşie că s-au discutat lucruri de o importanţă capitală (chestiunea Habsburgică, orientarea Micii Neînţelegeri şi câte altele).

15 iulie. — Petrecut ziua de ieri în judeţul Mehedinţi, unde joi în 18 are loc o alegere parţială, pentru un loc la Senat (locul lui P. Gârboviceanu, mort prin decembrie trecut). Alegerea a fost amânată fără nici un rost, de vreo două ori — şi împotriva dispoziţiilor constituţionale. Guvernul n-are candidat, dar susţine pe sub mână pe candidatul naţional-ţărănist, pe Vasile Rădulescu-Mehedinţi (eu l-am poreclit Cudinţi, fiindcă a ştiut să roadă bine sub Guvernele Maniu şi Vaida), care probabil va ieşi. Lupta este între el şi candidatul nostru Ilariu Mihail. Se mai prezintă şi Aurel Vlad din partea vaidiştilor şi Trancu-Iaşi din partea Frontului Constituţional (Averescu–Gh. Brătianu). Pornit dimineaţa din Severin (unde sosisem în ajun, ţinusem seara o conferinţă la Sfatul Negustoresc şi dormisem la Cornel Rădulescu, băiat subţire şi simpatic)[1] am trecut cu automobilul prin Hinova, am suit dealul Stârmina şi prin Vânjul Mare, Recea, Vânători, Drâncea, Oprişor, Bălăciţa şi Cleanov am ajuns pe înserate la Breasta, unde mi-am luat reşedinţa de vară. Întrunire bunicică la Vânj (cuib de ţărănişti), mai bună la Vânători şi într-adevăr numeroasă la Bălăciţa. Curentul pare bun pentru noi, să vedem ce vor da urnele. Recolta, în toată partea Mehedinţiului pe care am străbătut-o, e mizerabilă. Grâul e numai gunoi şi puţin, iar porumbul splendid ca vegetaţie, n-a legat cum trebuie. De la Severin şi până la Vânj, nu mai fusesem de când eram copil, dar vizitele pe care le-am făcut unchiului meu Grigore Argetoianu, pe atunci arendaşul domeniului Statului Oreviţa, mi-au rămas întipărite în minte. Am recunoscut locurile abia schimbate pe care nu le mai călcasem mai bine de o jumătate de veac! Şi cu câtă emoţie! Pe drum spre Breasta am admirat conacele şi acaretele construite de Drugă — milionarul craiovean — la moşiile sale Svardeniţa şi Cleanovul şi am deplorta o dată mai mult starea şoselelor din Dolj, sălbatice pe lângă cele din Mehedinţi.

16 iulie. — La Paris ziua de 14 iulie a trecut în linişte, cu toate temerile cercurile moderate. „Crucile de Foc" conduse de colonelul La-

[1] Sora lui, Miţa, a luat succesiv de bărbat pe Cantacuzino (fiul lui Gogu) şi pe Radu Cretzeanu. Cornel şi Miza sunt copiii fostului senator filipescan Rădulescu, cu-noscut pentru vivacitatea judecăţilor lui.

roque au manifestat și au defilat la Arc de l'Etoile — Frontul popular sau comunist, Place de la Republique. Ambele tabere au manifestat în lini-ște și nu s-au ciocnit.

— La Iași, Goga a fuzionat cu Cuza în mare alai și gălăgie. Jurăminte în Mitropolie, defilare în Piața Unirii, întrunire la Râpa Galbenă, nimic n-a lipsit — afară de bunul simț. Cuza a fost proclamat „președinte suprem", iar Goga „președinte". Nichifor Crainic, șeful tineretului L.A.N.C. Tinerii se vor chema lănceri, iar isprava tuturor, rahat. S-a pus apă în vin, și s-a stricat astfel și vinul și apa.

— Schuschnigg, cancelarul Austriei, a avut un accident de automobil. D-na Schuschnigg a fost ucisă; cancelarul și fiul său ușor răniți.

17 iulie. — Mi se trimit discursurile lui Goga și lui Cuza, ținute duminică la Iași. Amândouă sunt de o impresionantă platitudine. Aceleași fraze sonore, care nu corespund cu nici o realitate. Poporul care se deșteaptă, țara care etc. Cu o clarinetă uzată și cu o mandolină ce zbârnâie dintr-o singură coardă e greu de executat o simfonie.

20 iulie. — În alegerea parțială pentru Senat din Mehedinți, de la 18 iulie a ieșit Vasile Rădulescu, candidatul național-țărănist. Din 36 296 votanți au votat numai 17 774. Național-țărăniștii au obținut 6 427 de voturi, Frontul Constituțional (averescanii cartelați cu georgiștii 4 428, Uniunea Agrară 3 835 și vaidiștii 2 788. Cifrele electorale n-au la noi decât o importanță relativă, date fiind moravurile. Din alegerea de la Mehedinți se pot trage totuși câteva concluzii. Mai întâi că oamenii sunt sătui de vot. N-au votat nici jumătate. Apoi o serie de constatări pentru situația partidelor. Țărăniștii au avut relativ puține voturi, pentru un partid de mase. Dacă n-ar fi avut concursul Guvernului, care n-a pus candidat tocmai ca să scoată pe Rădulescu, ar fi avut cam aceleași voturi ca noi. Pentru Uniunea Agrară succesul e mare: ne-a bătut Frontul Constituțional cu câteva sute de voturi, *dar erau două partide cartelate* — separat, le-am fi bătut pe fiecare după cum am bătut de departe pe vaidiști iar numărul alegătorilor noștri a crescut considerabil trecând de la alegerile generale de la 1 600 din 60 000 câți sunt înscriși la Cameră, la 3 835 din 36 000 câți sunt înscriși la Senat.

Cum probabil Vasile Rădulescu e mulțumit că s-a ales și Trancu-Iași fiindcă a mâncat o bătaie strașnică la Tâmnea, e cazul să se spună că „tout le monde este battu et content" afară de amicul Vaida.

30 iulie. — După 15 zile petrecute în liniștea de la Breasta m-am înapoiat în seara de 28 la București unde n-am stat decât ziua de 29 și iată-mă de azi-dimineață la Sinaia, pe ploaie și pe frig.

Deși n-am stat decât o zi la București, am văzut multă lume și am putut să constat cum mocirla se urcă întruna și amenință să înece tot. Am impresia că în curând se va urca și peste culmile de la Sinaia. Afacerea de la Banca Națională cu transferul leilor belgienilor se întinde din ce în ce. În afară de Nacht și Vasilescu escroci de meserie, în afară de Călătorescu, chestorul, escroc de ocazie și de Tony Iliescu veselul prim-vicepreședinte al Senatului, afacerea a înghițit și pe Dorel Dumitrescu, guvernatorul Băncii, care și-a dat demisia printr-o scrisoare dată publicității, scrisoare prin care încearcă să plastroneze, dar care e un monument de prostie. Mai întâi fiindcă scrie acolo „chemat la *înaltul* post... *prin încrederea Regelui* și a Guvernului" — or, numai miniștrii sunt chemați în funcțiile lor prin încrederea Suveranului, toți ceilalți funcționari sunt chemați prin încrederea Guvernului și dl. Dorel nu avea nevoie să mai pomenească de această încredere tocmai în momentul în care i-a fost retrasă. Al doilea fiindcă din pomelnicul marilor fapte săvârșite într-un an și jumătate de când e la Bancă și din protestările sale contra atacurilor îndreptate împotriva lui, nu reiese logic motivul pentru care dl. Dorel demisionează. Dacă într-adevăr dl. Dorel e un guvernator fără pereche și un administrator fără pată nu se pricepe de ce nu rămâne pe poziție, să-și apere instituția și cinstea lui personală — și se pricepe încă și mai puțin pentru ce Guvernul i-a primit numaidecât demisia.

Adevărul este că dl. Dorel e un pungaș și că a fost debarcat. Cariera acestui om este un exemplu tipic al imoralității regimurilor de cârdășie de partid. Pornit din pleava mahalalelor, fără nici o însușire marcantă, elev de liceu, student și doctor în drept de duzină a ajuns în câțiva ani profesor universitar (te întrebi cum a fost posibil?), guvernator al Băncii Naționale și multimilionar. Zvelt, îmbrăcat cu eleganță (fason de București) cu o mutră simpatică s-a căsătorit cu o soră a lui Leonida cel cu automobilele, dar după câțiva ani s-a amorezat de fata nevestei-sii, din prima ei căsătorie, și lăsând pe mamă în grija lui Găetan[1] a luat pe fată. Cu Soficel, cu sforicel, cu mititel — Dorel tras ca prin inel, împins de unul, tras de altul a ajuns să-și cazeze nulitatea în anturajul lui Vintilă Brătianu și de acolo în tainițele Băncii Românești. A îna-

[1] Junele Găetan era să omoare pe d-na Leonida, cu un ciocan sau cu telefonul; erau amanți asociați în afaceri dubioase. Găetan a fost condamnat la 5 ani pușcărie.

intat automatic, şi chiar ceva mai repede căci părea băiat curăţel pe dinafară, şi era bun de gură. La retragerea lui Nae Ştefănescu de la Banca Românească s-a zbătut cât a putut să-i ia locul, dar a fost învins de Săvescu, un alt incorect[1]. A ţipat atât încât, în conformitate cu principiile de partid, a câştigat dreptul la o compensaţie. Venind partidul la putere, compensaţia s-a găsit sub forma postului de guvernator al Băncii Naţionale, interesele căreia bineînţeles n-au fost o clipă luate în consideraţie. Abia numit a început danţul milioanelor. A luat bani de unde a putut. A participat la întemeierea societăţii Cagero împreună cu Leonte Moldoveanu şi cu Constant Georgescu, pe vreme aceea secretar general la industrie. Beneficiile Cagero-ului, graţie dibăciei lui Gross (directorul) fost antreprenor de bordel la Oradea Mare şi influenţei celor trei muşchetari, se cifrează la câteva sute de milioane. Fără ruşine, Dorel şi Soficel s-au pus pe trai. Au renovat Bolintinul — fosta reşedinţă a familiei Băleanu, cumpărată pe nimic — şi au dus-o într-un chef întreţinând o bandă de paraziţi pe care o hrănea în vesela Regelui Bavariei cumpărată juma-juma cu doctorul Hoenig, un alt meşter al vremurilor, sau o plimba ca astă-iarnă pe la Madera şi prin insulele Azore. Dorel s-a înfruptat din toate afacerile mari de transfer, din toate scoaterile băncilor din obligo (vezi afacerea Buhuşi cu Banca de Credit scoasă din gir pentru o datorie de 650 milioane), din importul ţării româneşti făcut aproape tot prin Cagero. Doctorul Angelescu, ministru, mi-a spus ieri că s-a constatat că de când e guvernator, dl. Gr. Dumitrescu a cumpărat imobile în Bucureşti în valoare de lei 21 milioane. Pe punctul să fie chemat la Parchet, şi-a dat demisia şi s-a declarat parte civilă, cerând 1 leu daune, în procesul belgienilor. Dar vorba lui Tătărescu (când cu Skoda), afacerea devizelor abia acum începe. Vor fi chemaţi mulţi la răspundere şi terfeliţi, dar vor fi toţi achitaţi, *fiindcă în România nu se condamnă nimeni pentru acte de necinste.*

O dovedeşte scandaloasa sentinţă dată ieri de Consiliul de Revizuire al Armatei care a casat *fără trimitere* condamnarea generalului Dumitrescu cel mai neobrăzat prevaricator al timpurilor moderne. La Consiliul de război al Corpului V (Braşov) a fost trimisă numai judecata abuzului de putere (soldaţi întrebuinţaţi la muncă — maximum 6 luni închisoare fără pierderea gradului).

O dovedeşte afacerea Skoda în care a fost condamnat străinul Seletzki ca mituitor, *fără să se găsească un singur mituit* de condamnat!

[1] Afacerea cu schimbul moşiei sale, pe timpul Comitetului Agrar.

A dovedit-o scoaterea din urmărire şi achitarea celor 149 funcţionari de la Ministerul de Agricultură daţi de mine în judecată în 1927 şi 1928 — prevaricatori dovediţi sau prin acte sau prin mărturisiri constatate. Să mai reamintesc afacerea Victor Filotti, de pomină, care n-a fost judecată până astăzi?

Achitarea generalului Dumitrescu (căci de fapt e o achitare; se zvoneşte chiar că ordinul a venit de sus, că Regele ar fi spus că destul a stat „nenea Costică" 3 luni în puşcărie şi că chestiunea cu abuzul va trebui clasată la Corpul V) a făcut multă vâlvă ieri seară în Bucureşti. Oamenii cinstiţi erau consternaţi. Mai mulţi ofiţeri superiori, întâlniţi la Jockey-Club, deprimaţi, spuneau că generalul Manu şi judecătorii care au condamnat pe Dumitrescu în prima instanţă ar trebui să-şi dea demisia. Ţi-ai găsit!

— În toate colţurile nu se vorbeşte decât de porcării şi de malversaţiuni. Pe lângă chestiunea generalului Dumitrescu şi afacerea belgienilor cu Dumitrescu lor, pe lângă afacerile grupului H şi amicului Bejan rămas spre mirarea tuturor la postul său, începe să se povestească cu amănunte afacerile fraţilor lui Tătărescu, deputatul Nolică şi colonelul Alexandru. E şi aici vorba de milioane. În scandaloasa afacere de la Constanţa (întărirea malurilor) luată lui Nicu Greceanu (care o obţinuse la licitaţie) şi dată unui oarecare Ioanovici, se spune că ar fi de asemenea amestecată familia Tătărescu, secţia feminină.

De mult nu s-a mişcat la noi un Guvern într-o atmosferă atât de pestilenţială. Pentru a încerca o diversiune, cercurile oficiale vorbesc de o redeschidere a afacerii Skoda deoarece s-ar fi găsit în descinderea făcută la Lintzmaier (unul din trepăduşii afacerii belgienilor şi fost secretar — zice-se — al d-nei Lupescu pe vremea pribegiei ei) acte compromiţătoare pentru Romulus Boilă, Madgearu şi Mihai Popovici. Se vorbea ieri la Bucureşti cu insistenţă chiar de arestarea lui Boilă.

Astfel stând lucrurile, îmi pare că planurile lui Tătărescu de a constitui un mare Minister pentru revizuirea Constituţiei sunt cam năruite. Din câte mi se spune, optimismul pe care îl afişa la ultima noastră întrevedere în ce privea raporturile sale cu Coroana trebuie revizuit. Din sursă destul de bună aflu că Regele şi-a pierdut încrederea în primul său sfetnic. Poate fiindcă prea l-a tot minţit, poate din cauza tuturor porcăriilor care ies la iveală. Această ultimă ipoteză ar fi în contrazicere cu zvonul că porcăria cu generalul Dumitrescu ar fi fost pusă la cale de Rege. Contrazicerea e însă numai aparentă fiindcă Regele s-a indig-

nat totdeauna împotriva turpitudinelor celor de lângă el. Poate că dizgraţia lui Tătărescu să fie datorită şi atitudinii prea umile adoptate de dânsul faţă de Dinu Brătianu, căruia în diferendul grupului H, s-a supus prin scrisoare publică. Atitudinea lui Tătărescu faţă de Dinu se explică prin nevoia primului ministru de a-şi scăpa fraţii compromişi şi ameninţaţi de fulgerele — de carton, nu e vorba — cu care şeful liberalilor, în veleităţile sale de purificare, ameninţă pe toţi delincvenţii din partid.

Fie una, fie alta, fapt este că situaţia lui Tătărescu pare a fi slăbit mult în ultimele 3 săptămâni. Altfel n-aş putea explica faptul că abia sosit azi-dimineaţă în Sinaia, am şi primit vizita doctorului Angelescu venit pentru câteva ceasuri să vadă pe Rege. De la Rege a venit drept la mine şi a replecat la Bucureşti. Pentru ca un om timorat şi interesat ca Angelescu să facă un asemenea gest pe faţă (automobilul lui oficial şi poliţistul îl aşteptau la poarta mea) „trebuie că" să fi mirosit ceva. A venit să-mi spună că Regele e foarte plictisit de tot ce vede şi că „impresia" lui era că Guvernul va fi schimbat pe la sfârşitul lui septembrie. Că a vorbit mult cu Regele şi de mine, că i-a spus „un om întreg pe care poţi conta e Argetoianu, şi n-ai mulţi". — „O ştiu", a răspuns Regele şi probabil că i-a mai spus şi altele căci altfel n-ar fi venit Angelescu la mine. De altminteri toate informaţiile mele concordă, că în momentul de faţă acţiunile mele sunt foarte ridicate la Palat, ceea ce nu mă împiedica să surâd pe când îmi povestea Angelescu istorioarele lui. Acţiuni ridicate? Nevoie de mine? Posibilităţi de a intra în Guvernul viitor sau chiar de a-l face? Toate acestea nu fac cinci parale cât timp Regele nu se va hotărî să-şi schimbe metodele şi regimul de guvernare. Nenorocitul interviu dat de el zilele trecute unui gazetar englez dovedeşte un spirit atât de încâlcit şi atât de fantezist, încât pare că nimic nu mai e de sperat în această direcţie.

Dar să mă înapoiez la Angelescu. După ce mi-a spus că Regele a cerut demisia lui Dorel Dumitrescu compromis până în gât, a adăugat că întrebat fiind pe cine l-ar putea desemna pentru postul de guvernator şi el răspunzând că cel mai indicat ar fi Victor Antonescu, Regele i-a răspuns cu dispreţ: „Omul băncilor! Îmi trebuie un om curat!" Acest răspuns e tipic; până mai ieri Victor Antonescu era persoana gratissima, şi acum iată-l vândut băncilor! Ăsta e Regele Carol! Angelescu m-a pisat o jumătate de ceas, că singura soluţie ar fi aceea a unui Guvern tare, compus din 7–8 oameni cu autoritate (bineînţeles el cel dintâi, n-a spus-o dar o gândea) prezidaţi de un om care să ştie ce vrea, şi se uita la mine, şi-mi reamintea prin mici fraze incidente, dragostea (!) Regelui

pentru mine, şi termina fiecare frază prin sfatul: „du-te şi tu şi vezi pe Rege". I-am declarat că nu voi cere audienţă; nu rup mâneca nimănui. Mă voi duce să mă înscriu la Palat, aşa cum o fac de câte ori mă instalez la Sinaia; dacă Regele are să-mi spună ceva, să mă cheme.

M-am despărţit de Angelescu fiindcă trebuia să plece şi a rămas să ne revedem cât de repede.

„Fler" politic are şi N. Chirculescu, care s-a prezentat la mine 30 de minute după sosirea mea. Mi-a povestit toate încurcăturile din partid, cum se ceartă toţi, cum îşi trag în picioare unul altuia, şi că părerea tuturor e că numai o grabnică retragere de la putere mai poate să scape partidul. Interesant e că până acum o lună Chirculescu era de partea lui Tătărescu; acum e convins că nu mai poate dura în fruntea Guvernului. Hotărât, corabia face apă şi fug şobolanii toţi.

— Pe când în politica internă lucrurile par a se încurca de tot, cele două mari partide de guvernământ neizbutind să întărească sistemul rotativei decât la cabinetul judecătorului de instrucţie — în politica externă, cel puţin în cât ne priveşte pe noi, apele sunt mai limpezi. Ottescu, instalat la Sinaia de la începutul lui iulie a văzut pe Titulescu chiar în ziua plecării sale[1] şi acesta l-a însărcinat să-mi spună că tot ce prevăzuse el[2] s-a realizat şi că pleacă de la Sinaia foarte mulţumit. Părea într-adevăr vesel, spunea Ottescu, şi întru nimic supărat, ceea ce contrazice, şi dezminte chiar, zvonurile răspândite la Bucureşti că Titulescu e foc, că a plecat într-un concediu nelimitat, ba chiar că a demisionat. Aceste zvonuri au pornit probabil de la faptul că de data aceasta Titulescu plecând a lăsat interimar, pe Tătărescu. Numirea unui interimar la Externe este însă naturală, căci titularul Departamentului a plecat *în concediu,* să se odihnească iar nu *în misie,* să se obosească (odihna şi oboseala urmând să fie luate în înţelesul lor diplomatic). Titulescu cu drept cuvânt a pretins să păstreze şi în străinătate direcţia Departamentului său numai când se deplasează peste graniţă în interesul serviciului şi când legătura cu serviciile sale şi o îndrumare unică a lor sunt indispensabile bunului mers al treburilor. Dacă numirea unui interimar la Externe pare, prin urmare, în împrejurările actuale simplă şi logică, nu e mai puţin adevărat că în trecut, chiari atunci când Titulescu pleca

[1] Titulescu venise la Sinaia pentru a fi de faţă la vizita Prinţului Paul, Regentul Iugoslaviei.

[2] Titulescu făcea aluzie la conversaţia noastră, notată mai sus, conversaţie în care pe baza bileţelului lui Van Sittard îmi expusese directivele engleze care se încadrau numai într-o politică alături de Franţa şi nicidecum alături de Germania.

într-un concediu de odihnă (căci a simţit nevoia de odihnă şi în trecut) nu s-a numit un interimar în locul său. De aci zvonurile, gura lumii întemeiând supărarea lui Titulescu ba pe hotărârile luate la Sinaia între Rege şi Prinţul Paul, fără să fi fost consultat şi el (cât de natural pare lucrul!), ba pe refuzul de a i se da bani, deoarece Dinu Brătianu a cerut să examineze toate cheltuielile de la fondurile secrete (!!!), ba pe siluirea de a da câte o Legaţie unor caraghioşi ca Jean Th. Florescu şi Vespasian Pella junior. Pare că toate aceste zvonuri n-au nici o consistenţă reală, şi că cel puţin în ce priveşte activitatea Ministerului nostru de Externe, Guvernul Tătărescu nu se izbeşte pentru moment de greutăţi. De altminteri, cele interne sunt suficiente ca să-l doboare.

Că Titulescu nu e supărat şi că nu face deocamdată dificultăţi Guvernului reiese şi din conversaţia pe care Pangal a avut-o cu el la Paris, ce e drept în ajunul plecării lui spre Sinaia. Lui Pangal, cu care s-a împrietenit iar, Titulescu i-a repetat cele spuse mie cu privire la politica Angliei. „Laval e un tâmpit, francezii sunt nişte proşti care nu pricep nimic în politică. Ce? Îşi imaginează ei că o Italie angajată până în gât în Africa poate să le fie de vreun folos în Europa? Singura politică a momentului e politica Angliei, politica organizării securităţii colective. Francezii sunt proşti dar au noroc cu carul, căci deşi au dat cu piciorul propunerilor engleze, englezii se agaţă de ei. „Pangal, să ştii de la mine, Anglia nu merge cu Germania, Anglia rămâne nedezlipită de Franţa. Prin convenţia navală a vrut numai să limiteze reconstrucţia flotei nemţeşti pe care Tratatul de la Versailles, *călcat în picioare şi nesocotit de toată lumea,* nu o mai îngrădea. Anglia ar fi încântată dacă şi Franţa ar încheia cu Germania o convenţie navală. Dar cum să priceapă boul de Laval... "

Înjurăturile lui Titulescu la adresa francezilor dovedesc mai întâi că Metternich-ul nostru nu mai e în graţiile oamenilor de la Paris şi apoi că şi politica noastră se îndreaptă mai mult spre metodele englezeşti decât spre cele franţuzeşti, ceea ce mă bucură, şi ceea ce de altminteri am însemnat deja în cursul acestor note. Titulescu a mai adăugat lui Pangal multe cuvinte de dragoste pentru mine, „cu care oricine trebuie să se înţeleagă ca să facă un Guvern solid". Pangal l-a întrebat dacă nu e dispus el să facă acest Guvern solid şi această înţelegere, întrebare la care Titulescu a răspuns că el nu mai vrea să fie Preşedinte de Consiliu şi că se mulţumeşte a fi şi a rămâne ministru de externe.

— Trecerea lui Pangal prin Paris n-a fost decât incidentală, de fapt el părăsise Bucureştii pentru a lua parte în calitatea sa de Mare Comandor

al Masoneriei Române la Conferinţa universală a Supremelor Consilii confederate de Ritul Şcoţian, convocată la Bruxelles de la 15 la 19 iunie 1935. Pangal a trecut prin Paris la întoarcerea sa de la Bruxelles, după conferinţă, aşa încât a putut informa şi pe Titulescu despre lucrările conventului masonic, care l-au interesat foarte mult.

Au fost şi interesante, şi foarte importante. Reprezentate au fost 27 de ţări şi conferinţa s-a împărţit de la început în trei comisii: prima având ca obiect situaţia Masoneriei în ţările în care a fost suprimată şi măsurile de luat, a doua situaţia din ţările în care Masoneria e numai ameninţată şi a treia rezervată studiului problemelor de ordin masonic general. Fiecare comisie a fost prezidată de către 2 preşedinţi, unul de limbă engleză, altul de limbă franceză; cei trei preşedinţi de limbă engleză au fost reprezentanţii Consiliilor Supreme din Statele Unite Sud, din Statele Unite Nord şi din Canada — iar cei 3 preşedinţi de limbă franceză au fost reprezentanţii Supremelor Consilii din Franţa, din Elveţia şi din România. Pangal a prezidat astfel prima comisie. Foarte interesantă a fost prezenţa la Bruxelles a lui Fr. Busan membru în fostul Consiliu Suprem italian (suprimat de fascişti), prezenţă autorizată de Mussolini. S-a discutat mult în prima comisie admiterea la şedinţă a lui Fr. Busan, care a fost finalmente admisă şi s-a discutat de asemenea cu aprindere dacă Masoneria trebuia să continue atitudinea sa ostilă şi intransigentă faţă de fascismul italian sau dacă trebuia să se arate favorabilă unei concilieri care putrea să meargă până la reînfiinţarea lojelor, dacă Fr. Busan nu-şi exagera bunăvoinţa Ducelui. Comisia a conchis până în cele din urmă, şi Pangal prin influenţa sa a contribuit mult la o asemenea concluzie, ca Masoneria să adopte faţă de Italia şi de fascism o atitudine de conciliere.

Interesante au mai fost şi discuţiile în jurul Masoneriei ruseşti care lucrează la Paris în ateliere şi în capitole sau convente până la gradul 32. Aceste ateliere au fost autorizate să lucreze mai departe; s-a refuzat ruşilor un Suprem Consiliu cât timp nu se vor înapoia în ţara lor. Deşi frontariile Rusiei au fost acum în urmă deschise tuturor emigranţilor, pare că mulţi, că cei mai mulţi, care au ajuns să-şi asigure existenţa în occidentul Europei nu îndrăznesc să se întoarcă în Rusia unde ar fi probabil lăsaţi în pradă mizeriei.

Faţă de Portugalia, de Austria şi de Ungaria, unde Masoneria a fost dizolvată (în Ungaria şi Austria mai demult, în Portugalia în 1934) Conferinţa a hotărât expectativă până la un reviriment al evenimentelor politice. Pentru toate ţările în care Masoneria e numai ameninţată s-a

hotărât o solidarizare a tuturor Masoneriilor existente pentru apărarea pozițiilor câștigate. Aceeași solidarizare și pentru redobândirea pozițiilor pierdute (Austria, Ungaria, Italia, Portugalia) dar mai puțin efectivă decât cea hotărâtă pentru primul țel care trebuie să meargă până la boicotarea comercială și economică.

Conferința a votat două moțiuni, din care una secretă și alta publică, cu următorul conținut:

Prima moțiune (destinată publicității):

Conferința Universală a Supremelor Consilii confederate de Rit Scoțian Antic și Acceptat întrunită la Bruxelles de la 15 la 19 iunie 1935, considerând că în unele țări Masoneria Scoțiană a fost dizolvată sau interzisă în urma atacurilor și calomniilor detractorilor ei;

având în vedere necesitatea de a proclama sus și tare principiile Instituției noastre și de a afirma în același timp totala solidaritate a tuturor Supremelor Consilii din lume, atât din punctul de vedere al doctrinei cât și al acțiunii,

declară că:

Masoneria Scoțiană nu este nici o grupare politică, nici o sectă, nici o religie[1].

Dacă din cauza intoleranței multora, ea nu divulgă calitatea unora din adepții ei, Masoneria Scoțiană nu e totuși o societate secretă.

Ea este o asociație universală întemeiată înainte de toate pe fraternitatea membrilor ei; ea nu ascunde nici principiile ei, nici locurile de întrunire, nici numele îndrumătorilor ei.

Masoneria Scoțiană afirmă ca principii fundamentale respectul absolut al ideii naționale într-un cadru de solidaritate universală (un exemplu al unei asemenea solidarități ar putea fi Societatea Națiunilor), respectul tuturor opiniilor, al tuturor credințelor și al tuturor religiilor întrucât ele n-ar fi contrarii legilor Statului și moralei — excluzând din întrunirile sale orice discuții politice sau religioase.

Masoneria Scoțiană consideră ideea de Patrie ca cel mai sfânt patrimoniu și impune membrilor săi să fie cetățeni buni și leali, căci nimeni nu poate pretinde la un ideal de solidaritate universală înainte de a-și fi asigurat integritatea propriei sale patrii.

A doua moțiune (secretă):

Conferința Supremelor Consilii de Rit Scoțian Antic și Acceptat, întrunită la Bruxelles de la 15 la 19 iunie 1935, proclamă că:

[1] E amuzant de știut că această frază a fost redactată de Vladimir Ghica, prelat al Curții Papale, la un dejun la Legația României (ministrul României fiind Dim. Ghica, fratele lui Vladimir) la care fusese invitat Pangal. Monseniorul Ghica a insistat în particular pentru menținerea cuvântului „sectă" pe care Pangal voia să-l suprime ca având același sens ca cel de „religie". Vladimir Ghica, a insistat în vederea unei îndulciri a raporturilor între Sf. Scaun și Masonerie.

Toate Consiliile Supreme din lume se declară solidare cu Supremele Consilii Regulate, suprimate sau dizolvate precum și cu membrii persecutați. Ele se angajează să pună în mișcare toate mijloacele de care pot dispune pentru restabilirea organizațiilor dizolvate sau pentru împiedicarea dizolvării celor existente.

În consecință fiecare Suprem Consiliu amenințat poate face apel la toate Supremele Consilii Confederate, care vor face tot ce vor judeca posibil pentru a le veni în ajutor.

Această moțiune a impresionat mai ales pe Titulescu, după câte mi-a spus Pangal. Să nu se uite că în Statele Unite, de exemplu, Masoneria controlează mai bine de 5 800 de gazete și că influența ei morală e mare. Pangal a mai profitat de conferința de la Bruxelles ca să se împace, și să împace și Supremul nostru Consiliu, cu Johnson, Marele Comandor al Consiliului Suprem din Statele Unite-Nord, care mulțumită intrigilor lui Lang, reprezentantul Marelui Orient din New York, nu ne recunoscuse încă, și mai mult, recunoscuse acum în urmă Marea Lojă neregulată înființată la Iași de Mihail Sadoveanu. La Bruxelles, s-au restabilit lucrurile cum trebuie. Marea noastră Lojă (prezidată de Bibescu, care a fost și el la Bruxelles și s-a împrietenit chiar cu Johnson pe terenul aviației, americanul având un fiu aviator și în același timp secretarul Aero-Clubului din Washington) a fost recunoscută ca singură regulată și de Consiliul Suprem U.S.A. Nord, care a recunoscut totdeodată și Consiliul Nostru Suprem.

31 iulie. — Românii fac politică din toate. Săptămâna trecută Iorga a scris un articol indignat împotriva „negrilor" din România care atacă Italia pe tema conflictului cu Abisinia. A răspuns Gr. Filipescu în *Epoca* trivial și față de Iorga și față de Mussolini căruia îi ura înfrângere în Africa și faliment în Italia. S-au mobilizat toți spirocheții ereditari, de o parte și de alta, și au dat înainte. *Neamul Românesc* a publicat o notiță prin care sfătuia pe Filipescu să renunțe la apărarea Negusului, căci tot nu va obține președinția consiliului de administrație al telefoanelor abisine. Grigoraș a făcut spume la gură și a tras în *Epoca* un nou articol intitulat *Rainilaiarivony* în care își bate joc de Iorga și de vanitatea lui comparând-o cu a unui savant fictiv malgaș. Iorga însă nu și-a spus ultimul cuvânt.

Neamul Românesc și patronul său au devenit de altminteri foarte nervoși și susceptibili de câtva vreme. De mai bine de două luni duc o campanie împotriva junelui C. Giurescu autorul unei *Istorii a Românilor* (a apărut numai volumul I) în care se vorbește în treacăt de măgarii sălbatici sau colunii ce populau pădurile noastre în vechime. Cum Giu-

rescu atacase în anii trecuţi pe Iorga, ca istoric şi ca ministru al instrucţiei publice, prilejul era binevenit pentru a terfeli pe junele îndrăzneţ.

„Istoria Românilor", o carte destul de bună după spusa celor care au citit-o, a devenit „poema colunilor", „epopeea măgarilor sălbatici" şi aşa mai departe. Zi de zi *Neamul Românesc* publică extrase din lucrarea lui Giurescu, punând în relief fraze ce e drept destul de nenorocite, mai ales aşa despărţite de contextul lor. Calificat în plus de plagiat şi pus pe două coloane, Giurescu răspunde şi el cu înjurături prin *Facla* şi alte ziare. Polemică trivială, câteodată amuzantă, dar în fond întristătoare pentru cei care cunosc cauzele profunde ale conflictului: Giurescu, împins de Iorga până la o catedră universitară în scopul de a-şi pregăti un ginere, a tras chiulul bărbosului profesor şi odată ajuns la catedră a luat pe fata lui Mehedinţi.

Iorga excelează în aceste acţiuni de răzbunare măruntă: în opinia publică bietul Giurescu a rămas de ruşine.

1 august. — Zi posomorâtă, ploioasă şi rece. Dejunat la Posada cu Martha Bibescu, singură. Îmi povesteşte voiajul ei la Londra cu aeroplanul, acum zece zile. Într-o singură zi a ajuns de la Bucureşti la Londra, schimbând aeroplanul la Budapesta. După ce a asistat la revista aeronautică şi la cea navală — ambele făcând parte din seria jubileului — s-a înapoiat la Bucureşti tot cu aeroplanul şi tot într-o singură zi, cu escală şi schimb de avion la Praga. Curajoasă femeie!

Îmi povesteşte multe, cu darul ei unic de povestire. Între altele o vizită făcută anul trecut la Saint Jean-les Jumeaux, lângă Meaux în tovărăşia lui Claudel care a dus-o să vadă un sfânt, pe abatele Marie, parohul acelui sat până la el necunoscut. Abatele Marie, o faţă rumenă de copil îmbrobodită în scurte bucle de păr alb, a ridicat din nimic — căci nu poseda un franc — un imens seminar lângă parohia lui pentru „vocaţiile întârziate", marota vieţii sale întregi. Pentru abatele Marie adevăraţii preoţi nu se recrutează din copiii şi din tinerii băgaţi cu sau fără voie prin seminarii, ci din oamenii căliţi prin suferinţele vieţii şi care se întorc spre Dumnezeu din mijlocul păcatelor. Marie povesteşte că la vârsta de 17 ani era condamnat de medici, nu mai avea decât un plămân. Mumă-sa, o credincioasă, l-a trimis la Lourdes, şi Sfânta Fecioară i-a dat plămânul înapoi chiar în tren pe când mergea la Lourdes, aşa încât ajuns la destinaţie n-a mai avut decât să asiste la Te-Deum-ul de mulţumire al celor vindecaţi. Şi s-a făcut popă. Acum are peste 60 de ani şi e sănătos tun. Hotărât să realizeze visul vieţii lui, dar sărac lipit pământului s-a rugat într-o noapte la Sfânta Teresa din Bretania, a cărei icoană o avea în biserică, să-l ajute. A doua zi a găsit pe icoană o petală de trandafir care răspândea un miros îmbătător. Mirat, şi plin de nădejde a lăsat petala pe icoană, şi zile şi săptămâni întregi, foaia de trandafir a continuat să umple întreg locaşul cu divinile ei miresme. Faima miracolului s-a întins repede, au început să vină credincioşii şi să aducă obolul lor. Dar s-au ridicat şi invidioşi, care au acuzat pe abatele Marie că se înţelesese cu Cotty în chestiunea parfumului! Sfântul preot a invocat din nou pe Sfânta Teresa — se amestecase în treabă şi episcopul care nu prea era mulţumit de vâlva ce se făcuse în jurul acestei foi de rose — şi a rugat-o să suprime parfumul. Sfânta Teresa s-a executat, a suprimat miresmele, dar a lăsat foii de trandafir inalterabila ei tinereţe. Cu foaia lui de trandafir şi cu bunăvoinţa credincioşilor, abatele Marie a strâns 5–6 milioane de franci cu care a clădit monumentalul seminar pe care-l conduce şi azi cu pasiune, pentru binele bisericii şi alinarea conştiinţelor pocăite!

2 august. — După o lună de ezitări, Manolescu-Strunga şi-a dat în fine demisia şi Tătărescu a venit ieri după-amiază la Sinaia să-şi complecteze Ministerul. Trimisese înainte, de dimineaţă „en éclaireur" pe Inculeţ, favoritul seraiului în ultima vreme. Se vede că favoritul n-a izbutit la nimic, căci Ministerul a rămas descomplectat, doctorul Costinescu, ministrul sănătăţii, rămânând interimar definitiv şi la Industrie. Nu s-a numit nici guvernator la Banca Naţională, fie că nu s-a găsit omul nimerit, fie că Regele plănuind o schimbare de regim în curând rezervă acest important loc Guvernului viitor. Cu Regele Carol, nu poţi să ştii niciodată. Nu e fără interes de constatat că cei trei matadori economici ai Partidului Liberal în actuala lui guvernare, Slăvescu, Dorel Dumitrescu şi Manolescu-Strunga au fost trecuţi la magazinul de accesorii ca faliţi. Ceea ce e şi mai interesant, e că dintre ei trei, cel care s-a apropiat mai mult de soluţiile cele bune e Manolescu-Strunga deşi e cel mai uşuratic şi mai puţin pregătit din ei. Programul lui din noiembrie trecut a dat greş şi fiindcă nu era încă ceea ce trebuia, dar şi din cauza sabotării lui zilnice din partea Băncii Naţionale. În ce hal a ajuns Partidul Liberal dacă cel mai luminat cap al lui e Strungurescu Manolunga!

5 august. — Mi se semnalează articolul editorial apărut ieri în *Universul*. Partidele politice sunt viu atacate fiindcă n-au reacţionat faţă de interviul dat de Rege unui ziarist englez şi prin care Majestatea Sa mărturisea — provocat printr-o întrebare a gazetarului — că lucrase la destrămarea grupărilor politice, justificându-şi atitudinea pe faptul „că oamenii politici români se ceartă şi sunt incapabili de o operă construc-

tivă". Domnul Stelian Popescu — căci domnia sa este semnatarul articolului — tratează pe oamenii politici de lichele fiindcă în loc să protesteze își înclină șira spinării și mulțumesc lui Dumnezeu „că n-a fost mai rău". Drept concluzie dl. Stelian Popescu declară că decât o dictatură ascunsă, mai bine una pe față căci exemplele lui Mussolini, lui Kemal, lui Pilsudski și chiar ale lui Hitler și Stalin au dovedit că o dictatură cu răspundere, fie și a unui singur om poate da rezultate, pe câtă vreme o dictatură fără răspundere nu poate duce decât la demoralizare.

Articolul, scris cum poate să scrie Popeștele, conține ca idee mult adevăr, căci regimul actual de dictatură de după paravan a dus la o demoralizare atât de completă încât nu numai că toată lumea fură și minte, dar am ajuns și la o stare de confuzie a valorilor care permite unui Stelian Popescu să joace rol de moralizator. Oricum, articolul a făcut senzație, fiindcă, cu toată cenzura, sub pretext de a lovi în politicieni, Popeștele izbește în Rege.

În același număr al *Universului* am avut satisfacția să citesc un articol în litere groase și în prima pagină, prin care se cere pentru comerțul exterior tocmai regimul propus de mine în congresul Uniunii Agrare din iunie — adică libertatea comerțului cu 30% din devize la Banca Națională iar restul de 70% lăsat la dispoziția exportatorilor.

6 august. — Ziarele dau vestea că judecătorul de instrucție a declarat închisă instrucția afacerii Vasilescu-Călătorescu-Nacht. Lucru ciudat, tocmai în ziua în care a fost inculpat în afacere și domnul prim-vicepreședinte al Senatului Tony Iliescu, și în care acest domn a trimis o scrisoare ministrului de justiție prin care aducea, zice-se (căci scrisoarea n-a fost dată publicității) grave acuzații unor personalități cu vază. Ministrul justiției a „vărsat" scrisoarea la dosarul instrucției opinând că nu era locul să se mai facă și alte cercetări. Bizar. Cred totuși că lucrurile nu vor putea fi făcute mușama, prea multă lume fiind la curent cu potlogăriile săvârșite[1]. Mi s-a spus că simpaticul Dorel ar fi luat cu împrumut de la Bancă 22 de milioane, cu 1% dobândă. Există într-adevăr un fond la Banca Națională pentru ajutorarea funcționarilor *cu mai mult de 10 ani vechime în Bancă*. Li se împrumută bani cu 1% ca să-și poată construi case de locuit. Primul abuz l-a făcut Oromolu, care a luat în acest fel, fără drept, 7 milioane ca să-și termine casa din șoseaua Jianu, și a intrat apoi cu datoria în conversiune. Dorel a întins coarda ceva mai mult. Începând de la caraghiosul de Oromolu, Banca

[1] M-am înșelat...

n-a avut noroc cu guvernatorii; după Oromolu au fost numiți apoi în serie C. Angelescu, M. Manoilescu și Dorel Dumitrescu...

— Ziarele mai publică și punerea la dispoziția Ministerului a generalului Macovescu și mutarea în Basarabia și la Craiova a celorlalți judecători care au casat sentința de condamnare a generalului Dumitrescu. Ce rost poate avea această severă măsură împotriva președintelui și a judecătorilor Curții Superioare de Justiție Militară? Să nu fi achitat ei pe ilustrul nenea Costică, din ordin? În mocirla în care trăim se încurcă toate ițele. Și de 5 ani, Regele Carol a muncit câte 18 ore pe zi, ca să ne aducă aci. (Vezi interviul din zilele trecute.)

9 august. — Conferința în trei, Franța, Anglia și Italia se va deschide săptămâna viitoare la Paris pentru a examina *în toată amploarea lui*, conflictul italo-abisin. Ziarele publică în fiecare zi coloane de telegrame inutile, părerea d-lui Eden (Anthony pour les dames), declarațiile d-lui Laval, amenințările lui Sir Samuel Hoare ș.a.m.d. Ca și caraghioasa sesiune extraordinară a Consiliului Societății Națiunilor această conferință nu prezintă nici un interes. Ipocrizia diplomaților caută să salveze formele și nu știe pe unde să scoată cămașa. Cine poate să-și închipuie că Italia care a transportat deja câteva sute de mii de oameni în Somalia și a cheltuit până acum în această întreprindere peste un miliard și jumătate de lire, poate să mai renunțe la cucerirea Abisiniei? Că o fi bine, că o fi rău, vinul e tras și trebuie băut.

16 august. — Stupida presă din București iar a început cu „cazanul care fierbe". Eu stau liniștit la Breasta și ziarele anunță sosirea mea la București și plecarea la Sinaia. „Se lucrează pe capete", „naveta între dumnealor domnii Argetoianu și Angelescu" (bulgarul) sunt formule curente. Se anunță un Minister Vaida, un Minister Mironescu, un Minister Inculeț — numai un Minister Argetoianu, nu. Rău trebuie să stea Guvernul, ca putorile democrației integrale să fi intrat la grijă și tare trebuie să se teamă de mine șperțarii ca să ocolească cu grijă numele meu în fruntea unui „Guvern de aventură", acordându-mi numai locuri în subordine. Să-i ferească Dumnezeu și de „aventură" și de mine.

— Din ordinul Ministerului de Justiție, Parchetul General al Curții de Casație a făcut recurs împotriva scandaloasei sentințe de quasi-achitare a generalului Dumitrescu, pronunțată de Consiliul Superior de Justiție Militară. Pe de altă parte, generalul Dumitrescu a încercat să-și dea demisia din armată, dar aceasta a fost respinsă.

În afacerea devizelor, s-a terminat instrucția și au fost trimiși în judecată Vasilescu, Nacht, Călătorescu, Lintzermaier și Tony Iliescu.

18 august. — Un însemnat număr de săteni din Romanați a venit azi la Breasta să-mi mulțumească pentru legea conversiunii, care i-a scăpat de la ruină. Au venit în vreo 50–60 de căruțe, cu neveste și cu copii. I-am primit într-o frumoasă pajiște în josul parcului, spre șosea. Un camion, pe care s-a așezat o masă și câteva scaune a servit de tribună. Un sătean mi-a recitat versuri de laudă care nu erau mai proaste ca atâtea altele. Apoi a vorbit Neacșu, învățătorul din Zănoaga, avocatul Florescu, de la Caracal și Stoenescu, mic proprietar de la Leu, un vechi partizan al meu de pe vremea Partidului Conservator. Bătrânul a vorbit frumos, cu inimă și cu bun simț. A venit și un fotograf de la Craiova, pentru a imortaliza evenimentul. După ce le-am vorbit și eu, oamenii s-au împrăștiat prin luncă, și au mâncat. Adunare patriarhală și tihnită, oameni căzniți dar cuminți. Așa ar trebui să se facă politică la țară, fără surle și fără demagogie.

— Ziarele îmi aduc vești despre dihonia tot mai pronunțată dintre nenorocitele noastre partide și din sânul lor. Național-țărăniștii prin glasul lui Madgearu, la Câmpulung, se înjură cu Iorga și cu Iunian. Liberalii se mănâncă între ei: la Constanța, cu prilejul serbărilor marinei, Dinu Brătianu, care n-a asistat la serbări, a poftit la masă pe Tătărescu și pe miniștri, la vila lui de lângă Mamaia și acolo s-au certat cu toții. La 14 septembrie expiră termenul stării de asediu, care s-a reînnoit până acum din 6 în 6 luni. Brătianu nu vrea să se mai reînnoiască, dar vrea în schimb declarații formale din partea lui Tătărescu că nu se va schimba Constituția. Și mai vrea și numirea grabnică a unui liberal în postul de guvernator al Băncii Naționale. Tătărescu ar fi refuzat toate cererile Șefului, care a convocat pentru 22 august Delegația Permanentă a partidului. Manolescu-Strunga înjură pe Madgearu în *Adevărul*, ca răspuns la atacurile acestuia, tot de la Câmpulung. Vaida polemizează cu foștii lui tovarăși și îi face de trei parale, iar Mihalache deși supărat pe Maniu atacă pe Rege în discursul cu care a închis cursurile școlii de adulți pentru pregătirea cadrelor partidului. Se zice că și-ar fi terminat discursul: „Vom vedea dacă va trebui să strigăm «trăiască Regele» sau «să plece Regele»!" La București, deși ziarele n-au reprodus această parte finală din cuvântarea cămășarului, cafeneaua politică o comentează mult. Până și în noul Partid Național-Creștin legăturile abia înnodate au început să se desfacă: gogiștii părăsesc pe capete partidul; după Valjean, Murgășanu, Petrovici — iată printre fruntași și pe Sergiu Niță din Basarabia, care pleacă. În fine d-rul Lupu budează, și înapoiat de la

Karlsbad s-a retras la Techirghiol fără să ia contact cu Mihalache care în lipsa lui i-a decapitat câțiva partizani.

De la Paris vin știri proaste. Comisia de trei, întrunită vineri nu poate scoate căruța din nămol și războiul italo-abisin pare mai sigur ca oricând. În Albania a izbucnit o adevărată revoluție împotriva tiraniei și exploatării Regelui Zogu. Lupta ia proporții, sunt mulți morți și răniți, iar șansele „beligeranților" cam egale.

— Ziarele noastre comentează o prefață pe care Rist a scris-o de curând pentru o carte asupra problemelor economice la ordinea zilei, prefață în care șampionul intangibilității creanțelor de odinioară pledează în favoarea reducerii datoriilor, *singura soluție a crizei monetare.* Când spuneam eu aceste lucruri, acum 3 ani, dl. profesor Rist declara că sunt prostii. Am impresia că prostul a fost el, și că Montagu Normann, guvernatorul Băncii Angliei l-a cunoscut mai bine când l-a tratat de idiot.

19 august. — Într-un interviu publicat în ziarul *Excelsior* din 17 august, Manolescu-Strunga povestește următoarele: „La începutul lui februarie 1935, Guvernul român *a primit o notă cominatorie* care a fost înmânată d-lui prim-ministru de către ministrul Angliei. În această notă se arăta că deoarece România nu a dat urmare numeroaselor intervenții din trecut, Guvernul englez se vede obligat să rupă relațiile economice de orice fel cu noi, dacă nu se satisfac nici de data asta cererile sale. Aceste cereri se precizau în notă, și anume plata imediată a unei sume de 400 000 lire sterline și lichidarea arieratelor comerciale în termen de un an.

Se cerea răspuns imediat și se insista *ca ministrul industriei și comerțului «el însuși» să fie trimis la Londra până în 3 zile* cu împuternicire de a semna această înțelegere. *Toată stăruința d-lui prim-ministru de a amâna rezolvarea acestei chestiuni a fost zadarnică față de intransigența Guvernului englez. Dl. prim-ministru a comunicat ministrului Angliei că se acceptă condițiile și m-a însărcinat să mă duc la Londra să închei acest angajament."*

Dacă cele spuse de Manolescu-Strunga sunt adevărate, la ce grad de nesimțire și de umilință a ajuns Guvernul Tătărescu?

21 august. — Conferința în trei de la Paris, abia deschisă, s-a năruit. Un comunicat anunță că s-au închis lucrările conferinței deoarece nu s-a găsit o bază de discuții. Anglia vrea să facă pe Italia să renunțe la Abisinia pentru un bacșiș. Pentru Italia problema era rezolvată de mult, și nu se poate termina decât prin cucerirea Abisiniei. Pregătirile companiei sunt atât de înaintate încât o dare înapoi ar însemna acum falimentul fascismului și al lui Mussolini.

22 august. — Primesc la țară următoarea telegramă din partea simpaticului Soreanu, redactor la *Adevărul* și *Dimineața*: „*Adevărul* a întreprins o anchetă cu următorul chestionar: s-a lansat din nou ideea unui Guvern de personalități; ce părere aveți despre această formulă? S-a propus și un Guvern de alegeri; credeți utilă o asemenea formațiune? Rugăm călduros să răspundeți la ancheta noastră".

Am trimis lui Soreanu următorul răspuns telegrafic: „Redactez liniștit la Breasta Amintirile mele. Sunt în 1917. Peste optsprezece ani vă voi lămuri cu plăcere evenimentele din 1935".

Reproduc după *Universul* de azi următoarea informație ca o complectare a celor însemnate aici cu prilejul trecerii mele prin Secureni (Basarabia) și privitoare la romanul Curcioglu-Plavski:

„Nici un caz n-a pasionat mai mult și nu a rămas în analele justiției ca acest caz Curcioglu-Plavski, rând pe rând cercetat și lăsat în părăsire. Curcioglu se află în orașul nostru (informația e dată de la Constanța) unde duce o existență tragică. Cel mai bogat om din Tiflis, în fața căruia guvernatorii ruși se înclinau, azi îmbrăcat în haine de împrumut, vinde stambă ordinară ducând veșnic cu el un geamantan demodat, în care are toată averea lui."

Urmează o amănunțită și în parte inexactă expunere a afacerii. Apoi: „Flămând și necunoscut într-o țară în care nu avea nici un prieten, fostul milionar a început să lupte cu tenacitate pentru redobândirea averii lui, refuzând mila celor care se interesau de soarta sa. Curcioglu muncea pe unde găsea de lucru, iar în răstimpul liber aduna dovezi mereu. Rămâi uimit în fața voinței omului acesta, care, bolnav de inimă și amenințat în fiecare clipă de o sincopă, aleargă, se interesează, demonstrează scepticilor dreptatea cauzei sale, cu o credință fanatică în justiție.

....

La 4 octombrie se judecă apelul fostului multimilionar. Este ultimul lui apel, prin care cere să i se facă o deplină dreptate. Până atunci el rătăcește pe străzile Constanței vânzând pânză ieftină țăranilor și mulțumindu-se cu un câștig care-i permite să trăiască de azi pe mâine".

27 august.— Oprit o zi în București, ieri, pe drumul de la Breasta la Sinaia. Dejunat cu d-rul Angelescu la Pangal, întâlnire cerută de el. Mi-a spus că a mai stat o singură dată de vorbă cu Regele, după întrevederea noastră de la Sinaia (vezi pag. 94-95). A mai încercat la Constanța, dar n-a fost chip, de câte ori ar fi putut schimba două vorbe cu

Suveranul se vâra între ei fie Tătărescu, fie Inculeț. Angelescu e și mai dezlănțuit împotriva Guvernului Tătărescu ca acum o lună. Mi-a vorbit așa: „În ultima audiență Regele mi-a părut în aceleași sentimente ca cele pe care am crezut că le pot ghici în penultima mea audiență. Poate de data asta ceva mai butonat. Dacă judec lucrurile după aparențe, după modul cum s-a purtat cu Tătărescu la Constanța, trebuie să conchid că are toată încrederea în Guță și că nu se gândește la o schimbare de Guvern. Dacă judec însă lucrurile după informațiile mele, ajung la o concluzie cu totul diferită". — Eu: „Sunt informațiile tale serioase?" — „Sunt informații de mâna întâi, și din două părți diferite. Dacă judec după ele, zilele Guvernului sunt numărate. Schimbarea va fi bruscă, și mai repede decât se crede, poate înainte de sfârșitul lui septembrie. Regele a avut trei formule succesive: o nou formațiune liberală (cred că s-a gândit la Inculeț), o formulă Vaida și în fine un Guvern de personalități. Cred că a renunțat definitiv la prima formulă și că din celelalte două preferă acum pe cea din urmă. Aceasta este formula cea bună. Trebuie să lucrăm la ea. Eu fac tot ce pot, lucrează și tu. Un lucru este cert, Guvernul actual nu mai poate merge, e o debandadă, nu are nici o linie de înfăptuiri, dă din perete în perete. Nu suntem la Guvern ca să se procopsească partizanii. Lumea e nemulțumită, nu se știe ce aduce ceasul. I-am spus Regelui să nu se joace cu focul. Trebuie constituit cât de repede un Guvern de oameni cu autoritate, care să pună regulă în țară".

Am avut impresia că Angelescu știe mai mult decât spune. Poate mă înșel, dar altfel nu-mi pot explica după venirea lui la mine la Sinaia — aproape o violare de domiciliu — insistența de a mă revedea în București: de opt zile alerga după Pangal, să-i aranjeze întâlnirea care a putut în fine avea loc ieri.

Am mărturisit lui Angelescu că deși eram de părerea lui asupra Guvernului ce trebuia făcut, n-aveam nici o încredere în puterea de hotărâre a Regelui. Atunci abia Angelescu mi-a mărturisit că Tătărescu era curățat sus, și că numai Inculeț — intrat pe sub pielea Lupeascăi mai ține Guvernul în spinare. Eram doi oameni cinstiți, el care vorbea și eu care ascultam, și nu ne-a plesnit obrazul de rușine la ideea că o putoare de curvă dispune de soarta Guvernului. În ce hal de degradare morală a ajuns biata noastră Românie! Ce decepție pentru mine care-mi pusesem atâta nădejde în Prințul Carol! Am asigurat pe Angelescu că voi căuta să influențez și eu cât voi putea pe Rege prin oamenii mei, dar că asupra d-nei Lupescu nu puteam să exercit nici o presiune. Mi-a vorbit de Blank. Am refuzat.

Angelescu e foarte îngrijorat de situaţia din Apus. La Paris a stat de vorbă cu mulţi, cu Laval, cu generali şi cu un vechi camarad al lui de internat Berthelot, văr bun cu defunctul Philippe Berthelot şi în strânse legături cu cercurile care au în mână politica Franţei. Toţi i-au spus — afară de Laval, mai rezervat din cauza poziţiei ce ocupă — că războiul va izbucni până în primăvară, că Franţa trebuie să-l facă fiindcă e gata, iar peste doi ani va fi şi Germania pregătită, şi mult mai bine. Titulescu ar avea aceleaşi informaţii de la Londra. În fine pesimism general asupra posibilităţilor de menţinere a păcii. Samsonovici care a fost la manevre în Franţa şi a lucrat tot timpul cu Statul Major francez, s-a înapoiat cu aceleaşi informaţii şi impresii războinice. „Iar noi facem mai departe politică, şi n-avem armată."

Mai departe Angelescu mi-a confirmat că n-a fost la şedinţa Delegaţiei Permanente a Partidului Liberal, convocată joia trecută de Dinu Brătianu, dinadins. „A fost o comedie la care nu voiam să iau parte. Tony Iliescu ţap ispăşitor, iar dl. Dorel Dumitrescu, escroc de anvergură mare, scos din cauză. Voiau chiar să-l numească la Banca Românească. Sunt mare acţionar acolo, şi am declarat lui Dinu că dacă se încearcă aşa ceva, mă voi duce la adunarea generală şi voi face un tărăboi de-l vor ţine minte. N-au îndrăznit. Dar aud că escrocul cere acum să fie renumit la Banca Naţională, fiindcă justiţia l-a scos din cauză. În ţara noastră nu m-ar mira s-o văd şi pe asta!"

Să vedem ce va ieşi din toată această tevatură, şi să ne ferească Dumnezeu de mai rău!

— În legătură cu afacerea devizelor, Barbu Solacolu a venit să-mi spună că un prieten al său, Nicolau, funcţionar la Banca Naţională, i-a afirmat că contenciosul Băncii nu putuse găsi în documentele prezentate de Vasilescu-Tony Iliescu acte justificative pentru cerere de transfer[1] decât pentru suma de 30 milioane din cele 80 cerute. Referatul contenciosului a fost retrimis în studiu de guvernatorul Dorel, ca să scoată suma de 80 milioane. Cu toată bunăvoinţa nu s-au putut primi acte — printre ele erau unele vădit aranjate — decât pentru suma de 60 milioane. Pare că la Banca Naţională se făceau afaceri cu transferurile, sub Dorel Dumitrescu, ca în codrul Vlăsiei.

Şedinţa de răfuială şi de purificare a partidului convocată de Dinu s-a terminat în ridicol cu demisia „provizorie" a lui Tony Iliescu. De

[1] Transferurile de devize nu se autorizau decât pentru plăţi bazate pe importuri autorizate conform dispoziţiilor legii şi regulamentelor în vigoare. Greutatea obţinerii autorizărilor a provocat cunoscutele afaceri şi mituiri.

răfuială nici vorbă. Dinu a renunţat la toate pretenţiile sale, iar Tătărescu, la ieşire, a trâmbiţat gazetarilor succesul său. „Pornim şi în al 3-lea an de guvernare: partitura e scrisă, tot noi o vom cânta!" Ziaristului care mi-a povestit scena, i-am atras atenţia că şefii de orchestră serioşi nu dirijează după partitură ci pe dianafară. Un şef de Guvern care cântă după partitură scrisă, e un trist şef de Guvern!

30 august. — Ieri pe la orele 2, prin radio ne-a venit vestea morţii Reginei Astrid a Belgiei, ucisă într-un accident de automobil, lângă Lucerna, în Elveţia. Automobilul era condus de Regele Leopold — un moment de inatenţie a acestuia a provocat deraparea maşinii care s-a izbit de un pom, apoi de altul. Regina, aruncată din automobil, a suferit o fractură la baza craniului şi a murit pe loc. Regele n-a avut decât uşoare contuzii — maşina s-a răsturnat — iar şoferul nimic. Regina Astrid era bună şi frumoasă şi n-avea decât 30 de ani.

Un an şi jumătate după moartea tragică a Regelui Albert, Familia Regală a Belgiei e însângerată din nou. Şi de data asta nenorocirea a fost strâns legată de mania alpinistă. Tânăra pereche regală pornise de la Küssnacht spre Dolomite unde voiau să facă câteva ascensiuni, singuri singurei — dar abia plecaţi s-au dat peste cap. Sângele Habsburgilor şi Wittelsbachilor a tulburat adânc temperamentul aşezat al Coburgilor. Alpinism, aviaţie, automobilism au devenit îndeletniciri de căpetenie pentru urmaşii lui Leopold al II-lea şi ai ţicnitului său frate, Contele de Flandra. N-avea dreptate bătrânul Împărat Franz Joseph, refuzând până a murit să se servească de un automobil, considerând marafeturile moderne ca incompatibile cu demnitatea suverană? Mi se pare că dacă aş fi fost Rege, aş fi stat toată ziua pe Tron cu Sceptrul în mână, în loc să fac pe caraghiosul la volanurile maşinilor.

— Ziarele de azi ne aduc darea de seamă a întrunirii Micii Înţelegeri la Bled. Întrunire semestrială, căci ultima întrunire trimestrială care urma să aibă loc în mai a fost suprimată din cauza crizei de Guvern din Iugoslavia. Ştiu bine că aceste întruniri periodice au fost înfiinţate pentru ca Mica Înţelegere să-şi dea seamă din 3 în 3 luni că există. Dibăcia vedetelor — Titulescu şi Beneş — ar trebui totuşi să găsească ceva mai impresionant, de fiecare dată, ca să acopere goliciunea şi banalitatea „discuţiilor". Aceeaşi caraghioasă opunere la restauraţia Habsburgilor (să existe oare o ameninţare serioasă de aşa ceva?), acelaşi searbăd şi banal imn înălţat Păcii Generale. Fraze ca acestea sunt de încadrat: „Pentru viitor, viitor pe care-l dorim şi-l concepem mai bun şi mai senin decât în prezent (taci, bre!), pentru acest viitor *fie-mi permis să*

exprim speranța (!!) într-o fericită dezvoltare a operei comune. Să știm să ne adaptăm exigențelor operei acesteia și împrejurărilor (sic), dar să fim în permanență credincioși programului nostru, spre a atinge scopul lui imuabil". De data asta rahatul e servit de gaspadin Stoiadinovici, noul venit în fruntea Înțelegerii, în locul lui Titulescu al cărui an de președinție a expirat. În afară de banalitățile schimbate și de o conferință a lui Beneș asupra Rusiei Sovietelor — banchet și petreceri. Vedetele Beneș și Titulescu au luat obiceiul să vină la aceste întruniri cu madamele, care nu-și cred ochilor văzându-se trecute din bucătărie în saloane. Beneș, cu călcâiul în ceafa Habsburgului, ar fi un subiect de monument pe care-l propun pentru piața Hradschin-ului din Praga. Ne-o fi adus multe bune războiul, dar și câtă scârbă!

— Vizita Ducelui și Ducesei de York, aranjată cu atâta trudă de Regina Maria, a căzut în apă. N-am aflat încă pentru ce. Regina, de necaz, pleacă pe coasta Dalmației unde va petrece o lună cu fiică-sa Marioara a Iugoslaviei.

31 august. — Citesc în *Universul* de ieri că s-a pus prima piatră a bisericii și a căminului românesc din Ierusalim. Nimic de zis, și mă bucur de această pioasă inițiativă încurajată și de Popeștele *Universului*. *Universul* publică însă și textul înscris pe pergamentul inaugural:

„În zilele Dreptcredinciosului și *Martirului* Rege Carol al II-lea, Domnitor peste hotare etc. etc. ..."

Această platitudine tâmpită sau tâmpenie plată s-a săvârșit în prezența d-lui consul general local Marcu Beza care „la sfârșit a oferit celor de față tradiționala gustare". Păcat că nu s-a găsit cineva să ofere d-lui Beza tradiționalul picior în spate însoțit de naționalul „hai sictir".

1 septembrie. — Ziarele de ieri publică vestea că la Maglavit și în comunele învecinate a izbucnit tifosul exantematic și scarlatina, aceasta din urmă sub o formă gravă, cu multe cazuri mortale. Am prevăzut că așa se va întâmpla, dar am crezut că vor izbucni holera și ciuma, și am prevenit autoritățile sanitare din Dolj. S-au împlinit într-adevăr două luni de când, în fiecare vineri și în fiecare duminică, 15–20 000 de oameni — și în celelalte zile câteva mii — merg să se închine pe locul unde ciobanul Petrache Lupu a vorbit cu Dumnezeu. Și cum nu s-a luat nici o măsură sanitară, se poate lesne închipui ce au lăsat pe poiană zecile de mii de oameni care s-au strecurat pe acolo.

Viziunile lui Lupu au provocat o adevărată psihoză în toată țara. Duminica trecută treceam prin Craiova, mergând de la Breasta la gară; nu circula în oraș nici un autobuz, nici un taximetru. Am întrebat dacă se puseseră șoferii în grevă, mi s-a răspuns că nu, dar că toate mașinile disponibile erau duse la Maglavit, cu lume. La gară, înaintea Simplonului sosește un tren de la Calafat, care de obicei e aproape gol — 5 până la 10 călători în două vagoane. De data asta trenul a sosit cu o garnitură de 15 vagoane, toate pline de gemeau, cu lume până și pe acoperișuri. O adevărată invazie a peronului gării, țărani, mahalagii, oameni mai de seamă. Un soldat duce în cârcă un bătrân paralizat, un șchiop înaintează susținut de doi flăcăi. Femei cărora le tremură mâinile, altora capul — figuri galbene și sfrejite alături de dolofani grași, rumeni și voinici. Găsești tot ce vrei, vorba vine. Și toată lumea asta mișună, țipă, se vaită, se aruncă pe casa de bilete și pe cele două trenuri gata să plece înspre Severin și înspre București. Simplonul a plecat cu 20 minute întârziere. În tren mi se povestesc câte și mai câte de la Maglavit.

Acest Petrache Lupu reprezintă un curios fenomen de inhibiție nervoasă. Că într-o noapte a văzut un moș bătrân, care i-a poruncit să meargă în sat să spună oamenilor să se îndrepte și să nu mai păcătuiască, se poate ușor explica: a fost o halucinație, ca și vedeniile consecutive, căci Petrache a văzut și vorbit cu Dumnezeu de mai multe ori. Că unii din vizitatorii lui, printre care și oameni de o cultură mai aleasă ca de pildă dr. Trifan, medicul șef al Sanatoriului de la Leamna sau inginerul Calotescu de la C.F.R., au văzut, sau cel puțin li s-a părut că au văzut, o umbră în spatele lui Lupu și deasupra capului său — se poate iar explica fără greutate: au fost alte halucinații, de data asta prin sugestie. Mai greu de explicat sunt trecerile lui Lupu, un degenerat aproape idiot, care de obicei bâlbâie și vorbește fără șir, din stările lui de prostrație în stări de luciditate cerebrală și de facilitate de vorbă. Când „îl inspiră sfântul" vorbește fără nici o ezitare și spune lucruri cu miez. Așa de pildă unei delegații de „stiliști" venită din Basarabia să-l întrebe dacă trebuie să meargă la biserică după stilul nou sau după stilul vechi, i-a răspuns: „să mergeți la biserică *când toacă popa*"! Ce răspuns diplomatic, care să nu supere nici stăpânirea, nici pe cei răzvrătiți! Și așa vorbește cu toată lumea când e în „transe".

În afară de tifosul exantematic și de scarlatina, pe care nu le-a chemat el, Petrache Lupu nu face rău nimănui, ci dimpotrivă, mult bine. A moralizat lumea în tot județul, oamenii nu mai drăcuie, nu mai fură și au devenit mai buni. Au început să meargă și la biserică. La Breasta, unde biserica e în parc, nu-mi aduc aminte să fi văzut de când sunt eu, duminica mai mult de 4–5 femei. Acum biserica e plină de bărbați și de

femei, de nu poţi pătrunde într-însa. Numai de la Breasta s-au dus în cursul verii la Maglavit patru sau cinci autobuze ticsite de lume.

D-rul Angelescu îmi spunea că a fost şi Halipa la Maglavit şi că înapoiat de acolo, se simţea alt om. Dacă e aşa nu pot decât să-l felicit. Ar trebui să trimitem acolo pe toţi miniştrii noştri!

2 septembrie. — Un tânăr şi inteligent aventurier, Zischka, polonez născut în Austria dintr-o mamă franceză a scris un volum interesant şi amuzant ca un roman foileton. *La guerre secrète pour le pétrole* se citeşte cu atât mai multă plăcere cu cât, de la Rockefeller la Deterding şi de la Zaharof la Gulbenkian, personajele puse în joc de Zischka, sunt din cele mai cunoscute. Zischka dezvăluie în cartea sa toate maşinaţiunile magnaţilor petrolului, unul contra altuia, şi susţine că toate războaiele din ultimii 50 de ani au fost provocate din rivalitatea americanilor (grupul Standart-Oil cu Rockefeller) şi a englezilor (grupul Royal Dutch, Schell şi Anglo-Persian, cu Deterding) în luptă pentru supremaţia zăcămintelor de petrol. Am mai citit o carte cam în acelaşi sens de un oarecare Essad-Bey, şi au mai fost scrise şi altele. Cu toate exagerările acestor autori, nu încape îndoială că şi lupta pentru zăcămintele de petrol şi imensele sume cheltuite în tot felul de direcţii de către marile trusturi au jucat şi ele un mare rol în politica mondială din ultimele decenii. Telegramele care ne aduc vestea că Împăratul Abisiniei a concesionat toate terenurile petrolifere din ţara sa unui consorţiu anglo-american, reprezentat printr-un prospector bine cunoscut, Rickett, pare a confirma teza autorilor sus-citaţi.

Concesia a făcut mare vâlvă. Italienii pe de o parte protestează împotriva ei, ca fiind dată în ciuda tratatului din 1906 pe baza căruia nici o concesie nu poate fi dată în Abisinia fără o prealabilă înţelegere între Anglia, Franţa şi Italia — pe de alta se arată încântaţi fiindcă va fi aproape imposibil englezilor să mai ceară sancţiuni la Geneva împotriva Italiei, fără să fie bănuiţi că-şi apără concesiile de petrol. Pentru acelaşi motiv, englezii sunt şi ei foarte supăraţi. Pare că concesia a fost dată, şi în tot cazul publicată, prea devreme. Anglia, cu toate dezminţirile date de Guvern că nu se interesează de concesiunea Rickett, se găseşte într-o poziţie slăbită, faţă de intransigenţa ei, bazată până acum pe respectul tratatelor, iar nu pe interese fie ele şi dezminiţite. Problema Abisiniei se încurcă din ce în ce, sau se descurcă. Totul se va sfârşi prin cucerirea Abisiniei de către Italia, aceasta e sigur — dar nu este exclus ca cucerirea să se facă şi pe baza unui mandat al Societăţii Naţiunilor.

4 septembrie. — Ziarele franceze sosite zilele acestea aduc — la mondenităţi! — vestea căsătoriei fiicei Elvirei Popescu cu un conte francez. Până aci nimic de zis. Dar ziarele mai anunţă că naşi au fost Verneuil, amantul Elvirei şi... M.S. Regele Carol al II-lea al României! E de necrezut, dar aşa e! Reproduc notiţa ziarului *Excelsior*, notiţă însoţită şi de poza tinerei perechi:

„*Mariages.* — Hier a été béni, en la chappelle de Saint Thérèse, en l'église Saint-Honoré d'Eylau, le mariage de mlle Tatiana Athanasesco[1] fille de mr. Aurel Athanasesco et de mme. Elvire Popesco avec le Comte Guillaume Lecointre, fils du Conte Lecointre, grand officier de la Légion d'Honneur et de la Comtesse, née Aymé. (Amour, amour...)

Les témoins étaient, pour la mariée: S.M. le Roi Carol II de Roumanie, représenté par le colonel Miclesco, attaché militaire, et M. Louis Verneuil; pour le marié: mme. de Mascard de la Corbière et le vicomte René de Rivaud.

Après la cérémonie religieuse, une réception rèunissait les parents et amis de la famille."

Până unde o să mai coboare nenorocitul nostru de Rege demnitatea Coroanei?

— Mi s-a povestit o mică istorioară care ilustrează viaţa românilor peste graniţă — şi a peştilor la Ape. Barbu Catargiu a scris lui Grigore Duca de la Karlsbad, unde se dusese să facă o cură, cu nevastă-sa, care după cum se ştie e fiica Nababului Cantacuzino: „Stăm la hotel Imperial într-o odăiţă la al 6-lea etaj, căci totul aici e de o scumpete neprevăzută. Dar linişteşte-te: România e bine reprezentată prin Radu Polizu, care ocupă un splendid apartament la etajul I şi prin Citta Davila care ocupă altul, tot atât de luxos la etajul al 2-lea, şi bineînţeles că şi unul şi altul sunt aici fiecare cu automobilul lui!"

— Aflu din diferite părţi că mişcarea diplomatică aranjată de Titulescu s-a încurcat: Regele nu vrea să semneze decretele, din cauza rechemării lui Cădere şi numirii lui Vişoianu la Varşovia. Cădere, omul Regelui, coresponda direct cu M.S. care, nu o dată, l-a însărcinat cu diferite demersuri fără să ştie Titulescu. Regele nu vrea să-l „laşeze" acum. Pe de altă parte se povesteşte, că pe când Regele era în exil, a fost invitat o dată de un grup de ofiţeri români la un ceai împreună cu Lupeasca (?). Dama s-a dus înainte, şi cum Prinţul Carol întârzia, s-a coborât la portar să telefoneze după el. A remarcat în vestibulul imobilului un tâ-

[1] Elvira avusese această fată de la actorul Athanasescu, înainte de a se căsători cu Strunga.

năr ras, care avea tot aerul unui „monchard“ şi care se învârtea în jurul portarului. Lupeasca a declanşat aparatul şi pe când cerea numărul, a băgat de seamă că junele marca ceva pe un carnet. Atunci Lupeasca a lăsat aparatul, s-a întors, şi a tras două palme junelui. Junele era domnul Vişoianu, actualul ministru plenipotenţiar. Cecropide mi-a garantat că această istorioară a fost povestită de însăşi Lupeasca doamnei V. La prima numire a lui Vişoianu, la Haga, Majestatea Sa Duduia a avut o distracţie, dar acum s-a pus de-a curmezişul, şi se pretinde că va împiedica numirea secăturii la Varşovia.

Şi fiindcă am deschis rubrica celor ce „se zic“, încă una. Ieri la dejun Gică Ştefănescu (suspect, urăşte pe Mihalache) ne povestea că la *şcoala de partid* de la Câmpulung, şeful Partidului Naţional-Ţărănesc a dat oamenilor săi instrucţii direct revoluţionare împotriva Regelui. Ar fi mers până a spune că dacă Regele nu-i aduce la putere, va trebui tras un glonţ într-însul. Iar împotriva Reginei, Mihalache nu s-a abţinut de la trivialităţi de felul acesta: „Gavrilă Marinescu f... pe Regina; m-a lăsat şi pe mine să înţeleg că mă vrea, dar am dat-o în p.... m..., căci nu mă încurc eu cu hoituri ca ea!“. Nu-mi vine să cred, dar Gică Ştefănescu garantează autenticitatea acestor ieşiri, şi propune să le dovedească cu martori! Să le dovedească cui i-o cere. Pentru mine, că va fi vorbit aşa sau altmintrelea, Mihalache rămâne tot Mihalache.

Ce e mai trist, e că încotro te învârteşti, n-auzi decât de potlogării, de înjurături, de minciuni. Demoralizarea e completă. Niciodată până acum în ţara românească, nu s-a tras în mocirlă Banca Naţională, care trebuia să rămână în afară de politică şi de porcării, o regulatoare imparţială şi neatinsă a vieţii noastre economice. De un an şi jumătate, de când sunt liberalii la Guvern cele mai mari potlogării se învârtesc în jurul Băncii Naţionale. Potlogării de zeci şi sute de milioane. Afacerile cu import-export şi cu devize sunt pentru Partidul Liberal ghelirùri cum au fost Skoda şi împrumutul din 1931 pentru naţional-ţărănişti. Se fură sus de tot; în jurul Lupeascăi e o bandă de tâlhari care împreună cu dânsa jefuiesc ţara. Pe rând Dumitreştii, Wider, Malaxa, Tabacovici, Franasovici, Gavrilă Marinescu, Auschnit etc. s-au umflat până au căzut, ca lipitorile. Aristid Blank „pour renflouer sa pauvre banque“ a reînviat epoca lui Librecht. La Industrie se fură, pe capete cu sau fără ştiinţa ministrului. Şperţul domneşte în toate Ministerele, în toate administraţiile.

La Căile Ferate Tabacovici şi toţi şefii de serviciu *au leafă lunară* de la Malaxa.

Familia lui Tătărescu fură. Preşedintele Senatului, Leonte Moldoveanu, fură. Bejan, şi cu el toţi „haşiştii“ fură. Presa e vândută. Ziarele primesc sume enorme din fondurile secrete ca să mai tacă asupra afacerilor regimului. Sunt plătite — unele — chiar şi de partidele de opoziţie care au parale. Recte de unul singur, căci unul singur are parale, Partidul Naţional-Ţărănesc, care le-a furat cât a fost la Guvern. *Zorile* lui Socor primesc de la Mihalache 300 mii lei pe lună. *Lupta* escrocilor Honigman 60 000 pe săptămână, *Facla* lui Vinea 50 000. Şeicaru, care împuşca francul acum câţiva ani, ridică palatul *Curentului* în Brezoianu pentru care a adunat 25 milioane — în plus şi-a cumpărat o casă şi face pe boierul.

Domnia Regelui Carol al II-lea s-a prăvălit în aşa mocirlă, încât am impresia că o salvare nu mai e posibilă.

5 septembrie. — În legătură cu cele de mai sus mi se spusese că faimoasa Societate de editură, cu tipografie, cu agenţie de informaţii etc. despre care mi-a vorbit Scanavi că o face din ordinul şi cu banii Regelui, şi care s-a şi instalat în imobilul *Muntelui de Pietate* — se face cu banii lui Hefter!! Mi se spune de asemenea că sume enorme au fost transferate, acum în urmă în străinătate în franci elveţieni, în contul Regelui şi al Lupeascăi. Actele doveditoare sunt în dosarele Băncii şi au fost văzute cu prilejul descinderii în afacerea Vasilescu. Din această cauză s-a închis aşa de repede instrucţia în acea afacere.

9 septembrie. — Vineri dimineaţă 6 septembrie, zi de vizite la Breasta. A venit întâi locotenentul de episcop, arhiereul Galaction Craioveanu să se prezinte. Popă deştept, dar îmi face şi dânsul impresia că n-are multă vocaţie sacerdotală. A venit însoţit de secretarul lui care nu e altul decât preotul Petraşcu, fost paroh la Breasta înaintea actualului, Duţă, şi mutat prin stăruinţa mea la biserica Sf. Ion din Craiova. Galaction a fost numit acum câteva luni locotenent de episcop, titularul Vartolomeu nemaifiind în stare să-şi administreze eparhia. Îmi povesteşte că nenorocitul de episcop merge cu paşi repezi pe calea paraliziei generale, deşi anul acesta a făcut o cură la Govora, alta la Techirghiol, o a treia la Ocnele Sibiului şi două serii de injecţii! Vorbeşte cu dispreţ şi cu ură de şeful lui ierarhic, care a încurcat administraţia eparhiei în aşa mod încât el, Galaction, nu poate să o descurce. Îi comunic câte le-am aflat şi eu despre Maglavit, ca să pună frâu uneltirilor preotului local Bobin, un şmecher care se îmbogăţeşte de pe urma „Sfântului“. Acest Bobin pare a fi un tip de popă puţin obişnuit. Înainte de a fi popit, a fost ofiţer în armată, apoi dat afară din oştire, samsar, antreprenor şi se zice

chiar actor! Inteligent şi fără scrupule, e considerat de mulţi ca „regizorul" minunilor şi vedeniilor lui Petrache Lupu. S-a înfruptat şi se înfruptează din darurile aduse de credincioşi: se zice că ar fi făcut o avere. E în concurenţă cu o altă lepră locală: pretorul Băloiu. Acesta, invidios de sumele însuşite de popa Bobin, a dat la gazete vestea publicată cum că ar fi izbucnit tifosul exantematic şi scarlatina la Maglavit. Inspectorul sanitar Viorel Popescu s-a transportat la faţa locului cu 8 medici şi cu prefectul şi au constatat că ştirea nu era exactă; n-au găsit nici un caz de tifos exantematic nici de scarlatină. Au găsit în schimb o murdărie şi o promiscuitate groaznice. Sumedenie de bolnavi, incurabili plini de răni — din fericire necontagioase — zăceau unii peste alţii, în mijlocul excrementelor lor. E de necrezut, dar de trei luni de când durează la Maglavit pelerinajul atâtor zeci de mii de oameni, *autorităţile n-au pus piciorul la faţa locului şi n-au luat nici o măsură sanitară*. E de minune că nu s-au încins epidemii grave. Medicul circumscripţiei, un oarecare dr. Zamfirescu, cu reşedinţa în Cetate, la 10 kilometri de Maglavit, nu s-a arătat în această comună de două luni. Medicul judeţului, prefectul n-au avut nici măcar curiozitatea să vadă ce se petrece în preajma Sfântului. Inspectorul sanitar dr. Viorel Popescu, un om de treabă şi bun funcţionar, a fost din nenorocire toată vara bolnav şi în concediu. Alarma dată de presă a trezit pe toţi nemernicii şi acum pare că s-au luat măsurile necesare. D-rul Zamfirescu, putoarea de dr. Mihail, medicul şef al judeţului (incapabil şi sperţar) şi puşlamaua de prefect Gârboviceanu ar trebui puşi la zid şi împuşcaţi. Arhiereul Galaction mi-a promis că va lua măsurile de cuviinţă împotriva preotului Bobin.

— După vizita locotenentului de episcop am avut vizita prefectului Gârboviceanu, care n-a pus picioarele în Breasta de când a fost numit. Cam jenat, şi după câteva platitudini fără rost m-a informat că era însărcinat cu o delicată(!) misiune, aceea de a mă pofti la inaugurarea monumentului Ecaterinei Teodoroiu, la Târgu-Jiu, fixată pentru ziua de duminică 8 septembrie şi de a mă convinge să merg. „Vine şi Majestatea Sa Regele, şi Guvernul ar dori ca Majestatea Sa să fie înconjurată de toţi fruntaşii Olteniei." L-am întrebat dacă e un tren (ştiam că nu e) care să mă poată duce duminică dimineaţa la Târgu-Jiu. Răspunsul lui fiind cum mă aşteptam negativ, i-am spus că regretam foarte mult dar Fordul meu prăpădit nu mă putea duce aşa departe. Gârboviceanu mi-a replicat că o maşină va fi la dispoziţia mea, că va veni chiar el să mă ia. „N-am haine de ceremonie aici." — „Veniţi cum sunteţi, totul e să fiţi acolo." — „N-am pălărie!" A început să râdă şi m-a rugat să-mi cumpăr una din Craiova. M-am gândit că a rezista mai mult ar fi putut fi interpretat că sunt supărat pe Rege sau pe Guvern. Am oroare de poziţia de om supărat, şi pentru nimic în lume nu vream să fiu luat drept atare! Cu atât mai mult că aveam motive să nu fiu mulţumit de toate prostiile Regelui. Am primit.

Plecat ieri la ora 6 dimineaţa din Breasta, am sosit la Târgu-Jiu la ora 8 şi 1/2. Prima păcăleală, căci prefectul îmi spusese că trebuie să fiu acolo la ora 9, deşi Majestatea Sa nu trebuia să coboare din tren decât la ora 10 1/2. A doua păcăleală: în afară de lumea liberală, nu eram prezenţi dintre „fruntaşii Olteniei" decât Potârcă şi cu mine. Nici măcar d-rul Angelescu, fruntaş oltean, ministru şi liberal nu venise. M-am împăcat cu ideea că aduceam încă un serviciu Coroanei, nelăsând-o pradă liberalilor. Dl. Guţă Tătărescu plănuise într-adevăr serbarea ca o mare manifestaţie de partid...

Cu politeţea lui obişnuită (l'exactitude est la politesse des Rois) Regele Carol s-a coborât abia la ora 11 şi 10 din tren, şi n-a sosit în piaţă unde-l aşteptam decât la ora 11 şi 1/2. Ceremonia banală dar bine organizată. Foarte frumoase costume ţărăneşti. D-na Arethi Tătărescu animatoarea festivităţii făcuse bine lucrurile; doamne în costume grupate pe trepte în cele 4 unghiuri ale pieţii, prezentau ochilor o privelişte plăcută. Discursuri tâmpite, afară de al Regelui la sfârşit, scurt şi bun (are darul cuvântului). A început Vartolomeu cu o polilogie care nu se mai sfârşea, încurcată, în care a vorbit de Maglavit şi de Garda de Fier. Discursul lui şi câteva cuvinte schimbate cu el mai târziu îmi confirmă confidenţele lui Galaction: bietul om e gata. După Vartolomeu, au mai vorbit două dame, primarul Şerban Frumuşanu (fiul lui Titu), generalul Manolescu (cercetăşia) şi generalul Paul Angelescu, prost dar scurt. Apoi defilarea. Regele părea încântat — venise pe jos de la gară fără să fie împuşcat şi mai fusese şi aclamat. În schimb — ar fi trebuit să fie tocmai contrariul — Guvernul plouat, înfăţişa mutre de înmormântare.

Mi s-a spus că această manifestare spontană costase 6 milioane de lei! E posibil: au venit trenuri întregi din Dolj, din Mehedinţi, din Romanaţi şi din Vâlcea. Pe acesta din urmă l-am întâlnit după Filiaşi. Din Gorj foarte puţină lume. Gârboviceanu mi se plânge că era surmenat, că trebuise să „expedieze" 1 600 de oameni din Dolj, „fiindcă ştii d-ta că Tătărescu nu poate conta pe gorjeni!" Nu ştiam nimic dar mărturisirea era preţioasă. Cu Regele, gentil ca întotdeauna, conversaţie banală. Mai interesantă a fost conversaţia cu Titulescu, venit „la raport" în ţară pentru 24 de ore. Montat împotriva lui Mussolini, care se pare că a

înnebunit. Trebuia să vină la Societatea Naţiunilor, de la început, cu chestiunea Abisiniei. Nu s-ar fi putut face unanimitatea în Consiliu, şi conform Statutelor Societăţii, era atunci liber să facă ce voia cu negroizii lui. Acum lucrurile sunt încurcate. Dar la Geneva nu va ieşi nimic, numai discursuri. „Nu *putem* (*putem* mi-a plăcut!) lua poziţie împotriva Italiei. Pericolul e Germania. Îţi dau în scris: *Germania se va înţelege cu Sovietele pe spinarea Poloniei.* Să se înveţe minte polonezii, prea sunt proşti! Merg toate prost pretutindeni. Laval e un abil în politica internă, în cea externă nu pricepe nimic. Toate merg prost, dar la noi? Ce să mai vorbim! Ăsta e Guvern?"

O notă caraghioasă: costumele de operetă ale miniştrilor! I-a îmbrăcat pe toţi (afară de Titulescu care se vede că a refuzat să se facă de râs) în jachete, giletcă şi pantaloni gris-perle, cu pălărie înaltă idem, toate la fel făcute zice-se la Londra(!) şi purtate cu o eleganţă de mahala. Mi-au reamintit monoamele din vremea tinereţii mele, când 7–8 „gentlemani" îmbrăcaţi tocmai aşa circulau unul după altul pe bulevardul Parisului urlând în cor: „Ce soir — aux Folies Bergère — grande Revue-Attraction — à 9 heures etc."

Trecut prin Poiana. Văzut vila somptuoasă şi parcul lui nenea Gutză Tătărescu. Alături altă vilă şi alt parc al lui nenea Alexandru Tătărescu (colonelul) — tot atât de noi şi luxoase. Şi sunt oameni care mai spun că acest Guvern n-a făcut nimic!

M-am înapoiat cu Potârcă. O grădină! Mi-a povestit că văzuse în ajun pe dr. Angelescu la Bucureşti, că era furios şi că „înjura de mamă" pe Tătărescu. M-a pisat apoi tot drumul cu „Guvernul de autoritate" în afară de partide din care ar face parte bineînţeles şi el. Se vedea făcând alegeri cu mine. „Şefule, în Dolj, dacă am pune listă împreună am lua 90% din voturi!" I-am replicat că dacă am lua şi pe Petrache Lupu de la Maglavit, am lua 200%!

Potârcă pune ţara la cale în timp ce Regele cu banda lui de lichele chefuia la Poiana pe socoteala contribuabililor.

Singurul lucru de reţinut, pe toată ziua de ieri e o vorbă a lui Titulescu: când mi-a spus că nemţii se vor înţelege cu Sovietele pe spinarea Poloniei, a mai adăugat *„şi atunci nu ne va mai rămâne, nouă, decât să facem politică geografică — am spus-o şi boului de Laval, să priceapă".*

Încolo vax.

15 septembrie. — În dimineaţa de 11 septembrie a căzut bruma. Stil vechi suntem încă în august, atât de timpuriu. A doua zi a început să plouă şi a plouat zece ore. Nu plouase de două luni decât o dată 30 de minute şi altă dată 20 de minute, pe la mijlocul lui august.

— Ieri, ziua Crucii, episcopul Râmnicului Vartolomeu a fost la Maglavit să sfinţească locurile unde Petrache Lupu a avut viziunile sale şi să pună prima piatră a mânăstirii ce se va ridica acolo. Se zice că ar fi fost peste 100 000 de oameni. Poate se exagerează, dar din Craiova au plecat 16 trenuri speciale spre Calafat.

16 septembrie. — Goga înapoiat de la Karlsbad şi-a susţinut ieri prima întrunire la Oraviţa în Banat. *Universul* raportează că ar fi fost 20 000 de oameni „aduşi" în 7 trenuri speciale şi că Goga între altele a protestat împotriva acuzaţiei că lucrează cu bani străini. Atunci sau n-au fost 7 trenuri cu 20 000 de oameni, sau nu e adevărat că *nu* e subvenţionată de la Berlin, căci nici Goga nici Cuza n-au franc. Şi 7 trenuri speciale costă bani nu glumă.

18 septembrie. — Sosit ieri seară în Bucureşti aflu prin Citta Davila că Titulescu a obţinut ca Regele George al Angliei să invite pe Regele nostru la Balmoral sau la Sandringham, nu numai ca Rege — aceasta n-ar fi nimic, trâmbiţează acum Titulescu, dar unde îi era trâmbiţa un an? — *dar şi ca nepot,* adevărată vizită de familie. Van Sittard i-a transmis proaspătă, nuvela. Acum se nasc dificultăţi cu Parisul. Regele nu poate merge la Londra fără să se oprească la Paris, după cum n-ar fi putut merge la Paris fără să facă o vizită şi la Londra. Dar până aci îl primea Parisul şi nu-l primea Londra. Acum îl pofteşte Regele Angliei, dar face mutre Parisul. Francezii repetă că, dată fiind neplata cuponului românesc şi atâtor datorii, n-ar putea împiedica unele ziare să scrie lucruri neplăcute la adresa României, cu prilejul vizitei regale. Francezii ar voi în tot cazul să amâne vizita până în primăvară. Se negociază.

— Din izvor foarte sigur mi se spune că Voievodul Mihai, deşi nu are încă 14 ani împliniţi, a fost dat la dame. Aflând acest lucru, Prinţesa Elena a protestat cu energie; i s-a răspuns că ramura noastră de Hohenzollerni e precoce şi că e mai bine aşa, decât cine ştie cu ce apucături. Să ne trăiască!

— Până azi se da numirea lui Mitiţă Constantinescu la Banca Naţională (guvernator) ca sigură. Azi dimineaţă s-a dat o dezminţire zvonului şi acum se vorbeşte iar de candidaturile lui Cămărăşescu, Victor Bădulescu şi Victor Slăvescu. Să fi venit puţină minte Regelui şi să fie într-adevăr hotărât să ne scutească de ruşinea numirii lui Mitiţă? Nu-mi vine să cred. Numirea de guvernator a lui Mitiţă Constantinescu ar complecta în mod fericit ciclul numirilor datorite iniţiativei directe a Regelui

Carol, de când s-a suit pe Tron. Numai escroci şi lichele: Manoilescu la Banca Naţională, Tabacovici la Căile Ferate, Gabriel Marinescu la Poliţie, g-ral Dumitrescu la Jandarmerie, g-ral Uică la Grăniceri şi la Ministerul de Război, Mugur la Radio şi la Fundaţiile Regale etc. etc.

— Ca urmare la cele vorbite cu dr. Angelescu la 27 august[1], acesta îmi trimite vorbă prin Pangal (el însuşi a plecat la Viena pentru câteva zile) că situaţia e neschimbată sus la Rege, că zilele Guvernului sunt numărate (schimbarea în jurul lui 1 octombrie), că informaţiile lui nu suferă dezminţire etc.... etc. Ca o confirmare a acestor informaţii, mi se spune că Tătărescu n-a mai fost primit de Rege de la Târgu-Jiu, că lui Inculeţ pe care primul ministru l-a trimis cu decretul lui Mitiţă Constantinescu, Regele i-a refuzat semnătura şi că tot Regele ar fi spus acum trei zile unui intim : „Lucrurile merg după programul lui Guţă — întâi remaniere, apoi complectare, apoi simplificare şi în fine... plecare". Era aici o răutăcioasă aluzie la larga remaniere trâmbiţată de Guţă Tătărescu înainte de vizita la Târgu-Jiu, redusă apoi la o simplă complectare a Guvernului prin numirea unui titular în locul lui Mitiţă Constantinescu care urma să fie numit guvernator la Banca Naţională. Or, până azi nici măcar complectarea aceasta n-a putut fi realizată, şi unii spun că nu va fi — şi că urmează „plecarea".

Din cercurile prietenilor lui Tătărescu, se afişează, dimpotrivă, o siguranţă obraznică şi se afirmă că Guvernul nu se va clinti până la primăvară.

Cine va trăi va vedea. Lucrul e fără nici o importanţă — importantă ar fi numai *o schimbare de regim,* şi toată lumea vorbeşte numai de o schimbare de Guvern. Cârpeală cu ăştia ori cu alţii, e totuna. Şi pare că Coroana nu pricepe situaţia.

— Din cercurile Afacerilor Străine mi se spune că agrementul pentru Vişoianu tot n-a venit de la Varşovia, dar că în schimb, o adevărată altercaţie ar fi avut loc la Geneva, chiar în localul Societăţii Naţiunilor, între Titulescu şi Beck.

Titulescu a făcut un tărăboi enorm în jurul alegerii sale, sau mai bine zis a României în consiliul S.D.N. -ului. În realitate n-a fost nici o luptă. A fost convenit de acum 9 ani că Mica Înţelegere va avea întotdeauna un loc în Consiliu. Din 3 în 3 ani sunt alese pe rând, şi după alfabet, România, Iugoslavia şi Cehoslovacia. Anul acesta venea rândul României, în locul Cehoslovaciei, care a deţinut mandatul ultimii trei ani. Tot astfel a fost convenit că Polonia va fi totdeauna realeasă.

[1] A se vedea pag. 112-114.

Ea ceruse un loc permanent în Consiliu dar nu obţinuse decât permanentizarea prin realegere din 3 în 3 ani. Ar fi prin urmare copilăresc să se vorbească de *succese,* atât pentru alegerea României, cât pentru realegerea Poloniei, căci totul era dinainte aranjat. Succes pentru România sau mai exact pentru Titulescu a fost că din 52 de votanţi 50 au votat pentru noi şi numai 45 pentru Polonia. Contra noastră n-am avut decât voturile Poloniei şi Ungariei. Succesul lui Titulescu a fost natural: e una din vedetele vicleimului genevez, şi a ştiut — să-i recunoaştem acest merit — să-şi facă mulţi prieteni la S.D.N. pe când Beck a plictisit pe toţi încercând să vâre Polonia între picioarele oamenilor, cu fiecare prilej.

— Din anturajul imediat al Regelui mi se explică enigma cu condamnarea şi achitarea succesivă a generalului Dumitrescu. Consiliul de război, prezidat de generalul G. Manu îi dedese o pedeapsă foarte severă, cinci ani recluziune şi degradare; Consiliul de revizie a casat sentinţa fără trimitere la alt consiliu de război decât numai pentru delictul de abuz de putere care nu putea trage după sine decât cel mult 6 luni închisoare, fără pierderea gradului. Până aci toată lumea pricepea; era dezgustată, dar pricepea; primul consiliu judecase după dreptate şi al doilea după ordin. Unde lumea a început să nu mai priceapă e când a văzut că generalul Macovescu, preşedintele şi ceilalţi membri ai instanţei de revizuire au fost toţi mutaţi. Toate acestea le-am însemnat deja, dar iată acum şi explicaţia, din care Regele ar ieşi basma curată. Când Puiu Dumitrescu a sosit de la Paris, alarmat în fine de soarta lui tată-său a încercat să vadă pe Rege şi n-a izbutit. Cu mare greutate a putut avea o întrevedere cu Lupeasca căreia i-a arătat faimoasele lui documente compromiţătoare pentru Carol, aceleaşi scrisori pe care le trimisese „în facsimile" şi Reginei la Paris toamna trecută, ameninţând şi de astă dată cu darea lor în vileag. Lupeasca a fost impresionată, dar n-a spus nimic Regelui ci a chemat pe Gavrilă Marinescu şi s-a înţeles cu el să intervină pe lângă generalul Macovescu. Gavrilă a vorbit generalului cu multă dibăcie, fără să numească pe Rege, a dat bietului om să priceapă că nu-l ruga *numai în numele lui* să scape pe Dumitrescu, că primise ordine „pricepi d-ta" şi câte şi mai câte. Macovescu crezând că Gavrilă i-a fost trimis de Rege a dat sentinţa cunoscută. Regele vizita tocmai lagărul strejăresc de la Breaza când a aflat sentinţa. A fost furios, şi Inculeţ fiind din întâmplare acolo, l-a înşfăcat şi i-a făcut o scenă teribilă. Inculeţ care e susţinut până în pânzele albe de Lupeasca n-a vrut să o dea de gol, deşi aflase cum se făcuse intervenţia, şi a scăldat-o

afirmând Regelui că nu putea fi vorba decât de o slăbiciune a judecătorilor, că nici o influenţă nu se exercitase etc. etc. În fine Regele s-a mai liniştit, a chemat însă pe generalul Paul Angelescu şi i-a cerut mutarea ofiţerilor. Greşeală mare adăugată la cea dintâi: puterea executivă nu poate pedepsi pe judecători pentru o sentinţă dată, dacă nu s-au făcut vinovaţi de o gravă călcare de lege.

Citta Davila îmi povesteşte că a văzut la Paris pe Ella Comşa, ex Manu, devenită soţia lui Puiu Dumitrescu şi cauza dizgraţiei soţului ei şi că aceasta i-ar fi spus că dânsa a expediat pe Puiu în ajutorul lui tată-său la Bucureşti. „Dacă n-a ş fi spus lui Puiu că-l las dacă tată-său e condamnat, că nu vreau să am un socru în puşcărie, domnişorul nici nu s-ar fi mişcat din Paris!" Norocul generalului Dumitrescu a fost că Ella n-a vrut să se certe cu morala!

L-am întrebat pe Davila dacă Ella era într-adevăr măritată cu Puiu Dumitrescu, căci el care a iubit-o atât trebuia să ştie. Davila mi-a răspuns că nu ştie nici el, că Ella povesteşte un adevărat roman ca să explice izgonirea lui Puiu în aşa fel ca acesta să iasă bine (a vrut să scape pe Rege de Lupeasca şi aşa mai departe) şi că printre basmele ei este şi acela că Carol a cerut lui Puiu să nu se căsătorească cu ea. Ca să nu supere pe Rege, ei au făcut concesia să se căsătorească în ascuns, şi să nu vorbească de căsătorie — dar sunt căsătoriţi.

Hotărât în jurul bietului Rege e numai mocirlă. Dar mocirla aceasta ne îneacă şi pe noi.

22 septembrie. — M-am oprit o zi la Bucureşti pe drum între Sinaia şi Breasta, pentru a asista la banchetul oferit ieri seară de culoarea de Verde a „Uniunii Agrare" spre a sărbători înscrierea în bloc a întregii organizaţii gogiste din Verde, la noi. Foarte frumos şi animat banchet, de vreo 300 de tacâmuri. Am înaintat pe Victor Duculescu vicepreşedinte al organizaţiei Capitalei şi am numit în locul lui pe Ionel Dumitrescu, şeful gogiştilor, care-mi pare un foarte bun element de organizaţie şi un adevărat animator. În cuvântarea mea am dezvoltat următoarele trei teme:

1) partidele politice, adevărat politice, adică alcătuite numai pe bază de program sunt bune — rele sunt cele alcătuite numai pe bază de ambiţii şi de interese personale — aşa se explică şi faptul că deşi lupt împotriva partidelor noastre (toate de gaşcă) am încercat să înfiinţez unul (în afară de preocupările de interes personal);

2) programul agrar e cel care conţine în el *obligatoriu* ideea naţională — nu programul naţionalist pe cea agrară, aşa cum a declarat-o Goga la Oraviţa;

3) politica de cârpeală e cea mai rea, cei care zic că nu există altă soluţie în greutăţile prin care trecem, sunt oameni lipsiţi de curaj — numai măsurile radicale ne pot salva. Am conchis că în momentul de faţă lupta pentru putere aşa cum o duc alţii, e lipsită de logică şi că în tot cazul e mai util să cauţi formule de salvare, pe toate terenurile, pe cel economic ca şi pe cel politic — decât să alergi după putere. Eu nu alerg după putere, aştept să alerge ea după mine.

— Sub regimul bunului plac:

Am primit ieri o serie de ştiri de la informatorii mei. După unii zilele Guvernului ar fi numărate. Regele nu va face nici o remaniere, nu va numi guvernatorul Băncii Naţionale. Îndată ce se va înapoia Titulescu, Regele va deschide criza. Vrea să constituie un Guvern *zis* de alegeri, dar care să nu fie în realitate de alegeri. Să fie prezidat de Mironescu, ca să nu poată fi atacat prea violent de naţional-ţărănişti (tot sistemul „capră şi varză"!), cu Titulescu la Externe, cu mine la Finanţe şi toată partea economică, cu Iunian la Justiţie şi un general la Interne, care să facă alegerile după sugestiile mele (aşa zice informatorul meu). Regele ar fi vrut să intre în acest Guvern şi Vaida şi Goga. Dar după lungi telefonări cu Titulescu (pe care Regele l-a însărcinat să sondeze străinătatea) a renunţat şi la unul şi la celălalt. În favoarea acestor informaţii vine faptul că în audienţa de ieri a lui Tătărescu, n-a obţinut nici numirea guvernatorului nici complectarea măcar a Guvernului. Tot în favoarea lor şi faptul că Dinu Brătianu a renunţat la orice răfuială cu Tătărescu, ştiind că Guvernul cade şi nevoind să apară că l-ar fi trântit el. Tot această serie de informatori îmi raportează că Titulescu încercând să vorbească Regelui de naţionali-ţărănişti în vederea viitorului Guvern, Regele l-ar fi oprit net rugându-l să nu mai scoată o vorbă în acest sens.

După alţii, Tătărescu e tare şi mare — remanierea şi numirea lui Mitiţă Constantinescu la Banca Naţională vor fi fapte îndeplinite îndată ce Victor Antonescu se va înapoia din străinătate cu aranjamentele financiare încheiate (cu Franţa şi cu Anglia). Dar tocmai aici stă poate buba: aceste aranjamente par greu de încheiat.

Eu rămân la concluzia însemnată aici pe ziua de 18 septembrie: importantă ar fi numai o schimbare de regim.

— Mussolini a respins propunerile Comitetului de cinci. Mare vâlvă în presa ovreiască şi democratică. Dar vâlvă inutilă. Italia va lua Abisi-

nia, minus partea cuvenită Angliei (izvoarele Nilului) şi toate se vor linişti. Numai că, pentru câtăva vreme, Italia agăţată în Africa nu va mai conta în echilibrul forţelor din Europa.

23 septembrie. — Ieri m-am oprit în Craiova pentru a asista la concursul hipic, organizat de generalul Theodorescu la parcul Bibescu. Lucrurile au fost foarte bine întocmite. Cai buni, şi mulţi, premii suficiente. Am oferit şi eu unul.

Pangal îmi comunică că incidentul cu votul Poloniei la Geneva, pentru alegerile în Consiliu, a fost mai serios decât s-a scris în ziare. Arcizewski a remis, din ordin, o notă semnată lui Tătărescu prin care protesta împotriva informaţiilor publicate (şi comentate cu reavoinţă şi cu asprime, ca de exemplu în articolul lui Iorga) cu privire la faptul că Polonia ar fi votat contra României. România este aliata Poloniei, spunea nota, şi raporturile personale între miniştrii de externe nu pot tulbura alianţa celor două ţări. Informaţia era cu atât mai tendenţioasă cu cât Polonia este aceea care poate bănui pe dl. Titulescu că a votat împotriva ei, numărul mai mic de voturi al Poloniei faţă de cel obţinut de România putându-se explica printr-o propagandă specială. Totuşi votul fiind secret, Polonia nu acuză pe nimeni — dar nu poate admite ca ea să fie acuzată de un act de felonie pe care nu-l putea comite. Remiţând nota lui Tătărescu, Arcizewski i-a cerut şi publicarea unui comunicat care să pună lucrurile la punct. Tătărescu a răspuns că presa e o instituţie oribilă, că Guvernul român n-a crezut niciodată că Polonia ar fi votat contra României — dar că pentru ce priveşte comunicatul, să-l lase să găsească o formulă, căci lucrul este delicat. Arcizewski a spus lui Pangal: „Primul ministru nu putea să-mi confirme mai bine că autorul calomniei era însuşi dl. Titulescu." Până azi comunicatul Guvernului n-a apărut, dar n-a venit nici agrementul pentru Vişoianu.

26 septembrie. — Pe ziua de 24 septembrie Regele a semnat decretul de numire al lui Mitiţă Constantinescu, fără ca să mai aştepte înapoierea lui Victor Antonescu de la Paris. Totodată Costinescu (dr. Ion) a fost numit ministru titular la Industrie, iar Nistor, ministrul muncii a fost numit şi al sănătăţii, ambele Ministere fiind contopite. Aşadar, Regele a cedat şi noi înghiţim ruşinea fără pereche a numirii lui Mitiţă Constantinescu. Mai tare Aristid Blank ca toţi! Să ne trăiască!

Pe de altă parte N. Chirculescu a venit de la Bucureşti, dinadins, *să mă vadă*[1]. Se vede că copoiului i-a mirosit ceva, şi asta nu e semn bun pentru Tătărescu. Chirculescu îmi spune că numirile de marţi nu

[1] Scriu în Sinaia.

sunt interpretate la Bucureşti ca un semn de încredere a Regelui, ci mai mult ca acte de lichidare. Altminteri nici n-ar fi primit Costinescu să părăsească Sănătatea Publică. Şi nici ieri, la Constanţa, Tătărescu n-a mai vorbit cu siguranţa lui ostentativă şi obraznică de viitor şi de solidaritatea Guvernului. După Chirculescu, Guvernul stă rău. De la Târgu-Jiu Regele n-a mai primit pe Tătărescu până sâmbăta trecută, iar Inculeţ s-a întors de la Sinaia plouat de tot. Şi el şi Tătărescu au pus tot în mişcare şi pe Lupeasca şi pe Blank şi pe Scanavi (care a obţinut o audienţă de milogeală pentru Tătărescu de la Regina Elisabeta) ca să obţină acel minimum pe care l-a obţinut — prin toate aceste presiuni — înainte de întrunirea de la Constanţa. În Partidul Liberal, convingerea generală este că plecarea e pe curând şi că Tătărescu caută o platformă onorabilă de retragere.

La Constanţa (cu prilejul unei conferinţe administrative regionale) Tătărescu a făcut un mare discurs — mare ca lungime — în care a polemizat cu opoziţia. Pe mine mă citează ca „opoziţie corectă şi constituţională", pe Averescu şi pe G. Brătianu îi dă tava, pe Mihalache îl face cu ouă şi oţet, dar pe cine-l curăţă definitiv, e pe Maniu. Tătărescu răspunde după câte se pare — pentru a linguşi pe Rege — la discursul extrem de violent pe care Maniu l-a pronunţat săptămâna trecută la Uioara şi care n-a fost reprodus de presă fiind tăiat de cenzură. Atunci la ce mai răspunde? De altminteri spune şi un lucru just: Maniu a guvernat sub Regenţă, prin urmare *nu* Camarila l-a împiedicat să guverneze bine, şi totuşi a guvernat deplorabil. Câtă reacredinţă în politica noastră, din toate părţile.

30 septembrie. — Înapoiat aseară de la Breasta găsesc cercurile politice din Bucureşti enervate prin droaia de discursuri din ultimele opt zile. În afară de discursul intempestiv al lui Tătărescu de la Constanţa şi de cel pe care l-am menţionat deja al lui Maniu la Uioara au mai urmat următoarele cuvântări: a lui Mihalache, vineri, la şedinţa Comitetului naţional-ţărănist; apoi a lui Maniu la Cut (în Ardeal), a lui Averescu şi a lui George Brătianu în Bucureşti la sala Marna, câteşitrele ţinute ieri duminică şi câteşitrele de o rară violenţă, împotriva lui Tătărescu şi cât se poate de perfide la adresa Regelui. Bineînţeles cenzura a tăiat mult din ele prin gazete, dar tot s-a aflat ce s-a spus.

E de nepriceput că în vremuri atât de tulburi şi de grele să se lase în fiecare duminică şi sărbătoare să se otrăvească opinia publică şi să se excite împotriva autorităţii. Ţara trebuie guvernată. Că e rău guvernată e altă chestiune. Dar cum ar putea fi guvernată cu această sabotare

împotriva căreia nu numai că Guvernul nu face nimic, dar o provoacă chiar prin ieşiri inutile ca cea de la Constanţa?

Informatorii mei mă asigură că nimic nu s-a schimbat în intenţiile Regelui notate aci la data de 22 septembrie. Că zilele Guvernului sunt numărate. Că în realitate Regele n-a acordat lui Tătărescu decât pe Bentoiu, căruia se promisese demult un strapontin ca recompensă pentru zelul său în afacerea Skoda. Numirea lui Mitiţă Constantinescu la Banca Naţională s-ar fi făcut aşa: Guvernul a prezentat Regelui trei decrete: unul cu G. Cesianu (agreatul Regelui), altul cu Tabacovici (candidatul Lupeascăi şi al lui Blank) şi al treilea cu Mitiţă C., candidatul Guvernului. Fiindcă locul rămăsese prea mult vacant (?) Regele s-a hotărât să fie constituţional şi a ales pe candidatul Guvernului, *cu gândul că numirea e provizorie.*

Numirea lui Mitiţă Constantinescu era agreată şi de Dinu Brătianu. Informatorii mei afirmă că s-ar fi căzut la o înţelegere tripartită între Rege, Dinu Brătianu şi Tătărescu în virtutea căreia Tătărescu îşi va alege (termen scurt) platforma de retragere, ca să nu pară dat afară. În schimb Brătianu ar fi renunţat să mai ridice chestiunea stării de asediu şi a cenzurii, iar Tătărescu, care a mai obţinut şi satisfacţia slabei complectări a Ministerului (fără nici un ministru nou) s-ar fi obligat la discursul pe care l-a făcut la Constanţa. Numirea lui Mitiţă Constantinescu ar fi fost o favoare acordată lui Dinu Brătianu!!!

Complicat om mai e şi Regele nostru. Cum le încurcă pe toate, când le-ar putea descurca atât de lesne!

Tot informatorii mei îmi spun că Regele n-a fost deloc mulţumit de discursul lui Tătărescu de la Constanţa, fiindcă afirmând că naţional-ţărăniştii nu vor fi chemaţi la Putere, a descoperit jocul Coroanei.

— Din străinătate, jidanii publică prin ziarele lor nuvelele cele mai alarmante. În realitate nimic nu e aşa de serios. Între Ungaria, Germania şi Polonia — simple tatonări. Conflictul italo-abisinian a intrat în faza lui finală. Peste câteva zile Italia va intra în Abisinia şi va începe o campanie grea de cucerire. Italia va cuceri trei sferturi din Abisinia în numele războiului, Marea Britanie va intra şi ea în Abisinia odată cu Italia, şi va cuceri un sfert din ea, *însă în numele păcii!* Şi Geneva va începe prin a înghiţi hapul — rămânând să stabilească în urmă formula mixturii.

2 octombrie. — Afacerile Regimului (cu R mare): Serviciul nostru maritim asigură serviciul (pasageri şi marfă) între Constanţa — Pireu — Alexandria ca şi pentru schelele Levantului prin vapoare vechi, demodate, prea mici şi insuficient de repezi. E prin urmare o necesitate vădită să se cumpere câteva unităţi noi, mai mari, mai confortabile şi mai repezi. În portul Halifax (America de Nord) se aflau câteva vase elegante ca amenajare, scoase din uz, fiindcă fuseseră construite pentru gangsteri, pe vremea prohibiţiei şi servite numai la excursii în afară de apele teritoriale ale Statelor Unite, unde oamenii mergeau să bea. Baruri, saloane, confort — dar nici soliditate, nici viteză, nici amenajări speciale pentru parcursuri lungi. Proprietarii vaselor, după ridicarea prohibiţiei, se întrebau ce să facă cu ele. Şi-au adus aminte că exista România şi că în România trăia d-na Lupescu, o şperţuroaică atotputernică. Demersurile necesare au fost făcute — în primăvara trecută — banda neagră s-a pus în mişcare, o comisie a fost trimisă la Halifax, *să studieze pe loc vasele.* Din nefericire raportul Comisiei a fost dezastruos, şi banda a dat înapoi. Dar Franasovici şi-a zis: de ce să facă aşa o afacere Lupeasca şi să nu o fac eu — şi a găsit trei rable de vapoare vechi în Anglia. Toată vara „s-a studiat“ *această* afacere, dar — adevărată ghină — şi pentru aceste trei vapoare raportul Comisiei trimise a fost defavorabil. Aflu că acum se reia afacerea. Lupeasca nu se lasă. O nouă comisie a fost trimisă la Halifax, mai culantă, şi e vorba să se cumpere vapoarele gangsterilor cu 85 milioane lei bucata! *Universul* de ieri denunţă sub cuvinte acoperite, afacerea.

3 octombrie. — Zi mare ieri în Italia. Mussolini şi fascismul au dat o strălucită dovadă de disciplină morală şi de unire sufletească. La orele 15 1/2 s-a decretat şi proclamat mobilizarea tuturor forţelor fasciste italiene din lumea întreagă. La acea oră, la glasul Ducelui, 20 milioane de oameni s-au adunat cântând pe pieţele fiecărui oraş, fiecărui sat — 20 milioane de italieni s-au ridicat într-o singură voinţă, într-un singur suflet, într-o singură decizie. Cu drept cuvânt Mussolini a putut să spună: „E cea mai uriaşă demonstraţie pe care o cunoaşte Istoria Omenirii. Ea înseamnă că identitatea dintre Italia şi fascism este perfectă, absolută şi inalterabilă“.

Ziarele de azi-dimineaţă aduc şi vestea că înaintarea italienilor în Abisinia a început, fără declaraţie de război. La Londra nu se mai vorbeşte acum decât de localizarea conflictului (parcă ar fi vreun pericol să nu fie?) şi, timid, de sancţiuni economice. La Geneva caraghioşii iudeo-sedenişti schimbă scrisori cu Împăratul Abisiniei pe care l-au încurajat să reziste ca să-l lase să cadă cum l-au lăsat.

Telegramele de aseară ne mai aduc şi vestea unei încercări de lovituri de Stat în Bulgaria. Regele Boris era să fie arestat, împreună cu tot Guvernul, şi Republica proclamată. Guvernul prevenit a arestat pe colonelul Velcev şi pe membrii mai importanţi ai grupului agrar „Zveno" — tot aceiaşi care au făcut şi lovitura din anul trecut. În Bulgaria e linişte şi stare de asediu. — Lovitura a dat greş, dar încercarea dovedeşte o stare de spirit îngrijorătoare la vecinii noştri de peste Dunăre.

5 octombrie. — *Sinaia.* Tilea a trecut aseară pe la mine. S-ar fi oprit în Sinaia ca să vadă pe Rege şi zice că l-a văzut. Dar nu spune nimic, face pe discretul; atât numai: „am impresia că-i mai ţine". Caută să afle de la mine ceva; bineînţeles nu-i spun nimic, fiindcă nu ştiu nimic. Îi repet şi eu ce spune unul şi altul. Sau Tilea n-a văzut pe Rege, şi minte când spune că l-a văzut, sau dacă l-a văzut, Regele butonat — nu i-a povestit nimic interesant.

— Ziarele de azi ne informează că italienii înaintează fără greutate în Abisinia, din două părţi dinspre Massana şi dinspre Mogadiscio. Hoardele abisiniene armate sunt buimăcite prin tirul aeroplanelor, şi nu rezistă.

— Din ţara lui Hübsch:

Pamfil Şeicaru pe care l-am cunoscut după război cu o manta soldăţească în spinare şi muritor de foame, este astăzi om de 30–40 de milioane, după câte se spune. A făcut din *Curentul* o oficină de afaceri şi un birou de şantaj. Şi-a pus incontestabilul talent în slujba lăcomiei de a câştiga parale oricum şi cu orice preţ. Acum construieşte pentru *Curentul* un palat cu 6 etaje în dosul Poliţiei. Construcţia se face cu bani blocaţi nemţeşti aduşi de un oarecare Jalova, un neam de-al lui Şeicaru. Pe numele acestui Jalova sunt şi majoritatea acţiunilor *Curentului*, care în realitate aparţin lui Şeicaru. Ca Jalova să-l poată servi mai bine în toate afacerile porcoase în care s-a băgat, Şeicaru a obţinut de la Titulescu (pe lângă banii pe care-i stoarce) să numească pe zisul Jalova consul al României la Berlin!!! În faţa unui gazetar, Titulescu e pierdut.

Şeicaru s-a băgat acum într-o afacere de stil mare. A aflat că Costinescu a pus mâna pe rapoartele de prospecţie ale Societăţii Creditului Minier[1] şi că abuzând de ele ar fi obţinut concesii foarte avantajoase.

[1] Fiecare societate mare de petrol are un serviciu tehnic prin care se cercetează terenurile în vederea concesiunilor viitoare. În acest serviciu sunt cei mai de seamă geologi şi de multe ori concluziile lor sunt mai favorabile terenurilor bănuite numai de a fi petrolifere, în dauna celor clasate ca atare. Concesionarea acestor terenuri noi se face bineînţeles în condiţii mai favorabile, proprietarii nefiind în curent cu concluziile geologilor.

Prin mijloacele sale nemărturisite a ajuns şi Şeicaru să ia cunoştinţă de dosarul în chestiune şi a început şi el să ia concesii, în concurenţă cu Costinescu pe care-l ameninţă cu gazeta. Şi aşa îşi fac amândoi treburile.

6 octombrie. — Duminică de vară la Sinaia. E cald ca în iulie şi de mai bine de opt zile nici un nor nu tulbură bolta senină şi albastră a cerului.

În ultimele zile gazetele sunt pline de tot felul de ştiri senzaţionale. *Dreptatea* lui Mihalache pretinde că iar fierbe „cazanul Satanei" şi că un Guvern Argetoianu e gata. Celelalte ziare anunţă întâlniri zilnice pe care le-aş avea în Sinaia cu Vaida, cu Goga, cu Iunian — fără a mai vorbi de audienţele la Rege! În realitate, în afară de Tilea care a venit să-mi facă o vizită mai mult ca să afle ceva, n-am văzut pe nimeni, iar de audienţă nici vorbă. Ce aş căuta la Rege? Pe mine mă poate păcăli oricine o dată, dar nu de două ori. Cu toate zvonurile răspândite, cu toate câte mi le spun informatorii mei direcţi nu voi crede în plecarea Guvernului Tătărescu decât în ziua în care *va fi numit* succesorul lui. Unde poate găsi Regele un Minister ca acesta care-i face toate mendrele, şi un prim-ministru care să-i spună *da* la toate cererile, *în numele unui mare partid?* Tingirea, în care fierb toate murdăriile, şi-a găsit capacul. Un „complezent" ca Tătărescu nu se poate înlocui.

7 octombrie. — Înapoiat la Bucureşti. Căldura excepţională continuă; sunt 30 grade la umbră, ca în iulie. Primit azi-dimineaţă vizita lui Blumenfeld. Mă salută cu vorbele: „Am auzit că te-ai întors triumfător de la Sinaia!" I-am răspuns că desigur: nefăcând politică sunt tot timpul triumfător, fiindcă nu pot avea nici înfrângere nici dezamăgire. Blumenfeld îmi povesteşte că a stat mult de vorbă cu Victor Antonescu, după audienţa acestuia de joi. Antonescu i-a spus că Guvernul nu pleacă. Că după manevre va fi Consiliu de Miniştri prezidat de Rege care va împrăştia până şi ultimele zvonuri atât de neîntemeiate despre o schimbare de Minister. Regele e foarte mulţumit de Guvern. Nu se ocupă pentru moment decât de armată şi a cerut noi credite de 500 milioane pentru echipament şi 100 milioane pentru aviaţie pe care Antonescu i le-a oferit pe tavă. A reclamat însă Regelui pe dr. Angelescu care „l-a escrocat" cu 250 milioane şi ameninţă că nu poate deschide şcolile fiindcă n-are cu ce le încălzi. Regele ar fi replicat lui Antonescu: „Asta nu se poate, Angelescu trebuia să priceapă că sunt limite peste care nu se poate trece!" Victor Antonescu ar fi terminat conversaţia cu Blumenfeld prin neaşteptata concluzie: „Dacă tot trebuie să plecăm, ne va succede fie un Minister Mihalache, dacă acesta se va desolidariza de Maniu şi va renunţa la Sfatul Ţărănesc — fie un Minister Argetoianu–Vaida.

Tot Victor Antonescu a povestit lui Blumenfeld că pe când era la Geneva a avut o lungă conversaţie în trei cu Herriot şi cu Titulescu şi că acesta din urmă ar fi spus lui Herriot: „Grăbiţi-vă să vă aranjaţi cu România cât mai sunt eu la Guvern; cine ştie dacă peste o lună sau două voi mai fi. Dacă se formează un Guvern Vaida, cu siguranţă că nu voi mai fi eu ministru de externe!"

Informatorii mei secreţi pretind că criza e iminentă şi că va fi creată prin demisia doctorului Angelescu şi a încă doi miniştri. Încurajarea lui Antonescu din partea Regelui de a rezista cererilor de credite ale lui Angelescu, n-ar avea alt scop, decât de a crea conflictul între doctor şi Guvern.

Petre Papacostea, întâlnit de Radian, pretinde că Franasovici i-ar fi spus — sunt foarte prieteni — că Guvernul pleacă în curând. Dumnezeu să-i înţeleagă pe toţi, şi mai ales să ierte pe Rege, pentru tot răul pe care-l face Ţării prin lipsa lui de hotărâre.

— A fost ieri la mine şi Arcizewski, ministrul Poloniei. E foarte îngrijorat de negocierile duse de Titulescu cu Litvinov pentru încheierea unei convenţii militare între România şi Rusia. Ştirea acestor negocieri tulbură adânc nu numai pe reprezentantul Poloniei dar şi toate cercurile noastre politice. George Brătianu a şi adresat o interpelare Guvernului pe această chestiune, interpelare al cărui text a fost publicat în ziare. Scopul convenţiei militare în chestiune e de a permite forţelor sovietice să treacă prin teritoriul României pentru a merge în ajutorul Cehoslovaciei. Din câte am aflat, clauza ar fi bilaterală, adică „fiecare din Înaltele Părţi contractante pot utiliza teritoriul celeilalte pentru transportul forţelor lor armate, chemate să se deplaseze în virtutea tratatelor de asistenţă pe care le-au încheiat". De fapt, clauza n-ar avea valoare decât pentru Rusia, căci încotro am putea noi trimite „forţele" noastre prin teritoriul rusesc??? În proiectul de convenţie ar exista şi o garanţie mutuală *a frontierelor existente*. Această clauză, unilaterală de fapt şi ea, căci cine poate să creadă că România ar fi în măsură să garanteze graniţele Rusiei! — ar avea o mare importanţă pentru noi (pretinde Titulescu) fiindcă ar fi o recunoaştere formală din partea Sovietelor a alipirii Basarabiei. Recunoaştere cu atât mai preţioasă cu cât protocolul de garanţie semnat de Marile Puteri, singurul document până azi, privitor la securitatea posesiunii noastre de peste Prut, ar trebui reînnoit anul viitor, *garanţia Puterilor fiind limitată la zece ani care expiră tocmai în 1936*. Dacă adunarea semnăturilor şi ratificarea lor a fost atât de grea în vremuri când exista un pericol de război între noi şi Rusia, un

pericol comunist pentru Europa întreagă şi relaţii abia schiţate între ţările din Occident şi Moscova — cu cât ar fi mai anevoioasă acum când Franţa s-ar sfii să jignească Sovietele, când propria noastră prietenie cu ele ne-ar împiedica să invocăm pericolul unui război şi când pericolul comunist nu mai sperie pe nimeni. Şi dacă Franţa n-ar semna din nou protocolul nostru, putem fi siguri că nimeni nu l-ar semna.

Oricât ar fi de tare argumentul Basarabiei, o convenţie care ar permite trupelor ruseşti să calce teritoriul nostru nu e o simplă glumă, şi chestiunea trebuie învârtită pe toate părţile şi examinată pe îndelete.

Cererea Rusiei pare întemeiată pe cele două tratate de asistenţă mutuală încheiate de Soviete cu Franţa şi cu Cehoslovacia. Planul iniţial al Franţei a fost încheierea unui pact de asistenţă mutuală între dânsa, Germania şi Rusia. Germania n-a vrut însă să subscrie, aşa încât în realitate pactul de asistenţă *mutuală* în trei, a devenit *un tratat de alianţă* în doi, împotriva Germaniei, deşi s-a rezervat acesteia posibilitatea să adereze când va voi la pactul franco-rus. Până la semnătura puţin probabilă — a Germaniei, pactul franco-rus rămâne însă un tratat de alianţă împotriva Germaniei. La acest pact a aderat ulterior Cehoslovacia. Rusia declară însă că pactul ei cu Franţa şi cu Cehoslovacia rămâne inoperant cât timp nu aderă la el şi România, fiindcă altfel forţele sovietice nu pot ajunge până la frontiera germană. De aci insistenţele puse de Litvinov pe lângă Titulescu, de aci zorul lui Beneş să ne obţină iscălitura. Cehoslovacia, în frica sa de un atac german a şi consimţit la organizarea unei baze aeriene sovietice pe teritoriul ei. Rezultatul imediat a fost vizita lui Gömbös la Berlin unde s-a negociat instalarea unei baze aviatice germane în Ungaria...

Polonia este foarte nemulţumită de toate aceste pertractări şi tractări şi după câte spune Arcizewski *ar merge până la denunţarea alianţei cu noi dacă am semna proiectata convenţie militară cu Rusia*. Ministrul Poloniei pare să nu fi cunoscut chestiunea cu Basarabia, mai bine zis cu recunoaşterea Basarabiei, şi a părut impresionat când i-am spus-o. „Desigur, mi-a spus dânsul, Polonia nu poate să nu recunoască importanţa acestei clauze pentru aliata ei România, şi problema trebuie examinată şi din acest punct de vedere. Ceea ce ne supără la Varşovia e că România nu stă de vorbă cu noi, nu se consultă şi cu noi — cum ar trebui între doi aliaţi cu interese atât de înrudite — ci dimpotrivă, nu face prin ministrul său de externe, decât să ne ponegrească, să ne insulte şi să ne evite. Afirmaţia pe care mi-a făcut-o Regele că până acum nimic nu este semnat nu infirmă reproşurile pe care ne credem în drept

să le adresăm d-lui Titulescu. Faptul că convenția n-ar atinge interesele Poloniei, după cum mi-a declarat tot Majestatea Sa, să ne fie lăsat nouă să-l apreciem. Mi se spune că s-ar fi găsit *pentru liniștirea noastră*, o formulă minunată: pactul n-ar fi aplicabil decât în cazul în care Cehoslovacia ar fi atacată *de Ungaria!* Parcă se poate concepe un atac *independent* al Ungariei! De fapt, la cel mai mic gest al Germaniei împotriva Cehoslovaciei, aceasta va putea provoca ea însăși un cât de mic incident de frontieră cu Ungaria și chema forțele sovietice în ajutor. Iar Polonia se va afla întotdeauna amenințată din două părți de ruși!"

Am spus lui Arcizewski că nu pot judeca o situație până ce nu am toate datele. Aștept sosirea lui Titulescu, care mă va pune desigur în curent cu toate, și atunci sunt gata să reiau conversația pe care cu tot regretul trebuie să o întrerup azi. Am adăugat că nici un om politic nu va privi la noi cu ochi buni autorizarea trupelor sovietice de a călca pe teritoriul românesc, dar că problema Basarabiei și eventualitatea recunoașterii alipirii ei de către Soviete, nu poate fi trecută nici ea cu vederea.

Arcizewski mi-a mai povestit că Regele l-a primit cu cuvintele: „De ce nu dați agrementul pentru Vișoianu? Un agrement se dă sau se refuză, dar nu se tărăgănește" — „Sire agrementul este dat și comunicat de o lună, mă mir că Majestatea Voastră nu o știe, poate că dl. Titulescu are un anumit interes să creeze o anumită atmosferă". — „Nu știu nimic, a replicat Regele, în tot cazul *nu trebuie ca Titulescu să poată zice că i s-au pus bețe în roate în politica lui*". — „Interesant nu-i așa?" îmi șoptește trimisul Poloniei, care-mi mai descrie marea atenție pe care i-a dat-o Regele când i-a vorbit de scăderea acțiunilor lui Titulescu la Paris. E o mare cutră și Arcizewski ăsta.

8 octombrie. — Pangal a văzut ieri pe dr. Angelescu pe care l-a pus în curent cu cele 250 milioane ce i le contestă Victor Antonescu. Furia d-rului Angelescu, abia sosit de la Viena și în necunoștință de tot ce s-a învârtit pe aici. A declarat lui Pangal că nici 2 milioane jumătate nu cedează, că mai bine demisionează etc. etc., cântec cunoscut. Și a mai adăugat că n-a văzut decât în treacăt pe Tătărescu care i-ar fi spus: „Am o nuvelă bună și una rea să-ți comunic. Cea bună e că stăm cât se poate de bine cu Regele, așa încât din acest punct de vedere guvernarea noastră mai departe e asigurată — cea rea, e că trebuie numaidecât să găsim 3 miliarde pentru armată; dacă nu le găsim trebuie să plecăm!"

Concluzia lui Angelescu: „Nu mai pricep nimic" va fi și a mea.

Nicu Greceanu îmi povestește dedesubturile afacerii de la Constanța — consolidarea malului, acordată împotriva bunului simț și bunelor socoteli, lui Ioanovici. Acest Ioanovici are de soție pe fiica lui Cartamischef[1] fostul consul general rus la Galați, pe vremea războiului, femeie una și jumătate, și cea mai bună prietenă a d-nei Șeptilici care la rândul ei e cea mai bună prietenă a Lupeascăi. Lupeasca a pus pe Gavrilă Marinescu înainte și a împins cât a putut — probabil că i s-a dat o parte din beneficii, care în condițiile consimțite de Primăria Constanța lui Ioanovici, sunt enorme. *Universul* face campanie zilnică pe această chestiune. E probabil că concesia va fi anulată, și că o nouă licitație se va face.

Altă porcărie, pe care același Ioanovici o face cu Tabacovici de data asta. S-a făcut un deviz de 200 milioane pentru construcția unui palat destinat administrațiilor C.F.R., un palat ce urmează să fie ridicat în fața Gării de Nord pe terenul ocupat odinioară de dărâmatele Ateliere Centrale. Deocamdată Tabacovici dă lui Ioanovici lucrări cu țârâita: debleiarea terenului, nivelarea lui — lucrări pe care le dă prin bună învoială, fără licitație. Prețurile unitare ale lucrărilor efectuate de Ioanovici sunt atât de ridicate, încât antreprenorul a câștigat și câștigă milioane pe care le împarte de altminteri cu Tabacovici. E probabil că Ioanovici va pune mâna și pe construcția întregului palat. Acolo, specialiștii prevăd un beneficiu de cel puțin 100 milioane pentru asociația Tabacovici-Ioanovici, căci deși devizul construcției e de 200 milioane se vor cheltui probabil 600.

Un alt gheșeft pus la cale, de Bejan (subsecretar de Stat) de data asta: comanda măștilor împotriva gazelor. Cele mai bune măști din cele experimentate, sunt măștile poloneze. Cu același preț ca acestea se vor cumpăra măști franceze, mult mai proaste, dar cu un comision de 35% care se va împărți între Bejan și șmecherii de la Ministerul Apărării Naționale.

10 octombrie. — Citta Davila, distinsul nostru ministru la Washington a oferit ieri un prânz de vreo 50 tacâmuri d-lui și d-nei Harrison. Harrison a fost numit de curând ministru al Statelor Unite la București, și pare un om foarte cumsecade, ca și soția lui. Sunt amândoi simpatici și hotărâți să reia tradiția de pe vremea lui Jay, căci de atunci America n-a mai fost reprezentată în societatea înaltă a Bucureștilor. Wilson era „homme du monde", da dineuri bune, dar nefiind însurat, nu juca un rol prea însemnat în această societate. La masa de aseară, în afară de perechea Harrison, Davila invitase numai români, printre care dr. An-

[1] Vezi Amintirile mele, Partea a V-a (în ediția noastră, vol. III, pag. 147-148 — *notă St.N.*).

gelescu şi dr. Costinescu, miniştri, Savel Rădulescu — care făcea pe stăpâna casei — Iunian, Oct. Goga, Madgearu, Gafencu, Ion Mitilineu, Stelian Popeşte, Mocioni, Elena Perticari, Simky Lahovari, Irina Procopiu şi câteva paţachine. Purtam Cordonul Serviciului Credincios şi la butonieră Crucea de Malta. Madgearu mă întreabă uitându-se la butoniera mea, ce este „aia". I-am răspuns: „E Malta", şi punând mâna pe Cordonul meu am adăugat: „şi asta e balta!"

— La Geneva, comedia continuă. Ieri s-a întrunit Adunarea Societăţii pentru a lua cunoştinţă de decizia Consiliului şi a decide. Prezidează Beneş, drotoşul. Geneva e la grea încercare: nu vrea să piardă nici autoritatea Instituţiei, nici pe Italia ca membră. Se caută o formulă pentru sancţiuni care să satisfacă ambiţia pactiştilor, şi să fie acceptată şi de Italia, ca să nu plece trântind uşile.

11 octombrie. — Zvonurile de criză se înteţesc atât încât aproape îmi vine să cred şi mie că Guvernul se duce.

— Telegramele de azi-dimineaţă ne aduc vestea unei adevărate lovituri de Stat în Grecia. O delegaţie de generali şi amirali s-a prezentat lui Tsaldaris şi i-au cerut să demisioneze în vederea proclamării *imediate* a Monarhiei. Tsaldaris a convocat Consiliul de Miniştri — şi s-a supus. Generalul Condylis s-a proclamat singur Preşedinte al Consiliului, a format un Minister cu Theotakis la externe şi cu generali, a convocat Adunarea Naţională (Camera) şi i-a cerut să voteze imediata schimbare de regim. Camera s-a întrunit aseară la ora 18 (6 seara): Tsaldaris a declarat că este pentru Monarhie, dar pentru o monarhie restabilită prin voinţa poporului liber exprimată, iar nu printr-o lovitură de Stat datorită câtorva ofiţeri. Generalul Condylis a declarat că situaţia nu mai permite tergiversarea şi aşteptarea rezultatului unui plebiscit. Tsaldaris şi cu partidul său au părăsit Camera. Deputaţii rămaşi au votat prin aclamaţie desfiinţarea Republicii, repunerea în vigoare a Constituţiei din 1911, fixarea plebiscitului la 3 noiembrie şi au proclamat pe generalul Condylis Regent al Regatului, până la sosirea Regelui George, care nu e probabilă înaintea plebiscitului. Şedinţa Camerei s-a ridicat la orele 19,50. În Atena şi în toată Grecia mare entuziasm. Cât va ţine?

— La Geneva, Adunarea a votat rezoluţia propusă de comitetul de 5. Italia este prin urmare declarată agresoare şi cade sub aplicarea sancţiunilor de la art. 16 al Pactului. Au votat contra Italiei toţi afară de Ausria şi Ungaria, care s-au abţinut. Adunarea a numit însă o comisie (câte un reprezentant de naţie membră în Societate, afară de cele două beligerante) pentru coordonarea măsurilor economice şi financiare de luat. Va trebui menajată şi capra şi varza: şi prestigiul Societăţii Naţiunii va trebui salvat, şi Italia împiedicată de a părăsi Societatea — se va ajunge prin urmare la măsuri anodine.

12 octombrie. — Informatorul meu secret, confidentul Regelui pe care harul lui Dumnezeu *ni* l-a hărăzit, îmi transmite o serie de informaţii senzaţionale:

Pe planul politic: Nimic nu s-a schimbat în proiectele Regelui (a se vedea însemnările mele din 22 şi din 30 septembrie). După 16 octombrie, Regele va provoca criza de Guvern, probabil prin demisia d-rului Angelescu. Rodomontadele lui Tătărescu (după ultimul Consiliu, întrebat de gazetari asupra soartei Guvernului a răspuns din nou: „beton armat!") nu au alt scop decât să arunce praf în ochii opoziţiei şi să intimideze pe Rege. Acesta lucrează atât de ermetic în vederea schimbării viitoare de Guvern, încât nu pune *pe nimeni* în confidenţa lui şi nu primeşte tocmai pe acei oameni cu care vrea să constituie Guvernul. Astfel Banu, care fusese duminica trecută chemat la Sinaia, n-a mai fost primit ca să nu dea de bănuit că Regele plămădeşte ceva cu dânsul (în realitate se gândeşte şi la Banu pentru viitorul Guvern). Din cauza acestui ermetism, se poate ca şi Tătărescu să nu ştie nimic despre schimbarea proiectată (vorbeşte tot informatorul meu). Faptul că a primit pe Tilea trebuie interpretat în sensul că Vaida nu va face parte din viitoarea combinaţie (pentru Vaida ca şi pentru Goga, Regele se teme de presa străină şi de finanţa internaţională). Singura modificare în planurile Regelui ar fi că acum ezită să pună în capul Guvernului pe Mironescu, fiindcă pe de o parte n-ar fi sigur că e în stare să facă faţă agitatorilor din partide, iar pe de alta îi e frică că m-ar contracara pe mine în planurile mele financiare (!!! ce am trăit să aud!). Se gândeşte să-mi încredinţeze mie Preşedinţia de la început (în concepţia anterioară s-ar fi constituit un prim Minister „de alegeri" cu Mironescu în cap, şi după alegeri unul definitiv sub preşedinţia mea) şi în Guvern ar mai intra Mironescu, dr. Angelescu, Costăchescu, Banu, Potârcă etc. cu un ministru de interne neutru, care ar face însă alegeri „pentru mine". N-aş fi dat un minut atenţie stimatului informator, dacă nu mi-ar fi adus acum trei săptămâni, tot el, vestea că Regele va proceda la „consultări" cu diverşi oameni politici, după 16 octombrie. Atunci, nimeni, dar absolut nimeni, nu bănuia aşa ceva — or, azi lucrul este confirmat de toate gazetele şi chiar Tătărescu a mărturisit că Regele „va chema şefii opoziţiei

ca să-i domolească și să le mai insufle ceva răbdare". Un adevărat basm; peste câteva zile se va vedea ce va ieși dintr-însul.

Pe planul familial: Și mai extraordinar — stimatul informator crede a ști că împăcarea între Regele Carol și Principesa Elena se va face în curând sub auspiciile Reginei Maria. Lupeasca va fi expediată în străinătate cu Murdăreanu. D-rul Angelescu ar fi avut, când a fost la Viena, o lungă conversație cu mătușa Principesei Elena, soția amiralului Joanidis, care a convins pe Elena. Arhiducesa Ileana, care a fost la Florența va sosi zilele acestea la București cu ramura de măslin. Principesa Elena însăși ar veni în țară pentru serbarea aniversării de 60 ani a Reginei, la 29 octombrie. Regele vrea să sărbătorească pe Regina, cu mare alai, la această dată. A poftit și pe Regina Marioara a Serbiei. Serbările se vor face la Sinaia. Regina e profund mișcată de atențiile Regelui. Scriu și-mi pare că visez. Nu cred nimic din câte-mi spune informatorul meu, dar le notez aici, fiindcă omul e prea serios. De altminteri, oamenii Curții sunt misterioși, și Mocsoni mă întreba zilele trecute dacă știu ceva despre un proiect de căsătorie al Regelui.

La toate mă aștept din partea Regelui, numai la despărțirea lui de Lupeasca — nu.

13 octombrie. — În legătură cu cele însemnate ieri „pe planul familial":

Pierredon, ministrul Maltei a sosit ieri de la Paris împreună cu consilierul lui Em. de La Rochefoucault. Ei povestesc că acum în urmă au primit într-o zi vizita lui Murdăreanu, care le-a spus că era la Paris împreună cu d-na Lupescu, care călătorește sub numele de mme. Lorentz. Se vede că din această cauză i se pierduse urma în țară: erau unii care pretindeau chiar că era ascunsă la Poiana, la Guță Tătărescu! Murdăreanu a dat să înțeleagă lui Pierredon că ar face bine să o invite, pe Alteța Sa Duduia! Pierredon s-a executat, dar cum nici d-na de Pierredon, nici d-na de La Rochefoucault nu erau la Paris (??) a invitat-o la Cyro's, împreună cu Murdăreanu și cu pictorul spaniol Bertram Massès.[1] Prin acesta din urmă foarte legat cu Lupeasca, Pierredon a aflat: 1) Că Lupeasca telefonează de două ori pe zi Regelui; 2) că „amuseurul" ei în Paris este actualmente Auschnitt (Max); 3) că peste câteva zile se înapoiază la Sinaia și în fine 4) *că va veni să petreacă două luni la iarnă în Franța*, într-o vilă care-i aparține.

Concluzie: Duduia for ever! Trăiască România Mare!

[1] Foarte la modă, în momentul de față la Paris Bertram Massès ar vrea să facă portretul Lupeascăi — pentru bani mulți — și al Regelui Carol, pentru reclamă.

14 octombrie. — Ieri după terminarea manevrelor și defilare, la masa Regală a luat cuvântul Tătărescu, îmbrăcat în maioraș, și a trâmbițat un discurs pentru țară. E momentul armatei, a declarat. Gorjănia Sa, Guvernul a dat tot ce a putut armatei, chiar în zilele trecute s-au luat noi dispoziții ca să se mai dea. Țara va trebui însă să mai consimtă mari sacrificii pentru apărarea ei, și patati și patata. După ce a tăcut sonorul, a luat cuvântul Regele și a ridicat întâi paharul pentru oaspeții străini, mulțumindu-le că au venit să asiste la manevre — apoi a vorbit lung numai de armată, de făgăduiala lui de acum patru ani să o înzestreze cu ce-i trebuie, de sforțările pe care le-a făcut ca să-și țină cuvântul. A putut să și-l țină până în oarecare măsură, dar nu cum ar fi vrut. Mai are de făcut. Sculele nu sunt însă totul într-o armată. Mai trebuie și sufletul: unirea, disciplina și încrederea. A terminat făcând un călduros apel armatei să fie strâns unită în jurul Regelui său și să-l ajute să-și îndeplinească datoria. *Despre Guvern nici un singur cuvânt. Nici măcar o vorbă de mulțumire pentru eforturile enumerate de sonorul maioraș.* Să fie un semn că sfârșitul domniei lui Tătărescu se apropie?

— C. Radovici vine să-mi spună că știe el sigur că Regele se însoară cu Principesa de Mecklemburg!

Informatorul meu secret care în ziua de 12 îmi aducea știrea împăcării Regelui cu Principesa Elena vine azi să-mi spună că informația lui a fost greșită. Dar și dânsul îmi pomenește de probabilitatea căsătoriei Regelui cu o Ducesă de Mecklemburg!!! Probabil că peste câteva zile va veni să-mi spună că și această informație a fost greșită!

17 octombrie. — N-a venit informatorul meu să-mi dea dezmințire, dar a dat-o ieri Guvernul, după Consiliul de Miniștri, în comunicat. E de nepriceput cum Guvernul n-a dezmințit de mai multă vreme deja toate aceste zvonuri matrimoniale în jurul Regelui, zvonuri care nu fac decât să pună mai mult în relief legătura lui cu Lupeasca. Afară dacă tocmai Guvernul e izvorul știrilor fanteziste, ceea ce se poate foarte bine. *Universul* de azi îl acuză pe față.

— Pare că suntem într-adevăr în plină criză. Alaltăieri, dr. Angelescu a spus confidențial lui Pangal că Tătărescu l-a prevenit „că situația Guvernului s-a îngreunat și sunt 90% șanse să plecăm". E prima mărturisire de acest gen a omului cu „betonul armat". Ieri seară am văzut eu, la Cina, pe Angelescu înapoiat de la Sinaia. Bietul om părea nedumerit. Regele i-a părut *nelămurit*, că n-ar avea încă o formulă. Poate fiindcă formula Regelui nu e cu Angelescu și nu voia să i-o spună. Regele i-a

cerut să vină să-i vorbească zilele astea, ieri era prea multă lume (aniversarea Majestăţii Sale) şi n-au putut vorbi mult singuri.

— Alaltăieri, am fost cu Citta Davila la Finanţe să rog ceva pe Antonescu. Ilustrul Victor m-a luat la o parte: „Ce mai e nou? Ce crezi că se întâmplă?" — „Unde? În Abisinia?" — „Ei, în Abisinia! Aici la noi în politică!" — „Păi pe mine mă întrebi? Eu ar trebui să te întreb pe d-ta că doar eşti Guvern!" — „Da, conchide Antonescu, aşa ar trebui să fie dar d-ta le învârteşti toate!" Notez această conversaţie ca una din miile de păreri, şi de data asta emanând de la un membru al Guvernului, că eu duc firul intrigilor politice menite să răstoarne pe Tătărescu. Toată lumea crede că mă agit, pe când eu nu mă mişc şi toată lumea e convinsă că eu sunt acela care voi succeda lui Tătărescu, când eu nu ştiu nimic. Aşa, tot alaltăieri la o şedinţă a Consiliului de Administraţie la Banca de Credit, sunt întâmpinat de dumnealor domnii Gouin şi Laporte, consilieri francezi sosiţi din Paris, cu felicitări. Întrebându-i pentru ce, îmi răspund cu surâsul oamenilor care ştiu ceva, că se bucură foarte mult că voi fi ministru de finanţe. Ştiau ei iarăşi ce nu ştiam eu!

De când fac politică n-am mai pomenit un asemenea ritm de criză. Căci criză e, nu încape îndoială. Dar până acum, de obicei, când sosea criza — şi urma să joc şi eu un rol în dezlegarea ei, mă chema Regele şi se sfătuia cu mine. Când nu mă chema pe mine, chema pe altul. Acum nu se sfătuieşte cu nimeni, nimeni nu ştie nimic din planurile lui. Pare că vrea să ne pună pe toţi în faţa unui fapt îndeplinit. În faţa căruia?

— Ieri, fiind aniversarea a 42 ani de la naşterea Regelui, mare dejun la Sinaia — familia, Guvernul şi Pierredon, ministrul Maltei, cu tovarăşul său La Rochefoucault care aduceau Reginei Maria şi Principelui Nicolae însemnele Ordinului. În timpul mesei Zwidenek aşezat lângă La Rochefoucault spune acestuia că Regina ar dori să poftească pe dl. şi d-na de Pierredon şi pe dânsul la Balcic şi-l întreabă dacă pot veni. La Rochefoucault consultă după dejun pe Pierredon, care primeşte şi Regina le face imediat invitaţia care e acceptată cu recunoştinţă. Zwidenek merge cu La Rochefoucault la Murdăreanu ca să aranjeze plecarea şi vagonul. Acesta se scuză un moment, dispare, şi înapoindu-se ia la o parte pe La Rochefoucault şi îi comunică că M.S. Regele îi roagă să nu meargă la Balcic! Capul maltezilor, care nu mai pricep nimic! Regele i-a rugat să decoreze pe Regină, şi a insistat luni de zile până s-a putut trece peste dificultăţile de religie (Regina e protestantă), Regele părea tot timpul dejunului plin de afabilitate pentru Mumă-Sa, şi tocmai Regele să pună la cale un adevărat afront faţă de o femeie care nu-l merita? Maltezii au venit să mă întrebe ce să facă. I-am sfătuit să găsească un pretext şi să plece la Paris înainte de ziua fixată pentru Balcic, căci altfel se va deschide iar războiul între Rege şi Regina Maria.

— Aseară prânz la Cina oferit de Societatea Bancară lui Gutmann. Am avut plăcerea să aud pe dl. Victor Slăvescu fost ministru de finanţe liberal şi pe dl. Virgil Madgearu fost ministru de finanţe ţărănist, declarând că singura soluţie a greutăţilor în care ne încurcăm e lichidarea trecutului, şi că „d-ta ai avut dreptate, Coane Costică!"

— Ministerul de Externe a publicat ieri un comunicat prin care neagă că ar fi existat vreodată negocieri între noi şi Soviete pentru încheierea unui pact de asistenţă mutuală sau vreunei convenţii militare. Făţărnicia şi neruşinarea ar trebui să aibă şi ele o limită.

18 octombrie. — Scanavi îmi povesteşte istorioarele lui Hefter, omul zilei de câtva timp. Hefter redivivus scoate de la 15 octombrie *Le Moment,* gazetă franţuzească ce a apărut timp de 3 ani la Geneva până la expulzarea proprietarului ei din Elveţia, şi care va apărea de acum înainte la Bucureşti. Acum opt zile *Universul* a început o campanie turbată împotriva „escrocului şi vândutului din timpul războiului". Trei zile de-a rândul foaia lui Popeşte a consacrat câte o coloană–două de înjurături „escrocului" — şi apoi deodată a tăcut. Rugasem pe Scanavi să treacă pe la mine ca să-mi explice cum tipografia de la Muntele de Pietate, care trebuia să fie a lui a devenit proprietatea lui Hefter. Chestiunea mă interesa fiindcă acesta a angajat la tipografie şi la gazetă mai multe persoane înscrise în *Uniunea Agrară.* Scanavi a venit azi şi mi-a povestit următoarele:

„Nu ştiu pentru ce a fost expulzat Hefter din Franţa dar presupunm că tot după cererea lui Titulescu. În tot cazul după cererea lui din Elveţia. Guvernul federal a dat ca motiv al expulzării un articol al lui Hefter împotriva lui Dollfus. Acest articol a fost numai un pretext. În realitate, când Puiu Dumitrescu a venit la Geneva şi înjura pe Rege de dimineaţa până seara în tovărăşia lui Titulescu, Hefter a luat apărarea Regelui şi a înjurat pe Titulescu care a intervenit atunci la Berna şi a obţinut expulzarea lui Hefter, fără ca el, Titulescu, să apară în operaţie. Expulzat din Elveţia, Hefter — care e plin de bani — s-a hotărât să vină în România şi să întemeieze o societate de editură cu o tipografie modernă. Cum a sosit la Bucureşti a fost luat în primire de prietenii lui Maniu care l-au dus la şeful lor, gata să-l primească în slujba ideilor lui. Am pus pe Rege în curent (Scanavi vorbeşte) cu întreaga situaţie, şi Regele m-a autorizat să iau contact şi să mă înţeleg cu omul care

luase la Geneva partea sa împotriva lui Titulescu. Ar fi fost şi imoral ca Dinastia să lase să cadă pe cel ce suferise expulzarea din Elveţia din cauza devotamentului său pentru dânsa (!!!). M-am înţeles cu Hefter şi am legat agenţia mea de informaţii[1] de societatea lui de editură. Am pus totul în slujba Regelui". — Eu: „De ce nu mi-ai spus de astă primăvară că combinaţia d-tale era cu Hefter?" — El: „Eu cred că v-am spus-o, dar dacă nu v-am spus-o e probabil fiindcă credeam că eraţi în curent. Când s-a făcut societatea (toate au fost puse la punct, şi contractele mele cu presa franceză au fost încheiate în dosul lui Titulescu, care fiind foarte ocupat cu Înţelegerea Balcanică şi cu atâtea chestiuni mari, n-a prins de veste despre nimic) trebuia să iau eu preşedinţia Consiliului de Administraţiei. Titulescu s-a făcut foc. Cum? Expulzase pe Hefter din Elveţia şi iată-l că venea să-şi bată joc de el, în România, sub auspiciile oamenilor Regelui şi Familiei Regale? A ţipat atât încât Regele m-a rugat să renunţ pentru moment la această preşedinţie. Locul a rămas vacant". Eu: „Dar pentru ce a amuţit campania lui Popeşte?" — El: „După articolul lui Hefter prin care-l ameninţa cu publicarea unor documente dezagreabile şi după ce a aflat de legăturile *Momentului,* Popeştele a trimis pe ginere-său la Hefter şi pacea s-a făcut în cinci minute. O să vezi ce bine o să meargă *Le Moment.* Am angajat pe Tisserand, care în timpul războiului a dirijat propaganda franceză. Avem şi pe Mic Catargi (la mouche à merde) foarte pricepută şi dânsa. Titulescu mi-a oferit să-mi subvenţioneze agenţia telegrafică cu 2 1/2 milioane. Am refuzat. Vreau să rămân independent şi faţă de Ministerul de Externe şi faţă de oamenii politici".

Dixit, şi zvelt şi elegant, într-un delicios costum englezesc — şambelanul Reginei Elisabeta m-a părăsit plin de condescendenţă şi pe jumătate înnebunit de mărimile la care a ajuns.

— Cecropide s-a întors de la Atena. — Povesteşte că nu sunt în Grecia mai mult de 30% monarhişti. Toţi intelectualii şi tineretul — republicani şi venizelişti. Toată mişcarea ar fi opera lui Condylis şi a găştii lui. Dacă o fi aşa, situaţia Regelui George e tristă. Cecropide mai spune că înşişi monarhiştii nu vor decât pe Regele George şi pe frate-său, Principele Paul, ca moştenitori. Pe nici unii din ceilalţi Prinţi ai Familiei Regale. Gaşca Regală a rămas odioasă.

[1] Care?

Pierredon, de data asta cu mme. de Pierredon şi La Rochefoucault au dejunat ieri la Foişor, poftiţi de Rege. Miercuri fuseseră invitaţi numai pentru remiterea decoraţiilor Reginei, Prinţului Frederic de Hohenzollern şi Co. Ieri dejun „pour causer". În afară de ei nu mai era decât perechea Hohenzollern, Urdăreanu şi aghiotantul de serviciu. După dejun Regele a luat la o parte pe Pierredon şi au vorbit mai întâi de afacerile ordinului. Majestatea Sa a consimţit ca primii cavaleri de onoare şi devoţiune să fie patru: eu, G.V. Bibescu, Stârcea şi Pangal şi a cerut să fie consultat pentru orice numire mai departe. Apoi, Regele a întrebat pe Pierredon despre cele ce se petrec în Franţa şi în Italia. Jenat — fiindcă e prost şi timid — Pierredon a răspuns că probabil Majestatea Sa e mai bine informată decât el, prin Titulescu. „Titulescu ne me dit rien." — „Pourtant il est au premier plan, à Genève, pour être informé." — „Titulescu fait à Genève sa politique. Moi je n-en sais rien." Această conversaţie raportată de Pierredon lui Pangal dovedeşte că tensiunea e mare între Titulescu şi Suveran şi confirmă impresia care mi-a rămas de pe urma conversaţiei de ieri cu Scanavi.

Nu terminasem aceste rânduri şi iată informatorul meu secret care mă vesteşte că Titulescu şi-a dat demisia. Oficial, sau în public, nu se ştie nimic. Tot informatorul meu îmi comunică că criza e iminentă şi că Regele a lansat deja două convocări pentru consultările anunţate, care ar începe luni. Eu îmi văd de treabă şi plec la Constanţa, unde am mâine un congres al Uniunii Agrare, organizaţia locală.

21 octombrie. — Petrecut ziua de ieri la Constanţa unde s-a ţinut congresul anual al Uniunii Agrare. Congresul a fost foarte reuşit. În cuvântarea mea, n-am putut să las fără replică rechizitoriul făcut acum o lună, tot la Constanţa, de către Tătărescu şi să nu mă ocup şi de certificatele de bună purtare distribuite de dânsul cu acest prilej. A plăcut mai ales partea consacrată lui Mihalache şi lui Maniu. Despre Mihalache am spus între altele că *vorbeşte* frumos în opoziţie şi *drege* prost la Guvern şi că în consecinţă trebuie lăsat în perpetuă opoziţie, să vorbească. Despre Maniu am amintit că se aseamănă prin anumite puncte cu Isus Christos, de care se deosebeşte prin altele. Între Romul Boilă şi Aurel Dobrescu e ca Christos răstignit între doi tâlhari şi tot ca Christos a înviat pe Lazăr. Dar n-a avut parte de un apostol ca Paul care să-i concretizeze doctrina, aşa încât vedeniile lui rămân în văzduh şi nu ating pământul. Am mai înşirat verzi şi uscate sfârşind, după placul oamenilor, cu aluzii la o „proximă" guvernare, proximă fiindcă aşa o vor *logica* şi *dreptatea!* (Paşte murgule!) A început să mi se urască şi cu meseria asta!

Înapoiat azi-dimineață la București mi se confirmă știrea demisiei lui Titulescu motivată prin ultimul comunicat dat de Guvern în chestiunea negocierilor cu Sovietele, comunicat prin care se negau pur și simplu aceste negocieri, și pentru publicarea căruia nici Titulescu, nici omul lui, Savel Rădulescu, nu au fost consultați.

— Nae Ionescu îmi povestește cu verva lui obișnuită câteva istorioare picante.

Una, din vremea când era prieten încă cu Regele și cu Duduia. Într-o seară, jucau cărți *în intimitate*. Deodată Duduia începe să chiraie și să-și frece o gleznă. „Ce mai ai?" o întreabă plictisit Carol. „Mă doare" și deodată își ridică picioarele pe masă și adresându-se Regelui: „Pupi!" Și mai plictisită Majestatea Sa s-a aplecat și a făcut „pupi" cum i se poruncise. Altă dată Duduia ceruse Regelui nu mai știu ce serviciu care depindea de Prințul Nicolae. „Bine, îi răspunse Carol, am să vorbesc cu Nicky, tocmai vine mâine seară la masă la mine." — „Ce, la masă? Nu ți-am spus să nu-l mai inviți" și ca o furie Duduia se năpusti în triviale înjurături la adresa Prințului. „Nu vreau să-l vezi, nu vreau să-l primești, nu vreau să vorbești cu un porc care nu spune decât rău de mine! Nu vreau, nu vreau! Trebuie să-l decomanzi pentru mâine!" — „Bine, dar cum vrei..." — „Nu știu, trebuie să-l decomanzi, trebuie să-l decomanzi!" Și dulcea făptură nu-și dete pace până ce Regele n-a decomandat pe frate-său. Nae pretinde că Regele nu mai poate suferi pe Lupeasca, și el, Nae, nu-și dă seama prin ce mijloace femeia asta continuă să facă din Carol ce vrea. Regele însemnă tot ce i se întâmplă, tot ce vorbește cu fiecare. Lupeasca îi păstrează notițele. Să fie asta, se întreabă Nae? Tot Nae îmi mai povestește că Titulescu rechemat de Rege plecase zilele trecute din Geneva, dar abia plecat a telegrafiat că i s-a defectat vagonul și să i se trimită altul. Au vrut să-i trimită întâi vagonul lui Averescu, dar mareșalul a refuzat și atunci s-a recurs la Prezan care a dat pe al lui. Dar până să vină vagonul, Titulescu s-a întors la Geneva, cu atât mai multă plăcere cu cât vagonul lui nu avea nici un defect. Nae continuă să nu poată suferi pe Titulescu, și povestește, povestește...

Povestește că Garda de Fier s-a introdus atât de bine în Ardeal în cursul verii, că este acum partidul cel mai tare, peste munți.

Povestește că tot Garda de Fier e aceea care ne va scăpa și de pungași și de proști și de toată lifta care împreună cu Regele și în jurul lui jefuiește țara. Povestește că nu crede într-o apropiată schimbare de Guvern; Regele a găsit în fine „oameni care-l înțeleg" — de ce i-ar schimba?

Povestește despre nemaipomenitele abuzuri de la Fundațiile Regale și de ușurința și de lichelismul cu care Guvernul actual a umplut aceste inutile instituții cu bani. Fundațiile jonglează cu zeci de milioane, venituri de la cinematografe, venitul de la loterie (bani luați de la tuberculoși), venituri din toate părțile. Povestește în fine cum și-a bătut joc de el scârba de Titeanu, care a împiedicat pe generalul Prodan să-i dea voie să-și scoată gazetele, sub pretextul că el Nae Ionescu era omul lui Boilă și prin urmare al lui Maniu!!!

Am avut impresia din toate câte mi le-a spus (mi-a povestit un ceas și jumătate) că amicul meu Nae Ionescu nu mai era „à la page".

23 octombrie. — A apărut în *Monitorul* de ieri marea mișcare în diplomație prin care Titulescu, care a înnebunit de tot, numește miniștri în Chile, în Mexic, în Iran (Persia). Inefabilul Jean Th. Florescu este numit ministru la Madrid. Se pregătesc zile vesele pentru spanioli. Probabil că Jean Th. se va plimba în Madrid în costum de toreador.

— Șoneriu înapoiat de la Paris, îmi povestește că la ducere a făcut drumul cu Lupeasca. Murdăreanu s-a urcat în Orient-Express la Sinaia, iar Lupeasca pentru care Orient-Expressul a fost oprit într-adins, s-a urcat la Timișul de Sus, unde a fost adusă în automobil de însuși Regele. După ce a plecat trenul, din vagon și din automobil, amanții regali își fluturau batistele cu drag. Acestea se întâmplau pe când „zvonurile" din București trimiteau pe Lupeasca în surghiun și căsătoreau pe Rege cu tot felul de ibovnice.

— Asistat aseară la conferința lui Paul Reynaud, devalorizatorul. Conferință slabă. Față de articolele și discursurile lui din Camera franceză — o decepție. În cursul după-amiezii luasem ceaiul cu dânsul la Gafencu. Am văzut cu acest prilej cea mai frumoasă casă din București. Auzisem mult vorbindu-se despre ea, dar aci n-am avut nici o decepție.

— Primesc vizita lui Guränescu, ministrul nostru la Belgrad care-mi dă câteva informații interesante. În Iugoslavia e o tendință generală de slăbire a legăturilor cu Franța și o evoluție spre Anglia. Dintre cei trei Regenți, cei doi civili sunt nuli și nu contează, iar Principele Paul crescut la Oxford, angloman până în vârful unghiilor neveste-sii, împinge cât poate în direcția Londrei. Asasinatul lui Alexandru, articolul 6 de la Stresa și mai ales înțelegerea franco-italiană au îndepărtat mult Iugoslavia de Franța. Germania pe de altă parte a făcut tot ce a putut ca să se apropie de Belgrad. Prezența lui Göring la înmormântarea Regelui

Alexandru, vizita lui mai târziu în Serbia, culanța nemților în afaceri au netezit mult drumul între Germania și Iugoslavia. Dar o înțelegere directă între ambele țări ar fi încă greu de realizat. Sârbii au priceput că drumul la Berlin duce prin Londra. Gurănescu spune mult bine de Stoiadinovici, care ca ministru de finanțe, deși foarte tânăr și neexperimentat (sub Pasici, avea 33 de ani) a negociat plata datoriilor sârbești în America și a obținut să fie plătite cu o reducere de 65% pe când ilustrul nostru Titulescu n-a obținut decât o reducere de 25%. Stoiadinovici, a cărui soție e germană (el e sârb din Serbia veche), lucrează și el la o apropiere cu Germania și e mult mai apropiat de Londra decât de Paris. Această politică a Prințului Paul mai e ajutată și de un agent englez foarte inteligent, Balfour (un nepot al cunoscutului om de Stat) consilier la Legația britanică din Belgrad și prieten intim al Prințului, cu care a fost coleg de clasă la Oxford.

În ceea ce privește relațiile cu Sovietele, Gurănescu e sigur că Iugoslavia nu le va relua, cu toate insistențele lui Beneș și ale lui Titulescu. Jeftici se angajase să le reia și căderea lui nu a fost străină și de ușurința cu care a luat acest angajament. În treacăt, Gurănescu tratează pe Jeftici de dobitoc și-l consideră definitiv culat în politică. Stoiadinovici dă între altele ca argument pentru refuzul lui și faptul că voiește să se întoarcă la libertățile constituționale și că fără cenzură și stare de asediu propaganda bolșevică ar putea fi periculoasă. De altminteri nici Franța nu prea mai insistă în direcția Sovietelor, și după cele constatate în mișcările de la Toulon și de la Brest și-a mai domolit simpatia pentru Moscova. Pactul de asistență franco-rus n-a fost ratificat până acum. Când Beneș și Titulescu spun că Franța îi împinge spre Moscova, mint. În realitate ei sunt aceia care au insistat ca Franța să iscălească pactul cu Sovietele, ca să poată și ei la rândul lor să încheie unul.

Gurănescu socotește poziția lui Stoiadinovici solidă. Pe generalul Jifkovici îl califică de brută. Ar fi un prost intrigant, care se sprijină numai pe trupele gărzii cantonate la Belgrad. Nu e adevărat că ar avea în mână întreaga armată. Stoiadinovici vrea să se cotorosească de el, și o va face dacă va sta destul la putere. Despre Perici, ministrul nou numit la București, Gurănescu spune că e o nulitate. Stoiadinovici voia să-l înlocuiască îndată ce a venit la putere. N-a făcut-o fiindcă Perici prea era numit de curând, și a vrut să evite comentarii. Dar zilele lui la București sunt numărate.

25 octombrie. — Unde am ajuns: Victor Antonescu (ministrul de finanțe) întâlnește nu știu unde pe Tabacovici (președintele consiliului

de administrație al Căilor Ferate) și îi spune că directorul contabilității C.F.R.-ului nu face două parale și că trebuie schimbat; „bine", îi răspunde Tabacovici „dar să așteptăm să se întoarcă, e dus în călătorie de nuntă". — „Da? se și însoară, călătorește domnul... dar pe cine a luat?" — „Pe fata lui Buchman" a lăsat neglijent să cadă marele șperțar de la C.F.R. —„Aoleo, a conchis Antonescu, cum să mă ating de el! Să mă ferească Dumnezeu!"

Acum zece ani, Buchman primea picioare în cur de la toată lumea. „Trăiască Regele în pace și onor", — vorba lui Hübsch, autorul imnului.

26 octombrie. — Din porcăriile regimului:

La contenciosul Capsului au venit actele pentru concesionarea vinderii lemnelor de foc din pădurile Statului unui domn inginer Brătescu. Acest Brătescu nu e rudă cu Zamfir Brătescu, fostul meu subsecretar de Stat la Finanțe, dar probabil cu Stelian Popește (*Universul*) a cărui soție e născută Brătescu. Condițiile concesiunii sunt: un preț de estimație foarte redus și beneficiile în două, jumătate Capsului și jumătate lui Brătescu. Contenciosul Capsului refuză să-și dea avizul și trimite afacerea, ca fiind de o anvergură prea mare, la contenciosul general al Ministerului... Sassu, care a aprobat afacerea e un om cinstit: ce presiuni formidabile trebuie să fi fost făcute asupra lui ca să-l aducă să semneze o asemenea învoială!

Alta. Deasupra cinematografului Trianon, pe Bulevardul Elisabeta s-a deschis o casă de joc cu firma *Moto-Club*. Patru indivizi s-au asociat și au pus fiecare câte 500 mii lei, drept capital inițial în schimbul a 25 puncte ce revin fiecăruia din beneficii. Unul din acești asociați e clientul amicului meu, August Filip, și i-a făcut confidențe, zilele trecute. Afacerea e fructuoasă, spunea individul, dar cere muncă multă și mari sacrificii. Fiecare din cei patru asociați fac cu schimbul, și unul trebuie să fie în permanență la local. În afară de amenajare au avut spese enorme. I-a impus fiscul la peste 3 milioane și ca să fie scăzuți la 1 milion și jumătate au trebuit să cedeze fiecare din asociați câte 4 puncte din beneficii, adică în total 16 unui subsecretar de Stat. Întrebat de Filip cine era subsecretarul, individul n-a vrut să spună la început, s-a codit, dar a sfârșit prin a mărturisi că era Titeanu[1]. Și a adăugat că mai plătesc 180 000 lei pe an societății de motorizare, *prezidată de Prințul Nicolae,* ca să poată întrebuința firma lor! Și mai dau și altele! Totuși beneficiul afacerii ar fi destul de important.

[1] Venit cu degetul în gură la Minister, Titeanu și-a clădit un block-haus și-a oferit vara trecută un premiu sportiv de 100 000 lei tineretului din județul Romanați.

— Ieri, cu Orient-Expressul au plecat maltezii, după ce ne-au pisat 10 zile. M-am dus la gară să duc o cutie de bomboane d-nei de Pierredon, ca să-l împac pe Pierredon, supărat foc fiindcă la dejunul pe care i l-am oferit am aşezat pe d'Ormesson înaintea lui, deşi mai nou. În realitate a fost din partea mea o eroare, am crezut pe d'Ormesson mai vechi. Pierredon şi-a imaginat însă că o făcusem dinadins, că-l tratasem nu în ministru al Ordinului Suveran de la Malta ci în supus francez. Pangal venise să mă pună în curent cu acest grav incident şi să mă roage să telefonez ofensatului maltez ca să-l împac. I-am telefonat dar am făcut mai mult, am mers şi la gară cu bomboane!

Această pereche de caraghioşi, Pierredon şi La Rochefoucault, sunt adevărate personaje de operetă. Pierredon e fiul lui Michel-Pacha, îmbogăţit peste măsură în Turcia, cu Farurile şi cu tot felul de pezevenglâcuri. Pierredon şi-a cumpărat titlul de conte de la Papa, căruia a făcut un dar destul de însemnat pentru a fi numit Pierredon (qui a fait *un don à Pierre*). Bătrânul Michel-Pacha trebuie să fi avut o avere imensă, căci a putut lua de nevastă o Principesă Mensdorf-Pouilly, din ilustra casă aliată cu Coburgii şi cu mai multe Familii Regale. Pierredon, care a luat de soţie o principesă de Polignac, ia văzul lumii prin rudeniile mumă-sii şi neveste-sii, despre care vorbeşte fiecăruia, când se prezintă. Prin mătuşile şi unchii pe care îi invocă, prin gradul său de bailli al Ordinului de Malta decorat cu Crucea de „Profès", cine nu-i ştie rosturile îl crede de neam mare. La început m-a înşelat şi pe mine. Nu e simpatic nimănui. Când a fost numit în ordinul de Malta, mai întâi cavaler, apoi ministru şi „Profès" au fost protestări unanime şi scandal mare. Marele Maestru a trimis pe toţi reclamanţii la plimbare spunându-le „Ordinul trebuie să trăiască şi n-are nimic; dvs. nu daţi un franc — ăsta plăteşte! Prin urmare îl ţin şi îl menţin!" Iniţiaţii povestesc că de când a intrat în Ordin, Pierredon a contribuit la cheltuieli *cu mai bine de 20 milioane franci.* Aşa cum e, a ajuns să fie tare şi mare în Consiliile Ordinului şi caută pe toate căile să-şi alcătuiască un trecut şi o tradiţie. Acum, de curând, un genealogist a descoperit că Michel-Pacha se trăgea dintr-un doge al Veneţiei, De Michele sau Michelli. Drept consecinţă, Pierredon a cumpărat la Veneţia un palazzo De Michelli, care l-a costat multe milioane.

La Rochefoucault, conte autentic el, deşi s-a căsătorit cu una din moştenitoarele „des Moulins de Corbeil", n-are sfanţ. El n-a avut niciodată nimic, şi averea neveste-sii a mâncat-o. Îl întreţine şi pe el Pierredon. Nimic mai nostim decât să auzi pe La Rochefoucault că e surmenat, că nu mai poate face faţă însărcinărilor primite, că nu mai ştie unde îi este capul, deşi singura lui treabă e să compună menu-urile dineurilor pe care le dă Pierredon şi să facă plasamentele la masă. Listele de decoraţii pentru schimburile cu Crucea Magistrală a Maltei, reprezintă muncă grea rezervată lui Pierredon însuşi, ca şi Istoria Ordinului pe care o publică, mulţumindu-se să o semneze căci de scris o scrie altul pe care-l plăteşte. Ilustrul diplomat maltez mai e şi deţinătorul tuturor tradiţiilor protocolului, pe care le aplică cu stricteţe şi în care se încurcă şi se descurcă zilnic. Nici un diplomat în Bucureşti, nici un reprezentant al vreunei Mari Puteri nu e mai „vârât în treabă" ca perechea Pierredon–La Rochefoucault. Dacă i-ai asculta pe ei, întreaga dinamică a diplomaţiei europene se învârteşte în jurul Ordinului şi al Prinţului Chigi, Mare Maestru. Susceptibili la exces, aceşti Pat şi Patachon paraziţi ai unei onorabile dar perimate tradiţii, nu sunt luaţi în serios la noi decât de prietenul meu Pangal şi de Majestatea Sa Regele Carol al II-lea.

27 octombrie. — Informatorul meu de la Sinaia îmi aduce ştiri. Regele n-a schimbat nimic în ideile şi planul lui. Pe Tătărescu nu-l mai poate vedea în ochi. Cel care se bucură de toată simpatia Regelui în Guvern e Inculeţ. Dacă s-ar mai putea o formaţie guvernamentală liberală, ar alcătui-o Inculeţ. Dar nu se mai poate. Regele va deschide brusc criza, ca să nu-i saboteze nimeni geniala soluţie. Probabil că pe la sfârşitul săptămânii. Vom vedea.

Pentru moment mă gândesc la Inculeţul din 1918, pe care l-am cunoscut atât de bine. Duminica trecută, la Constanţa, d-rul Pilescu mi-a confirmat din nou că, în preajma votului Unirii la Sfatul Ţării, el şi cu Corteanu i-au dus şi i-au numărat două milioane lei din partea lui Marghiloman. Acesta este patriotul atotputernic sub Regele Carol al II-lea.

28 octombrie. — Dentistul nostru şi al Curţii Regale, simpaticul „A revoir" zis Krainik s-a îmbolnăvit de inimă. Aveam azi oră la dânsul şi iată că-mi telefonează nevastă-sa să nu vin fiindcă „doctorul" a avut ieri o mică criză de cord, de pe urma neplăcerilor ivite zilele trecute „şi pricepi d-ta, la vârsta *noastră,* trebuie să băgăm de seamă". Mă întreb dacă „neplăcerile" lui nu sunt în legătură cu cei 60 de ani ai Reginei Maria. Într-adevăr cât am stat la el alaltăieri (o primă şedinţă pentru revizuirea dinţilor) n-a făcut decât să se jelească de loviturile pe care le primea de „Sus". Regele a introdus de doi ani obiceiul să i se dea de ziua lui un cadou, din partea demnitarilor Curţii. Printre aceştia e şi Krainik *cu frac brodat à la française şi cu pantaloni gris perle,*

costum în care se furlandiseşte la toate ceremoniile, spre marea lui mândrie. Anul trecut partea lui pentru cadoul Regelui a fost de 5 000 lei, şi s-au dat numai cărţi legate, „anul acesta, păcatele mele, cât are să fie că a adus Urdăreanu de la Paris un serviciu de ceai *în jadă*, auzi domnule, *în jadă*, cât are să fie? Şi nici n-am primit nota cadoului pentru Rege, şi iată că Mareşalatul Palatului ne obligă să dăm un cadou Reginei pentru cei 60 de ani pe care îi împlineşte! Nu mai pot, domnule ministru, ne ruinează! Mai bine renunţ la tot!"

Dar atracţia fracului brodat e mare, Krainik n-a renunţat la nimic şi s-a îmbolnăvit probabil de inimă rea şi de... calicie[1].

30 octombrie. — Fost ieri la Sinaia pentru a lua parte la serbarea împlinirii celor 60 ani ai Reginei Maria. Pe drum Georgescu (Cocoş) redactorul *Neamului Românesc* al lui Iorga vine în compartimentul meu şi-mi povesteşte din fleacurile în jurul cărora se cristalizează viaţa sufletească şi cerebrală a Fute Vântului de la Vălenii. Dar îmi povesteşte şi una bună pe care Goga ar fi spus-o Regelui în ultima lui audienţă: „Sire, ai sfărâmat toate partidele, dar să nu te miri că pe ruine apar strigoii!" Sosit la Sinaia am luat dejunul la Palace-Hotel cu George Georgescu capelmaistru cu dama, cu Goga şi cu Vetturia lui şi cu dr. Lupu. După masă am avut o lungă conversaţie cu Goga. Mi-a mărturisit că dacă a fuzionat cu Cuza şi s-a aruncat în antisemitism, e că nu mai are nici o încredere în Rege. A ieşit din culise, la aerul liber, cum l-a sfătuit şi frate-său, pe patul lui de moarte. Goga e convins că Regele se va încurca din ce în ce şi că va sfârşi rău de tot. Nu crede într-o iminentă schimbare de Guvern, fiindcă nu vede motivul unei asemenea schimbări.

La masă d-rul Lupu se declara încântat că era aşezat între mine şi Goga, şi înjura pe ai lui. O dulce armonie domneşte şi între ţărănişti.

Serbarea aniversării Reginei a fost lipsită de orice farmec. Vremea a fost infectă. Un vânt rece îţi tăia obrazul cum puneai nasul afară. Până la ora 4 a fulguit de zăpadă. Culmile munţilor erau acoperite de ninsoare, de ninsoare întinată prin umbra norilor fumurii şi această faţă cenuşie da înălţimilor mai mult un aspect de doliu decât de veselie. Pe jos, prin jurul hotelurilor, nu întâlneai decât mutre plictisite; fiecare te întâmpina cu întrebarea: e adevărat că a căzut Guvernul? Guvernul Tătărescu e fără precedent în această privinţă. De aproape doi ani de când ţine, cade în fiecare săptămână. Dar de data asta sentimentul de precaritate pare mai adânc. Miniştrii pe care i-am întâlnit, în loc de bună ziua îmi ziceau: „ei, când ne răstorni!" Săracii, dacă ar şti ei cât de puţin mă ocup eu de soarta lor!

[1] La îmbolnăvirea lui Krainik mi se spune că a contribuit mai ales o plată de 20 milioane ce a trebuit să facă — lovitură peste lovitură — pentru ginere-său Friedmann de la Bacău.

Seara la Peleş, recepţie fără nici o însufleţire. M-am plictisit două ceasuri şi jumătate şi am făcut două constatări neplăcute: întâi, că Familia Regală s-a urâţit grozav şi al doilea, că într-o ţară unde sunt atâtea femei frumoase, la recepţii nu se poftesc decât pocituri. Familia noastră Regală putea fi într-adevăr judecată aspru din toate punctele de vedere afară de al plasticii: erau toţi frumoşi. Defileul de aseară a fost o jale. Regina Maria a slăbit mult, îi atârnă pieile obrazului, şi cu toată arta toaletei şi cu tot arsenalul accesoriilor părea că duce în spinare mai mult decât cei 60 ani sunaţi. Regina Elisabeta parcă era scoasă din vicleim; Ileana se înfăţişa ca o nenorocire şi ca o spălătoare de vase. Principesa de Hohenlohe, sora Reginei, fiica ei (o catastrofă) şi Principesa de Hohenzollern, trei note diferite din gama ororilor. Până şi bărbaţii întristau privirile. Regele Carol, plin de trohnă se prezintă cu nasul şi cu buzele umflate, Prinţul Mihai, neîndemânatic şi ca lungit artificial plimba în urma lui tată-său o mutră mohorâtă. Arhiducele Anton părea angajat cu ziua, în fracul lui uzat, iar Principele de Hohenzollern în uniformă de vânător şi de general caraghios, cu siluetă de ghebos onorific compromitea deşi german autentic tipul arian, scump lui Hitler. Numai Prinţul Nicolae salva cinstea Familiei — dar a şters-o imediat după concert, dezgustat se vede de tot ce mişuna în jurul lui.

Invitaţiile fuseseră făcute alandala. Nimeni nu putea ghici după ce criteriu. Desigur nu după al eleganţei sau al frumuseţii. Singura femeie frumoasă era baroana Schnitzler, sau Schnitzer, dama de onoare a Principesei de Hohenzollern. Încolo, o nenorocire. Vremea, cu aripa ei nemiloasă a pocit frumuseţile bucureştene de odinioară, după cum a pocit şi plastica Familiei Regale. Dar dacă Familia Regală nu se poate reînnoi şi trebuie să asistăm resemnaţi la defilarea beşoandrelor încoronate, lista invitaţilor ar putea fi treptat reînnoită şi generaţiile perimate înlocuite cu altele mai proaspete.

Un apel la generaţiile mai tinere ar fi fost cu atât mai uşor de realizat cu cât invitaţiile au fost făcute fără nici un rost, după cum am spus mai sus. Foştii miniştri n-au fost invitaţi, dar au fost invitaţi Dinu Arion, generalul Gârleşteanu şi Grigore Carp. Academicienii care au venit după amiază să prezinte Reginei felicitările Academiei Române n-au fost invitaţi (Ţiţeica, Hurmuzescu etc.) dar a fost invitat inginerul Racoviţă, fiul generalului, dar acesta n-a fost invitat nici el. Printre foştii

miniştri plenipotenţiari a fost poftit Charles Mitilineu dar n-a fost poftit Filality, care a mai fost şi secretar general al Ministerului de Externe. Zoe Suţu, damă a Palatului, n-a fost invitată, dar a fost invitată madame Hoenig soţia doctorului (poate în amintirea Coţofeneştilor). Dintre cei invitaţi n-au venit mulţi. Şefi de partide eram numai Goga, Iunian şi cu mine. N-au venit nici Dinu Brătianu, nici Vaida, nici Mihalache, nici Averescu. Nici Prezan; Iorga s-a supărat fiindcă a fost invitat la concert şi d-na Iorga numai la recepţie — şi n-a venit nici el. Dintre foştii miniştri, vreo 4–5. Jean Th. Florescu, isteţ ca un toreador şi Trancu-Iaşi cu o panglică portocalie de gât ca Didina Cantacuzino, şi cu un fibron în pântece, tot ca dânsa — erau singurii care petreceau în searbăda sindrofie.

— Înapoiat azi la Bucureşti găsesc un teribil articol împotriva lui Titulescu, semnat de Gaxotte, în ziarul parizian *Je suis partout.* Mi se spune, ce e mai nostim, că în *Echo de Paris,* după un articol al lui Pertinax care laudă bineînţeles pe Titulescu, se găseşte reprodus articolul lui Gaxotte. Titulescu trebuie să fie furios, căci ştie bine că numele lui Gaxotte va mai fi de actualitate când al lui va fi fost deja uitat de mult. Gaxotte acuză pe Titulescu de a fi în slujba Sovietelor şi de a înşela România asigurând-o că Franţa îi cere apropierea de Moscova pe care Titulescu şi Beneş vor să o impună. Articolul se termină cu această frază grea: „Quand à l'autorité de M. Titulesco, je ne résiste pas au plaisir de citer ce mot magnifique d'un sénateur pyrénéen: — Titulesco? Il paierait pour être acheté".

30 octombrie. — Căzut alaltăieri, marţi, Ministerul Tătărescu *pare* întărit azi. Consiliile de Miniştri de luni seară la Bucureşti şi de marţi la Sinaia, cele 2 audienţe ale lui Tătărescu şi una a lui Inculeţ par a fi netezit *pentru moment,* neînţelegerile între miniştri pe de o parte, între Minister şi Rege pe de alta. Blumenfeld a venit azi-dimineaţă să-mi povestească că Victor Antonescu i-a istorisit audienţa lui Tătărescu la Rege. Guţă Minciună a rectificat poziţia şi a dat drumul trâmbiţei: „Sirre, sunt fiu de ostaş şi ca atarrre ştiu ce e disciplina. Dacă Majestatea Ta socoteşte că Guvernul nu e la înălţimea menirei sale, sau dacă Majestatea Ta socoteşte că arrr fi altul mai bun, eu nu-i stau în cale, demisia mea e gata". — „Vai de mine, Guţă, s-ar fi grăbit Regele să spună, ce mai e şi asta? Dar e acum momentul să schimbăm Guvernele? Trebuie toţi uniţi să facem faţă greutăţilor, mari, care ne stau în cale. Toată atenţia noastră, toată munca noastră, numai pentru armată! Să nu

vorbim de altceva". Şi au vorbit numai de înzestrarea armatei. Poate că Blumenfeld m-a minţit pe mine, poate că Antonescu a minţit pe Blumenfeld sau că Tătărescu a minţit pe Antonescu. Şi se mai poate că Regele să fi minţit pe Tătărescu! Căci contrariu tuturor aparenţelor, informatorul meu secret sosit azi-noapte de la Sinaia pretinde *că sus nu s-a schimbat nimic* şi că înainte de deschiderea Parlamentului vom avea criza de Guvern.

Dacă s-a schimbat ceva, e că Guvernul a plătit pe Lupeasca. De la lichele care de Anul Nou au oferit *în numele Guvernului* ilustrei matracuce o splendidă bijuterie, te poţi aştepta la tot. Cu atât mai mult că s-a întors Wieder şi s-a împăcat şi cu Lupeasca şi cu Regele. Bacher, o altă figură simandicoasă, devotat lui Pangal, a spus acestuia că impresia lui (a petrecut ziua de ieri la Sinaia) era *că Guvernul mai ţine.* Se poate să fie aşa, şi să nu fie, dacă se admite părerea informatorului meu secret, că Regele se ascunde de toţi. Toate bune dar, M.S. să nu ne mai spună că singurul Ei gând e înzestrarea armatei: menţinând un vistavoi la Ministerul Armatei (Paul Angelescu) şi un escroc (Bejan) la Armament, nu o va crede nimeni.

1 noiembrie. — Informatorul meu secret pretinde că, cu toate rodomontadele lui Tătărescu, Regele va declanşa schimbarea regimului astfel încât ziua de 14 noiembrie să cadă în plină criză. Manifestările de masă proiectate pentru acea zi de naţional-ţărănişti (Mihalache) şi de naţional-creştini (Goga) vor fi astfel zădărnicite. Regele trebuia să sosească la Bucureşti azi, dar fiind încă gripat a amânat sosirea sa pe ziua de 7 noiembrie. Întârzierea crizei ar avea şi de scop să împingă lucrurile până la 14. În zilele de 8, 9, 11 noiembrie Regele va consulta fruntaşii politici şi şefii opoziţiei. Apoi va provoca demisia Ministerului. Mâine seară Regele pleacă la vânătoare în Banat, de unde se va înapoia poate direct la Bucureşti.

Mă întreb care din doi e nebun: Tătărescu, când declară la Sinaia gazetarilor că-i va preveni cu 6 luni înainte de demisia lui, că Partidul Liberal pleacă când vrea de la Putere şi nu poate fi alungat de nimeni — sau informatorul meu care-mi afirmă, chiar după aceste obraznice ieşiri ale primului ministru, că soarta Guvernului e pecetluită. Poate că sunt nebuni amândoi, sau că-i înşală unul singur pe toţi.

2 noiembrie. — După patimile de la Sinaia, banda guvernamentală s-a transportat la Iaşi, pentru o conferinţă regională. De interesele reale ale Moldovei şi ale Iaşului nu s-a sinchisit nimeni. S-a făcut numai politică de partid, şi proastă. Trâmbiţa lui Tătărescu şi clarineta lui

Victor Iamandi au cântat arii variate pe aceeaşi temă: îmbărbătarea partizanilor. Tătărescu a declarat ritos că „Partidul Liberal“ (?) a ajuns *la jumătatea guvernării.* Şi proştii au crezut! Deşi s-a arătat ţanţoş şi la Iaşi, Guţă Norocosul a fost mai puţin obraznic ca la Constanţa, şi a făcut chiar apel la unirea tuturor.

Întrebat de ziarul *Ordinea* care făcea o anchetă asupra declaraţiilor lui Tătărescu la Iaşi, am dat ieri următorul răspuns:

„N-am nimic de spus asupra declaraţiilor primului ministru pentru că nu le cunosc. Şi nu le cunosc pentru că nu mă ocup niciodată de lucrurile care n-au nici o importanţă.“

Tânărul Guţă şi-a cam luat nasul la purtare, trebuie să începem să-i dăm peste degete.

3 noiembrie. — Guvernul a interzis ieri cele două întruniri proiectate pentru 14 noiembrie (a lui Mihalache şi a lui Goga). Printr-o lungă şi searbădă scrisoare adresată celor doi conducători de partide, Tătărescu le explică că Guvernul nu poate tolera manifestaţii de masă în preajma deschiderii Parlamentului, fiindcă ar fi să ne întoarcem cu 150 ani înainte, la vremuri când *în alte ţări,* Parlamentele deliberau sub presiunea străzii. Guvernul autoriză însă manifestările, în orice altă zi, de la 17 noiembrie înainte. Mihalache a răspuns lui Tătărescu (ambele scrisori au fost publicate în ziarele de azi-dimineaţă) că argumentele invocate nu l-au convins, că pentru a găsi un precedent la manifestaţia naţională-ţărănistă plănuită pentru 14 viitor dl. prim-ministru n-avea nevoie să-l caute cu 150 ani în urmă şi în ţări străine fiindcă-l poate găsi la noi cu doi ani în urmă, când Partidul Liberal a pus la cale o manifestaţie identică, pentru ziua de 15 noiembrie 1933. Iar în concluzie, şeful ţărăniştilor declară că nu va ţine seamă de ridicarea autorizării date şi că Partidul Naţional-Ţărănesc va îndruma *cum va putea* în ziua de 14 noiembrie, spre Bucureşti, masele aderenţilor săi. Goga nu va da răspunsul său decât mâine.

6 noiembrie. — Titulescu s-a înapoiat ieri de la Geneva cu obişnuitul lui alai de presă, cu Savel Rădulescu în tren de la Braşov (de astă dată n-a mers înaintea şefului până la graniţă), cu Inculeţ de la Predeal şi cu dr. Angelescu de la Sinaia. Miniştrii străini i-au ieşit înainte la gară, dar greşit informaţi de Ministerul de Interne[1] s-au dus la gara Mo-

[1] Se vede că Ministerul de Interne bănuia pe Titulescu de frică, în urma tractului răspândit împotriva lui de un anonim din partidul lui Cuza. Am primit şi eu pamfletul într-un plic. Parafrazează articolul lui Gaxotte din *Je suis partout,* cu trivialităţi de limbaj în plus. Dar fie că Titulescu n-a cunoscut tractul, fie că devenit mai curajos, n-a cerut să debarce la Mogoşoaia şi a descins ca toată lumea în Gara de Nord.

goşoaia. Până să-i aducă de acolo la Gara de Nord, trenul în care era Titulescu a fost oprit în staţia B.M., pentru marea bucurie a celorlalţi pasageri. În tren, între Sinaia şi Bucureşti marele european a făcut, natural, declaraţii presei. A declarat situaţia gravă şi a povestit despre Geneva „unde nu se iau măsuri *împotriva Italiei, ci pentru pace*“.

Un cuplet indispensabil de dragoste pentru Italia a alternat cu altul de încredere în acţiunea S.D.N.-ului. În total, rahat.

Ziarele de azi reproduc şi declaraţiile lui Beneş, un lung expozeu făcut în Camera cehoslovacă, expozeu care nu e decât o dezvoltare a celor spuse de Titulescu gazetarilor şi însemnate mai sus. Drotoşul înşiră şi el cupletele de încredere în forţa Societăţii Naţiunilor, în tenacitatea Angliei şi în solidaritatea Micii Înţelegeri. Cehoslovacia e cuminte, adaugă belferul, şi prin urmare gata să lupte împotriva Italiei la Geneva şi împreună cu Italia la Viena.

Italia îşi vede de treabă, lasă pe toţi Samuellii, Calvinii şi democraţii integrali să latre, şi înaintează în Abisinia.

— *Universul* de azi reproduce afirmaţia lui Winston Churchill că nici o graniţă fixată prin Tratatul de la Versailles nu va putea fi schimbată fără război, şi se miră că nobilul lord a vorbit numai de Tratatul de la Versailles. Observaţia *Universului* e justă, dar totodată şi subînţelesurile sunt pline de haz: foaia peştelui tratează pe Churchill ca şi cum ar fi declarat că Regele Angliei e singurul Rege din lume şi că nu mai era şi Stelian Popeşte.

— Pangal a văzut ieri pe dr. Angelescu „retur“ de la Sinaia. În prezenţa nu numai a lui Pangal, dar şi a lui Gruia de la *Adevărul* şi a deputatului Florian (persecutorul lui Mirto!), doctorul a afirmat că demisia Guvernului era iminentă. „Îmi pare rău de Tătărescu, e băiat bun, dar a împins lucrurile prea departe.“ Pangal crede că Angelescu ştia şi lucruri pe care nu le spunea, căci prea era sigur de căderea Guvernului. Din anturajul lui Franasovici mi se spune din contră că Guvernul mai stă. Să-l ia dracu mie îmi e indiferent dacă pleacă sau nu, dar să se hotărască odată într-un fel.

Ieri în tren, Inculeţ a intervenit pe lângă Titulescu ca să facă pe mediatorul între Guvern şi Mihalache pe chestiunea întrunirii de la 14. Titulescu a refuzat însă spunând că nu se amestecă în asemenea chestiuni, mai ales cât timp n-a văzut încă pe Rege. Aceasta i-a povestit-o Angelescu lui Pangal *confidenţial.* Guvernul e foarte plictisit pe chestiunea de la 14 noiembrie. Mihalache persistă să aducă lume multă cu toată interzicerea lui Tătărescu. Dinu Brătianu declară că nu aprobă ho-

țărârea lui Tătărescu de a interzice manifestația țărănistă pe care nu o oprește astfel Partidul Liberal, ci Guvernul personal al M. Sale Regelui. Dacă va fi vărsare de sânge (!) răspunderea va cădea prin urmare nu asupra Partidului Liberal ci asupra Regelui.

Goga a răspuns lui Tătărescu că partidul său nu convocase lume la București decât pentru a dovedi că e mai popular (!) decât al lui Mihalache. Că de vreme ce acesta este împiedicat să-și țină întrunirea, nu vede pentru ce ar mai ține-o el și în fine că Partidul Național Creștin ca partid de ordine se supune hotărârilor Guvernului. În realitate, huliganii lui Cuza și ai lui Goga veneau la București pe spezele Guvernului și de vreme ce acesta nu mai da bani, nici huliganii nu mai puteau veni.

Informatorul meu secret pretinde și el că nimic nu s-a schimbat în planul Regelui și că Guvernul nu deschide Camarele. Qui vivra, verra.

— Rezultatul definitv al plebiscitului în Grecia:

Votanți:	1 527 714
Pentru restaurarea Monarhiei:	1 491 992
Pentru Republică:	32 452
Voturi nule:	3 268

Dintr-o populație totală de 6 milioane și jumătate, un milion de voturi pentru Monarhie, e un succes relativ. Cu atât mai mult că plebiscitul a fost probabil făcut manu militari. Se vede că cei mai mulți din republicani sunt în pușcărie — sau că s-au abținut.

7 noiembrie. — Blumenfeld îmi povestește despre o scrisoare a lui Iorga adresată lui C. Stere după răscoalele din 1907. Stere în continuarea romanului său autobiografic a ajuns în ultimul volum, care e aproape gata, la epoca acelor răscoale și cu acest prilej a arătat domnilor de la *Adevărul* o extraordinară scrisoare a lui Iorga adresată „d-lui Stere, prefect de Iași" scrisoare în care omul cu barbă insultă armata (pe temeiul brutalelor represiuni), declară că clasele burgheze trebuiesc suprimate, cheamă revoluția care să curețe tot și oferă iubitului prieten pe viață Stere devotamentul său. Ceea ce minuna pe Blumenfeld e că Stere a putut ține această scrisoare 18 ani fără să o publice, cu toate atacurile și cu toate calomniile lui Iorga împotriva lui. Faptul e într-adevăr remarcabil, dar pe mine nu mă miră, căci se încadrează perfect în mentalitatea lui Stere, atât cât o cunosc eu. Scrisoarea va fi publicată în volumul care va apărea, și va face desigur multă vâlvă, deși semnătura lui Iorga va fi înlocuită prin a unui personaj fictiv.

Blumenfeld îmi mai spune — confidențial, dar cu nădejdea că o voi spune mai departe — că în audiența de mâine Mihalache, dacă Regele îi va cere să renunțe la manifestația de la 14 noiembrie, *fără să-i dea vreo asigurare de aducere la Guvern*, va răspunde cam așa: „Sire, eu nu pot să nu mă supun unui ordin al Majestății Voastre. Dar pe de altă parte eu nu mai pot reține partidul meu de la această manifestare de forță. Într-o asemenea situație, nu am decât o singură soluție: îmi voi da demisia din președinția partidului." Subînțeles: „în locul meu va fi ales Maniu!" M-am mulțumit să ascult pe prietenul meu Scrutator — care mi-a mai servit toate „potenurile" politice în circulație — și m-am abținut să-i dau vreo părere sau vreun aviz (atât aștepta ca să meargă să raporteze tot ce aș fi spus, lui Tătărescu). Aș fi putut să-i spun că dacă Mihalache ar da într-adevăr demisia, ar mai fi și alți eligibili la șefia partidului în afară de Maniu. Mihalache a ieftinit condițiile cerute pentru ocuparea postului.

8 noiembrie. — Legația Sovietelor a sărbătorit ieri — pentru prima oară în București — aniversarea izbucnirii revoluției bolșevice. Ostrovski și d-na Ostrovski au dat o serată la Clubul miliardarilor. Comunismul găzduit în casa capitaliștilor și sărbătorit în frac și decorații, ne arată cât drum au făcut maximaliștii ruși de la Lenin până azi. Știrile venite din Rusia arătau de altminteri de câtva timp că evoluția era în plin: după libertatea comerțului în orașe, am avut de înregistrat acum de curând și împroprietărirea individuală a unui însemnat număr de țărani. Lenin trebuie să se fi întors în mormântul său.

10 noiembrie. — Pe ziua de ieri și alaltăieri mare zarvă și mari frământări în cafeneaua politică. Lichelele de la gazete și de la cluburi forfoteau ca în momentele de mare criză. Enervarea cuprinsese pe deasupra lichelelor și sferele politice de obicei mai calme. Nu mai vorbesc de nebuni ca doctorul Lupu care vineri seara urla cât îl ținea gura împotriva tovarășilor săi de partid și se vedea deja șef în locul lui Mihalache. Audiențele lui Mihalache și lui Lupu — a lui Goga n-a tulburat pe nimeni — au fost cauza întregii răscoliri a mocirlei. Nu am încă informații directe asupra celor ce s-au petrecut în cele trei audiențe. După audiența lui Mihalache părea că manifestația de la 14 noiembrie se va încerca cu toată opunerea Guvernului și dezaprobarea Regelui și că Mihalache va demisiona din șefia partidului pentru a face loc lui Maniu și politicii acestuia. De unde furia lui Lupu care spunea cui voia să-l audă că părăsește partidul dacă se alege Maniu șef. După audiența lui Lupu, lucrurile s-au calmat și Delegația Permanentă, sau biroul Partidului Naț-

onal-Ţărănesc a publicat un comunicat prin care se anunţa amânarea manifestaţiei, iar de demisia lui Mihalache n-a mai fost vorba. E amuzant de constatat că bilanţul zilelor de 8 şi 9 se traduce printr-o mulţumire generală: Mihalache, Lupu şi Goga se declară încântaţi de rezultatul audienţelor lor, deşi fiecare din ei urmăresc scopuri deosebite şi chiar antagoniste, Guvernul se declară mulţumit că a scăpat de încurcătura de la 14 noiembrie şi Regele în fine e şi mai mulţumit fiindcă şi-a bătut joc de toată lumea. Ziarele democrate caută să prezinte înfrângerea lui Mihalache ca o izbândă. *Universul* mai practic se întreabă cine e păcălitul. O vorbă nostimă a lui Potârcă — întrebat aseară cum stau lucrurile în partidul lui, a răspuns: „cam subţire şi pe dungă!"

— Mişcarea podgorenilor ameninţă să fie serioasă. Din cauza enormelor plantări la şes şi a anului excepţional de bun, vinul a ajuns să se vândă la Dealul Mare şi la Odobeşti cu 2 şi 3 lei *decalitrul*. E ruina a mii de oameni. Joia trecută s-au ţinut numai între Ploieşti şi Focşani mai bine de 40 de întruniri foarte agitate.

— În momentul acesta soseşte Pangal cu ştirea că Regele a spus lui Mihalache că Guvernul pleacă marţi. Pangal afirmă că are ştirea aproape direct de la Mihalache şi-mi atrage atenţia asupra redactării comunicatului ţărănesc „faţă de noua situaţie politică" care, pusă în legătură cu declaraţia şefului la Delegaţie că „manifestaţia nu mai are nici un scop", nu poate duce decât la concluzia demisiei iminente a Guvernului. Dacă e aşa, şi dacă nu succedă Mihalache lui Tătărescu, păcăliţi vor fi mulţi, şi nemulţumiţi toţi.

11 noiembrie. — Sovietele toarnă apă cu sacaua în vinul lui Lenin. După libertatea comerţului, după împroprietărirea individuală a ţăranilor, iată că au creat şi o decoraţie spre a fi distribuită deocamdată numai străinilor. La frac s-au pus, în curând vor ajunge şi la decoraţii, şi poate şi la titluri de nobleţe.

— Vizitat la Dalles o expoziţie de orori: machetele concursului pentru monumentele Regilor Carol I şi Ferdinand. E una mai urâtă ca cealaltă. Se zvoneşte totuşi că Pamfil Şeicaru împreună cu complicele lui Hahn pun la cale un gheşeft serios cu prilejul ridicării acestor două monumente. Pamfil Şeicaru fiind actualmente persoana gratissima, mă aştept şi la asta.

— Blumenfeld-Scrutator a fost azi la mine. Venea să afle ce se petrece, convins că eu le învârtesc toate. Intenţia lui reieşea din toată nervozitatea întrebărilor pe care nu le punea. Natural că nu i-am spus nici puţinul cât ştiam. Mi-a povestit însă el, că după audienţa lui Mihalache, Regele a chemat pe Tătărescu să-i comunice ce a spus domnului cu cămaşa afară din pantaloni. Suveranul ar fi spus lui Mihalache:

1) Că poate să facă 50 de manifestaţii, nu una, fără să silească pe Rege să-l aducă la Putere;

2) Că el, Regele, nu are nici un angajament cu nimeni în ceea ce priveşte succesiunea la Guvern, care de altmintreli nu este deschisă;

3) Că el, Mihalache, este unul din oamenii pe care Regele contează pentru ziua de mâine.

Am întrebat pe Blumenfeld dacă Tătărescu era mulţumit. Mi-a mărturisit că nu. Totuşi, Blumenfeld m-a asigurat că Tătărescu mai rămâne până după buget. Avea aerul să spună că intervenţia lui Titulescu n-a fost străină de împăcarea lucrurilor (ce împăcare?) deşi Titulescu sosit miercuri va fi primit de Rege abia azi în audienţă.

Din altă parte aflu că, înainte de a pleca la Cluj, Maniu a făcut o vizită lui Mironescu şi luând-o pe de departe după obiceiul lui, a sfârşit prin a-l întreba dacă ar primi preşedinţia Partidului Naţional-Ţărănesc în cazul în care aceasta i s-ar oferi. Moş Ghiţă a răspuns că e prea obosit şi prea ocupat, şi că în nici un caz nu ar primi o asemenea sarcină. Maniu a părut încântat de acest răspuns, iar Mironescu n-a priceput tâlcul vizitei lui decât un ceas mai târziu când a venit Mihalache să-i ofere preşedinţia partidului. Această ofertă a lui Mihalache , care a avut loc *după* audienţa lui la Rege, este certă, o ştim de la unul din băieţii lui Mironescu. Ea nu corespunde optimismului lui Blumenfeld cu privire la raporturile dintre Rege şi dl. Mihalache.

Suntem în plin Bizanţ. Pe lângă toate celelalte Grigore Filipescu mă solicită prin Nicu Ottescu să scriu un articol asupra lui tată-său în numărul festiv al *Epocii* ce va apărea cu prilejul a 50 de ani de la fondarea ei. Am răspuns, tot prin Ottescu că n-am nimic comun cu dl. Grigore Filipescu, şi că dacă vrea să figureze şi numele meu într-un număr consacrat lui Nicu Filipescu, n-are decât să ia un articol din colecţia vechii *Epoci*, în care slavă Domnului am scris destule.

— Poklewski, care a dejunat la mine, îmi confirmă că între Rege şi Titulescu există mai mult decât răceală. Poklewski a fost la vânătoare, două zile, cu Regele şi cu vărul acestuia Principele de Hohenzollern.

Regele nu făcea decât să-şi bată joc, la masă, de pretenţiile lui Titulescu, iar Fürstul a spus lui Pok că Titulescu e mai mult un reprezentant al Genevei la Bucureşti, decât un ministru al României la Geneva. Glumă ieftină pe care maimuţoiul de la Sigmaringen nu şi-ar fi permis-o dacă n-ar fi ştiut că bate în struna Regelui.

După primul dejun, Regele a oferit lui Poklewski o ţigară de Havana spunându-i: „Ils viennent de Titulesco, mais ils ne sont pourtant pas mauvais!"

12 noiembrie. — În legătură cu cele de mai sus notez o informaţie în ziarele de azi-dimineaţă prin care se aduce la cunoştinţa publică că Regele n-a putut primi ieri pe dl. Titulescu, fiindcă a consacrat toată ziua Reginei Marioara a Iugoslaviei, sosită în ajun. Ceea ce nu l-a împiedicat însă să primească pe Tătărescu. Titulescu e în Bucureşti de miercurea trecută şi până azi marţi, Regele nu l-a primit.

— Informatorul meu secret îmi comunică că nimic nu s-a schimbat în planul Regelui. O amânare numai de câteva zile în execuţie, din cauza încurcăturii cu audienţa lui Mihalache. Regele nu vrea să apară ca un executor al dorinţelor acestuia.

— Dr. Gerota şi avocatul Vasiliu-Cluj au fost arestaţi aseară. Aceste arestări nu sunt încă cunoscute în public şi nici motivele care le-au determinat. Dr. Gerota a scris acum câteva zile două articole intitulate *Monarhie sau Republică*? şi le-a dus lui Stelian Popescu să le publice în *Universul*. Popeştele a refuzat să le publice în gazeta lui, dar la cererea lui Gerota a primit să le imprime în broşură, în contul doctorului. Şpalturile broşurii au fost duse la cenzură, şi aşa s-a aflat despre toată afacerea. Tot Gerota, împreună cu câţiva prieteni au hotărât să scoată un jurnal românesc la Paris, împotriva Regelui. Vasiliu-Cluj plecase la Paris ca să pună la cale apariţia. A fost arestat la graniţă, la înapoiere. Mi se spune că unul din articolele lui Gerota se termină cam aşa: „Deşi sunt bătrân, sper să trăiesc destul pentru a vedea ţara scăpată de acest regim de ruşine."

— De necrezut: Cecropide, directorul serviciului comercial de la Telefoane îmi spune că de vineri seara *telefonul prim-ministrului Tătărescu a fost pus sub controlul Siguranţei.*

— În legătură cu răceala dintre Rege şi Titulescu: Regele a şters ieri din Mesaj pasajul relativ la *sancţiuni* introdus de către ministrul nostru de externe. Informatori serioşi îmi spun că comunicatul cu bucluc de sâmbătă al ţărăniştilor ar fi fost redactat de Titulescu.

13 noiembrie. — Din cronica Bizanţului urmare:

Ieri seară a fost la mine Dinu Cesianu. Amicul intim al Regelui e foarte descurajat. Nu e nimic de făcut cu Carol — Cesianu vorbeşte — fiindcă n-are nici o voinţă. *E un veleitar.* Cesianu întrebuinţează exact cuvântul întrebuinţat de mine în cursul *Memoriilor* mele, pe care bineînţeles Cesianu nu le cunoaşte. Amicul Regelui dezaprobă tot ce e în jurul Regelui, şi aproape tot ce face Regele. Nu mai are încredere. Dar cine are? Părerea lui Cesianu e *că Guvernul Tătărescu va mai dura.* Dar e astăzi plin de contraziceri, căci recunoaşte şi el că Tătărescu totuşi nu mai poate dura. Era să cadă, dar atitudinea obraznică a lui Mihalache l-a consolidat. Nu crede că Regele se gândeşte să aducă pe ţărănişti, dar apoi adaugă: cum să răstoarne pe Tătărescu, dacă ţărăniştii se mănâncă între ei? „Goga nu trebuie să fie mulţumit de ultima lui audienţă. Păcat că n-ai putut organiza d-ta un front comun cu el şi cu alţii înainte de fuziunea lui cu Cuza." Ecou al stăpânului său, e deşănţat împotriva lui Titulescu. Cu Titulescu lucrurile au stat foarte prost până în ajun. Cesianu crede însă că în audienţa lui Titulescu de ieri, toate se vor fi aranjat. Pentru cât timp? Facem împreună bilanţul lui Titulescu punând pe două coloane cât ne-a adus şi cât ne-a costat politica lui. Cesianu mă informează râzând că cele 120 milioane pe care Guvernul le-a pus acum o lună la dispoziţia ministrului de externe nu i-au ajuns; acum îi mai construieşte Tabacovici un vagon nou la Astra-Vagoane. Îmi mai dă vestea că negocierile pentru vânzarea redevenţelor de petrol la Paris s-au terminat negativ. Ultimul lui cuvânt a fost: „Regele nu îndrăzneşte încă să facă Guvernul care trebuie. Dar n-are încotro, va trebui să-l facă. Să nu fie prea târziu. Eu îl docănesc de câte ori îl văd. E gentil cu mine dar nu mă ascultă!" Am avut impresia că nu mai e confidentul Regelui. Sau dacă mai e, nu spune ce ştie.

Un alt sunet de clopot mi-a adus informatorul meu secret care a venit azi de dimineaţă să-mi spună că nimic nu s-a schimbat în hotărârile(!?!) Regelui şi că intimii lui nu pricep întârzierea în declaraţia crizei, şi o pun în socoteala dezorientării produse de afacerea Gerota, care, după câte spun dânşii, ascundea un complot împotriva Regelui(?!). Se zice că la Gerota s-ar fi găsit o serie de manifeste care trebuiau distribuite şi în care se spunea că „Coroana Regilor Carol I şi Ferdinand e

prea grea pentru capul lui Carol al II-lea" şi că acesta nu trebuie numai dat la o parte, dar şi tras la răspundere. Generalul Rădescu n-a fost încă arestat. Azi-dimineaţă a fost poliţia să-l ridice, dar el a întâmpinat pe poliţişti în uniformă de general şi cu revolverul în mână. Ar fi tras chiar câteva focuri pe fereastră. N-am nici o confirmare oficială despre această informaţie care o consemnez aici cum mi s-a dat. Informatorul meu îmi mai spune că generalul Rădescu era hotărât să meargă mâine în incintă, la deschiderea Camerelor şi să tragă asupra Regelui. Eu nu cred, dar această informaţie a fost transmisă şi Regelui care desigur o crede, şi fiindcă o crede îşi pierde cumpătul. Din sursă guvernamentală aflu totuşi că vrea să oprească procesul ca să evite publicitatea în jurul atâtor „chestiuni" delicate. Dacă e aşa, ar fi o dovadă că i-a mai rămas un grăunte de bun simţ în cap. Mi se spune de la Siguranţă că în ziarul *l'Humanité* de la Paris şi în presa din Viena şi din Budapesta au apărut informaţii relatând că „revoluţia e pe punctul de a izbucni în România şi că e condusă de profesorul Gerota şi de generalul Rădescu, amantul Reginei Maria!!"

Odată cu manuscrisul broşurii sale, d-rul Gerota ar fi trimis lui Etoilin Popeşte şi o scrisoare în care îi spunea în rezumat: „Te rog păstrează cu grijă această scrisoare căci poate va fi utilă la timpul său. Prin ea vin să-ţi declar solemn că nu mă voi sinucide şi că sănătatea mea este excelentă aşa încât nu există nici un motiv să mor de moarte naturală!" Gerota se temea probabil de vreo arestare, şi dovedea prin această teamă un simţ al realităţilor, dar se temea şi să fie trimis într-o lume mai bună ceea ce denota o oarecare lipsă de bun simţ. Etoilin Popeşte a fost luat la cercetare de Parchetul militar, doritor să obţină scrisoarea şi manuscrisul lui Gerota. Popeşte om de caracter a refuzat să le dea.

Regele ar fi foarte enervat şi de întrunirea Averescu–G. Brătianu care trebuie să aibă loc duminică 17 la Iaşi. A chemat pe Tătărescu şi i-a cerut să ia măsurile necesare ca să nu se mai întâmple ce s-a întâmplat la întrunirea de la Marna (ieşirea lui Forţu). Guvernul a cerut lui Averescu şi lui George Brătianu să supună cenzurii discursurile ce se vor pronunţa duminică, dându-le termen până sâmbătă seara. Dacă până sâmbătă seara discursurile nu vor fi supuse controlului Guvernului, întrunirea va fi interzisă. Averescu şi George Brătianu au răspuns că nu înţeleg să se supună unei cereri ilegale, la Iaşi nefiind stare de asediu.

14 noiembrie. — Simky Lahovari îmi povesteşte că generalul Ilasievici a venit să-i comunice „dorinţa" Majestăţii Sale Regelui să nu mai frecventeze pe d-rul Gerota. „E o dorinţă la care mă pot supune cu

atât mai uşor, cu cât nici nu cunosc pe d-rul Gerota, şi nu l-am frecventat mai mult ca pe Papa de la Roma!" — a fost răspunsul lui Simky. „Vedeţi — a conchis Ilasievici — ce prost e informat Majestatea Sa!" — „A cui e vina?" a fost ultimul cuvânt al bănuitei doamne de onoare. Tot dânsa îmi povesteşte că Regina a fost să viziteze cu Marioara a Serbiei noul Palat şi că s-a înapoiat înspăimântată de luxul constatat şi de banii care au trebuit să fie aruncaţi pe fereastră în această întreprindere, tocmai în vremurile în care nu se găsesc sumele necesare pentru hrana bolnavilor în spitale. „Când mă gândesc, zicea Regina, că bietul Nando în vremuri mai bune avea remuşcări când cumpăra un vas pentru flori!" Regina, spune Simky, e complect scârbită de Tătărescu care nu numai că nu spune niciodată *nu* Regelui, *dar acceptă să-i facă toate comisioanele înjositoare pe care un gentleman nu ar accepta niciodată să le ia asupra-şi.* Să fie aici secretul permanentizării lui Tătărescu la Guvern?

Biata ţară!

— Pare că şi Prinţul de Hohenzollern, pe care-l credeam curat, e un gheşefter. Lunga lui şedere la Sinaia şi în România (e printre noi de aproape două luni) ar fi în legătură cu o importantă comandă de armament pe care a obţinut-o pentru trustul german *Rhein-Metall* (firmă care a înlocuit pe Krupp). E prima comandă de armament făcută în Germania, de la război. Informaţia o am de la Boxshal omul lui Wickers şi ginerele lui Ştirbei.

17 noiembrie. — Informatorul meu secret, cu încăpăţânarea unui catâr vine să-mi spună că nimic nu e schimbat în planul Regelui. Îmi vine să şi râd când aud aceste vorbe, dar cine ştie de unde sare iepurele în grădinile Bizanţului? Iată raportul de azi al zisului informator: Regele e mai hotărât ca oricând să provoace schimbarea Ministerului. *Are demisia lui Tătărescu în buzunar;* despre aceasta ştiu numai Inculeţ şi Franasovici. Întârzierea dării pe faţă a demisiei Guvernului se datoreşte nu numai faptului că Regele nu vrea să apară că a cedat presiunii ţărăniste (în legătură cu întrunirea de la 14 noiembrie) dar şi comenzii de artilerie grea pe care Tătărescu o negociază în condiţii avantajoase cu Skoda. Francezii ne-au cerut marea cu sarea pentru aceeaşi comandă şi Tătărescu (Regele spune de el: „Tătărescu are toate cusururile dar ştie să se tocmească") e pe cale să obţină condiţii neaşteptate de la cehoslovaci. Că schimbarea Guvernului e o chestiune de zile, poate o săptămână–două, o dovedeşte, adaugă informatorul meu, şi tonul Mesajului în care fraza cu „încrederea în Guvernul meu" a fost scoasă şi tonul

discursurilor lui Tătărescu şi lui Dinu Brătianu la consfătuirea majorităţilor. De asemenea şi luarea de vacanţă a Parlamentului, pe 10 zile, înainte de începerea discuţiei la Adresă, e în legătură cu aşteptata criză. Regele ar fi promis lui Tătărescu, în schimbul maleabilităţii lui, să-l susţină în lupta pe care o va începe pentru şefia partidului. Onorabilul meu informator încheie cu afirmarea că situaţia lui Titulescu e mai rea ca oricând. Regele a refuzat să pună o singură vorbă în Mesaj despre Soviete, asupra cărora Titulescu pregătise o întreagă tartină şi a vorbit despre vechile alianţe, aluzie vădită la Polonia.

— Bacher, faimosul Bacher[1], a fost la mine. Vede zilnic pe Lupeasca, ce are încredere în el. Îmi spune că Regele e azi în mâna lui Urdăreanu(?). Dacă influenţa de pe vremuri a lui Puiu Dumitrescu ar fi însemnată cu 5, influenţa de azi a lui Urdăreanu ar trebui însemnată cu 105. Teoria politică a lui Urdăreanu ar fi următoarea: Guvernul să alterneze între cele două partide Naţional-Liberal şi Naţional-Ţărănist, dar Regele să mai aibă un al treilea partid (Goga–Vaida) cu care să ameninţe după nevoie pe fiecare din partidele de guvernământ, ca să facă din ele ce vrea. După cum se vede, junele Murdăreanu e un Machiavel pescuit în lăturile cabinetelor de toaletă.

— Afacerea Gerota stă pe loc. Pare că până la urmă n-a rămas arestat decât Gerota, fiindcă s-au găsit la el colecţii întregi de manifeste împotriva Regelui. Gerota, care are vocaţia martirajului, e încântat că e arestat, vrea să fie judecat şi condamnat. Deocamdată, Senatul Universitar întrunit ca să-l suspende, a refuzat să ia orice măsură, deşi rectorul Ghiorghiu a declarat profesorilor că suspendarea lui Gerota ar fi dorită nu numai de Guvern dar şi de Rege. Societatea Studenţilor în Medicină din Bucureşti a publicat un manifest (semnat de preşedintele ei Şerban Milcoveanu) care se termină astfel:

„Loviturile laşe ale duşmanilor nu trebuie să cadă pe trupul istovit de muncă şi mutilat de ştiinţă(?) al profesorului Gerota, care trebuie redat bolnavilor şi studenţilor săi.

Cerem ca aceste lovituri să cadă asupra noastră, tineret universitar naţionalist, legat de viaţă numai prin dorinţa de a salva şi întări *Credinţa, Neamul, Patria* şi *Regele*".

[1] A se pronunţa: Başé!

E oarecare contradicţie între acest sfârşit de manifest şi colecţia de tracte a lui Gerota. Dar nu face nimic, entuziasmul tineretului nu se încurcă cu fleacuri!

Pe de altă parte *Centrul Studenţesc* împarte o foaie pe care o reproduc aici şi ca document istoric şi ca o mostră de stil — mărturie vie a mentalităţii tinerimii studioase din anul mântuirii 1935:

„Colegi

Studenţi români din Capitală,

Astăzi dimineaţă a apărut pe străzile Capitalei lipit (sic) cu o *abundenţă uimitoare, o infecţie* de manifest alcătuit şi plătit de nişte canalii ale poliţiei secrete şi *iscălit: Blocul Studenţimii Române!*

Aceste afişe infame ne aduc la cunoştinţă înfiorătoarea veste, că profesorul savant al Universităţii noastre, dr. Gerota, a fost arestat. La adresa lui sunt aruncate următoarele epitete: «ticălosul», «nemernicul», «trădătorul», «inconştienul».

Considerăm atitudinea acestora care iscălesc *Blocul Studenţimii Române* ca o provocare fără precedent, care dacă nu ar primi un răspuns din partea noastră, ne-am pierde în faţa ţării dreptul de a ne numi studenţi români.

Voi, autori ai infectului manifest, mai bine aţi fi iscălit făţiş:

Poliţia Lupeştii,

decât să uzaţi de numele şi de onoarea noastră.

Ia să vă băgaţi minţile în cap, căci ne-am săturat de toţi «stejarii» voştri, la umbra cărora roiţi ca viermii, făcându-vă afacerile pe spatele încovoiat şi supt al ţării.

Studenţi români,

Se apropie marea bătălie.

Alături de profesorul nostru, cu toţii într-un front de neînvins!

Sperăm că în această luptă se vor lămuri toate.

Noi, tineretul universitar al acestei ţări ne simţim în stare şi ne luăm răspunderea acestei lămuriri.

Traian Cotigă, Preşedintele Uniunii Naţionale a Studenţilor Creştini Români

Toţi din Garda de Fier ( ) ( )) (( ) (

George Furdui, Preşedintele Centrului Studenţesc Bucureşti

Alexandru Cantacuzino, Directorul Departamentului Afacerilor Străine (sic)

Ion Antoniu, Vicepreşedintele Centrului Studenţesc Bucureşti

Iordache Spânu, Secretarul General al Centrului Studenţesc Bucureşti

Tănase Rădulescu, Casierul Centrului Studenţesc Bucureşti

Gheorghe Istrati, Consilier în U. N. S. C. R."

Dacă se ajunge la proces va fi mare scandal.

18 noiembrie. — Ziarele din Sărindar publică ştirea că Constantin Stere a împlinit 70 ani, i-am telegrafia că deşi nu pot crede că a împlinit deja atâţia ani, îi urez încă mulţi înainte. Stere îmi răspunde: „Regret că de data asta scepticismul d-tale nu e justificat. Mă bucur că n-am nevoie de scepticism ca să te cred tânăr."

— Ieri a venit de la Paris vestea că a murit acolo Trandafir Djuvara. Era bătrân şi slăbit. A fost primul meu şef în diplomaţie, la Constantinopol, în 1898.

— Blumenfeld a dat năvală peste mine. Tremură de frica unui Guvern Goga, sau Goga–Vaida. I-a băgat până şi Titulescu în cap — ce plan o fi urmărind cutra de Titulescu acreditând acest zvon? — că „toate sunt aranjate" şi că, după Tătărescu, vine Goga. L-am lăsat şi eu să creadă că un Guvern naţionalist (citeşte antisemit) nu e deloc exclus, că dacă cumva totuşi Regele s-ar trezi să facă un Guvern ca lumea, fie şi în al 13-lea ceas, democraţia din Sărindar să fie mulţumită că a *evitat* pe Goga–Cuza, şi să nu atace pe cei care vor pune într-adevăr acestora mâna în păr.

Acelaşi Blumenfeld pretinde că Titulescu e încântat de atitudinea mea faţă de el (se mulţumeşte cu puţin) şi că voieşte să mă vadă. Tot el îmi aduce vestea că dr. Gerota a fost pus în libertate. Atunci de ce l-au arestat? Traian Alexandrescu îmi spunea azi-dimineaţă că *mai bine de o mie de avocaţi* vor să se înscrie ca apărători în procesul lui Gerota.

19 noiembrie. — M-am gândit ce interes putea avea Titulescu să povestească bazaconii lui Blumenfeld (Guvern Goga)? Nu găsesc decât următoarele explicaţii: 1) Regele nu mai are nici o încredere în Titulescu, şi de teamă ca acesta să nu-i saboteze soluţia lui (Mironescu–Argetoianu) îl pune pe o pistă falsă, pista Goga. În acest caz Titulescu a fost sincer cu Blumenfeld. 2) Explicaţia diametral opusă celei dintâi: Regele are încredere în Titulescu, l-a pus în curent cu planurile lui, şi Titulescu vorbeşte de un Guvern Goga pentru a îndepărta atenţia — şi prin urmare vrăjmăşia — de la formula Regelui. 3) Titulescu nu se preocupă de formulele Regelui ci numai de situaţia lui. Simte că Regele, ca şi lumea politică s-au săturat de palinodiile sale, şi-şi pregăteşte o retragere onorabilă cu perfidia care-l caracterizează, lăsând să se înţeleagă că Regele evoluează spre o politică germanofilă (planul unui Guvern Goga–Vaida...), politică pe care el nu o poate sluji. Şi aşa ar explica Europei o eventuală absenţă din viitorul Guvern...

20 noiembrie. — Traian Cotigă, preşedintele Centrului Studenţesc a fost ieri la mine; am stat mult de vorbă. E un băiat cuminte dacă faptele lui se împacă cu ce spune! L-am întrebat cum se face că studenţii gardişti (Centrul Studenţesc) s-au solidarizat cu Gerota care s-a ridicat de-a dreptul împotriva Regelui; ştiam Garda de Fier nu numai monarhistă dar chiar Carlistă. Mi-a explicat pe lung că în Garda de Fier starea sufletească s-a schimbat mult în ultimii doi ani. Persecuţiile continue, bătăile şi arestările poliţiei, toate apelurile adresate Sus fără nici un rezultat, încurajarea mişcărilor artificiale în tineret, ca străjerismul şi alte bazaconii inventate de generalul Manolescu şi plătite de poliţie — au slăbit mult simpatiile tineretului gardist faţă de Rege. „Înţeleg, spunea onor. Cotigă, să suferim pentru Monarhie într-o Republică, dar să purtăm crucea crezului nostru tocmai sub un regim bazat pe acest crez, e prea mult."

Ca o ilustraţie a celor ce mi-a spus Cotigă, aflu acum că ieri seară, la o întrunire a studenţilor, s-au prezentat generalii Dragu şi Rădescu, Marin Ştefănescu (profesorul) şi alţii cerând băieţilor să manifesteze pentru eliberarea lui Gerota (care contrariu ştirilor de alaltăieri n-a fost pus în libertate). A venit peste ei poliţia şi a operat, după o învălmăşeală, mai multe arestări, printre care cei doi generali şi profesorul. Vreo 200 de studenţi au pândit pe Rege la înapoierea lui de la Cotroceni şi l-au huiduit. Unde sunt frumoasele zile de la Aranjuez?

— Arcizewski povesteşte că a văzut lung pe Titulescu. Recriminări asupra trecutului, propuneri de a găsi un teren propice pentru reluarea bunelor relaţii. Impresia lui Arcizewski e că Titulescu „est dégonflé". Nu mai vorbeşte de sus ca mai înainte. Pe de altă parte ministrul Poloniei îmi spune confidenţial că şi Beck „est dégonflé". De la moartea lui Pilsudski nu mai dispune de autoritatea pe care i-o da numai faptul că era „omul mareşalului". Aşa încât, după Arcizewski, tensiunea dintre România şi Polonia datorită antipatiei celor doi miniştri ar putea să dispară odată cu aceştia. Între alte ameninţări Titulescu a spus lui Arcizewski, acuzându-l că se amestecă în politica noastră internă: „N-est-ce pas vous qui avez arrangé avec Argetoyano, le Ministère Averesco, l'année dernière ?" Putoarea! Arcizewski s-a uitat lung la Titulescu: „Monsieur le ministre, est-ce que vous plaisantez ou vous parlez sérieusement?" — „Mais, je plaisante, je plaisante", a răspuns jenat scopitul.

21 noiembrie. — După audienţa de ieri a lui Tătărescu la Rege, au fost puşi în libertate nu numai generalii Rădescu şi Dragu, prof. Marin Ştefănescu arestaţi alaltăieri, dar şi profesorul Gerota.

— De Monzie, personaj secundar din vicleimul politic francez, a venit la Bucureşti să facă o conferinţă. Titulescu şi toată şleahta de reclamagii cu dr. Lupu şi Stelian Popeşte în frunte se întrec în platitudini faţă de acest bolşevic de ieri devenit azi filo-fascist. Eu nu confund pe un Monzie cu Franţa, şi mă abţin de la toate ridicolele manifestaţii puse la cale zilele acestea.

22 noiembrie. — Comunitate de simţiri italo-abisiniene: pe toate zidurile Italiei se afişează cuvintele „me ne frego!" (pe franţuzeşte *je m'en fiche*) iar în Abisinia pe unde se poate: „el hahom bere!" trei vorbe care au acelaşi sens ca cele italiene. Numai că italienii se referă la *sancţiuni*, pe când abisinienii la război şi asta e mai greu de priceput.

Se povesteşte că soldaţii Negusului, care umblă după cum se ştie desculţi, sunt înarmaţi fiecare cu câte o puşcă şi un mic cleşte — cleştele pentru a-şi trage cuiele din talpă, de-a lungul drumului!

— Când escrocii devin pătimaşi merg şi la pagubă. Mic Catargi a fost dată afară de Hefter de la *Le Moment* şi iată cum explică dânsa evenimentul: Titulescu a chemat-o într-o zi (sunt mari prieteni) şi i-a aliniat 200 mii lei pentru gazetă. Mic a dus banii lui Hefter mulţumindu-se cu comisionul obişnuit. Hefter a înjurat-o spunând că ziarul lui nu e de vânzare, a refuzat banii, şi a concediat-o pe simandicoasa lui colaboratoare. Ceea ce aceasta nu spune e că n-a restituit banii lui Titulescu cum ceruse Hefter, că a mai făcut o vizită interesată lui Savel Rădulescu, subsecretarul lui Titulescu şi că numai după aceasta a fost eliminată din redacţia ziarului. Oare nu ştia ea că Hefter a pus milioane la bătaie cu *Le Moment* numai ca să distrugă pe Titulescu?

23 noiembrie. — Nevastă-mea îmi povesteşte minuni despre casa care abia a terminat-o Sandi Scanavi „şambelanul" Reginei Elisdabeta, în parcul Filipescu. Eu am văzut-o numai pe dinafară, şi mi-a plăcut mult. E o casă de ţară în stil spaniol, cu reminiscenţe din Renaşterea italiană, totul estetizat după ultimele reţete de la Londra. Dar adevărata minune e înăuntru, unde bunul gust, fericita întocmire a distribuţiei şi confortul îşi dau mâna. Pare a fi cea mai frumoasă casă din Bucureşti. Gafencu, Tilea şi alţi miliardari de peste noapte sunt bătuţi. Şi când mă gândesc că l-am văzut pe Scanavi sosit de la Rostov la Iaşi cu cămaşa în spinare, fugit de frica bolşevicilor şi întreţinut de cumnatu-său George Negroponte îmi vine cam nu ştiu cum să constat astăzi că Negroponte a pierdut tot şi nu mai are nimic, iar că Scanavi e multimilionar.

25 noiembrie. — Şedinţă solemnă, ieri, la Biblioteca Brătianu. Se comemora a 8-a aniversare de la moartea lui Ionel Brătianu. Cum trece timpul! Cu acest prilej biblioteca a fost în fine deschisă publicului, care va putea folosi în toate zilele de lucru sala de lectură, dar numai în baza unei cărţi de intrare. Nu fusesem de un an pe acolo şi am fost minunat de câte a făcut Eliza Brătianu în acest an. În salonul ei, de-a lungul pereţilor a instalat dulapuri frumoase de stejar în care sunt expuse achiziţiile noi. A cumpărat şi cumpără întruna cărţi rare privitoare la Istoria noastră. E o pasionată, şi trăieşte numai pentru biblioteca ei.

După şedinţă ne-am întrunit, foştii colaboratori ai lui Ion I.C. Brătianu, în biroul lui şi am aprobat ridicarea monumentului proiectat de Eliza Brătianu în grădina bibliotecii care va transforma într-un square deschis spre strada Victor Emanuel. Statuia lui Brătianu, simplă (Brătianu într-un fotel, meditând) va fi executată de Mestrovic, iugoslavul.

26 noiembrie. — Aflu prin dr. Angelescu ministrul instrucţiunii, că Titulescu a raportat Consiliului de Miniştri informaţia că Germania a livrat Ungariei 200 de avioane şi 200 tunuri grele. Poate să fie adevărat, poate să fie şi o presiune din partea lui Titulescu în favoarea pactului de ajutor mutual cu Rusia.

— Nae Ionescu, care se întoarce din Germania, povesteşte că nemţii sunt înarmaţi până în dinţi, că au toate contingentele de la război până azi instruite şi 42 000 de piloţi aviatori. Şomajul nu se mai simte, sărăcia nu e mai mare ca aiurea, dimpotrivă. Lumea e mulţumită şi plină de încredere în Hitler. Anschluss-ul se va face probabil la primăvară, cel mai târziu în 1937. Germania se aşteaptă la un război de pe urma anexiunii Austriei, şi e pregătită să-l facă. De Monzie spunea şi el, celor care-l ascultau, că Franţa va declara imediat războiul dacă Germania păşeşte la Anschluss. După cum se vede, toţi domnii aceştia sunt belicoşi: din fericire războiul nu depinde nici de Nae Ionescu, nici de Monzie, nici chiar de Titulescu.

— Nae a povestit lui Pangal despre schimbarea sufletească în Garda de Fier, confirmându-i ce mi-a spus mie Cotigă. Tineretul se îndepărtează pe zi ce trece de Rege. Sărbătorirea lui Gerota, la deschiderea cursului său ieri, sărbătorire la care au luat parte peste o mie de studenţi, e

simptomatică. Regele, adaugă Nae, nu mai vede şi nu mai aude decât prin Urdăreanu. Până şi Gavrilă Marinescu nu mai e primit direct de Suveran, şi-şi face raportul zilnic factorului constituţional Murdăreanu.

— Ieri au reînceput şedinţele la Cameră. S-a citit proiectul de Adresă de către raportorul Asnavorian. Tot ieri trebuia să înceapă discuţia modificării Regulamentului Adunării. După ce, de trei zile, preşedintele Săveanu ne-a anunţat evenimentul şi ne-a cerut concursul — Guvernul a renunţat la orice modificare, ca inoportună. Cât şir în hotărârile acestui nenorocit Guvern Tătărescu! În chestiunea comerţului de devize acelaşi lucru; câţi miniştri atâtea păreri. Azi a apărut jurnalul Consiliului care fixează un nou regim valutar; tot azi a apărut în *Universul* un interviu al lui Dinu Brătianu, în care şeful partidului ia poziţie, pe chestiunea valutară, împotriva şefului Guvernului. Şi o asemenea porcărie de Minister e singurul de la suirea Regelui Carol pe Tron, care durează!

27 noiembrie. — Mi se aduce o circulară a Partidului „Totul pentru Ţară". Interesant e că nu e semnată de generalul Zizi Cantacuzino, şeful nominal al partidului, ci de Zelea Codreanu. Circulara e relativă la atitudinea ce trebuie să ia „lumea legionară" cu privire la ziarul *Porunca Vremii*. Zelea Codreanu recomandă partizanilor săi să citească ziarul dar să primească *cu rezervă* cele scrise în el, fiindcă afară de Dragoş Protopopescu oamenii de la *Porunca Vremii* sunt prea noi adepţi ai ideologiei gardiste şi unii din ei par chiar a fi inspiraţi de Ministerul de Interne. Apoi — şi aci e tot interesul acestei circulare — Căpitanul scrie textual: „Am observat (în *Porunca Vremii*) atacuri necontenite la adresa d-lui Iuliu Maniu. Într-unul din numere se cerea chiar *arestarea* tuturor maniştilor, aducându-li-se acuzaţia destul de perfidă că atacă Monarhia.

Pentru respectul adevărului, însă, să se ştie de toţi că domnul (sic) Maniu, atacă nu pe Rege, ci vâscul din jurul Său, care omoară pe Rege şi nimiceşte Monarhia Românească.

M-am simţit umilit, când pe pagina I eram lăudat eu sau noi, iar pe ultima insultat dl. Iuliu Maniu.

Omul acesta pe drept cuvânt poate să ne fiarbă şi pe noi în aceeaşi oală în care fierbe *Porunca Vremii*. Domnul Iuliu Maniu ne este adversar, dar după dogma legionară nu ne este permis a ne purta fără onoare cu nici un adversar. Cum se poartă sau se va purta el cu noi, e treaba lui."

Aceste circulare sunt strict confidenţiale şi nu sunt destinate publicităţii. Cele reproduse mai sus arată o serioasă evoluţie a Gărzii de Fier spre programul lui Maniu, şi o îndepărtare de Rege şi de anturajul său. Ele confirmă cele notate aici cu prilejul vizitei lui Cotigă şi cele spuse lui Pangal de Nae Ionescu, care întrebat despre progresele propagandei Gărzii în Ardeal, i-a răspuns: „Tot ce merge cu Maniu merge şi cu noi".

30 noiembrie. — Ieri s-a citit în Cameră, de Goga şi în Senat de Ioaniţescu, actul de constituire al frontului parlamentar naţional, compus din reprezentanţii celor două grupări: Partidul Naţional-Creştin şi Frontul Românesc. În prealabil se citise în Cameră de către Gh. Cuza, fiul lui A.C., actul de fuziune între Partidul Naţional Agrar (Goga) şi L.A.N.C. (Cuza), fuziune efectuată deja de câteva luni.

Actul de constituire al frontului parlamentar naţional are cusurul — pentru Vaida — că intră în prea multe puncte programatice, stabilite toate — din nefericire tot pentru Vaida — în conformitate cu programul lui Goga. Când a fuzionat Goga cu Vaida s-a ars Goga şi a câştigat Cuza. De pe urma frontului, *fie şi numai parlamentar*, încheiat între cele două grupări naţionaliste, câştigă Goga şi se arde Vaida.

Îmi aduc aminte de declaraţiile făcute de Vaida în biroul meu, cum îmi spunea el că pentru nimic în lume n-ar putea lucra cu Goga fiindcă s-ar colora ca extremist în revendicările naţionaliste, ceea ce nu vrea, şi câte altele (notate în aceste însemnări). N-au trecut de atunci decât câteva luni şi iată-l în braţele lui Goga, ale unui Goga şi mai extremist decât era, căci a căzut şi el în braţele lui Cuza. Explicaţia? Sau Vaida e zaharisit şi nu mai ştie ce spune şi ce face, sau e o simplă jucărie în mâinile unor lichele ca D.R. Ioaniţescu şi Tilea. Ştiu precis că oamenii serioşi din jurul lui Vaida sunt foarte nemulţumiţi.

— La Curtea de Casaţie a început procesul generalului Cihoski, fostul ministru de război (Skoda). Alaltăieri a depus mareşalul Prezan care a declarat că în 1930 situaţia era extrem de îngrijorătoare, că eram pe punctul de a fi atacaţi de Soviete (se vede că mareşalul sufere de halucinaţii) şi că ţara trebuia înarmată cu orice preţ şi repede. Nu găseşte prin urmare nici o vină generalului Cihoski, ci acelora care au sistat comanda încât s-au pierdut 4 ani pentru înarmarea ţării[1]. „Să ne ferească Dumnezeu, a spus mareşalul, ca evenimentele să ne surprindă!" Şi ca încheiere Prezandramă a adăugat: „Parcă o mână diabolică ne-a oprit, ne-a întârziat".

[1] Ţara lui Hübsch are norocul lui Schröder, căci nimeni n-a atacat-o şi acum poate comanda material mai bun şi mai ieftin ca în 1930. Dacă s-ar fi înarmat în 1930 acum armamentul ei ar fi demodat.

Universul de azi publică un articol perfid pentru a comenta această ultimă declarație.

Cel care a fost acuzat în cursul dezbaterilor afacerii Skoda la Cameră că a sistat comenzile din 1930, a fost generalul Amza. Toată lumea știe că Amza a fost în această privință executorul ordinelor Regelui, care l-a băgat în Ministerul Iorga numai ca să zădărnicească contractele Skoda pe care el, Regele, le socotea — cu drept cuvânt — oneroase Statului. *Universul*, fără să numească pe Rege (Cenzura veghează) învârtește comentariile în așa mod încât „mâna diabolică" nu numai în afacerea Skoda, *dar în toate celelalte*, apare ca mâna Regelui; mai mult, ziarul lui Popește dă să se înțeleagă că și mareșalul Prezan a făcut aluzie tot la Rege, ceea ce e evident exclus. După cum se vede cercul de simpatii se tot lărgește în jurul Majestății Sale...

— Dejunat ieri cu Amin-Fuad numit însărcinat cu afaceri al Egiptului și sosit de două zile. L-am cunoscut iarna trecută la Cairo și numele lui se află însemnat în Amintirile mele. Era șeful protocolului la Ministerul de Externe și mai ales unul din proprietarii minunatelor palate pe jumătate ruinate din preajma Nilometrului. Amin-Fuad trebuie să fie nebun — deși n-are aerul —, altfel nu ar fi încântat că a părăsit Cairo ca să vină la București! Îmi povestește că pregătirile militare pe care englezii le-au făcut în Egipt sunt extraordinare. Întregul țărm al mării, de la fruntaria Libiei și până la Port-Said a fost fortificat, s-au săpat tranșee și s-au instalat în forturi tunuri grele de 150 și 305. În deltă și de-a lungul Nilului s-au instalat 6 baze aeriene noi înzestrate cu tot dichisul modern. Englezii ar avea 2 200 avioane în Egipt. Evident Amin-Fuad exagerează sau se înșală, căci nu pot fi atâtea. Efortul făcut de englezi în Egipt este însă cert, și pare a tinde mai departe decât la simple măsuri de apărare împotriva italienilor; pare a urmări restabilirea dominației britanice în Mediterană, dominație pe care ultimele evenimente au dovedit-o iluzorie.

— În Grecia, bietul Rege George se zbate între intrigile și ambițiile grecoteilor care l-au chemat și ura venizeliștilor. Dacă pornește cu stângul e pierdut. Zilele acestea se va vedea dacă poate face ceva, cu prilejul constituirii noului Guvern.

— Ministerul Laval a obținut două voturi de încredere, la două zile distanță, unul asupra priorității discuțiilor financiare, cerută de el, altul asupra politicii financiare a Guvernului însuși. Mai rămâne un hop de

sărit săptămâna ce vine — hopul discuțiilor asupra dizolvării ligilor de dreapta.

3 decembrie. — Titulescu a fost azi la mine. E un acrobat fără pereche. Față de ostilitatea opiniei noastre publice, nu numai că a dat înapoi cu chestiunea pactului cu Rusia, dar a răsturnat toate, câte au fost și câte sunt, ca să iasă tot el pe deasupra basma curată. După ultima lui versiune *n-a fost niciodată vorba de autorizarea muscalilor să treacă prin România.* „Când am întrebat astă-vară pe Litvinov de ce n-am încheia și noi un pact de asistență — fără nici o clauză de trecere prin teritoriul nostru — muscalul m-a întrebat dacă semnând noi pactul, și Franța, într-un caz dat n-ar veni în ajutorul Rusiei, am veni noi? I-am răspuns: firește că nu, cum să mă pomenesc eu într-un lagăr și Franța în altul! Pactul de asistență pe care-l propuneam eu era numai un corolar, o urmare a pactului franco-rus, și nu trebuia să joace decât ca o anexă a acestuia. Litvinov mi-a spus atunci că era mai bine să așteptăm ratificarea pactului franco-rus. L-am întrebat dacă nu era dispus să încheiem pactul nostru, *cu rezerva ratificării celui francez.* N-a vrut. Atât de zoriți au fost rușii să obțină dreptul de a trece cu forțele lor prin țara noastră, drept pe care nu l-au cerut niciodată! Acum în urmă la Geneva, vorbind cu el de acuzațiile care mi se aduceau în țară, mi-a întins o hartă pe masă și mi-a demonstrat că rușii ar trebui să fie nebuni, într-un caz de conflict cu Germania să întindă un maț de trupe până la Praga(!), la o enormă distanță de bazele lor, trecând printr-o țară ca România fără drumuri de fier nici șosele în direcția unui asemenea curent de mișcări. În cazul unui conflict cu Germania, Rusia trebuie să socotească două ipoteze: sau Polonia merge cu ea sau contra ei. În primul caz forțele rusești se vor uni cu cele poloneze și vor ataca Germania prin Polonia — în al doilea caz, armata rusă va aștepta pe inamic pe pozițiile ei, căci soldații ruși se vor bate mult mai bine ca să-și apere țara, și tactica lui Kutuzov mai e valabilă azi. Tot ce ar putea face Rusia pentru Cehoslovacia, dacă ar fi atacați de nemți, ar fi să le trimită avioane — dar pentru aceasta nu au nevoie de nici un pact cu noi. Francezii vor ratifica pactul de asistență cu rușii. Dar Litvinov se lasă greu cu noi, acum. Eu aș vrea să încheiem și noi un pact cu ei, nu că am cine știe ce încredere într-un asemenea pact, dar tot e mai bun ca nimic. I-am spus lui Litvinov, că de negociat l-am negocia repede, va fi identic cu cel francez — pe care tot eu l-am negociat[1]— cu o singură deosebire: al francezilor e numai contra nemților, eu nu primesc contra unui singur,

[1] Dovadă de megalomanie!

pactele mele nu pot fi îndreptate împotriva cuiva, ele trebuie să fie o asigurare *împotriva pericolului de agresiune*, prin urmare trebuie să joace *împotriva tuturor*, oricare ar fi agresorul. Nu vreau pact împotriva Germaniei! Dacă aş încheia unul cu Rusia, m-aş duce apoi la Berlin şi aş propune să închei şi cu dânsa un pact de asistenţă, tot împotriva tuturor, şi în aceşti toţi ar intra şi Rusia, dacă ne-ar ataca!"

Titulescu îmi mărturiseşte apoi că nu ştie ce să facă cu Camera. Ar vrea să meargă să răspundă lui Brătianu (Gh.) care e sincer dar naiv şi s-a făcut instrumentul Poloniei, dar e frică fiindcă nu poate spune tot. Poate vorbi de trecut, dar nu de viitor. Dar totuşi trebuie să vorbească fiindcă nu poate rămâne cu acuzarea care i s-a adus.

Nu ştie ce să facă cu Geneva, dacă să se ducă sau nu la 12 decembrie acolo. „Bieţii italieni! Sunt nişte copii, mă! Eu îi iubesc şi am făcut la Geneva tot ce am putut pentru ei. Laval n-a făcut nimic pentru ei în comparaţie cu ce am făcut eu[1], fiindcă el nu pricepe nimic. Îşi bătea joc de sancţiunile economice! Italienii nu vor putea să exporte gorgonzola şi Chianti zicea el, şi atâta tot! Nu-şi da seamă de gravitatea situaţiei, fiindcă nu cunoaşte nimic. Nici Mussolini! Am citit telegrama disperată de la Roma prin care Ducele implora pe Laval să-i evite sancţiunile militare şi primea, parcă cu indiferenţă, pe cele economice! Eu le-am spus că sancţiunile economice vor fi mai teribile decât ar fi putut, poate, să fie cele militare, fiindcă acţiunea lor era mai sigură. N-au vrut să mă creadă[2].

E mai mult ca sigur că embargo-ul asupra petrolului se va înfiinţa. Telegramele pe care le-am primit de la Davila nu lasă nici o îndoială asupra hotărârii Americii, iar Comnen îmi telegrafiază de la Berlin că hotărârea Americii a făcut o adâncă impresie asupra Guvernului german. Se va înfiinţa, dar nu ar fi nevoie. Italia nu mai poate cumpăra petrol, fiindcă nu mai are cu ce. Liretta, nu o mai vrea nimeni — dacă şi noi am ajuns creditori pentru sute de milioane de lirete! — iar devize nu mai au. Au fost la mine timp de patru ceasuri Sola, cei de la Finanţe şi cei de la Industrie. Noi am vrea să le vindem cât de mult petrol cât mai e vreme. Vom fi cei din urmă care vom sista trimiterile de petrol în Italia, dar dacă toată lumea va primi această înăsprire a sancţiunilor, va trebui să o primim şi noi. Cât mai putem, să le dăm. Ştii ce condiţii de plată ne-au oferit: o treime în devize libere, o treime în camioane Fiat (transportate prin Viena unde s-ar camufla în austriace) şi ultima treime garantată cu blocuri aur depuse la Roma (marcate cu pecetea noastră) dar lichidată în lire italiene după expirarea războiului (aceasta este metoda generală pe care au adoptat-o pentru utilizarea aurului adunat prin contribuţiile particulare). Cu toată bunăvoinţa, cum să primim? *Mă, îmi pare rău de italieni şi de Mussolini dar se curăţă.* Să ştii că tot ce spune de englezi, de politica lor împotriva italienilor, de frica lor de o ameninţare viitoare împotriva Sudanului, e fals. *În realitate Guvernul englez face o repetiţie cu Societatea Naţiunilor spre a se asigura de funcţionarea ei.* Frica Guvernului englez e una singură: Hitler şi Germania. Poporul englez are simpatii pentru nemţi, Familia Regală nu mai vorbesc, Guvernul însă n-are nici o simpatie pentru actualul regim german şi se teme de el. Îmi pare rău de italieni, dar să ştii că dacă Societatea Naţiunilor câştigă partida avem pace timp de o generaţie, cel puţin".

[1] Altă dovadă de megalomanie.
[2] O a treia dovadă de megalomanie.

Vorbind de reurcarea Regelui George pe Tronul Greciei, Titulescu îmi povesteşte că în iunie a stat într-o zi de la ora 2 la ora 7 de vorbă cu el la Brown's hotel — iar a doua zi a avut o lungă conversaţie cu Principesa Elena. Încep să pricep pentru ce Regele nostru nu-l mai iubeşte pe amicul Titulescu. Regele George i-ar fi spus mult bine de mine. Să n-o afle Regele Carol!

Înainte de a mă părăsi, Titulescu ca să-mi dovedească dragostea lui pentru italieni, îmi povesteşte că după ce a aflat că strada Romania din Roma a fost botezată Austro-Ungaria (?)[1] Guvernul nostru voia să schimbe în Matteoti numele străzii Mussolini, şi că numai el a împiedicat prostia.

6 decembrie. — Legaţia Italiei a dezminţit ieri, printr-un comunicat, ştirea publicată despre schimbarea numelui străzii „Romania" din Roma.

Ziua de ieri a fost o zi de mare tevatură, dar nu din cauza asta. Pe la ora 2 a venit Şoneriu la mine să-mi anunţe demisia Guvernului. Venea de la Franasovici, unde telefoanele zbârnâiau şi toată lumea pierduse capul. Cauza: un memoriu al lui Dinu Brătianu, remis ieri dimineaţă Majestăţii Sale Regelui şi intitulat: *De ce nu mai pot avea încredere în dl. Tătărescu.* De la deschiderea Camerelor, Dinu îşi pregătea bomba. La consfătuirea de la el acasă, la care au participat, acum 10 zile toţi membrii Guvernului s-au putut constata deja divergenţele dintre ambele tabere. Cei din jurul lui Dinu au înteţit campania în ultimele

[1] La Roma s-au schimbat numele la toate străzile care purtau pe al ţărilor sancţniste, sau pe al capitalelor. Cea mai nostimă schimbare a fost aceea din *viale della Marna, în viale degli Italiani della Marna!*

zile. Alaltăieri, Bébé Brătianu şi Cipăianu făceau propagandă în culoarele Camerei, împotriva lui Tătărescu, în ochii tuturor: „până acum am stat cu acul în mână şi am cusut; de acum înainte iau şi eu cuţitul şi spintec". Amicii lui Tătărescu, pe de altă parte, spuneau cui voia să audă, „că nu mai merge aşa" şi că vor începe ei ofensiva cerând alegerea lui Guţă ca vicepreşedinte al partidului, şi în plus, înfiinţarea unui comitet de direcţie pe lângă Brătianu, comitet compus bineînţeles din prietenii lor. Aşa stau taberele, faţă în faţă, când iată că nenea Dinu şi-a aruncat bomba. Memoriul lui, din care a trimis un exemplar şi lui Tătărescu, dă trei motive pentru care şeful retrage Guvernului încrederea sa: 1) politica economică şi valutară, 2) soluţiile sau mai bine zis lipsa de soluţii date problemei armamentului, 3) antagonismul între doctrina şi programul liberal pe de o parte şi anumite legiferări şi proiecte de legiferări pe de alta (starea de asediu, cenzura, legea presei etc.)

Tătărescu a încercat să pareze lovitura şi a cerut să vadă pe Rege. Acesta a răspuns că nu-l poate primi. Până la demisie nu era decât un pas. Pentru nimic în lume n-ar fi vrut Tătărescu să apară ca dat afară de Dinu Brătianu. De aci afolarea. Totuşi, la amiazi Guvernul era căzut. L-a salvat după-amiază Franasovici, pe care Regele l-a primit şi care a izbutit să scape miza. Tătărescu convocase majorităţile la ora 6 la Preşedinţie — pentru toate eventualităţile. În loc să-şi anunţe demisia, le-a vorbit iarăşi de sus şi fără să pronunţe numele lui Brătianu, a declarat că e pregătit şi *pentru pace şi pentru război*. Totuşi din discursul lui reiese că nu speră să menţină Guvernul decât până după sărbători. Majorităţile s-au declarat solidare cu el, chiar Săveanu şi mai ales Dimitriu (în numele Senatului) au laşat pe Dinu şi au făcut zid în jurul lui Tătărescu. Blidul cu linte. Dar să vedem ce va fi la opoziţie.

Baraca pare că se va mai ţine în picioare. Dar cine ştie? Îi stă în cale azi şi Dinu Brătianu, poate mâine să se mai ridice şi *altcineva*. Până atunci, oamenii fură, fură de sting pământul. Când au venit la Guvern *Viitorul* datora în cont curent 17 milioane la Banca Românească. Astăzi, şi-a clădit un imobil pe strada Academiei.

8 decembrie. — Guvernul Laval, care scăpase acum opt zile din ghearele stângii printr-un vot de încredere în politica financiară, a scăpat şi de căderea care se prevedea pe chestiunea dizolvării ligilor. A scăpat printr-o manevră care a păcălit nu numai democraţia integrală franceză, dar încă, dacă judecăm după ziarele lor, şi democraţiile din celelalte ţări. Abia începuseră dezbaterile, care se anunţau furtunoase, dl. Ybarnégaray reprezentant al Ligii „Croix de Feu" s-a urcat la tribună şi a spus că nu dizolvarea ligilor trebuie urmărită, ci *dezarmarea lor*; totodată a declarat solemn că este autorizat de conducerea „Crucilor de Foc" să aducă la cunoştinţa Camerei, că această formaţiune, într-un spirit de pacificare şi pentru a evita războiul civil, a hotărât să se dezarmeze fără să mai aştepte o lege care să o silească la aceasta. Mare senzaţie! Aplauze, ovaţii, la centru şi la dreapta. Un reprezentant al Frontului popular se urcă şi el la tribună şi face declaraţii identice. Aplauze din nou, entuziasm, înfrăţire! Laval se ridică şi roagă, profitând de însufleţirea generală, să se închidă discuţia şi să se voteze imediat legile propuse de Guvern. Acceptat. S-a ridicat şedinţa, s-au redactat legile şi s-au votat în şedinţa de aseară. S-a votat că vor putea fi dizolvate *ligile armate, sau care vor înfăţişa o organizaţie paramilitară purtând în public şi în întruniri însemne speciale sau uniforme.* „Crucile de Foc" renunţând la toate acestea (pentru moment!) înainte de votarea legii, *nu vor putea fi dizolvate* — şi doar atâta voiau ele! Fără abila manevră pe care au pus-o la cale (şi la care s-a asociat şi Frontul popular la nevoie, ca să beneficieze de aceleaşi avantaje), Camera ar fi votat desigur pur şi simplu dizolvarea tuturor ligilor. Comedia înfrăţirii, cu care dreapta a minţit stânga a salvat şi pe Laval, care cerând un vot de încredere, a obţinut o majoritate de vreo 140 de glasuri. Ce e nostim, e că *Adivor* de aseară exultă şi preamăreşte triumful democraţiei franceze!

— Mussolini a ţinut ieri la Cameră, unde a fost lung ovaţionat, un discurs plin de demnitate şi de măsură. Italia nu va da îndărăt.

9 decembrie. — Trăim într-o stare de adevărată psihoză naţionalisto-antisemită. Parcă n-ar mai fi nici o altă problemă de rezolvat, lumea s-a împărţit în două: de o parte mâncătorii de ovrei şi exaltatorii rasismului cu toţi şmecherii lor, speculatori ai tuturor formulelor mai mult sau mai puţin idioate — de alta, ceilalţi, în dosul baricadelor democraţiei integrale, pe jumătate prăbuşite, fâlfâind steagul tuturor păcătoşilor. Milioane de plugari au ajuns în sapă de lemn, pământul nu-şi mai hrăneşte omul, comerţul şi industria au ajuns la faliment, moneda ţării nu mai face cinci parale şi Statul e aproape mofluz — dar cine se preocupă de asemenea probleme! Dl. Goga şi dl. Cuza, împerecheaţi sau nu, *numerus valahicus* sau *numerus clausus,* dl. Vaida şi „frontul românesc" iată chestiunea care frământă puşlamalele de la oraşe şi — din nefericire — 80% din tineretul nostru universitar. Sentimental vorbind, cine nu e antisemit în ţara noastră. Cine iubeşte pe ovrei? Dar mă rog care e soluţia domnilor antisemiţi, admiţând în absurd că n-am

avea altceva mai bun de făcut decât să ne ocupăm de raporturile dintre jidani și creștini? Să ieși pe stradă și să strigi cu Cuza „zos zidanii!" sau să iei bieți oameni inofensivi la bătaie, cum obișnuiesc studenții noștri, nu e o soluție. Avem prea mulți ovrei în țara noastră, desigur, dar mă rog, rețeta ca să scăpăm de ei?

Teoria lui *numerus valahicus* e apolitică. Se zice că față de coeficientul lot etnic sunt prea mulți evrei în barouri și printre medici. Se poate dar n-avem nici unul în armată, în magistratură, în diplomație, în învățământ, în funcțiile administrative. Numerus valahicus? Foarte bine, dar atunci ar trebui să deschidem toate aceste cariere unui însemnat număr de evrei. Cred că e mai bine să-i lăsăm printre avocați și printre medici, fie și în număr mai mare decât ar avea dreptul, și să ne rezervăm carierele cu directă înrâurire asupra vieții de Stat.

— Bine, rău, trebuie să constatăm că psihoza există, și că la orașe a cuprins lume multă. Ieri Bucureștii au dat, cu prilejul alegerilor de la barou, o mică reprezentație de război civil. Consiliul baroului cu decanul Petrovici (Iorgu) în cap și-a dat acum câteva săptămâni demisia din cauza unui conflict provocat tot de curentele naționaliste, dar și de intrigile lui Istrate Micescu, avocat de mare talent, om inteligent și cu vastă cultură, dar lipsit de caracter și de orice scrupule. Ieri urma să se aleagă un nou consiliu și un nou decan. Istrate Micescu, în fruntea unei adunături de mediocrități, și-a pus candidatura pe baza unui program naționalist la extrem care merge până la excluderea evreilor din barou. Împotriva lui s-a pus altă listă, cu ce avea baroul mai bun și cu Grigore Iunian în cap pentru demnitatea de decan. Toți studenții și toate haimanalele au fost mobilizați ieri dimineață și cetelor astfel recrutate s-a dat în primire fiecare intrare a Palatului de Justiție. Deși un cordon de jandarmi și de soldați făceau și ei „ordine" la fiecare intrare, studenții nu lăsau pe nimeni să intre până nu se legitima. Dacă era evreu, sau notoriu partizan al listei Iunian (cazul Solomonescu, Trancu-Iași etc.) nu era lăsat să treacă, și dacă protesta, bătut măr. De la Palatul de Justiție vexațiunile și bătăile s-au întins în toate împrejurimile și geamuri și capete sparte au fost până pe Dudești. În interiorul Palatului, potrivnicii listei Micescu erau reperați și dați afară în ghionturi. Vădit, armata, soldați și ofițeri, erau de partea tulburătorilor liniștii publice. După neîncetatele reclamații ale lui Iunian a venit la fața locului și Titeanu, subsecretar la Interne însărcinat cu poliția. S-a plimbat printre agitatori și le-a spus: „Fiți și voi mai levenți, bateți opt și dați drumul la doi înă-

untru!" A venit și Inculeț, ministrul de interne, care făcea pe niznaiul, circula printre studenți repetând: „Nu știu de ce am fost chemat, pe aici domnește ordinea!" Vreo 200 de avocați evrei se adunaseră la poalele Dealului Mitropoliei și se pregăteau să vină *in corpore* la Palatul de Justiție să voteze. Cum au aflat studenții s-au repezit pe ei, i-au bătut măr și au spart toate geamurile avocatului Nachtigall, unde credeau ei că se instalase postul de comandă al evreilor.

De fapt, mai toți evreii și o bună parte a creștinilor care susțineau lista Iunian n-au putut vota. Excesele și bătăile n-au încetat decât seara târziu. Cum era de așteptat izbânda lui Micescu a fost covârșitoare: 990 de voturi contra vreo 250 lui Iunian. Numai că n-a fost alegere, ci război civil, și toată vina o poartă Guvernul care putea împiedica, și n-a împiedicat nimic.

Mișcări ca cele astfel provocate de cuziști, de Frontul Românesc și de „Totul pentru Țară", cât timp nu sunt destul de puternice ca să răstoarne regimul și destul de organizate ca să instaleze altul mai bun în loc — sunt condamnabile, fiindcă nu fac decât să tulbure ordinea și liniștea.

10 decembrie. — Mă așteptam ca ieri la Cameră să fie tămbălău mare. N-a fost însă nimic. O interpelare, cu caracter mai mult general a lui Armand Călinescu, asupra aplicării *legii apărării Statului* votată după asasinarea lui Duca, interpelare rămasă fără răspuns și fără ecou. Iunian capul listei bătute, duminică, nici n-a fost la Cameră. La Senat, a interpelat Vasile Rădulescu-Mehedinți, și a răspuns...Oanea.

La Cameră, după anunțul interpelării lui Călinescu, care a ținut câteva minute, a urmat discuția la Adresă cu discursul lui Goga. Lung și banal. A avut însă ieșiri reușite împotriva Partidului Național-Țărănist și a lui Mihalache.

— La Paris, Laval și Hoare s-au pus de acord asupra unor propuneri acceptabile de pace, de făcut italienilor.

11 decembrie. — La Cameră, Frontul Național și Partidul Național-Țărănesc sunt încărcate cu electricitate de semn contrar. Din când în când trăznește între ele. Alaltăieri, luni, după copioase și triviale înjurături, deputatul goghist Ianculescu — un escroc— a tras o palmă deputatului național-țărănist Aurel Dobrescu — alt escroc. Deputatul Robu, escroc și el dar cuzist, a amenințat și era să pleznească pe d-rul Lupu, al patrulea... deputat. Trimiși înaintea comisiei de disciplină aceasta a hotărât diverse penalități împotriva lui Ianculescu și a lui Robu. Puse la vot ieri în ședința plenară, concluziile raportorului

comisie n-au întrunit majoritatea necesară, și amândouă voturile au rămas nule. Majoritatea s-a împărțit: pe când prietenii lui Dinu Brătianu și grupul H, cu Iamandi în frunte, au votat pentru sancțiuni (adică contra deputaților naționaliști) — Inculeț și Valer Pop își împingeau pe ai lor la vot contra sancțiunilor (adică pentru Frontul Național). De aici mare scandal în sânul Partidului Liberal, amenințări, răfuieli și tot felul de vorbe urâte. Astăzi (scriu aceste rânduri înainte de amiază) cu prilejul reluării voturilor nule de ieri, se va vedea dacă s-au împăcat lucrurile peste noapte și azi-dimineață.

— Blumenfeld, care ca toți ovreii după evenimentele de duminică a devenit foarte antiguvernamental, vine să-mi spună foarte plictisit că, după ce timp de 15 zile Tătărescu a fost cu nasul la pământ, acum iar a ridicat capul. Pare că iar s-au împăcat lucrurile cu Vodă. Și cutra de Blumenfeld îmi povestește ce i-a spus Victor Antonescu, o altă cutră. În audiența acestuia de lucru din săptămâna trecută, gloriosul nostru ministru de finanțe[1] vorbind cu Regele despre noile resurse trebuincioase în vederea armamentului i-a exprimat părerea că un Guvern ajuns la sfârșitul carierei lui nu mai avea cădere să propună noi impozite. Regele a tăcut, și n-a obiectat nimic. De unde Antonescu a dedus că soarta Guvernului era într-adevăr pecetluită. Alaltăieri, fiind din nou în audiență de lucru, Regele l-a întrebat pe ce baze contează să stabilească noul buget. Cam mirat, Antonescu a răspuns că nu vede cum s-ar putea îndepărta, fie el fie altul, de la normele actualului buget. „Da, a replicat Regele, te rog să rămâi pe bazele actualului buget și să dai toată atenția d-tale echilibrării cheltuielilor cu veniturile — vreau să nu ne mai îndepărtăm de la principiul bugetelor echilibrate." Apoi i-a lăudat tal-nesam pe Costăchescu. Antonescu a dedus din vorbele Regelui: 1) că Guvernul actual va mai merge cel puțin până la sfârșitul anului bugetar; 2) că după Tătărescu va fi chemat Costăchescu să constituie noul Minister. Cu drăguțul nostru de Rege toate sunt posibile — afară de un lucru cuminte. Dar pentru a trage o concluzie din cele povestite de Blumenfeld ar trebui mai întâi să se știe: 1) care din Antonescu și Blumenfeld e mai mincinos și 2) care din Carol, Antonescu și Blumenfeld, e mai șmecher.

12 decembrie. — Ieri dimineață a avut loc o lungă întrevedere între Dinu Brătianu și Tătărescu: șeful partidului și primul ministru s-au

[1] Multe minuni a vrut să facă Regele în țară, dar una singură a izbutit s-o facă, și anume din prostul de Victor Antonescu, zis și „lată rău", un *mare* ministru de finanțe.

împăcat iarăși. Pentru câte zile? În ajun trebuia să aibă loc o ședință cu toți miniștrii la nenea Dinu: ea a fost contramandată, fiindcă șeful scuipa foc și flăcări. Comunicatul dat presei pentru a vesti împăcarea e caraghios:

„În ultimele zile s-a pornit o nouă ofensivă de știri false și tendențioase în privința raporturilor dintre Guvern și conducerea Partidului Național Liberal. Această ofensivă a găsit un pretext în ultima consfătuire a majorităților parlamentare și în declarațiile făcute de dl. prim-ministru la acea consfătuire. (Ba bine că nu!)

....

Primul ministru înțelegând preocupările șefului partidului și ținând seamă de sugestiile formulate în consfătuirea ministerială ce a avut loc, s-a pus de acord cu dl. Dinu Brătianu asupra programului de înzestrare a armatei și a tot ce este necesar pentru apărarea țării."

Dar asupra restului? Rămâne să se certe mai înainte?

— Zâzania dintre cei doi conducători al liberalilor abia potolită, pare că o nouă răsmeriță se desenează în partid. Evenimentele de duminică dovedind aproape complicitate între agenții d-lor Tătărescu–Inculeț și huliganii lui Cuza, Victor Iamandi care personifică cu prietenii săi (grupul H) ideea de desființare a extremei drepte (moștenirea, și totodată răzbunarea lui Duca) au schimbat cu totul macazul, s-au apropiat de Dinu Brătianu, sunt gata să se împace chiar cu George Brătianu numai să curețe pe Tătărescu. Chiar dacă răzmerița n-ar merge până acolo, e sigur că o totală dezorientare a cuprins Partidul Liberal.

Aceeași dezorientare se observă și în celelalte partide. Pe rând, național-țărăniștii, Frontul Național (Goga–Vaida), averescanii și chiar liberalii îmi trimit emisari cerându-mi colaborare — dovada cea mai bună că nu se simt stăpâni pe situație.

— Știrea pe care mi-a adus-o Blumenfeld, pe care mi-a confirmat-o Măcărescu, despre reînscrierea lui Ghiță Mironescu în Partidul Național-Țărănesc este inexactă. Blumenfeld mergea până a spune că scrisoarea de reînscriere a lui Mironescu va fi remisă sâmbătă lui Mihalache. Totul este de domeniul fanteziei. Pangal a văzut aseară pe Mironescu, nici vorbă de reînscriere. Deși nu s-a deschis de tot lui Pangal, Ghiță stă vizibil pe terenul planului informatorului meu secret, gata *să se devoteze* pentru formarea unui Guvern de destindere. Față de Pangal

s-a arătat plin de interes numai pentru mine și Iunian! A mai spus lui Pangal că Guvernul va cădea — crede el — pe la sfârșitul lui ianuarie, *pe chestiunile economice*. Toate rodomontadele Guvernului au bază serioasă. Parisul ar cădea la înțelegere asupra părților dacă ar avea încredere că Guvernul se va ține de cuvânt. Problema pe care o dezbat creditorii noștri la Paris nu e atât o chestiune de cifre cât una de încredere. Parisul a cerut garanția lui Titulescu (?!) că Guvernul își va respecta angajamentele. Politicos dar ferm, Titulescu a refuzat garanția cerută. Un Guvern serios, *compus din oameni cumsecade* ar putea reuși foarte repede să se înțeleagă cu Parisul. Mironescu a mai mărturisit lui Pangal *că Titulescu* i-a propus să formeze el, Mironescu, viitorul Minister. La întrebarea lui Pangal: „dar poate că ar vrea Titulescu să-l formeze?" moș Ghiță a răspuns răspicat: „nu, nu, nu vrea în ruptul capului să-și ia beleaua pe cap!" Mironescu pleacă luni la Paris și se va înapoia în țară în primele zile ale lui ianuarie — dacă nu va fi nevoie mai devreme.

14 decembrie. — Ziarele de azi-dimineață publică textul propunerilor de pace Hoare-Laval. La Geneva, comitetul de 18 convocat pentru a întinde sancțiunile și la petrol, și-a amânat ședințele până miercuri în speranța că până atunci va fi cunoscut și răspunsul Italiei la zisele propuneri. Englezii au dezlănțuit în același timp în presa engleză, în Camera Comunelor și în țările vasale ca Danemarca, Norvegia etc. o furioasă campanie împotriva oricărei concesii față de Italia: se cere până și capul lui Hoare și retragerea ultimelor propuneri pentru împăcarea conflictului italo-abisinian. Evident, toate acestea sunt presiuni asupra Italiei. Inutile, căci Mussolini nu va primi să dea înapoi. Ori i se propune ceva serios, ori războiul va continua.

— Ieri la Cameră — și apoi la Senat — Titulescu a citit o peltea drept răspuns la întrebarea pusă de G. Brătianu cu privire la tratatul de asistență ce se negociază cu Rusia Sovietică. Toată șleahta de puturoși fără care Titulescu nu se mișcă, de la Tabacovici până la Pella (Cur) trecând prin toți Vișoienii și Nenișorii, împănau tribunele ticsite ale Camerei.

— *Universul* duce o campanie feroce, de câtăva vreme împotriva lui Titeanu, gelatinosul subsecretar de Stat de la Interne. Că e un escroc, că și-a cumpărat o casă, o moșie și a umplut județul Romanați cu daniile lui, o știau toți; azi am aflat că se mai ține și cu una din fetele lui Stelian Popescu! Ca Saturn, Popeștele își mănâncă copiii.

— Gentlemanul Blumenfeld a venit și azi să mă piseze cu ideea unei colaborări cu partidul domnului Mihalache. Alaltăieri două ore Măcărescu, azi două ore Blumenfeld — la mare ananghie trebuie să fie democrația integrală!

15 decembrie. — Massarik și-a dat ieri demisia din Președinția Republicii Cehoslovace. A convocat la castelul Lana pe Malipetr, primul ministru și pe președinții Camerei și Senatului și în fața lor a pus pe șeful Cancelariei lui să citească scrisoarea sa de demisie. Recomandă Cehoslovaciei să urmeze politica intronată sub dânsul, și pe Beneș ca succesor. Malipetr și cei doi președinți au spus fiecare câteva cuvinte prin care au preamărit pe Massarik, omul ce „a binemeritat de la Patrie". Alegerea succesorului va avea loc miercuri 18 decembrie; Guvernul va propune o lege prin care se vor menține lui Massarik emolumentele sale și dreptul de a locui la castelul Lana până la moarte. Demisia lui Massarik, pe care Titulescu mi-a anunțat-o ca iminentă din februarie[1] trecut, nu s-a desăvârșit decât după 10 luni, deși starea bătrânului ar fi cerut-o de atunci. Explicația ne-o dau știrile din Praga, care spun că înțelegerea între partide nu e deplină pentru alegerea lui Beneș. Probabil că Beneș va fi ales, dar nu cu unanimitate — cum ar fi vrut — și cu scârțâituri. Se vede că operația a fost amânată pentru a permite șmecherilor politici să se pună de acord. Vom vedea miercuri și în zilele următoare dacă previziunile lui Titulescu se vor îndeplini, și cu Beneș și cu Krofta.

— Tătărescu a citit ieri la Cameră un lung expozeu, ca răspuns al Guvernului la atacurile opoziției cu prilejul discuției la Adresă. O lungă polilogie în care se înșiră, cu cifre, înfăptuirile Guvernului în răstimpul de doi ani de când Partidul Liberal are sub a sa oblăduire propășirea țării românești. De la început până la sfârșit, expozeul nu conține decât minciuni. Și încheie prin obrăznicii. Cel mai rușinos Guvern din câte a avut România de la 1866 încoace nu-și putea sfârși cariera decât cu un fals în acte publice.

— Ieri seară la balul Jockey-Clubului, Scanavi a venit să-mi spună că avea o misiune de îndeplinit pe lângă mine din partea Reginei Elisabeta. Regina n-a încetat să docănească pe Regele Carol în sensul celor

[1] Vezi însemnările din 9 februarie 1935.

spuse de mine[1]. Mai ales acum în urmă cu prilejul petrecerii Regelui la Banloc, castelul Reginei din Banat. Crede că a obținut deja un frumos rezultat, dar mai trebuie lucrat fiindcă sunt alți oameni politici care lucrează împotriva vederilor mele prin Lupeasca. Regina vrea să fie totdeauna pusă la punct și dorește din acest motiv să mă vadă cât de des. Sunt singurul om politic — spune Scanavi — pentru care Regina Elisabeta are prietenie, și prietenie sinceră. Am rugat pe Scanavi să prezinte Reginei odată cu omagiile mele, mulțumiri recunoscătoare și să-i spună că sunt la dispoziția ei: n-are decât să mă cheme și voi fi foarte fericit să merg să o văd. Scanavi mi-a mai povestit multe, pare furios (și prin simpatie trebuie să fie furioasă și Elisabeta) împotriva Lupeascăi și a bandei ei. Mi-a înjurat de l-a spurcat pe Auschnit și a lăudat pe Kaufmann. „Dar o să vadă pe dracul[2], Auschnitt: i-au pus sechestru pe tot ce are afară din țară, pentru 35 milioane franci pe care îi datorește la Viena! Păcat însă că porcul ală de Mitiță Constantinescu persecută așa pe Kaufmann".

Scanavi m-a întrebat la sfârșit dacă sunt foarte prieten cu Prințul de Hohenzollern. I-am spus că abia îl cunoșteam. „Curios — a încheiat el — d-ta n-ai un avocat mai bun pe lângă Regele. A ajutat mult pe Regina Elisabeta în acțiunea ei!" De unde sare iepurele!

— Am primit azi vizita *informatorului meu secret*, care nu se mai arătase de mult. Să-l ascultăm, cu un grăunte de răbdare și cu altul de indulgență: „Regele n-a schimbat nimic din planurile sale. E definitiv hotărât: 1) să o sfârșească cu liberalii și 2) să formeze un Minister provizoriu de alegeri cu Mironescu în frunte.

Tătărescu a dat din nou demisia sa Regelui lunea trecută, după conflictul cu Dinu Brătianu și cu Costinescu. Regele l-a rugat însă să mai stea. Cauza pentru care Regele a amânat de mai multe ori schimbarea Guvernului trebuie căutată în afară de graniță. Regele vrea cu tot dinadinsul să înzestreze armata cu artilerie grea și mai ales să motorizeze câteva divizii, în frunte cu Divizia Gărzii. Motorizare și artilerie grea nu se pot însă realiza fără concursul străinătății. Francezii, cu care se tratează, pun condiții foarte grele (garanții, transferul plăților pentru electrificarea liniei Câmpina–Brașov etc.). Se pare că Skoda face propuneri mai bune. Regele vrea ca liberalii să termine aceste negocieri pentru

[1] Vezi însemnările din 7 aprilie 1935.
[2] L-a văzut, dar 5 ani mai târziu!

armament, tocmai fiindcă se teme că se vor termina negativ. Să nu zică apoi că dacă ar fi fost ei la putere le-ar fi dus la bun sfârșit și să nu se handicapeze noul Guvern cu un eșec chiar de la început. Regele vrea chiar să trimită pe Tătărescu la Paris, ca să-și frângă gâtul.

Toate aceste întârzieri nu ne vor duce însă decât până după sărbători, când se va face schimbarea. Regele s-a înțeles cu Mironescu și *numai cu el*, și încă nici Mironescu nu știe că misiunea ce i se va încredința va avea un caracter foarte temporar. Regele prepară la Palat lista prefecților, și la Interne va pune un om al lui, care va face alegerile așa cum va voi el (d-ta, d-le Argetoianu, nu vei avea să te plângi) dar așa ca nici un partid să nu aibă majoritatea și ca partidele Național-Țărănesc, G. Brătianu și Averescu la un loc să nu facă nici 40% din totalul Parlamentului. Va fi rolul d-lui Argetoianu să grupeze o majoritate de guvernare!

Nu știu, domnule Argetoianu, dacă Regele te va ruga să intri în acest Minister provizoriu sau dacă te rezervă pentru cel definitiv; în tot cazul *cu toți vrăjmașii care te sapă la Rege* tot d-ta ești în gândul Suveranului pivotul noului regim!

Regele a însărcinat pe Mironescu să caute un împrumut în străinătate(!!) pentru armamentul ce trebuie comandat peste graniță, și Mironescu pretinde că a găsit unul(!!!!) pe care l-ar procura un grup elvețiano-olandez[1]. Plecarea lui moș Ghiță (care se înapoiază înainte de Bobotează) în străinătate ar fi în legătură cu acest împrumut. De-l va încheia sau nu, prim-ministru tot va fi. Iar tânărul Guță îi va ceda locul îndată ce chestiunile de la Paris vor fi lămurite."

Așa a vorbit informatorul meu, și eu am trecut vorbele lui la catastif. *Qui vivre verra!* Înainte de a pleca zisul informator mi-a mai spus că Pangal a fost trimis zilele trecute la Mironescu din „Înalt Ordin". Fie și așa!

16 decembrie. — Aflu din cercurile militare că cu prilejul consfătuirii Statelor-Majore ale Micii Înțelegeri, consfătuire care a avut loc la Belgrad luna trecută, s-a remarcat rezerva Statului Major iugoslav. Această rezervă, în discuția ipotezelor de război mai ales, a impresionat mult pe Samsonovici, șeful nostru de Stat-Major, și se pune în legătură cu o eventuală nouă orientare a politicii iugoslave, tot mai atrasă de la uciderea Regelui Alexandru, spre Londra și Berlin. Aceste observații, sosite până la mine pe cale militară, sunt în perfectă concordanță

[1] A vorbi de împrumut când nu plătim cuponul pare o adevărată aberație!

cu cele povestite de Gurănescu în vizita pe care mi-a făcut-o în octombrie[1].

18 decembrie. — Din activul și pasivul Guvernului de care M.S. Regele nu se poate despărți:

De la începutul anului și până acum s-au cheltuit *350 milioane fonduri secrete*;

Bejan & Co. s-au înfruptat cu perimetre petrolifere cât au vrut;

Frații și cumnații lui Guță Tătărescu s-au umplut (numai Nolică Tătărescu și-a cumpărat casă la București, vilă la Predeal și a pus deoparte toate acțiunile „Scrisului Românesc" Soc. anon. Craiova);

Mitiță Constantinescu pune Banca Națională la ordinele Regelui („orice dorință din partea M.V. e un ordin" — frază auzită din gura lui Mitiță, la vânătoare, de generalul Gorski).

Tot ce intră la Casa Regală din fondurile secrete iese din țară sub formă de devize — și se tezaurizează în străinătate;

La C.F.R. se fură ca în codru. Malaxa șperțuiește pe toată lumea, începând cu Tabacovici, bandit sinistru;

Primăria a distribuit gratis locuri de casă la toată șleahta de la Palat;

Leonte Moldoveanu, Dorel Dumitrescu, Constant Georgesco and Co. au devenit milionari de pe urma afacerilor de import-export și de transferuri.

Printre *corupători* și *corupte* mi se semnalează:

Malaxa, regele corupătorilor, care nu se mulțumește cu Căile Ferate pe care le-a cumpărat cu totul, cu funcționari și cu politicieni — și mai plătește și dame. Astfel ar avea în solda sa pe d-na Barbu Berceanu, prin care obține tot ce vrea de la Dinu Brătianu (în ultima vre-me insistențele acestuia pentru comenzile militare de la Reșița);

Stoian — în a cărui soldă e pațachina adoptată de mareșalul Averescu, și alte câteva dame;

Auschnitt — care plătește pe d-na Șeptilici metresa generalului Paul Angelescu.

Și câți or mai fi, și *câte* mai ales!

19 decembrie. — Beneș a fost ales ieri președinte al Republicii Cehoslovace, cu mare majoritate, la primul scrutin. Purtătorul umbrelei lui Massarick de pe vremea pribegiei, mediocrul Beneș Curcanul, a ajuns Cap de Stat, pe când emulul său genevez Titulescu a rămas preș de șters picioarele, în serviciul Regelui Carol! Ce nedreptate! Titulescu a resimțit-o și a exteriorizat-o prin două depeșe date lui Peneș, printr-o

[1] Vezi însemnările mele din 23 octombrie 1935.

invazie la Legația cehoslovacă la ora dejunului, printr-o pupătură cu Șeba și printr-un picior în posterior lui Nenișor. Formidabila carieră făcută de Beneș arată cât de mediocru este nivelul intelectual și cultural cehoslovac. Și cum era să fie altfel, într-un popor care leagă cu sârmă de o mie de ani oalele sparte de alții? Cu toate sentimentele mele mai mult decât reci pentru Beneș, a trebuit să-i dau o călduroasă telegramă de felicitare.

Așa este politica.

— Wieder, faimosul Wieder, a făcut câte o vizită lui Pangal și lui Șoneriu ca să le spună — probabil ca să aflu și eu — că nu s-a împăcat cu Lupeasca, așa cum spune lumea (și cum a raportat Bacher lui Pangal). Ce interes poate să aibă Wieder? Sunt secretele Seraiului în care nu voi căuta să pătrund. Amuzante sunt cele povestite de Wieder lui Pangal, cu acest prilej. După fostul confident al Menajului regal, Lupeasca nu se amestecă și nu s-a amestecat niciodată în politică. Ea nici nu știe cine e liberal, cine e țărănist și așa mai departe. Regele nu tolerează ca nimeni din anturajul lui să-i vorbească de politică. Singurii care îndrăzneau pe vremuri erau Nae Ionescu și Malaxa. Acum a rămas numai Malaxa. Dar Malaxa nu se preocupă decât de afacerile lui, și sfaturile politice pe care le dă sunt totdeauna în legătură cu aceste afaceri. Regele nu e influențabil în politică decât *de egalii lui*, de membrii familiei lui, de Regina, de Regina Elisabeta, de Prințul de Hohenzollern etc. Cu ceilalți care mișună în jurul său, cu așa-zisa Camarilă, vorbește câteodată politică, dar nu-i ascultă, și nu ține seamă de ce spun ei. Acum în urmă a defins strict întregului său anturaj — tot Wieder vorbește — să aibă contact cu lumea politică pentru ca să nu dea de bănuit asupra unor influențe care în realitate nu există. Regele e comod, și fuge de orice greutăți. Ar vrea să aibă un prim-ministru pe care să-l vadă o dată pe lună și care să-i aducă spre aprobare un program de 30 de zile, așa cum îi aduce bucătarul lui, la 1 ale fiecărei luni, „menu-ul" pentru patru săptămâni. Pe el să-l lase în pace să lipească timbre, să deseneze uniforme, să telefoneze Duduii, să alerge după pațachine. E așa de comod încât, când îi trebuie bani primește orice formulă i se propune. Când i se spunea că Malaxa a dat 2 milioane pentru cutare cumpărare sau lucrare cerută de Duduia, că Auschnitt a avansat, atât, aceleiași, pentru nu mai știu ce, că Puiu Dumitrescu a pescuit alte milioane în fondurile secrete — deși în fundul sufletului lui Regele era desigur nemulțumit, tăcea și nu zicea nimic. Influența și permanentizarea lui Tătărescu la Guvern nu

trebuie explicate decât prin faptul că *a luat locul lui Puiu Dumitrescu*: el face toate codoşlâcurile cerute şi necerute, el aduce banii ceruţi şi neceruţi, el este otreapa întinată în toate murdăriile.

E un mare fond de adevăr în ce spune Wieder. Carol se consideră om genial, cu soluţii în toate problemele — şi soluţiile lui sunt natural cele mai bune, de-aia le schimbă în fiecare săptămână — şi nu se lasă uşor influenţat de cineva. Dar pe de altă parte e plin de bănuială, şi anturajul lui ştie să speculeze de minune acest defect. Oamenii incomozi şi *ideile lor* sunt astfel îndepărtaţi *pe cale indirectă. Fără să vrea acest nemaipomenit încăpăţânat ajunge de multe ori să facă ce vor alţii*. Nu e vorba, când face ce vrea el — e mai rău.

Mă întreb cu ce rimează demersurile lui Wieder?

20 decembrie. — Sir Samuel Hoare şi-a dat demisia din capul Foreign-Office-ului. Hériot şi-a dat şi el demisia din fruntea Partidului Radical. Cabinetul Baldwin a fost ameninţat să cadă, şi Ministerul Laval mai e în pericol şi azi. Regimul fascist şi dictatura lui Mussolini trec prin zile de grea cumpănă. Şi toate în numele evanghelicelor principii pacifiste de la Geneva, fiindcă italienii au îndrăznit să nu se conformeze catehismului colonial englez.

— La Cameră, de la începutul săptămânii, în fiecare zi, gheşeftarii îşi aruncă unii altora hârdaie de lături. Pentru moment, se răfuiesc între ei cei din grupul H cu cei din grupul *Universului*. Să iei pe unii şi să dai în ceilalţi.

22 decembrie. — Titulescu a trimis două telegrame lui Beneş pentru a-l felicita. Una oficială ca ministru de externe, „Excelenţei Sale etc." şi alta „particoleră" *fratelui Beneş*, şi le-a publicat bineînţeles pe amândouă. Beneş a răspuns „celor două telegrame" printr-una singură în care nu-l scoate pe reclamagiul nostru din „Excelenţă", de la început până la sfârşit. De frăţie, nici vorbă. O platitudine valahă mai mult, pedepsită cum trebuia.

— Dl. Eden a fost numit ministru de externe al Angliei în locul lui Sir Samuel Hoare, demisionat pe chestiunea propunerilor de pace anglo-franceze făcute Italiei. Anglia continuă să joace sinistra ei comedie. Propunerile Laval-Hoare au fost „bel et bien" aprobate de Guvernul englez, convins că Italia le va respinge fără discuţie, lăsând Angliei tot avantajul unui gest generos — dar fără urmări în politica pe care o duce. Iată însă că Italia, dându-şi seama că lucrurile nu merg tocmai aşa de uşor în Abisinia, s-a arătat dispusă să primească drept bază de discuţie propunerile franco-engleze. Imediat Londra a schimbat foaia. Ieri Samuel Hoare a luat asupra sa răspunderea gestului făcut şi a plecat cu propunerile din Guvern. Guvernul s-a complectat cu antagonistul lui Sir Samuel, şi propunerile Laval-Hoare au fost înmormântate.

Din ultimele ştiri publicate apare că situaţia italienilor în Abisinia nu e din cele mai plăcute. Luptele de guerilă ale abisinienilor par a da rezultate neaşteptate. Campania merge greu. Înaintarea italienilor e foarte lentă. Dacă la greutăţile actuale se mai adaugă şi perspectiva lipsei de benzină în cazul agravarării sancţiunilor şi apropierea sezonului ploilor — şansele italienilor apar oarecum scăzute.

— Regina Elisabeta a dăruit un serviciu de ceai în argint perechii Tătărescu (Guţă). Mie mi-a dat o tabacheră, tot când eram ministru. Calculând dărnicia M. Sale după proporţiile care răsplăteau serviciile mele, cele aduse de Tătărescu *trebuie să fie enorme*. Am din ce în ce mai mult impresia că achiziţia moşiei Banloc a fost o excelentă idee. Nu se va găsi nimeni care să tragă la răspundere pe Tătărescu?

— Gazete din provincie — una din Iaşi, alta din Galaţi — îmi atribuie, nu ştiu pentru ce, intenţia de a crea un nou partid de guvernământ! Socotesc că nu e nici o nevoie de un nou partid de guvernământ dar că se simte grozav nevoia să se suprime câteva partide de opoziţie.

— În ianuarie şi februarie avem câteva alegeri parţiale în vedere: Suceava şi Hunedoara pentru Senat (colegiul Universal), Prahova şi Bihorul tot Senat, dar colegiul consiliilor comunale şi în Mehedinţi pentru Cameră. Vaida a dat un comunicat că Frontul Românesc nu va participa la alegeri, „ca să nu dea românilor prilej de învrăjbire", în realitate ca să nu fie silit să lupte alături de Cuza şi de Goga. Noi vom pune candidaţi unde se va putea.

24 decembrie. — Blumenfeld nenorocitul, care munceşte din răsputeri pentru alcătuirea unui front democratic, rural, antihuliganic — zică-i-se cum i s-ar zice! — vine să mă ţină la curent cu negocierile. Prima etapă fiind înţelegerea între naţional-ţărănişti şi Iunian, tratativele n-au încetat prin plecarea acestuia la Viena unde s-a dus să petreacă sărbătorile. Ele au fost duse mai departe de Stere, pe deplin împuternicit de şeful Partidului Radical-Ţărănesc, şi au mers bine în întrevederile cu Mihalache. Iată însă că s-a constituit în sânul Partidului Naţio-

nal-Ţărănesc un front Maniu–Mihai Popovici–Madgearu care nu vrea să audă de o înţelegere cu Iunian. Întâlnind pe Stere în hall-ul de la Athénée Palace, Maniu, de obicei atât de rezervat, nu s-a putut împiedica să-i spună: „Domnule profesor, am auzit că e vorba de o împăcare între noi şi dl. Iunian; ţin să ştii că o asemenea împăcare nu e cu putinţă!" Mirat de această neaşteptată ieşire, Stere s-a dus să ceară explicaţii lui Mihalache. Acesta, cam jenat, nu a putut tăgădui că întâmpină dificultăţi „în Ardeal", dar că se va sili să le înlăture. În tot cazul negocierile dintre cele două grupări ţărăniste au ajuns la un punct mort.

25 decembrie. — O nemaipomenită zi de Crăciun. E cald ca primăvara şi soare. Fac o lungă plimbare pe jos până la Herăstrău. Descopăr un Bucureşti nebănuit de mine, ridicat în ultimii ani. În continuarea parcului Bonaparte şi parcului Filipescu, mai vechi, un oraş nou a ieşit din pământ. Între şoseaua Jianu şi Calea Dorobanţilor prelungită, numai străzi noi şi zeci de vile moderne. Şoseaua Jianu, o triplă alee plantată, a fost împinsă până la lacul Herăstrău, despărţind la stânga viitorul parc Naţional, de o serie de parcelări pentru vile, la dreapta. Un zăgaz, în dreptul lui Fronescu, a ridicat considerabil apele lacului, care a devenit o mică mare!

29 decembrie. — Ministerul Laval care a trecut înainte de Crăciun prin două grele încercări (proiectele financiare la sfârşitul lui noiembrie şi dizolvarea ligilor la începutul lui decembrie) a obţinut ieri o a treia victorie — cu 51 voturi majoritare — pe chestiunile externe. Dintre radicali 90 au votat contra Guvernului şi 30 pentru. În realitate stânga nu vrea să răstoarne pe Laval înainte de alegeri (alegerile au loc în primăvară) fiindcă n-ar putea fi înlocuit decât printr-un Minister de stânga, care — cred radicalii — ar uza popularitatea grupării.

Laval a făcut cu prilejul acestei discuţii asupra politicii externe două bune discursuri, unul la începutul dezbaterilor, altul la încheierea lor. Franţa ca şi Anglia stă pe terenul securităţii colective bazată pe pactul Societăţii Naţiunilor. Singura deosebire e că Franţa e sinceră, şi în sinceritatea ei, de dragul menţinerii păcii în Europa, şi din prietenie pentru Italia, ar voi să ajungă cât mai repede la aplanarea conflictului italo-abisinian. Anglia însă care nu e sinceră, care ştie că acest conflict nu se poate aplana fără o serioasă satisfacere dată Italiei (satisfacere pe care nu vrea să o dea cu nici un preţ, de teamă ca Sudanul să nu fie prins între două puternice aşezăminte italiene, între Libia-Tripolitana şi Eritrea-Etiopia), Anglia urmăreşte numai stricta aplicare a sancţiunilor ge-

neveze, ca să îngenuncheze Italia, pur şi simplu, fără nici o compensaţie de ordin teritorial.

Încăpăţânarea Angliei pe planul securităţii colective e periculos, fiindcă poate provoca o conflagraţie europeană şi pare în contradicţie cu politica schiţată la paginile 76, 82 ale acestor însemnări, ca adevărata politică a Angliei. În realitate contradicţia e numai aparentă. Chiar şi astăzi, Anglia nu apără întreg blocul Genevei; din crezul Societăţii Naţiunilor, ea nu-şi însuşeşte decât capitolul securităţii colective, pe care nu l-a abandonat niciodată, şi de care se agaţă astăzi mai mult ca oricând fiindcă îi serveşte de paravan pentru politica ei locală în Africa. Tendinţele însemnate la paginile citate rămân şi azi în picioare, ceva mai estompate fiindcă aşa sunt cerinţele momentului, dar în picioare.

Pactul impune tuturor semnatarilor săi aplicarea sancţiunilor — nu încape îndoială. Şi cu toate simpatiile pentru Italia, toţi semnatarii pactului, afară de Austria şi de Ungaria, s-au supus regulii stabilite. Fiecare şi-a zis că poate să-i vină mâine, lui, rândul să fie apărat. Sancţiunile au reuşit să pună Italia în stare de inferioritate, şi dacă se vor extinde şi la petrol, situaţia ei va deveni direct critică. Noi, românii, ne-am sacrificat în această ocazie şi sentimentele şi interesele. Întrebatu-ne-am însă ce s-ar întâmpla dacă am fi atacaţi noi? Periculos pentru noi n-ar putea fi decât un atac din partea Rusiei, căci împotriva unui atac al ungurilor sau al bulgarilor suntem apăraţi prin tratatele Micii Înţelegeri. Or, cât ar preţui *sancţiunile*, fie cât de generale împotriva Rusiei? Cu Italia, lipsită de toate materiile prime, lucrurile au mers uşor, dar cu Rusia? Pe terenul securităţii colective, aşa cum stau lucrurile azi, *noi nu avem nimic de câştigat de la Geneva.*

— *Universul* a făcut tărăboi mare, acum în urmă în jurul cumpărării unei moşii de către Titeanu, sărac lipit pământului până la numirea lui ca subsecretar de Stat la Interne. Deşi situată în Romanaţi, deşi Titeanu locuieşte în Bucureşti, actul de vânzare-cumpărare a fost autentificat în Prahova „pentru a se pierde urma operaţiei", afirma acum copilăreşte *Universul.* Revista umoristică *La zid* publică acum, în legătură cu această neînsemnată afacere, următoarele stihuri, fără să pronunţe de altminteri numele onorabilului Titeanu:

Geografie politică

Privind atent poţi să constaţi:
Moşia e în Romanaţi,

Tocmită e la București,
Transcris e actul la Ploiești,
Și îi cumpărată cu toptanul,
Din Vlașca și Teleormanul!

30 decembrie. — Alaltăieri dimineață am plecat la Sinaia să petrec trei zile la aer curat. Am găsit acolo o ceață de nu vedeai la 10 pași, o lapoviță pe jos de nu puteai circula și 10 grade căldură! După câteva ore am luat trenul și m-am înapoiat la București. Ce iarnă ciudată! Am ajuns la sfârșitul lui decembrie, fără zăpadă și fără frig. Hotelurile din Sinaia erau pline. Toate ploșnițele din București se plimbau în costumul pentru ski. Sporturile de iarnă au prins mult și la noi, în tot cazul costumele de sport. Dar anul acesta s-a pus zăpada în grevă.

— În *Universul* de azi citesc vestea despre moartea subită a lui Ștefan Minovici, profesor de chimie la Universitate, al doilea din cei trei frați Minovici. În ziua de 15 decembrie l-am întâlnit la ședința Institutului Administrativ — era vesel și părea plin de viață. Mi-a cerut cu insistență să vin să vizitez Institutul lui de Chimie, acum terminat, pe Splaiul Dâmboviței, și mi-a reamintit că primele milioane i le-am dat eu ca ministru de finanțe, fapt pentru care mi-a pus portretul în aula principală a edificiului. Cât de precară e viața omului!

— Pangal îmi povestește că a văzut pe Nae Ionescu și că a avut o lungă conversație cu el. Nae văzuse pe Vaida după audiența lui la Rege. Fostul prim-ministru ar fi plecat de la Vodă cu convingerea că trebuie să se cotorosească de Goga. De aci ultimele gesturi schițate de dânsul pe partitură de dans de unul singur. Nae Ionescu e convins că de data asta — cel mai târziu până la începutul lui februarie, Guvernul pleacă. Tătărescu a și dat demisia Regelui, de o lună de zile (aici informațiile lui Nae concordă cu ale informatorului meu secret) și nu face decât să „gireze", după rugămintea insistentă a Suveranului, pentru ce motive nu știe nici el. Și dr. Costinescu și-a dat demisia, afirmă Nae. Despre viitorul Guvern, Nae nu știe decât un lucru: nu va fi nici țărănist, nici naționalist. Adică nici Mihalache, nici Goga, nici Cuza. Dar poate Vaida, care umblă după o combinație cu Costăchescu și cu Lupu... Vaida e foarte supărat pe Tilea și pe Ioanițescu care l-au împins în brațele lui Goga. Acum e cu totul sub influența lui Costică Angelescu, care a luptat cât a putut împotriva cartelului cu Goga-Cuza.

— Em. Antonescu a fost ieri la Focșani. Podgorenii sunt într-o stare de adevărată fierbere. La 26 ianuarie va fi la Focșani o mare întrunire a tuturor viticultorilor din țară. Se pregătesc mari mișcări, în toate regiunile viticole.

31 decembrie. — Întrevederea cu Regina Elisabeta despre care mi-a vorbit Scanavi la serata Jockey-Clubului, a avut loc astăzi. Scanavi îmi telefonase că Regina mă aștepta la orele 4 p.m. dar că înainte ar vrea, el, să mă vadă, și mă ruga să-l primesc. L-am primit la ora 3 1/2. Și am priceput numaidecât care era zorul Elisabetei să mă vadă: salvarea lui Kaufmann! La Jockey-Club, Scanavi îmi vorbise numai în treacăt de această chestiune și insistase mai mult pe latura politică a raporturilor mele cu Elisabeta. Pe latinește acest procedeu se numește: *captatio benevolentiae*. De data asta a pus cărțile pe față și m-a prevenit că Regina voia să-mi adreseze o mare rugăminte, să o ajut să scape pe Kaufmann din ghearele lui Aristid Blank. Scanavi e în concernul de afaceri dirijat de „lieber Oscar", și luptă pentru Kaufmann pe moarte și pe viață, ca pentru el. Se vede că-i era frică de Elisabeta să nu-mi explice „chestiunea" destul de lămurit, de aci vizita lui prealabilă. Dar Elisabeta mi-a explicat foarte bine totul, și cu o patimă de neînchipuit, și cu lacrimi în ochi, de parcă-ar fi fost vorba de existența unei rude apropiate. Familia noastră Regală e într-adevăr extraordinară; pe toți și pe toate îi învârtesc amantele și amanții cum vor!

Regala mea amică a început prin a-mi povestit că a avut mai multe convorbiri cu Regele în sensul indicat de mine. I-a arătat că nu trăiește decât între lichele care îl mint și-l înșală și că rând pe rând a pierdut încrederea și simpatia oamenilor cumsecade și a maselor. O foarte importantă conversație a avut-o cu frate-său acum în urmă, în care dânsa are impresia că l-a zdruncinat cum trebuie. Nenorocirea lui Carol, după Augusta Sa soră, e întrupată în doi oameni, în Aristid Blank și în Malaxa. Dar mai ales Aristid. „Am obligații față de el, mi-a adus mari servicii" — i-ar fi spus Regele, dar Elisabeta i-a răspuns numaidecât: „Și pentru asta trebuie să-l lași să te ducă la pieire?" Și depănând firul mai departe, blonda zână continuă. „Sunt singură să lupt cu Carol. Pe mama nu mai pot conta. Malaxa i-a făcut cadou un cal, și acum îl adoră. Mă aștept, mâine, să-i facă și Blank cadou o mașină de scris, ca să fie bine și cu el! E de necrezut ca o femeie să fie atât de puțin serioasă. Când îi spun lui Carol că lucrurile merg foarte prost, mă întreabă de unde știu. I-am răspuns că văd mai multă lume dezinteresată ca el, și

că-l rog să mă creadă, că n-am alt interes decât să-i fac bine. Dar Blank face din el ce vrea. El a obţinut numirea lui Tabacovici la Căile Ferate, în speranţă să facă afaceri cu el, dar Tabacovici l-a trădat şi lucrează cu Malaxa. El a obţinut numirea lui Mitiţă Constantinescu, *care a fost numit cu mandat special să măture pe Kaufmann de la Banca de Credit.* E adevărat că Regele a cerut demisia lui Dorel Dumitrescu, dar ştii pentru ce? Pentru că ajutase pe Kaufmann în afacerea Buhuşi. Vrăjmăşia lui Blank împotriva lui Kaufmann e implacabilă, vrea să-l distrugă! E o mare nedreptate. Am vorbit cu Carol — mi-a spus că ce să facă, Kaufmann e de cealaltă parte a baricadei. I-am răspuns: mai întâi cum poţi vorbi de baricade, pentru ce pui baricade între tine şi oameni? Apoi n-ai învăţat că oamenii trec cu uşurinţă de la o parte la alta a baricadei? Nu mai poţi de dragul liberalilor, dar n-au fost ei de cealaltă parte a baricadei? L-am pus pe gânduri, mi-a promis că se va gândi. Că va primi poate pe Kaufmann pentru a se explica cu el. Ajută-mă, dragă Baba, să scăpăm pe bietul Kaufmann" (şi îi curgeau lacrimi din ochi) — „Bine, dar ce pot face eu?" — „Nu ştii cât ţine Carol la d-ta. Eşti singurul om politic de care nu spune rău, ci numai bine. E chiar de mirare, fiindcă ai mari vrăjmaşi în jurul lui, dar aşa e. Caută să-l vezi şi ajută-mă."

I-am făgăduit, dar cu multe rezerve mintale, ca iesuiţii. În rezumat, tot scopul întrevederii provocate de ea a fost să-mi ceară ajutorul pentru salvarea lui Kaufmann, salvare imperios cerută de domnul Scanavi. Nu mi-am pierdut însă de tot timpul cu această vizită, fiindcă am aflat o dată mai mult că M.S. Regele mă apreciază mult şi am avut prilejul să mai spun Reginei tot ce voiam să ajungă la urechile fratelui-său. Dacă îi va spune numai jumătate din cât am rugat-o eu să-i spună, frăţeştile urechi vor vâjâi trei zile.

— Pangal a văzut pe Costică Angelescu, fostul guvernator şi confidentul lui Vaida. În audienţa avută la Rege, Vaida a expus M. Sale situaţia *Frontului Românesc* şi punctul lui de vedere politic. Regele a părut interesat şi a spus că el nu poate nesocoti acest curent naţionalist care s-a trezit, şi că nu vrea să facă greşeala tatălui-său care a ţinut prea mult departe de Guvern curentul ţărănist dar că desigur n-ar putea niciodată să se apropie de nuanţele extremiste ale curentului. La aceasta Vaida a replicat că avea mâinile libere şi că n-are nici un angajament cu nimeni (făcând aluzie la Goga–Cuza). Regele a sărit şi el: „Nici eu n-am nici un angajament cu nimeni". Din tot cursul audienţei Vaida a avut impresia, nu că Guvernul Tătărescu va cădea, *dar că e deja căzut.* Regele vorbea de Guvernul actual ca de un regim mort. Vaida crede că schimbarea se va face în februarie. În momentul despărţirii, Regele a spus lui Vaida: „Ţin să fie bine precizat: n-am luat nici un angajament faţă de d-ta". Această frază a descurajat mult pe intimii lui Vaida, căci suna cu totul altfel decât muzica lui Tilea.

Întrebat de Pangal ce ar face Vaida dacă l-ar însărcina Regele să formeze viitorul Guvern, Angelescu i-a spus că ar încerca întâi o formulă ţărănistă, cu Costăchescu, cu Lupu etc. *ştiind bine că o asemenea formulă n-ar reuşi,* pentru ca să formeze apoi un Minister de largă concentrare, cu câţi ar putea mai mulţi. Pe mine, Vaida m-ar dori la Externe, în locul lui Titulescu, care trebuie să se mai odihnească, să mai vadă lucrurile şi de altundeva decât din vagonul lui ministerial. Dacă Titulescu i-ar fi impus, atunci mie mi-ar da Finanţele. (Sărut mâna, cu recunoştinţă.)

Pangal a pus şi ipoteza unui Minister Mironescu. Angelescu crede a şti că un asemenea Minister ar fi privit cu bunăvoinţă şi de Vaida, care la rigoare ar primi chiar să intre în el.

— Anul 1935 s-a încheiat posomorât, pe ploaie. L-am încheiat şi eu cu câţiva prieteni, aproape în familie şi am avut plăcerea să ascult la miezul nopţii cuvintele de îmbărbătare adreste de Regele Carol „poporului său", cu prilejul punerii în funcţiune a staţiei de emisiuni radiofonice de la Bod (lângă Braşov).

Dea Domnul ca 1936 să fie mai bun ca 1935. N-ar fi greu.

1936

1 Ianuarie. — Ceață, ploaie, vreme posomorâtă precum posomorâte sunt și sufletele noastre. Începem anul cu inima strânsă. Sărăcie, lipsuri, dezorientare și mai ales *demoralizare*, iată în patru cuvinte bilanțul anului 1935.

De când am scăpat de sub jugul rușinos al turcilor, niciodată poporul românesc n-a fost mai umilit. Și parcă tot era mai puțin rușinos să te calce în picioare Padișahul decât jidanul Aristid Blank sau Malaxa mituitorul. Stăpânul real al țării românești este astăzi, fără nici o exagerare, falitul Blank. El schimbă miniștrii și Guvernele, el numește în slujbe înalte, el taie și spânzură. Și bineînțeles fură ca în codru. Regele Carol e o simplă păpușă în mâinile lui murdare.

Între cele patru granițe ale țării și până sus, totul e numai corupție. Singurul lucru organizat în România Mare e jaful și spertul.

Guvernul Tătărescu e cel mai prost Guvern pe care l-a avut țara de la 1866 încoace. Guverne incapabile și ridicole au mai fost și altele. Sarcina ce aveau de îndeplinit era însă mai ușoară, așa încât deosebirea între ce erau și ce ar fi trebuit să fie era mai mică. Și nici un Guvern n-a îndrăznit până la cel de azi să facă din corupție singura lui bază de existență. De zece ori Ministerul Tătărescu a căzut, și de zece ori și-a *cumpărat* menținerea la Putere. Unde, îmi e rușine să o scriu aici. Generalul Gorski îmi spunea ieri cu indignare că a stat două zile la Sinaia și că în fiecare seară a fost partidă de poker la Lupeasca la care au participat pe lângă stăpâna casei, Regele, Malaxa, Aristid Blank și Gavrilă Marinescu[1]. Iată sovietul de soldați... și șperțari care hotărăsc astăzi soarta Guvernelor noastre. Ne copleșește mocirla!

Numai Guță e fericit și mulțumit și poate repeta ca românul: dă-mi Doamne ce n-am gândit, să mă bucur de ce m-a găsit.

3 Ianuarie. — Tânăra Tita Christescu fostă miss România și pațachină de meserie — fiica plăpumarului Christescu, prietenul meu și gălăgiosul comunist din 1920 — a căzut moartă în câteva minute, zilele

[1] Acesta mergea apoi la Cazino, și lăudându-se cu banii câștigați la pokerul regal, arunca pe mesele de ruletă și de bacara zeci de mii de lei.

trecute, în casa ei. Tristul eveniment s-a întâmplat în prezența surorii mai în vârstă, măritată. Toxicologii au declarat, după ce au făcut analizele cuvenite, că fata fusese otrăvită cu cianură de potasiu. Christescu tatăl, disperat de moartea fetei care îi întreținea bătrânețele prin „munca“ ei a făcut un denunț Parchetului prin care acuză pe Ciulei, cunoscutul antreprenor de construcții, om de câteva zeci de milioane și stimat de toată lumea. Nimeni nu poate să creadă că un om ca Ciulei să fi comis o crimă. Fusese amantul Titei, dar nu o rupsese cu dânsa. E drept că-i făcuse o vizită câteva ore înainte să se întâmple drama. Dar de ce să fi omorât Ciulei? Fiindcă tânăra Tita Christescu era logodită? Și apoi? Pare mai probabil ipoteza unui șantaj încercat de bătrânul vulpoi comunist împotriva unui om foarte bogat. Afacerea pasionează orașul.

— Discursul Regelui de anul nou este viu comentat în toate cercurile politice. Naivii găsesc caracteristic faptul că Suveranul a mulțumit Guvernului pentru serviciile aduse și programul îndeplinit, dar nu a legat întru nimic de dânsul sarcinile de îndeplinit în anul ce începe. Pentru acest an Regele făgăduiește că *el* va veghea, că *el* va face și că *el* va drege cum e mai bine. Eu, eu, eu... încă o dată și până la infinit. Ministerul Tătărescu, care nu se menține decât printr-o înaltă fantezie, poate să cadă peste opt zile, dar cred că se înșală cei care atribuie Regelui, în discursul său, un sentiment de ostilitate față de Guvern. E pur și simplu discursul unui megaloman și unui mitoman, un discurs care se împerechează perfect cu cuvântarea lui Tătărescu care l-a precedat, fiindcă Tătărescu e și el un megaloman și un mitoman.

4 Ianuarie. — Președintele Roosevelt a dat drumul unui Mesaj adresat poporului american, prin care judecă cu severitate atitudinea popoarelor de pe celelalte continente, popoare lipsite de disciplina păcii și care prin politica lor sunt pe cale să provoace un război general. Roosevelt constată că 85% din popoarele lumii sunt mulțumite de situația ce le-a creat ultimele tratate și că numai 15% vor o revizuire a acestora. Nu e drept nici rațional ca pentru satisfacerea unei minorități, majoritatea omenirii să fie târâtă în dezastrul unui nou război. Cel puțin așa crede președintele Roosevelt.

Odată cu publicarea Mesajului, a fost depus pe biroul Congresului și un proiect de lege pentru reglementarea neutralității Statelor Unite, în timp de război. Prin noul proiect se dau puteri discreționare Președintelui care va putea opri sau condiționa exportul materiilor prime, armamentului, echipamentului și munițiilor, după cum va crede de cuviință.

— Din cronica seraiului:

Informatorul meu secret îmi aduce veşti de la Palat. Planul Regelui e neschimbat. (Nu mai e basmul cu cocoşul roşu, e basmul cu „găina" roşie!) Guvernul Tătărescu pleacă după sărbători; Regele are deja demisia lui Tătărescu şi pe a lui Costinescu. Guvernul nu va mai deschide, în nici un caz, Camera. Carol Secundus este foarte supărat pe Gutzius Primus fiindcă acesta a trimis pe Dorel Dumitrescu (?) la Londra, să negocieze condiţiile plăţilor în Anglia. E aşa de supărat, încât nici n-a vrut să permită lui Gutzius să-l însoţească la Braşov, la serbarea centenarului „Cazinei". În Ministerul Mironescu vor intra şi Gusti şi dr. Lupu, pe care Regele îl va momi promiţându-i preşedinţia Consiliului pentru un „mai târziu" la care nu se va ajunge niciodată. Şi-l vrea pe Lupu în Minister ca să mai producă o spărtură în Partidul Naţional-Ţărănist. Va mai intra în Guvern şi Potârcă. Despre mine, informatorul meu nu mai ştie care sunt intenţiile Regelui (după cum nu ştie nici pe ale mele). Mironescu — care se înapoiază de Bobotează — ar fi informat pe Rege de la Paris, că bancherii francezi nu vor acorda nimic Guvernului Tătărescu, şi că noua formulă Mironescu ar avea toate şansele să fie agreată. Cu Titulescu nenea Ghiţă se declară de asemenea înţeles.

Deocamdată, informatorul meu vorbeşte şi Guţă Tătărescu cârmuieşte. Prost. Tot informatorul meu îmi spune că ar fi vorba de numirea lui Franasovici la Bruxelles, iar mai târziu la Paris, după ce Cesianu va fi numit ministru al Palatului.

— Mama doamnei Doletti (iubita Prinţului Nicolae), bătrâna Dumitrescu Tohan, s-a urcat în grad şi a devenit Prinţesă, căsătorindu-se cu un Prinţ Zaberinsky, autentic[1] dar muritor de foame. Ce e nostim, e că răscoapta matracucă s-a mai dedat cu acest prilej şi la şantaj: Prinţul Nicolae a trebuit să-i dea câteva milioane ca să consimtă la căsătorie. Duduia nu va mai avea pace, acum că rivala ei a devenit fată de Prinţesă, până nu va adopta-o şi pe ea un Prinţ.

8 Ianuarie. — Sâmbătă a fost înmormântat cu alai Trandafir Djuvara, autorul volumului de versuri insipide „Coarde Sparte", compilatorul colecţiei de tratate şi convenţii care-i poartă numele, ministrul nostru pe vremuri la Sofia, Constantinopol, Bruxelles şi Atena. Fiul său Radu, ajuns şi el ministru plenipotenţiar, în setea lui de publicitate şi în vanitatea lui nemăsurată, a făcut din înmormântarea lui tată-său un

[1] Familia Zaberinsky e o familie Princiară georgiană.

adevărat spectacol. Trandafir a murit la Paris pe la sfârşitul lui noiembrie şi a fost adus pe mare, prin Marsilia şi prin Constanţa. Profitând de faptul că defunctul a lăsat un legat de un milion lei (în rentă de expropriere) Ateneului, Radu Djuvara a cerut comitetului acestei instituţii ca slujba înmormântării să se facă chiar în locul în care s-au săvârşit cele pentru victimele atentatului de la Senat din 1920, pentru Ionel Brătianu, Take Ionescu şi Regentul Buzdugan. Direcţia Ateneului a avut slăbiciunea să consimtă. Ceremonia a fost o adevărată reprezentaţie. Au slujit patrusprezece preoţi şi trei episcopi, între care mitropolitul Moldovei. Radu Djuvara — care cât a trăit tată-său a fost aproape certat cu el — a făcut voiajul până la Iaşi ca să invite pe mitropolit. Şi cât l-o fi costat venirea Prea Sfinţitului. Aici, la Bucureşti, a mers din om în om să se milogească pentru un discurs. A obţinut nouă! Unul chiar de la mine. Ne-a adus la Jockey-Club un tablou de Grigorescu, în amintirea lui tată-său; puteam să-l refuz? Cu atât mai puţin cu cât debutasem la Constantinopol în cariera diplomatică sub ordinele defunctului. Am vorbit şi fiindcă mă plictisea să vorbesc de nenea Trandafir, am polemizat cu amicul Titulescu. Am amintit că pe vremea lui Carol I numirile înalţilor demnitari nu se făceau numai pe bază de fantezie (aici era şi o pietricică pentru Regele Carol al II-lea), că pe atunci funcţia de secretar general însemna ceva nu ca acum — şi reamintind publicaţia tratatelor şi convenţiilor făcute de Trandafir Djuvara am spus că această publicaţie a fost binevenită pentru că înainte de război pacturile internaţionale erau operante şi nu se anulau unele pe altele ca cele de azi. Discursul meu a făcut multă zarvă printre personalul Ministerului Afacerilor Străine, larg reprezentat la înmormântare.

9 Ianuarie. — Blumenfeld la mine. Ar fi văzut o scrisoare adresată unui şef de organizaţie georgist, din însărcinarea lui Gheorghe Brătianu, scrisoare din care rezultă că înţelegerea dintre Brătieni, pentru *reîntregirea* partidului (nu se vorbeşte de fuziune ci de reîntregire) este perfectă. Reîntregirea s-ar face imediat după căderea Guvernului Tătărescu, şi în scrisoarea precipitată se enumeră condiţiile sub care s-ar face:

1) Şefia bineînţeles a lui Dinu Brătianu (mai târziu, succesiunea asigurată lui George Brătianu);

2) Şefi de organizaţie ai partidului reîntregit vor fi şefii actuali georgişti afară de judeţele în care şefii vechiului partid sunt amici personali ai lui Dinu Brătianu;

3) Toţi cei care în cursul guvernării lui Tătărescu au dat concurs acestuia în politica lui „anticonstituţională" şi opusă directivelor direc-

ției partidului, vor fi eliminați din partidul reîntregit. Comisii speciale vor examina, din acest punct de vedere, și situația membrilor din provincie.

Din punct de vedere programatic, sau politic, condițiile reîntregirii ar fi:

1) Depresurarea Regelui;

2) Înlăturarea d-nei Lupescu și a întregii Camarile din jurul ei și al Regelui;

3) Eventuale sancțiuni împotriva celor care au favorizat politica de corupție în jurul Regelui;

4) Aceste trei puncte fiind considerate ca satisfacții date grupării G. Brătianu, acesta va primi în întregime programul partidului prezidat de Dinu Brătianu.

Blumenfeld îmi povestește mai departe că a comunicat lui Tătărescu informațiile sale și că l-a întrebat dacă n-are și el de gând să facă un pas în răfuiala devenită inevitabilă. Tătărescu i-ar fi răspuns: „Da ce, mă crezi prost? Nu stau nici eu cu mâinile încrucișate, și vei vedea ce voi face la timpul oportun. Pentru moment am alte probleme de rezolvat, nu mă pot ocupa de aceasta. Dar crezi d-ta că partidul care n-a vrut să fuzioneze cu Gh. Brătianu în vremea în care această fuziune îi putea înlesni calea aducerii la putere, o va face-o acum, când Gh. Brătianu s-a vrăjmășit cu Coroana?“ Blumenfeld pretinde că ar fi spus lui Tătărescu să nu se joace cu focul, că fetișmul „Brătianu“ nu trebuie nesocotit în Partidul Liberal și că argumentul „raporturilor cu Coroana“ era greu de valorificat tocmai în momentul căderii de la Guvern.

— Tot Blumenfeld mă pune în curent cu optimismul lui Victor Antonescu pe care l-a văzut azi. Victoraș era încântat fiindcă încasase pe decembrie, cu toate sărbătorile care îngreunează operațiile de percepție, peste 1 700 milioane, adică mai mult decât media necesară în ultimele 4 luni ale anului bugetar, pentru asigurarea echilibrului. Acesta este nu numai asigurat, dar va rezulta la sfârșitul anului și un excedent de vreo 300 milioane![1] Victor Elatărău mai era încântat și de știrile date de Bădulescu despre tratativele de la Paris, care merg nu numai bine, dar sunt chiar aproape terminate. Antonescu va pleca cel mai târziu luni la Paris, să semneze convențiile. Îndată ce le va fi semnat, vor sosi la Paris și Tătărescu și Titulescu, și impresia lui Blumenfeld — dar numai o impresie — *e că se va modifica ceva în tratatul nostru de alianță cu Franța.*

[1] Dacă bugetul Statului s-ar comprima la cheltuieli, la *0* lei *0* centime, excedentul ar putea fi de 20 miliarde și mai bine!!

Optimismul lui Totor-Victor era însă înainte de toate provocat de gentilețea cu care Regele l-a poftit la dejun în ziua de Bobotează și cu care i-a vorbit după dejun. L-a pus să-i explice fiecare capitol al noului buget și a aprobat tot ce ministrul de finanțe i-a cerut. Acesta, la sfârșit, a crezut de cuviință să mulțumească Regelui de tot concursul pe care l-a dat Guvernului și să-i spună *în numele Guvernului întreg*, că dânsul și colegii lui nu vor face Majestății Sale nici o greutate *în planurile Sale politice*. „Antonescu, nu înainte de votarea noului buget!“ ar fi fost răspunsul Regelui, din care Victoraș a tras concluzia că Guvernul nu se schimbă până în mai.

Informațiile acestea pe care mi le aduce Blumenfeld sunt în completă contradicție cu cele pe care mi le-a adus încă alaltăieri informatorul meu secret, care pretinde că schimbarea de Guvern este iminentă. Eu cred mai mult ce-mi spune Blumenfeld, fiindcă îmi dau seamă că Regele nu va mai putea forma un Guvern de lichele ca acesta, și că prin urmare îl va ține până nu va mai fi leu în fondurile secrete.

Un singur lucru îmi dă de gândit, e că Antonescu ar fi spus lui Blumenfeld că din conversația lui cu Regele reieșea clar că succesiunea era asigurată țărăniștilor și lui Mihalache. Dacă toate informațiile lui Antonescu sunt de valoarea asta, apoi nu fac doi bani!

Se poate ca Regele să mai țină pe Tătărescu nu numai din cauza fondurilor secrete și a afacerilor, dar și ca să-l ajute în lupta lui împotriva Brătienilor, căci nu-i poate conveni ca Partidul Liberal să încapă pe mâinile lui G. Brătianu și să adopte programul său.

— Mișu Demetrescu, administrator la Banca Națională numit de mine când am fost ministru de finanțe, are noroc. Mandatul lui expiră anul acesta, și venise la mine să mă roage să intervin pe lângă Guvern, pentru ca mandatul să-i fie reînnoit. I-am promis, dar fără nici o speranță de succes: era la mintea omului că liberalii vor prefera să pună un om al lor. Astăzi m-am pomenit cu Aristid Blank care a venit să mă roage să intervin pe lângă Antonescu în favoarea lui Mișu Demetrescu! Mi-a mărturisit că candidatul liberalilor era Victor Slăvescu, inamicul lui de moarte, și că această numire trebuia oprită cu orice preț! Am priceput că intervenția mea pe lângă Antonescu trebuia să servească numai de paravan lui Aristid ca să lucreze, *pe căile lui*. În cursul conversației nu s-a sfiit să-mi spună că Mitiță Constantinescu, toți cei de la Banca Națională, și chiar Victor Antonescu sunt favorabili lui Mișu Demetrescu. Planul ar fi cam ăsta: să se renumească Demetrescu ca reprezentant al

partidului lui Argetoianu, fiindcă i se cuvine şi lui atâta lucru — dar în realitate fiindcă aşa vrea Aristid Blank! Departe am ajuns! Norocul lui Mişu Demetrescu!

12 ianuarie. — Dejunat ieri cu unul din directorii de la Ministerul de Externe. E un adversar al marelui om Titulescu şi a socotit că de când acesta e ministru de externe, anul în care a stat mai mult în Bucureşti, a stat 37 de zile. Toate telegramele sosite zilnic la Minister, după ce se descifrează se cifrează la loc şi se expediază, tot telegrafic lui Titulescu la Geneva, la St. Moritz, la Lido sau în P.M., în fine acolo unde e. Se reexpediază toate, *absolut toate* telegramele şi pe spezele Statului bineînţeles. Astfel o telegramă de la Paris vine la Bucureşti şi de aici e reexpediată la St. Moritz. Dacă un exemplar ar fi direct expediat de la Paris la St. Moritz, ar costa pe jumătate cât costă de la Bucureşti la St. Moritz. Când se va face odată bilanţul lui Titulescu, lumea va petrece.

13 ianuarie. — Wladimir d'Ormesson publică un articol foarte interesant în *le Temps* din 4 ianuarie prin care caută să explice neînţelegerea dintre Franţa şi Anglia, în momentul demisiei lui Samuel Hoare. Din discursurile pronunţate atunci în Parlamentul englez, din cuvântările lui Hoare, lui Baldwin, lui Austen Chamberlain reieşea că Anglia a fost singura Putere care şi-a mobilizat forţele pentru apărarea principiului securităţii colective. Reproşul era direct adresat Franţei, care „n-ar fi mişcat nici o corabie, nici un avion, nici un om" în apărarea pactului de la Geneva. D'Ormesson caută să stabilească faptul că a fost la mijloc o neînţelegere. Se stabilise la Geneva că sancţiunile militare prevăzute de art. 16 al Pactului nu vor fi puse deocamdată în mişcare. Invazia flotei engleze în Mediterană a mirat cu atât mai mult, că Guvernul britanic a declarat că prezenţa flotei engleze în Mediterana trebuie pusă în legătură *numai* cu interesele apărării „securităţii colective".

Mai târziu s-a aflat că Anglia trimisese forţele sale în Mediterana ca să răspundă unei caracterizate ameninţări italiene a Egiptului, prin Libia. Dacă Anglia ar fi *mărturisit* atunci că-şi mobilizase flota în *apărarea* Imperiului Britanic, Franţa ar fi răspuns imediat cu mobilizarea flotei ei, aşa cum se găseşte obligată prin pacturile semnate cu vecina ei de peste Mânecă. Pe baza art. 16 însă, şi a apărării securităţii colective, Franţa n-avea nici un motiv să se mişte, şi nu s-a mişcat. Prin această neînţelegere se explică şi chestiunile puse de Anglia Franţei, asupra eventualului sprijin ce i-ar da, în cazul când ar fi atacată de Italia.

— D-rul Zervos, medicul Negusului, un grec, are un frate la Bucureşti, medic şi el. D-rul Zervos din Adis-Abeba scrie d-rului Zervos din Bucureşti, destul de regulat. Din ultima scrisoare reiese un mare optimism cu privire la soarta abisinienilor. Zervos pretinde că pe lângă cei 400 000 de negroizi care se luptă actualmente cu italienii, alţi 400 000 sunt concentraţi în lagăre de instrucţie unde sunt învăţaţi să mânuiască un armament ultramodern, mult mai perfecţionat decât al italienilor. Abisinienii ar avea de toate: mitraliere, puşti-mitraliere, tancuri şi aeroplane. Asupra italienilor ar mai avea următoarele avantaje: 1) Sunt fanatici şi luptă cu o ură şi un avânt superioare entuziasmului fascist, oricât ar fi acesta de sincer; 2) Pot circula şi noaptea, fiindcă cunosc fiecare potecă din munţi, pe când italienii trebuie să vadă pe unde pun piciorul; abisinienii văd şi pe întuneric şi se agaţă precum caprele prin toate ţinuturile care le sunt familiare; 3) Italienii vor fi mobilizaţi în tot timpul ploilor *care nu sunt obstacol de circulaţie* pentru abisinieni; 4) Configuraţia ţării e favorabilă luptelor de gherilă şi defavorabilă desfăşurărilor de mase — prin urmare defavorabilă italienilor şi favorabilă abisinienilor.

Te pomeneşti că optimismul d-rului Zervos îşi are şi el rosturile lui?

Generalul Gorski îmi povestea (fiindcă e vorba de Abisinia) că generalul Samsonovici fiind acum în urmă la Paris ar fi stat de vorbă cu generali şi ofiţeri superiori francezi cunoscători ai campaniilor coloniale, mai toţi foşti combatanţi în Maroc şi alte colonii, şi că aceşti specialişti i-ar fi spus că sunt în curent cu programul italienilor în Abisinia şi că acest program are nevoie de *zece ani* pentru a fi executat. Dacă e aşa, ce se vor face italienii care în primul an au ajuns deja la verighete?

— Tot Gorski mi-a povestit un incident întâmplat în Abisinia noastră, cu prilejul paradei de la Bobotează. La ieşirea din biserică generalul Paul Angelescu, zărind pe Zaharof (rândaşul lui Stelian Popescu la *Universul*) în dosul lui Gorski se apleacă spre el şi îi spune în treacăt: „Vezi că m-aţi înjurat degeaba, căci am primit demisia generalului Dumitrescu!"[1] Gorski care auzise, spune atunci lui Zaharof: „Apoi dacă n-ar fi primit-o, s-ar fi revoltat armata!" Concepţie curioasă dar fără importanţă pentru ceea ce urmează. Paul Angelescu n-a auzit ceea ce a spus Gorki, dar a auzit-o Titeanu care sta lângă Zaharof. A doua zi Gorski a fost chemat de Paul Angelescu, şi acesta l-a luat de scurt fiindcă ar fi fost auzit spunând: *Armata e gata să se revolte*. Capul lui Gorski, ex-

[1] E de necrezut ca ministrul de război să se laude cu primirea acestei demisii! Apoi aceasta a fost şi soluţia delincventului! S-ar fi putut lăuda dacă l-ar fi reţinut în armată şi l-ar fi băgat în puşcărie!

plicație, înjurături la adresa lui Titeanu. Gorski socotea incidentul închis, *de atunci* însă patru agenți secreți ai lui Moruzov[1] în două automobile, îl urmăresc pas cu pas. Gorski, neobișnuit cu politețile Siguranțelor (avem mai multe) e ca nebun și vrea să facă scandal. Vrea... dar nu va face!

— Încă o afacere, tot în Abisinia. E vorba de amicul Malaxa. Și de frânele care de atâta vreme trebuie să se instaleze la vagoanele de marfă. Acum se zice că se vor instala un număr destul de însemnat pe vagoanele cisternă și e vorba să se aleagă între frânele Westinghouse și frânele Knorr (nemțești). Se vor alege frânele Knorr, deși de 3 ori mai scumpe, fiindcă sunt reprezentate de Malaxa. Am întrebat: dar cum poate concura casa Knorr, în restul lumii, cu casa Westighouse dacă e de 3 ori mai scumpă? Mi s-a răspuns: nu e mai scumpă, dar în comanda Malaxa o treime reprezintă prețul (egal cu al lui Westinghouse), o treime șperțul la C.F.R. și la Comunicații, și o treime beneficiul Bandei, cu B mare, din care face parte și Malaxa — vedeți cât de modest este beneficiul lui!

— Zvonuri persistente de înlocuirea lui Costinescu la Industrie prin Manolescu-Strunga redivivus, „căruia s-ar fi făcut o mare nedreptate"! Dar atunci ce e cu criza? E dulce viața în Duduialand.

17 Ianuarie. — Regele care a fost sâmbătă la o vânătoare în Banat, a trecut duminică în Iugoslavia și de la Belgrad s-a dus cu Marioara, cu Principele Paul și cu micul Rege Petre să vâneze lângă Novi Sad. Luni s-a înapoiat la București. În jurul acestei călătorii a Regelui s-a făcut ca de obicei mare vâlvă, deși foarte probabil ea n-a fost motivată decât de vânătoarea care a avut loc. Am fost întrebat și eu dacă cunosc motivele deplasării. Am răspuns că probabil Regele a trecut granița ca să poată telefona fără să fie supravegheat de Siguranță și de Tătărescu. Această glumă a avut succes și a ajuns până la urechile Regelui care a râs.

— Marți dimineața a murit brusc, pe când telefona, N. Drosso, sluga Palatului, în timpii din urmă Mare Comis (!), după ce fusese prefect și mai înainte comandant al Palatului. Lipsit de inteligență, brutal și calic, Drosso nu era iubit. Fiind amestecat însă în viața noastră zilnică, a

[1] Șeful serviciului de informații la Marele Stat-Major.

tuturor bucureștenilor mai de vază, de lungi decenii, moartea neașteptată a impresionat. Se zicea că tată-său fusese bucătar, lucrul nu este dovedit, cert e că Drosso avea maniere bune dar un suflet vulgar. Tânăr bogat, fusese primit la Jockey-Club, cum ieșise ofițer la 21 de ani. Anul acesta împlinea 50 de ani de când era în club. Căsătorit cu Caterina Singurov[1], a avut cu dânsa un fiu ucis înainte de război într-un accident de aeroplan. Se căsătorise a doua oară acum câțiva ani cu Mémé Macri nepoata lui Simu.

I s-au făcut funeralii disproporționate cu meritele și cu poziția sa. Regele a asistat în persoană la înmormântare, ceea ce n-a făcut încă pentru nimeni de când e pe Tron.

— În starea de compresiune morală sub care trăim, imaginația oamenilor fără treabă inventează legende întregi în jurul celui mai simplu și mai natural eveniment. Reproduc aici de pe raportul zilnic și confidențial al Siguranței o notă[2], fiindcă e tipică pentru modul cum se deformează orice eveniment, în goana agenților de informație după senzațional:

„16. I. 1936. În a doua jumătate a lunii noiembrie, M.S. Regele, prin anumite căi, a fost informat de la Praga cum că Gross de la Cagero[3] a lăsat să se creadă că ar fi înlesnit Regelui devize de circa 30 de milioane de franci francezi. Vodă alarmat de această chestiune a și trimis la Praga pe generalul Ilasievici și pe generalul Balif spre a cerceta originea zvonurilor lansate.

Aceeași versiune s-a lansat și la Belgrad unde a luat o turnură atât de dezagreabilă încât Regina Marioara, alarmată, a chemat personal pe Regele Carol acolo.

Luni seara Vodă cheamă pe Drosso întrebându-l ce rol îndeplinește la Cagero. Drosso a răspuns că e administrator (membru în consiliul de administrație). Vodă, foarte enervat, n-a spus nimic. În aceeași seară Siguranța raportează arestarea lui Gross la Feldkirch. Concomitent cu această știre Săvescu de la Banca Românească cheamă la telefon pe Drosso, la Palat. Acesta foarte emoționat cade mort.

[1] Femeie frumoasă și elegantă, foarte la modă între anii 1880 și 1890.
[2] Deși neregulat, primesc și eu o copie de pe aceste rapoarte.
[3] O societate de export-import întemeiată după venirea liberalilor la Guvern. Se zice că principalii ei fondatori și profitori au fost Leonte Moldoveanu, Dorel Dumitrescu și Constant Georgescu. Gross era numai operator-specialist. Societatea a făcut nenumărate fraude cu schimbul devizelor și afacerea a ajuns înaintea Parchetului.

M.S. Regele prin Gavrilă Marinescu a dat ordin ca Parchetul să facă lumină complectă în această afacere, mai ales că Gavrilă Marinescu a comunicat lui Vodă că din informaţiile căpătate de la dl. Codin Ştefănescu ar fi complici Leonte Moldoveanu, Săvescu de la Banca Românească, Dorel şi Barbu Dumitrescu precum şi d-na Găetan (!!?) născută Leonida[1], soacra lui Dorel Dumitrescu".

Iată salata ce rezultă din amestecul fără rost a patru fapte certe: o invitaţie la vânătoare (Ilasievici şi Balif — dar şi Mocsoni au fost invitaţi în noiembrie la vânătoare în Cehoslovacia), o a doua invitaţie tot la vânătoare dar în Iugoslavia (a Regelui Carol), o escrocherie (afacerea Cagero) şi o moarte subită (a lui Drosso). Din nenorocire, basmul nu a rămas limitat la raportul Siguranţei sus-citat: în cafenele şi în tot oraşul, lumea pune în legătură moartea lui Drosso cu afacerea Cagero, şi fiecare aduce precizarea unui amănunt în povestirea lui.

— Mocsoni care a însoţit pe Rege în Iugoslavia mi-a raportat la repezeală conversaţia avută cu Stoiadinovici, prim-ministrul sârb, cu care s-a înapoiat în trăsură de la vânătoare. Stoiadinovici se mira de răbdarea românilor faţă de Titulescu şi spunea textual: „Cum suportaţi dvs. cheltuielile absurde pe care le face călătorind cu un vagon regal şi cu un lux cu totul oriental? Cum nu-şi dă opinia publică seamă că toată politica lui Titulescu e numai farsă?" Mocsoni, foarte jenat, a răspuns că dânsul nu se ocupa de politică. Stoiadinovici şi-a dat seamă că lipsise de tact, şi a tăcut. Mocsoni a raportat conversaţia şi Regelui, care pare să fi fost încântat de înalta opinie pe care Stoiadinovici o are despre Titulescu.

— Ieri la club, generalul Gorski, cel mai vechi dintre Inspectorii de Armată mi-a spus că-şi dă demisia (trebuia să iasă la pensie peste câteva luni) fiindcă Regele nu vrea să-l înainteze general de corp de armată, locul fiind vacant prin retragerea lui Paul Angelescu, atins de limita de vârstă. Gorski îşi dă seamă că decorarea lui excepţională la 1 ianuarie nu a fost decât un zăhărel ca să-l împace în vederea neînaintării lui. Tot Gorski mă informează că în locul lui Samsonovici va fi numit şef de Stat-Major generalul Iacobici, care provine din armata austro-ungară.

[1] D-na Leonida ex-Dumitrescu a fost numai asasinată — pe jumătate — de Găetan, dar nu luată şi de nevastă de dânsul!

— Telegramele de azi-dimineaţă ne aduc vestea unui nou vot de încredere înregistrat de Ministerul Laval după redeschiderea Camerelor (numai de n-ar cădea, copleşit de atâtea voturi de încredere), unei însemnate victorii italiene pe frontul Somaliei şi unui răgaz de 30 de zile acordat lui Hauptmann, condamnat la moarte pentru răpirea copilului lui Lindbergh.

— În alegerea parţială de la Suceava din 15 ianuarie naţional-creştinii au avut un enorm succes: au dobândit mai multe voturi decât Guvernul şi tot restul opoziţiei împreună. Mai ales naţional-ţărăniştii sunt fierţi. E drept că Suceava a fost întotdeauna un fief electoral al lui Cuza. Şi acum a fost chiar el candidat... Să aşteptăm şi rezultatul alegerilor din Hunedoara şi din Mehedinţi care trebuie să aibă loc în februarie, dacă vor mai avea loc.

18 ianuarie. — Masă mare aseară la Legaţia Greciei. După masă, vorbind cu Tătărescu l-am sfătuit să amâne alegerea de la Mehedinţi (fixată pentru 2 februarie) ca să se mai calmeze spiritele în Partidul Naţional-Ţărănesc, în care fruntaşii electori sunt hotărâţi să facă moarte de om ca să răzbune neplăcerile suferite la Suceava. Tătărescu mi-a spus că probabil alegerea se va amâna şi luându-mă la o parte în biroul lui Collas, a început să-mi spună *că aşa nu mai merge*. Că nu se mai pot tolera manifestaţii în fiecare zi pe stradă, luptă de fiecare ceas cu apaşii presei şi aşa mai departe. „Constituţia trebuie modificată, pentru a da Guvernelor posibilitatea legală de reacţiune." L-am întrebat de ce n-a făcut nimic până acum în acest sens, şi i-am reproşat că n-a profitat în general de posibilităţile pe care le-a avut pentru *a face ceva*. „Ce vrei, mai depindea şi de alţii..." — „Regele trebuie să fie pus înaintea faptelor îndeplinite, e un căcăcios lipsit de voinţă." — „Da, dar şi împrejurările au fost contrare. Acum în toamnă eram hotărâţi să procedăm la revizuirea Constituţiei. A venit însă războiul Italiei... Acum însă şi Regele e hotărât şi în mai va trebui să modificăm în fine Constituţia. Coane Costică, eşti pentru?" (Caraghiosul se făcea că nu ştie?) — „Ba nu!" — „Ştii că am tot voit să-ţi vorbesc pe chestiunea asta. Am tot amânat fiindcă şi rezolvarea problemei se depărta întruna. Acum ne apropiem. Dacă vrei în mai facem treaba!" Îmi venea să râd. Mincinosul vorbea cu atâta siguranţă încât probabil se convingea singur.

Interesant, din conversaţia lui Tătărescu este faptul că se crede stăpân pe situaţie până după mai. Aceeaşi încredere şi la Valer Pop, la Victor Antonescu şi la escrocul de Inculeţ. Să fie aşa, sau atitudine şi min-

ciună? Afirmaţiile şi siguranţa lui Tătărescu sunt diametral opuse celor ce-mi raportează informatorul meu secret. Care minte? Din punctul calităţii de om pun pe Tătărescu şi pe zisul meu informator în acelaşi sac. Până acum, evenimentele dau însă dreptate lui Tătărescu.

De la Legaţia Greciei am fost la ministrul Poloniei, unde ne-a cântat pianistul Rubinstein, un fenomenal artist.

Mocsoni mi-a complectat aseară conversaţia lui cu Stoiadinovici pe care nu putuse să mi-o spună toată, fiindcă la club fuseserăm întrerupţi de unul şi de altul. Impresia lui Mocsoni, limpede, a fost că o mare spărtură era pe punctul să se facă în Mica Înţelegere. Vădit, Iugoslavia îşi caută un echilibru politic în afară de alianţele ei actuale. Stoiadinovici ar fi întrebat pe Laval dacă în cazul încheierii „Anschlussului" Franţa ar declara război Germaniei. „Război Germaniei?" a răspuns Laval — „niciodată". Dacă Franţa e hotărâtă să nu mişte, de ce ar mişca Iugoslavia, a adăugat primul ministru sârb care nu s-a ferit să mai prevină pe Mocsoni că niciodată Iugoslavia nu va subscrie politicii filo-sovietice al lui Titulescu. Iugoslavia nu va relua nici măcar raporturi cu Moscova. Toate acestea au fost comunicate şi Regelui Carol.

— Şi în Grecia lucrurile par a merge cam pe dos. Dl. Charitakis, fost ministru, un regalist care n-a abandonat pe Regele George nici în cele mai grele clipe — mi-a vorbit ieri seară la Collas cu oarecare descurajare. Regele George se bucură *momentan* de un mare prestigiu, desigur, fiindcă majoritatea monarhiştilor sunt încă strânşi în jurul lui, iar venizeliştii îi sunt recunoscători pentru măsurile împăciuitoare pe care le-a luat. Dar monarhiştii sunt foarte nemulţumiţi de clemenţa Regelui şi nu se ştie dacă venizeliştii nu vor reveni la vechile lor sentimente de duşmănie îndată ce vor fi trecut prin clipele grele pentru ei, de azi. Charitakis îmi povestea că ura între cele două partide a rămas tot atât de implacabilă ca mai înainte, mai ales în rândurile de jos ale poporului. În circumscripţia lui electorală, ţăranii mai toţi regalişti au scos de pretutindeni portretul Regelui, fiindcă „iertase" pe venizelişti. Ce vor da viitoarele alegeri? Un adevărat haos. Monarhia va fi silită să meargă la dictatură — şi apoi? Monarhistul Charitakis, bărbat tânăr şi inteligent, mi s-a arătat foarte pesimist asupra viitorului Greciei.

20 Ianuarie. — Ieri a fost Boboteaza stil vechi şi e fost cald ca în martie, dar ceaţă multă. Astăzi vremea e splendidă, ceaţa s-a ridicat, e cald şi soare! Nu-mi mai aduc aminte de o asemenea vreme în România.

— La Turnu Severin s-au bătut ieri naţional-creştinii şi naţional-ţărăniştii, ca orbeţii. Campania electorală pentru scaunul de deputat de Mehedinţi vacant, începută ieri promite. Goga candidează de la naţional-creştini, dr. Lupu de la ţărănişti, George Brătianu de la georgişti. Eu am pus pe Corneliu Rădulescu. Dar n-am parale, nici bătăuşi.

— De două zile telegramele anunţă că starea Regelui Angliei e îngrijorătoare. A răcit acum câtăva vreme şi a căpătat o bronşită. N-ar fi lucru mare, dar nu merge inima, care a rămas atinsă de pe urma ultimei boli grave a Regelui din 1928.

— Aflu că d'Ormesson ar fi fost numit ambasador la Ankara. Drum bun! La noi n-a nimerit-o, poate va avea mai mult noroc cu turcii. În locul lui ar veni o rubedenie a lui Berthelot, dl. Thierry a cărui soţie e născută Nadine de Rotschild. Perechea Thierry e foarte împrietenită cu Martha Bibescu.

21 Ianuarie. — Ieri seară, la ora 11,50 (ora Londrei) a murit Regele George al V-lea al Angliei. S-a stins fără suferinţe, la Sandringham, în Norfolk, probabil din pricina miocarditei contractate în 1928 odată cu infecţia generalizată care era să-l răpună de atunci.

Om al datoriei, personificând toate virtuţile în viaţa publică şi în cea privată, părea, în vremurile fără scrupule pe care le trăim, un anacronism. Despre fiul şi succesorul lui, Eduard al VIII-lea, se spun multe. Se zice astfel că e inteligent, dinamic, alcoolic şi pederast (deşi a avut o legătură cu soţia unui fost aghiotant).

Cu schimbarea Domniei nimic nu se va schimba în Anglia. Forma, făurită de seculare tradiţii, în care va fi introdus Regele e atât de puternică încât noua făptură prinsă într-însa se va conforma predecesorilor ei.

— S-a împuşcat Ion Vulturescu. Era inteligent cu oarecare cultură, dar ţicnit. Cu dânsul dispare una din cele mai reprezentative figuri ale bohemei bucureştene. Soios, cu o veşnică pălărie neagră de pictor-fotograf montmartrez în cap, cu o lavalieră spurcată şi cu un muc de ţigaretă în gură, era simpatic cu toate cusururile lui. Avea mania persecuţiei. Faţă de mine se arăta când prietenos, când veninos. În ultimii ani nu mă mai saluta, nu ştiu pentru ce. Acum 15 ani (nu se prăvălise atât de jos) ne-am bătut în duel, dar ne împăcasem în anul următor.

— Am întrunit astăzi comitetul executiv al „Uniunii Agrare" şi m-am plâns de lipsa de concurs a prietenilor mei politici, în luptele electorale. Le-am spus pe şleau că mai bine dizolv partidul decât să duc în spinare o ceată de leneşi şi de profitori „in futurum". Am declarat că alegerile de la Hunedoara şi de la Mehedinţi sunt ultima încercare pe care o fac cu d-lor.

22 ianuarie. — Regele Carol s-a hotărât să meargă la înmormântarea Regelui Angliei care a fost fixată pentru marţi 28 ianuarie. Va lua cu el pe generalii Ilasievici şi Balif şi pe... Urdăreanu. (Unii spun că şi pe Lupeasca, cu care vrea să petreacă 2–3 zile incognito la Paris, la întoarcere, repetând astfel ad litteram programul din 1925 la înmormântarea Reginei Alexandra.) Regele Carol îşi realizează astfel un vis, acela de a vizita pe Regele Angliei. Că nu-l vizitează viu, ci mort, nu face nimic.

— Ziarele de azi pretind că s-a amânat alegerea de la Severin de la 2 la 18 februarie, ca să se mai calmeze spiritele. Guvernul continuă să nu pună candidat şi va susţine pe Goga la Mehedinţi, cum a susţinut pe Cuza la Suceava. Pare că tactica aceasta a fost cerută de Rege care vrea să nu iasă naţional-ţărăniştii nicăieri (la Suceava şi Mehedinţi să-i bată naţional-creştinii şi la Hunedoara liberalii). Regele ar putea astfel susţine, pentru constituirea viitorului Guvern, că neputând ţine seamă de indicaţiile corpului electoral care a desemnat un partid în afară de conjuncturile de Guvern, nu-i mai rămâne decât adoptarea unei formule în afară de consideraţiile de partid. Cum îi place Regelui să complice cele mai simple situaţii!

— Ministerul Laval a demisionat ieri. Laval, însărcinat de Preşedintele Republicii să formeze noul Minister, a declinat categoric oferta. A refuzat şi Bouisson, preşedintele Camerei să constituie Ministerul.

24 ianuarie. — Acum două zile a fost comemorat la Geneva, la Consiliul S.D.N., Regele George al Angliei. Fiecare membru al Consiliului a spus câteva cuvinte în numele ţării sale, şi la sfârşit dl. Eden a mulţumit în numele Angliei. A vorbit, natural, şi Titulescu în numele României. Transmis tuturor ziarelor româneşti, în extenso, am citit şi eu discursul lui Titulescu, un scurt şi banal discurs de circumstanţă.

Iată acum ce citesc în *Adevărul* de aseară:

„Paris, 23 (Ager). Marile cotidiene pariziene se ocupă pe larg de mişcătorul omagiu adus ieri memoriei Regelui George de către Consiliul Societăţii Naţiunilor. Ele reproduc şi subliniază mai ales discursul d-lui Titulescu, despre care spun că a fost cel mai puternic, cel mai strălucit, cel mai artistic (!!) şi că a lăsat o profundă impresie asupra ascultătorilor, mişcând adânc pe dl. Eden, reprezentantul Marii Britanii.

Dl. Lucien Bourgues, trimisul special la Geneva al ziarului *Petit Parisien*, scrie:

«În această tragică solemnitate lumea se aştepta de la dl. Titulescu la o cuvântare impresionantă. Cu acel accent pătrunzător care dă celei mai mici intervenţii din partea sa o înaltă valoare de artă şi de emoţie, marele om de Stat român a spus că compatrioţii săi de pretutindeni nu vor înceta să vadă un izvor (?) de profundă gratitudine în rolul pe care l-au jucat Imperiul Britanic şi marele lui Rege în unitatea naţională». (Bre, bre, bre! Să fi spus într-adevăr aşa lucruri extraordinare?)

Dl. Saint-Brice, trimisul special la Geneva al lui *Le Journal*, scrie la rândul său:

«Cuvântarea d-lui Titulescu este modelul cel mai desăvârşit al elocvenţei. Reprezentantul României a evocat mai întâi legătura de sânge care uneşte pe Regele Carol cu Familia Regală britanică. El a mai spus că tot poporul român este astăzi în doliu». (Şi mai frumos!)

Dl. Donnadieu, trimisul special al ziarului *Le Figaro*, scrie:

«În numele României, dl. Titulescu a rostit o cuvântare mişcătoare şi măreaţă. După ce a reamintit preţiosul concurs al Angliei în realizarea unităţii naţionale a României, el a evocat amintirile din timpul când reprezenta ţara sa la Curtea din Saint James şi a promis că România se angajează să execute cu sfinţenie testamentul politic al Regelui George al V-lea, care se rezumă în cuvintele: a lucra pentru pace».

Câte milioane de lei agonisite prin munca noastră a contribuabililor românii, au trebuit să treacă în buzunarele apaşilor presei franceze, pentru ca asemenea platitudini să fie revărsate peste globul întreg?

— Sub pretextul absenţei Regelui din ţară, Camerele au luat vacanţă până la 10 februarie. Constituţional vorbind e absurd, deoarece Suveranitatea trece în lipsa Regelui asupra Consiliului de Miniştri, care poate chiar promulga legi. Practic vorbind însă, orice vacanţă a Corpurilor Legiuitoare e bine venită. Dacă nu s-ar întruni deloc ar fi şi mai bine. Ieri s-a amânat şi alegerea de la Mehedinţi, de la 2 la 18 februarie. Să fie pentru acelaşi motiv pseudo-constituţional?

25 ianuarie. — Mocirla:

Am însemnat deja note, ceva despre delicioasa casă pe care şi-a construit-o Scanavi. Cum s-o fi aranjat „amorul" Reginei Elisabeta

pentru zidărie şi pentru beton armat nu ştiu (poate că pentru acesta din urmă să-i fi dat sfaturi Tătărescu) dar pentru mobilele şi mai ales pentru mătăsurile aduse din străinătate — mătăsuri cu toptanul — n-a plătit nimic. S-a înţeles cu un negustor italian care a adus cantităţi enorme de mătase *fără vamă* pe numele Reginei Elisabeta, şi comisionul au fost obiectele şi mătăsurile comandate de zisul Scârnăvie.

Se zice că Regele, aflând despre această porcărie, s-a înfuriat şi s-a certat cu soru-sa, iar acţiunile lui Scanavi au scăzut. Nevastă-mea a aflat toată afacerea de la d-na Andrews[1] care s-a înfruptat şi dânsa cu ceva mătase de contrabandă adusă pe această cale.

— Afacerile frumoase şi mănoase:

A fost mare luptă între Skoda şi Reşiţa pentru comandarea artileriei antiaeriene. Se zice că modelul Skoda e cu mult superior modelului Wickers pe care l-a propus Reşiţa. În favoarea Reşiţei militează însă principiul fabricării în ţară a materialului nostru de război. Dar nu principiile, nici calitatea materialului au fost în luptă; în luptă a fost Malaxa (Reşiţa) şi reprezentanţii interesaţi ai Skodei. După multe dezbateri şi după multe ezitări s-a ajuns în fine la hotărârea să se dea comanda Reşiţei. Consiliul Apărării Naţionale a decis facerea contractului şi a însărcinat pe generalul Tănăsescu să-l redacteze. Generalul, specialistul Ministerului de Război în materie de armament de artilerie, şi un mare partizan al tunului Skoda, a redactat contractul cu Reşiţa dar l-a prezentat lui Tătărescu odată cu un memoriu în care atacă cu violenţă modelul adoptat şi lăuda modelul cehoslovac. Tătărescu, furios, a făcut observaţii generalului Tănăsescu, a dus chestiunea înaintea Regelui şi a generalului Paul Angelescu şi rezultatul a fost mutarea lui Tănăsescu la Bistriţa, cu ordin să plece în cel mult zece zile, şi până atunci să nu părăsească domiciliul său. Se zice că generalul Tănăsescu îşi va da demisia, *şi va vorbi*. Să ne ferească Dumnezeu să mai vorbească un general, că ne curăţăm cu toţii!

— Regele a plecat ieri la ora 4,20 spre Londra, cu o suită exagerată şi cu un tren care ne costă (dus şi întors până la Calais) 3 500 000 lei! Va sta la Londra şi la Paris până la 8 februarie. La 10 februarie, va fi înapoiat la Bucureşti. Cineva spunea că nu se ştie, căci când merge la Londra

[1] D-na Andrews, născută Zlotescu, fiica doctorului Zlotescu căsătorită cu Andrews (american) unul din directorii Societăţii petrolifere Româno-Americane.

pentru o înmormântare nu se mai înapoiază! (Aluzie la plecarea din decembrie 1925.)

— Blumenfeld la mine. A vorbit cu Mihalache şi cu Maniu, succesiv. Naţional-ţărăniştii sunt furioşi. Mihalache i-a spus că e convins acum că Regele merge spre Guverne din ce în ce mai personale. Va ţine Guvernul Tătărescu, un Guvern de lichele care face tot ce i se cere, cât va putea mai mult, iar când nu va mai putea, va face alt Guvern de lichele, cu care să-şi joace mendrele mai departe (în gândul lui Jean Mihalache numai şi numai un Guvern naţional-ţărănesc n-ar fi un Guvern de lichele!). Cămăşarul îşi dă seamă că a pierdut partida, că Maniu a avut dreptate, şi că trebuie să facă loc acestuia la preşedinţia partidului. Încercare de şantaj pentru a impresiona pe Majestatea Sa. Maniu a fost şi el foarte categoric faţă de dl. Scrutator. S-a arătat mai sigur ca oricând faţă de izbânda programului său (care?); ştia bine că al lui Mihalache (care?) nu va duce la nimic, dar din condescendenţă faţă de partid a primit să fie încercat, dând însă şefului un termen (!!) pentru această experienţă. Dl. Maniu e hotărât acum să nu mai respecte termenul (completarea şantajului faţă de Majestatea Sa). Potlogăriile care se fac în jurul Regelui nu sunt cunoscute numai de dânsul, Maniu , dar şi de alţii şi vor fi date în vileag în curând. Iuliu, afirmă Blumenfeld, e sigur de câştigarea partidei (care?).

— Informatorul meu secret nu se lasă, cu toate dezminţirile evenimentelor. Trăim timpuri atât de ciudate, încât toate se pot întâmpla, se pot realiza chiar şi prezicerile agentului meu. Iată-le:

Mironescu s-a înapoiat de la Paris şi a comunicat Regelui că „a aranjat" problemele financiare (care?) în legătură cu un viitor Guvern prezidat de dânsul. Dar că acest aranjament l-ar fi făcut graţie lui Zăuceanu, aşa încât, oricâtă prietenie l-ar lega de C. Angelescu (Banca Urbană) dl. Mironescu crede că Zăuceanu ar trebui să fie ministru de finanţe. Regele ar fi protestat, spunând că ar fi în acest caz complect în mâna lui Titulescu, şi ar fi spus lui moş Ghiţă: „La Finanţe voi pune pe Argetoianu!" Ce fericire şi ce măgulire pentru mine! Acelaşi informator, cam ars ce e drept, pretinde că vizita Regelui la Londra a fost sugerată de Hoare, ministrul Angliei. Nu-mi vine să cred...

— Milioanele noastre se duc numai pe trenuri regale. Mai continuă şi Titulescu cu mistuirea. Am notat ieri ditirambicele laude ale presei

pentru banalul discurs pronunţat de Marele Scopit cu prilejul decesului Regelui Angliei. Azi găsesc în telegramele ziarelor una şi mai bună. Un banal incident între Uruguay şi Soviete a provocat ruperea relaţiilor diplomatice (?) între cele două State. Chestiunea fiind adusă la Geneva, Consiliul a numit pe Titulescu raportor. Titulescu a convocat la el pe Orang-Utangul american şi pe amicul Finkelstein-Litvinov, i-a pisat o noapte întreagă, i-a îmbătat şi i-a împăcat. Iată acum în ce cuvinte trâmbiţează presa universală marea victorie a Scopitului-Noctambul:

„Geneva 24 (Rador). În cercurile Societăţii Naţiunilor se consideră *ca unul din cele mai mari succese* ale d-lui ministru Titulescu faptul că a putut să pună capăt printr-un acord unui diferend care ridica *cele mai sumbre perspective*" (!!!)

Pacificul Titulescu a evitat un război între Uruguay şi Sovietele ruseşti! Litvinov trebuie să se strâmbe de râs! Dar cât ne-o fi costat numai whisky-ul consumat în acea memorabilă noapte?

— În Franţa criza de Guvern a fost repede rezolvată prin constituirea unui Minister Albert Sarraut, cu Flandin la Afaceri Străine şi fără Herriot, dar cu Paul Boncour ministru fără portofoliu! Minister provizoriu până la alegeri (de aci şi facilitatea cu care a fost alcătuit), ceva mai la stânga ca Guvernul Laval, şi cu un radical în frunte. Ministerul Sarraut reprezintă al 101-lea episod în zbuciumul Parlamentar inaugurat de a III-a Republică.

26 ianuarie. — Pe când oamenii mor de frig în America (dacă trebuie să credem telegramele) noi, aici în România, avem o iarnă extraordinară. Nu numai că n-a nins până acum şi că n-a fost nici îngheţ, dar adie tot timpul un vânt de primăvară. În decembrie am avut multă ploaie şi ceaţă. Dar de opt zile timpul s-a îndreptat de tot şi soarele ne încălzeşte toată ziua. Azi *26 ianuarie*, orele 12, amiază, sunt *16°* centigrade *la umbră*! Să fie sfârşitul lumii?

27 ianuarie. — Ziarele noastre publică astăzi o altă avalanşă de telegrame-laude la adresa lui Titulescu, din Anglia de data asta. Tot marele succes cu Uruguayul şi Sovietele, dar alte milioane revărsate pe malurile Tamisei. De ce nu s-ar înfrupta şi englezii cu banii noştri? Suntem atât de bogaţi, şi ei atât de săraci...

— Călătoriile regale.

Regele Boris al Bulgariei s-a urcat cu un aghiotant în Simplonul care trece prin Sofia;

Principele Paul al Serbiei idem din Belgrad;

Regele Leopold al Belgiei a luat trenul obişnuit între Bruxelles şi Ostende şi de acolo vaporul spre Anglia.

Pe drum, nimeni n-a ştiut despre trecerea acestor Şefi de Stat modeşti.

Regele Carol:

Trenul regal compus din 11 vagoane, 20 aghiotanţi şi caraghioşi în suită; reprezentaţii în fiecare ţară străbătută, cu muzică, companie de onoare, prefecţi, generali, arhiduci etc.

Şi când te gândeşti că nu poate fi cineva de sânge mai albastru ca el, te întrebi cum de a ieşit aşa de parvenit?

31 ianuarie. — După o călătorie de mitocan, Regele s-a purtat frumos şi bine la Londra, unde — mai puţin bastonul de mareşal care nu putea simboliza decât pe Zizi Lambrino, singura lui cucerire pe timpul războiului — ne-a făcut cinste. Funeraliile Regelui George au fost difuzate prin radio. Impresionant; am auzit muzicile militare, tropotul trupelor, rugăciunile în biserică, zgomotul mulţimii, ca şi cum aş fi fost acolo! Asistat la Bucureşti la *requiem*-ul slujit la biserica englezească de la Icoană. Primul meu contact cu un serviciu divin anglican. Anost.

— Ţărăniştii şi gogo-cuziştii continuând să se bată la Mehedinţi, Inculeţ, ministrul de interne a intervenit şi a izbutit să dezarmeze — pentru moment — bandele ambelor partide. Ziarele publică fotografiile arsenalului de arme confiscat de o parte şi de alta.

— Un ziarist de la *Ora* a venit să-mi ceară un interviu asupra *mişcării de dreapta*. I-am dat următorul răspuns, pe care-l transcriu aci fiindcă-mi pare că rezumă pe cele ce se desprind din faza actuală a luptelor politice:

„Noi ne jucăm de-a politica. Nu există mişcări de dreapta. La noi lumea este extrem de nemulţumită şi de tulburată în conştiinţa ei, pe de o parte de criza fără sfârşit care a sărăcit pe toţi şi i-a pus în neputinţă de a realiza până şi cele mai modeste năzuinţi; pe de altă parte de valul de mocirlă asupra căruia nu am nevoie să insist, care ne plimbă din Skoda în Cagero şi atâtea alte afaceri senzaţionale, fără să mai vorbim de şperţul zilnic care a înlocuit pâinea zilnică.

Lumea exasperată caută să scape din cercul acestor mizerii materiale şi morale. Caută să scape şi se agaţă de formule, după gust, după temperament şi după vârstă.

Tineretul vede scăparea în «crucea încârligată» şi în antisemitism; oamenii ceva mai în vârstă, dar care nu şi-au pierdut încă toate iluziile, o văd în reţetele democraţiei integrale, iar oamenii în vârstă şi cu experienţă nu mai au din nefericire încredere în nimic.

Suprimaţi dezechilibrul bugetelor individuale, suprimaţi «şperţul» la fiecare ghişeu al Statului, suprimaţi potlogăriile mărunte şi tâlhăriile mari — şi toate reţetele miraculoase propovăduite cu sau fără exoftalmie poetică[1], vor fi aruncate la coş.

În poporul nostru, în masa lui de aproape 18 milioane de rurali nu există nici curente de dreapta, nici curente de stânga ci numai nevoiaşi şi istoviţi de mizeriile vieţii. Cele câteva mii de studenţi care zbârnâie nu izbutesc şi nu vor izbuti decât să dea puţină viaţă oraşelor şi să servească de masă de manevră şmecherilor".

— Altă coardă:

Regele a trimis vorbă înainte de sărbători lui C. Angelescu (Banca Urbană), lui Emil Haţeganu şi lui Voicu Niţescu că ar voi să-i vadă. Căteşitrei au cerut audienţă (vaidiştii s-au văzut deja la Guvern) şi Regele i-a primit în ordinea următoare: Haţeganu, C. Angelescu, Voicu Niţescu. Câtor trei a spus cam acelaşi lucru, şi anume i-a întrebat de ce Vaida nu se înţelege cu Goga. Angelescu care a povestit lui Pangal toată audienţa lui, pretinde că insistenţele mari pentru această înţelegere au fost puse pe lângă Haţeganu şi pe lângă dânsul. Cu Voicu Niţescu, Regele ar fi insistat mai puţin — probabil, zice Angelescu din cauza argumentelor negative date de dânsul. Regele a spus câtor trei că ţara are nevoie de un partid puternic de dreapta spre a fi opus democraţiei naţional-ţărăniste şi că ar fi bine ca partidul lui Goga şi al lui Vaida să fuzioneze. Angelescu a arătat Regelui că o asemenea fuziune era imposibilă fiindcă programul Goga–Cuza e destructiv şi se bazează numai pe o luptă de opoziţie pe când al lui Vaida e constructiv şi se încadrează într-o acţiune de guvernământ. Apoi, un partid nu poate merge cu doi şefi, darmite cu trei. Angelescu a adăugat că Vaida vrea să facă un Guvern cu partidul lui, în care ar primi oameni desemnaţi de Rege sau colaboratori utili — *dar colaborare cu alte partide n-ar fi dispus să facă*. Pe când Angelescu vorbea de planurile lui Vaida de guvernământ Regele tăcea.

[1] Răutate la adresa lui Goga, pe care o regret — dar prea m-a agasat în ultima vreme cu rodomontadele lui.

Pentru mine e clar: Regele nu vrea să se încurce la Guvern nici cu Vaida sau cu partidul său (cine-l sileşte?) şi de aceea îl împinge să fuzioneze cu Goga–Cuza ca să-i poată opune la momentul oportun, şi lui Vaida, obstacolul antisemitismului. Naţional-ţărăniştii înlăturaţi prin insuccesele electorale şi prin certurile dintre ei, naţional-creştinii-vaidiştii deşi desemnaţi de succese electorale dar handicapaţi prin antisemitismul lor — terenul se găseşte netezit (în complicatul spirit al Regelui) pentru încercările personale. Cât munceşte nenorocitul acesta de veleitar pentru a face pe şmecherul, când lucrurile s-ar putea soluţiona atât de simplu!

Angelescu a mai întrebat pe Rege când se schimbă Guvernul. Regele i-ar fi răspuns: „în curând dar nu îndată". Şi i-ar fi explicat că mai întâi trebuie Tătărescu să se răfuiască cu Dinu Brătianu şi să ia şefia partidului. „Dar — a obiectat Angelescu —, Tătărescu ne ţine cu vorba de 18 luni pe chestiunea asta, poate s-o mai întindă mult". Regele a observat *că nu era nici un zor.* Din această contradicţie (*în curând* şi *nici un zor*) Angelescu trăgea concluzia că nimic nu era fixat în capul Regelui. Tocmai *nimic*, e poate exagerat. Singura impresie *netă* cu care a rămas Angelescu din audienţa lui, a fost că după actualul Guvern Regele nu va aduce sub nici o formă şi în nici un fel — pe ţărănişti. Nici Mihalache, nici Lupu, nici altul.

— De la Paris, depeşele anunţă luptă mare în Camera de ieri dimineaţă, în jurul declaraţiei prim-ministrului Sarraut. Regimul e putred, şi în Franţa. Pe Laval, pe Sarraut îi zgâlţâie fiindcă Flandin (la Externe) reprezintă Londra — au dreptate şi oamenii care ar dori un Minister care să reprezinte Parisul. Nu mai ştiu cine compara Camera franceză actuală cu Dieta Poloniei, înainte de împărţire bineînţeles. Ţin oamenii cu Geneva, cu Italia, cu Anglia — dar la Franţa nu se gândeşte nimeni.

1 februarie. — Ministerul Sarraut a obţinut, după două zile de discuţie, o majoritate de 200 voturi, prin urmare — după logica parlamentarismului francez — căderea sa este asigurată.

Regele Carol a fost primit la Paris jumătate oficial, cu căldură. Presa, plătită, îl laudă mult — şi din recunoştinţă şi pe Titulescu.

— Generalul Condilys a murit brusc, ieri la amiază. Era un încurcălume; Regele George are noroc. Probabil că acum lucrurile se vor mai linişti la Atena.

2 februarie. — Acum că ne-au venit toate ştirile de la funebrele serbări de la Londra, putem spune, cu sufletul uşurat, că Popescu s-a purtat bine. Afară de o mică gafă în ziua înmormântării: a fost singur între toţi cu un mare cordon şi colan peste manta. Picătura de sânge sălbatic al muscalilor! Încolo nimic de zis — a spus bună ziua la toată lumea, n-a scos pe Lupeasca din cutie, a mulţumit Lordului Granard la care a fost găzduit şi a oferit şi un dejun. Putea să nu se îmbrace — tot la înmormântare — în grănicer de pe vremea Mariei Tereza, ca la bal mascat. Englezii au fost mulţumiţi şi l-au primit aproape tot atât de bine ca pe Titulescu.

3 februarie. — Niciodată n-am fost atât de mulţumit de a fi român. România este cheia de boltă a Europei Centrale şi Europei Orientale; Regele Carol şi ministrul său Titulescu sunt în fruntea a 70 milioane de suflete şi conduc destinele Micii Înţelegeri şi Uniunii Balcanice; relaţiile Sovietelor cu lumea trec prin controlul d-lui Titulescu — până şi soarta Italiei şi a păcii cu Abisinia sunt în mâinile noastre ca ţară producătoare de petrol. Toate acestea le citesc în ziarele de la Paris unde sunt publicate cu prilejul vizitei Regelui nostru iubit. Mă întreb: 1) pe cine vrea amicul Titulescu să înşele? Mai e cineva pe lume care să creadă asemenea bazaconii? 2) *Cât ne costă reclama asta stupidă?* Îmi vine rău când mă gândesc că plătesc şi eu impozite pentru asemenea prostii.

Adevărul, iată-l: nici una din ţările prin care urma să treacă faimosul tren regal n-a vrut să ne facă credit; a trebuit să plece Puşcariu cu bani efectivi şi să plătească la fiecare graniţă parcursul prin ţara respectivă. Lohengrin la Muntele de Pietate!

5 februarie. — Franasovici la dejun la noi. E indignat şi el (şi el!) de palinodiile lui Titulescu la Paris. Ziarele de azi-dimineaţă ne aduc vestea că pe ziua de ieri nenorocitul de Rege nu a dat mai puţin de cinci interviuri, bez „impresii personale" şi fotografieri cu duzina. Şi de câte ori telegramele ne dau un rând despre Rege, ne dau zece despre Titulescu. Neobrăzarea nevertebratului de la Externe a trecut toate limitele. E şi Franasovici de părere, că o răfuială cu această pacoste a politicii noastre externe se impune. Franasovici îmi spune că vagonul lui Titulescu şi personalul acestui vagon veşnic menţinut în străinătate, ne costă câteva milioane pe an, şi tot el îmi mai povesteşte că, după cererea Scopitului, Guvernul dă *un milion* pe lună escrocului de Mircea (Agence télégraphique Sud-Est, Paris), care nu s-a jenat totuşi acum câteva zile (telegramele din 28 ianuarie) să atace „à fond" Ministerul Tătărescu pe

care-l acuza că a dat mâna cu fascismul şi cu hitlerismul. Bineînţeles că această acuzaţie nu se întinde şi asupra lui Titulescu, care luptă săracul, cu toate glandele lui sleite, pentru democraţia integrală şi securitatea colectivă.

Regele, care trebuia să se înapoieze pe la 8–10 februarie şi-a amânat sosirea până pe la 15 februarie.

16 februarie. — A murit Principesa Sofia de Wied, de inimă, la Fântânele. Născută Principesă Schönburg, mama ei era Cantacuzino-Paşcanu şi de la dânsa moştenise — împreună cu frate-său — avere mare în Moldova. Regina Elisabeta căreia îi cânta din harpă, a protejat-o mult cât a fost copilă şi a pregătit-o (de dragul averii) pentru nepotu-său Principele Wilhelm de Wied. Ca ministru de agricultură, în 1927 i-am scăpat admirabilele păduri de la Fântânele. Problema se punea simplu: dacă era considerată ca germană, i se aplicau tratatele şi i se lua tot — dacă era socotită ca albaneză (!!), i se aplica legea reformei agrare şi i se puteau lăsa pădurile. Am declarat-o albaneză şi i-am lăsat pădurile. Şi am făcut o dreptate, căci erau pădurile cele mai frumos întreţinute din toată România. De câţiva ani Principesa de Wied se dedese băuturii. Regina Maria nu putea să o sufere. Când venea la Bucureşti frecventa aproape exclusiv pe Maria Poenaru (cât a trăit) şi familia Văleanu. În jurul ei, şi antipatiile şi simpatiile erau în funcţie de amintirea păstrată despre Regina Elisabeta.

— Iorga a fost decorat cu Marea Cruce a Legiunii de Onoare. Ziarele de azi-dimineaţă publică două telegrame:

Una de o scârboasă platitudine:

> Am plăcerea a vă comunica că Guvernul Republicii, pentru marile servicii aduse de dvs. cauzei prieteniei franco-române v-a conferit Marele Cordon al Legiunii de Onoare. Aducându-vă la cunoştinţă aceasta, vă exprim cele mai calde felicitări pentru înalta distincţie, care onorând pe marele nostru Nicolae Iorga se răsfrânge asupra întregii ţări.
>
> Cu cele mai bune sentimente
>
> *Titulescu*

Cealaltă obraznică:

> Mulţumiri călduroase pentru noua dovadă a acestor bune sentimente.
>
> *N. Iorga*

Nimic nu-l înfurie mai mult pe nebun decât gestul unui om politic care-l aşază pe el, pe liniile culturale! E şi caraghiosul ăsta un simbol al vremurilor pe care le trăim, cu picioarele pe pereţi!

8 februarie. — Ziarele publică două comunicate ale Preşedinţiei Consiliului. Unul prin care ni se aduce la cunoştinţă că Regele se va înapoia la 20 februarie (în loc de 10, apoi de 13) — altul prin care suntem informaţi că acordurile financiare de la Paris au fost semnate ieri, de către miniştrii de finanţe francez şi român[1]. Comunicatul din urmă e cam vag în termenii lui, aşa încât nu se desprinde bine ce plăţi va trebui să facem, cu ce mijloace, ce e cu arieratele, ce e cu cupoanele şi ce e cu tunurile grele pe care va trebui să le înghiţim, că doar avem regimente cu lampas galben şi suntem putere mare. Să aşteptăm amănuntele.

— Petrescu-Comnen, ministrul nostru la Berlin mi-a adus o cutie de excelente ţigări (Partagas!), şi cu acest prilej povesteşte:

„Hitlerismul poate fi reprezentat în momentul de faţă printr-o linie orizontală, care nici nu urcă, nici nu coboară. Nu este însă exclus ca popularitatea Führer-ului să pornească în curând pe o linie descendentă, uşor descendentă. Încep într-adevăr stări de lucruri care duc la o adevărată nemulţumire a populaţiei. Dată fiind situaţia monetară şi a balanţelor economice (cea comercială a trecut în câţiva ani de la + 4 miliarde de mărci la +100 şi ceva de milioane — iar cea de plăţi e larg deficitară), importul materiilor alimentare a fost serios comprimat pentru a se putea menţine şi chiar mări importul materiilor prime necesare fabricaţiilor militare. Din punct de vedere alimentar Germania a fost totdeauna — şi este încă — deficitară. Un complement de 20–30% a trebuit să fie întotdeauna importat, în aproape toate ramurile de alimente. Acest complement lipsind astăzi, populaţia se resimte de această lipsă. Femeile trebuie să facă din nou coadă la prăvălii, ca pe vremea războiului. Materiile grase, mai ales, lipsesc. O familie n-are dreptul decât la 250 g unt pe săptămână. Cine se învârteşte obţine mai mult, dar e prins, e condamnat la amendă şi la închisoare. Într-un recent discurs Goebbels a spus categoric: fiecare german trebuie să aleagă şi să aibă sau o armată în stare să apere demnitatea ţării, sau unt la discreţie. Vorba vine, căci oamenii nu aveau nici un drept să aleagă — a ales Hitler pentru ei!

Armata germană se reface pe un picior pe care nu l-a cunoscut nici pe vremea Imperiului. Germania dispune deja astăzi de o armată permanentă de 650 000 oameni, admirabil echipată, înarmată şi înzestrată. Un sfert din ea e motorizată. Batalioanele de asalt hitleriste, tineretul hitlerist şi toate formaţiunile paramilitare mai reprezintă în afară de armata permanentă un contingent de 3 milioane de combatanţi perfect instruiţi. Se poate zice că astăzi Germania nu trăieşte decât *pentru* şi *în jurul* refacerii armatei. Toate fabricile şi atelierele care lucrează sunt fabrici şi ateliere care lucrează pentru armată. Tot restul e închis sau pe punctul de a da faliment. Toată naţiunea e mobilizată pentru marele efort al reînarmării. Se poate afirma că până la sfârşitul anului 1937 Germania va fi din nou ţara cea mai puternic înarmată din Europa.

Cercurile economice încep însă a fi foarte îngrijorate prin anumite tendinţe manifestate de Guvern. Schacht, care se bucură de toată încrederea acestor cercuri şi care până aci a făcut minuni de echilibristică pentru menţinerea finanţelor publice, s-a crezut îndreptăţit, în cunoscuta lui conferinţă ţinută acum câtva timp să facă în numele celui de-al III-lea Reich apologia regimului capitalist zugrăvindu-l ca indispensabil în actuala stare socială a Europei. Imediat Führer-ul, la centenarul primei căi ferate, la Nürnberg a răspuns lui Schacht printr-un discurs în care a fulminat contra capitalismului individual şi a căutat avantajele capitalismului de Stat. Discursul lui Hitler a făcut mare impresie, marca germană a început să scadă şi în lumea oamenilor de afaceri domneşte consternare. Dacă extrema stângă a partidului cu Goebbels în frunte va izbuti să înlăture pe Schacht lucrurile pot lua o întorsătură în Germania pe care nimeni nu poate să o prevadă."

Am întrebat pe amabilul meu musafir cum mai stau lucrurile cu ovreii, în Germania:

„Foarte prost, pentru ei. Fără vâlvă şi fără discursuri sunt din ce în ce eliminaţi din toate situaţiile pe care le ocupau, oficiale, comerciale sau industriale. Acum în urmă toţi anticarii — erau toţi ovrei — au fost expulzaţi. În bănci, în societăţile anonime aproape nu mai sunt"...

Eu: „Cum se face că la Dresdner-Bank a rămas Ritscher?"

Comnen: „E pe punctul de a fi măturat şi el. Ultima lui călătorie în Orient a făcut-o pe de-o parte ca să-l mai uite la Berlin, pe da alta ca să vadă dacă nu găsea un loc prin vreo instituţie din Egipt sau din Indii... Ultimele legi au împărţit populaţia germană în 4 categorii: în prima sunt germanii 100% arieni şi care au dovedit sentimente patriotice (citeşte: care sunt înscrişi în partidul lui Hitler); în a doua, germanii tot 100% arieni care n-au dovedit încă însuşirile lor patriotice (partidele ne-hitleriste; din această categorie se poate trece, bineînţeles în cea dintâi,

[1] Marcel Régnier şi Victor Antonescu.

prin înmatricularea în partidul „Nazi"); în a treia, germanii care în cei 4 ascendenţi ai tatălui sau în cei 4 ai mamei au *doi evrei*; în a patra categorie în fine sunt evreii sau cei care în ascendenţa lor au mai mulţi evrei decât în clasa precedentă. Numai germanii din prima categorie sunt *cetăţeni* cu plenitudine de drepturi; cei din categoria a 2-a şi a treia sunt electori şi pot fi aleşi, dar nu pot ocupa funcţii publice. Deosebirea între categoria 2 şi 3 e că germanii din categoria 2 pot câştiga plenitudinea drepturilor lor prin propria lor iniţiativă înscriindu-se la Hitler, pe când cei din categoria 3, numai individual prin favoarea Führer-ului.

Germanii din categoria a 4-a sunt iremediabil condamnaţi. Ei n-au nici un drept, nu sunt cetăţeni germani, ci numai supuşi germani. N-au dreptul decât la un paşaport special, intermediar între paşaportul Nansen şi paşaportul naţional. Singurul lor drept e să părăsească ţara.

Legea se aplică cu multă stricteţe. Mai toţi ovreii pe care i-ai cunoscut la Berlin în capul bucatelor un Schwabach, un Salomonsohn, un Solmsen, un Goldscnidt-Rotschilg etc. s-au dat la fund. D-na Friedländer, cu frumosul palat pe Pariser Platz, lângă Ambasada franceză a scăpat revendicând naţionalitatea olandeză, pe care ar fi posedat-o un bunic al ei. De când cu această lege am ajuns şi noi la preţ. *Am avut la un moment dat 15 000 evrei supuşi români capi de familie, toţi cu paşapoarte în regulă din ţară, deşi mai nici unul nu călcase măcar în România.* Erau toţi venetici din Galiţia, din Polonia, din Ungaria, sau indigeni din Germania. Am triat cât am putut din ei. Tot au rămas 10 000, adică 30–40 000 de capete. Aceştia pot veni oricând în România fiindcă sunt cetăţeni români. Nu e nevoie de o intervenţie specială, cum s-a vorbit în vremea din urmă. Am atras atenţia Ministerului de Externe asupra acestei ameninţări."

Am mai vorbit cu Comnen şi despre politica noastră externă, şi despre palinodiile de la Paris. E un om inteligent. Vede lucrurile cum sunt...

10 februarie. — Victor Antonescu a fost decorat cu Marea Cruce a Legiunii de Onoare. Cum se schimbă vremurile! Ce impresie a făcut primul Cordon al Legiunii dat lui Brătianu dacă nu mă înşel. Azi Iancu Mitilineu, Guţă Tătărescu, Nicuşor Săveanu, Ghiţă Mironescu, Victor Antonescu sunt oameni de Stat români aleşi pentru această înaltă distincţie. Dacă mai adăugăm pe Maniu, pe Vaida, pe Averescu, pe Prezan şi acum în urmă pe Iorga constatăm că din ordinele mari străine Legiunea de Onoare e cea mai, să zicem... răspândită decoraţie. Acum doi ani era să mi se dea şi mie. În asemenea tovărăşie n-ar mai fi nici o plăcere.

— A murit Jacques Bainville, scriitor de rasă, şi de mare talent.

— Blumenfeld a venit să-mi povestească două conversaţii pe care le-a avut, una cu Ghiţă Mironescu, alta cu Guţă Tătărescu. Ghiţă care i-a părut foarte sigur de ce spune, impresionant desigur — ca şi cum *ar şti* el ceva — a servit amicului Scrutator o serie de informaţii senzaţionale. După Mironescu, Regele a acordat un ultim termen lui Tătărescu ca să lichideze chestiunea şefiei Partidului Liberal fiindcă vrea să aibă în fruntea acestui partid *un prieten*, şi ştie bine că Tătărescu nu poate luxa pe Dinu Brătianu decât fiind la Guvern. Tătărescu a speculat deja chestiunea şefiei, ar vrea să o speculeze mai departe şi să întindă astfel guvernarea sa până la toamnă. Dar nu va merge. Mironescu crede a şti că schimbarea Guvernului se va face îndată după 10 Mai. Întrucât priveşte succesiunea, Ghiţă vaticinează astfel: dacă Mihalache crede că va fi chemat să formeze un Guvern omogen de partid se înşală; un asemenea Guvern ar fi un Guvern de represiune, din cauza măsurilor pe care ar trebui să le ia împotriva întregii opoziţii coalizate. Dacă Mihalache vrea să formeze un Guvern, cu partidul său ca bază, trebuie întâi să câştige încrederea Regelui, şi în al doilea să dezarmeze opoziţia colaborând cu ea. Un Guvern naţional-ţărănesc nu se va putea deci alcătui decât sub formă de colaborare cu elementele desprinse din partid (Vaida, Iunian etc.) „colaborarea mergând până la Argetoianu" (Ghiţă vorbeşte) şi cu condiţia ca orice influenţă a lui Maniu să fie înlăturată de la direcţia partidului.

Ceea ce a impresionat adânc pe Blumenfeld e că Guţă i-a vorbit la fel cu Ghiţă *aproape chiar în aceiaşi termeni*. Şi Tătărescu i-a spus că ar putea probabil să-şi întindă guvernarea până la toamnă, dar că nu crede oportună o asemenea prelungire pentru partid! Şi Tătărescu i-a spus *că va reexamina situaţia* (delicios eufemism!) după 10 Mai. Şi i-a mai spus şi el că naţional-ţărăniştii nu pot lua succesiunea Guvernului decât în colaborare cu restul opoziţiei şi cu condiţia ca Mihalache să câştige complecta încredere a Regelui, *pe care n-o are azi*. Regele ar fi supărat mai ales pe Madgearu care-l înjură cât poate şi se arată prea devotat lui Maniu. Şi Regele ştie câtă influenţă are dinamismul lui Madgearu asupra guvernărilor naţional-ţărăniste. În fine Tătărescu a repetat aproape cuvânt cu cuvânt lui Blumenfeld cele ce-i spusese Mironescu.

Amicul Scrutator m-a întrebat ce gândesc despre această coincidenţă care semăna că reflectează *acelaşi gând*, mai de sus. I-am răspuns cu un zâmbet: „Crezi că reflectează gândul Regelui? Dacă am în-

ţeles bine, combinaţia de colaborare sub firma Mihalache ar avea înainte de toate în vedere pe Vaida şi pe vaidişti, şi atunci cum se face că Regele a sfătuit pe Haţeganu, pe Costică Angelescu şi pe Voicu Niţescu, în audienţele lor, să fuzioneze cu Goga?" Şi am povestit d-lui Blumenfeld-Scrutator cum au decurs sus-zisele audienţe. Bietul om, care nu ştia nimic despre aceste audienţe, a rămas tâmpit, şi a plecat de la mine cam descurajat. Nu însă fără a primi o săpuneală pentru campania insi-dioasă pe care o duce în articolele sale în favoarea lui Mihalache şi a naţional-ţărăniştilor.

11 februarie. — Până ieri după-amiază am avut o iarnă excepţională. În afară de Moldova şi de Basarabia de Nord, în afară de Bucovina n-a nins şi n-a îngheţat. Temperatura a variat între 5 şi 10 grade (plus) şi a ajuns în anumite zile şi până la +20⁰. De ieri, s-a schimbat vremea. După amiază termometrul a început să scadă şi a ajuns la -5⁰. Azi-dimineaţă sunt -10⁰, ninge şi viscoleşte.

— Mi se spune că Lupeasca, care a plecat odată cu Regele în Apus va fi operată azi sau mâine de un chist. Era întâi vorba să fie operată în Bucureşti; s-a decis să fie operată în străinătate — „discretia causa". Bărbăţelul dorind să fie lângă ea şi să o asiste în asemenea penibile momente, şi-a amânat înapoierea în ţară până la 20 februarie. Se prorogă Parlamentul, se amână toate, aşteaptă o lume — pentru că o coconiţă îşi aeriseşte burticica într-o clinică la Paris sau la Lausanne. În frumos hal am ajuns!

12 februarie. — Generalul Antonescu, acuzat de bigamie de către un anumit Füller zis Fullier, primul soţ al doamnei Antonescu născută Niculescu — a tipărit sentinţa Tribunalului Ilfov secţia II C.C. din 7 noiembrie 1935 şi a răspândit-o în public ca să spulbere calomnia escrocului francez, calomnie faţă de care se pare că generalul Angelescu, ministrul de război s-a purtat cu oarecare complezenţă, după câte mi-a spus generalul Gorski. Din sentinţă reiese nu numai că divorţul d-nei Antonescu de zisul Fullier a fost pronunţat conform legii, sentinţa rămânând definitivă — dar încă, că Fullier e un falit, că a fost arestat pentru fraudă, şi că înainte de căsătoria generalului Antonescu cu fosta lui soţie a luat cunoştinţă de sentinţa de divorţ şi prin declaraţie solemnă în faţa unui notar de la Paris, a renunţat la apel. Încercarea de a terfeli pe unul din cei mai buni generali ai noştri e o porcărie care se încadrează de minune în regimul sub care trăim.

— Ziarele de azi-dimineaţă publică o lungă peltea vizibil redactată de Titulescu prin care se dezmint toate ştirile senzaţionale date de cercurile interesate cu privire la rezultatele întrevederilor şi convorbirilor genialului om. Nici pact de asistenţă cu Rusia, nici adeziune a Bulgariei la Înţelegerea Balcanică, nici Franţa şi Anglia sub protectoratul României, nici pacea europeană sub scutul lui Savel Rădulescu — şi probabil (deşi aceasta nu se scrie) nici renunţarea austriecilor la restaurarea Habsburgilor. Atunci de ce atâta vorbărie la Paris din partea Majestăţii Sale şi a Cancelarului său?

13 februarie. — Complicii secundari ai atentatului de la Marsilia[1], în număr de trei, au fost condamnaţi la muncă silnică pe viaţă. Complicii principali, tot în număr de trei, arestaţi în Italia dar neextrădaţi au fost osândiţi la moarte, în contumacie.

— Iarna continuă aspră. În campania electorală de la Mehedinţi naţional-creştinii (candidat Goga) şi naţional-ţărăniştii (candidat dr. Lupu) se bat zilnic, cu bâte, cu ghioage, cu ce pot.

— La Operă se prezintă de câteva zile cu succes un balet *Taina*, al cărui scenariu a fost scris de Re-gina Maria. Muzica de Andricu, care a primit pentru aceasta 100 000 lei de la Regină în afară de drepturile lui de autor.

14 februarie. — După seninătatea săptămânii diplomatice, cu dejunuri şi dineuri regale, Parisul a intrat iar într-o perioadă de agitaţie politică. Cu prilejul înmormântării lui Bainville, cameloţii Regelui şi cei de la „Action Française" au tras o sfântă de bătaie lui Leon Blum care trecea pe Bulevard St. Germain şi al cărui automobil a fost oprit de mulţimea ce urma convoiul. Rănit la cap Blum a fost dus la spital. La Cameră vâlvă mare. Sarraut a promis dizolvarea asociaţiilor „Action Française" şi „Camelots du Roi" şi eventuale urmăriri împotriva lui Charles Maurras şi Léon Daudet. Probabil că forţele de dreapta vor reacţiona. Pe de altă parte stundeţimea continuă să tulbure liniştea Universităţii pe chestiunea Jèze. Dl. Jèze, evreu şi escroc (i-am gustat însuşirile în 1923 pe când eram ministru al agriculturii iar d-sa expert francez pentru stabilizarea noastră monetară şi avocat cointeresat al proprietarilor de păduri basarabeni), cumulează funcţiile de profesor la Facultatea de drept din Paris şi de consilier juridic al Negusului din Abi-

[1] Asasinarea Regelui Alexandru al Iugoslaviei şi a lui Barthou, în toamna anului 1934.

sinia. În această din urmă calitate a luat cuvântul la Geneva unde a prezentat şi susţinut teza abisiniană. Studenţii nu au mai voit, după această manifestare, să-l lase să-şi facă cursul. Învălmăşeală la fiecare încercare de a-l ţine. Pare că gluma începe să se îngroaşe. La ultima tentativă a d-lui Jèze, decanul facultăţii dl. Allix a fost îmbrâncit şi lovit şi el. Studenţii ameninţă cu greva generală. Profesorii cer închiderea facultăţii.

— Pactul de asistenţă franco-sovietic se află în discuţia Camerei franceze spre ratificare. Discuţie aprinsă, pro şi contra. Interesantă repercuţia în Germania: nemţii susţin că prin acest pact se anulează pactul de la Locarno şi drept consecinţă se impune pentru ei remilitarizarea Rhenaniei. Cine ştie ce complicaţii mai pot ieşi şi de aici.

— Dl. Guţă Tătărescu a făcut ieri un expozeu politic la Gorj. Fraze sonore, minciuni şi banalităţi. E ruşine ca un om tânăr să vorbească aşa.

— Lupta pentru alegerile la Banca Naţională în toi. În fiecare zi Mitiţă Constantinescu face o farsă lui Dinu Brătianu — şi viceversa.

— Marioara Ventura, care a venit să dea câteva reprezentaţii la Bucureşti, îmi povesteşte (e ecoul lui Paul Boncour) despre neaşteptatele rezultate ale uşurinţei lui Laval. Dacă cele povestite de dânsa sunt exacte, Laval poate fi pus pe un piedestal faţă în faţă cu Emile Olivier „l'homme au coeur léger" de la 1870. Ventura pretinde că după ce Mussolini şi Laval căzuseră de acord la Roma asupra tuturor punctelor înţelegerii franco-italiene, Mussolini a mai cerut ceva în Africa. Laval a refuzat, dar punând degetul pe hartă a invitat pe Duce să ia Abisinia. „Mais ce ne sont que des montagnes, où vous mettez le doigt" a observat italianul, iar Laval a ripostat numaidecât: „Oh, un peu plus haut, un peu bas — şi dând din umeri cu o supremă indiferenţă — allez où vous voudrez, cela m'est égal!" Interesant, Mussolini a întrebat: „Ce va zice Anglia?" — „J'en fais mon affaire" a fost răspunsul lui Laval. Şi numai astfel Italia s-a angajat în războiul cu Abisinia. Mai târziu când s-a încheiat înţelegerea Laval-Hoare, ministrul francez a dovedit cu un lux de documente informative de neînchipuit, celui englez, că dacă Anglia nu semnează propunerile războiul european va fi declarat imediat. Guvernul englez buimăcit a autorizat pe Hoare să semneze. Dar în acelaşi timp Laval trimitea vorbă lui Mussolini să nu primească căci va obţine mai mult. Ducele a întârziat cu răspunsul[1] şi a dat astfel timp

Guvernului să controleze informaţiile lui Laval şi să-şi schimbe atitudinea, sacrificând pe Hoare. Laval ar fi, după această versiune, autorul dificultăţilor în care se zbat şi Italia, şi Anglia şi Franţa şi Societatea Naţiunilor. Tot Ventura povesteşte că e de necrezut câţi bani a vărsat Laval presei. A dat atât, încât nici azi, de ruşine, presa franceză nu îndrăzneşte să se ridice împotriva lui. Aşa se explică formidabilul curent creat la Paris pentru Italia şi contra Angliei. Acum începe şi Anglia „să mobilizeze cavaleria din Downing-Street", adică să cumpere gazetele franţuzeşti. E o adevărată epocă de aur pentru presa pariziană, şi gangsterii nu se jenează să încaseze şi de o parte şi de alta, aşa de pildă *Paris-Midi* şi *Paris-Soir*, două ediţii ale aceleiaşi foi — cea dintâi cumpărată de Quai d'Orsay şi cea de-a doua de Downing-Street.

15 februarie. — Generaţia războiului se reduce mereu. Oamenii mor unii după alţii. Ziarele de azi ne aduc vestea încetării din viaţă a lui Gucikov, fost ministru de război în Guvernul Lvov, după abdicarea Ţarului Nicolae. Era în zilele eroice ale Revoluţiei, cadeţii erau la cârmă şi lumea credea în regenerarea Rusiei. Gucikov a venit şi la Iaşi, unde l-am cunoscut, ca să încurajeze frontul rusesc. Gucikov a fost preşedinte al Dumei înainte de Revoluţie. Cu dânsul piere cel din urmă preşedinte de Dumă în viaţă.

— Ieri seară a fost mare bal în palatul Costinescu de la Icoană, dat de dl. Nicu şi de soţia sa născută Ştirbei, fiica lui Barbu. Vodă Ştirbei şi Vodă Costinescu au trebuit să se întoarcă în mormintele lor de bucurie. Mai ales Vodă Costinescu aducându-şi aminte vremurile când se plimba iarna cu pantaloni de dril şi cu pălărie de paie...

16 februarie. — Pangal mergând ieri pe la Ghiţă Mironescu, acesta a manifestat dorinţa să mă vadă. Ne-am întâlnit azi la fiu-său Trixi, în parcul Filipescu, spre a evita comentariile, şi casa mea şi a lui fiind puse sub supraveghere. Întâlnirea a fost o urmare a conversaţiilor între Pangal şi moş Ghiţă. Mironescu stă, vădit, pe planul informatorului meu secret şi pare să confirme astfel seriozitatea acestui informator, deşi eu nu mai cred ce spune căci până acum faptele au dezminţit toate afirmările lui. Mironescu crede a şti că Regele e sătul până în gât de Tătărescu, că nu i-a prelungit guvernarea decât în speranţa să-l vadă luând locul

[1] Într-un interviu recent Mussolini afirmă că ar fi primit propunerile Laval–Hoare, dar că tocmai în momentul când Consiliul de Miniştri italian trebuia să se pronunţe a căzut Hoare şi s-a întâmplat revirimentul de la Londra. Această declaraţie post-factum a lui Mussolini e fără valoare.

lui Dinu Brătianu în capul Partidului Liberal. Se pare că Tătărescu a tot amăgit pe Rege făgăduindu-i că va da lovitura şi amânând-o neîncetat. Acum Regele ar fi dat lui Guţă un ultim termen, pe care Mironescu pretinde că nu-l cunoaşte dar crede că schimbarea de Guvern se va face în tot cazul înainte de vară şi că Regele nu va face apel la nici un partid pentru viitorul Minister, în dorinţa unui Guvern de destindere. Pe care el Mironescu ar fi dispus să-l facă, ca om blajin, incolor şi împrietenit cu toate partidele şi cu toate personalităţile politice. Mironescu mai spune că Titulescu i-a propus să se înhame la treaba aceasta, că nu ştie încă exact ce vrea Regele — Guvern provizoriu *de* alegeri sau Guvern definitiv *cu* alegeri — şi nici dacă-l vrea pe el sau pe altcineva. Ca un om rezervat ca Mironescu, şi prudent, să se aventureze până la un plan de Guvern — bineînţeles cu toate reticenţele: dacă ar fi cazul, dacă Regele m-ar chema etc. — trebuie să ştie el ceva mai mult decât mărturiseşte. Scopul întrevederii cerute de Mironescu a fost întreit: să ştie din gura mea dacă eram într-adevăr dispus să-i dau *eventual* concursul (Pangal îi spusese deja că foarte probabil nu i l-aş fi refuzat) şi să-mi cunoască ideile asupra problemelor monetară (îi era frică să nu pretind devalorizarea) şi economică. După ce am discutat amândoi situaţia şi ne-am pus de acord asupra gravităţii ei, după ce am constatat împreună pericolul ce ameninţa Coroana prin continua măcinare a popularităţii Regelui, Mironescu mi-a pus cu toată discreţia cuvenită întrebările care-l interesau. I-am răspuns cu toată francheţea că:

1) Socoteam că numai un Guvern de reforme radicale, un Guvern dictatorial, putea scăpa ţara din făgaşul în care alunecase şi că un asemenea Guvern îl puteam pune în picioare numai eu — dar că eram sigur pe de altă parte că Regele Carol nu-şi va lua cât va domni răspunderea unui Guvern dictatorial. Pentru un Guvern de cârpeală, sau de destindere cum i se zice acum, firma Mironescu îmi părea cea mai nimerită, şi dacă trebuia să ne mulţumim cu această formulă, eram gata să-i dau concursul meu ca să mai scăpăm ce mai era de scăpat prin mijloacele reduse de care se poate dispune într-un regim păcătos ca cel de azi.

2) În ceea ce priveşte problema monetară, consideram că orice atingere de moneda noastră (devalorizare/revalorizare) ar fi inutilă fiindcă moneda noastră nu se mai poate ameliora. Ea va trebui schimbată cu alta nouă, *când va sosi timpul*, când şi celelalte State din Europa cu monede avariate vor lichida moneda lor actuală şi vor crea una nouă. Până atunci trebuia *să folosim* precaritatea noastră monetară pentru o politică de investiţii interne în stil mare.

3) Prin problema economică, Mironescu înţelegea problema export-importului în legătură cu reglementarea devizelor. I-am spus că eram pentru o libertate cât mai mare şi pentru o reglementare cât mai mică. Şi i-am făcut toate dezvoltările necesare pentru a documenta acest punct de vedere.

Moş Ghiţă încântat de comunitatea noastră de vederi programatice(!) a trecut la chestiunile personale şi m-a întrebat dacă aş fi de acord cu primirea în Guvern şi a câtorva personalităţi înscrise în partide şi mi-a vorbit de dr. Angelescu, de Costăchescu, de Potârcă, de Chirculescu etc. Am răspuns că n-aveam nici o obiecţie nici împotriva principiului, nici împotriva oamenilor. Mi-a mai spus că nu era exclus să aibă şi sprijinul lui Vaida (fără să precizeze dacă singur ori cu partidul lui) şi m-a întrebat ce părere aveam despre o colaborare a lui Garoflid şi a lui Stelian Popeşte. I-am spus că proastă, că Garoflid nu ne aducea nici o întărire, din contră, dar că Stelian Popescu din cauza *Universului* ar putea fi luat în considerare. Am mai vorbit de multe, şi de amicii Malaxa, Blank, Tabacovici, Mitiţă Constantinescu et consorţi. Ne-am despărţit buni prieteni şi am convenit să ne ţinem reciproc în curent cu cele ce vom afla şi vom face.

17 februarie. — Ieri a avut loc adunarea generală anuală a Băncii Naţionale. Pentru prima dată de când există Banca, adunarea n-a putut fi ţinută din cauza scandalului, şi a fost amânată *sine die*. Pe toate terenurile guvernarea Tătărescu nu duce decât la anarhie şi la dezastru. La ordinea zilei, pe lângă aprobarea bilanţului şi descărcarea consiliului, era alegerea a trei administratori şi a unui cenzor. La 31 decembrie viitor, expiră într-adevăr mandatele administratorilor C. Băicoianu (liberal), Costin Stoicescu (naţional-ţărănist) şi Mişu Demetrescu (Uniunea Agrară) şi cenzorului Georgescu (liberal). De câteva săptămâni o luptă — la început ascunsă, în cele din urmă deschisă — s-a încins între cele două tabere liberale (Dinu Brătianu şi Tătărescu) în jurul candidaturii lui Victor Slăvescu pe care Dinu Brătianu vrea să-l impună în locul lui Mişu Demetrescu. Mitiţă Constantinescu guvernatorul a fost bineînţeles de partea lui Tătărescu, sau mai exact şi Tătărescu şi Mitiţă au fost de partea lui Aristid Blank. Pentru cunoaşterea vremurilor frumoase pe care le trăim voi căuta să desprind aci firele care din mocirla luptelor şi înjurăturilor ce au necinstit ieri adunarea Institutului de Emisiune, duc până în cabinetul Regelui. Sunt lucruri pe care foarte, foarte puţină lume le-a cunoscut şi pe care eu le-am aflat printr-un fericit concurs de circumstanţe.

Acum vreo şase săptămâni[1] Aristid Blank mi-a telefonat să mă întrebe dacă poate veni la mine să mă roage ceva — l-am poftit. A venit să mă roage să intervin pe lângă Antonescu (ministrul de finanţe) şi să-i obţin concursul în favoarea realegerii lui Mişu Demetrescu la Banca Naţională. Mi-a mărturisit că, deşi avea toată prietenia pentru Demetrescu, mobilul adevărat al acţiunii lui era împiedicarea alegerii lui Slăvescu pe care-l susţinea Dinu Brătianu. Se asigurase de concursul complect al lui Mitiţă Constantinescu şi de al lui Tătărescu, şi îi mai trebuia şi al lui Victor Antonescu. Toate acestea le-am povestit deja şi le reamintesc aici numai „pro memoria". Deşi Mişu Demetrescu era prietenul meu politic, nu mă gândisem un moment să intervin undeva în favoarea lui, atât eram de sigur că liberalii fiind la Guvern vor alege un liberal în locul lui. Foarte mirat de câte mi-a spus Blank, am făcut bineînţeles demersul pe lângă Victor Antonescu, şi am fost şi mai mirat să constat că acesta n-a spus nu deloc.

Simţisem însă ceva ascuns în toată panglicăria lui Aristid; am căutat să pătrund misterul şi am izbutit. Mulţi din cititorii mei vor socoti un adevărat basm ce voi povesti acum, şi totuşi nu e basm, *ci adevărul adevărat*. Între alte active trecute de Banca Blank Băncii Naţionale au fost şi veniturile de la „Discom", destul de considerabile; nu toate, numai 60% din valoarea lor — 40% rămânând la dispoziţia Băncii Blank ca să-şi poată plăti ratele anuale concordatare şi spezele ei de administraţie. Anul trecut, mai exact în toamna lui 1934, dl. Aristucheles a vrut să modifice convenţia cu Banca Naţională în sensul ca aceasta să lase Băncii Blank şi cei 60% din veniturile Discomului pe care le încasa, pentru ca Banca Blank să-şi poată plăti astfel mai repede depozanţii şi să fie în măsură să-şi refacă capitalul, cu ajutor străin. Propunerea lui Blank a fost categoric refuzată, din principiu, de Victor Slăvescu şi, de frică, de Dorel Dumitrescu. Şi atunci s-a întâmplat ce nu poate fi crezut, dar care totuşi s-a întâmplat: pe rând au căzut Victor Slăvescu de la Ministerul de Finanţe şi Dorel Dumitrescu de la Banca Naţională. În locul lor a venit Victor Antonescu la Finanţe (un amic acomodant al casei Blank) şi Mitiţă Constantinescu, *omul lui Aristid*, la Banca Naţională. Demisia lui Dorel Dumitrescu cerută *imediat* de Rege, fără să mai aştepte o explicaţie a nenorocitului în afacerea devizelor, n-a fost o sancţiune, ci un pretext pentru a face loc lui Mitiţă, numit cu condiţia expresă de a face treaba lui Aristid. Mitiţă n-a îndrăznit însă să o aducă în Consiliul Băncii de teama lui Costin Stoicescu. Şmecherul a convins pe Aris-

[1] A se vedea aceste *Însemnări* pe ziua de 9 ianuarie 1936.

tid că era mai bine să aştepte alegerile din februarie, când va da peste cap, *garantat*, pe Stoicescu. Candidatura lui Slăvescu a venit ca o bombă şi ca o pacoste. Trebuia nu numai dat peste cap Costin Stoicescu, dar şi Slăvescu împiedicat să se aleagă. Întreprinderea devenea cam grea...

Natural Costin Stoicescu şi Victor Slăvescu şi-au dat mâna şi s-au înţeles şi cu Băicoianu şi cu Dinu Brătianu. Dl. Mitiţă, bun numai de gură, nu se îngrijise însă să adune procuri din vreme de la acţionari, pe când Băicoianu aduna din octombrie şi le preda lui Dinu. Când a început şi Mitiţă să cează acţionarilor procuri, mai toate erau date. Brătianu avea majoritatea voturilor în mână. Cu tot „wink-ul" Regelui, Tătărescu, Victor Antonescu şi Mitiţă Constantinescu rămăseseră cu degetul în gură şi cu frica de stăpân în sân. Bietul Mitiţă şi-a pus picioarele în apă caldă şi comprese la cap şi a găsit în fine trucul prin care Banca Naţională a refuzat să înregistreze vreo 500 de voturi prezentate de Dinu Brătianu, socotind depunerea procurilor ca tardivă. Nu mai vorbesc de toate palinodiile d-lui Mitiţă, care în ultimele două zile a trădat pe rând pe toţi ca să ajungă la scandalul de ieri dimineaţă, în care invectivele plouau dintr-o parte şi din alta, în care a fost abandonat de tot consiliul Băncii şi maltratat de Dinu Brătianu. Dinu a dominat toată şedinţa; membrii consiliului s-au sculat şi au părăsit pe guvernator după un semn al lui şi în singura luptă care s-a dat a învins cu mai bine de 200 de voturi.

A fost un dezastru pentru banda lui Tătărescu, şi nu este exclus ca Dinu Brătianu, încurajat, să nu provoace acum şi o clarificare în partid. Nu mai vorbesc de şeful Camarilei, care a înghiţit un „tucheles" cât capul lui.

18 februarie. — Azi la amiază a murit Radu Văcărescu, la Sanatoriul Elisabeta, în urma unei lungi suferinţe. Suferea de o scleroză generalizată, surzise şi în ultimele luni se prinseseră şi inima, şi rinichii şi plămânii. Moare singur, ca un câine abandonat. Fiică-sa e prin America, ginere-său Jean Callimachi, la Viena într-un sanatoriu. Surorile lui au murit toate... Radu Văcărescu a avut epoca lui. Bărbat frumos, elegant şi distins a făcut „la pluie et le beau temps" printre anii 1890 şi 1900. Îl căsătorise mumă-sa cu fata şi moştenitoarea lui Cazotti, arendaş şi cămătar multimilionar. A mâncat banii cu lingura întreţinând femei (Hortense Patzouris, născută Suditu l-a costat o avere), casă luxoasă, echipaje senzaţionale şi paraziţi. Douăzeci de ani lumea petrecerilor din Bucureşti s-a învârtit în jurul lui. Rămas văduv tânăr, s-a reînsurat cu Jeanne Lahovari (fiica lui Ion Lahovari, sora Marthei Bibescu) care a murit şi ea după câţiva ani. Generos, mână spartă, familia a putut totuşi

scăpa jumătate din averea lui Cazotti pentru fiică-sa Anne-Marie Callimachi. Deşi tot luxul Callimachilor, şi averea adunată de Jean Callimachi din veniturile dotale se datoresc la urma urmelor lui Radu, copiii lui s-au purtat foarte prost cu dânsul. Îl ţineau ca pe o „rudă săracă" şi-l umileau cât puteau. Cu el se stinge familia Văcărescu, neam mare.

19 februarie. — Cele două alegeri parţiale de ieri de la Mehedinţi şi Hunedoara au însemnat un incontestabil succes pentru naţional-ţărănişti. Mai ales la Hunedoara, unde toată lumea credea că va lua locul Guvernul care avea un excelent candidat, pe fostul prefect Mioc, în plus de toate avantajele administrative. Ţărăniştii au bătut totuşi pe liberali cu mai bine de 6 000 voturi. La Mehedinţi au bătut pe gogo-cuzişti cu vreo 3 000 de voturi dar aici se poate spune că alegerea a fost întru câtva falsificată prin bandele de bătăuşi care au transformat judeţul timp de două săptămâni într-o zonă de adevărată teroare.

21 februarie. — Ieri dimineaţă a sosit Regele de la Londra, Paris, Nisa şi alte meleaguri. A fost o sărbătoare a platitudinii. Guvernul a convocat şi invitat la gară tot ce a putut, înalţi funcţionari, deputaţi, senatori — şi chiar pe noii conducători ai opoziţiei. A trebuit să mă duc, să nu am aerul că manifestez prin absenţa mea o nemulţumire personală care nu există, căci nu sunt cuprins decât de scârbă, şi scârba nu se manifestă prin gesturi copilăreşti. Deşi primarul bătuse toba, cetăţenii n-au prea răspuns; Calea Griviţei şi piaţa gării erau aproape goale. În schimb era plin salonul de recepţie. Din opoziţie, afară de mine însoţit de Ottescu şi de Pangal mai erau Mihalache, Madgearu, Ghelmegeanu, Răducanu, de la ţărănişti şi Grigore Sifilipescu. Regele a coborât din tren ca din vicleim, cu toba de grănicer Maria Teresia pe cap — ca la Londra — şi plin de decoraţii.

Gestul Guvernului, de a primi pe Rege înapoiat de la o înmormântare ca şi cum s-ar fi întors victorios dintr-un război (n-a lipsit nici primarul Donescu cu pâinea şi sarea) a fost aspru criticat de toată lumea şi a fost pentru cei mai mulţi un nou prilej de a înjura pe Rege. Opoziţia era furioasă. Până acum *niciodată*, nici sub Regele Carol I, nici sub Regele Ferdinand, membrii opoziţiei nu au fost deranjaţi pentru plecările şi sosirile Familiei Regale[1] — era o corvoadă la care nu erau osân-

[1] Obiceiul de a însoţi pe Regi şi pe Regine la plecare şi de a-i primi la sosire este o născocire a platitudinii româneşti. Am trăit atâţia ani în Italia, în Austria, în Rusia, ţări cu alte tradiţii monarhice ca ale noastre şi *nicăieri* n-am văzut *nici chiar membrii Guvernului* mergând la gară. Pretutindeni Suveranii erau primiţi de demnitarii Curţii, şi de nimeni altul.

diţi decât membrii Guvernului care plăteau astfel bunătăţile revărsate de Stăpân asupra lor.

Titulescu, care de la Jimbolia a venit cu trenul regal, n-a coborât odată cu Regele. După plecarea Regelui din gară şi-a aranjat o descindere specială în faţa creaturilor sale îngenunchiate.

Regina Maria a plecat de alaltăieri seară, în grabă la Langenburg, unde soră-sa Marea Ducesă Kiril (Ducky, din memoriile Reginei sora mult iubită) se află grav bolnavă — răcită probabil. Aşa încât n-a putut ieşi la gară înaintea lui fiu-său, să strige „ura" cu Iancu Mitilineu[1].

— Italienii au pus mâna pe un raport secret englez din iunie 1935, asupra chestiunii Abisiniei şi l-au publicat în *Giornale d'Italia*. Guvernul britanic numise o comisie compusă din reprezentanţii mai multor Ministere ca să studieze problema şi să stabilească avantajele sau dezavantajele ce ar prezenta pentru Anglia ocuparea Abisiniei de către italieni. Raportul publicat este raportul preşedintelui acestei comisii, Maffey, care conchide că această ocupare nu ar prezenta nici un inconvenient pentru Anglia. Publicarea acestui document secret a făcut mare vâlvă la Londra şi discuţia în jurul incidentului a ocupat întreaga şedinţă de ieri a Camerei Comunelor.

— În Spania, marele succes al stângii la alegeri a provocat nu numai o schimbare de Guvern (s-a format Ministerul Azana) dar şi o schimbare de orientare în opinia publică, până aici îndrumată de Guvernele precedente spre dreapta. Ziarele din Paris, ca şi cele din Madrid, socotesc evenimentele din Spania, în desfăşurarea lor, ca o a doua revoluţie.

— Mi-au sosit date mai exacte despre alegerea de la Mehedinţi, unde *Uniunea Agrară* a noastră a suferit o incontestabilă înfrângere. Alegerea a fost evident viciată prin următoarele împrejurări care au apăsat greu asupra şanselor noastre:

1) Candidatura noastră a fost aşezată pe pagina a doua, jos, pe când celelalte trei candidaturi erau pe pagina întâi; 2) în numele celorlalte trei partide au candidat şefii lor (Goga, G. Brătianu, dr. Lupu) pe când în numele nostru, Corneliu Rădulescu, avocat din Turnu Severin, impopular printre săteni (am aflat-o prea târziu) fiindcă le lua onorarii mari; 3) pe când ceilalţi candidaţi au cutreierat neîncetat judeţul, în

[1] Regele n-a fost întâmpinat pe peron decât de primul ministru, de ministrul de război, de Regina Elisabeta cu Voievodul Mihai etc.

propagandă, al nostru s-a îmbolnăvit cu zece zile înainte de alegere, de pneumonie şi a zăcut dus în pat, pe când adversarii săi îl dau drept mort alegătorilor.

Dacă la aceste împrejurări nefavorabile se mai adaugă teroarea bâtelor şi ghioagelor naţionaliste şi ţărăniste, banii vărsaţi din gros mai ales de ţărănişti şi numărul covârşitor de propagandişti gogişti şi lupişti aduşi din toată ţara — înfrângerea apare ca naturală.

22 februarie. — Se spunea ieri pe culoarele Camerei că deşi Regele i-a strâns amândouă mâinile la recepţia de la gară (poate tocmai din cauza asta!), Mitiţă Constantinescu va sări din scaun. N-am nici o grijă de fiul ţiganului Dragomir din Manasia[1], trebuie să se fi aranjat el pentru restul vieţii. Se vorbeşte că în locul lui va fi numit alt financiar iscusit — Bébé Brătianu! Cred însă că va rămâne Mitiţă Constantinescu, *deşi* are pentru el pe Rege, fiindcă-l mai susţine şi Aristid Blank, adevăratul stăpân al ţării româneşti.

23 februarie. — Dejunat azi la Mogoşoaia la G.V. Bibescu. Dejun în onoarea colonelului Brocard, aviator, fost comandant în timpul războiului al celebrei escadrile, „les Cigognes", Fonck, Novarra etc. Brocard a venit la Bucureşti să ţină o conferinţă, poftit de Aero-Clubul nostru. E un om simpatic şi inteligent şi povesteşte bine întâmplări şi anecdote de pe front. Ieşit din rândurile armatei active în 1922, e de 12 ani deputat şi reprezintă în Cameră departamentul Iserei. La dejun, la Mogoşoaia, pe lângă o droaie de aviatori români mai era şi d'Ormesson, în vervă care povestea şi el anecdote. Povestea între altele una bună a doamnei Arcizewska, soţia ministrului Poloniei. Întrebată zilele trecute dacă nu merge la Sinaia, cum era vorba, ar fi răspuns: „Oh, non! quand je suis à Sinaia et qu'il n'y a pas de neige, *je couche toute la journée*"[2]. Alta mai veche (de pe timpul lui Delcassé). Fata unui consul francez în Persia fusese violată de un musulman, şi consulul adânc jignit (e cazul să se spună) trimisese un raport Ministerului de Externe în care, între altele spunea: Votre Excellence este père, *Elle* comprendra donc l'état d'âme où m'a jeté ce viol!"

[1] Mitiţă Constantinescu a încercat să se dea într-o vreme drept fiul lui Alecu Constantinescu Porcu. În realitate este fiul ţiganului Dragomir. Mumă-sa era spălătoreasă până în anii din urmă. Acum e cocoană şi nu-şi mai cunoaşte rudele. Ţin aceste amănunte de la vară-sa Linica, manucura noastră.

[2] D-na Arcizewska e o poloneză mai mult rusoaică şi a fost înainte de război „damă de ghindă". Câtva timp a fost şi metresa unuia din băieţii Urusov, fiul fostului ambasador şi ministru la Bucureşti.

— Văzut ieri un moment pe Titulescu. Am fost la el să-i cer să trimită un mic ajutor d-nei de L. la Legaţia din Bruxelles. L-am găsit în pat, galben şi sfrijit ca o lămâie stoarsă; se crede bolnav de gripă şi la urma urmei o fi. Arţăgos. „Mă, pactul de asistenţă cu Sovietele nu se face, şi e o mare greşeală." Schimbăm câteva idei asupra pactelor. Aduc vorba despre Stoiadinovici. „E un dobitoc, crede că ştie ceva. Oamenii ăştia noi sunt extraordinari! Ce-mi pasă mie ce spune Laval! Azi spune una, mâine alta! Îl cunosc eu de 12 ani! Laval face numai ce nu spune!" Pare şi el dezgustat de slugărnicia Guvernului Tătărescu, de mocirla care se urcă, de impotenţa Regelui. Toate acestea în fugă. A rămas să ne mai vedem, ca să vorbim politică.

25 februarie. — Dl. Eden, scrobitul şi greţosul ministru de externe al Angliei, a făcut ieri un lung şi searbăd expozeu în Camera Comunelor. Chestiunea italo-abisiniană în legătură cu sancţiunile înseşi, starea generală în Europa au fost succesiv tratate de edenicul ministru cu acea prudentă banalitate scumpă democraţiei moderne, care discută tot dar nu hotărăşte nimic. „Guvernul Majestăţii Sale va examina", „Comisiile de la Geneva vor studia", „Ministerele competente vor avea să cerceteze" iată formulele prin care dl. Anthony (pour les dames) soluţionează problemele pe care le-a trecut în revistă. Concluzia Excelenţei Sale a fost că starea Europei e îngrijorătoare, şi că poate fi „oarecum" comparată, cu cea din 1914. Ameninţarea cu războiul gata să fie declanşat de altul, e un nou joc al diplomaţiei afiliate Genevei. În realitate nimeni n-are intenţia să declare război, dar tot jucându-se cu focul poate să se aprindă ceva.

— Ieri la Cameră, dl. Bentoiu, subsecretar la Justiţie, luând de pretext o butadă a lui Armand Călinescu, a comentat hotărârea prin care generalul Cihoski a fost achitat zilele trecute de Casaţie[1] şi a citit — ca document senzaţional — o scrisoare a doctorului... Ştefi Popovici prin care acesta denunţa raportorului anchetei Skoda (acelaşi domn Bentoiu) potlogăriile lui frate-său Mihai. Dată fiind drama familială întâmplată atunci (Ştefi Popovici a tras asupra lui Mihai, l-a rănit destul de grav şi apoi s-a sinucis), toată lumea a găsit de prost gust citirea acestei

[1] Prin achitarea generalului Cihoski, singurul inculpat de pe urma anchetei parlamentare din 1934 privitoare la afacerea Skoda, această afacere pare înmormântată, deşi un judecător de instrucţie ia întruna interogatorii lui Seletzki şi câteodată unor personaje mai simandicoase ca Madgearu, Boilă şi chiar Maniu. Probabil praf în ochi, ca să se ia văzul mulţimii, căci nimeni nu poate pricepe cum atâta larmă şi atâta scandal să se sfârşească prin dezvinovăţirea tuturor.

scrisori în public. Dacă scrisoarea n-a fost a unui nebun, sau a unui pătimaş înnebunit, de ce dl. Bentoiu n-a făcut uz de ea în timpul anchetei? Dacă este a unui dement, sau a unui iresponsabil, de ce vine şi o citeşte acum?

— Spălarea de rufe între cele două partide reprezentative ale democraţiei integrale continuă. În fiecare zi dumnealor domnii dr. Costinescu şi Madgearu se tratează reciproc de mincinoşi şi dovedesc că partidelelor respective sunt simple adunături de gheşeftari. Şi ţara plăteşte... Până când?

— Mi se aduc două ilustraţii, una dintr-un ziar francez, alta din *Universul*. Cea din *Universul* reproduce pe cea din Paris, şi reprezintă un grup cu Regele, cu Titulescu, cu Cesianu şi o droaie de gazetari şi de paraziţi. Cum era şi natural, pe fotografia franceză Regele ocupa centrul cu Titulescu la dreapta. *Universul* a tăiat însă fotografia în aşa fel încât Titulescu apare în centrul fotografiei, cu Regele Carol la stânga lui! După ce fleacuri aleargă Cancelarul nostru afamat de publicitate.

— Clemen Kraus şi d-ra Ursuleac sunt pentru opt zile în „zidurile" noastre. Kraus dirijează *Tosca* şi *Fidelio* la Operă şi un concert simfonic iar d-ra Ursuleac cântă şi în cele două opere şi la concert. Reprezentaţia cu *Tosca* a şi avut loc şi a fost minunată; pe lângă măiestria lui Kraus, pe lângă arta d-rei Ursuleac, baritonul Ştefănescu-Goangă a dat dovadă de mijloace extraordinare ca joc de scenă şi voce. Kraus care e acum în capul Operei din Berlin l-a şi angajat pentru la toamnă alături de d-ra Ursuleac care cântă deja acolo. Actorii, actriţele şi curvele române au invadat deja de multe decenii Parisul; acum încep să cucerească şi Berlinul — halal să ne fie! D-ra Ursuleac e bucovineancă; s-a ţinut pe vremuri cu Eusebiu Popovici (asasinat acum doi–trei ani) şi s-a străduit să intre la Opera din Bucureşti — dar în două rânduri a fost refuzată de deşteptii de Cocorăscu şi Georgescu. Trecută din braţele lui Popovici în ale unui fel de şmecher italian, Principe, acesta a dus-o la Viena unde a fost „descoperită" şi angajată la Operă de Clemens Kraus. Se zice că acesta este fiul Arhiducelui Eugen şi al cântăreţei Kraus. Fiu de Arhiduce sau nu, e în tot cazul foarte talentat. D-ra Ursuleac i-a căzut cu tronc. Aici se dau drept căsătoriţi, în realitate nu sunt, ca să poată încasa la Berlin două lefuri.

— Prat, ministrul Spaniei, îmi povesteşte că a primit vizita lui Ostrovski (ministrul Sovietelor) care l-a rugat să comunice la Madrid că numirea unui ambasador la Moscova ales din rândurile *stângii*, afară din cariera diplomatică *ar fi rău văzută* (e vorba să se reia relaţiile diplomatice între Rusia şi Spania). Moscova ar dori sau un diplomat de carieră, sau un om de dreapta. Cât drum au făcut Sovietele de un an de zile! Ce ar zice Lenin, să vadă evoluţia comunismului în Rusia?

26 februarie. — Marea Ducesă Kiril, „Împărăteasa", sora iubită a Reginei (Ducky) se află la Langenburg, complect paralizată. Atinsă de gripă, după ce s-a vindecat, s-a dus la soru-sa Hohenlohe, la Langenburg, să-şi facă convalescenţa. Acolo a avut o reşută de gripă, şi imediat o hemoragice cerebrală cu paralizie complectă şi afasie. Mai e şi fără franc. Regina Maria e de opt zile la căpătâiul ei.

— Aseară luat masa cu Iunian. Vorbit de multe şi pus bazele unei uniuni parlamentare între grupările noastre. Iunian este partizanul unui Guvern de alegeri prezidat de oricine, fie şi de Mironescu. Alegerile s-ar face pe liste separate pentru fiecare partid — cu abrogarea prealabilă prin decret lege a primei majoritare.

27 februarie. — Telegramele de aseară ne aduc vestea că la Tokio a avut loc o lovitură militară. O mână de ofiţeri mai tineri, ajutaţi de soldaţii unui regiment de infanterie au pus stăpânire pe Ministere, pe telegraf şi pe birourile poliţiei. Primul ministru şi ministrul de finanţe au fost ucişi la domiciliul lor. De asemenea şi alte personalităţi politice. Lovitura a fost pusă la cale de cei ce canalizează mişcarea pentru democratizarea Japoniei prin... război. Deşi Guvernul, după depeşele de azi-dimineaţă, pare stăpân pe situaţie, deşi lovitura şi mişcarea care a îndrumat-o nu par îndreptate împotriva Mikadoului, evenimentele de la Tokio dovedesc că nici Japonia nu e ţara cuminte, disciplinată şi conştientă de menirea ei — aşa cum o credeam. O deziluzie mai mult pentru oamenii de bun simţ din toate ţările.

— Goga a dejunat ieri la mine şi m-a prevenit că în şedinţa de azi a Camerei (interpelările cu privire la alegerea de la Mehedinţi) se va ajunge la bătaie între ai lui şi naţional-ţărănişti. M-a întrebat ce atitudine voi lua şi nu m-am sfiit să-i spun că voi sta la o parte fiindcă „cine se amestecă în tărâţe, îl mănâncă porcii".

— *Potins de la carrière:*

O mare mişcare se pregăteşte iar în corpul nostru diplomatic. Caius Brediceanu pare condamnat; se zice că în locul lui va fi numit Gurănescu (de la Belgrad) care s-a şi dus la Viena să inspecteze localul Legaţiei şi să măsoare lungimea saloanelor, spre marea spaimă a bietului Caius. Sunt unii care cred însă că locul de la Viena îl cere Franasovici, fiindcă are nevoie de doftorii de acolo pentru căutarea inimioarei lui, şi că Gurănescu va beneficia de apele Dunării tot mai la vale, în postul său actual.

Se mai vorbeşte şi de rechemarea lui Lugoşianu, de la Roma, după cererea Eminenţei Sale Stelian Popeşte, tată-socru. Pe acesta, Dumnezeu în nedreptatea lui, l-a lipsit de progenitură masculă, aşa încât după moartea sa *Universul* va încăpea pe mâna ginerilor; actuala madam Popeşte găseşte însă că ginerii din prima căsătorie a Stelianului, mai ales Popescu-Necşeşti, şi-au cam luat nasul la purtare şi îi e frică ca gazeta să nu fie monopolizată de acest al doilea Popescu. Dânsa ar voi ca *Universul* să rămână sub direcţia ginerelui *ei*, şi a obţinut de la Popeşte să ceară lui Titulescu rechemarea lui Lugoşianu ca să-l înfigă la gazetă.

— Grigorcea de la Budapesta e de câteva zile printre noi. Povesteşte că n-a fost vestit decât în ultimul moment de trecerea Regelui prin Ungaria, trecere pe care el o deconsiliase cu câtăva vreme înainte. La gară Guvernul Ungariei n-a delegat pe nimeni şi Regele n-a fost salutat decât de personalul Legaţiei române şi de şeful gării. După trecerea Regelui, s-a publicat însă un interviu, pe care l-ar fi dat în gară, în care spunea că e mulţumit să treacă prin Ungaria pe unde nu mai fusese din 1919. Ori în 1919 a fost tocmai ocupaţia română la Budapesta! Interviul a făcut vâlvă şi a provocat înjurături triviale din partea ungurilor la adresa Regelui. Interviul era bineînţeles apocrif, o farsă de prost gust a vreunui gazetar glumeţ. Legaţia noastră l-a dezminţit — dar efectul fusese produs. Grigorcea n-a putut vedea pe Titulescu şi crede că nici nu-l va vedea până la plecarea lui; nu-l primeşte fiindcă se jenează de el, i-a promis postul de la Praga, şi acum vrea să-l dea lui Mişu Arion. „Mi-a tras chiulul, conchide Grigorcea, şi îi e ruşine de mine în loc să-i fie ruşine de el însuşi."

28 februarie. — Telegramele de la Tokio ne vestesc că Guvernul e stăpân pe situaţie. Rebelii s-au predat. Situaţia politică nu pare însă să fie încă lămurită.

— Ieri la Cameră interpelările anunţate în jurul alegerilor de la Mehedinţi şi de la Hunedoara — Huniadora cum zice Mihalache — au fost dezvoltate în parte. Goga a ocupat tribuna cinci ceasuri, în care n-a vorbit mai mult de două. Încolo, înjurături, încăierări, tumult — o ruşine. Zi rea pentru prestigiul regimului parlamentar. Continuarea joia viitoare.

Pe când ciocoii partidelor se înjurau în Cameră, pe stradă s-au încăierat mitocanii. Gavrilă Marinescu a inaugurat tancurile cu apă sub presiune. Succes complect.

1 martie. — Asociaţia Finanţei şi Marii Industrii (Clubul miliardarilor) oferă în fiecare miercuri dejunuri la care iau parte 20–30 de persoane. După ce au invitat toată iarna pe toţi Madgearii, pe toţi Slăveştii, pe toţi Antoneştii şi alte somităţi ale mişcării noastre economice şi financiare, şi-au adus aminte şi de mine, parcă aş fi fost un simplu Trancu-Iaşi şi m-au poftit pentru miercuri 4 martie. Răspunsul meu a fost prompt: „Fiind mai bătrân, mai vechi şi mai inteligent ca foştii miniştri poftiţi până acum, n-am ce căuta la dejunurile oferite de Asociaţia Finanţei. N-am obiceiul să adun rămăşiţele altora."

3 martie. — Marea Ducesă Kiril, sora Reginei a încetat din viaţă ieri dimineaţă, la reşedinţa fiicei sale Principesa de Leiningen, situată la câţiva kilometri de Langenburg (în Württemberg) unde a fost găzduită Regina Maria, la soru-sa Hohenlohe. Această moarte m-a costat şi pe mine... 350 lei, preţul telegramei pe care am trimis-o nemângâiatei surori. Curtea noastră a luat doliu pentru 2 luni. Elisabeta merge la înmormântare dar nu cu Scanavi, ci cu Condiescu. Altă nenorocire.

— Nenea Nae Ştefănescu îmi trimite o lungă scrisoare „ca să-mi explice" că m-am înşelat în chestiunea invitaţiei la Asociaţia Finanţelor. Fiindcă era scrisă politicos, i-am trimis şi eu una „să-i explic" că nu m-am înşelat. Sper incidentul închis.

4 martie. — Alaltăieri seară Alexandru Duiliu Zamfirescu, fresco numit ministru la Lisabona, a scos pe d-na Lupescu în lume. Pe spezele lui, Mie Catargi, gata să facă orice pentru un pol, a organizat un cok-tail-party la ea acasă. Petrecerea a fost minunată şi s-a prelungit până dimineaţa. Duduia începe astfel să fie pusă tot mai mult în contact cu sferele „mondene" ale Bucureştiului. Băieţii nevesti-mii, care au participat şi ei la această recepţie, s-au înapoiat acasă entuziasmaţi de frumuseţea, de gentileţea, de toaleta şi de sculele d-nei Lupescu.

— La Geneva, comisia de 18 (sancţiuni) a provocat întrunirea comisiei de 13 (aplanarea conflictului) şi aceasta a făcut o nouă intervenţie pe lângă Italia şi Abisinia, în vederea terminării ostilităţilor. Italia, bazată pe ultimele sale victorii, socoteşte războiul ca virtual câştigat şi ne-

vrând să piardă nici unul din avantajele pe care le socotește de partea sa, primește sugestiile de la Geneva cu rezervă.

În Grecia de atâtea luni de când Regele și cercurile politice se silesc să pună la cale un Guvern sănătos, n-au ajuns încă la nimic. E o țară pierdută, pândită de anarhie.

În Japonia e încă încurcătură, după mișcarea militară în care se pare că nici una din părți n-a înregistrat o victorie definitivă, așa încât probabil se va merge la o formulă guvernamentală de compromis.

— Moruzov, șeful serviciului de informații de la Statul Major, care a însoțit pe Rege la Paris și la Londra și a avut direcția serviciului de Siguranță în tot timpul călătoriei regale a venit să vadă pe Pangal, și i-a povestit lucruri amuzante. Mai întâi furia celor de la Siguranța Generală; pentru ce să li se ia lor glorioasa însărcinare și să se dea unui agent rival, unei unelte a militarilor, unui om al cărui cap l-au cerut de atâtea ori? Regele n-a vrut să știe de nimic și a menținut pe Moruzov. Voiajul s-a făcut fără incident până la Calais. Aici Regele a fost nevoit să aștepte 17 ore contratorpilorul englez „Montrose“ care trebuia să-l treacă Mâneca. Incidentul a fost pricinuit prin zăpăceala lui Titulescu. În planul primitiv al călătoriei Regele trebuia să părăsească Calais la ora 7 dimineața, modificându-se însă primul plan sosirea Regelui la Calais a fost amânată la ora 2 p.m. Titulescu care călătorea și el, cu vagonul lui, dar cu trenul regal s-a angajat să prevină Londra de schimbarea orarului, *însă a uitat.* Când a sosit Regele la Calais a aflat că „Montrose“ fusese la ora 7 dimineața la chei, dar plecase, având să transporte alte personalități princiare. Bocete, vaiete, urlete la telefon din partea lui Titulescu n-au obținut din partea flegmului britanic decât înștiințarea că vasul „Montrose“, indisponibil pentru moment va fi la Calais a doua zi dimineața la orele 7, la dispoziția Regelui. Regele a fost foarte supărat pe Titulescu și ca să-și întrebuințeze timpul ce-l avea de petrecut la Calais s-a dus să viziteze cimitirul căzuților în război de la Arras. La Londra toate au mers bine, afară de mici ciorovăieli cu Titulescu care s-a opus ca Regele să vadă oameni politici, spunând că aceasta nu se face. Regele n-a ținut seamă de sfaturile lui Titulescu, și a primit și a văzut pe cine a vrut. Moruzov pretinde că acest contact cu oamenii politici englezi a fost foarte favorabil Regelui Carol care ar fi apărut sub altă lumină decât cea sub care l-a arătat ani de-a rândul ministrul nostru la Londra. Deosebirea făcută între toți Prinții veniți la înmormântare și găzduiți la Buckingham-Palace și Carol care a fost încredințat îngrijirilor Lordului Granard, deosebire care a făcut multă vâlvă în București, n-ar corespunde realităților. În realitate toți Suveranii și Șefii de Stat sosiți la Londra au fost găzduiți la Ambasadele și Legațiile lor, numai Principii răzleți la Buckingham-Palace. Cum noi nu aveam Legație în care să poată fi găzduit Regele, dânsul a cerut să coboare la Lord Granard, o veche cunoștință.

Incidente au mai fost la înapoiere, între Calais și Paris. Trenul special regal trebuia să plece pe la ora 9 seara din Calais, și la acest tren trebuia să se agațe și faimosul vagon al lui Titulescu. Cum era însă vineri seara, și cum lui Titulescu — care are oroare de vineri — îi era frică de vitezele și de anarhia (zicea el) de pe rețeaua Nordului francez, a cerut ca trenul să nu plece decât la ora 1 noaptea. Regele a refuzat. În drum osiile vagonului lui Titulescu s-au încins; vagonul a trebuit să fie lăsat într-o gară, Titulescu n-a vrut însă să rămână, urlând că inamicii lui vor să-l omoare, că au defectat dinadins vagonul ca să-l oprească într-o gară izolată etc. etc. A trebuit să se facă loc fenomenului în trenul regal, s-a pierdut astfel vreme și Regele a ajuns la Paris cu mare întârziere și furios pe Titulescu.

La Paris, supărarea Regelui contra lui Titulescu n-a făcut decât să crească, fiind cu dibăcie întreținută de Cesianu și mai ales de Luculescu, atașatul nostru de presă și *spiritus rector* al lui Dinu Cesianu. În fiecare dimineață Luculescu servea Regelui extrase din presa pariziană și în toate nu se vorbea decât de Titulescu și de Rege, acesta fiind însă lăsat pe planul al doilea din punctul de vedere al importanței politice. Regele turba. În tot timpul șederii sale la Paris, Titulescu n-a vrut să primească o singură dată pe Luculescu, ceea ce n-a împiedicat — dimpotrivă — pe Rege să decoreze pe zisul Luculescu. Titulescu a făcut spume la gură, dar a înghițit. În unele jurnale au fost articole împotriva Regelui, pe care cenzura noastră nu le-a lăsat să intre în țară. Astfel *l'Oeuvre* a publicat un articol în care se mira că Guvernul francez a acordat *Medalia Militară* unui om „care a dezertat în timpul războiului“. Dar cearta mare între Titulescu și Rege a fost la Paris pe tema pactului de asistență cu Sovietele. Regele a refuzat net lui Titulescu să semneze un asemenea pact (confirmat prin mărturisirea făcută mie de Titulescu). După polițistul nostru (aceeași știre o aduce și Nae Ionescu, care vine de la Paris) relațiile dintre ministrul nostru de externe și Flandin sunt reci, iar cu Sarraut lucrurile ar sta și mai rău. Titulescu nu e bine, în Guvernul francez actual, decât cu Paul Boncour care de altminteri nu contează mult în conjunctura actuală.

Întrebat de Pangal dacă are ceva informații despre politica internă, Moruzov i-a spus că de la Rege direct n-are nimic, dar că „anturajul“

crede că Guvernul Tătărescu va mai sta, desigur până în mai şi poate şi până la toamnă, fiindcă Regele n-are încă gata formula pe care ar vrea s-o vadă înjghebată şi în care ar colabora Iorga, Vaida, Lupu (ca să-l rupă de ţărănişti), Goga (ca să-l despartă de Cuza), Mironescu şi cu mine (deşi n-are de cine să mă rupă). În acest Minister n-ar mai intra Titulescu (aceasta Moruzov o garantează în scris), eu ar trebui să ocup Internele, Vaida Externele, Costică Angelescu Finanţele iar Goga Justiţia, ca să fie obligat să acopere măsurile pe care le-aş lua eu ca ministru de interne împotriva antisemiţilor! Sadism şi ghiveci naţional! Probabil însă că numai fantezie din partea unui poliţist excitat.

De azi-dimineaţă iar au intrat gazetarii în efervescenţă şi mă întreabă din patru–cinci părţi la telefon, despre ora la care mă primeşte azi Regele şi despre importanţa audienţei mele — pe când în realitate eu n-am cerut nici o audienţă şi nici nu mă gândesc să văd pe Rege.

— Intru azi în al 66-lea an. Trist. Am debutat scoţându-mi o măsea. Prima.

5 martie. — Ca basmul cu cocoşul roşu, afacerea Skoda nu se mai sfârşeşte. Speranţele naţional-ţărăniştilor că prin achitarea generalului Cihoski de către Curtea de Casaţie se închisese dosarul tărăgănitului proces, s-au năruit. Ziarele de azi-dimineaţă publică (în rezumat) ordonanţa definitivă prin care sunt trimişi în judecată, pentru trafic de influenţă sau şantaj domnii: Romulus Boilă, Albini, colonel C. Georgescu (din rezervă), colonel Anton Popescu (din rezervă) şi Rapaport, avocat. După cele arătate în ordonanţă şperţul încasat de Boilă de la Skoda se urcă la aproape de 100 milioane.

6 martie. — Un diplomat străin a văzut pe Rege de curând, după înapoierea din călătoria triumfală în Occident, şi l-a găsit foarte deprimat. Regele s-a plâns diplomatului de Guvern; nu-l mai poate ţine, şi nu mai vrea Guvern de partid, dar *n-are oameni*. Diplomatul, mirat, m-a numit pe mine. „Da — a răspuns Regele —, într-adevăr, dar am şi cu privire la dânsul oarecare rezerve." O fi având el, rezerve, faţă de mine, dar eu faţă de el n-am *decât* rezerve.

— Ieri la Cameră a continuat răfuiala între naţional-creştini şi naţional-ţărănişti începută joia precedentă, cu prilejul alegerilor de la Mehedinţi. Ieri stăpânul lăturilor a fost d-rul Lupu. Goga foarte slab în replici. Partizanii dintr-o parte şi din alta s-au împroşcat cu cele mai alese epitete.

8 martie. — Lovitură de teatru — şi chiar lovitură de Stat — ieri la Berlin. Hitler a denunţat în faţa Reichstag-ului Tratatul de la Locarno şi a anunţat intrarea trupelor germane în zona demilitarizată a Rhinului. Emoţie mare în toate capitalele Europei. Franţa s-a hotărât „să reclame cazul" la Consiliul Societăţii Naţiunilor. Titulescu pleacă mâine la Geneva: nu mai am nici o grijă — le aranjează el toate, într-o clipă.

— Am arătat ieri în comisia Camerei cât de inoperantă, faţă de criza actuală, era noua lege privitoare la viticultură prezentată de Sassu.

— Alaltăieri seară la o consfătuire la „Uniunea Agrară" am atacat violent Guvernul pentru falsificarea adevărului, singura bază a politicii sale.

— Pangal a văzut ieri pe G. Mironescu şi pe C. Angelescu (Banca Urbană). Mironescu i-a spus că a rămas tot la planul asupra căruia a căzut de acord cu mine, că n-a văzut pe Rege de la înapoierea acestuia din străinătate, dar că a stat mult de vorbă cu Titulescu. Titulescu i-ar fi spus că Guvernul trebuie să cadă, şi că nu sunt decât trei posibilităţi de succesiune — *trei*, nu patru —, posibilităţi pe care Metternich-ul nostru le dă în următoarea ordine descrescândă a şanselor: 1) un Minister Mironescu, 2) un Minister Vaida, 3) un Minister Mihalache. Mironescu avea impresia (Pangal n-a putut afla dacă era şi a lui Titulescu) că Regele va mai ţine pe Tătărescu ca să-i permită să doboare pe Dinu Brătianu.

Aceeaşi impresie şi la C. Angelescu, care nu avea însă nici el ştiri directe de la Palat. Angelescu a afirmat din nou lui Pangal că Vaida, dacă ar fi chemat să formeze Guvernul, e gata să colaboreze cu personalităţi în afară de partidul său. Angelescu vedea viitorul Guvern constituit în jurul unui nucleu compus din Vaida, din mine, din Mironescu şi din el. Sunt însă 4 persoane cu care Vaida n-ar primi niciodată să colaboreze: Maniu, Madgearu, Mihalache şi Lupu. Cu Goga, dacă i s-ar cere, da, dar fără plăcere. Nici pe Titulescu nu l-ar vrea şi crede a şti că nici nu i-ar fi impus[1].

Sola, întâlnit ieri, dezlănţuit împotriva lui Titulescu care n-a priceput că nu trebuia să adereze la agravarea sancţiunilor (extinderea asupra petrolului), chiar în interesul politicii engleze. Anglia atât aştepta, să se opună o ţară petrolistă, din cele înscrise în S.D.N. ca să renunţe şi ea la

[1] În concordanţă cu informaţiile lui Moruzov înregistrate la pag. 246.

ideea extinderii sancţiunilor. Titulescu n-a priceput că avea o carte interesantă de jucat. „L'Angleterre lui aurait léché les pieds, s'il l'avait sortie de l'embarras où elle se trouve." Să nu-şi facă ceva iluzii bunul Sola?

— La înmormântarea Marii Ducese Kiril, Elisabeta noastră a căzut în cavoul de la Coburg, şi şi-a spintecat buza.

9 martie. — Europa e în fierbere. Denunţarea pactului de la Locarno şi ocuparea zonei demilitarizate de către Germania a pus Puterile „securităţii colective" în faţa unei grele încercări. Franţa a hotărât să „reclame cazul" la Geneva şi să se adreseze Angliei şi Italiei, garanţii pactului de la Locarno. Oamenii securităţii colective se învârtesc, se sucesc, se răsucesc, şi nu ştiu pe unde să scoată cămaşa. Acum încep să-şi dea seamă toţi de ce greşeală au făcut urmând orbeşte politica oarbă a Angliei şi a tenorinului ei Eden în chestiunea italo-abisiniană. Au spart solidaritatea europeană, fără să înlăture conflictul dintre Italia şi Abisinia, dar au deschis poarta pe care a păşit Hitler cu zângănit de pinteni. Prin rearmarea Germaniei, Führer-ul dedese deja o lovitură de moarte politicii pacturilor; ultimul său gest a pus definitiv capăt acestei politici. Dacă pactul de la Locarno, tatăl tuturor pacturilor şi cel mai important dintre ele poate fi aruncat la coş, la prima cotitură, cât mai valorează celelalte?

Acum putem să ne facem socotelile şi să vedem câte milioane am aruncat pe fereastră pentru ca dl. Titulescu să poată cânta romanţa la Geneva şi serenade d-rei Văcărescu Elena.

Mussolini a primit fără condiţii, dar numai în principiu, propunerea celor 13 de la Geneva, privitoare la începerea unor negocieri pentru aplanarea conflicturlui italo-abisinian. Abil, Mussolini vrea să profite de încurcătura cu Germania pentru a trage spuză pe turta lui.

10 martie. — Zarvă tot mai mare în cafeneaua Europei. Edenicul Bel-Ami de la Foreign-Office a vorbit ieri în numele Guvernului englez. Anglia va fi alături de Franţa şi de Belgia dacă una din ele, sau amândouă vor fi atacate (Edenicul ştia bine că nu riscă nimic, căci nimeni nu se gândeşte să atace nici Franţa, nici Belgia). Încolo, peltea şi literatură genevezo-umanitară.

Consiliul Pactităţilor lor, Dogilor Genevei şi ai Securităţii Colective se întrunesc vineri în cetatea lui Calvin. S-au pregătit piua, apa şi pisălogul — instrumentele rituale ale Înaltului For. Alteţa Sa Marele Eunuc al Micii Înţelegeri a părăsit aseară Bucureştii, dus la gară cu alai de diplomaţi străini, de funcţionari de la Externe şi de alte simple liche-

le. Dacă războiul european nu izbucneşte până poimâine, pacea este asigurată căci de joi ia Titulescu chestiunea în mână.

Valahii au înnebunit. Toţi cred că războiul e iminent, şi mor de frică. Zvonurile cele mai fanteziste se şoptesc la ureche şi se comunică confidenţial ca emanate din cercurile cele mai oficiale. Aşa mi s-a afirmat ieri că Franţa a mobilizat, că trupe germane au pătruns în Alsacia, că... la Belgrad Jeftici şi generalul Jifkovici au fost arestaţi!

11 martie. — Pangal a avut ieri o lungă întrevedere cu Sola, ministrul Italiei şi alta cu Arcizewski, ministrul Poloniei.

Sola a început prin a povesti că în cele două luni cât a lipsit din Bucureşti era să scape pacea Europei de pericolul pe care-l provoacă problema sancţiunilor. Ambasadorul Grandi informase Guvernul său că dl. Eden nu ştia cum să scape de necesitatea extinderii sancţiunilor asupra petrolului şi că ar fi fost foarte mulţumit dacă o altă Putere, membră a Societăţii Naţiunilor şi producătoare de petrol, ar fi refuzat această extindere. Nici o ţară nu era mai indicată pentru acest rol ca România. Mussolini a chemat pe Sola şi l-a trimis la Paris, unde împreună cu ambasadorul italian, Cerutti, au avut o serie de întrevederi cu Titulescu. Nici un argument n-a putut însă să clatine pe Titulescu, care n-a priceput situaţia. Dacă ar fi priceput-o, ar fi atras asupra României şi gratitudinea Italiei şi pe a Angliei, căreia ar fi adus astfel un real serviciu[1]. Acum lucrul nu mai are nici o importanţă, fiindcă ultimele evenimente (gestul lui Hitler) au schimbat cu totul situaţia diplomatică europeană, dar reaua voinţă dovedită de Titulescu a rămas înregistrată la Roma.

Întrebat de Pangal asupra situaţiei Italiei ca garantă a pactului de la Locarno, după denunţarea lui unilaterală de către Hitler, Sola a fost mai aproape de miezul lucrurilor. Situaţia Italiei, observă Sola, este într-adevăr foarte ciudată. Garantă a pactului împreună cu Anglia, se află faţă de aceasta aproape în stare de război cu o flotă engleză în Mediterana care ameninţă porturile italiene. Pe de altă parte dacă i s-ar cere să

[1] Toată istorioara aceasta a lui Sola îmi pare sprijinită pe o bază greşită. E foarte posibil că Eden să fi spus odată, de politeţe, lui Grandi, că ar fi mulţumit dacă atcineva ar zădărnici extinderea sancţiunilor la petrol. Poate să o fi spus chiar din şiretenie diplomatică. Dar după toate câte le-a făcut Anglia pentru aplicarea şi înăsprirea sancţiunilor să pui această politică în spinarea Franţei şi a României (cum o face Sola) şi să degajezi Anglia de răspundere, e cel puţin o uşurinţă. Că italienii s-au lăsat păcăliţi de butada lui Eden, e treaba lor, dar cum au putut să creadă că Guvernul englez nu avea o mulţime de mijloace să facă cunoscută lui Titulescu dorinţa lui secretă, direct sau indirect. Titulescu e atât de înfeudat politicii britanice încât n-ar fi ezitat un moment. Dacă n-a mişcat din urechi, e că dimpotrivă, nu l-a lăsat Londra să se angajeze pe calea indicată de italieni.

sprijine propunerea unor sancţiuni împotriva Germaniei, ar fi să se ceară Italiei să se pedepsească singură, Germania fiind astăzi singura ţară mare din Europa nesancţionată faţă de Italia. Dacă ar fi să primească impunerea sancţiunilor împotriva Germaniei, Italia n-ar mai putea cumpăra ceva decât din Ungaria. Pentru ca Italia să-şi îndeplinească mandatul de garant al pactului de la Locarno, trebuie mai întâi să se rezolve favorabil ei, chestiunea propriilor ei sancţiuni, şi Anglia să-şi modifice politica în Mediterana.

„În România, lumea nu mai e în curent cu politica europeană — a adăugat Sola. Germania nu se preocupă astăzi nici de graniţa ei de vest, nici de cea de est, nici de Anschluss-ul cu Austria. Germania are ochii numai pe Cehoslovacia, şi va pune neîntârziat chestiunea autodeterminării populaţiei germane din acest Stat. Ce se va întâmpla atunci? Cu Polonia, Germania e înţeleasă pentru împărţirea Cehoslovaciei. Polonia va lua Rutenia Carpatină, iar Ungaria Slovacia. Italia, care n-a uitat că dl. Beneş şi Cehoslovacia au fost în fruntea mişcării sancţioniste, nu se va mişca. Va declara război Franţa? Va veni în ajutorul d-lui Beneş Rusia Sovietică? Pe unde? Situaţia României va deveni foarte critică. Va avea să se lupte cu un bloc germano–polono–ungar, şi nu se va mai putea sprijini decât pe Soviete. Invazia ruşilor, atât de temuta invazie a ruşilor, vă pândeşte. În Cehoslovacia stă pericolul de expansiune al Germaniei, nu spre Viena: Germania ştie că 1 milion de soldaţi italieni sub arme, plus 4 1/2 milioane care pot fi mobilizaţi în opt zile se vor ridica ca un zid pentru apărarea Austriei, şi iată pentru ce Germania nu se gândeşte să apuce drumul spre Viena. România ar trebui, în loc să se solidarizeze cu Cehoslovacia pierdută, să se solidarizeze cu Iugoslavia care în politica externă se îndrumă spre ţeluri noi. Relaţiile ei cu Italia sunt cu totul schimbate, şi aţi putut deci citi discursul din urmă al d-lui Kanya, ministrul de externe ungur care recunoaşte că raporturile dintre Budapesta şi Belgrad sunt acum foarte bune. O viitoare înţelegere româno–iugoslavă–polonă ar duce repede şi la o înţelegere (prin mijlocirea Poloniei) între România şi Ungaria. Cu orientare spre Berlin într-o parte — spre Roma într-alta. Aceasta ar fi o politică sănătoasă pentru dvs."

Arcizewski a confirmat lui Pangal, din sursă poloneză, tractările Sola–Cerutti–Titulescu, de la Paris, aşa cum le-a povestit ministrul Italiei. În ce priveşte denunţarea Pactului de la Locarno, Polonia e simplă spectatoare. Când s-a iscălit pactul, Polonia a cerut ca să fie şi dânsa cuprinsă într-altul, să i se garanteze şi graniţele ei. Franţa a refuzat. Polonia a rămas în afara pactului şi în afară se va menţine şi acum. Numai

în cazul în care Franţa ar fi atacată *militărește* de Germania, tratatul de alianţă cu Polonia va juca, şi Polonia îşi va face datoria în acea ipoteză, alături de Franţa. Ca şi Anglia, Polonia se declară alături de Franţa în cazul unui război cu Germania provocat de aceasta din urmă — fiindcă şi Anglia şi Polonia ştiu bine că Germania nu va ataca Franţa.

12 martie. — *Aflu prin cineva de la Ministerul de Externe că Titulescu a însărcinat pe Comnen (ministrul nostru în Germania) să se prezinte lui Neurath și să-i comunice în numele Guvernului nostru că cu toată prietenia de care suntem animați față de Reich, cu toată dorința noastră de a nu face nimic care să înrăutățească raporturile dintre cele două țări, cu tot respectul, ne vom vedea siliți să lăsăm trupele sovietice să treacă pe teritoriul nostru, dacă cumva ar fi chemate în centrul Europei prin aplicarea pactelor franco-sovietice și ceho-sovietice.*

Această comunicare a fost făcută cu învoirea Regelui: acesta a fost preţul *Medaliei Militare*, conferite Majestăţii Sale la Paris.

Din partea lui Titulescu acest demers constituie fie un bluff, fie un act de gravă nesocotire a intereselor noastre. Bluff, dacă a vorbit fără să fi încheiat nimic cu ruşii fiind sigur că Germania nu se va mişca şi că prin urmare nu va fi cazul să intre în vigoare pactele şi drept consecinţă dreptul ruşilor să treacă pe la noi — act nesocotit, dacă într-adevăr a încheiat ceva cu Sovietele, împotriva intereselor noastre *şi fără ca ţara să ştie ceva.*

— Tătărescu a convocat ieri la Marele Stat-Major şefii de partide şi generalii senatori de drept să-i pună în curent cu tot ce a înfăptuit actualul Guvern pentru înzestrarea armatei. În afară de mine au mai răspuns la invitaţie Dinu Brătianu, Iunian, Mihalache, Gh. Brătianu şi Grigore Sifilipescu dintre şefii de partid, iar dintre generalii-senatori: Cihoski, Mărdărescu, I. Popovici. Expozeul lui Tătărescu — complectat prin citirea unui memoriu de către generalul Paul Angelescu — a fost lung. Primul ministru probabil ca să arunce praf în ochi a intrat într-o sumă de amănunte inutile. După ce ne-a enumerat până şi focoasele care au fost cumpărate de Guvernele precedente — ca să arate cât de puţin s-a făcut — nu ne-a iertat nici o pereche de bocanci din ce s-a achiziţionat sub guvernarea sa. Desigur că sub actualul Guvern s-a făcut ceva — mai mult sub presiunea evenimentelor şi a Regelui — dar nu interesează atât ce s-a comandat, deşi s-a complectat armamentul câtorva divizii de atac. Mai interesante sunt două lucruri:

1) S-a pus o bază destul de serioasă creării unei industrii naţionale pentru fabricarea armamentului şi muniţiilor;

2) S-a pus la cale revizuirea enormului stoc de muniţii rămas din război, revizuire care se face la pirotehnia armatei, prin propiile noastre mijloace, sub direcţia colonelului francez de Saint-Sauveur, un specialist în această materie.

Acestea sunt cele două mari merite ale Guvernului Tătărescu, şi singurele care-l vor îndritui la indulgenţa posterităţii pentru tot răul ce a făcut în alte direcţii.

Am spus-o în atâtea rânduri: toţi banii pe care îi scoatem din ţară pentru armament sunt bani aruncaţi pe fereastră, căci în schimbul lor nu intră nimic care să sporească bogăţia ţării, ci numai viitor fier vechi şi muniţii destinate iroselii. *Banii pentru armament trebuie să rămână în ţară*; e indiferent cum rulează banul, totul e să nu iasă peste graniţă.

Pentru refacerea stocului de muniţii străinii ne ceruseră *cinci miliarde lei*! Pirotehnia va face operaţia cu mai puţin de un miliard!

— Comedia franceză ne-a onorat cu două reprezentaţii (Musset, Molière, Marivaux, Ginisty) la care bineînţeles nu m-am dus. Ca să nu fiu tratat de francofob m-am dus însă la Legaţia Franţei, la un ceai în onoarea artiştilor francezi. Nu pricep cum s-a putut găsi în Paris o broşetă de orori ca femelele pe care ni le-au trimis. Sau poate că le-a ales Ventura (căci participă şi ea la turneu) ca să-i pună ei în valoare tinereţea şi frumuseţea. D'Ormesson mi-a mărturisit că turneul acesta al Comediei (Polonia, Cehoslovacia, România, Iugoslavia) costă pe Stat circa 100 000 frs. francezi pe zi. Pricep să cheltuieşti în propagandă ca să familiarizezi populaţii refractare cu spiritul francez, dar să cheltuieşti o avere în acest scop în România şi la Bucureşti, e curată nebunie.

— Teatrele: Teatrul nostru Naţional conţine 850 locuri; 123 din ele se împart gratis (autorităţi); bugetul teatrului pe seară, cu taxe cu tot 20 000 lei. Ventura primeşte o subvenţie de 2 000 000 lei pe an de la Preşedinţia Consiliului, un ajutor (la început de 7 000 000 lei) consimţit de Vintilă Brătianu pentru teatrul ei, redus din an în an până la suma actuală care continuă să se plătească deşi Ventura nu mai are teatru. Dar joacă două luni la Teatrul Naţional fără plată (în schimbul subvenţiei). Teatrul, deşi nu plăteşte nimic Venturii (subvenţia e suportată de bugetul Preşedinţiei) îndoieşte preţul locurilor în serile în care ilustra vedetă joacă.

Aşa încât la urma urmelor, Teatrul Naţional trebuie să fie recunoscător...lui Paul Boncour pentru beneficiile pe care le face!

13 martie. — Starea de asediu şi cenzura au fost încuviinţate ieri la Cameră pentru alte şase luni. Toată floarea democraţiei a intervenit în dezbateri, *fără ca nimeni să îndrăznească să pună punctele pe i.* Libertatea de conştiinţă şi de discuţie, infamia Guvernului care sugrumă libertatea ca să poată dăinui mai departe, regimul parlamentar şi regimul democratic şi câte altele au fost temele pe care specialiştii tribunei le-au dezvoltat în subtile variaţiuni. Toţi ştiau *că starea de asediu şi cenzura — mai ales cenzura — au devenit corolarul normal al Monarhiei româneşti* — dar nimeni n-a spus-o. Fiindcă n-am socotit nimerit nici eu să o spun *încă* m-am abţinut de la discuţie, şi nici nu m-am dus la Cameră.

14 martie. — Prima zi a Babelor — vreme posomorâtă şi vânt rece. Aseară a avut loc la Opera Mare din Paris „premiera" mult aşteptatului *şedevru* al lui George Enescu, *Oedipe*. Opera a fost transmisă prin telefon şi radiofonie, cu solemne precuvântări în toate unghiurile României. Pentru toată fustărimea, pentru tot jăvrăretul muzical valah a fost o zi — sau mai bine zis o seară — mare. Poporul valah îşi trimisese până acum reprezentanţii glorioşi în curvărimea şi în teatrele de la Paris, în vicleimul de la Geneva, dar până aci nimeni de la noi nu avusese parte să fie aclamat ca autor genial pe o scenă franceză, şi încă pe una subvenţionată. N-am auzit decât actul I din opera lui Morcovescu, şi m-am dus să mă culc, fiindcă n-am simţit nici o dorinţă să ascult pe celelalte trei. Când am auzit iarăşi doinele şi dansurile „naţionale" mi-a venit să leşin. Partitura lui Morcovescu e partitura unui muzicant savant lipsit de acea flacără care nu se stinge nici după moartea omului şi luminează mai departe opera. Aplauze multe la sfârşitul reprezentaţiei, sala fiind ticsită de putorile coloniei valahe din Paris şi de puterile cooperaţiei intelectuale internaţionale (vezi secţiunea specială a fondurilor secrete Titulescu). Probabil că în cursul nopţii, Elena Văcărescu a încălecat pe Bidet, care i-a servit o viaţă întreagă de Pégase, şi a compus o odă.

Dacă Elena Văcărescu s-ar mărgini la meseria ei de proxenetă şi ar lăsa literatura în pace, dacă Morcovescu s-ar mulţumi să fie primul violonist şi pianist din lume şi ar lăsa altora „compoziţia" toate ar fi în regulă şi România fericită.

15 martie. — Ieri s-a întrunit la Londra în palatul St. James, Consiliul Societăţii Naţiunilor. Prima şedinţă, oarecum preliminară în care dumnealor domnii Flandin şi Van Zeland „au expus cazul" fiindcă nu-l cunoştea nimeni. Germania s-a abţinut să fie reprezentată. A fost din

nou poftită, de data aceasta oficial, prin hotărârea Consiliului, pentru ședința de mâine. În cea de ieri, în afară de expunerile sus-arătate a ministrului de externe francez și a primului ministru belgian, nimic. Schimb de vederi și formule deja cunoscute: „situația este îngrijorătoare și ar putea deveni gravă", „de la hotărârile pe care le va lua Consiliul va depinde pacea Europei în viitor", „problema pusă Consiliului trebuie rezolvată fără șovăire în sensul stipulației tratatelor, dar cu menținerea necondiționată a păcii" — și alte baliverne. Bineînțeles depeșele nu contenesc cu „întrevederile d-lui Titulescu" enumerând toate personalitățile care au primit pe caraghiosul nostru și toate scobitorile cu care și-a scobit dinții la cele două mese zilnice.

La Londra se vorbește de o iminentă criză ministerială. Se zice că Edenicul pederast Anthony va fi debarcat.

— A murit după o lungă boală Paulina Oteteleșeanu, văduva lui Aleandru, născută Butculescu — un tip al Bucureștiului. A fost una din cele mai frumoase și mai cu haz fete ale generației de acum 50 de ani și ajunsese o matahală anostă și dizgrațioasă. Lasă doi băieți, doi proști, și o fată.

Să-i fie țărâna ușoară!

16 martie. — Ca o bombă a explodat ieri seară la Londra răspunsul Germaniei la invitația ce i se făcuse să ia parte la dezbaterile Consiliului S.D.N.-ului. Guvernul german, printr-o notă foarte abilă acceptă în principiu dar sub rezerva a două condiții: că va avea o situație egală cu celelalte Puteri (fără să precizeze în ce constă această egalitate, dacă se extinde și până la dreptul de vot deși Germania nu mai face parte din S.D.N.) și că se vor lua îndată în discuție propunerile de organizare a păcii propuse de Hitler. Răspunsul e foarte abil fiindcă a contribuit să mărească șanțul care desparte Anglia de Franța. În realitate se tratează la Londra tot atât diferendul dintre aceste două țări cât călcarea Tratatului de la Versailles de către Germania. Franța vrea să ajungă la un angajament formal al Angliei în caz de agresiune din partea Germaniei, la un tratat analog celui din 1919 care n-a intrat în vigoare din cauza defecțiunii Statelor Unite.

Franța a primit răspunsul Germaniei cu mare supărare. Flandin a declarat numaidecât (ca să impresioneze pe englezi) că va părăsi Londra și chiar Consiliul S.D.N.-ului dacă s-ar primi propunerile Germaniei. Presa din Paris țipă ca mușcată de șarpe. Propunerile germane se vor discuta în ședința de azi a S.D.N.-ului și se va hotărî asupra lor.

17 martie. — Zarva care continuă să se facă în jurul operei lui Morcovescu îmi confirmă un fenomen foarte interesant care învederează evoluția săvârșită în muzică, în câteva decenii. Pe vremea tinereților mele toată lumea era împotriva formulelor noi și a inovatorilor. „Corul antic" al păzitorilor tradițiilor se ciocnea cu câțiva oameni mai pătrunzători care luptau pentru încetățenirea și popularizarea formulelor noi. Astăzi, corul antic adoptă cu o nemaipomenită ușurință cele mai îndrăznețe inovații, de multe ori lipsite de rost și de gust, și abia se mai găsesc câțiva oameni care să apere patrimoniul trecutului. Cine nu-și aduce aminte fie și numai din auzite, despre luptele titanice ale câtorva iluminați în favoarea muzicii lui Wagner, ani de zile fluierată de masele de proști din corul antic. Acum aceleași mase au adoptat pe loc jazz-urile negrilor, disonanțele pederaștilor și sărăcia tematică a lui Morcovescu. O nesănătoasă ahtiere pentru tot ce e nou se manifestă de altminteri și în celelalte arte.

— Concluziile la care au ajuns ieri domnii din Consiliul S.D.N. la Londra, sunt delicioase. Germania va fi primită la ședințele Consiliului cu egalitate de drepturi cu Franța și cu Belgia, hotărându-se ca nici una din cele trei țări (Franța, Belgia și Germania) să *nu aibă* drept de vot în chestiunea pactului de la Locarno. Întrucât privește propunerile lui Hitler, Consiliul a declarat că ele nu sunt de competența lui, rămânând să fie soluționate de Puterile locarniene, singure interesate și competente. Un mai frumos succes pentru Germania, un mai amar rahat de înghițit pentru Franța și un mai elegant „lașaj" din partea Angliei — erau greu de închipuit.

— Amenități parlamentare, ieri la Cameră: *Dl. Aurelian Bentoiu*: dl. Armand Călinescu are destul talent pentru a nu fi nevoit să se bălăbănească în mocirla în care s-a scoborât... *Dl. Armand Călinescu*: dl. Bentoiu mă învinuiește că m-am coborât în mocirlă: m-am scoborât unde puteam să-l caut și să-l găsesc.

Credeți că după aceasta a avut loc un schimb de martori? Deloc, ambii interlocutori au schimbat câte un șpriț la bufet.

18 martie. — Venizelos e pe moarte, bolnav la Paris de infecție pulmonară gripală.

La Londra lucrurile scârțâie, dar se tasează. După fiecare poziție pe care o pierde, Franța țipă, amenință, face pe voinicosul, dar în tumultul

imprecațiunilor răspândite în gazete de mercenarii ei, se schițează — printr-o informație, printr-o frază, prin trei cuvinte — și următoarea dare înapoi. După ce a înghițit luni invitarea Germaniei cu drepturi egale și simpla declinare de competență a Consiliului pentru discutarea propunerilor lui Hitler — presa plătită de ieri a declarat situația din cele mai grave, a urlat că Franța nu va ceda un pas, că Anglia *va* fi alături de ea și câte altele. Printre imprecații citesc însă informația Havas: „Franța nu va accepta să discute cu Germania decât după ce Consiliul va declara că aceasta a călcat Tratatul de la Versailles, și Pactul de la Locarno". Bravos! I-a dat gata pe nemți! Povestea se lungește, paraziții de la Geneva au de rumegat pentru șase luni cel puțin.

Germania a acceptat invitația Consiliului S.D.N. și joi dimineață Ribbentrop și o serie de tehnicieni „boși" vor fi la Londra.

— Ieri s-a promulgat Codul Penal și procedura Penală cu un alai deosebit, la Palatul Regal. Discursuri, decorații, platitudini.

— Georgescu, kapelmaisterul, s-a înapoiat de la Atena unde a dat câteva concerte, și povestește că Regele George, pe care l-a văzut, a slăbit cu 8 kilograme de când e pe Tron și pare foarte descurajat.

19 martie. — *Universul* publică în extenso discursul ținut de Titulescu la Londra, în ședința publică a Consiliului S.D.N., discurs ținut în numele Micii Înțelegeri. E scurt, precis, elegant și conține câteva formule lapidare. Are talent, măgarul. Dar atât are!

— A murit ieri dimineață Venizelos, timp de două decenii cel mai ilustru grec. Din conversațiile pe care le-am avut cu dânsul mi-a rămas mai mult amintirea unui om șiret decât a unui om genial. Regele Georgios are un relativ noroc: după generalul Condylis, iată și pe Venizelos mort, așa încât cei doi oameni care încurcau mai mult desfășurarea evenimentelor politice în Grecia, nu-i vor mai sta în cale. Venizelos va fi înmormântat în Creta.

— Ziarele de aseară ne-au adus o uluitoare știre: Urdăreanu, secătura secăturilor, făcut nu demult colonel și prefect al Palatului spre mirarea tuturor și indignarea câtorva, a fost numit vicemareșal al Curții, post nou creat pentru zisul Murdăreanu. *Adevărul* de aseară a publicat știrea pe cât s-a putut de tendențios sub starea de asediu; în capul unei coloa-

ne s-a scris cu litere mari „O numire", apoi portretul peștelui și dedesubt vestea numirii fără nici un comentariu. Cineva a venit să-mi spună că această nerușinată numire ar fi fost provocată printr-o scrisoare adresată Regelui de către Puiu Dumitrescu după condamnarea lui tată-său la Brașov[1], scrisoare în care Puiu Dumitrescu înjura de-l rupea pe Urdăreanu. Atât a fost de ajuns Regelui care continuă să nu mai poată suferi pe Dumitrești, ca să dea lui Urdăreanu satisfacția unei înaintări.

— Răutu[2] sosit de la Paris povestește lucruri interesante despre călătoria Regelui în Franța. Toate au mers bine primele trei zile; nici o notă discordantă în ziare, și toate politețile din partea oficialității. Îndată ce a apărut însă Lupeasca pe scenă și Regele a început să iasă cu ea, lucrurile au început să scârțâie. Câteva articole puțin agreabile au apărut și lumea a început să înjure pe Regele care venise la Paris nu ca să facă politețe Franței dar „pour faire la noce". S-a ridicat un curent atât de puternic împotriva Regelui încât 14 decorați francezi cu Medalia Militară au trimis decorațiile lor înapoi ca protestare pentru conferirea medaliei „unui aventurier care o terfelește în localurile de noapte, cu curvele".

20 martie. — Consiliul S.D.N. s-a pronunțat ieri la Londra. A declarat că Germania a călcat și prescripțiile Pactului de la Locarno și articolele X și Y din Tratatul de la Versailles. Punct. Puterile locarniene (minus Germania) au ajuns și ele la o înțelegere, după multe discuții — anume că Germania trebuie să se supună la următoarele două condiții: pactul franco-sovietic să fie supus arbitrajului Curții de la Haga (care va avea să constate dacă da sau nu acest pact este în contradicție cu cel de la Locarno) și păstrarea unei zone demilitarizate la Rhin care va fi controlată de trupe anglo-italiene până la stabilirea unei noi stări de drept la granița franco-germană. Fără punct. Căci Germania nu va primi și abia acum vor începe „pertractările" cu ea. De la Londra mai vine vestea că se proiectează convocarea unei Conferințe Internaționale pentru Pace, în mai, la Geneva, conferință la care ar lua parte și țările care nu fac parte din S.D.N. (Germania, Statele Unite, Japonia,

[1] Generalul Dumitrescu, după ce sentința primului Consiliu de Război care-l condamnase la 5 ani recluziune și la degradare, pentru delapidare, fusese reformată de Consiliul de Revizie, urma să fie rejudecat de Consiliul de la Brașov, dar numai pentru vina de abuz de putere, pentru care codul de justiție militară nu prevede pedepse infamante. Generalul Dumitrescu spera totuși să *fie* achitat, și învârtise o lume pentru aceasta. A fost însă condamnat la un an închisoare.

[2] Fostul director al sucursalei Blank la Paris. Băiat subțire și om de treabă. Certat cu Aristid Blank, cazat de Titulescu la o comisie oarecare internațională tot la Paris.

Brazilia etc.) şi care ar urma să soluţioneze toate problemele ce pun pacea generală în primejdie. Amin!

— Două joi de-a rândul am fost la Cameră (interpelările cu prilejul alegerii de la Mehedinţi) în nădejdea să asist la o bătaie în regulă între ţărănişti şi gogo-cuzişti. Nu s-a întâmplat însă nimic. Dezamăgit n-am mai fost şi ieri, şi tocmai ieri onoraţii domni s-au plesnit şi s-au trântit la pământ ca ţiganii. Eroii zilei: din partea cuziştilor Robu, Adam, Ianculescu — din a ţărăniştilor, Solomon.

21 martie. — Victor Slăvescu predecesorul lui Victor Antonescu la Finanţe mi-a mărturisit ieri că s-a dat Regelui „pentru terminarea Palatului Regal“ *dintr-o dată* 250 milioane lei. Victor Antonescu a găsit aceşti bani dintr-un surplus de beneficiu de la moneda divizionară. Banii au fost trecuţi în cont prin Ordinea Publică şi *duşi cu un camion la Palat.* Câteva zile mai târziu Regele a cumpărat 11 000 acţiuni Banca Naţională... Tot Victor Slăvescu mi-a spus că se dau în fiecare lună Prinţului Nicolae câte 500 mii lei, tot din fondurile Ordinii Publice.

Să ne trăiască Dinastia!

Regele îşi face de cap. După scandaloasa numire de vicemareşal a lui Murdăreanu, a numit acum pe generalii Prodan şi Ilasievici, cei mai *tâmpiţi* ofiţeri din armata română, pe primul inspector general de Armată iar pe cel de-al doilea comandant al Corpului II (Bucureşti). Zarva e atât de mare încât mă întreb dacă numirile vor apărea.

— În urma bătăii de joi în care deputatul ardelean Solomon a fost umplut de sânge, Camera a exclus pe deputatul Robu (cuzist) pe 30 de şedinţe şi pe deputatul Adam (tot cuzist) pe 10 zile. Azi e vorba să fie exclus şi Solomon (manist) pe 20 zile, fiindcă la începutul învălmăşelii a lovit cu piciorul în părţile lui sensibile pe Gh. A. Cuza.

23 martie. — Petrecut ziua de ieri în Ardeal. Organizaţia Uniunii Agrare din Târnava Mare (Dan Hiotu, Borgovan, Drăgan etc.) a organizat o mare întrunire publică la Rupea (Cohalm sub unguri). Câteva mii de oameni au venit să mă asculte. Problema datoriilor e singurul lucru care-i interesează, degeaba am încercat să le vorbesc de altceva. Mai nici unul nu poate plăti ratele Conversiunii. Pe lângă foarte buna organizaţie pe care o avem în Târnava Mare s-a înfiripat şi cea din Târnava Mică, mulţumită activităţii avocatului Olteanu şi învăţătorului Mureşan. Stăm bine şi la Odorhei, printre secui. Am pus jaloanele unei extinderi şi în Alba şi în Turda. La Braşov, organizaţia slăbuţă.

— Ieri a fost ţinută adunarea generală a Băncii Naţionale, zădărnicită în ziua de 16 februarie, trecut. Pe cât a fost de agitată şedinţa din februarie, pe atât a fost de liniştită cea de ieri. Dinu Brătianu a domnit, fără nici o opoziţie din partea lui Mitiţă Constantinescu, guvernator şi javră. Politică, politică liberală până la coate. S-au ales Victor Slăvescu, Costin Stoicescu şi imundul Băicoianu. Cum devine cazul cu Aristucheles Blank şi cu Camarila care jurase moartea lui Slăvescu? Mişu Demetrescu a avut şi el 1 000 şi ceva de voturi (Băicoianu s-a ales cu 2 000).

24 martie. — Dumnealor domnii Schuschnig, cancelarul Austriei şi Gömbös, primul ministru maghiar s-au întâlnit la Roma cu dl. Mussolini. S-a semnat un act adiţional la Acordul de la Roma din 17 martie 1934. Ziarul *Reichspost* din Viena crede că principalele directive ale noului acord italo–austro–ungar ar fi următoarele:

1. Constatarea necesităţii pentru cele trei Guverne de a-şi coordona politica externă în mod constant şi făţiş;
2. Securitatea;
3. Egalitatea de drepturi;
4. Refacerea economică a Europei Centrale;
5. Respectarea tratatelor şi a pactului Societăţii Naţiunilor.

În presa engleză se caracterizează acordul de la Roma ca o nouă *triplă alianţă.* E interesant de constatat că de data asta nu s-a mai vorbit la Roma de revizuirea tratatelor.

— Dl. Flandin a adresat Statelor Unite un mesaj radiodifuzat prin care repetă dorinţa Franţei de a asigura securitatea şi cere convocarea unei conferinţe internaţionale pentru organizarea păcii.

Germania n-a răspuns încă la bazaconiile locarnienilor. Se zice că va răspunde mâine, cu un refuz şi contrapropuneri. Eden, în Camera Comunelor a caracterizat hotărârea locarnienilor ca un text de „simple propuneri“.

— Ieri la Cameră Madgearu mi-a povestit că în noiembrie 1933, pe când se înapoiau miniştrii lui Vaida de la Sinaia într-un vagon ministerial — era în ziua în care Regele ceruse demisia Guvernului — Mirto i-a cerut 20 milioane ca să scape Guvernul. „Sosim la ora 8, îmi dai banii, mă întorc la Sinaia şi îi dau cui ştii (d-nei Lupescu) şi învârteşte ea lucrurile cum trebuie.“ Madgearu a refuzat, şi Ministerul a căzut. După şase luni Vaida reproşa lui Madgearu calicia lui. Tot Madgearu mi-a mai

spus că anul trecut s-a dat prin Ordinea Publică 40 milioane pentru plata sultelor datorite din moştenire de Prinţul Nicolae Reginei Marioara (a Serbiei), iar acum tot prin Ordinea Publică 86 milioane pentru voiajul la Londra şi Paris (!!). Dacă adăugăm aceste sume la cele semnalate de Victor Slăvescu pricepem cu toţii de ce nu mai pleacă Protopopov, zis şi Guţă Tătărescu de la Guvern. Prinţului Nicolae, Madgearu pretinde că se dă prin Ordinea Publică *un* milion pe lună, nu 500 000.

— Blumenfeld spune că ar fi fost primit în audienţă „privată" de Rege şi că i-ar fi arătat cum stau lucrurile şi *că nu trebuie un Guvern de represiune* ci unul de destindere pe care i l-a şi formulat: Argetoianu–Iunian! Regele s-a uitat lung la dânsul şi i-a spus: „Excelentă idee!" Nu ştiu care din ei doi minte, dar unul minte.

25 martie. — Pe ziua de ieri în Occidentul depărtat şi frumos:

Dl. Flandin a declarat că nu se va mai întoarce la Londra să discute noi propuneri germane.

Germania a trimis prin dl. Ribbentrop răspunsul său la propunerile locarnienilor. Politicos şi măsurat în formă, e negativ pe toate punctele, în fond. Germania nu primeşte nici o condiţie umilitoare pentru prestigiul suveranităţii sale. Răspunsul mai adaugă că Führer-ul va face noi sugestii pentru organizarea păcii, *la care Germania ţine mai presus de tot*, pe ziua de 31 martie (după alegeri).

Dl. Eden face eforturi ca Franţa să continue tratativele cu Germania, dar n-a reuşit până acum.

Şi atât.

— În ţigănia noastră, luni seara a fost premiera piesei anuale a lui Iorga, la Teatrul Naţional. Caraghioslâcul din anul acesta se numeşte *Un biet moşneag şi un Doge* care nu sunt doi ci unul şi acelaşi. Grigoraş Filipescu în ceartă mare cu Iorga pe chestiunea italo-abisiniană, s-a dus şi el la teatru, probabil ca să se împace cu nebunul după formula cunoscută. Se vede însă că lucrurile n-au mers cum spera beneficiarul telefoanelor şi protagonistul negrilor căci ieri a apărut în *Epoca*, sub semnătura lui Grigoraş un articol foarte nostim intitulat *Un biet moşneag dogit*. Aştept acum, zilnic, împroşcături cu lături între *Neamul Românesc* şi *Epoca*.

26 martie. — Mult trâmbiţata audienţă a lui Mihalache, care trebuia să determine o nouă cotitură în politica românească, a avut loc luni 23 martie. După câte-mi spusese Madgearu, Jean Mihalache trebuia să spună ritos Regelui că faţă de complicitatea Guvernului — şi indirect a Coroanei — cu curentele de dreapta, Partidul Naţional-Ţărănesc a hotărât să renunţe la orice menajamente şi să intre pe toate căile în luptă împotriva *tuturor celor* care ameninţau cuceririle democraţiei integrale. Cu alte cuvinte o ameninţare cu „rivoluţia" opincarilor. Se pare că rezultatul audienţei n-a fost pe placul ţărăniştilor, judecând după atitudinea lor. Am stat de vorbă ieri la Cameră cu Madgearu, cu Lupu, cu Răducanu. Erau fierţi. Lupu înjura de mamă pe Rege. După câte spuneau ei, Regele ar fi ascultat pe Mihalache şi i-ar fi spus că nu pricepe intervenţia lui, deoarece nu ne aflăm încă în criză, Coroana socotind că nu sosise momentul unei schimbări de regim. Cred şi eu! Se vede că Majestatea Sa nu şi-a umplut încă lăzile şi că depozitele Camarilei în străinătate nu sunt la înălţimea hotărâtă de lăcomia fiecăruia.

— Urmare la mişcarea de la Palat: pe lângă înaintarea lui Murdăreanu ca viceamiral, au mai fost numiţi generalul Filimon (aviator din complotul Restaurării) ca şef al Casei Militare, un colonel Stavăr (?) prefect al Palatului (cu delegaţie) şi Puiu Filiti, băiat bun şi cinstit dar prost, ca aghiotant.

— Germania a câştigat definitiv partida. Anglia nu ştie cum să fugă de garanţiile consimţite prin Tratatul de la Locarno. Franţa a rămas izolată. Toate se vor termina printr-o conferinţă de înregistrare a faptelor îndeplinite care se va ţine la Geneva prin mai sau iunie.

27 martie. — Camera Comunelor s-a transformat pe ziua de ieri în scăldătoare. Edenicul Anthony a declarat că nu va fi el primul ministru de externe englez care să calce semnătura Angliei (aluzie la Tratatul de la Locarno) dar că nu poate fi vorba de evacuarea Rhenaniei cu forţa. Cam la fel au vorbit şi ceilalţi gentlemani.

Italia n-a aderat încă la hotărârile locarnienilor de la Londra şi se tocmeşte pe chestiunea sancţiunilor.

Franţa a rămas astfel izolată, şi fericită în braţele lui Blum. Nouă, care iubim ca pe mama noastră spirituală Franţa Eternă şi Îndrumătoare, ne crapă obrazul de ruşine citind că Charles Maurras, podoaba şi onoarea literelor franceze, a fost condamnat la 4 luni puşcărie, fiindcă ar fi propovăduit prin presă „asasinarea" imundului Leon Blum, scăpat din nu ştiu ce ghetou ca să ocupe locul lui Ludovic al XV-lea şi al lui Napoleon cel Mare.

28 martie. — Lilica Săulescu a fost azi la mine să mă roage să intervin pe lângă d-rul Angelescu să-i cumpere un lot de documente vechi, din moştenirea lui Mişu Săulescu. D-rul Angelescu a fost lăsat executor testamentar de bogătaşul Jean Mihail, şi e vorba să se înfiinţeze în casele lui de la Craiova un muzeu al Olteniei. Cu acest prilej, Lilica mi-a povestit că a vândut lui Guţă Tătărescu colecţia de inele vechi a lui Săulescu pe suma de 250 000 lei. *Tătărescu căuta un cadou plăcut de făcut Regelui*: inelele lui Săulescu au fost luate la repezeală şi oferite Majestăţii Sale, care a apreciat nespus darul. Nemaipomenit în analele tuturor Guvernelor noastre. Ţara e la mezat ca pe vremea turcilor, numai că în loc să meargă la Sultan, darurile se îndreaptă spre Suveran. Până unde va merge blegăria noastră?

29 martie. — Ieri s-a întrunit comitetul executiv al Partidului Naţional-Ţărănesc sub pretext „să lămurească tendinţele politice în partid", adică să hotărască între politica lui Maniu — către care se îndreaptă unii, de când chiulul Regelui apare evident — şi politica lui Mihalache („rezistenţă dar deferenţă"). În realitate nu era nimic de hotărât, nimeni în partid nici chiar Maniu, nu ar fi dispus să rupă toate punţile cu Coroana. Şmecherii s-au întrunit numai ca să exercite o presiune asupra Regelui — cred ei — şi să facă puţin şantaj. Mihalache a făcut un lung expozeu secret, apoi şi-a dat demisia din şefie, rugând pe Maniu să-i ia locul. Acesta a refuzat şi a rugat onorata asistenţă să respingă prin aclamaţie demisia iubitului preşedinte.

— La Cameră în două zile s-a votat bugetul. Sinistră comedie! Uniunea Agrară, printr-o declaraţie citită de Radian, dar scrisă de mine, a explicat pentru ce nu poate vota nici discuta un buget absurd în care aproape jumătate din veniturile Statului sunt scoase de sub controlul legal şi puse la dispoziţia Camarilei.

Pe când ţara se scufundă tot mai mult în anarhie şi în mocirlă, Regele vânează. Ziarele de azi-dimineaţă ne aduc vestea că M.S. s-a înapoiat aseară de la vânătoare (la Slobozia în Râmnicul Sărat, proprietatea C. Suţu) în cursul căreia s-au împuşcat 136 de sitari.

„Madame, il faut grand vent et j'ai tué six loups."

— Ales ieri la Jockey-Club ca membri pe Oct. Goga şi pe Gr. Iunian. A trebuit să lupt, însă au ieşit bine. Aseară bal la Georges Lakeman, în costume cu crinolină „second Empire".

— A murit Aurel Eliescu, zis Chiorul, un tip de politician de modă veche. Nu era prost, dar cam lipsit de cultură şi din nefericire pentru el dotat cu o excepţională facilitate de elocuţiune, care l-a aruncat în retorică şi în demagogie. „Decemvir", pe vremuri, pe când era student şi naţionalist înfocat a petrecut restul vieţii sale în anticamera lui Take Ionescu, mulţumindu-se cu firimiturile care cădeau de la masa patronului şi consolându-se cu trâmbiţa lui, în toate întrunirile publice. Originar din Craiova şi om bun la suflet a încercat prin anii 1924–1926 să se lege politiceşte de mine, dar n-a mers, căci nu ne potriveam la fire, şi prea era răsuflat. Marea lui patimă a fost fiu-său, pentru care a făcut mari sacrificii, care a făcut studii strălucite la Paris şi care s-a înmormântat la Consiliul Legislativ ca referent.

31 martie. — În cafeneaua politică continuă să se facă mare vâlvă în jurul expozeului lui Mihalache la comitetul executiv al Partidului Naţional-Ţărănesc. Se comentează mai ales pasajul relativ la convingerile dinastice ale Şefului în cămaşă şi declaraţia lui că ar fi fost republican în Franţa lui Ludovic al XVI-lea dar monarhist în Anglia. Probabil că autodidactul s-a înşelat cu o unitate la numărul Ludovicului („il n'en est pas à un louis près") şi că a vrut să vorbească de Ludovic al XV-lea, cel cu metresele. Unii spun că a fost într-adevăr o tentativă a lui Maniu să repună mâna pe partid, şi că Mihalache a câştigat partida şi a recâştigat partidul numai graţie unor defecţiuni în jurul lui Maniu, printre care şi a lui Madgearu. Modul în care s-au strecurat la început ştirile despre cele discutate, larga publicitate dată apoi banalităţilor expuse de Mihalache (chiar cu plată, cum a fost probabil cazul *Universului* atât de ostil ţărăniştilor şi care a consacrat totuşi o pagină întreagă expozeului), demisia pentru ochii lumii şi supunerea lui Maniu, toate mă îndreptăţesc să cred că totul n-a fost decât o farsă — teatru menit să intimideze Coroana în ajunul crizei de Guvern.

— Pangal a avut o lungă conversaţie cu d'Ormesson, în care ministrul Franţei a repetat obişnuitele sale banalităţi, dar a făcut şi o mărturie interesantă: „Franţa nu se amestecă în politica internă a României decât în cadrul politicii externe!" Şi a adăugat că pentru el Goga, Vaida şi Hitler sunt totuna! Dacă leaderii mişcării noastre naţionaliste ar cunoaşte acest verdict, n-ar dormi câteva nopţi.

1 aprilie. — Nenea Ghiţă Mironescu a rugat ieri la telefon pe Pangal să treacă pe la dânsul[1]. Când mi-a comunicat Pangal această in-

vitaţie nu m-am îndoit un moment că era în legătură cu audienţa avută de Mironescu la Rege, în ajun. Aşa a şi fost.

Mironescu a început prin a cere lui Pangal discreţie absolută. I-a spus de confidenţele pe care i le va face că n-au fost făcute şi nu vor fi făcute nimănui alt. Cele petrecute în audienţa lui nu vor fi prin urmare cunoscute decât de trei persoane, de el Mironescu, de Pangal şi de mine, căci chemase pe Pangal ca să mă informeze pe mine. Aceste precauţii luate, moş Ghiţă a povestit cam următoarele:

„N-am cerut nici o audienţă. Duminică, Regele mi-a trimis vorbă că vrea să mă vadă şi că mă va primi a doua zi, luni, că nu-mi putea fixa încă ora dar să mă ţin gata, căci mă va preveni la timp. Luni la ora 5 m-a prevenit că mă va primi la ora 5 1/2, oră la care m-a şi primit. Am stat la Rege o oră şi jumătate şi vreau să-ţi redau cât mai exact impresiile mele. Insist: *impresiile* mele, căci nu e vorba decât de impresii, Regele nu mi-a făcut afirmări de nici un soi şi nici nu mi-a dat vreo precizare (lui nenea Ghiţă îi e frică şi de umbra lui, de aci desigur şi rezerva faţă de Pangal — rezervă până la un punct naturală; că în audienţă a fost vorba de „preciziuni" şi că Mironescu a plecat de la Rege cu mai mult decât simple impresii o dovedeşte o frază pe care o subliniez mai jos). Nu văzusem pe Suveran dinainte de plecarea sa spre Londra. L-am găsit foarte îngrijorat de starea economică internă, sărăcia putând duce populaţia exasperată la acte de anarhie. Nu părea impresionat de cele ce se petrec peste graniţă şi s-a arătat convins că Hitler nu va declanşa războiul. Politica noastră externă rămâne pe linia ei devenită acum tradiţională, dar Regelui îi pare rău că am fost siliţi prin jocul pactelor noastre să luăm măsuri împotriva Italiei, căci are o vie admiraţie pentru Mussolini şi ţine mult la el. Cu Sovietele, e mulţumit că relaţii bune s-au stabilit, dar crede că nu trebuie să mergem prea departe şi în nici un caz până la o convenţie militară care să permită trecerea trupelor ruseşti pe teritoriul României.

Trecând la politica internă s-a arătat până la un punct decepţionat de Guvernul său dar *am avut impresia* că nu-l va schimba aşa de curând. Nu va mai ţine până la toamnă, nu, dar *cred* că va mai dura până la sfârşitul lui mai, începutul lui iunie, două luni, două luni şi jumătate încă. Vrea să termine cu actualul Guvern câteva lucruri: un program şcolar pe care l-a început cu Angelescu, comenzile militare în curs care

[1] În ultima mea convorbire cu Mironescu, la fiu-său Trixi, îi spusesem că de câte ori ar avea ceva confidenţial să-mi comunice să o facă prin Pangal, a cărui discreţie o garantam.

trebuie puse la punct şi să primească vizita lui Beneş şi eventual a Consiliului Societăţii Naţiunilor (în mai) care e natural să aibă loc sub cei care l-au înjghebat. *Am avut impresia* că la sfârşitul lui mai sau începutul lui iunie Regele va alcătui un Guvern de destindere, prezidat, de, ştiu eu, poate de mine. Zic aşa fiindcă m-a chemat pe mine să-mi vorbească, *dar nimic precis nu mi-a spus* (!!). L-am găsit mai puţin montat faţă de Mihalache ca la ultima mea audienţă, dar socoteşte că acesta nu se poate despărţi de Maniu, fiindcă «a făcut prostia» să se despartă de Vaida şi ar pierde complect Ardealul. «Mihalache a făcut ce a putut, dar a rămas în mâna lui Maniu», au fost vorbele Regelui. *Am avut impresia* că în Guvernul de destindere ar vrea în primul rând în afară de dl. Argetoianu pe Iunian. Pe Vaida, *dacă se poate* (din punct de vedere extern), apoi câţiva ţărănişti care ar intra *personal* (fără delegaţia partidului) în Guvern. Pe Goga e furios, totuşi nu s-ar opune la intrarea lui, dar nu o crede posibilă. Faţă de Gheorghe Brătianu l-am găsit mai împăcat, nu s-ar opune nici la intrarea lui în Guvern dar nu o socoteşte indispensabilă. Pe Iorga nu-l vrea, nici ca Preşedinte, nici în Guvern." Şi aci vine fraza pe care vreau să o subliniez ca dovadă că Mironescu a plecat de la Palat cu mai mult decât *impresii*; într-adevăr nenea Ghiţă a repetat lui Pangal următoarea declaraţie a Regelui: „Nu vreau să mă stric cu Iorga; trebuie să-l împiedicăm să urle, căci va fi tare supărat de intrarea lui Argetoianu în Guvern", şi cum Mironescu propunea să-i mai dea o decoraţie, Regele a continuat „nu, ce să-i mai dau? Are Colanul Ordinului Ferdinand, pe al lui Carol nu i-l dau: am să-l numesc preşedintele Fundaţiilor Regale, în locul lui Gusti. Pentru Gusti om găsi altceva". Aci Mironescu n-a mai împărtăşit impresii a citat chiar cuvintele Regelui, „er hat sich ueberschnapt" cum zice neamţul.

Pangal l-a întrebat dacă proiectatul Guvern ar merge până în toamnă cu Parlamentul liberal urmând ca în toamnă să se reexamineze situaţia. — „Nu, deloc. Parlamentul ar fi dizolvat numaidecât şi noul Guvern ar face alegeri." Pangal a omis să-l întrebe: cum? L-a mai întrebat dacă Titulescu ar face parte din combinaţie. Aici Mironescu n-a mai vorbit de impresii, ci a afirmat că Titulescu i-a promis deja de mult tot concursul, că el Mironescu pleacă în ziua de 3 aprilie la Paris unde se va înţelege cu marele om şi că va fi înapoiat la Bucureşti în ziua de 23. A întrebat de altminteri pe Rege dacă se poate absenta pentru 20 de zile şi Regele i-a dat binecuvântarea.

Din cele ce preced rezultă neted că ne îndreptăm spre un Guvern Mironescu, adică formula neputinței *cu* partidele și *din* cauza lor, formula neputinței simple fără *cu* și fără *din*.

Și cât de simplu ar fi să se alcătuiască în această nenorocită țară un Guvern ca lumea!

Mironescu a mai spus lui Pangal că Regele i-a declarat că nu mai pricepe pe Tătărescu și că nu mai crede că va putea lua locul lui Dinu Brătianu; cele petrecute cu alegerile de la Banca Naționlă și cu convocarea șefilor de organizație (?) de către Dinu o dovedesc cu prisosință.

— Mi s-a povestit una bună a lui Maniu. La ultimul Comitet Executiv al partidului a întâlnit pe Priboianu (fratele d-nei Titi Jean Mitilineu), o antipatică namilă de grăsime, cu care șăful Ardealului era de multă vreme „en froid". Ca să se împace cu el, Maniu a înaintat cu mâna întinsă: „Na, dar ce mai faci dragule, cum ai slăbit așa?" — „Am făcut o cură, domnule Maniu, și am pierdut 15 kilograme!" — „Na, dragule, 15 kilograme? Înainte de război am avut și eu un preten, un protopop care a pierdut și el 15 kilograme. După un an era mort!" Și cu un surâs, domnul Prezident a pășit mai departe.

— *Neamul Românesc* de azi-dimineață publică un interviu al lui Iorga în care nebunul înșiră vreo 40 de nume cu reprezentanții cărora e hotărât să se certe. Sunt toți participanții la un banchet în care a fost sărbătorit profesorul C. Giurăscu, vrăjmașul lui de moarte. „Lista participanților la acest banchet mă obligă la cea mai elementară îndatorire de demnitate: nu voi mai putea întinde niciodată (hm! hm!) mâna celor care s-au solidarizat cu grosolanul meu insultător" — spune Zarathustra. În fruntea „participanților" a fost Gheorghe Brătianu — Ingratul!

2 aprilie. — Ziarele de azi-dimineață publică noile propuneri pentru organizarea păcii transmise de Hitler Guvernului englez prin Ribbentrop. Propunerile sunt abil redactate. Pornind de la egalitatea de drepturi — e formula pe care Hitler o întrebuințează și pentru colonii — propunerile germane sunt de așa natură încât vor putea fi cu greu respinse de Franța pe singurul motiv că Germania a călcat pactul de la Locarno, poziție pe care n-o mai admite nici Anglia, nici Italia, nici Belgia, fiecare din motive deosebite de altminteri. Argumentul că nimeni nu se mai poate încrede în făgăduielile Germaniei după denunțarea unilaterală a Pactului de la Locarno, semnat cu liberul ei consimțământ, e specios. Nimeni nu poate într-adevăr să nege că o revoluție a intervenit în Germania după semnarea actului de la Locarno, și că niciodată și în nici o țară un regim revoluționar nu a respectat angajamentele regimului precedent.

— Contagiunea actelor de eliberare de sub călcâiul tratatelor a împins și Austria la un act de curaj. Dieta a votat ieri repunerea în vigoare a serviciului obligator către Stat (nu-i zice încă militar, dar în același timp s-a înființat din nou postul de șef de Stat-Major și s-a și numit un general în această funcție) și se crede că în curând Ungaria va imita exemplul Austriei. De la Praga, telegramele anunță foc și pârjol: Mica Înțelegere nu va admite călcarea Tratatului de la St. Germain și... va protesta la Geneva!

Se crede că gestul Austriei, care va fi în curând și al Ungariei, a fost pus la cale la întâlnirea de la Roma, în care s-a creat de fapt o nouă Mică Înțelegere, cu conferințe periodice ale miniștrilor de externe, ca și în Mica noastră Înțelegere — dar probabil cu mai puțină coeziune, fiindcă există în noua triplă alianță și multe interese divergente.

3 aprilie. *Vineri.* — Zarva și agitațiile continuă în cercurile diplomatice internaționale și ale paraziților de la Geneva. Franța — deși încă nu oficial ci numai oficios — declară inacceptabile propunerile Germaniei care ar tinde la desființarea finală a Societății Națiunilor prin dezorganizarea sistemului politic al securității colective în cadrul S.D.N.-ului. Anglia pare a se depărta din ce în ce de spiritul locarnian și să dorească tratative directe cu Germania. Italia preocupată exclusiv de războiul ei în Etiopia și de sancțiuni nu e deloc zorită să intervină direct, ca Putere garantă în controversa de pe Rhin. Colac peste pupăză, mai vine și gestul de la Viena și călcarea Tratatului de la St. Germain. Văleu, acum lucrurile vor începe într-adevăr să se strice! Beneș Curcanul va porni cu arma la umăr spre... București; Titulescu va obține în fine o sesiune a Consiliului S.D.N. în Capitala noastră, și date fiind slabele ei puteri, Austria va primi un blam sever. Aceasta în cel mai bun caz, dacă Consiliul S.D.N. nu va fi ocupat cu „pertractările" postlocarniene. Adică de ce n-am fi și noi ridicoli, și numai țările mari?

— Eveniment regretabil în gara Sinaia.

Studenții din București cu destinația Tg. Mureș, unde se ține azi și mâine congresul anual al zvăpăiatului nostru tineret universitar, au desăvârșit un act urât la trecerea lor prin acea gară. Au coborât din tren, au scos din zid placa comemorativă așezată în amintirea atentatului din

1933 (figura lui Duca în basso-relief), au sfărâmat-o și au urinat toți pe bucăți. După îmbulzeala provocată de această brutală intervenție (a intervenit poliția și s-au cerut instrucțiuni telefonice la București), a trebuit câtăva vreme până să se potolească lucrurile. Studenții au sfârșit prin a se urca în tren pentru a porni mai departe. Conform instrucțiunilor primite, o mașină a fost cuplată la coada trenului care a pornit înapoi spre București în urletele și protestările studenților. Deși incidentul a avut loc ieri-dimineață, nimic n-a răsuflat prin presă, cenzura și-a făcut datoria. Se zice că închiderea grăbită[1] a Camerei ieri, (Camera și Senatul trebuiau să ia vacanță abia sâmbătă seara; spre marea mirare a tuturor, Camera a fost închisă ieri la amiază, după ședința de dimineață, iar Senatul seara) ar fi fost provocată de frica încingerii unei discuții asupra celor întâmplate la Sinaia, discuție care ar fi putut pune Guvernul în greu impas. Într-adevăr, Inculeț *garantase* pentru cuminţenia studenților, tot gardiști, autorizase congresul împotriva părerii rectoratelor și Ministerului Instrucției Publice, și pusese un tren la dispoziția tinerilor conduși de Furdui, președintele organizației codreniste a tineretului universitar. Național-creștinii (gogo-cuziștii) și „tineretul democratic" fuseseră excluși de la această călătorie de plăcere, pentru evitarea unor posibile și probabile încăierări. Goga, la care am dejunat ieri[2], și care nu știa nici el nimic despre cele petrecute la Sinaia (eu le-am aflat azi-dimineață) era furios împotriva procedurilor lui Inculeț și dedese instrucțiuni la ai săi să nu meargă nici unul la Tg. Mureș — „congres al Gărzii de Fier, iar nu al studenților". Mi se spune că, după cele întâmplate, Inculeț și-ar fi dat demisia. Nu-mi vine să cred.

Actul de la Sinaia trebuie pus în socoteala încercării făcute în Cameră de câțiva zeloși să repună în cercetare judiciară asasinatul lui Duca, în urma destăinuirilor făcute prin presă de unul Beza și de altul Vlad, doi eliminați din Garda de Fier. Beza a pretins că a primit (în timpul alegerilor din 1933) prin intermediarul lui Zizi Cantacuzino, suma de lei 20 000 din partea lui Orghidan ca să asasineze pe Max Auschnit (ambii domni candidau la același post de senator al Camerelor de Comerț, la Galați). Beza[3] a mai declarat că asasinatul lui Duca a fost pus

[1] Mocsoni mi-a povestit că a dejunat ieri cu un vicepreședinte al Camerei, care se pregătea să prezideze ședința și n-a aflat decât în momentul să pornească spre Dealul Mitropoliei că Parlamentul se închisese.

[2] Excelent dejun cu „homard", cu o minune de șuncă caldă și o mulțime de bunătăți. Antisemitismul este o meserie bună, nu e de zis.

[3] Acest Beza este același Beza, care a încercat să împuște în 1929 pe C. Angelescu pe atunci subsecretar la Interne.

la cale în casa lui Zizi Cantacuzino, de către conducătorii Gărzii. Radu Polizu adresase o interpelare în jurul acestor destăinuiri, dar n-a mai putut să o țină fiindcă din cauza scăderii apelor n-a mai putut ajunge la tribună. Dar și fără interpelarea lui Polizu situația lui Inculeț, îmi pare grea, ca să nu mai zic și a lui Tătărescu.

— În ultimele săptămâni s-a constatat de mulți că prestigiul lui Titulescu era în mare scădere în Camera valahă. De unde până acum câtva timp numele marelui european ridica valuri de entuziasm, acum nu numai că nu ridică entuziasm, dar mai provoacă și înjurături sadea. Constantinescu-Bordeni, permițându-și câteva aluzii la „fondurile" d-lui Titulescu, cu ocazia discuției bugetului, aprobările (la ieșire puțin binevoitoare) au fost unanime. Sclavii scopitului, alarmați au căutat cu lumânarea un deputat care să pună lucrurile la punct și să restabilească prestigiul idolului. Abia au găsit pe Jorjică Văllimărescu, ginerele d-rului Angelescu și o secătură fără talent nici bun simț, care luând cuvântul tot la buget, a pus toate picioarele în străchini și s-a mărginit să laude fără rezerve „admirabilele rezultate ale politicii d-lui Titulescu". Discursul a fost atât de lamentabil încât pe rând au plecat toți deputații din incintă și n-au mai rămas decât cei de la Buzău, din deferență pentru tatăl-socru insipidului orator. Insuccesul peltelei debitate și inexistența vorbitorului n-au împiedicat pe Savel Rădulescu să difuzeze în lumea întreagă (pe spezele noastre) că „un eminent deputat din Parlamentul român, dl. Vallimaresco, ginerele ministrului instrucției publice a arătat *în aplauzele Camerei* tot meritul politicii preconizate de dl. Titulescu". Și astfel se scrie istoria.

— Se mai scrie și așa: ieri între orele 6 și 8 cocktail-party la dl. și d-na Aristid Blank (cel cu banca care nu-și restituie depozitele) în onoarea d-nei Lupescu. *O sută cincizeci de persoane* s-au bătut pe un pahar de „posse amour" și pe mâna Duduiei, să o sărute. Astă-seară mare „dineu" la Legația Spaniei tot în cinstea d-nei Lupescu. Dl. și d-na Prat y Soutso au ales ca garnitură regalei matracuce lumea cea mai aleasă. La cock-tailul falitului, ieri seară a fost întreg corpul diplomatic.

— Goga mi-a povestit ieri audiența lui din ajun, la Rege. Fără mare importanță, și nici nu putea fi altfel după cele spuse de Rege lui Mironescu și raportate aici. Goga a început prin a spune Regelui că n-a venit să solicite puterea (taci moi!), dar că nu mai merge cu Tătărescu, și că singurul Guvern indicat ar fi un Guvern de alegeri. La care Regele ar fi

răspuns: „aş scăpa şi eu de răspundere!" Dar probabil că Regele se gândea la un Guvern de alegeri formulă Mironescu, pe când Goga socoteşte un Guvern de alegeri numai un Guvern compus din militari şi magistraţi. Bineînţeles că Regelui nu i-a destăinuit ieri amănuntele formulei sale, ca să nu-l descurajeze, dar l-a întrebat cât are să mai ţină Guvernul actual. „Cât voi putea mai mult", a fost răspunsul Majestăţii Sale, care vădit nu s-a lăsat în scări cu Goga.

4 aprilie. — Cele notate mai sus cu privire la scandalul studenţilor în gara Sinaia şi la actele de anarahie la care s-au dedat, trebuiesc rectificate. Iată exact ce s-a întâmplat[1]. Mai întâi incidentul din gara Sinaia nu s-a întâmplat joi dimineaţa, ci joi seara, aşa încât închiderea neaşteptată a Camerei nu poate fi pusă în legătură cu turbulenţele gardisto-studenţeşti. Săveanu, pe care l-am văzut ieri la Banca de Credit, mi-a spus că, Camera a fost închisă din cauza avalanşei de legi din iniţiativă parlamentară pe care Guvernul nu se simţea în stare să le împiedice nemaifiind destul de stăpân pe majoritate. Printre aceste legi era şi una menită să sporească diurna deputaţilor... O fi sau n-o fi adevărată versiunea lui Săveanu, nu ştiu. Madgearu pretinde că Camera a fost închisă din cauza moţiunii opoziţiei, prin care se cerea o anchetă parlamentară cu privire la măsurile de reglementare a importului, a exportului şi a comerţului de devize, moţiune care risca să fie votată şi de un mare număr de deputaţi din majoritate. O fi asta, dar nu-mi vine a crede. Închiderea Parlamentului cu trei zile înainte de data fixată rămâne de lămurit.

În ce priveşte scandalul de la Sinaia şi cele întâmplate pe drum spre Tg. Mureş, iată cum s-ar fi petrecut lucrurile:

Se vede că autorităţile presimţiseră ceva, căci se dedeseră ordine ca trenul cu pricina să nu se oprească în gara Sinaia. Studenţii au tras însă semnalul de alarmă şi au oprit trenul în gară. Au coborât din tren, au scos din pavajul peronului pietrele care însemnau printr-o cruce neagră locul unde a fost ucis Duca, le-au spart, au urinat pe ele şi au rostit discursuri de preamărire a celor trei asasini. Monumentul din zid n-a fost scos, ci numai lovit cu bâtele, cu pietre, şi mâzgălit cu nămol. Aceste scene ruşinoase au ţinut câtva timp aşa încât poliţia a avut vreme să aducă toţi jandarmii din Sinaia. Cu chiu cu vai studenţii *fără să se fi arestat nici unul* au fost reîmbarcaţi în tren; jandarmii au fost şi ei îmbarcaţi într-un vagon care a fost agăţat în coada trenului, ca să împiedice pe tulburători să mai facă scandal şi în alte gări. Înainte să

[1] După relatarea directorului general al C.F.R. Mereuţă şi a directorului de serviciu ing. Ion Miclescu.

plece trenul, studenţii au decroşat vagonul cu jandarmii, fără ca aceştia să se opună la acest gest samavolnic. Trenul a plecat, *nu spre Bucureşti ci spre Braşov–Sf. Gheorghe–Reghin–Târgu Mureş*. Până să se comunice cele întâmplate la Bucureşti, până să se hotărască *ceva* la centru, până să se dea instrucţiuni a trecut vreme, vreme în care trenul studenţilor şi-a continuat călătoria nestingherit. Ordinul de oprire a sosit abia când trenul intra în gara Lunca Bradului, dincolo de Braşov. Şeful acelei gări a oprit trenul conform ordinelor primite. Studenţii au năvălit atunci pe locomotivă, au legat pe maşinist, şi unul din ei — se vede că mecanic iar nu student de meserie — a pornit trenul spre Petru Rareş. Acolo, gara era ocupată de o companie de jandarmi sub comanda unui căpitan. Jandarmii n-au intervenit în nimic şi au asistat impasibili la manevrele studenţilor stăpâni pe tren şi pe gară. Vagoanele cu studenţii din Cernăuţi şi din Iaşi au fost ataşate la trenul din Bucureşti şi sub ochii jandarmilor impasibili, studenţii, după ce au alimentat maşina, au pornit spre Gheorghieni–Reghin–Târgu Mureş, fără să ceară măcar, în conformitate cu acestea, linia liberă. Impiegaţii de mişcare s-au aruncat pe telegraf, toate trenurile au fost oprite spre a se lăsa trenul studenţilor să treacă, fără să se întâmple o catastrofă. A fost o adevărată luare în posesie a căii ferate, sub nasul jandarmilor, un act de anarhie fără precedent. Trenul studenţilor a ajuns în fine fără accident la Târgu Mureş.

Prin două comunicate idioate, Guvernul neagă pur şi simplu tot ce s-a întâmplat. Politica struţului — şi a celor slabi. Neagă de asemenea geamurile sparte, bătăile şi tot scandalul la care studenţii s-au dedat la Cernăuţi, înainte de plecare.

— Grigore Duca indignat de cele petrecute, şi-a dat demisia din organizaţia liberală din Lăpuşna prezidată de dl. Ion Inculeţ, ministrul de interne. Gestul simbolic, care trebuie să lase foarte rece pe fostul membru al sovietului de soldaţi şi de rabotnici din Chişinău, ajuns să aplice în România întregită metodele poliţiste ale Ohraniei ţariste.

— Ca să se afle în treabă, dl. Ion Mihalache şi dl. Gh. Brătianu au cerut prin scrisori publicate în ziare, preşedintelui Camerei, convocarea Comisiei Afacerilor Străine, în faţa căreia Excelenţa Sa dl. Titulescu e poftit să-şi explice politica sa. Dl. Iuliu Maniu nu s-a lăsat mai prejos şi într-un lung interviu îşi arată îngrijorările faţă de „reînarmarea" (!?) Austriei şi cere — nici mai mult nici mai puţin decât *mobilizarea noastră*; bineînţeles, în acelaşi timp şi a Iugoslaviei şi a Cehoslovaciei. Pri-

mii doi îşi fac iluzii că trăim sub regim parlamentar iar al treilea se socoteşte factor constituţional.

— În Occident, piesa continuă. Eden a mai tras nişte declaraţii în Camera Comunelor din care rezultă că e alături de Franţa dar şi alături de propunerile lui Hitler. E pentru o consfătuire a Statelor Majore locarniene — cere chiar ca această consfătuire să aibă loc la Londra — dar cu premisa că vor discuta numai „măsuri ipotetice", pentru cazul unei nejustificate agresiuni. Flancour şi Bondin anunţă contrapropuneri franceze la propunerile germane. Şi vin Paştele...cu vacanţele.

— Nenorocitul de Hauptmann, presupusul răpitor şi ucigaş al copilului lui Lindbergh, a fost în fine electrocutat azi-noapte la Trenton (U.S.A.), după o serie de amânări şi de palinodii juridice cu substrat politic, care numai cinste nu fac stărilor morale de peste Ocean.

— Azi-dimineaţă am prezidat Adunarea Generală anuală a Băncii de Credit, cu o artă care a scăpat pe Kaufmann de bucluc şi a dezarmat pe Hefter şi pe acoliţii săi porniţi pe scandal mare. Toată afacerea a făcut „long-feu" dar eu am asudat de-a binelea.

6 aprilie. *Luni.* — Cu multă trudă francezii au obţinut de la englezi ca Puterile locarniene să se întrunească poimâine la Geneva, odată cu comitetul celor 13 convocat să caute mai departe mijloace de aplanare a conflictului italo-abisinian. Acest comitet trebuia să se întrunească mai de mult, dar activitatea sa a fost stânjenită prin lovitura lui Hitler şi reluarea negocierilor cu Italia astfel amânată. Franţa ceruse Angliei ca locarnienii să se întrunească, imediat, înainte de Paşti la Bruxelles sau Paris. Londra ceruse să se amâne această întrunire până după adunarea comitetului celor 13, în scopul clarificării prealabile a situaţiei Italiei, una din Puterile garante ale Pactului de la Locarno. S-a făcut ca întotdeauna o tranzacţie, şi locarnienii se vor aduna odată cu cei 13 la Geneva.

— După isprava de la Sinaia, studenţii noştri şi-au ţinut în linişte congresul lor, la Târgu Mureş. Congresul s-a terminat ieri seară, duminică, prin aclamarea unei moţiuni pe care o citeşti şi te întrebi dacă visezi. E un factum revoluţionar şi anarhic despre care cel mai puţin ce se poate spune e că studenţimea naţionalistă, gardistă, cuzistă etc. se prezintă ca

un Stat în Stat, cu hotărâri de ostracizare şi de condamnare pentru tot ce nu gândeşte ca dânsa. Se pune întrebarea: mai suntem guvernaţi?

7 aprilie. — Jalnica tragodie a tratatelor: reprezentanţii celor trei State ale Micii Înţelegeri s-au prezentat împreună ministrului de externe al Austriei şi i-au înmânat o notă identică prin care Statele zisei Mici Înţelegeri „protestau *energic*" împotriva încălcării „părţii a V-a" (sic) a Tratatului de la St. Germain, săvârşită la Viena cu prilejul reintroducerii serviciului obligatoriu „către Stat". Puterile Micii Înţelegeri îşi rezervă „libertatea hotărârilor lor ulterioare"! (Le-o contesta cineva?)

Guvernul austriac a răspuns prin ziarele sale oficioase că se c.c. pe nota Micii Înţelegeri şi că nu va schimba nimic în hotărârile luate.

Mă întreb cine au fost învingătorii în 1918? Am impresia că cei învinşi.

Iată unde ne-a dus sifilisul lui Wilson şi democraţia integrală.

8 aprilie. — În Spania, nebunia colectivă nu mai e îngrădită de nimic. După ce au dat drumul la toţi puşcăriaşii, după ce au ars biserici şi ucis preoţi *în afară de orice mişcare revoluţionară*, telegraful ne aduce vestea că au isprăvit-o şi cu preşedintele Republicii Alcala Zamora. Noul Cortes întrunit a votat o moţiune prin care dizolvarea precedentului Cortes, din ianuarie, a fost declarată ca nejustificată. Un Idalecio oarecare cu nume de romanţă a cântat pe struna demagogiei şi votul a fost după dorinţa nebunilor. Conform Constituţiei în vigoare, Zamora şi-a pierdut postul.

— Ceartă mare în lagărul liberal. Asociaţia tinerilor liberali cunoscută sub numele de „Păreri libere" a exoflisit din sânul său pe junele Titeanu, pe care l-a făcut răspunzător de cele petrecute la Sinaia şi de pângărirea memoriei lui Duca. Ce e nostim e că printre cei care l-au dat afară figurează şi subsecretarii Aur. Bentoiu, Valeriu Roman, Cancicov etc. Se zice că Titeanu va trebui să-şi dea demisia şi din Minister.

Dinu Brătianu a plecat cu familia şi cu prietenii să petreacă vacanţa Paştelui pe coasta Dalmaţiei. În drum, la Timişoara, a dat un interviu în care printre alte lucruri fără importanţă mai spune ca să definească acţiunea Guvernului: „Partidul Liberal credincios tradiţiei sale de muncă, de cinste şi de dezinteresare etc. etc. etc." Mă întreb dacă-i inconştienţă sau reacredinţă. Înfundată în mocirlă până în gât, ţara se prăbuşeşte, şi dl. Dinu Brătianu vorbeşte de cinste şi de dezinteresare! Lipsa oricărei discipline morale, iată nota caracteristică a zilei de azi, şi în această lipsă de disciplină sufletească stă imoralitatea, mai mult de-

cât în potlogăriile tuturor, de sus și până jos. Nu mai există nici un criteriu pentru judecarea acțiunilor individuale, ce să mai vorbesc de sancțiuni!

Guvernarea actuală liberală încurajând toate îndrăznelile pe terenul moral, simbolizează perfect în compunerea ei o epocă de completă decadență.

9 aprilie. — Contrapropunerile franceze, în jurul cărora presa democratică și ovreiască a pregătit o atmosferă de vie curiozitate și de impacientă așteptare, au fost în fine date publicității ieri, la Geneva. Ziarele de azi-dimineață le publică și la noi în extenso. Decepția la citirea lor e mare. Ca formă și ca ținută politică sunt cu mult inferioare propunerilor lui Hitler. Două părți: în prima o slabă și searbădă refulare a propunerilor germane — în a doua propunerile franceze pentru organizarea păcii.

Cel mai puțin ce se poate spune despre memorandum-ul francez în partea de polemică cu Führer-ul, e că e lipsit de logică: recunoaște pentru Germania principiul egalității de drepturi, dar vrea să o mențină și mai departe în cătușele (cât a mai rămas din ele) impuse de învingători învinșilor. Din două una: sau egalitate de drepturi și atunci buretele peste Tratatul de la Versailles — sau respectarea acestui tratat, dar atunci inegalitate de drepturi, învinsul în fața învingătorului. Franța, din nenorocire pentru ea, s-a pronunțat deja în diferite rânduri pentru prima alternativă. Dacă voia să se mențină pe a doua, nu trebuia să consimtă nici la înarmarea clandestină a Reich-ului, nici la retragerea Comisiei de control, nici la reintroducerea Serviciului militar obligatoriu. Aceasta a fost lovitura cea mare dată Tratatului de la Versailles. Dar atunci Franța n-a reacționat, și reacționează astăzi față de o ultimă consecință a celei principale călcări de tratat, săvârșită anul trecut — reacționează astăzi după ce a lăsat Germania să se înarmeze. Oricât de insondabilă e prostia democraților, sunt limite peste care nu o mai pricepe nimeni!

Partea contrapropunerilor privitoare la organizarea păcii nu e decât literatură utopică. Pare că citești rezumatul capitolelor unui roman-foileton: *l'Europe dans 2000 ans*, par Flandin et Boncour. O confederație a tuturor Statelor Europei, cu sub-federații regionale, fiecare Stat întreținând trupe (corpuri de Armată și Divizii, după mărimea populației) la dispoziția Consiliului Central, pentru eventuale sancțiuni; uniuni vamale, uniuni monetare — și rahat de la început până la sfârșit. Propunerile lui Hitler sunt realizabile — ale francezilor nu.

Ele sunt mort născute. Anglia nu le va primi niciodată. Dar tocmai pentru aceasta se va putea naște un joc diplomatic amuzant. Italia le va

primi poate (chit să nu cadă de acord pe amănunte, dacă se va ajunge până la discuția lor) ca să oblige pe englezi să se pronunțe și să sape, prin refuzul lor, și mai adânc șanțul care-i desparte de francezi. „Qui vivra verra."

— Titeanu și-a dat aseară demisia ca țap ispășitor pentru prostiile lui Inculeț, dar mai ales fiindcă nu putea nimeni să-l sufere.

11 aprilie. — Radian vine să mă vadă la Breasta unde-mi petrec sărbătorile Paștelor. Îmi povestește că a întâlnit pe Moța, cu siguranță cel mai inteligent printre fruntașii Gărzii de Fier care i-ar fi făcut câteva confidențe ca să mi le transmită mie. Nu e de mirare, căci relațiile mele cu gardiștii sunt foarte bune pentru moment.

Moța spune că el și ai lui au pierdut orice încredere în Rege, în sensul unei schimbări favorabile programului lor. Nu trebuie uitat că gardiștii sunt hotărât antiparlamentari și îndrumați spre extrema dreaptă. Audiența lui Furdui i-a dezgustat profund prin avansurile pe care Regele le-a făcut președintelui studenților creștini. Departe să-i fi câștigat, platitudinile Suveranului i-a indignat. Furdui a vorbit Regelui obraznic pentru un puțoi ca dânsul. Între altele a spus că tineretul nu mai are ce aștepta de la un regim ca cel de azi în care călăilor liberali de azi vor succeda mâine călăii național-țărăniști. Bătută și persecutată de liberali, Garda de Fier va continua să fie bătută și persecutată de țărăniști care se laudă deja că o vor desființa. Tineretul gardist începe să confunde pe Rege cu partidele sale de guvernământ și se îndepărtează cu atât mai mult de Tron cu cât îl vede înconjurat de oameni netrebnici. Un bancher jidan falit (Blank), un gheșeftar veros (Auschnit) și o damă „care încheagă vițiul și necinstea în preajma Regelui" au îndepărtat definitiv poporul de Dinastie. Regele a ascultat pleoștit, n-a reacționat, și a rugat pe Furdui să intervină ca studenții să se astâmpere și să nu provoace prea multe greutăți Guvernului. În ce privește succesiunea țărăniștilor, Regele a spus textual: „lucrurile nu stau tocmai așa cum crezi d-ta". A adăugat că el, Regele, a intervenit deseori pentru a calma zelul Guvernului împotriva studențimii gardiste, iar în ce privește anumite persoane din anturajul său, că informațiile tineretului sunt cu totul greșite. Impresia lui Moța, dezgustat de altminteri, e că Regele știe numai de frică și că e foarte îngrijorat de neplăcerile la care ar putea fi supusă d-na Lupescu.

În ce privește pe Titeanu și pe Inculeț, Moța a protestat energic împotriva oricărei bănuieli de înțelegere „cu acești pezevenghi". Dacă

au facilitat întru câtva ţinerea congresului de la Tg. Mureş, au făcut-o din îndemnul Regelui, căruia Furdui a declarat că congresul se va ţine *cu sau fără voia Guvernului*.

La congres, după toate cele întâmplate în drum a fost linişte şi ordine. Studenţii au format echipe conduse fiecare de câte un legionar, menite să aplice *corecţiuni* (o bătaie bună, nu ucidere) unei serii de personalităţi politice care s-au distins prin vrăjmăşia lor faţă de gardişti. S-au făcut liste de asemenea personalităţi: de la ţărănişti figurează pe ele Madgearu, Armand Călinescu, Maniu (dar nu Mihalache) şi alţii — de la liberali Iamandi, Inculeţ, Titeanu, Radu Polizu etc. — în afară de partide, Gavrilă Marinescu, Blank, Auschnit. Echipele au depus jurământ în faţa biroului congresului. În afară de personalităţi politice a mai fost desemnată şi „o anumită doamnă" fără să se pomenească numele d-nei Lupescu.

Această hotărâre a studenţilor a înnebunit — literalmente — anturajul Regelui (tot Moţa povesteşte). După înapoierea studenţimii la Bucureşti, Milcoveanu, preşedintele Asociaţiei Studenţilor în Medicină, a fost chemat într-o zi la telefon de Urdăreanu: „Ce mai faci dragă? de ce nu mai vii pe la mine — suntem olteni amândoi şi ar fi bine să mai stăm de vorbă. Nu vrei să vii mâine să mă vezi?", a îngânat dl. vicemareşal. Milcoveanu a răspuns la apel: sosit la Palat a fost imediat introdus în cabinetul d-lui vicemareşal unde a găsit şi pe Valer Pop, pe g-ral Paul Angelescu şi încă un general. Urdăreanu a rugat pe simandicoşii lui vizitatori *să treacă un moment alături (!!!)* căci avea de vorbit cu „domnul". „Domnul" era studentul Milcoveanu! Cei daţi afară erau miniştrii! Urdăreanu a început să facă pe prietenosul, să explice lui Milcoveanu cât de bine e intenţionat Regele faţă de studenţi (doar că nu l-a scuzat de faptele întâmplate!), că dacă greşeşte (sic) câteodată e că e rău informat. El, Urdăreanu, îl informează cât poate mai exact, dar nu le ştie toate nici el; „de ce nu vii mai des pe la mine — s-a adresat Urdăreanu lui Milcoveanu — să mă pui în curent? Astfel ar putea ajunge mai repede doleanţele voastre la Majestatea Sa". Apoi a explicat lui Milcoveanu că d-na Lupescu nu era amestecată în nimic, că avea o deosebită simpatie pentru studenţi şi influenţa ei asupra Regelui — dacă influenţă există — era toată în favoarea tineretului gardist. La această afirmaţie, Milcoveanu a sărit în sus: „Cum dom'le? Dar la recepţia jidoavcei de Blank n-a stat dânsa tot timpul lipită de Radu Polizu, putoarea care vrea să redeschidă afacerea Duca împotriva noastră?" Studenţii au, după cum se vede, şi ei poliţia lor! Conversaţia între demnitarul (?) Curţii şi preşedintele asociaţiei studenţeşti a mai durat, pe aceeaşi temă: silinţa lui Urdăreanu să scoată pe d-na Lupescu „anumita doamnă" din ura studenţilor. Milcoveanu a părăsit însă Palatul fără să-şi fi schimbat părerile.

— Un capitol al „vieţii noastre de Curte":

Regele, Urdăreanu şi Ilasievici — câteodată şi alţi intimi — au obiceiul să tragă chefuri din care ies toţi afumaţi afară de Ilasievici, om de lemn prin care alcoolul trece fără să altereze nimic. La aceste chefuri, se aduc şi femei — de cea mai de pe urmă speţă a curvăretului.

Într-o seară, cheful a fost mai mare ca de obicei; beată, o femeie s-a rostogolit la plecare pe scări şi şi-a spart capul. Inspectorul de poliţie Agapie, însărcinat cu siguranţa Palatului, a atras atenţia generalului Ilasievici asupra pericolului unor asemenea petreceri, el, ca şef al poliţiei pentru paza Regelui neputând răspunde de femeile necunoscute care se apropie de augusta persoană a Suveranului. Ilasievici s-a mulţumit să înjure pe fidelul Agapie, şi să-l trimită la plimbare. Agapie nu s-a dat însă bătut, a prevenit pe d-na Lupescu, şi într-o seară în care beţia era în toiul ei, a adus-o la Palat. Madama Regelui a făcut o scenă „à tout casser", a tratat de peşti şi de lichele pe toţi tovarăşii de muncă ai Majestăţii şi a spart petrecerea. A doua zi Agapie a fost mutat în fundul Basarabiei şi învinuit că a delapidat 500 000 lei din fondurile poliţiei secrete de la Palat.

Pe de altă parte numirea lui Filimon şi a lui Filitti au mirat: nici unul nici altul nu sunt din agreaţii d-nei Lupescu. Filimon e din banda vechilor carlişti (Tătăranu, Paul Teodorescu, Cesianu, Suţu — toţi anti-Lupescişti).

14 aprilie. — Ziarele noastre de azi-dimineaţă publică sub forma unor depeşe din Geneva, următoarele mărgăritare diplomatice înşirate pe firul celei mai integrale democraţii:

„Geneva (Rador) 11 aprilie (publicată cu întârziere din cauza sărbătorilor Paştelui). În cercurile iniţiate de aici se subliniază însemnatul progres (care, se va vedea numaidecât!) realizat între punctele de vedere francez şi englez în chestiunea renană.

Pare a avea o deosebită însemnătate (!) faptul că dl. Eden a promis că va pune Germaniei o serie de întrebări (!!!) cu privire la adevăratele ei intenţii (sic, nu schimb nimic!)

Întrebările acestea vor lua drept bază, în primul rând, memoriul francez din 8 aprilie şi vor căuta să provoace precizări asupra următoarelor probleme:

1) În ce fel ar puteau fi conciliate pactele bilaterale propuse de Germania cu principiile securităţii colective?

2) Ce înţelege Reichul prin cererea sa ca pactul Societăţii Naţiunilor să fie despărţit de Tratatul din Versailles?

3) Ce înţelege Germania prin drepturile pretinse asupra coloniilor?

4) Înţelege Germania să ridice imediat revendicările ei faţă de Dantzig, Memel, Austria şi în favoarea altor schimbări de frontiere în Europa?

Este uşor de întrevăzut însemnătatea pe care o va avea răspunsul german la aceste întrebări pentru viitoarea orientare a Marii Britanii."

(Da? Poate cineva crede serios că Marea Britanie nu cunoaşte deja sentimentele Germaniei faţă de fiecare din cele 4 chestiuni?)

Cu tot „însemnatul progres" de care se vorbeşte mai sus, opinia publică e foarte sceptică în Anglia şi mai ales în Franţa asupra unor posibilităţi de înţelegere între cele două ţări asupra problemei germane. Situaţia s-a mai complicat şi prin ultimele declaraţii ale d-lui Eden (Anthony) cu privire la sancţiunile împotriva Italiei, pe care d-sa vrea să le sporească (întinzându-le şi asupra petrolului), ceea ce Franţa nu va primi. Până şi salariatul Saint-Brice a ajuns să scrie în *Le Journal* că faptul cel mai important este că negocierile continuă.

— Demertzis, primul ministru grec a murit subit. După ce şi-a ucis vrăjmaşii (Condylis şi Venizelos) Regele George începe să-şi suprime prietenii. A întrecut şi pe Borgia! Scrofulis, Plastiras şi Tzaldaris ţineţi-vă bine!

18 aprilie. — Italienii au ocupat Dessié, unde acum o lună Negusul îşi avea încă cartierul său general. Au ocupat Dessié şi pretind că pe ziua de 21 aprilie (natalizio di Roma) vor ocupa şi Adis-Abeba, deşi e depărtată 350 kilometri de Dessié. E drept că între amândouă oraşele există o şosea, singura construită de negri, în toată Abisinia. Telegramele anunţă însă că intenţia lui Badoglio ar fi să ocupe Adis-Abeba pe calea aerului.

Din toate depeşele publicate în ziarele de azi-dimineaţă rezultă că în sferele diplomatice din Occident războiul italo-etiopian se consideră virtualmente terminat prin înfrângerea totală a Abisiniei. În asemenea condiţii sancţiunile nu mai prezintă mare importanţă şi nu mai au aproape rost. Anglia — zice-se — persistă totuşi în dorinţa de a le agrava. Poate că adoptă această poziţie la masa verde pentru a-şi salva prestigiul şi amorul propriu, ştiind bine că în realitate o agravare a sancţiunilor nu e posibilă fără adeziunea Franţei, care, dezamăgită de „laşajul" Angliei în chestiunea renană e mai anti-sancţionistă ca oricând. Dacă Anglia va persista în cererea ei de a se proceda mai departe pe calea sancţiunilor împotriva Italiei e probabil că Franţa va cere aceleaşi sancţiuni şi împotriva Germaniei şi va condiţiona pe cele dintâi de aplicarea acestora din urmă, pe care Anglia nu le va consimţi niciodată.

— Sarraut („Ah! ce Sarraut de Salaud, ah! ce salaud de Sarraut!) a pronunţat un mare discurs electoral radiodifuzat prin care a adus la cunoştinţa omeniri că Franţa e înarmată până în dinţi (o spune el şi ştie ce spune), că este azi cea mai formidabilă putere în lume şi că nu se teme câtuşi de puţin de germani. Să dea Dumnezeu să fie aşa, dar nu ştiu de ce am avut impresia citind rezumatul discursului sarodian că auzeam un adevărat „ia-l după mine că-l omor!" proiectat asupra viitorului numai, din fericire.

— După cum prevăzuse Gurănescu într-o conversaţie pe care am avut-o cu el şi pe care am consemnat-o în aceste însemnări (toamna trecută) mediocrul domn Ninko Perici ministrul Iugoslaviei la Bucureşti a fost rechemat şi înlocuit prin dl. Kasidolatz, ministrul de la Bruxelles. Poate că dl. Kasidolatz să fie mai zburdalnic şi mai priceput ca predecesorul său dar poate în bună pace să fie tot atât de mediocru: raporturile dintre România şi Iugoslavia nu se hotărăsc de către miniştrii plenipotenţiari, nici la Bucureşti, nici la Belgrad!

— Şoseaua dintre Craiova şi Breasta e într-un hal nemaipomenit. N-am cunoscut-o de când sunt într-o asemenea stare. Ca să ajungi la Breasta cu automobilul, trebuie să faci echilibristică şi acrobaţie. Prefectul Gârboviceanu a venit la mine, împreună cu inginerul judeţului, să se justifice şi să-mi arate că bugetul judeţului Dolj a fost redus la 23 milioane (120 acum câţiva ani!) şi că din acesta, jumătate-l mănâncă lefurile. O fi. E cert că un judeţ de mărimea Doljului nu-şi poate încherba un buget ca lumea cu o sumă atât de mică. Pare că Statul trage prea mult de partea lui, şi cu toată trâmbiţata descentralizare şi autonomie judeţeană nu mai lasă aproape nimic judeţelor. Prefectul, cu toată sără-

cia județului, îmi arată că a contractat așternerea pietrei pe șoseaua noastră până la kilometrul 15 (Breasta e la kilometrul 7). Până la 1 iunie șoseaua va fi refăcută. Pretinde prefectul...

19 aprilie. — Telegramele publicate în ziarele de azi-dimineață anunță o destindere la Geneva. Ba bine că nu! Acesta este jocul șmecherilor internaționali — să întindă și să destindă. Madam Tabouis (de *l'Oeuvre*) se declară mulțumită cu situația. Aceasta se poate rezuma cam astfel: Comitetul de 13 care-și amânase concluziile sale până la răspunsul Abisiniei la propunerile italiene, s-a declarat incompetent să mai continue încercările sale de conciliere dat fiind pe de o parte refuzul Italiei de a trata altfel decât direct cu Negusul și pe de alta refuzul Abisiniei de a primi propunerile Italiei de pace. Comitetul de 13 a transmis Consiliului S.D.N. dosarul afacerii și s-a descărcat de dânsul. Consiliul, în loc să convoace imediat Comitetul de 18 pentru agravarea sancțiunilor a hotărât amânarea acestei proceduri pentru trei săptămâni. Sau mai exact așa au hotărât Franța și Anglia că va hotărî mâine Consiliul, în ședința pe care o va ține la Geneva.

Din cele ce scriu gazetele, sosite din Paris și din Londra pare evident că sancțiunile sunt căzute în apă. În Franța opinia publică n-ar tolera în nici un caz o agravare a acestora, iar în Anglia, unde lumea își dă seama că nimic nu se poate face în această privință fără Franța, depresiunea e mare. Iată de exemplu ziarul *Morning Post* care scrie că nimeni nu poate fi mulțumit cu politica „de iluzii“ a Guvernului: „Există o prăpastie între rezultatele obținute și iluziile în care a fost întreținut poporul. Trebuie să constatăm că oamenii de Stat britanici au legat creditul lor de o politică al cărei faliment este evident și care va duce din eșec în eșec, dacă va fi menținută.“

Italienii înaintează spre Adis-Abeba pe care se zice că Negusul a evacuat-o strămutând Capitala într-o localitate mai la vest, adică spre Sudanul britanic.

20 aprilie. — A murit baronul Giesl; cine își mai aduce aminte de el? Colonelul Giesl von Gieslingen a fost ministrul Austro-Ungariei care a remis în ziua de 24 iulie 1914 ultimatum-ul adresat de dubla Monarhie Guvernului din Belgrad, ultimatum care a dezlănțuit războiul mondial. A murit general, pensionar, Wladimir, și pentru o mică părticică răspunzător și el de dezastrul patriei sale, prin zelul și lipsa de suplețe cu care a executat stupidele instrucțiuni ale stupidului Berchtold. A murit la Salzburg în vârstă de 76 ani.

Din ziare aflu de asemenea că au mai murit C. Kilimoglu la Iași și Romulus Voinescu la București. Cel dintâi, liberal cinstit (rara avis), se găsea prefect de poliție al Iașilor în momentul invaziei bucureștenilor (noimebrie 1916) și a jucat un rol important cu prilejul încvartiruirilor noastre; în via lui de la Copou, a avut loc duelul Vintilă Brătianu — dr. Lupu, al cărui martor am fost. Cel de-al doilea a fost un farsor, dar plin de patimă pentru profesiunile de polițist și de autor dramatic; la teatru n-a ajuns la nimic — în poliție a ajuns director general al Siguranței Statului, situație în care mi-a dat un apreciat ajutor în 1920 și 1921 pentru stârpirea comunismului. Ca ministru de interne din acele grele vremuri, i-am rămas foarte îndatorat.

21 aprilie. — M-am înapoiat aseară de la Breasta, și găsesc Bucureștii în aceleași friguri politice în care l-am lăsat.

Cafeneaua politică povestește despre demisia lui Tătărescu, dată în ziua de Paște, ca urmare la toate câte s-au întâmplat cu prilejul congresului studenților la Târgu Mureș. Vorbește și despre demisia lui Titulescu care sosește azi sau mâine, deși nu-și anunțase sosirea decât pentru 8 mai (se zice că ar fi fost chemat de Rege). Demisia lui Tătărescu n-a fost primită (unii zic că a fost numai amânată), iar a lui Titulescu cred că nici n-a fost dată. Afacerea studenților se încurcă de altminteri tot mai rău, în consecințele ei. Inculeț a dat prin Rador un interviu inteligent ca și dânsul, prin care neagă tot ce s-a întâmplat („ordinea și liniștea domnesc peste tot“, „actele săvârșite de studenți n-au depășit măsura unui fapt divers zilnic“), fără să explice însă pentru ce un subsecretar de la Interne (Titeanu) a fost nevoit să demisioneze și 7 „studenți“ printre care Alex. Cantacuzino, fost subsecretar de Legație!) au fost arestați? Incomparabilul Vornic al tuturor ținuturilor românești mai declară că la Tg. Mureș „justiția instruiește *în libertate* (!!) afacerea studenților“! Într-adevăr că în libertate (dar era inutil să spună un lucru care mărturisește și stări contrare) căci tribunalul a infirmat ieri mandatul de arestare, în favoarea tuturor inculpaților!

Agitația tineretului continuă însă cu un avânt crescut. Am primit de la generalul Zizi Cantacuzino un întreg dosar, copii de pe scrisorile lui adresate lui Gavrilă Marinescu, lui Madgearu & Călinescu, după circularele sale ca „șef“ al Partidului *Totul pentru Țară*, după o altă circulară a lui Zelea Codreanu și altele. Una din cele mai interesante piese este copia depoziției lui Zizi în fața judecătorului de instrucție (sesizat prin plângerea Madgearu-Călinescu), prin care declară că Max Auschnit trebuie ucis! Am primit și eu o circulară semnată de Stelescu (renega-

tul) prin care această lichea denunţă „oamenilor cinstiţi“[1] *banda de asasini adunată în jurul lui Codreanu.*

Om de ordine, *nu aprob violenţele săvârşite* sau proiectate, dar mi le explic prin exasperarea la care au ajuns toţi oamenii tineri şi curaţi faţă de corupţia *celui mai neruşinat regim* din câte au guvernat ţara noastră. Desigur că nici din tot acest scandal nu va ieşi nimic; câteva milioane din fondurile secrete vor mai lua drumul cunoscut şi dl. Inculeţ va ieşi şi de astă-dată basma curată.

— Un ofiţer de Stat-Major îmi aduce informaţii care mă umplu de bucurie: tancurile noastre puţine câte avem fac *4* (patru) kilometri pe oră, pe când cele moderne, cu care sunt înzestrate toate armatele vecine fac *60*. Tot acest ofiţer îmi spune că incendiul (despre care au vorbit ziarele înainte de Paşte) de la Arsenalul Armatei şi care ar fi distrus — aşa s-a spus — câteva ateliere „accesorii“ a distrus *complect* tocmai atelierele noi în care se făcea repunerea la punct a vechiului nostru material asupra căreia s-a întins cu atâta complezenţă primul ministru în expunerea pe care a făcut-o în martie, la Statul Major, şefilor de partide! Acelaşi ofiţer mă mai informează că armata ungară poseda 2 divizii complect motorizate, care în caz de război n-ar putea fi oprite decât la Braşov! Poate că ofiţerul meu o fi vreun pesimist?

— La Geneva, Consiliul S.D.N. în şedinţa de ieri, a mers — în afacerea italo-abisiniană — şi mai departe decât s-a prevăzut: n-a amânat întrunirea comitetului de 18 (sancţiunile), a scos pur şi simplu, desigur în mod provizoriu şi cu toate rezervele verbale, problema sancţiunilor, şi a întreg conflictului italo-african, de la ordinea zilei a diferitelor soviete geneveze. Consiliul şi-a mărturisit „regretul“ faţă de insuccesul tratativelor comitetului de 13, şi a exprimat „speranţa“ că Italia şi Abisinia vor sfârşi prin a se înţelege, *în spiritul Pactului!!* Singurul care a vorbit cu rost a fost Aloysi, în numele Italiei. Toţi ceilalţi au trăncănit — literatură cu rahat, sau edenice încercări de boncurism.

Italienii înaintează viguros. Azi sau mâine trebuie să ocupe Adis-Abeba. O plastică definiţie a războiului din Africa: oameni albi cu cămăşi negre se bat împotriva oamenilor negri cu cămăşi albe!

---

[1] Licheaua uită că în Camera trecută, în care ajunsese sub auspiciile Gărzii de Fier, mă acuzase pe mine (!!) că delapidasem fondurile secrete de la Interne în 1931-32.

— De necrezut: la sfârşitul lui aprilie a nins atât de tare în Germania încât trenurile sunt înzăpezite şi oprite, iar în Pădurea Neagră, o excursie şcolară engleză, surprinsă de nămeţi, a lăsat pe teren 5 copii morţi! Ninge în Elveţia, în Polonia — a nins şi la Predeal: zăpada de 20 centimetri şi minus 7 grade! Şi eu care mă plângeam că la Breasta a căzut brumă şi mi-a prăpădit cartofii!

— Avem un nou ministru al Germaniei: dl. Fabricius un cumnat al lui Ribbentrop sau aşa ceva. Vine din Persia şi se spune că e inteligent.

23 aprilie. — Primit ieri vizita lui Blumenfeld-Scrutator. Nu mai venise de mult. Deprimat parcă-ar fi întrupat întreaga democraţie integrală. Mi-a spus că nu mai pricepe nimic în politica internă şi constată cu regret că şi în cea externă s-a ajuns la faliment! „Titulescu se întoarce dezumflat!“ Bre, bre!

Fiindcă vine vorba de Titulescu am aflat ieri că dă 30 000 lei pe lună lui Barbu Ionescu, faimosul amic al Prinţului Carol de pe timpul pribegiei. E de necrezut (şi e totuşi aşa, a mărturisit-o Barbu Ionescu lui Pangal), îmi aduc aminte scena pe care acelaşi Titulescu mi-a făcut-o la Londra în 1932 fiindcă primisem pe Barbu Ionescu. Tot Titulescu se certase cu Pangal, fiindcă acesta dedese (după cererea Regelui) un ajutor de la Preşedinţie — o dată pentru totdeauna — aceluiaşi Barbu Ionescu.

— Ieri adunarea generală la Societatea Bancară Română. Era să fie cu bucluc. Madgearu a venit să-mi spună că Rust, al doilea director neamţ al Băncii, e bănuit de spionaj şi că ar fi totdeodată agentul lui Hitler în România pentru propagandă. În asemenea condiţii, el, Madgearu, nu putea decât să plece din consiliu, trântind uşa. I-am declarat că nici eu nu admiteam ca Banca să fie o oficină de spionaj şi de propagandă şi că, dacă lucrurile ar fi aşa *şi nu s-ar remedia*, voi pleca împreună cu el. Madgearu s-a calmat iar eu am văzut pe Inculeţ care mi-a transmis informaţiile Siguranţei: există bănuială dar nici o probă. Am convenit totuşi ca permisul de petrecere în ţară al d-lui Rust, care expiră la 1 iunie, să nu fie reînnoit. Acord cu Ritscher, reprezentantul lui Dresdner Bank, venit de la Berlin pentru adunarea generală. Societatea Bancară Română e o bancă, nu o agenţie politică.

— Ottescu mă informează că ar fi aflat de la Siguranţa Generală că Guvernul Tătărescu pleacă şi că va fi înlocuit printr-un Guvern Miro-

nescu, dând *exact* formula mie transmisă de Mironescu prin Pangal. E ciudat că lucruri care nu trebuiau cunoscute decât de Mironescu, de Pangal şi de mine au fost aflate şi de informatorii Siguranţei Statului. În privinţa realizării formulei, Siguranţa e tot atât de sceptică ca şi mine.

24 aprilie. — Pentru însufleţirea partidului şi strângerea rândurilor — în jurul lui Tătărescu — s-a dezvăluit ieri cu mare alai la Ploieşti, un bust al lui Duca, ridicat în piaţa plăcintarilor. Dinu Brătianu, şeful partidului, s-a abţinut de la această pioasă ceremonie, intenţionat ca să sublinieze unirea sufletească ce domneşte în partid. Guţă Tătărescu a făcut cu acest prilej un sonor şi kilometric „expozeu" pe care l-a difuzat la radio, şi l-a mai repetat şi seara, tot la radio, căci fusese luat şi pe plăci. Întreg expozeul e o simplă neruşinare. Un ziar de alaltăieri seara, din opoziţie publicând programul praznicului liberal, anunţă în glumă „dl. prim-ministru Tătărescu *va minţi,* mâine dimineaţă la orele 11, la Ploieşti". Prezicerea făcută în glumă s-a adeverit exactă. Cine n-ar cunoaşte stările noastre şi ar fi auzit numai ieri pe Tătărescu şi-ar fi închipuit că România e cea mai fericită ţară din lume, în care nu mai există sărăcie, în care nu mai sunt datornici, în care producătorii înoată în belşug şi în care toată lumea se plimbă cu mulţumire pe şosele asfaltate, bea tutun fără nici o grijă şi admiră cea mai formidabilă armată din Europa, înzestrată cu tot ce-i trebuie. Acest clănţău neobrăzat care minte cât îl ţine gura, mai necinsteşte şi bunul simţ şi limba română. Notez în prima frază *cetită,* (prin urmare cumpănită şi nu scăpată în focul cuvântării) din discursul pronunţat ieri (e vorba de bietul Duca, bineînţeles): ...„de câte ori se dezvăluieşte o piatră care-i *nemureşte* (!!!) chipul, *o coloană* care-i *strigă (!!!)* numele"... Ruşine sonoră, Tătărescu se adevereşte fiul spiritual al lui Jean Th. Florescu şi nepotul lui Farfuridi — cum l-a definit prietenul meu Filip. De la 1866 ţara românească n-a fost umilită printr-un şef de Guvern în gradul în care este astăzi. Şi să te mai miri că se găsesc oameni care să tragă? Mă mir, eu, că nu se găsesc mai mulţi.

— Anglia a redactat „chestionarul" pe care-l va trimite Guvernului german. Citeşti şi nu-ţi vine să crezi. Suntem în plină operetă. Dar la ce ne putem aştepta, în afară de operetă cu un ministru de externe care se numeşte Eden şi nu se sfieşte să se aşeze în fotelul lui Lord Palmerston şi al Lordului Salisbury? Păcat că pe Flandin nu-l cheamă Alhambra şi că Titulescu nu-şi schimbă numele în cel de Alcazar — trupa ar fi complectă.

— Ministrul Germaniei în Egipt, von Stöhrer, pe care l-am cunoscut la Cairo[1] împreună cu atrăgătoarea lui soţie, s-a rătăcit în deşert unde plecase cu automobilul şi cu şoferul său, în excursie. Amândoi oamenii au fost găsiţi, după patru zile de căutare de un avion militar englez. Erau istoviţi, lângă automobilul lor avariat şi cu toată benzina terminată.

25 aprilie. — Mi se raportează manifestaţia de nemaipomenită platitudine pusă joi la cale, la Sinaia, de Guţă Tătărescu. După ce toată ceata de miniştri, de parlamentari, de şperţari şi de sufletişti sfârşise cu pelerinajul de pe peron în amintirea lui Duca, Guţă a adunat-o în faţa gării şi cu cuvintele: „acum domnilor, după ce am săvârşit un act de pioasă amintire pentru cel mort, să mergem să ne *închinăm* (sic) în faţa celui Viu" — a pornit în capul tuturor, pe jos, la castelul Foişor unde cu toţii au cântat imnul regal, în curte. De toate se văzuseră în ţara românească dar miniştrii care să cânte cu chitara la ferestrele Regelui încă nu! Ce să mire din partea unui om care a poreclit pe Carol al II-lea „Regele Consolidator"!! (Discursul de la Ploieşti, din 23 aprilie). Minciuna a ajuns în viaţa noastră politică de o întrebuinţare atât de curentă, atât de continuă, încât nu ne mai dăm seamă de ea. Fără să mai vorbesc de toate programele, de toate făgăduielile, de toate preamăririle celor înfăptuite cuprinse în formule mincinoase pe care nu le mai crede nimeni, am împins inconştienţa până la falsificarea istoriei şi am trecut prin domniile Regelui Mare Căpitan, Regelui Întregitor de Neam, ca să ajungem la Domnia Regelui Consolidator! Mare Căpitan, Regele care saluta cu două degete la chipiu şi de-abia încropea două vorbe româneşti? Întregitor de neam, Regele „da, da, da"? Consolidator, Regele care destramă tot? Pe lângă mincinoşi, mai suntem şi caraghioşi: există Monarhi în Italia, în Anglia, în Belgia, în Suedia, în Danemarca etc., auzit-a cineva numele lor împodobite cu epitete sonore şi ridicole prin antiteza pe care o evocă? Nu e discurs public, la noi, prin care Regele Carol să nu fie înfăţişat mai genial ca Napoleon, mai cuminte decât Carol cel Mare (Împăratul), mai viteaz ca Alexandru Machedon şi aşa mai departe. Un asemenea abuz de hiperbole nu se cunoaşte nicăieri. Îşi dă cineva seamă de capul pe care l-ar face Regele Victor Emanuel, sau Eduard al VIII-lea, sau Gustav al V-lea dacă în platitudinea lor, miniştrii respectivi n-ar face decât să li se închine în faţă şi în dos şi să-i

[1] A se vedea *Amintirile* mele (volumul XI, p. 72, în ediţia noastră — *nota St.N.*). Stöhrer a fost numit anul trecut ministru la Bucureşti, dar nu şi-a luat postul în primire şi a rămas la Cairo.

ridice la ranguri de eroi? Minciuna şi platitudinea se ţin totdeauna de mână. La noi se mai ţin şi cu prostia.

— Telegramele de la Londra ne aduc ştirea că Anglia ar avea intenţia să se retragă din Societatea Naţiunilor şi să propună refacerea ei pe baza unui alt plan şi unui alt pact.

— Titulescu s-a înapoiat în ţară ieri. De la Timişoara a pornit direct la Sinaia, unde se prezintă Regelui azi. De data asta a trecut graniţa în tăcere, fără să vorbească niciunui gazetar. În tăcere şi „incognito" a trecut şi prin Iugoslavia.

— Krofta, noul ministru de externe ciocoslav a dat un interviu în care a avut curajul să declare că influenţele germane sunt în plină creştere în Iugoslavia şi printre rânduri să mărturisească că solidaritatea Micii Înţelegeri era ameninţată.

— Generalul Băltineanu a venit să-mi spună că cu prilejul ultimelor comenzi militare, generalul Paul Angelescu a înghiţit un comision de 300 de milioane (!!) pe care l-a împărţit cu banda. În România se fură şi se minte: nu ştii niciodată cine fură şi cine minte!

26 aprilie. — Unde dai şi unde crapă: consiliul ales cu atâta vâlvă, cu Istrate Micescu în cap, ca să „cureţe" Baroul de jidani, a eliminat peste 150 de avocaţi (lista lor e publicată în *Universul*), aproape numai creştini şi români, printre care Garabet Aslan, Romulus Bolintineanu, Iancu Mitilineu, Iorgu Petrovici (decanul pe care l-a înlocuit Micescu), C. Plesnilă, Vasiliu-Cluj, Vasilescu Notara şi alţii. Eliminarea s-a făcut pe motivul neplăţii cotizaţiei anuale!

— Chestiunea chestionarului de trimis la Berlin devine din ce în ce mai caraghioasă. Acum colaborează şi Franţa cu Anglia, la redactarea întrebărilor. Una din ele sună cam aşa: „ce înţelege dl. Hitler prin titulatura de «Führer», e vorba de «conducătorul» germanilor din Germania sau de al tuturor germanilor de pretutindeni?" E de necrezut dar e aşa, negru pe alb.

27 aprilie. — Ieri duminică a fost o zi de mari frământări în Partidul Liberal. Pentru ora 10 se pusese la cale o vizită a lui Tătărescu la Dinu Brătianu, în care urma să se facă o ultimă încercare de înţelegere pe chestiunea congresului partidului, a cărui convocare e cerută de Tătărescu şi amicii săi, dar respinsă de Dinu Brătianu şi ai lui — ori tocmai ieri dimineaţă a apărut în *Universul* un interviu buclucaş al lui Bébé Brătianu care a avut drept rezultat amânarea vizitei lui Tătărescu. Bébé Brătianu e nu numai Brătianu şi secretar general al partidului (provizoriu ţine locul lui Tătărescu), dar mai e şi omul de încredere al lui Dinu. Bébé nu spune şi nu scrie nimic fără autorizarea lui nenea Dinu, aşa încât cele spuse în interviu capătă o importanţă destul de mare. În interviu de la început până la sfârşit nu e decât o beşteleală a lui Tătărescu şi a metodelor sale de guvernare. Faţă de această provocare a ramurii bătrâne, dl. Guţă a renunţat să mai vadă pe Dinu Brătianu, la care s-a scuzat sub pretext că e gripat. Toată ziua, de o parte şi de alta a baricadei, partizanii s-au agitat. Tătărescu şi-a consultat unul după altul principalii săi partizani, şi Dinu Brătianu de asemenea. Intransigenţă de o parte şi de alta. Tătărescu pretinde că are 56 de organizaţii de partea lui. Prietenii lui Dinu surâd. Se fac pronosticuri. Pare că abcesul va crăpa. Dar cu liberalii nu se ştie niciodată.

— Titulescu pare să se fi înapoiat cam plouat. Circulă cu persistenţă tot felul de zvonuri: că Iugoslavia a denunţat Mica Înţelegere, că Franţa şi Anglia sunt foarte preocupate de evenimentele din Spania şi că conferinţele Statelor Majore oficial convocate pentru examinarea situaţiei după denunţarea Pactului de la Locarno de către Germania au avut în realitate sarcina să studieze eventuale măsuri de apărare de luat împotriva comunismului şi anarhiei spaniole.

— Primele rezultate ale alegerilor franceze, care au avut loc ieri, n-au dat Frontului Popular succesul pe care îl aştepta. Două treimi din locuri au rămas în balotaj. Calculele făcute pe baza celor aleşi dau o uşoară pierdere (3 locuri) pentru radicalii socialişti, şi alta identică pentru socialişti. Grupările de dreapta au câştigat câteva locuri şi comuniştii unul. Adevărata configuraţie a Camerei nu va apărea însă decât duminica viitoare, după balotaj.

— Sâmbătă, s-a anunţat la radio încetarea din viaţă a Regelui Egiptului — şi m-am grăbit să depun o cartă la Legaţia egipteană. Ştirea era însă prematură, căci Regele Faud n-a murit nici până azi. Surprizele uremiei sunt mari. La Cairo şi la Alexandria s-au arborat chiar drapele în doliu!

28 aprilie. — Văzut vineri pe Regina Maria. Îi cerusem o audiență ca să-i prezint omagiile mele de condoleanță, după moartea sorusii Ducky, Împărăteasa Rusiei. Deşi abătută prin pierderea unei surori care a fost şi cea mai iubită prietenă, Regina mi-a părut întinerită şi mai în formă ca oricând. După ce mi-a vorbit de mizeria morală şi materială în care s-a zbătut scumpa dispărută, în ultimii trei ani ai vieții sale, după ce mi-a descris decrepititudinea fizică în care se află marele Duce Chiril[1], Regina a abordat delicatul subiect al relațiilor sale cu Regele Carol. Din câte mi-a spus rezultă că aceste relații sunt mai rele ca oricând. A început prin a-mi spune că vrea să plece la Banloc, la Regina Elisabeta, şi că probabil plecarea ei va coincide cu înapoierea Regelui de la Sinaia, şi că se va spune iarăşi că a vrut să evite astfel o întâlnire cu fiusău şi să „manifesteze" împotriva lui. „Nu e vina mea *dacă de frică* nu spune niciodată când pleacă şi când vine. Eu nu vreau să manifestez împotriva lui, dar mi-am fixat plecarea de vineri." Mi-a făcut apoi o violentă ieşire împotriva lui Murdăreanu, „c'est comme cela que nous[2] l'appelons!" De când a venit Urdăreanu la Palat şi a încălecat complect pe Carol, nu mai e de trăit — a adăugat Majestatea Sa. Regele a elaborat acum un regulament al Curții prin care dă lui Urdăreanu pasul asupra tuturor (cu excepția *provizorie* a lui Balif) — tot Regina vorbeşte — regulament prin care a asimilat şi pe ofițerii Casei Militare cu funcționarii civili, ca să-i pună sub autoritatea lui Murdăreanu. Murdăreanu dictează până şi în raporturile diferiților membri ai Familiei Regale. Regina mi-a povestit că de câte ori trecea prin Bazargic, în drumurile ei dintre Bucureşti şi Balcic, ofițerii regimentului de cavalerie o însoțeau la gară, şi cum mai totdeauna pleca seara ofițerii o aşteptau la marginea oraşului şi îi făceau un cortegiu cu torțele aprinse; deşi acest alai exagerat o cam plictisea era adânc mişcată de simpatia ce i se manifesta. Regele a dat ordin ca nici un ofițer să nu o însoțească la plecare, şi să nu o mai aştepte la sosire. De asemeni, a dat ordin ca ofițerii să nu mai primească invitațiile la cavalcade în jurul Balcicului şi la masă în vila Reginei, invitații ce li se adresa, exact de *două ori* pe an! Mi-a povestit apoi pe lung incidentul cu delegațiile de doamne pe care trebuia să le primească la Cotroceni, a doua zi după serbarea aniversării ei de 60 de ani. După cum se ştie această aniversare fusese sărbătorită cu

---

[1] Marele Duce Chiril, unul din cei mai frumoşi şi mai impunători bărbați ai epocii sale, e astăzi frânt în două şi în ultima vreme numai îngrijirile celor dimprejurul său îl mai țin în viață.

[2] Nous: adică dânsa, Prințul Nicolae, Elisabeta şi Regina Mignon.

oarecare fast la Sinaia, unde Regina primise delegații şi daruri. Un număr destul de însemnat de delegații şi de dame mai bătrâne şi mai scăpătate nu putuse ajunge însă până la Sinaia, şi Regina le convocase la Cotroceni, a doua şi a treia zi după serbarea de la Peleş. Seara, în ajunul primirii celei dintâi serii, Zwideneck a fost înştiințat de Preşedinția Consiliului că Regele nu autorizează aceste primiri. Reproduc propriile cuvinte ale Reginei: „Bietul Zwideneck n-a îndrăznit să-mi comunice ordinul primit, chiar în seara în care i s-a dat, ca să mă lase să dorm liniştită. Mi l-a comunicat a doua zi dimineața. I-am spus: nu se poate, trebuie să fie o eroare, o prostie a Preşedinției. Mă duc să vorbesc cu Carol, să descurc încurcătura, vino şi d-ta cu mine, pentru măsurile ce ar putea fi de luat. Am intrat la Carol cu Zwideneck; l-am găsit încruntat, şi la primele mele cuvinte m-a oprit zicându-mi: *eu am dat ordinul*. L-am întrebat de când îşi permite să comande în casa mea? Răspunsul a fost neaşteptat: — «Nu permit celor care nu vor să se arate sub acoperişul meu („sous mon toit") să-ți facă vizita lor la Cotroceni!» Şi s-a făcut roşu ca un rac, şi i s-au tulburat ochii, iar Zwideneck care asista la scenă mi-a făcut semn să-l las în pace, căci îl vedea gata să explodeze şi să pună între noi cuvinte şi gesturi ireparabile. I-am cerut să accepte cel puțin o tranzacție, să lase să vină persoanele deja anunțate şi eu la rândul meu să nu mai chem altele. N-a vrut. Şi ne-am despărțit cum poți să-ți imaginezi. Gelozia lui față de mine e de nepriceput — ce, crede că vreau să-i iau locul? În loc să profite de simpatiile pe care le am în țară şi în străinătate şi pe care nu cer mai bine decât să le pun în slujba lui, mă jigneşte la fiecare ocazie". Am căutat să o îmblânzesc, să-i vorbesc de calitățile reale ale fiului său (fără să mai cred nici eu în ele), dar a fost în zadar: „Ce-i folosesc calitățile lui, dacă e sub papucul unui anturaj netrebnic? *Il ne se complait qu'avec les crapules, qui ont barre sur lui.* Avea dreptate Ştirbei când îmi spunea că are o slăbiciune pentru lichele, că dacă-l pui între 49 de oameni cumsecade şi o lichea, se va împrieteni cu licheaua. Azi nu mai există pentru dânsul decât Murdăreanu". Era indignată de purtarea lui în timpul călătoriei în Franța şi în Anglia. „Tot timpul voiajului 12 ore pe zi, până târziu noaptea (se scula pe la miezul zilei) n-a făcut decât să joace table cu Murdăreanu, fără să adreseze o vorbă celorlalți domni care-l însoțeau, nici măcar bătrânilor miniştri. Aceştia sperau să poată sta de vorbă mai lung cu Regele lor, în atâtea ceasuri de călătorie şi de intimitate. Dar n-a fost chip şi oamenii au rămas adânc jigniți. Nenorocitul de Brediceanu pregătise un lung expozeu asupra stărilor din Austria; l-a primit jucând

table şi a continuat să joace table în prezenţa lui, şi omul n-a putut plasa un cuvânt. Dar declaraţiile de la Paris, în momentul sosirii: am fost în Anglia ca Rege şi ca *să răspund simpatiei pe care mi-a arătat-o totdeauna poporul englez!!* Nu era mai natural, dacă vrea să spună ceva — deşi nimeni nu-l întreba — că avea sânge englez în vine? Dar cum era să facă o aluzie, fie şi indirectă la iubita lui mamă? Francezii i-au dat Medalia Militară şi cu asta l-au pus în buzunar şi l-au silit să spună tot ce n-ar fi trebuit să spună. Mignon a fost indignată şi furioasă când a auzit că decoraţia câştigată de Regele Alexandru pe câmpul de luptă *a fost dată unui dezertor care n-a făcut nimic în timpul războiului.* Toate merg anapoda. Sunt foarte îngrijorată. Lumea pune tot în spinarea lui Carol toate relele în care se zbate ţara. Şi cum să mă mir că o face, când *o fac şi eu?*"

Mi-a mai spus multe biata Regină, dar prea mărunte ca să le însemnez aici. Am căutat să o mai împac, brodând variaţiuni pe cunoscuta temă: „norocul lui Schröder e colosal!" aplicată răbdătoarei şi — până la un punct — norocoasei noastre ţări! Nu pot să zic că am plecat de la dânsa descurajat, căci pentru mine perioada iluziilor în ce priveşte pe Carol, a trecut de mult. Dar ceva mai scârbit.

29 aprilie. — Armeanul Menemencioglu, secretar general al Ministerului de Externe turcesc, ne pisează de câteva zile. Mese, recepţii, toată menajeria lui Titulescu s-a dat peste cap în faţa asiaticului. Titulescu însuşi a venit înadins, din lună, ca să-i ofere un dejun prost cu discurs şi mai prost. Se zice că acest Menemencioglu este „capul diriguitor" al Ministerului său, şi că toţi Ruşdii şi Co. nu sunt decât marionete ale căror sfori le trage el. Totuşi...

— Regele Fuad al Egiptului a murit în fine ieri la amiazi, după un chin de câteva zile.

— Văzut ieri pe amicul meu Scrutator (Blumenfeld). A venit să-mi spună că din informaţiile lui, din deducţiile lui „logice", rezultă că mergem spre un Guvern Mironescu. Ştie despre audienţa lui moş Ghiţă, „pe care n-o ceruse dar la care a fost chemat", ştia că Regele vorbise cu el despre „termenul" de retragere a lui Tătărescu, ştia multe lucruri şi mă întreb de unde le ştia. Ceea ce l-a impresionat adânc a fost faptul că Titulescu s-a dus sâmbătă seara la gară să primească pe Mironescu, care se înapoia de la Paris. Blumenfeld pretinde că Mironescu a fost chiar la Cap Martin să „se înţeleagă" cu fenomenul nostru. Bineînţeles

că n-am spus lui Blumenfeld nimic din ce ştiu, deşi şmecherul venise numai ca să capete o confirmare de la mine cu privire la informaţiile şi la deducţiile lui. Convingerea lui despre formaţiunea unui Minister Mironescu nu l-a împiedicat însă pe amicul Scrutator să scrie în aceeaşi zi în *Adevărul* că succesiunea lui Mihalache Topolovinensis este asigurată. Mult trebuie să-l plătească ţărăniştii!

— Azi-dimineaţă a trecut pe la mine şi prietenul Nae Ionescu pe care nu-l mai văzusem de un veac — a venit cu splendida maşină Mercedes prin care afişează, cu o copilărească mândrie, relaţiile lui cu Berlinul. Vesel şi voios, plăcut ca întotdeauna, e mai călare ca oricând pe aripile marotei sale: Garda de Fier. Plin de dispreţ pentru Rege pe care-l socoteşte definitiv ca un incapabil de la care nu se mai poate aştepta nimic. „Nu ştie ce vrea, şi când din întâmplare ştie, criza de luciditate nu durează la el decât 24 de ore." Mi-a povestit două istorioare bune şi faţă de ele e cazul de a se spune „se non e vero e ben trovato". Prima: la Londra Regele Carol s-a întâlnit cu Prinţul de Hessa[1] şi l-a rugat să transmită lui Hitler o rugăminte, şi anume să nu mai încurajeze partidele de dreapta în România — să aibă încredere în el, că e un Hohenzollern (!!!) *şi la momentul oportun* va şti să-şi facă datoria! Prinţul de Hessa a raportat conversaţia lui Neurath care a transmis-o lui Hitler, în scris, cu observaţia că din întâlnirea cu Regele Carol, îi rămăsese Prinţului o impresie de dezgust. A doua: Comnen a cerut să vadă pe Führer ca să-i transmită *ceva* din partea Regelui Carol, dar Führer-ul nu l-a primit şi i-a trimis vorbă să vadă pe Rozenberg[2], ceea ce diplomatul nostru, pe care nu-l înăbuşe mândria, a şi făcut. Misiunea lui Comnen consta în a comunica lui Hitler să nu se impresioneze de declaraţiile făcute de Majestatea Sa la Paris, că trebuise să le facă fiindcă francezii îl primiseră cam rece la început şi mai ales ca să ia pasul înaintea lui Titulescu şi să dovedească că „El" conducea politica externă a României! Nae adaugă că efectul celor două încercări de apropiere cu Berlinul ar fi fost dezastruos, şi că Hitler ar fi râs cu hohot. În schimb, Titulescu pus la curent, ar înghiţi încă şi acum noduri. Amicul Nae m-a mai întrebat (cred că vizita lui nu avea alt scop): „Ce mai e şi istorioara cu un Guvern Mironescu?" — „Nu ştiu nimic — a fost răspunsul meu — dar

[1] Germania a fost reprezentată la Londra, la funeraliile Regelui George, prin Prinţul de Hessa ginerele Regelui Italiei şi prin baronul Neurath, ministrul de externe.
[2] Rozenberg n-are nici o calitate oficială şi e numai om de partid.

decât un prost obraznic și imoral ca Tătărescu, mai bine un prost modest și cumsecade ca Mironescu." A fost și el de aceeași părere.

— Tot azi-dimineață am fost la cinematograful Scala unde ne poftise ministrul Sovietelor, Ostrovski, să asistăm la prezentarea unui film de propagandă pacifică, film oficial zugrăvind desfășurarea manevrelor armatei roșii, din toamna trecută, în jurul Kievului. Filmul e remarcabil, ca tot ce fac muscalii în această ramură și pe lângă operațiunile tactice militare, ne-a mai trecut prin fața ochilor tot stocul sovietic de tancuri, de aeroplane și de parașutiști. Material au, nu încape îndoială, întrebarea e dacă vor și ști să-l întrebuințeze.

— La cinematograf am întâlnit pe Șeba, ministrul cehoslovac cu care am stat de vorbă, înainte să înceapă filmul. Își dă și el seamă că Mica Înțelegere scârțâie, din cauza Iugoslaviei, dar nu crede că lucrul e serios. „C'este une histoire de femmes" îmi spune el. Principesa Olga (soția Principelui Paul) are mare influență asupra bărbatului-său, dar la rândul ei e sub papucul mamei sale Marea Ducesă Elena[1] care împinge spre orientarea Iugoslaviei în altă direcție și chiar înspre înlocuirea micului Rege Petre prin ginerele ei, Paul. Între perechea Paul și Regina Marioara ar fi intervenit oarecare răceală de raporturi. Pe de altă parte Stoiadinovici, care nu prea era bine văzut de Regele Alexandru, înclină și el spre Prințul Paul (fără să se gândească încă la posibilitatea unei schimbări pe Tronul iugoslav) cu atât mai mult cu cât e și el influențat de soția lui o *grecoaică* foarte inteligentă[2] pe care a cunoscut-o și a luat-o la Corfu, pe vremea pribegiei (și a cărei mamă e germană). „Toate aceste *intrigării grecești* n-au mare importanță — a conchis amicul Șeba. Am stat 7 ani în Iugoslavia și cunosc bine țara, oamenii și posibilitățile fiecăruia. În Iugoslavia singura putere e armata[3] și armata iugoslavă singură hotărește, și armata e nezdruncinat credincioasă amintirii Regelui Alexandru și politicii lui. Regina Marioara a știut să câștige sufletul poporului, vorbește perfect sârbește, e într-adevăr populară cum n-a fost nici o Regină sârbească de o sută de ani. Nici dânsa,

[1] Fiica Marelui Duce Wladimir Alexandrovici, căsătorită cu Principele Nicolae al Greciei.

[2] Și foarte nostimă care se zice că se ține cu Prințul Paul și se află astfel în slujba intereselor acestuia.

[3] Pensionarea neașteptată a generalului Jifcovici, fidelul servitor al Regelui Alexandru să nu fie în legătură cu toate aceste frământări?

nici fiul ei nu au nimic de temut — și nici Mica Înțelegere și politica urmată până la moarte de Regele-Erou Alexandru".

— Radu Mandrea, președintele Casei de Economii și a Cecurilor poștale, îmi mai povestește din luptele lui cu Victor Antonescu, care-i cere încontinuu bani. Acum câteva zile l-a chemat la Minister și i-a cerut nici mai mult nici mai puțin decât 500 de milioane. „Tătărescu iese de la mine și mi-a cerut *un miliard* pentru echipamentul armatei. Iugoslavia ne cere să mobilizăm, în vederea eventualelor evenimente din Austria (restaurarea Habsburgilor), și n-avem echipament, rufe, haine și bocanci. Cinci sute de milioane le pot da eu[1] dar celelalte 500 trebuie să mi le dai d-ta". Mandrea a protestat, a arătat că casa CEC-ului a ajuns la extrema limită a lichidității ei, și până acum a refuzat să dea suma cerută. Se fac însă insistențe zilnice pe lângă el. „Toate astea, îmi spune Mandrea, sunt rezultatul politicii greșite de echilibrare *quand même* a bugetului, cu care se fălește Antonescu. A comprimat atâta cheltuielile la materiale, ca să echilibreze bugetul, încât nu a putut să prevadă creditele necesare pentru cele mai indispensabile cheltuieli. D-ta ai dreptate când spui că un buget înainte de a fi echilibrat trebuie să fie real — un echilibru cu zero la cheltuieli și cu zero la venituri ar fi și el un echilibru, care ar oglindi însă dezastrul". În gura unui liberal destul de habotnic asemenea declarații nu sunt lipsite de interes.

30 aprilie. — Dinu Brătianu și Tătărescu s-au împăcat în întrevederea pe care au avut-o ieri: pentru satisfacția lui Tătărescu, congresul partidului se va ține, dar pentru mulțumirea lui Dinu Brătianu se va ține abia la toamnă. De fapt a învins Brătianu, căci până la toamnă multe se mai pot întâmpla.

1 mai. — Însemnarea de mai sus trebuie complectată în sensul că amânarea congresului până la toamnă e mai mult o nădejde a secției Brătianu. Secția Tătărescu pretinde că congresul se va ține în iunie, și de fapt pare că Dinu Brătianu nu mai opune un *non possumus* absolut la convocarea congresului înainte de toamnă, „dacă se poate". Sunt o sumă de conflicte de direcție în organizațiile județene *care trebuiesc aplanate înainte de ținerea congresului,* și pe acestea probabil contează brătieniștii pentru tărăgănirea lucrurilor până în toamnă. Oficial,

[1] Din bugetele regiilor autonome care se lichidează deja cu un deficit, deficit ce ar putea fi sporit fără inconvenient. Ciudat amalgam de principii financiare mai e și în capul lui Victor Antonescu. Iată-l că renunță la echilibrare pentru echilibristică!

nu s-a precizat nici o dată, s-a numit o comisie de trei ca să pregătească congresul şi s-a dat următorul comunicat în doi peri:

„În convorbirea avută între dl. Dinu Brătianu şi dl. Guţă Tătărescu s-a stabilit că convocarea congresului Partidului Liberal este în atribuţiile preşedintelui partidului, că nu este vorba de o acţiune în acest sens a şefilor de organizaţie[1] cărora nu li s-a cerut acest lucru şi care nu au manifestat în acest sens.

S-a hotărât că, în conformitate cu statutele Partidului Naţional-Liberal să se convoace de către şeful partidului congresul, *nefixându-se încă data.*

Chestiunea alegerii de către congres a unui comitet de conducere şi a unui vicepreşedinte nefiind prevăzută în statutele actuale, nu s-a pus.

Pentru prepararea congresului s-a hotărât să se numească o comisie care să ia măsurile necesare.

Din conversaţia avută, dl. Dinu Brătianu şi dl. Gh. Tătărescu au constatat *că sunt în complect acord asupra tuturor chestiunilor ce sunt la ordinea zilei.*

Informaţiile publicate de unele ziare în contrazicere cu acest comunicat nu corespund realităţii."

Că s-o face pe placul lui Brătianu, sau pe al lui Tătărescu, lucrul e fără importanţă. Păcălitul *deocamdată* rămâne Regele, căci n-a dat lui Guţă răgazul pe care i l-a dat ca să ajungă *vicepreşedinte* al partidului şi *de acord* cu Dinu Brătianu, ci ca să ajungă *preşedinte* şi să se despartă de Brătianu.

Zic *deocamdată,* fiindcă după informaţiile mele foarte sigure, coarda rămâne tot întinsă între ambele jumătăţi ale partidului. De fapt, raporturile între cele două tabere au redevenit ce erau acum două–trei săptămâni. S-a înlăturat pentru moment ruptura. Tocmai contrariul de ce vrea Regele Destructor.

— Situaţia din Austria continuă să furnizeze subiect de articole în presa engleză şi franceză, de „îngrijorare în cercurile diplomatice", de agitaţie pentru ilustrul nostru Titulescu. Toţi se tem de o lovitură hitleristă şi de o realizare a „Anschluss-ului". Nu am nici o informaţie precisă, dar dată fiind mentalitatea celor doi conducători ai Austriei, cancelarul Schuschnigg şi vicecancelarul Principe Stahremberg, înclin

[1] Dacă nu Tătărescu personal, în tot cazul prietenii şi partizanii lui anunţaseră „urbi et orbi" că dacă dl. Dinu nu convoacă *imediat* congresul, organizaţiile judeţene (exact: 56 din 71) vor provoca ele această convocare, conform dispoziţiilor statutare.

să cred că toată vâlva care se face la Viena în jurul pericolului naţional-creştin e destinată să mascheze adevăratele intenţii ale celor doi conducători care vor încerca, poate, într-o bună dimineaţă să proclame restaurarea Habsburgilor, în speranţa că de frica „Anschluss-ului" nu va zice nimeni nimic[1], şi că Restauraţia va trece cum a trecut restabilirea serviciului militar obligatoriu.

— Ghiţă Mironescu îmi comunică următoarele:

N-a văzut pe Rege de la înapoierea sa (sâmbăta trecută) şi nici nu cere să-l vadă, aşteaptă să fie chemat. Că nimic nu-l face să creadă că s-a schimbat ceva în planul Regelui şi că crede că schimbarea Guvernului va avea loc în mai sau în iunie, cel mai târziu la toamnă[2] (!!!). Că Titulescu, cu care a vorbit pe lung în străinătate[3] socoteşte şi el că Guvernul trebuie să plece cât mai grabnic, ba chiar înainte de 10 Mai. Că a cerut Regelui cel puţin capul lui Inculeţ până la acea dată, dar că Regele a refuzat aşa încât a rămas ca ministrul de interne să plece odată cu tot Guvernul. Că îndată ce va avea ceva mai precis de „sus" mă va preveni şi că în tot cazul nu va face nici un pas decât în înţelegere cu mine.

— Zelea Codreanu (Căpitanul) şi Stelescu au fost arestaţi în baza cererii Parchetului din Covurlui şi transportaţi la Galaţi unde urmează să fie judecaţi de Curtea de juraţi, pentru un delict de rebeliune săvârşit la Bereşti (Covurlui) acum trei ani. Acesta este pretextul. Motivul real, este dorinţa Guvernului de „a face ceva" împotriva propagandiştilor de dreapta, pentru calmarea nervilor lui Titulescu şi satisfacerea pretenţiilor sale. Titulescu pretinde că i s-au înecat toate corăbiile la Geneva şi în Occident din cauza politicii fasciste a Guvernului român! Consecinţele arestării — vor fi o îndârjire şi mai mare a cercurilor gardiste, şi, foarte probabil, o punere mai grăbită în aplicare a hotărârilor de la Târgu Mureş. Ceea ce înfurie mai mult pe gardişti, e că Căpitanul a

[1] De zis, vor zice, vor ţipa chiar ca din gură de şarpe, cele trei unităţi ale Micii Înţelegeri, *dar de făcut nu vor face nimic,* cu sau fără frica Anschluss-ului, fiindcă sunt câteşitrele ţări cu regim democratic adică deliberativ, nu activ.

[2] Tătărescu a spus de curând lui Petre Papacostea că „s-a aranjat" să rămână la Guvern până la toamnă dar că nu va deschide sesiunea parlamentară (raportat de Pangal). Ieri, la un dejun la care l-am întâlnit mi-a spus şi doctorul Angelescu, ministrul instrucţiunii, acelaşi lucru.

[3] Mironescu pretinde că a stat foarte puţin de vorbă cu Titulescu aici în Bucureşti, de la înapoierea sa, şi că „fenomenul" nu a venit să-l primească pe el la gară ci misiunea, o simplă misiune!

fost închis în aceeaşi zi şi în aceeaşi cameră cu spurcatul renegat Stelescu, teribilul agitator de pe vremuri cumpărat de Siguranţă.

În ce priveşte congresul de la Târgu Mureş am însemnat în paginile precedente versiunea oficială asupra celor întâmplate în gara Sinaia, şi în drum spre Târgu Mureş. Grija imparţialităţii mă obligă să înregistrez azi şi versiunea gardiştilor. Iată ce mi-a povestit unul din conducătorii lor: „În ajunul plecării din Bucureşti am aflat că Ministerul de Interne ne dedese autorizaţie să ţinem congresul cu intenţia să nu ne lase să ajungem la Târgu Mureş şi să provoace pe drum dezordine care să servească de pretext unei sângeroase represiuni. Am fost preveniţi că la Sinaia scandalul va fi provocat în gara Sinaia, şi un prieten de la Siguranţa Generală — avem şi noi legături pe unde putem — ne-a sfătuit să nu oprim trenul nostru în Sinaia. Ne-am dus la direcţie C.F.R. şi am cerut cu insistenţă să se suprime oprirea în Sinaia. Cu greu am putut obţine ca oprirea să se facă în afară de gară, pe o linie de garaj. Spre marea noastră mirare, trenul după ce a pornit din improvizata lui haltă a fost îndrumat pe linia I care trece de-a lungul peronului şi îndată ce a ajuns în faţa acestuia, doi studenţi, pe care i-am identificat mai târziu ca agenţi provocatori plătiţi de poliţie, au tras semnalul de alarmă! Trenul s-a oprit, noi conducătorii am sărit repede jos *şi am împiedicat pe studenţi să coboare*. Toţi studenţii adevăraţi, toţi studenţii noştri, au rămas în vagoane şi au început să intoneze în cor imnuri patriotice. Ce au putut face pe peronul gării câţiva agenţi provocatori, plătiţi de poliţie nu poate pune în joc nici cinstea studenţimii, nici răspunderea noastră. Lucru ciudat însă, noi am cerut urmărirea acestor agenţi provocatori şi am dat Parchetului din Bucureşti numele lor. Nici unul n-a fost urmărit; urmăriţi au fost numai băieţii noştri care n-au avut altă vină decât aceea de a voi să ajungă la Târgu Mureş la congresul ce fusese autorizat de Guvern.

Înscenarea de la Sinaia a servit de pretext pentru oprirea noastră, sau mai bine zis pentru încercarea de oprire, mai întâi la Lunca Bradului — apoi la Petru Rareş. Aici, căpitanul Chihaia, cu o companie de jandarmi a vrut să ne oprească, spunând că aşa avea ordin. Am protestat, i-am spus că congresul era autorizat de Ministerul de Interne, şi câte altele. Căpitanul Chihaia s-a dus să telefoneze la Minister şi s-a înapoiat după câtva timp să ne spună că de la Minister a primit ordin să ne oprească cu orice chip *şi să tragă chiar în noi*, la nevoie. Bietul om părea nehotărât şi ne-a întrebat ce să facă (?!). I-am spus să ceară de la Minister ordin scris. S-a dus să telefoneze a doua oară *şi acest ordin*

scris nu i s-a dat. Acesta este adevărul în faimosul interviu dat de Titeanu prin care pretindea că a trebuit să părăsească Ministerul fiindcă n-a voit să tragă în studenţi. *N-a voit să dea ordin scris, dar ordin verbal a dat.*

Studenţii au fost obligaţi să silească personalul C.F.R. să-şi facă datoria, şi numai graţie energiei lor trenul a ajuns la Târgu Mureş. La Târgu Mureş, în tot timpul congresului a domnit cea mai perfectă ordine. Câţiva agenţi provocatori au fost pedepsiţi şi alungaţi de poliţia congresului, aşa încât totul a decurs în linişte conform programului. Jurăminte pentru asasinarea nu ştiu cui? Nu e adevărat. Studenţii au desemnat numai echipe pentru apărarea vieţii şi onoarei lor, şi aceste echipe au depus jurământul obişnuit. Judecătorul de instrucţie care a introdus numele d-nei Lupescu în mandatul de arestare, e un ovrei botezat care a vrut să facă zel şi să ne compromită. Împotriva lui, iar nu împotriva magistraţilor care au infirmat mandatul, s-a ordonat ancheta Ministerului de Justiţie. La congres, nici nu s-a pronunţat numele d-nei Lupescu".

— „Concluzia?"

— „Concluzia? E că dl. Titulescu şi Guvernul său aruncă untdelemn pe foc" — au fost ultimele cuvinte ale pacificului gardist, care părăsindu-mă m-a lăsat pe gânduri.

— Ieri a murit generalul Aslan, fostul comandant al Armatei de sud la începutul războiului şi ţap ispăşitor pentru dezastrul de la Turtucaia. A murit după grele suferinţe, nemângâiat de nedreptatea ce i se făcuse. Regele Carol i-a dat gradul de general de Corp de Armată, slabă fişă de consolare după o carieră şi o viaţă distruse. Pierd într-însul un bun prieten şi un simpatic camarad de club.

2 mai. — Din mărgăritarele onaniştilor de la Geneva, cu un grăunte de sare democratică:

Ziarele de azi-dimineaţă reproduc o telegramă Havas, din Paris, după care „ziarul *L'Oeuvre* anunţă, sub semnătura d-nei Tabouis (cine o fi şi această madam Tabouis[1] veşnic citată ca semnatara tuturor prostiilor? Poate muza democraţiei însăşi?), că dl. Corbin, ambasadorul Franţei la Londra, s-a prezentat ieri la Foreign Office spre a reaminti *în mod solemn* (!!! delicios!), că după părerea Franţei securitatea (ce e

[1] Mme Tabouis e urâtă şi nu poate fi prin urmare confundată cu o Muză. E nepoata lui Jules Cambon şi autoarea unui volum asupra lui Tutankamon.

aia?) în răsăritul Europei este tot atât de esențială pentru securitatea europeană (?) ca și cea (sic) de vest și că un război care ar izbucni în Europa Centrală ar duce la o conflagrație generală.

Ziarul adaugă că dl. Maiski, ambasadorul Rusiei Sovietice a făcut un demers asemănător ieri seară."

Ura pentru madam Tabouis! Ura pentru dl. Corbin! Ura pentru dl. Maiski! Acum Anglia știe ce ar însemna un război în Europa Centrală. Democrația poate dormi liniștită.

3 mai. — Telegramele publicate în ziarele de azi-dimineață ne aduc vestea senzațională a fugii Negusului. Hailé Selassie a părăsit Adis-Abeba, împreună cu „Împărăteasa" Manen, cu familia și oamenii lor, îndreptându-se spre Djibuti. Două trenuri speciale au încărcat bagajele și familia Negusului. Plecarea s-a efectuat fără incident, fiindcă s-a făcut pe tăcute și în secret. Miniștrii și câțiva Rași au șterpelit-o și ei, dar se zice că au luat-o cu automobilele înspre Sudan. Adis-Abeba abandonată de Guvernul abisinian, a căzut pradă borfașilor și bandiților care au furat și fură ce pot, și pun foc la tot. Legațiile au organizat lagăre de refugiu pentru supușii lor.

Se poate zice că războiul italo-abisinian e moralmente terminat. Mai rămâne de consolidat cucerirea, de organizat, de colonizat. Vor trebui bani mulți, și timp. Numai viitorul va putea arăta „si le jeu valait la chandelle". Se poate ca financiarmente și chiar economicește Mussolini să nu fi făcut o afacere bună. Dar politicește e un mare succes, și cucerirea Abisiniei înseamnă consolidarea fascismului în Italia pentru multă vreme. Unde sunt predicțiunile d-lui Grigoraș Sifilipescu de acum 7 luni? Unde sunt sancțiunile Genevei și rodomontadele sinistrului Eden?

— În legătură cu cele însemnate de mine pe ziua de 1 mai și cu comunicatul reprodus, apare din ce în ce mai mult că Tătărescu a cedat în fața lui Brătianu și că prin urmare învinsul este Regele. *Universul* de azi publică o informație „oficioasă" redactată în biroul lui Dinu, cu următorul cuprins (și cu caractere speciale):

„Unele ziare, comentând comunicatul publicat în ziarul *Viitorul* privind înțelegerea dintre președintele Partidului Național-Liberal și șeful Guvernului, au dat interpretări care ni s-au părut că au nevoie de a fi verificate.

Informându-ne mai de aproape, suntem în măsură a preciza că în ceea ce privește forurile de conducere astfel cum sunt stabilite azi prin statutele partidului, vor rămâne și în viitor neschimbate.

În ceea ce privește data congresului, precizările care s-au făcut până acum sunt lipsite de orice temei, singurul în drept a stabili data congresului și a face comunicările fiind numai președintele partidului."

Nenea Dinu pare nu numai să fi câștigat „o manșă" în lupta dintre el și Tătărescu, dar o mai ia și de sus.

4 mai. — Ieri după-amiază rituala vizită a d-lui Titulescu, pe care nu lipsește să o facă șefilor de partide, de câte ori petrece opt zile în București (la trei luni o dată). Ca să nu fie tentat să spună ceva despre politica internă, sau ca să mă împiedice pe mine, a venit cu Savel Rădulescu. Pentru o dată, nu i-a tocat tot timpul gura. În politică internă nu vrea să vorbească, și în politică externă n-avea ce spune. Am vorbit eu, și a fost de acord cu mine că Mussolini a câștigat o însemnată partidă. Dacă Italia ar fi fost lăsată să se descurce singură în Abisinia, dacă Geneva n-ar fi dat acestui conflict colonial caracterul unui război, rezultatul ar fi fost desigur același, Mussolini ar fi umflat ca de obicei succesul obținut, dar lumea ar fi surâs. Mobilizând toate Statele Europei împotriva Italiei și recurgând la sancțiuni, Anglia a transformat victoria asupra câtorva negroizi într-o victorie asupra întregii Europe.

A recunoscut și Titulescu că Societatea Națiunilor e la o gravă cotitură. Dacă rămâne un tribunal cu dreptul de a da hotărâri, trebuie să i se pună la dispoziție și mijloacele de a executa hotărârile sale. Dacă asemenea mijloace nu se pot găsi, S.D.N.-ul trebuie să fie reorganizat și să rămână cum am mai spus-o, o instanță de consultare, de conciliere și de colaborare. Fenomenul a mai recunoscut că nu exista nici un pericol de război în Apus, și că cele două focare periculoase erau în Austria și în Cehoslovacia (Anschluss-ul sau Restaurarea și recursul germanilor sudeți la principiul de autodeterminare a popoarelor — sub auspiciile lui Hitler). Vorbind cu el despre Restaurarea Habsburgilor, și exprimându-și părerea că era singurul mijloc de a împiedica sau în tot cazul de a mai amâna Anschluss-ul în Austria cu Germania, Titulescu, pentru prima dată mi-a declarat că *el* nu era împotriva Habsburgilor, și lucru și mai interesant, *că nu mai era nici Beneș împotrivă* (de frica realizării Anschluss-ului, se vede) dar că Iugoslavia nu admite cu nici un preț Restaurarea în Austria *și ne cere chiar să mobilizăm ca s-o împiedicăm*. La observația mea că o mobilizare în halul în care ne aflăm ar fi o ruinătoare nebunie, a dat din umeri și mi-a răspuns *că altfel Iugoslavia trece de partea Germaniei*. Cu toată contradicția conținută în acest răspuns (sau poate că Iugoslavia vrea *deja* să facă jocul Germaniei împiedicând reîntoarcerea Habsburgilor în Austria?) „L'aveu est précieux" (în ce

priveşte tendinţele sârbeşti). Zvonul că întrunirea Micii Înţelegeri va avea loc la Bucureşti nu se adevereşte: Titulescu pleacă astă-seară la Belgrad. Din glumele pe care le-a făcut cu mine pe socoteala Guvernului şi a lui Tătărescu am tras concluzia că nu el ar împiedica — dacă ar putea — căderea Ministerului.

— Balotajul de ieri din Franţa a dat rezultatele prevăzute şi chiar, pentru Frontul Popular, un succes şi mai marcant decât cel aşteptat. S-au ales 82 de comunişti şi 140 de socialişti S.F.I.O. (section française de l'internationale ouvrière, prezidată de Léon Blum) în loc de 9 şi 100 câţi erau în Camera trecută. Radicalii au pierdut vreo 30 de locuri. Grupările de dreapta au rămas pe loc. Marele succes al comuniştilor se explică prin nemulţumirea generală faţă de situaţia economică. În corpul electoral, alegătorii de la oraşe sunt cei care se răzvrătesc întâi — cei de la ţară, ţăranii sunt mai greoi şi se răzvrătesc mai încet. Actualmente s-au răzvrătit numai alegătorii de la oraşe, care în asemenea caz votează întotdeauna cu extrema stângă. Va veni timpul (poate deja la alegerile viitoare) când şi alegătorii de la sate se vor prezenta înaintea urnelor ca răzvrătiţi. Alegătorii rurali însă, când se răzvrătesc, votează cu extrema dreaptă, aşa încât o alunecare a majorităţii spre dreapta nu e exclusă pentru viitor, cu tot succesul de azi al stângilor. Pe de altă parte, nu trebuie uitat că în Franţa politica joacă un rol mai important decât doctrina. Din toţi cei care au votat pe comunişti e probabil că nici 10% nu sunt marxişti, iar din cei aleşi, 90% sunt simpli şmecheri care au găsit în comunism o cale de acces în Parlament. Nu m-ar mira dacă rezultatul acestor alegeri, care înseamnă un pas hotărât către stânga, ar fi un Guvern de colaborare cu dreapta. Într-adevăr Frontul Popular a fost bun cât a fost vorba de alegeri, dar pentru guvernare nu face două parale. Partidul Comunist nu se poate integra într-o majoritate de guvernământ; radicalii — care formează nucleul de guvernământ al partidelor de stânga — se vor înţelege foarte greu şi cu socialiştii S.F.I.O. care, devenit grupul cel mai numeros din Cameră, îşi va spori pretenţiile. O înţelegere între radicali şi grupările republicane din Centru nu rămâne în asemenea condiţii exclusă. Nu îndată, dar după câteva încercări de colaborare ale grupărilor de stânga, vom avea foarte probabil un Guvern Laval sau un Guvern Flandin.

— La Adis-Abeba, foc şi prăpăd. Banditţii şi dezertorii etiopieni ard şi prădează tot. Legaţiile străine rezistă greu, şi aşteaptă pe italieni a

căror sosire e întârziată prin ploile torenţiale care au început şi strică toate drumurile. Negusul, cu ai lui, a sosit la Djibuti, unde francezii l-au primit cu cinste.

— Versuri care circulă asupra lui Jean Th. Florescu, trimis astă-primăvară ministru la Madrid:

Pe Jean Tehaş la Mauri
Noi l-am trimis cadou,
Ca printre atâţia tauri,
Să fie şi un bou!

6 mai. — Italienii au intrat ieri, la orele 16, în Adis-Abeba. La orele 20, Ducele a vorbit poporului, din balconul Palatului Venezia şi discursul său a fost radiodifuzat. Mussolini a declarat *războiul terminat* şi *pacea încheiată*. Foarte abil, fără să pronunţe cuvântul de „anexiune" s-a mulţumit cu formula mai vagă: „Abisinia este şi va rămâne italiană". Mare entuziasm la Roma. La Londra, şi chiar la Paris se înghit noduri; la Geneva pare a se manifesta o uşurare că s-a scăpat de plictiselile comitetelor de 13 şi 18. S-a scăpat?

— De luni au început la Belgrad conferinţele Înţelegerii Balcanice şi Micii Înţelegeri. Europa poate fi liniştită, sub preşedinţia papagalului Rustu Aras, onorabilii domni s-au pus de acord asupra menu-urilor celor opt mese pe care urmează să le înghită în capitala Iugoslaviei.

— Conflictul Hefter-Kaufmann ia o turnură foarte serioasă şi tinde a deveni una din porcăriile care vor curăţa regimul. În realitate, Hefter nu e decât un instrument în mâna lui Aristid Blank. Lupta se dă între acesta şi Kaufmann. Până aci n-ar fi nimic, şi dacă falitul Blank are destule parale ca să mobilizeze pe Hefter, asta la urma urmelor e treaba lui şi cel mult a Parchetului. Unde gluma se îngroaşă şi chestiunea devine porcărie, e că *în acest conflict personal* se amestecă şi dl. guvernator al Băncii Naţionale, Mitiţă Constantinescu, şi că macherul Aristid se străduie să atragă în conflict şi pe însuşi Regele. Conflictul dintre Hefter şi Banca de Credit[1] nu e în realitate decât una din fazele duelului pe viaţă şi pe moarte dintre Aristid Blank şi Kaufmann. Vrăjmăşia dintre cei doi oameni datează de pe vremea când Banca Blank

[1] A se vedea pag. (271 din prezentul volum — *nota St.N.)*

(încă tare şi mare) era în rivalitate de afaceri cu Banca de Credit. Aristid, în megalomania lui, voia să fie „bancherul" României Mari, şi Kaufmann, credea el, îi sta în cale.

S-au schimbat gloanţe fără rezultat de la o Bancă la alta. Mannheimer, într-o vizită pe care a făcut-o la Bucureşti prin 1929, a încercat să împace pe cei doi adversari. O întâlnire a fost pusă la cale, la Mihai Popovici, pe atunci ministru de finanţe, între cei doi cocoşi, care s-au explicat între ei şi au plecat împăcaţi, cel puţin în aparenţă. Fără să devină cordiale, relaţiile lor au mai pierdut din tensiune şi au devenit posibile. După suirea Regelui Carol pe Tron lucrurile s-au stricat iar, pe de o parte fiindcă bazat pe prietenia Regelui, Blank s-a crezut stăpân pe situaţie, pe de alta fiindcă treburile Băncii Blank au mers din ce în ce mai rău şi au permis lui Kaufmann să tragă toată spuza pe turta Băncii de Credit. Astăzi, Aristid Blank nu poate suporta situaţia lui de falit faţă de Kaufmann, încă în picioare. Trebuie să-l tragă numaidecât în mocirla lui, şi ca să-şi ajungă scopul e hotărât la orice. Toată campania lui Hefter, în ziar şi în afară de ziar, toate ameninţările lui de a da pe Kaufmann pe mâna justiţiei (?), au la spate pe Aristid. Şi tot el e în dosul lui Mitiţă Constantinescu (omul său) în toate vexaţiunile pe care Banca Naţională le face Băncii de Credit. Un inspector a fost trimis care a examinat filă cu filă toate registrele[1]; prin care mai multe scrisori s-au cerut ba sumele reprezentând tantiemele încasate de administratori ba cele reprezentând soldurile conturilor curente, ba totalul scăderilor făcute la datoriile unor debitori şi câte şi mai câte. Banca de Credit a răspuns la toate cererile afară de câteva de ordin confidenţial la care n-a vrut să răspundă. Acum câteva zile, nouă cerere energică, trimisă cam în acelaşi timp cu ameninţările lui Hefter publicate în *Le Moment*. Lucru grav, în memoriul lui Hefter se găsesc toate datele consemnate în raportul inspectorului Nestorescu ceea ce dovedeşte că Banca Naţională a comunicat gazetarului raportul confidenţial al inspectorului său. Repet că Aristid Blank întrebuinţează pe Hefter şi gazeta lui pentru porcăriile sale, nimic de zis, dar e inadmisibil ca Banca Naţională să fie pusă în slujba răzbunărilor unui mofluz, şi e şi mai inadmisibil *să se dea de înţeles*, cum se face că ordinul vine de *sus*.

[1] După legea bancară, Banca Naţională n-are nici o cădere să facă asemenea inspecţii nici să ceară informaţiile pe care le-a cerut cu privire la depozanţi şi la conturile curente. Ca creditoare însă, poate face orice, fiindcă poate pune pe debitor în alternativa de a se supune sau de a plăti. Şi cum Banca de Credit n-ar găsi aiurea suma necesară ca să-şi retragă rescontul de la Banca Naţională, trebuie să se supună exigenţelor acesteia.

E de necrezut, şi e trist de constatat că un caraghios ca Aristid Blank, că un zaraf falit şi veros conduce ţara românească. Şi totuşi este aşa, căci el şi numai el a scos pe Slăvescu de la Ministerul de Finanţe, a scos pe Dorel Dumitrescu de la Banca Naţională şi a numit în locul lui pe Mitiţă Constantinescu, ruşinea ruşinilor. Să se mai mire cineva că în asemenea împrejurări dl. Aristid Blank este printre cei dintâi pe lista condamnaţilor la moarte de Garda de Fier?

Sentinţa era chiar să fie executată în noaptea de luni spre marţi. Un tânăr student a aşteptat pe Blank la ieşirea redacţiei ziarului *Le Moment,* unde harhărul petrecuse seara (ceea ce probează că studenţii sunt bine informaţi) şi de unde era să plece cu picioarele înainte. Din norocire pentru el părăsise localul mai devreme, aşa încât studentul n-a mai dat decât peste Hefter şi colonelul Angelescu, care au plecat împreună şi cei din urmă. De necaz că-l pierduse pe Blank, studentul a pleznit pe Hefter cu un instrument contondent şi l-a rănit destul de grav. De ieri, Aristid trebuie să facă în pantaloni de frică. Oamenii lui răspândesc zvonul că agresorul lui Hefter a fost pus la cale de Kaufmann!!

— Probabil că mă apropii de Putere: Scanavi a venit ieri să-mi ceară o fotografie, pretinzând că mi-o ceruse de mult şi că uitasem să i-o dau. Cu acest prilej mi-a povestit multe. Între altele că Regele *a scris* Reginei Elisabeta, acum câteva zile că va primi în audienţă pe Kaufmann[1] şi că el crede că ultima scrisoare adresată Băncii de Credit de către Banca Naţională a fost pusă la cale în căutarea unui conflict între Institutul de Emisiune şi bancherul urât, conflict care să-i dea lui Blank un argument să zădărnicească audienţa, despre acordarea căreia avusese probabil vânt. Scanavi socoteşte că hotărârea Regelui de a primi pe Kaufmann e o încercare de liberare din ghearele lui Blank şi că a fost împins la acest gest *de frică,* de frica reacţiunii Gărzii de Fier, mai ales împotriva d-nei Lupescu.

Ca şi Regina, Scanavi — fie că e părerea lui, fie că repetă ce aude din gura celor două Regine — e şi el convins că Regele Carol nu ştie decât de frică, şi că în momentul de faţă e cuprins de panică. Ce va ieşi de aci nu prevede nici el, dar crede că în nici un caz un Guvern naţio-

[1] Regina Elisabeta ceruse de mult Regelui să primească pe Kaufmann în audienţă şi să se explice cu el. Influenţa lui Blank a tot amânat această audienţă făgăduită de Rege în principiu.

nal-ţărănist, căci cu un asemenea Guvern gloanţele extremiştilor din dreapta ar porni singure.

Scanavi mi-a confirmat cele povestite în aceste însemnări despre intrigăriile ce se desfăşoară la Curtea din Belgrad[1]. Mi-a mai adăugat că ultima vizită a Ducelui şi Ducesei de Kent a mai aruncat untdelemn pe foc. Proaste dar ambiţioase, toate Prinţesele grecoaice nu mai contenesc cu încurcăturile pe care le provoacă. Pe de altă parte, în Croaţia s-a descoperit un adevărat complot împotriva Prinţului Paul. Pe ziua de ieri Regina Marioara trebuia să sosească la Banloc, unde Regina Maria a noastră se găsea deja de câteva zile. Cele trei dame vor să se sfătuiască pentru măsurile de luat împotriva grecoaicelor.

— Zelea Codreanu, arestat acum opt zile şi dus la Galaţi ca să fie judecat pentru maltratarea unui jandarm, delict vechi de doi ani, a fost achitat de Curtea de juraţi.

7 mai. — „Audaces fortuna juvat." Reacţiunea Puterilor occidentale, inclusiv Anglia, faţă de anexarea Abisiniei de către Italia, e nulă. La Roma beţia triumfului nu împiedică pe Mussolini să vadă clar şi să întindă o mână amicală Angliei, adversarul de până ieri.

— De azi-dimineaţă studenţii de la cele patru Universităţi româneşti s-au pus în grevă demonstrativă de 3 zile ca să manifeste solidaritatea lor cu studenţii închişi şi puşi în urmărire după incidentele care au însoţit congresul de la Târgu Mureş. Ceea ce arată până unde a ajuns anarhia universitară e faptul că ieri la întrunirea studenţilor răzvrătiţi (ţinută în căminul din str. Guttenberg) au luat parte şi profesori universitari cunoscuţi ca Mehedinţi, C. Giurescu, dr. Gerota, Marin Ştefănescu, nu ca să liniştească pe băieţi ci ca să-i îndârjească mai rău. De data asta toate asociaţiile studenţeşti iau parte la grevă. Ieri s-au lipit pe toate zidurile oraşului manifeste, semnate de comitetul grevei şi de preşedintele studenţilor creştini Furdui, prin care se osândeau din nou la moarte, scris negru pe alb, d-na Lupescu şi dumnealor domnii Madgearu, Mihalache, Călinescu şi alţii.

— Luat aseară parte, din slăbiciune, la banchetul dat în cinstea lui Mereuţă, directorul general al C.F.R.-ului, fiindcă a împlinit 60 de ani. Oribil, 200 de persoane şi 20 de discursuri, cele mai multe lungi şi insipide. Cerându-mi-se cu insistenţă să vorbesc şi eu, am arătat în câteva cuvinte că meritul lui Mereuţă a fost mai mare de a fi înfruntat greutăţile de ordin moral decât cele de ordin material. Aluzia la potlogăriile săvârşite la C.F.R. peste capul lui Mereuţă de banda Tabacovici, a avut un succes enorm, deşi avusesem grija să spun de la început că în cuvântarea mea „voi deraia".

[1] Pagina (292 a prezentului volum — *nota St. N.)*

— La liberali, încordarea e din nou mare. Chirculescu îmi spunea aseară că se merge cu siguranţă la o ruptură. Pentru moment lupta se dă pe data congresului. Va veni apoi la rând chestiunea vicepreşedinţiei şi a comitetului de direcţie.

— Hefter, care după ce a fost plesnit a ripostat cu câţiva pumni, a fost dat în judecată, iar agresorul său a fost pus în libertate!

8 mai. — După Înţelegerea Balcanică, au luat sfârşit ieri la Belgrad şi şedinţele Micii Înţelegeri. S-a dat un comunicat neobişnuit de lung, iar ziarele plătite au publicat mai multe coloane, totul ca să se dovedească că nimic nu era schimbat în raporturile celor trei State componente ale Înţelegerii, că programul acesteia rămâne în picioare fără nici o modificare sau atenuare şi faţă de principiul neschimbării tratatelor şi faţă de planurile de restaurare al Dinastiei Habsburgice în Austria şi faţă de urmărirea organizării securităţii colective în cadrul Societăţii Naţiunilor, căreia Mica Înţelegere e hotărâtă să-i rămână credincioasă. Insistenţa ce se pune de data asta — pentru prima oară — ca să se afirme perfecta înţelegere dintre România, Serbia şi Cehoslovacia dovedeşte tocmai contrariul, adică că ceva scârţâie. Primind fără nici o restricţie punctul de vedere iugoslav cu privire la problema Habsburgilor, România şi Cehoslovacia au evitat pentru moment izbucnirea crizei. Dar cu ce preţ? La Berlin, Hitler şi ai lui trebuie să se bucure căci Habsburgii la Viena ar fi fost o grea piedică în calea Anschluss-ului.

— Italia îşi mistuie victoria. Mussolini a fost decorat cu Marea Cruce a Ordinului del Merito di Savoia, care până azi nu s-a dat nici unui civil. Abisinia va purta numele de *Africa orientală italiană*. Geneva, Anglia, Franţa — toate ţările şi Puterile se împacă unele după altele cu noua stare de fapt creată. Afară de Léon Blum, noul Rege al Franţei, care trăncăneşte, dar va sfârşi prin a se împăca şi el, conform metodelor democratice. Eden a răspuns printr-un lung discurs tuturor chestiunilor puse Guvernului în Camera Comunelor, după dezastrul Negusului. Avea un singur discurs de făcut: prestigiul Angliei nu iese micşorat din

această aventură fiindcă Anglia s-a dezinteresat complect, din punctul ei de vedere particular, în conflictul dintre Italia şi Abisinia şi n-a urmărit decât menţinerea autorităţii Societăţii Naţiunilor şi valorificarea pactelor şi angajamentelor internaţionale; dacă Societatea Naţiunilor şi principiile pe care se bazează securitatea colectivă, au fost jignite, răspunderea nu cade asupra Marii Britanii — care s-a declarat gata să-şi facă toată datoria impusă de tratate, mergând până la compromiterea relaţiilor ei cu Italia — ci asupra tuturor acelor ţări care au sabotat acţiunea Genevei. Cam în acest sens ar fi trebuit să vorbească dl. Eden, şi să arate că prestigiul Ligii a fost grav atins, nu al Angliei. Dar dl. Eden s-a mulţumit să înşire fleacuri fără şir în loc să încerce să impună o formulă care să salveze ce mai era de salvat din prestigiul ţării sale.

— Studenţii sunt în grevă de ieri dimineaţă. Greva a reuşit pe deplin la Facultatea de Medicină din Bucureşti. Mai puţin la celelalte facultăţi din Bucureşti şi la universităţile din provincie, unde s-au putut ţine cursuri, deşi cu studenţi puţini.

— Ieri întrunirea Delegaţiei Permanente a Partidului Liberal, la Dinu Brătianu acasă. Nu s-a ajuns la o formulă de împăcare. Dinu Brătianu admite convocarea Congresului, dar nu admite alegerea unui vicepreşedinte. După câte am aflat chiar în Delegaţia Permanentă întrunită ieri Dinu ar fi fost în minoritate: din 32 de membri prezenţi, n-ar fi fost alături de el mai mult de 10, dacă s-ar fi ajuns la vot. Printre aceştia Tancred Constantinescu, Victor Slăvescu, Cipăianu, N. Chirculescu — dintre foştii miniştri, mai departe Bébé Brătianu, C. Neamţu, Bănescu etc. Ai lui Tătărescu, foarte dârzi, cer congresul imediat şi pregătesc chiar o lovitură împotriva lui Dinu Brătianu, în locul căruia vor să aleagă şef pe Guţă! Tătărescu pare să fi ieşit şi el din rezerva lui şi n-a luat parte la şedinţa de ieri, plecând ostentativ în ajun la Poiana.

— Ieri seară a sosit la Bucureşti mareşalul Franchet d'Esperey şi ziarul *Dimineaţa* i-a consacrat o pagină la care mi-a cerut şi mie colaborarea prin câteva rânduri. Lucru amuzant, am început articolaşul meu cu cuvintele: „Orice sol al Franţei e binevenit în România" şi exact cu aceleaşi cuvinte a început şi doctorul Lupu pe al lui. „Les grands esprits se recontrent", zice francezul.

9 mai. — Faimosul chestionar a fost remis ieri Guvernului german de către ambasadorul Angliei la Berlin. Contrariu aparenţelor care arătau Germania supusă la un interogatoriu, şi din acest punct de vedere oarecum umilită, în realitate remiterea chestionarului englez, *cu consimţământul Franţei* constituie un succes pentru Hitler. După remilitarizarea zonei renane, Franţa a declarat într-adevăr că nu se poate sta de vorbă cu Germania până ce, printr-un act de revenire asupra călcărilor de tractat săvârşite, nu va da dovadă de spirit pacific. Hitler şi Germania au pus la coş hotărârile de la Londra şi n-au făcut nici un act de revenire şi n-au dat nici o dovadă în sensul cerut. Totuşi iată că astăzi, deşi pe cale indirectă Anglia şi Franţa încep discuţiile pe baza contrapropunerilor Führer-ului respinse cu dispreţ în momentul când au fost făcute, cel puţin în Franţa.

11 mai. — Alaltăieri seară, 9 mai, Mussolini a citit de pe balconul Palatului Venezia, în faţa delirului entuziast al mai multor zeci de mii de oameni, Decretul Regal prin care Africa orientală italiană era anexată Italiei. Noua provincie împreună cu Eritrea şi Somalia vor forma Imperiul Etiopiei şi Regele Victor Emanuel al III-lea ia şi titlul de Împărat al Etiopiei.

Noul Imperiu va fi guvernat în numele Regelui-Împărat de un Vice Rege şi mareşalul Badoglio a fost însărcinat cu aceste înalte funcţii. Generalul Grazziani care a condus armatele din Somalia spre nord, a fost făcut şi el mareşal. Asupra Cabinetelor din Londra şi de la Paris, proclamarea Ducelui a făcut efectul unei mâncări prea acre: le-a strepezit dinţii. La Geneva agitaţie, care simplă agitaţie va rămâne.

— Pentru întărirea Micii Înţelegeri şi pentru intimidarea Europei Centrale („ia-l de pe mine că-l omor"), omul de teatru care se ascunde în pielea lui Titulescu a pus la cale o senzaţională întâlnire: Prinţul Paul al Iugoslaviei şi Prinţul Beneş al Cehoslovaciei vor veni la Bucureşti, unde împreună cu Regele Carol şi cu respectivii miniştri de externe ai celor trei ţări vor pune Europa la cale. Întâlnirea ar avea loc la începutul lui iunie. Norocul nostru şi al lui... Tătărescu.

— Asistat ieri la parada militară de 10 Mai. Vreme admirabilă, spectacolul cam acelaşi ca anul trecut. În minus: interminabila defilare a şcolilor, clasa Prinţului Mihai (profesori şi elevi) în „bleu ciel" — în plus: mareşalul Franchet d'Espérey („le français disespéré" cum îi zic glumeţii), patriarhul în capă de beduin, Nicolae Iorga, umflat ca un ba-

lon. În general incomparabil mai multă ordine şi la sosire şi la plecare. Armata s-a prezentat frumos, dar prea zgâiă în pasul de paradă, şi divizia Gărzii cu uniforme de vicleim care trebuiesc cu orice preţ schimbate. Incident vesel în momentul plecării Regelui: înainte de a se sui în automobil, Regele s-a îndreptat spre partea noastră a tribunei, şi a străbătut cei 30–40 de metri care îl despărţeau de noi ca să strângă mâna şi să vorbească ostentativ cu Iorga şi numai cu el. Nici n-a dat mâna măcar lui Vaida care se afla alături. Teatru exagerat — dar cu Iorga toate prind. Pe când îi vorbea Regele, profesorul se înfoia în pene şi după ce l-a părăsit Suveranul — care s-a înapoiat direct la automobil — a început să facă roata, ca păunul printre cucoane! Îşi ieşea din pene de mândrie! Săracul! În jurul meu câţiva miniştri şi subsecretari de Stat liberali se prăpădeau de râs: „S-a curăţat Iorga, îl tratează Regele cu acadele!“ Şi mi-am adus aminte cele raportate de Pangal de la Mironescu, că pe Iorga-l va împăca Regele într-un fel sau altul.

— După-amiază am fost pentru prima oară la un match de foot-ball. Luptam noi cu iugoslavii, pentru cupa Regelui Carol. Mărturisesc că deşi m-a interesat, matchul nu m-a pasionat. Am fost însă adânc impresionat de ce am văzut în jurul meu. Peste 40 000 de persoane ocupau jur-împrejurul stadionului, tribunele O.N.F.-ului. N-am văzut de când sunt atâta lume adunată la un loc în Bucureşti. Şi toată această mare de capete, care păreau de la distanţă capete de muşte, se agita, ţipa, se emoţiona în talazuri ritmice, ca marea. Patima pe care toţi o puneau în urmărirea jocului mi-a fost de nepriceput. Un popor refractar sportului până acum 20 de ani ca al nostru, se pasionează acum pentru loviturile de picior şi de ţeastă pe care 20 de vlăjgani le dau mai mult alandala, într-o minge de piele. Ce s-a schimbat în sufletul acestor oameni, de la război încoace? Nu sunt tot vechile corcituri pe care le-am cunoscut înainte?

— Două observaţii interesante: de un an de zile, toţi îmi umplu capul cu impopularitatea Regelui (pe care toată lumea îl înjură) şi cu sentimentele antisemite ale tineretului — ori ieri, şi dimineaţă la paradă şi după amiază la Onef, am asistat la manifestaţii populare cu totul opuse unor asemenea constatări. Şi dimineaţă şi după-amiază, Regele a fost aclamat cu o frenezie nemaipomenită — iar în timpul match-ului de foot-ball, singurul jucător aclamat de miile de tineri prezenţi a fost unul Schwartz, jidan sadea. Atunci? Vâlcovici, fostul meu coleg în ultimul Minister şi profesor universitar pe care-l întrebam ieri dimineaţă asupra

extinderii curentului antisemit în Universităţi mi-a răspuns cu surâsul său şiret: „În Universitatea noastră din 20 000 studenţi, 200 sunt antisemiţi, 200 filosemiţi, şi restul îşi văd de treabă. Cei 400 gălăgioşi asurzesc însă lumea cu zgomotul lor“. Să fie aşa?

— Azana a fost ales Preşedinte al Republicii Spaniole, loc rămas vacant după „demiterea“ Preşedintelui Alcala Zamora şi provizoriu ocupat de Martinez Barios, până ieri.

În Grecia s-a declarat grevă generală. Grecoteii s-au luat la harţă între ei, s-au bătut şi s-au împuşcat unii pe alţii. Tulburările din Spania şi din Grecia, alegerile din Franţa, încăierările semito-antisemite de la noi — atâtea manifestaţii ale propagandei comuniste de la Moscova. Prin politica pacifică a lui Litvinov, sămânţa Moscovei a pătruns mai uşor în celelalte ţări decât ar fi putut-o face pe urma actelor de violenţă. Numai aşa se poate explica „genevismul“ Sovietelor şi al lui Stalin.

12 mai. — Luat masa ieri seară cu Pamfil Şeicaru, ajuns de mai mult timp persona gratissima la Palat şi câteodată în măsură să afle secretele Seraiului. Aseară mi-a spus că acţiunile lui Murdăreanu ar fi în scădere; acum câteva zile Inculeţ discutând nu mai ştiu ce chestiune cu Regele şi spunându-i „am vorbit cu Urdăreanu“ — Regele i-a răspuns tăios: „Ce-mi tot vii cu Urdăreanu? Cine-i Urdăreanu? Te rog să vorbeşti cu mine, nu cu Urdăreanu!“ Şeicaru mai pretinde a şti că Regele e foarte enervat de toate istoriile cu Lupeasca şi că se gândeşte serios la o lichidare a legăturilor sale, cu zisa Doamnă. O fi bine informat Şeicaru, dar nu cunoaşte îndestul pe Rege. Poate că vom vedea în puşcărie pe Murdăreanu, sau exilat ca Puiu Dumitrescu — dar lichidare cu d-na Lupescu, niciodată. O fi fost Regele enervat într-o zi şi împotriva lui Inculeţ şi împotriva Duduiei, dar cauza enervării nu trebuie căutată decât în necazurile pe care marile probleme le dau zilnic iubitului nostru Suveran. Poate că tocmai în ziua aceea guma pentru lipitul timbrelor nu se va fi dizolvat cum trebuie, sau poate că într-un moment de luciditate îşi va fi dat seama că căcăniul de pe lampasurile unui regiment nu se potriveşte cu violetul de pe şapcă, sau viceversa. Poate, în fine, că nu găseşte o panglică originală pentru o nouă decoraţie — ipoteză pe lângă care trec repede nevrând să mă opresc în faţa unei asemenea catastrofe.

Dar se vede că ori Şeicaru, ori informatorul meu a înnebunit complect, căci dl. director al *Curentului* mă informează, sub jurământul păstrării secretului, şi despre următoarea mişcare: Cesianu ar părăsi Parisul şi ar trece ministrul Palatului (să fie adevărat că influenţa d-nei Lu-

pescu şi a d-lui Urdăreanu e în scădere), în locul lui Cesianu ar trece Comnen de la Berlin şi la Berlin ar fi să fie numit Gusti. Mi-a venit să râd, când am auzit despre această ultimă numire, căci mi-am adus aminte de informaţia transmisă de Mironescu prin Pangal, despre intenţiile Regelui de „a împăca" pe Iorga prin numirea lui la Preşedinţia Fundaţiilor Regale, loc ocupat astăzi de Gusti. Am admirat o dată mai mult cu câtă grijă îşi urmăreşte scumpul nostru Rege marile sale planuri politice.

— Mareşalul Franchet d'Esperey a ţinut ieri la Ateneu o conferinţă asupra Regelui Alexandru al Serbiei, conferinţă la care nu m-am dus şi după rezumatele publicate, pare că n-am pierdut nimic. Ba da, ocazia să mai aud o dată pe Victoraş Antonescu vorbind de eroicul soldat Antoine Louis[1]: lipsit de orice condescendenţă, mareşalul n-a marcat nici cu două cuvinte de mulţumire în discursul său (probabil preparat la Paris) platitudinile pe care i le-a debitat Antoine Louis Victor Antonescu.

— Liberalii s-au împăcat iarăşi fără să se împace. Au amânat soluţiile, ca la Geneva. La întrunirea şefilor de organizaţii, de ieri, în care trebuia să se hotărască data ţinerii congresului, Dinu Brătianu a declarat că va fixa această dată la înapoierea sa din străinătate, iar Tătărescu a cerut „şefilor" de judeţe să fie gata pentru *10 iulie*. În comunicatul oficial, bineînţeles că data nu figura. Nu s-a vorbit nimic, nici de o parte nici de cealaltă despre *vicepreşedinţie*. Dar s-a declarat şi de o parte şi de cealaltă că cea mai deplină armonie domneşte în partid!

Oştile stau faţă în faţă
Alba lună luminând!

Biata ţară! Să strigăm şi noi cu Iorga (articol scris după „acadeaua" de la 10 Mai): Trăiască Regele!

13 mai. — Dl. Dinu pleacă desearǎ la Royat, mulţumit că a scăpat şi de data asta partidul de ruptură. „Requler pour mieux sauter" e însă un dicton francez valabil şi în România. Pe când ziarele de azi-dimineaţă vorbesc de aplanarea conflictului dintre cele două clientele, *Raza*, foaia brătieniştilor înjură Guvernul şi afirmă inoportun congresul care va avea de ales între unitatea partidului şi continuarea guvernării. Deşi pare că au mai cedat şi ieri, şi că data congresului a fost în cele din urmă fixată pentru sfârşitul lui iunie, sunt anumite lucruri asupra cărora Brătienii vor ceda greu. Copărtaş al firmei prin drept de moştenire,

[1] Numele sub care Victor Antonescu a zburat de la Salonic la Iaşi în octombrie 1918, trimis în misiune de cei de la Paris.

Dinu Brătianu nu va permite niciodată băiatului de prăvălie Guţă să se amestece în conducerea efectivă a întreprinderii.

— La Geneva se desfăşoară săptămâna palinodiilor. Nu e cea dintâi dar e poate cea mai reuşită. Membrii consiliului s-au întrunit luni, „privatim" şi au discutat dacă chestiunea italo-abisiniană trebuie pusă sau nu la ordinea zilei(!). Au hotărât în fine să o pună, şi toate trompetele democraţiei s-au grăbit să trâmbiţeze victoria „spiritului Genevei" asupra obscuratismului medieval reprezentat prin Mussolini, Ducele. Au pus-o la ordinea zilei, ca să hotărască în şedinţă plenară amânarea discuţiei până la 15 iunie! Pe de altă parte Aloysi reprezentantul Italiei, s-a retras din şedinţă îndată ce a constatat prezenţa reprezentantului Negusului, a revenit şi a luat parte la a doua şedinţă, şi s-a retras din nou şi a plecat la Roma după şedinţa de ieri. Comunicatul consiliului e abil dar cam caraghios. După ce justifică amânarea discuţiei prin noua stare de fapt intervenită în raporturile dintre Italia şi Abisinia, stare de fapt ce trebuie serios examinată în legătură cu stările de drept, comunicatul adaugă că în ceea ce priveşte sancţiunile nici o hotărâre[1] *nu poate fi luată cât timp* consiliul n-a luat una în ce priveşte soluţia unilaterală dată de Italia conflictului.

Poziţia S.D.N.-ului este foarte grea. Geneva se găseşte între două alternative: să se încline în faţa faptului îndeplinit şi să-şi mărturisească falimentul sau să persiste în politica sancţiunilor, agravând-o chiar până la îngenuncherea Italiei. În acest din urmă caz, Italia ar părăsi însă imediat Societatea Naţiunilor, care fără Statele Unite, fără Germania, fără Japonia şi fără Italia, ca să nu citez decât Puteri mari, n-ar mai fi o Societate a Naţiunilor. Şi cine ştie dacă pornită pe această cale Italia nu s-ar apropia de Germania şi n-ar facilita izbucnirea unui război. Cred că singura soluţie ar fi o reformă a S.D.N.-ului, care ar atrage după sine revenirea la sistemul echilibrului de forţe bazat pe tratate de alianţă. Căci orice am face, sistemul securităţii colective s-a arătat inoperant şi după cele două lovituri pe care le-a primit din partea lui Hitler şi a lui Mussolini, nimic nu-l va mai putea pune în picioare.

Nici chiar strădunţele amicului Titulescu. E extraordinar cât se agită trepăduşul la Geneva, în momentul de faţă ca să creadă lumea că se găseşte în treabă şi să nu-l îngroape odată cu politica pe care a slujit-o. Agenţiile telegrafice, subvenţionate toate, anunţă lumii întregi întreve-

[1] Lăsând astfel poarta deschisă pentru toate soluţiile: agravare, menţinere, ridicare.

derile d-lui Titulescu, în fiecare zi, *şi numai pe ale lui*. Reproduc după Rador, următoarea telegramă:

„Geneva 12 (mai). Dl. ministru Titulescu a avut în cursul dimineţii de azi o lungă conferinţă cu dl. Paul Boncour, ministrul de Stat şi delegatul permanent al Franţei pe lângă Societatea Naţiunilor. Dl. Titulescu a lua apoi dejunul cu domnia sa.

Imediat după aceea dl. ministru Titulescu a avut de asemeni o îndelungată întrevedere cu baronul Aloysi, delegatul Italiei la Liga Naţiunilor, după care a primit pe d-nii Tewfik Rustu Arras — ministrul de externe al Turciei, Purici — ministrul Iugoslaviei la Paris şi Politis — ministrul Greciei tot la Paris şi delegat la Societatea Naţiunilor.

În cursul serii dl. ministru Titulescu a fost vizitat de către dl. ministru Massigli, şeful secţiunii pentru Societatea Naţiunilor din Ministerul de Externe francez, cu care s-a întreţinut până târziu."

Cine citeşte rândurile de sus ar putea crede că lumea se învârteşte în jurul d-lui Titulescu. Poate că lumea de la Geneva, căci „lumea" fără Geneva, desigur că nu!

14 mai. — Dejunat ieri cu doi porumbei: Regina Elisabeta mă poftise să-mi vorbească de diverse chestiuni şi mai era şi Sandi Scanavi, ca la el acasă. Foarte pricepătoare, Elisabeta vede cum frate-său se curăţă, dar nu poate nimic. Are şi dânsa impresia că acţiunile lui Murdăreanu sunt în scădere, dar nu şi ale Lupeascăi. În afacerea Kaufmann-Banca de Credit îmi spune că Regele a însărcinat pe Tătărescu să vorbească cu Mitiţă Constantinescu şi cu lieber Oscar după care va primi în audienţă pe acesta din urmă.

— La Geneva zarvă mare. Latră câinii, latră căţelele, latră madam Tabouis. Plecarea lui Aloysi i-a înnebunit pe toţi, şi toţi se întreabă dacă rechemarea bruscă a delegaţiei sale va fi urmată din partea Italiei, de o retragere din Ligă. Caraghioşii de la Geneva au izbutit să facă antipatic principiul securităţii colective, admirabilul principiu al securităţii colective, care aplicat ar garanta lumii pacea, şi să facă simpatice gesturi de samavolnicie ca ale Italiei, care pot duce oriunde, numai la o menţinere a păcii nu. Specialiştii de la Geneva sunt o adevărată nenorocire. Până să se reformeze Societatea Naţiunilor, ar trebui reînnoit tot personalul reprezentativ ca şi cel permanent de pe ţărmurile Lemanului; oamenii care mişună azi în jurul ilustrei instituţii sunt prea învechiţi în procedurile lor falimentare.

— De la voluminosul meu prieten Potârcă:

„Păi bine şefule, am spus lui Mihalache că stângă, stângă — dar eu intru şi într-un Minister de dreapta dacă m-or chema. Că dacă îi vorba de revoluţie, noi s-o facem dracului odată, să ştim şi noi — dar dacă tot Regele e să hotărască, atunci ce să ne mai răţoim, mai bine să facem pe placul lui!"

— La dejunul pe care Regele l-a oferit lui Franchet d'Espérey a decorat pe mareşalul Prezan cu colanul Ordinului Carol. Foarte mişcat Prezan a încropit câteva cuvinte şi a terminat: „mulţumesc pentru armată, Sire" — „nu pentru armată — a replicat Regele — ci pentru d-ta, fiindcă eşti bătrân şi vezi lucrurile limpede". Nici o vorbă despre război sau despre trecut — lumea începe de la dânsul. E ciudat că această decorare a lui Prezan n-a fost menţionată în nici o gazetă. Ca să nu se supere Averescu? Cu patriarhul, Prezan e singurul român decorat cu colanul Carol.

— Nae Ionescu a venit azi pe la mine. E mai ambalat ca oricând asupra Gărzii de Fier. Vine de la Braşov, unde a depus ca martor la procesul studenţilor acuzaţi de profanarea monumentului lui Duca din gara Sinaia. Crede că studenţii (printre ei este şi Alexandru Cantacuzino, student „honoris causa") vor fi condamnaţi. E indignat împotriva Regelui care i-a trimis pe Gravrilă Marinescu să-i spună că ar vrea să ia contact cu conducătorii Gărzii, dar *pe ascuns*. Nae ar fi răspuns că Garda nu face nimic *clandestin* (!!).

Încurcătura, după Nae Ionescu, în situaţia de azi, se datorează faptului că Regele vrea să le facă toate numai el, şi le face prost fiindcă nu ştie să le facă. — Ca să nu stea nimeni în calea voinţei sale, a înlăturat şi înlătură din jurul lui toţi oamenii inteligenţi. Iată de ce în fruntea Guvernului e un farsor mediocru ca Tătărescu, în fruntea Armatei un imbecil înfumurat ca Paul Angelescu, în fruntea Fundaţiilor Regale din care a făcut un adevărat Minister al Educaţiei Naţionale două nulităţi, din care un caraghios, Gusti. Iată de ce în fruntea Curţii e un Urdăreanu sau un Stârcea. „El, el şi iar el, nimeni să nu-i stea în cale, toate să le hotărască el, prosteşte, şi nimeni să nu zică «nu». Până şi trecutul trebuie şters. Armata? Începe de la el, a costumat-o după gustul lui, a înarmat-o sau a dezarmat-o după priceperea lui. Academia Română? În lături — face el altele, Academia de Ştiinţă şi Academia de Medicină. Învăţământul? Zidească dr. Angelescu câte şcoli o vrea, spiritul public îl fasonează el prin Fundaţiile Regale, prin Gusti şi Sandu Rosseti.

Politica externă? Poate să se zvârcolească Titulescu cât o vrea, adevărata politică el o face. Nu numai că are ambiţia să facă totul el însuşi, încurcându-le pe toate, dar mai urăşte şi de moarte pe toţi înaintaşii săi, urmărind cu tenacitate dărâmarea operei lor. E singura îndeletnicire în care va reuşi. A mai avut ţara românească, adică Moldova, aşa o pacoste: pe Ştefănică Vodă, care în invidia şi ura lui, n-a făcut decât să distrugă tot ce întemeiase Ştefan cel Mare şi să ucidă sau să piardă pe toţi sfetnicii marelui Voievod pe care îi mai întâlnea în preajma sa. Crede-mă, domnule Argetoianu, nu mai este nimic de făcut cu acest degenerat". Nae Ionescu mi-a mai spus multe.

Omul e amărât şi nu poate vorbi decât cu amărăciune, dar cu toate exagerările lui, în multe are dreptate.

15 mai. — La Viena lovitură de teatru. Schuschnigg a demisionat alaltăieri seară şi şi-a reconstituit Ministerul ieri, dar fără Stahremberg. Şi totuşi rămân 2 miniştri din Heimatschutz în Cabinet. Ruptură? Învârteală? Lucrurile nu sunt încă lămurite, pentru cei neiniţiaţi.

16 mai. — Dejunat ieri cu Ugo Sola, ministrul Italiei, la Kaufmann. Întrebat de mine, mi-a expus punctul de vedere mussolinian, faţă de conflictul de la Geneva. „Italia nu primeşte nici un fel de discuţii la Geneva pe chestiunea Abisiniei. Ducele nu stă de vorbă decât pe baza decretului de anexiune. Guvernul italian se va retrage din Societatea Naţiunilor dacă nu va dobândi satisfacţie în sesiunea de la 15 iunie. Noi nu ne mai putem mulţumi însă cu o simplă abrogare a sancţiunilor, trebuie să ni se ceară şi scuze pentru afrontul care ni s-a făcut. *Il faut que l'on vienne à nous le chapeau à la main.*" Sola e însă convins că Anglia nu va consimţi la gestul cerut de Italia şi că nu se va găsi nici o formulă care să dea satisfacţie Ducelui şi să salveze obrazul S.D.N.-ului în acelaşi timp. „Şi atunci?"

– „Atunci vom face politica noastră separată". (Am priceput că va fi o alianţă cu Germania.)

— Ieri dimineaţă a murit după o scurtă boală Baffigi, general italian în retragere, fost ataşat militar la noi. E al doilea general italian pe care soţia lui, simpatica Nelly, îl dă gata. Înainte de Baffigi fusese căsătorită cu generalul Ferigo, fost ataşat militar şi el, pe care l-a trimis în câţiva ani pe altă lume. Baffigi, de când s-a retras din armată, a reprezentat în România interesele petrolifere italiene.

— Omul învaţă până moare. Am aflat abia ieri de la Prat că numele de Dolores, Mercedes, Pilar, Imaculata etc. pe care atâtea femei îl poartă în Spania şi pe care le credeam nume originale nu sunt decât calificări adaose la numele de Maria. Toate femeile cu asemenea nume, sunt în realitate Marii, Maria de la Dolores, Maria de la Mercedes, Maria de la Pilar, Maria Imaculata — şi numai prin prescurtare sunt chemate Dolores, Mercedes etc.

Am mai aflat, de data asta de la Bichi Costandake (ginerele lui Bragadir) că există o „International Flying Bar Corporation", o asociaţie de beţivi cu dare de mână, în care se pătrunde destul de greu şi ai cărei membri au dreptul la credit destul de important, în principalele baruri din lume contra unei provizii reduse vărsată la Centrală, la Londra. Jimmy Mironescu, mare amator de whisky[1] e singurul român primit până acum în această ilustră corporaţie.

— Se vorbeşte de numirea lui Victor Bădulescu ca ministru plenipotenţiar(?) şi de a lui Dimitrie Alimănişteanu (fiul Sarmisegetuzei) ca subsecretar de Stat la Finanţe, în locul lui.

18 mai. — Alaltăieri seară, prietenii mei politici din culoarea de Galben mi-au dat o masă la Flora. Lume aleasă şi oameni cumsecade, în majoritate.

În şedinţa Delegaţiei Permanente ţinută azi-dimineaţă am hotărât schimbarea numelui de *Uniune Agrară* în acela de *Partid Agrar*. Schimbarea de titulatură nu înseamnă nici o schimbare în ideologia sau în programul nostru. E numai o măsură de precauţie tactică: o ţară „eminamente agricolă nu poate trăi veşnic fără *un partid agrar*; deocamdată umpleam noi golul, cu Uniunea Agrară", dar într-o bună zi, o altă grupare s-ar fi putut întemeia sub o etichetă mai adecvată scopului urmărit, şi să ne expună la serioase greutăţi.

Am suprimat în acelaşi timp şi organizaţiile de culori la Bucureşti, descentralizând acţiunea electorală pe circumscripţie, în tot vreo 30. O încercare.

— Ieri duminică a început concurenţa interbalcanică de foot-ball. Am învins pe greci cu 5 la 2.

[1] A se vedea *Amintirile* mele din Egipt. (paginile 20,76 în volumul XI al prezentei ediţii — *nota St.N.*)

Telegramele de azi-dimineaţă aduc vestea morţii lui Tsaldaris, fostul preşedinte al Consiliului grecesc şi şeful Partidului Populist. După Venizelos, generalul Condilys, Demerzis, iată-l şi pe Tsaldaris trimis pe lumea cealaltă. Sarcina politică a Regelui George, se simplifică mult.

19 mai. — Informatorul meu secret, care de multă vreme nu mai venise pe la mine, de ruşine se vede, m-a vizitat din nou astăzi. În general prevederile lui, înregistrate în cursul acestor însemnări n-au prea corespuns realităţilor, afară de planul unui Guvern Mironescu care a existat în gândul Regelui. — Acum îmi vine cu veşti senzaţionale, pe care le consemnez aici, fără să cred mult în ele. Le consemnez drept capitole de roman, care slujesc şi ele la o mai exactă conturare a moravurilor noastre politice şi a ruşinii în care trăim. Viitorul apropiat va arăta ce şi cât va rămâne din informaţiile care urmează. Informatorul meu pretinde a şti cum combinaţia Mironescu ar fi căzut în apă, din cauza continuelor întârzieri ale bătrânului Ghiţă de a se înţelege cu cine trebuia şi *cum trebuia*. Aşa de pildă a venit să ceară acum în urmă pe d-rul Lupu la Ministerul de Interne, ceea ce a supărat adânc pe Rege (informatorul meu vorbeşte). Costăchescu şi Potârcă, presimţiţi prin Banu, din ordinul Regelui, ar fi refuzat şi ei să intre într-o combinaţie Mironescu (?). Furios pe ei, Regele ar fi declarat lui Banu că cei doi domni nu se vor mai întâlni niciodată cu un portofoliu de vreme ce n-au priceput să dea Coroanei ajutorul cerut, în momentul în care Coroana avea nevoie de acest ajutor. Informatorul meu mai adaugă că demisia lui Banu de la Georgişti[1] a fost pusă la cale de Rege.

Regele vrea să se poată servi de Banu în viitoarea lui combinaţie ministerială. Deşi nu se ştie cine va prezida viitorul Guvern în locul lui Mironescu (poate Banu?). Regele e mai hotărât ca oricând pentru Guvernul de alegeri, compus din oameni care să nu candideze dar să *facă alegerile după ordinele lui*. Deşi socotesc că, în ţara noastră şi mai ales sub Domnia Regelui Carol al II-lea, toate sunt posibile mărturisesc că pun la mare îndoială aceste informaţii, din care singurul lucru ce-mi pare exact e favoarea de care se bucură Banu. Avea de toate în jurul lui bietul Rege: îi lipsea un curuit. Să-i trăiască!

— Tulburările în Palestina devin din ce în ce mai serioase. Arabii nu mai vor ovrei în Palestina. În compensaţie francezii îl cer pe Blum!

[1] Printr-o scrisoare foarte frumos scrisă, C. Banu şi-a dat demisia din Partidul Liberal de sub preşedinţia lui George Brătianu. Se zice că scrisoarea (publicată în toate ziarele) a fost aprobată de Rege înainte de a fi trimisă lui Brătianu.

— Regele a poftit ieri pe doctorul Lupu la dejun probabil ca să mai pună la cale o intrigă între el şi Mihalache. Mi s-a spus că după audienţă, înapoiat la hotel, Lupu trimitea cât putea pe Majestatea Sa în portul Marsiliei.

24 mai. *Duminică.* — De trei zile la Breasta, unde am venit de Sf. Constantin. Parcul din Breasta e o splendoare; mulţumită primăverii ploioase vegetaţia e de o bogăţie excepţională. Foile încă fragede, înfăţişează după specii, mase în toate tonurile verdelui, de la verdele deschis şi bătând în galben al teilor, la verdele închis al brazilor. Trandafirii sunt în plină floare şi înfloriţi am găsit şi salcâmii. Privighetorile cântă toată ziua şi toată noaptea. Voluptatea vieţii e însemnată pe fiecare foaie, pe fiecare floare, pe fiecare aripă. Sf. Constantin e sărbătoarea tinereţii, şi cât de puţin se potriveşte cu cei 65 de ani ce-i duc pe umeri! Cât a trăit mumă-mea n-am lipsit niciodată de lângă dânsa în această zi, cel puţin când eram în ţară. De când m-a părăsit, continui să vin, dar mi-e inima strânsă şi toată veselia din jurul meu — mi-au venit şi copiii să petreacă ziua cu mine — şi toată bucuria naturii şi cumplita beţie de viaţă a tot ce trăieşte şi creşte nu mă împiedică să mă gândesc la ce nu mai este şi nu va mai fi niciodată.

— *Universul* îmi aduce vestea morţii lui Al. Florescu, zis *Indianul fermecător*. Încă un contemporan, încă o figură caracteristică a Bucureştiului care dispare. Ca şi Ionaş Grădişteanu, Al. Florescu a fost un pasionat al ideii naţionale. Mititel, tăcut şi posomorât, Florescu a trăit numai cu Ardealul şi cu ardelenii în suflet. Calic, socotitor pentru cheltuielile lui personale până la o lescaie , a dat fără să numere pentru şcolile, pentru bisericile şi pentru mişcarea românească dincolo de Carpaţi. El a întemeiat Liga Culturală, cu penele căreia s-au împodobit alţii. După războiul de întregire după ce şi-a văzut visul cu ochii, Indianul fermecător n-a mai avut scop în viaţă, şi a rătăcit printre oameni ca unul ce-şi pierduse raţiunea de a fi. Lipsit de ambiţii personale, n-a cerut niciodată nimic, nici măcar preşedinţia Ligii pe care o fondase, şi al cărei secretar general s-a mulţumit să fie. Ca şi cu Grădişteanu, ardelenii s-au purtat prost cu el : n-au găsit, de la război şi până azi, un loc de deputat pentru dânsul, — n-au catadicsit să înlăture pe nici unul din şperţarii lor ca să cinstească cu o alegere nesolicitată pe acela care în vremuri de restrişte le dăduse atât. Ironia soartei a vrut ca fiul acestui naţi-

onalist înfocat, Radu (consilier de legaţie) să se căsătorească cu o ovreică, fiica lui Szöpkes.

25 mai. — Ieri, pe o ploaie torenţială echipa românească de football a bătut la Onef, pe cea bulgărească. Duminica precedentă românii bătuseră pe greci, aşa încât am rămas deţinătorii cupei balcanice pe anul în curs. Anul trecut fusesem bătuţi de toată lumea. Iugoslavia s-a retras din concurenţa balcanică, pretinzându-se „Europă Centrală". Cu Skoplie, cu jumătate Macedonie şi cu Muntenegru în graniţele sale, pretenţia e cel puţin hazlie. De altminteri, am bătut anul acesta în ziua de 10 Mai, şi echipa sârbească.

— Înapoindu-mă de la Breasta găsesc următoarea scrisoare:

Paris 26 rue de Vichy
Mai 1936

Mult Stimate Domnule Ministru,

Mi s-a comunicat cum că v-aţi fi exprimat de o manieră foarte măgulitoare pentru mine cu prilejul reprezentaţiei lucrării[1] mele la Opera din Paris. Permiteţi-mi să vă mulţumesc din inimă pentru aceasta, asigurându-vă totodată de sentimentele mele de înaltă (sic) consideraţie.

George Enescu

Dl. Chou Pinx vrea să fie ironic, dar mânuieşte ironia cu aceeaşi măiestrie ca muzica. Poate să se pună dl. Enescu şi în cap şi în picioare: pentru posteritate, va rămâne Chou, va rămâne Pinx, dar nu va rămâne Beethoven.

— Ştirea pe care mi-a dat-o Blumenfeld mai demult şi pe care am consemnat-o în paginile precedente, şi anume că Victor Antonescu vrea să încherbe miliardul de care are nevoie pentru echipamentul armatei, jumătate de la CEC şi jumătate de la Casele Autonome — se adevereşte. Mandrea mi-a destăinuit insistenţele ce se pun pe lângă dânsul ca să dea cele 500 milioane cerute[2] CEC-ului, iar ieri în tren venind de la Craiova, Banciu (directorul Casei de Depuneri, fost director al

[1] ? Lucrare?

[2] Abia a început Casa noastră de Economii să prindă cheag, şi Ministerul de Finanţe s-a şi repezit asupra ei. Superstiţia echilibrării bugetelor pe hârtie — duce numai la mişcări false şi la prostii.

Contabilităţii Generale a Statului) mi-a confirmat că se vor spori *contabilistic* veniturile CAM-ului, cu alte 500 milioane, chit ca la sfârşitul anului decontul să se lichideze cu un deficit...

Tot prin Banciu am aflat că s-au deschis credite extraordinare în valoare de 290 milioane nu pe cale obişnuită şi legală, adică prin anularea altor credite reprezentând în totalul lor aceeaşi sumă, ci pe baza fantezistă a *excedentului bugetar* din anul trecut. Or, anul bugetar nu e încă contabiliceşte încheiat, şi apoi, cum se poate vorbi de excedente *disponibile*, când datoriile recente ale Statului nu sunt achitate?

— Doctorul Angelescu, burghezul şi capitalistul calic, îmi apare ca cel mai de seamă colaborator al bolşevizării ţării. Transformând şcolile de meserii în licee cu opt clase (?), înfiinţând bacalaureatul profesional şi pe cel comercial, deschizând din nou şcolile normale închise, „omul şcolii" sporeşte în mod îngrijorător masa proletariatului intelectual din care se recrutează toţi agenţii comunismului.

— O frumoasă şi exactă caracterizare a umanistului şi a democratic-politicianizatului Edouard Herriot, ieşită din pana lui Paul Claudel: „C'este un Vulcain au travail, mais capable comme celui du Musée du Prado de recevoir parfois la visite d'une déesse". (*Les Nouvelles Littéraires* din 23 mai 1936).

— Pangal a aflat amănunte despre recenta audienţă la Rege a doctorului Lupu. Fruntaşul ţărănist ar fi arătat Suveranului că nemulţumirile crescânde cer o imediată schimbare de regim şi că un Guvern naţionalist-ţărănist ar fi indicat să prezideze serbările de la 8 iunie în prezenţa oaspeţilor străini care sunt aşteptaţi, după cum tot un Guvern naţional-ţărănist a prezidat acum 6 ani la întronarea Regelui. Regele a primit însă cu rezervă sugestia doctorului şi a observat că, ca *Suveran Constituţional,* — deşi e în curent cu nemulţumirile comentate de Lupu — nu poate schimba Guvernul în ajunul unor evenimente pe care acesta le-a pregătit. Doctorul a întrebat atunci dacă cel puţin succesiunea Guvernului, când se va declara criza, e asigurată Partidului Naţional-Ţărănist; la această întrebare Regele a invocat din nou calitatea sa de *Suveran Constituţional (!)* şi a răspuns că-şi dă seama de importanţa şi de popularitatea electorală a partidului prezidat de dl. Mihalache, dar că succesiunea actualului Guvern va depinde de împrejurările momen-

tului şi de interesele ţării. Lupu a plecat furios de la Palat şi 24 de ore n-a făcut decât să înjure pe Rege.

— Vineri şi sâmbătă filarmonica din Berlin a dat concerte la Ateneu. Succesul a fost formidabil. Şi n-a fost numai un succes muzical: sala în picioare striga „Heil Hitler“, şi entuziasmul nu s-a potolit decât cu greu. Nici un ovrei în sală, deşi de obicei la concerte vin mulţi. D-rul Angelescu patriot şi francofil, a pus toate beţele în roate ca să fie zădărnicite concertele. A fost lupta între el şi Comnen, dar în cele din urmă bunul simţ a învins şi bucureştenii au avut plăcerea să asculte cea mai bună orchestră din lume.

— Armonie şi disciplină liberală; pe când duminică în congresul organizaţiei de Ilfov, Niculescu Dorobanţu excludea pe Petre Ghiaţă şi pe amicii lui — acelaşi Petre Ghiaţă cu aceiaşi amici erau aclamaţi în şedinţa congresului organizaţiei de Teleorman, prezidată de dl. Victor Antonescu ministru de finanţe! Ce zice nenea Dinu? Probabil că nici nu-şi tulbură cura de la Royat!

27 mai. — Luptele din Palestina devin din ce în ce mai serioase. Arabii s-au răsculat acum şi împotriva englezilor. Pentru aceştia restabilirea ordinei şi a „statului quo ante“ are nu numai o importanţă de ordin strategic în legătură cu siguranţa Canalului de Suez, dar şi una de ordin moral, căci, mai ales după cele întâmplate în Abisinia, prestigiul britanic are nevoie de o consolidare în Asia şi în Africa.

— Văzut ieri pe Martha Bibescu la Mogoşoaia. Îmbătrânită, dar tot agreabilă. Mi-a povestit dejunul ei cu Regele Eduard al VIII-lea, la Sir Philipp Sassoon. Era şi Sir Samuel Hoare. Masa intimă, „en cravate noire“. Regele primeşte asemenea invitaţi, dar nu vrea lume multă. E de o extraordinară simplicitate şi curtoazie în purtarea lui. La masă, nu primeşte să se servească înaintea damelor — şi nici la vorbă nu o ia înaintea lor. Are ochi simpatici şi păr frumos. Englezii care sunt oamenii tuturor contradicţiilor încep să-l iubească tocmai pentru însuşirile opuse celor pentru care au iubit pe tată-său. Are umor: venind vorba despre intrigăriile episcopilor, Regele a spus că „episcopii ar face bine să mai lase politica şi să se roage la Dumnezeu să întărească Guvernul Majestăţii Sale, căci are atâta nevoie!“

Martha mi-a povestit şi întrevederea ei cu Mussolini, care i-a făcut o adâncă impresie. Mussolini i-a spus: „Sunt patru lucruri pe care le poţi spune despre mine: 1) Sunt răbdător; 2) Sunt logic; 3) Nu sunt îmbătat (grisé) de victorie şi al 4-lea) vreau pacea“. Martha mi-a adăugat: „Toţi vor pacea, dar fiecare vrea pacea lui!“ A asistat la proclamarea Imperiului de la o fereastră a Palatului Misciatelli (fost Bonaparte, colţ Corso cu Via del Plebiscito) — impresie formidabilă şi aici. De la altă fereastră a aceluiaşi palat privea Regele Alfons al XIII-lea, al Spaniei. „Grandeau et décadence!“

28 mai. — Ziarul parizian *Gringoire* din 22 mai publică un foarte documentat articol semnat $x^x x$ prin care dezvăluie întreaga propagandă comunistă dusă de către Comintern-ul din Moscova, în Franţa. Formula „Frontul Popular“ introdusă de curând în Franţa, ca şi în Spania, în România şi în alte ţări, e o născocire a Moscovei pentru a prinde toate partidele de stânga în mrejele celui comunist. Frontul Popular, acolo unde reuşeşte să se impună prin ademenirea corpului electoral, are sarcina „să disloce“ organizaţia burgheză de Stat, existentă, şi să prepare astfel terenul pentru anarhie şi revoluţie. Frontul Popular e pe cale de a-şi îndeplini sarcina în Spania; pentru Franţa, unde Guvernul Frontului Popular e gata să se instaleze sub preşedinţia ovreiului Blum, instrucţiunile Moscovei sunt „să se imite exemplul Spaniei“, să se îndepărteze funcţionarii buni experimentaţi, să se introducă soviete în cazărmi sub formă de comitete pentru apărarea Constituţiei şi Republicii, să se vorbească de *antifascism* dar deloc de *comunism*. Situaţia în Franţa e cât se poate de îngrijorătoare: va parveni oare bunul simţ al poporului francez să învingă nebunia câtorva, dar a câtorva care sunt încă prea mulţi? Soarta Europei depinde de ce se va întâmpla la Paris în viitoarele şase luni.

Şi la noi caraghioşii de ţărănişti s-au lăsat ademeniţi de magica formulă a Frontului Popular, magică pentru orice suflet mediocru, adică democrat. La Timişoara, duminica trecută, toţi comuniştii au defilat cu pumnul încleştat în faţa domnului Jean Mihalache. Din fericire, la noi asemenea manifestaţii sunt încă de domeniul operetei.

— Dar ce nu e operetă la noi? Academia Română a ales zilele trecute ca membru activ al ei pe dl. Capidan. Cine e Capidan? E profesor la Cluj, şi se zice că e şi filolog. O fi. O fi chiar un om prea cumsecade. Dar Academia Română nu e un institut de cercetări ci o instanţă de consacrare. Ce consacră ea în cazul d-lui Capidan? Ce să mai zicem însă

de Capidan, când în aceeaşi zi primeşte membru onorar pe dl. Ciotori(!!!), fost profesor de gimnastică, „sauteruisseau" şi „bun la toate" al d-lui Titulescu, la Londra? O asemenea numire nu ridică o secătură care nu poate fi ridicată, dar înjoseşte o instituţie care aşa şi aşa abia se ţinea în propte.

— Am răspuns lui Enescu că scrisoarea sa m-a surprins, că nu era cazul nici de „mulţumiri" pentru mine nici de nemulţumiri pentru el. Că critica era liberă îndată ce o operă de artă era supusă publicului. Că glumele pe care le-am făcut erau mai mult îndreptate împotriva odioşilor săi zelatori decât împotriva operei înseşi. Am încheiat prin banala constatare că un om sincer preţuieşte mai mult decât unul care se târăşte în faţă şi muşcă pe la spate şi ultimele mele cuvinte au fost: „Evocând această sinceritate, te rog *şi eu* a crede în sentimentele mele de înaltă consideraţie".

29 mai. — „Messieurs Tzaranistas" au redactat un manifest către ţară, un text scurt care trebuia să fie transformat în moţiune duminică la „marea" demonstraţie de mase pe care o pregătesc, şi în celelalte întruniri din provincie. Cenzura a tăiat aproape tot textul, care nu conţinea de altminteri decât prostii, obişnuita literatură în doi peri a şantajiştilor de răscruci. Proteste, văicăreli şi tot dichisul obişnuit. Lui Madgearu, furios, care-mi povestea nelegiuirea Guvernului i-am spus: „ce crimă!" şi m-a crezut!

30 mai. — Dejunat alaltăieri la Victor Slăvescu împreună cu Madgearu. Dejun în onoarea lui Gutmann, de la Berlin, venit pentru şedinţa Consiliului de Administraţie al Societăţii Bancare. Madgearu kesketuia istorisindu-ne că va pleca în iulie la Paris, cu aeroplanul. „Je volerai à Paris", ne spunea simpaticul om de Stat. În gândul meu măcinam o întâmpinare pe care am păstrat-o pentru mine: „Auriez vous deja tout volé à Bucarest?"

Ieri după-amiază a „volat" pe neaşteptate Titulescu la Belgrad. Această deplasare, 48 de ore după sosirea lui în Bucureşti, mi-a părut suspectă. Iată ce am aflat: Prinţul Paul a renunţat să mai vină la Bucureşti şi Titulescu s-a dus să-l convingă să vină. Titulescu pune într-adevăr mare preţ pe întrunirea celor trei Şefi de Stat ai Micii Înţelegeri la Bucureşti. Nu e vorba numai de ridicarea prestigiului său personal, cam atins după nenorocirile întâmplate sistemului securităţii colective, ci e vorba de ceva mai mult. Regele Carol n-a urmat într-adevăr pe Titulescu în politica lui decât „à son corps défendant" şi a fost totdeauna de părere — cel puţin când Titulescu nu era de faţă — că ministrul

său de externe *exagera.* Titulescu vrea să angajeze acum o dată mai mult şi personal pe Rege în politica sa şi să precizeze în mod solemn că şi Iugoslavia se află fără nici o şovăire alături de această politică. De aci planul întrunirii de la Bucureşti în care cei doi şmecheri Beneş şi Titulescu nu se îndoiesc că vor încurca pe „Prinţi" în toate declaraţiile „de salvare" a unui sistem politic gata să se prăbuşească. Probabil că Beck, care a trecut prin Belgrad, a deschis ochii Prinţului Paul, şi acesta urmând sfaturile ministrului de externe polon s-a dat înapoi de la cursa ce i se întindea la Bucureşti. Vom vedea în zilele ce urmează dacă Titulescu izbuteşte să întoarcă iar macazul, la Belgrad.

— Văzut pe Arcizewski care-mi povesteşte că iar a avut de furcă cu Titulescu, dar că lucrurile s-au terminat cu bine. În lungul comunicat publicat ca încheiere a ultimei întruniri a Micii Înţelegeri la Belgrad, la punctul 5 se spune că politica fiecăruia din cele trei State *e mai identică ca oricând* faţă de toate Statele Europei *pe care le enumeră* începând cu Franţa şi sfârşind cu Rusia. Printre aceste State se află enumerată şi Polonia. Beck a însărcinat pe Arcizewski să remită lui Titulescu copie de pe o notă prin care Guvernul polon întreabă dacă România aliată îşi însuşeşte punctul de vedere ceh în conflictul latent care mai există şi azi între Polonia şi Cehoslovacia (chestiunea Tetschen şi a Sileziei superioare). Arcizewski a primit nota înainte de înapoierea lui Titulescu şi a vrut să o prezinte lui Tătărescu: acesta s-a codit însă şi a rugat pe ministrul Poloniei să aştepte înapoierea titularului de la Externe. În fine a sosit şi Titulescu şi a primit pe Arcizewski, căruia i-a făcut toate protestările de dragoste, declarându-i că tratatul polono-român rămâne în picioare înaintea oricărui altuia, comunicatul de la Belgrad nu înseamnă nimic, *că l-a adus Krofta redactat gata de la Praga şi că în zăpăceala ultimului moment*[1] *el, Titulescu, nici n-a avut vreme să-l citească* (extraordinar!).

Nu încape îndoială a adăugat ministrul nostru că tratatul cu Polonia primează oricărui angajament cu vreuna din ţările Micii Înţelegeri fiindcă e anterior tratatului din 1933 prin care această Înţelegere tripartită se organizează în forma ei actuală (?!). În acest răspuns se oglindeşte toată făţărnicia lui Titulescu, căci faptul că acordul Micii Înţele-

[1] Şi sârbii au fost nemulţumiţi de comunicatul d-lui Krofta căci printre ţările enumerate la punctul 5 al comunicatului era şi Rusia Sovietică cu care Iugoslavia nu are raporturi, dar cu care România şi Cehoslovacia, mai ales Cehoslovacia, se găsesc în relaţii de colaborare. O dovadă mai mult cât de exact a reprezentat comunicatul la Belgrad adevărata stare de lucruri.

geri e *posterior*, ar putea tocmai însemna o modificare de politică determinată printr-un acord anterior! E ciudat că Arcizewski n-a relevat speciosa răsturnare de argumente bazată pe datele tratatelor noastre. Probabil că a fost impresionat de declaraţiile de prietenie, de fidelitate şi de dragoste cu care l-a copleşit Metternich-ul nostru. Ministrul Poloniei s-a mărginit să ia act de declaraţiile lui Titulescu şi să-i aducă la cunoştinţă că Beck le va da publicităţii la prima ocazie; Ministrul nostru de externe n-a ridicat nici o obiecţie. Arcizewski a mai întrebat cum s-a putut da cu atâta facilitate consimţământul României la reînarmarea Strâmtorilor care interesa în cel mai înalt punct şi Polonia care s-a obişnuit să considere Marea Neagră ca un debuşeu al comerţului ei spre Orient. Prin posibilitatea de închidere a Strâmtorilor, acest comerţ e periclitat şi drept consecinţă e periclitat şi tranzitul polonez prin România. Pus pe acest teren Titulescu a început să urle şi să declare că Rustu Arras l-a înşelat, că a pus chestiunea fără să-l consulte, că a adus-o la întrunirea Înţelegerii Balcanice în ultimul moment şi că dânsul, Titulescu, nu se mai putea opune unui fapt îndeplinit decât cu riscul de a compromite Înţelegerea Balcanică în întregul ei. Iată unde duce pactomania amicului Titulescu: ca să nu compromită un acord fictiv, care nu reprezintă nimic real — a renunţat dintr-o trăsătură de condei la libertatea Strâmtorilor şi a lăsat să se transforme Marea Neagră într-un lac rusesc — ceea ce nu mai e o ficţiune, dar o realitate, şi încă o realitate teribil de bogată în consecinţe pentru noi.

Îşi vor fi pus vreodată pactomanii întrebarea: ce va face Franţa în cazul unui probabil conflict armat între Polonia şi Cehoslovacia, ea care a semnat o convenţie militară[1] şi cu Cehoslovacia şi cu Polonia? Dar ce vom face noi în asemenea caz, căci şi noi avem convenţii militare şi cu Polonia şi cu Cehoslovacia? Nimic nu dovedeşte mai bine inoperanţa pactelor multiplicate decât tocmai aceste contradicţii pe terenul aplicării lor.

Ca să apere pe escrocul de Rustu Arras, Titulescu a povestit lui Arcizewski că Kemal a chemat la ora 2 noaptea pe ministrul său de externe şi l-a obligat să ia *imediat* poziţie în chestiunea Strâmtorilor fără să-i mai îngăduie să consulte pe nimeni[2].

---

[1] Sunt singurele convenţii militare pe care Franţa le-a semnat cu Statele din Europa Centrală şi Orientală. Cu noi, cu iugoslavii n-a semnat decât tratate defensive, dar fără convenţii militare.

[2] Titulescu socoteşte, după câte mi-a spus Savel, că chestiunea Strâmtorilor e de competenţa exclusivă a Marilor Puteri. Cred că e o eroare. În tot cazul, date fiind raporturile existente dintre Franţa, Anglia şi Soviete, putem fi siguri că chestiunea e înmormântată, ca şi libertatea de trecere prin Bosfor şi Dardanele.

— Întâlnit pe Sola care m-a rugat să spun la toată lumea că Italia e hotărâtă să părăsească Societatea Naţiunilor dacă sancţiunile nu se ridică la 16 iunie sau dacă se mai amână încă o dată hotărârea Puterilor asupra lor.

— Ziarul de azi-dimineaţă anunţă că d'Ormesson a fost numit ambasador la Rio de Janeiro. În fine! Călătorie sprâncenată! Nu e vorbă, cel care va veni în locul lui nu va fi mai înţelegător al lucrurilor noastre.

31 mai. — Titulescu s-a transformat în porumbel, în porumbelul păcii şi nu se mai proiectează decât pe bolta cerească. Ieri a zburat, micul mamei, „retur“ de la Belgrad spre Constanţa unde va raporta azi Majestăţii Sale rezultatul misiunii lui. (Regele petrece ziua de azi la Constanţa pentru inaugurarea abatorului!) Pentru noi simpli muritori, rezultatele acestei misiuni, ca şi scopul ei de altminteri, rămân secrete — până le vom afla!

— Argentina a cerut convocarea *Adunării Generale* a Societăţii Naţiunilor pentru ziua de 16 iunie (când urmează să se întrunească *Consiliul* S.D.N.-ului). Cererea Argentinei pare a fi primită pretutindeni cu favoare. Toată lumea e sătulă de comedia sancţiunilor. Abisinia a fost cucerită, şi acum să întoarcem foaia, căci mai avem de citit!

— Juraţii au achitat ieri pe Pastia, fost magistrat, sifilitic şi alcoolic care şi-a ucis concubina — slujnică — în condiţii nelămurite pe deplin. O încurajare dată oamenilor de acţiune cărora nu le e frică să mânuiască cuţitul sau revolverul! Ce e mai ciudat e că, deşi achitat, Pastia a fost condamnat să plătească despăgubiri, 200 000 lei copiilor şi 100 000 mamei victimei!

— Simpaticul Alexandru Rosetti Bălănescu, profesor universitar, şi directorul Fundaţiei Regale Carol al II-lea, a atacat cu curaj într-un interviu Academia Română şi pe academicieni. După dânsul Academia s-a pus în afara mişcării noastre culturale, şi paralizată prin spiritul de gaşcă şi de interese meschine nu mai are nici un rol în evoluţia vieţii noastre intelectuale. La criticile tânărului Rosetti îmi permit să adaug numai că această situaţie e cu totul logică: Academia e mai mult decât o adunare, e o adunătură de proşti şi de lichele; ce pot face câţiva oameni inteligenţi şi cumsecade rătăciţi acolo?

1 Iunie. — Mascarada ţărăniştilor, de ieri, a fost după placul lor, dar numai al lor. Putorimea satelor de prin judeţele învecinate, vreo 10–20 000 de oameni, la care s-au adăugat vreo 5–6 000 de comunişti au defilat fără vlagă dinaintea nulităţilor „de conducere" în fruntea cărora se lăfăia ţărănoiul frizat de la Topoloveni. Că tot Bucureştiul era plictisit de această invazie de nespălaţi se pricepe — ce e mai greu de priceput e că, chiar manifestanţii făceau mutre de un cot. Nici un moment şi nicăieri nu s-a putut constata nici nădejde, nici avânt. Singurul fapt interesant pe ziua de ieri a fost asociaţia comuniştilor la manifestaţia naţional-ţărănistă. De altminteri, singurii care au defilat voioşi şi disciplinat au fost comuniştii. Au defilat cu steaguri verzi în loc de roşii, dar cu pumnul încleştat.

Camuflajul comunismului realizat prin formula *Frontului Popular* e gata şi la noi. E un rezultat şi acesta, prin care vom putea sărbători împlinirea a 6 ani de Domnie a Regelui Carol.

Discursul lui Mihalache la Arenele Romane n-a adus nimic nou. Acelaşi rahat pe care ni-l serveşte la fiecare întrunire, cu o notă mai accentuată împotriva Guvernului şi mai spălăcită împotriva Camarilei.

— Fost ieri la curse. S-a alergat Derby-ul şi a fost câştigat de calul Gorgos aparţinând locotenentului Dumitrescu. Regele n-a asistat. Ca preşedinte al Jockey-Club-ului a asistat până acum în toţi anii la Derby. Guvernul a găsit cu cale să-l ducă tocmai ieri la Constanţa să inaugureze abatorul(!) nou construit. Din această cauză n-a putut asista nici la cinqantenarul Societăţii Progresul Silvic (ieri dimineaţă), la care, dată fiind importanţa Societăţii, promisese să asiste. Păcat că nu e un om în jurul Regelui care să-i dea sfaturile cele bune.

Văzut la curse pe Radu Mandrea. Se arăta încântat că scăpase ieftin de exigenţele lui Victor Antonescu care ceruse CEC-ului 500 milioane. Prin dârza lui rezistenţă, Mandrea a scăpat cu 180 milioane garantate prin 750 milioane rentă. Şi aşa e prea mult, dar mai merge. Mandrea a fost primit zilele trecute în audienţă de Rege şi a ţinut să-mi spună că Majestatea Sa mă ţine în mare stimă. „Vezi asta e — am spus lui Mandrea — mă stimează, şi cum nu lucrează decât cu lichelele pe care nu le stimează, nu e nici o şansă ca să facă ce-l sfătuiesc eu să facă."

3 Iunie. — Regele a primit ieri în audienţă pe Pangal. Nu-l mai primise de vreo doi ani: regimul curvistic e un regim esenţialmente fantezist. Politiceşte impresia lui Pangal se poate rezuma într-un singur cuvânt: vax. Deşi foarte butonat Regele s-a arătat acelaşi veleitar, acelaşi visător şi acelaşi vânător de potcoave de cai morţi cu care începem să ne obişnuim. Fiind vorba despre Ordinul de Malta, Regele a spus întradevăr lui Pangal: „Sunt hotărât să nu admit la *reînfiinţarea nobleţei* decât familiile boierite înainte de Domnia lui Mavrocordat (!!)" iar la obiecţia lui Pangal, care voia să-l scoată din basme şi să-l dea în politică, că pentru înfiinţarea unei nobleţe trebuie modificată Constituţia şi că pentru această modificare s-au pierdut momentele prielnice — simpaticul veleitar a răspuns: „chestiunea nu era coaptă: *acum e coaptă!*" Să nu se răscoacă. Regele a întrebat la sfârşitul audienţei sale: „Ce face conul Costică?" (ăla sunt eu). Pangal n-a răspuns, şi-mi pare rău, aşa cum trebuia.

4 Iunie. — Ziarele publică o telegramă de la Paris care rezumă un interviu senzaţional al d-lui profesor Charles Rist, guvernator onorar al Băncii Franţei. Dl. Rist declară că o devalorizare a francului a *devenit indispensabilă.*

Nu pentru motive financiare sau monetare, ci pentru motive economice: preţurile trebuiesc scăzute la nivelul celor din Anglia. Iată unde a ajuns omul stupid care mă trata ca revoluţionar în 1932! L-a pedepsit Dumnezeu, dar Dumnezeu a pedepsit şi Franţa căci după ultimele informaţii care sosesc de la Paris, Ministerul Blum, de mâine, va avea să facă faţă la un deficit de *20 miliarde* franci, adică *200 miliarde* lei! Bravo, ortodoxia financiară şi economică!

— Ieri seară la ora 6 am avut o şedinţă destul de agitată a Consiliului Băncii de Credit. Am însemnat deja în treacăt porcăriile lui Hefter şi intervenţia sa la Adunarea Generală din 4 aprilie şi am arătat[1] legăturile în această afacere între Hefter, Mitiţă Constantinescu şi Aristid Blank de la care pornise totul, ca să cureţe pe Kaufmann. Că Mitiţă Constantinescu comunicase lui Hefter raportul inspectorului Nestorescu, a fost pentru noi o convingere de la primul atac al escrocului, căci în întâmpinarea lui citită în faţa adunării generale a Băncii se regăseau mai multe din nefondatele învinuiri consemnate în raportul inspectorului Băncii Naţionale. Era o convingere, dar nu aveam o probă a ignominiei guvernatorului Mitiţă. Zilele trecute, Kaufmann şi-a procurat însă şi proba scrisă a acestei ignominii. I-a dat-o dl. colonel Angelescu, fostul meu prefect de Dorohoi în 1921, ajuns administrator al ziarului *Le Moment.* Angelescu declară că în ziua X dl. Hefter s-a dus la Mitiţă Constantinescu acasă, str. Remus nr. 6 (l-a întrebat chiar pe el, Angelescu unde

[1] A se vedea însemnările din 6 mai, la pag. (301–303 din prezentul volum — *nota St.N.)*

era str. Remus) și s-a înapoiat de acolo la gazetă cu un dosar voluminos (95 pagini) pe care i l-a remis rugându-l să-l copieze de urgență. Angelescu a chemat o dactilografă discret și a lucrat cu dânsa până la ora 2 dimineața. Și a mai lucrat și a doua zi cu altă dactilografă până a terminat copia cerută. Originalul a fost restituit de Angelescu lui Hefter și de Hefter lui Mitiță. La obiecția că Angelescu a putut să declare lucruri inexacte, fiind plătit[1], se poate răspunde că exactitatea declarațiilor lui e dovedită prin faptul că cele câteva puncte mai importante atinse de inspectorul Nestorescu[2] în raportul său se află și în declarația lui Angelescu care nu le-ar fi putut ști dacă n-ar fi avut raportul în mâini.

Scopul ședinței de aseară era să se hotărască dacă pe baza acestui document trebuia să pornim la luptă pe față împotriva guvernatorului și *cum*? Părerea mea a fost să suspendăm orice act ostil pentru două motive:

1) Prin audiența obținută[3] de Kaufmann la Rege și de la care ieșise mulțumit se stabilise un fel de armistițiu între Banca Națională și Banca de Credit deoarece Suveranul făgăduise să potolească zelul intempestiv al d-lui guvernator și făgăduiala Regelui părea că fusese ținută deoarece Banca Națională n-a mai reacționat față de Banca de Credit. Armistițiu cu atât mai serios cu cât Tătărescu[4] chemase pe Kaufmann chiar ieri dimineață să-i spună că Regele îi vorbise de toată afacerea și că se însărcina el să liniștească pe Mitiță, dacă ar mai fi fost nevoie. Aflându-ne prin urmare într-o stare de armistițiu *solicitat de noi*, orice s-ar zice, prin audiența lui Kaufmann, nu trebuia să slăbim poziția noastră și să rupem noi armistițiul, căci în acest caz am pierde desigur și sprijinul Guvernului și sprijinul Coroanei. Să lăsăm pe guvernator să rupă armistițiul, dacă va mai avea poftă și va mai îndrăzni, *atunci* vom putea uza de arma noastră, în ripostă și fiind în legitimă apărare, nimeni nu ne va putea reproșa nimic.

---

[1] Kaufmann a dat 200 000 lui Angelescu sumă pretinsă de acesta ca despăgubire pentru postul pe care-l pierdea la *Le Moment*, prin declarațiile lui.

[2] Precum chestiunea augmentărilor succesive de capital al Băncii, contul special B.S. (Barbu Știrbei), datoria mea de 3 milioane (garantarea împrumutului Citta Davila pentru răscumpărarea acțiunilor Băncii Țărănești) etc.

[3] Audiența cerută de luni de zile de Kaufmann prin Scanavi și Regina Elisabeta (cerere despre care am vorbit deja) a fost acordată în ziua de 25 mai.

[4] Tătărescu, între altele, a spus lui Kaufmann că Regele a fost foarte mulțumit de cele vorbite cu el și că ar fi zis chiar „bătrânul are mult bun simț". Povestindu-mi conversația lui cu Tătărescu, Kaufmann se arăta sufocat, de acest epitet de bătrân!

2) Nu trebuie să pierdem din vedere că Banca de Credit e o bancă cu mulți depunători (peste un miliard lei) și că *orice conflict cu Banca Națională, de oricare parte ar fi dreptatea, poate duce la zdruncinarea încrederii și la panică*. De vreme ce avem o justificare onorabilă *de a amâna cel puțin* ostilitățile să nu ezităm să o folosim.

Împotriva propunerii mele au vorbit Mihai Popovici și mareșalul Averescu. Mihai, fiindcă în calitatea lui de politician vedea într-o acțiune împotriva guvernatoruluiului o posibilitate de atac împotriva Guvernului, însuși. Mareșalul fiindcă era furios. Aflase într-adevăr că scârba de Blank ca să încarce pe Kaufmann și să excite și mai mult pe Rege împotriva lui, povestise că Banca de Credit finanțase toată campania anti-carlistă pe care o duce mareșalul împreună cu Gheorghe Brătianu. O bună parte din investigațiile inspectorului Nestorescu fusese îndreptată și în această direcție și crezuseră chiar oamenii că făcuseră o mare descoperire dând peste contul B.S.[1] Averescu, care nu luase nici un ban de la Banca de Credit spumega împotriva acuzării ce se aducea în mod gratuit, calomnios Băncii din Consiliul căreia făcea parte.

Cu toată opoziția lui Averescu și a lui Mihai Popovici, Consiliul și-a însușit propunerea mea, și armistițiul dintre cele două tabere nu va fi tulburat de către Banca de Credit cel puțin.

— N-am avut într-un an atât de furcă cu băncile cât am avut acum într-o lună. În afară de încurcăturile de la Banca de Credit am mai avut una la Societatea Bancară. Mulțumită prostiei și lipsei de tact a d-lui Rust, trimis ca director inutil de la Berlin acum un an și mai bine, era să se dezorganizeze toată direcția Băncii. Dl. Ritscher[2] n-a trimis nimic la Berlin — de frică, căci Rust e „nazi" — din câte i-am spus eu când a fost aici cu prilejul Adunării Generale a Băncii la București. Gutmann însărcinat acum să reprezinte capitalul german în ședința Consiliului care trebuia să hotărască cele amânate la 22 aprilie s-a găsit fără nici o instrucțiune mai ales în ce privește situația lui Rust. În asemenea con-

---

[1] Contul B.S. (Barbu Știrbei) e cont prin care se plătesc un număr de acțiuni ale Băncii de Credit cumpărate de Știrbei de la Kaufmann.

[2] Despre situația lui Rust, despre învinuirile de agent hitlerist pe care i le făcuseră Madgearu și Slăvescu, despre animozitatea dintre el și ceilalți funcționari superiori ai Băncii — mai ales Witzleben — mă înțelesesem cu Ritscher (vezi însemnările din 23 aprilie pag. 283) să le comunice la Berlin, să obțină rechemarea suspectului și suspectatului și să ceară amânarea tuturor hotărârilor cu o lună. Ritscher, suspectat și el de hitleriști și rămas oarecum „en marge" la Dresdner Bank, n-a raportat nimic din conversația noastră la Berlin așa încât situația a rămas neschimbată și încordată.

diţii am fost silit să tranşez nodul gordian cu o lovitură de sabié: m-am înţeles cu Inculeţ şi cu Savel Rădulescu să nu se mai reînnoiască permisul de petrecere în ţară eliberat lui Rust şi care expira la 1 iunie. Cu toată intervenţia ministrului german Fabicius[1], indezirabilul a fost expediat peste graniţă la 31 mai seara, şi astfel a scăpat Banca de dânsul şi am readus pacea în sânul direcţiunii ei. Dinu Cecropide a fost angajat în locul lui Rust, spre satisfacerea tuturor.

— Mi se trimit de la Banca de Credit, să semnez spre aprobare borderourile ultimelor operaţiuni de credit. Aşa cere acum noua lege bancară. Pe unul din ele figurează Prinţul Nicolae cu 3 milioane 1/2 şi Regina Elisabeta cu 1 milion şi jumătate. Am priceput acum de ce Regele a fost amabil cu Kaufmann şi l-a primit în audienţă şi m-am liniştit totodată în ce priveşte conflictul Băncii de Credit cu Banca Naţională.

— Că armonia cea mai desăvârşită domneşte în sânul Micii Înţelegeri ne-o dovedesc două telegrame de la Praga şi de la Belgrad, publicate în ziarele de azi-dimineaţă. Telegrama de la Praga povesteşte plecarea Preşedintelui Beneş Curcanul, care s-a lăsat cu discursuri la gară, lucru nemaipomenit până acum pe toată suprafaţa pământului. Las la o parte discursul d-lui prim-ministru Hodza care *şi-a exprimat regretul* pentru plecarea d-lui Prezident[2] şi care dovedeşte că parveniţii de dro-toşi nu ştiu încă cum să se poarte în lume, şi mă ocup numai de al lui Beneş. Acesta, răspunzând lui Hodza a declarat *că întâlnirea de la Bucureşti va fi de o importanţă covârşitoare pentru soarta Europei şi a lumii,* (exact teza Stăpânilor de la Paris exprimată prin ziarul *Le Temps*).

Telegrama de la Belgrad sună aşa: „Abia astă-seară s-a aflat în mod definitiv că dl. Stoiadinovici nu va lua parte la întrevederile din Bucureşti. Din anturajul primului ministru se declară că *dl. Stoiadinovici n-a crezut necesar să plece acum la Bucureşti, pentru motivul că întâlnirea celor trei Capi de Stat constituie mai mult o solemnitate, care nu necesită prezenţa sa.*"

Cum se vede acordul e mai desăvârşit ca oricând.

[1] Ca să salvez aparenţele m-am prefăcut şi eu că intervin în favoarea lui Rust, în realitate am insistat însă pentru expulzarea lui. Politica e scârboasă, chiar şi simpla politică bancară.

[2] Pentru „regretul" de a vedea plecând *spre noi* pe Preşedintele Republicii, românii ar fi putut răspunde: de ce n-a rămas unde era?

— În procesul studenţilor de la Târgu Mureş, Guvernul a făcut iarăşi o prostie. Acuzaţii ceruseră citarea a vreo 50–60 martori. Preşedintele — legea din Ardeal îi dă acest drept — i-a respins pe toţi. Poate că unii din ei să fi fost jenanţi şi puteau fi înlăturaţi, dar să-i tai *pe toţi*, aceasta înseamnă în bună românească să sari dincolo de cal. Respingerea martorilor fiind bazată pe faptul (sau mai bine zis pe pretextul) că în cererea dé convocare nu se specificase „ce anume mărturii se cereau fiecăruia", Alexandru Cantacuzino a făcut o nouă cerere[1] prin care ruga pe dl. preşedinte să citeze un singur martor, pe d-na Elena Lupescu, la Palatul Regal din Bucureşti, pentru a se dovedi existenţa ei (!!). În acelaşi timp, diferitele asociaţii de studenţi din Bucureşti au început să împartă manifeste clandestine (unul mi-a căzut şi mie în mână) prin care acuză pe aceeaşi Elenă Lupescu de a fi cauza tuturor persecuţiilor pe care le-au suferit studenţii şi cer suprimarea ei. Pentru prima dată studenţimea (sau cel puţin grupările studenţeşti de dreapta) cer *pe faţă* capul blond şi vinovat al concubinei regale.

5 iunie. — Ministerul Sarraut a demisionat şi Ministerul Blum s-a constituit imediat. În Franţa, în fine, Israel e Rege. Şi comunismul caracteristica noului Minister: 32 de miniştri din care şi 3 cucoane. Greva generală, organizată de comunişti, s-a întins peste toată Franţa. Blum jidanul face în fiecare zi un discurs şi cu programul în gură merge cu paşi siguri spre falimentul general. Franţa îşi merită soarta: o naţie nu se dă pe mâna străinilor.

6 iunie. — Ziarele ne aduc azi lista complectă a Ministerului Blum. Că sunt 32 de miniştri, că sunt şi dame printre ei, că sunt Ministere care nu fac decât să dubleze pe altele — lucru e fără importanţă. Important este aspectul comunist al listei împărţită pe grupuri („grupuri" fiindcă nu se îndrăzneşte *încă* cuvântul „soviet" — dar „grupurile" de miniştri nu sunt decât adevărate soviete) *de coordonare a acţiunii* publice. Sunt <u>6 Grupuri de coordonare:</u>

1. *Grupul Apărării Naţionale* (ministrul apărării naţionale şi al războiului, ministrul marinei, ministrul aerului şi subsecretarul de Stat al marinei de război). 2. *Grupul Administraţiei generale* (ministrul de interne, ministrul justiţiei, ministrul educaţiei naţionale şi următorii patru subsecretari de Stat: pentru interne, pentru orfani şi văduve de război (!), pentru învăţământul tehnic, pentru cercetările ştiinţifice (!). 3. *Grupul relaţiilor externe şi al Franţei Coloniale* (ministrul de externe,

[1] Păstrez în hârtiile mele o copie după cererea lui Alexandru Cantacuzino.

ministrul coloniilor, subsecretarul de Stat la externe). 4. *Grupul Finanțelor și datoriilor Statului* (ministrul finanțelor, ministrul pensiilor). 5. *Grupul Economiei Naționale* (ministrul economiei naționale, ministrul agriculturii, ministrul comerțului, ministrul lucrărilor publice, ministrul G.T.T. și subsecretarii minelor, electricității și combustibilelor lichide (!) — marinei comerciale — agriculturii. 6. *Grupul Solidarității Sociale* (ministrul muncii, ministrul sănătății publice și trei subsecretari: educația fizică, organizarea recreațiilor și sporturilor (!), protecția copilului).

Nu s-a numit încă vreun comisar al poporului, dar s-a numit un Înalt Comisar pentru... *înfrumusețarea împrejurimilor Parisului!*

Peste cele 6 grupuri de mai sus (prezidate fiecare de către un socialist sau de un radical socialist, după un savant dozaj) mai este sovietul *Președinției Consiliului,* soviet pentru coordonarea acțiunii acestor 6 grupuri, soviet compus din primul ministru, trei miniștri de Stat și doi subsecretari.

Paiața de Paul Boncour nu face parte din Minister. Daladier e ministru de război și vicepreședinte al Consiliului (inovație și aici: până acum, vicepreședinte al Consiliului era în mod automat ministrul justiției, le „Garde des Sceaux").

Bubi Sifilipescu i-a tras deja o limbă lui Blum-Blum sub forma unui articol în care înjură pe toți oamenii de dreapta din Franța și arată că ceea ce ne trebuie, *nouă*, pe malurile Senei, e un om care să vorbească *verde* Italiei și lui Mussolini. Ravagiile sifilisului sunt de neînchipuit când cade boala pe un teren propice.

— Aseară a sosit în București dl. ministru al comunicațiilor iugoslav, Spaho. N-a venit dl. Stoiadinovici, ministrul de externe[1], dar Titulescu a obținut până în cele din urmă pe Spaho. Interesant că acest Spaho nu sosește azi împreună cu Prințul Paul, ca ministru însoțitor, ci că a sosit cu 18 ore înainte, ca ministru tehnic, *să vorbească de pod!!!* Ca să explice nevenirea lui Stoiadinovici, Titulescu a inventat o necesitate constituțională; în lipsa Regentului trebuie să rămână în țară primul ministru. Bietul Titulescu a uitat că mai sunt doi Regenți care au rămas la Belgrad! Și nu cred ca să se fi schimbat Constituția iugoslavă, în tot cazul, de când Stoiadinovici primise, cu prilejul ultimei întruniri a Micii Înțelegeri, să însoțească pe Prințul Paul la București.

[1] Nu numai că n-a venit, dar a mai dat și declarații presei din care reiese că Iugoslavia e în excelente raporturi cu toate țările *și cu cele din Mica Înțelegere,* că Iugoslavia are politica sa și se sprijină pentru revendicările ei pe armata națională.

Oricât ar minți cei interesați, oricât ar scrie foile plătite, adevărul e că Iugoslavia nu mai îmbrățișează astăzi tot crezul Micii Înțelegeri. Plastic am putea spune că ceea ce desparte astăzi Iugoslavia de Mica Înțelegere e Titulescu și e Beneș. Nota de slugărnicie față de Paris și de fățărnicie față de anumite State nu mai e admisă la Belgrad.

— Între *Dimineața* și *Universul* lupta devine epică. De o parte și de alta, zilnic, se varsă hârdaie de lături asupra adversarului. Acum au intrat în joc și aliații fiecăruia. *Dimineața* a început prin a amenința *Universul* cu atacul forțelor populare — citește comuniste. *Universul* a răspuns cu contra amenințarea studenților și bătăușilor de dreapta. „Centrul Studențesc" a și intentat ieri proces (?) oamenilor din Sărindar iar gazeta lui Goga *Țara Noastră* anunță nici mai mult nici mai puțin decât războiul civil. Războiul celor două roze...

7 Iunie. — Beneș Curcanul și Paul Karageorgevici au sosit ieri dimineață în București, fiecare cu un tren special în gara Mogoșoaia (la Băneasa) complect refăcută și mărită, transformată în „gare du Bois de Boulogne" pentru înalți oaspeți. Ca toate la noi, transformarea s-a făcut în pripă, în 10 zile și s-au cheltuit degeaba câteva milioane căci toate lucrările trebuiesc refăcute. Întâi a sosit Beneș, la ora 10 — apoi Prințul Paul la ora 11. Regele Carol i-a primit pe rând la gară, pe amândoi. Dacă mulțumirea Regelui de a vea doi Șefi de Stat, fie și de clasa a II-a ca oaspeți, a fost mare, dacă a lui Titulescu de a fi izbutit să aducă pe Prințul Paul laBucurești, fie și fără Stoiadinovici a fost și mai mare — indiferența publicului bucureștean a fost totală. Pe român nu-l interesează nimic, dacă „nu ies parale". E trist dar e așa și nu e nimic de făcut. Lipsa de entuziasm — aproape lipsa de politețe — pe tot drumul de la gara Mogoșoaia la Palat n-a fost nici măcar compensată printr-un cât de mic efort din partea Municipiului ca să dea orașului, sau cel puțin străzilor parcurse de cortegiul Regal un aspect de sărbătoare. Câteva mizerabile stegulețe cehoslovace și iugoslave atârnate de vârful unor prăjini strâmbe, în Piața Victoriei și în Piața Romană, câte un steag românesc la zece case și atâta tot până în Piața Palatului complect obstruată prin tribunele construite pentru defilare. Era însă imposibil ca Regele să nu profite de acest mare eveniment ca să mai născocească ceva în rubrica vestimentară: a introdus oficial albul, ca ținută oficială de vară, dar l-a introdus pe moda engleză. Toți sergenții de oraș au fost îmbrăcați în alb, *cu căști coloniale tot albe,* toți ofițerii au fost și dimineața la gară și la paradă și *seara la primire* de asemenea în alb. Pentru

şarjele Curţii şi *pentru miniştri*, Majestatea Sa a croit un mic frăculeţ — bineînţeles tot alb — fără coadă care poate să prindă bine un zvelt horse-guard la Londra dar pune într-o ridicolă evidenţă la Bucureşti grăsuliile posterioare româneşti. De altminteri, nu s-au supus modei noi în afară de militari, decât Murdăreanu de la Palat şi Franasovici dintre miniştri. Aştept cu nerăbdare să revăd pe Iorga ministru şi gătit cu frăculeţul alb.

N-am fost la Revistă, dar m-am dus aseară la concertul-recepţie de la Palat mai mult de curiozitate să văd noile încăperi, pe care nu le vizitasem încă. Mi s-a vorbit atât de urâţenia sălii celei noi, încât am avut o plăcută surpriză: e mai bine decât credeam. Deşi enormă, sala n-are proporţii fericite şi pare mică. În general s-a conservat planul vechii clădiri: intrare, scară, anticamera de sus cu salonul din stânga pe curte sunt ca în Palatul cel vechi. Sala Tronului e mai înaltă, mult, şi se întinde în fund mai departe, în schimb nu mai există fosta rotondă pe dreapta, unde se aşeza pe vremuri bufetul. Lumina e indirectă şi lipsa de lustruri mari e o eroare. Decoraţia în stil Adams e greoaie şi prea bogată, dar ceea ce omoară tot e Tronul din fundul sălii — o nenorocire ce ocupă tot peretele, cu coloane, cu draperii, cu bazaconii, o adevărată oroare. Sala de jos e mai sobru ţinută dar e prea scundă de tavan şi se prezintă mai mult ca o sală de mâncare pe un transatlantic decât ca o sufragerie regală. Scara e frumoasă deşi excese de marmură galbenă şi de ornamentică inutilă strică efectul destul de reuşit al liniilor. Ceea ce lipseşte întregii clădiri, pe dinăuntru e nota regală, e acel nu ştiu ce care te face să simţi că eşti într-un Palat şi nu într-o gară, într-un teatru sau într-un Palace. Lipsa de tradiţie se simte însă mai ales la *ţinuta* Curţii şi la selecţia invitaţilor. O regretabilă confuzie între „Şarjele Curţii" şi „funcţionarii Curţii " umple sălile cu o puzderie de mici ofiţeraşi şi impiegaţi necunoscuţi poftiţi împreună cu soţiile lor. Nimic mai caraghios decât Buchmann, dentistul, veterinarul, maseurul şi potcovarul Palatului îmbrăcat ca pe vremea lui Talleyrand. Şi mai sunt şi damele! Toată recepţia de aseară a fost o recepţie de cinovnici în care am căutat în zadar să descurc criteriile pe baza cărora s-au făcut invitaţiile. A fost invitat Guvernul, corpul diplomatic, înalţii demnitari ai Statului — bine. Au fost invitaţi foştii miniştri — bine şi asta. Dar pentru ce din foştii subsecretari de Stat n-au fost poftiţi decât Pangal (Partidul Agrar), Armand Călinescu (Partidul Naţional-Ţărănesc), Tillea (vaidist) şi Munteanu-Râmnic (!) (iorghist)? De ce au fost invitate doamnele Eufrosina Ghica şi Marie Mavrocordat (general) când n-au fost invitate

altele? Capriţiul Regelui? Desigur nu, căci pe când vorbeam cu dânsul m-a întrebat cine era cucoana bătrână cu lenta Şefacatului (decoraţie turcească dinainte de război) peste piept şi abia când i-am spus că era d-na general Mavrocordat s-a strâmbat şi a lăsat să cadă aceste graţioase cuvinte: „Ce mai caută şi pocitura asta aici! N-am mai văzut-o de mult". Barbu Catargiu, vicepreşedintele Jockey-Club-ului n-a fost invitat, dar a fost invitat în schimb Poulet Ghica, simplu membru în comitet, bineînţeles cu Julie. Şi plasamentul a fost ciudat, damele de onoare ale Reginei au fost aşezate la concert după toţi belferii şi după toţi cinovnicii Curţilor şi Ministerelor.

Concertul a fost excelent. Orchestra filarmonică a executat la început preludiile actelor I şi III din Meistersinger şi la sfârşit preludiul şi Moartea Isoldei, amândouă sub direcţia lui Gogu Georgescu. N-am mai auzit de la Viena o asemenea execuţie, mai ales preludiul şi Moartea Isoldei au fost o încântare. După Wagner, a dirijat Perlea — cu mai puţin temperament — prima simfonie a lui Beethoven. Partea tragică a fost reprezentată prin fragmente din opera lui Nona Ottescu, „De la Matei cetire", sub conducerea autorului. Muzica simpatică, dar nu ca să fie auzită după Beethoven şi Wagner.

Bufet detestabil. Numai mici rotogoale groase de pâine, parcă erau dopuri tăiate cu maşina, acoperite cu o pojghiţă de şuncă. Sărăcie a cantităţii şi calităţii.

Revedere cordială cu Prinţul Paul, care-şi aduce aminte de serile petrecute cu noi la Jockey-Club şi mi-a promis portretul său pentru saloanele cercului. Cordială a fost şi cu Beneş revederea, dar mai mult în aparenţă; facem parte din două lumi diferite, eu sunt mai mult din lumea Prinţului Paul, decât din a lui. E curios cum aproape 20 de ani de guvernământ n-au dat lui Beneş nici o prestanţă: a rămas drotuşul iniţial, cu clupse în spinare. Ce să mai spun de Krofta şi de ceilalţi cehi: nici nu m-am uitat la ei.

Titulescu, aferat, agitat, ridicol ca de obicei şi în plus ars de soare la Constanţa de parcă era frate cu Negusul. Iorga era din nefericire *El*, pisălog şi vanitos. Ne-am dat mâna. Am dat-o lui Stelian Popescu, de ce n-aş fi dat-o lui...

Evenimentul zilei de ieri au fost discursurile pronunţate la dejun de Regele Carol, de Principele Paul şi de Principele Beneş. Regele a fost liric, a vorbit cu suflet, a apăsat cât a putut asupra solidarităţii Micii Înţelegeri şi a cerut ca Şefii celor trei State să se întrunească o dată pe an. Şi mai lung, şi mai apăsat şi mai disperat — dar cu mai puţin suflet

— a vorbit Beneş, al cărui discurs a fost o interminabilă pledoarie în favoarea Micii Înţelegeri. Beneş a îmbrăţişat cu entuziasm propunerea întâlnirii anuale între cei trei Şefi de Stat. Prinţul Paul n-a spus decât câteva cuvinte, în care n-a vorbit decât de dorinţa de pace, de colaborare pentru pace a celor trei State, şi s-a mărginit „să aprobe" în bloc cele spuse de „Majestatea Sa" fără să specifice nimic, şi lăsând să se înţeleagă între rânduri unele rezerve.

Impresionantă a fost scurtimea cuvântării sârbului, faţă de celelalte două. Gurănescu, ministrul nostru la Belgrad, mă întreba aseară: „Ce mai rămâne din Mica Înţelegere?" Cred că rămâne destul. Pe terenul apărării graniţelor noastre, a câtor trei, aşa cum le-au stabilit tratatele, şi pe al apărării păcii cred că Mica Înţelegere va dura mai departe. Sufleteşte însă nu mai e ce a fost, şi fiecare din cei trei Aliaţi îşi va închiria de acum înainte un apartament secret pentru raporturile ilegitime.

— Văzut aseară la Palat pe d'Ormesson, sosit de la Paris. A fost numit pe ziua de 30 mai ambasador la Rio de Janeiro, şi în locul lui, la Bucureşti a fost numit Thierry, după cum s-a anunţat deja de mult. D'Ormesson nu ne va părăsi totuşi decât pe la sfârşitul lui august sau începutul lui septembrie. Fiindcă vine de la Paris l-am întrebat ce crede despre situaţiile de acolo. Mi-a răspuns că era şi el ca toată lumea foarte îngrijorat, dar că nu crede că Blum să alunece în braţele comuniştilor. Mai degrabă crede într-o despărţire a acestora de majoritate care s-ar reface cu elemente dinspre dreapta, cu Flandin, poate chiar cu Laval. La întrebarea mea dacă Blum va îndrăzni să ia măsuri *împotriva* comuniştilor, a dat din umeri. D'Ormesson mai vine de la Paris şi cu impresia că un război e aproape inevitabil, până într-un an.

Mişcarea grevistă ia pe de altă parte proporţii neaşteptate în toată Franţa. Ziarele de azi-dimineaţă vorbesc de 700 000 grevişti. Cea mai bună dovadă a organizaţiei politice a acestei greve e că pretutindeni muncitorii răzvrătiţi pun mâna pe uzine, pe care le iau în stăpânire.

Văzut de asemenea tot la Palat pe Collas, ministrul Greciei înapoiat de la Atena de unde îmi aduce „un sac de amicii" din partea Regelui George. „Il avait l'air vraiment ému en me parlant de vous. Il se rappelait les bonnes soirée passées dans votre maison"... Erau vremuri bune, atunci, şi pentru el şi pentru mine: el n-avea încă Coroană pe cap şi eu aveam încă iluzii pe care nu le mai am.

8 Iunie. — Vicleimul Micii Înţelegeri s-a transportat pe ziua de ieri la Scrovişte. Acolo au „conferenţiat" Regele Beneş, Prinţul Paul, Titulescu — şi Tătărescu şi Krofta ca figuranţi. Comunicatul spune că „conferinţa" a durat *4 ore*. Patru ore pentru a pune trei ţări de acord nu e mult. Comunicatul, dar mai ales comentariile revărsate în toată presa prin grija oamenilor lui Titulescu insistă în mod atât de greoi asupra *solidităţii* Micii Înţelegeri încât dă de bănuit până şi celor mai încrezători. Pentru a întări şi mai bine Mica Înţelegere, Regele a decorat ieri pe Titulescu cu *colanul* Ordinului Carol, şi pe Tătărescu cu Marea Cruce a aceluiaşi ordin. Amândouă decoraţiile sunt ilegale[1] dar nu face nimic, dacă pot să facă plăcere celor doi decoraţi şi celui care decorează. Numai că o să crape Iorga de necaz: „Ei, drragă, eu carrre nu sunt eu, darr carre totuşi am fost Prrreşedinte de Chonsiliu, eu carrre sunt un nimica toată în ţearra asta, ei, eu n-am colanul, darrr îl arrre domnul ăsta Titulescu..."

Aseară dineu regal la Legaţia cehoslovacă. A asistat şi Regina Maria, sosită ieri dimineaţă de la Balcic, expres, dar fiind în doliu a fugit îndată după masă. De data asta toţi miniştrii arboraseră frăculeţul alb de pânză, fără coadă. Victor Antonescu cu cartoful în gură şi cu curul în vânt era „à croquer". Inculeţ însă îi bătea pe toţi prin exhibiţia mapamondelor sale, care stau faţă în faţă ca oştile lui Andrei Mureşanu. Fracul alb fără coadă e marea preocupare a Regelui, pentru moment. „Adoptaţi-l şi voi" mi-a „insinuat" aseară (nu-mi prea dau seamă cine suntem, aceşti „voi"; poate că oamenii cumsecade?). I-am obiectat, că în ce mă priveşte pe mine, proporţiile rotundităţilor mele m-ar împiedica să adopt o asemenea ţinută. „Dar de ce?" — râzând: „o să se bucure Madgearu!" Mihalache era la doi paşi, şi desigur că a auzit regeştile cuvinte, pe care fără îndoială le va raporta prietenului său şi Regina Maria va trece prin urmare câteva momente plăcute.

— La recepţia de aseară era şi Mitiţă Constantinescu care m-a luat într-un colţ să-mi explice că n-are absolut nimic cu Kaufmann sau cu Banca de Credit, că vorba care circulă că ar fi pus la cale în atitudinea lui de către Aristid Blank este o infamie, că el pe ici, că el pe dincolo, că în fine lămuririle pe care le-a cerut de la Banca de Credit în numele

[1] Pentru colanul Ordinului Carol se cere un an şi jumătate de preşedinţie de Consiliu. Pentru trecerea dintr-un grad în altul, se cer doi ani de stagiu, pe care Tătărescu nu-i are în gradul de Mare Cruce al Ordinului Serviciu Credincios. De altminteri şi marele Cordon al Serviciului Credincios, Tătărescu le-a obţinut ilegal căci n-a trecut niciodată prin clasa intermediară între Marea Cruce a Coroanei şi Marea Cruce a Serviciului Credincios (Marea Cruce a Stelei).

Băncii Naţionale, nu depăşeau dreptul de control al oricărui creditor asupra solvabilităţii debitorului său. „Banca de Credit — depăna Mitiţă — n-are decât 200 milioane scont la Banca Naţională, dar a garantat pentru Socec, pentru Turcoaia şi pentru Buhuşi un miliard 200 milioane, din care s-a obligat să plătească jumătate adică 5–600 de milioane. Eu vreau să ştiu dacă poate răspunde la un moment dat la această sumă de 7–800 milioane cu care e deschisă faţă de Banca Naţională. Am dreptul să fiu bănuitor când constat posturi false în bilanţ. Ştii, d-ta d-le Argetoianu, că din miliardul înscris în postul „depozite spre fructificare“ nu sunt depozite reale decât 80 de milioane, iar tot restul e alcătuit din conturi creditoare? Poate că or fi bune, nu ştiu, şi reale; eu cer să le văd, dl. Kaufmann mi le refuză. Când constat că capitalul Băncii a fost sporit încontinuu numai prin viramente în conturi, nu e dreptul meu de creditor să cer să mi se arate cum a fost făcută operaţia?“ — L-am întrerupt: „Kaufmann ne-a spus că toate aceste lămuriri v-au fost trimise acum în urmă“. — „Nu este adevărat. N-a trimis nimic.“ — Eu: „Admiţând că tot ce spui d-ta este exact, nu văd pentru ce ai căutat să înveninezi conflictul prin presă“. Aici a sărit ca ars, mi-a declarat că este o învinuire infamă a lui Kaufmann, că niciodată n-a avut cel mai mic contact cu nici o gazetă şi nici un gazetar. I-am obiectat că nu e o infamie a lui Kaufmann, că la dânsul ca şi la mine au venit oameni serioşi care ne-au declarat că d-sa încurajase anumiţi ziarişti. Mitiţă a protestat şi mai vehement, atât de vehement încât au început distinşii oaspeţi ai d-lui Şeba să se cam uite chiorâş la noi. Cum nu puteam să-i vorbesc de dovada Angelescu, l-am lăsat să urle. „Domnule Argetoianu, eu nu sunt un adversar al Băncii de Credit. Eu am oprit de mai multe ori Consiliul Băncii Naţionale — întreabă pe Mişu Demetrescu — să denunţe conturile băncii d-lui Kaufmann. Eu fac şi voi face tot ce pot ca să menţin Banca pe care spiritul de speculă şi uşurinţa d-lui Kaufmann au compromis-o. Eu am nevoie de Banca de Credit pe piaţă. Să-mi dea lămuririle cerute asupra conturilor curente şi asupra sporirii capitalului, şi dacă toate sunt în regulă, nu mai am nimic de zis. Sau dacă nu vrea dl. Kaufmann, să-mi plătească ce-mi datorează şi iar nu mai am ce căuta în conturile d-sale. Şi mai este şi o a treia soluţie: eu îmi declin orice răspundere, vă scriu dvs., Consiliului, să vă luaţi răspunderea celor ce se vor întâmpla. Dl. Kaufmann, *ajuns la sfârşitul carierei sale bancare,* vă excită pe dvs., pe Săveanu, pe atâţia alţii, vă induce în eroare şi vă sileşte faţă de mine la o atitudine pe care nu o merit.“

Cu aceste cuvinte conversaţia noastră a luat sfârşit căci încetul cu încetul ne deplasasem spre bufet şi în faţa şuncii de Praga şi berii de Pilsen — specialitatea casei — orice preocupare trebuia să cedeze pasul furculiţei şi paharului.

Regele cu oaspeţii săi au plecat devreme, aşa încât la ora 11 1/2 am putut fi şi eu acasă.

9 Iunie. — Aniversarea „Restauraţiei“ (8 iunie) s-a transformat din ce în ce mai mult într-o „concurenţă“ de platitudine. Şi de demagogie. Două motive suficiente ca să nu asist la serbarea de ieri. În plus că mă plictisea. De data asta regret însă că nu m-am dus, căci a fost distracţie. S-a prăbuşit întâi o tribună mică fără să provoace accidente prea însemnate: o damă s-a ales cu picioarele frânte şi câteva persoane au fost rănite. Un ceas mai târziu s-a prăbuşit însă o tribună mare (70 metri lungime, pe 20 lăţime şi 10 înălţime) încărcată cu vreo 2 000 de oameni. Aici a fost un dezastru. Dan Hiotu mi-a telefonat cel dintâi şi mi-a spus că erau 1 000 de morţi şi 1 000de răniţi — cifre pe care nu le-am crezut un moment. Ceva mai târziu mi-a telefonat Cecropide: morţii erau reduşi la 3–400. Nu m-am putut opri să spun lui Cecro: „Dacă într-un ceas morţii au scăzut de la 1 000 la 300, e probabil că sunt 10, ceea ce e deja enorm.“

Comunicatul Ministerului de Interne de azi-dimineaţă vorbeşte de 3 morţi şi de vreo 400 de răniţi. Numărul morţilor este evident mai mare, mult mai mare. Numai la Spitalul Colţei erau ieri, pe la orele 3, cinci morţi (lista văzută de George Duca, consilier la Curtea de Casaţie, care a fost acolo în căutarea fiului său vitreg). Pentru ce o fi minţind Guvernul lumea? Probabil numai prin obiceiul minciunii, căci altă explicare nu e, după cum nu e nici una pentru ce au interzis ieri ediţiile speciale şi orice informaţie privitoare la cele întâmplate. Consecinţa a fost că zvonurile cele mai fanteziste au putut fi împrăştiate, şi că s-a vorbit de 1 000 de morţi. Oamenii aceştia mint pe toate tărâmurile, mint când spun că ţara întreagă e un şantier (formula Tătărescu), că atâtea mii de kilometri de şosele au fost refăcute (idem), că armata a fost echipată şi înzestrată (idem) — mint când spun că bugetul a fost echilibrat şi că încasările Statului sunt satisfăcătoare (formula Antonescu) — mint când afirmă că Mica Înţelegere e mai tare ca oricând şi că politica pactelor ne garantează graniţele şi securitatea (formulele Titulescu) — mint în fine de câte ori fac din Rege un Sfânt şi un Conducător genial de popoare (formula tuturor). Atât au luat obiceiul să mintă, încât nu

mai pot spune adevărul, şi această neputinţă va rămâne pedeapsa lor, pe viaţă.

— Ziarele franceze *Le Temps* şi *Journal du Débats* recunosc în articolele lor de fond că Franţa e în plină stare revoluţionară şi că mişcarea sindicalistă care a determinat grevele şi ocuparea ilegală a uzinelor, nu e decât o încercare de întronare a dictaturii proletariatului. Asupra mersului grevelor, ştirile sosite sunt contradictorii pare însă că în regiunea Parisului mişcarea s-a mai potolit dar că în nordul Franţei se înteţeşte.

10 iunie. — Vreo 7–8 persoane au fost arestate ca vinovate pentru prăbuşirea tribunei I de la Cotroceni. Printre ele este şi primul ajutor de primar Vasilescu care a prezidat licitaţia şi a aprobat oferta unui dricar (!) şi unui tinichigiu[1] cu 39% sub deviz! Guvernul continuă cu prostia celor 3 morţi şi cenzura suprimă prin gazete orice încercare de rectificare a acestei cifre.

— Presa franceză e încântată de întâlnirea de la Bucureşti a celor trei crai (care au fost patru căci în bună dreptate trebuie numărat şi Titulescu) veniţi să pună o proptea Micii Înţelegeri. Ziarul *Le Temps,* deşi spune de comunicatul dat după conferinţa de la Scrovişte că a fost redactat în termeni foarte discreţi[2], se declară cât se poate de mulţumit. Să-i fie de bine! Poate că cecul, discret şi el, care însoţea comunicatul ce i-a fost transmis spre publicare şi comentare — să fi contribuit la această mulţumire.

11 iunie. — Antoine Bibescu m-a chemat ieri la telefon din Sinaia şi „a brûle pourpoint": „Te rog să-mi procuri autorizaţia să văd şi să vorbesc cu Ana Pauker. E greu?" — „Cred că e greu, dar în tot cazul nu văd cum aş putea eu să-ţi procur o asemenea autorizaţie, în tot cazul. te sfătuiesc să o laşi mai domol cu Ana Pauker, nu e interesantă" (Ana Pauker se află cu o bandă întreagă de comunişti ovrei în faţa Consiliului de război al Corpului I de Armată la Craiova, unde procesul se judecă de 6 zile). — „Dar am vizitat ocna de la Doftana şi directorul m-a primit foarte bine şi mi-a arătat tot..."— „Încearcă şi cu directorul de la Craiova." Şi i-am închis telefonul. De necazul lui Titulescu care l-a scos de la Madrid — şi contra căruia nu îndrăzneşte sau nu poate să

[1] Dricarul e român şi-l cheamă Druţă, dar tinichigiul e natural ovrei şi îi zice Blumenfeld. *Universul* pretinde că e rudă cu Scrutator!

[2] Comunicatul publicat duminică seara (7 iunie) aduce la cunoştinţa „Lumii că toate problemele la ordinea zilei au fost examinate şi că identitatea cea mai perfectă (poate fi şi alta?) de vederi a fost constatată".

facă nimic — bietul Antoine Bibescu se afundă tot mai rău. E un degenerat, un degenerat „superior" să-i zicem, şi nimic mai mult. Martha Bibescu pretinde că toate prostiile pe care le face, le face sub influenţa nevestei-sii, o semicultă, o semiinteligentă, o semisocialistă şi o filosemită prietenă cu Léon Blum — şi în tot cazul o pisăloagă „di primo cartello".

— Rose Nanu, faimoasa Rose Nanu, delicioasa Rose Nanu a divorţat în fine de blândul său soţ. Îl lasă după ce s-a regulat cu jumătate Europa şi cu jumătate America, după ce s-a împuşcat pentru imundul Bernstein (autorul dramatic) după ce bietul Fred a adunat-o de atâtea ori din mocirlă. Îl lasă ca să ia pe Mavrocordato, fiul mai mic al lui Ion Mavrocordat de la Dângeni, care a murit acum câtăva vreme. Nunta va avea loc duminica viitoare. Înainte de a-şi lua rămas bun de la Fred, delicioasa Rose i-a mai făcut una bună. Ca să nu rămână singur l-a sfătuit să se însoare cu o soră a ei mai mare, urâţică dar „bonne fille" şi foarte bogată, rămasă văduvă, după un ambasador al Braziliei la Washington, care i-a lăsat o avere mare. Şi nu s-a mulţumit cu sfatul dat lui Fred, dar a scris şi soru-sii. Aceasta, încântată, a primit şi asaltează acum pe Nanu cu scrisori, pe Nanu nenororcitul sătul de familia Covarubias[1] şi care nu ştie cum să scape mai iute de ea!

— Dejunat cu Mocsoni şi cu Grigorcea, ministrul nostru la Budapesta. Grigorcea e un băiat inteligent şi aşezat, un eminent diplomat, dar e prea hipnotizat de Titulescu. Cu toate că-şi dă dânsul seamă că politica securităţii colective a dat faliment şi că prin forţa lucrurilor trebuie să revenim la politica echilibrului de forţe — tot mai crede în balivernele lui Titulescu. El socoteşte că Mica Înţelegere rămâne în picioare *cum a fost,* căci nu poate fi vorba de o evoluţie individuală a Iugoslaviei, *ci întreaga Mică Înţelegere va aluneca pe planul înclinat pe care s-a angajat Iugoslavia.* „Dar cum va face Cehoslovacia?" l-am întrebat eu. „Se va supune şi ea noilor contingenţe." I-am arătat că e o imposibilitate. Noile contingenţe cer din partea fiecărui Stat al Micii Înţelegeri *o libertate complectă de acţiune,* cel puţin pentru moment, şi Cehoslovacia nu poate exista decât sub formă de anexă a Franţei...

[1] Covarubias, fost ministru al Mexicului la Berlin şi la Londra a avut în afară de d-na Lima de Silva şi de Rose Nanu o a treia fată care s-a măritat cu un baron d'Erlanger, la Paris.

Grigorcea mi-a povestit despre vizita, atât de comentată (și la noi comentată cu patimă și cu mâhnire) pe care a făcut-o nu demult, Regele Eduard al VIII-lea, la Budapesta pe când era încă Prince of Wales. Prințul n-a venit să facă politică în Ungaria și nici n-a făcut. A venit să petreacă, însoțit de mrs. Simpson, cu care se ține sau se preface că se ține căci mulți pretind că e inaccesibil farmecului sexului feminin — și cu o bandă de dalcauci. A venit să petreacă, și a petrecut în mod scandalos. Se îmbată în fiecare zi, și în așa grad încât a fost o rușine. Într-o seară s-a înapoiat la hotel beat mort și abia retras în camera lui s-au auzit o serie de detunături de armă de foc. Poliția care veghea s-a precipitat, a forțat ușa camerei și a găsit pe regescul bețiv liniștit la fereastră: trăgea cu revolverul în felinarele de pe cheiul Dunării... N-a văzut pe nimeni, n-a avut nici o conversație politică. O singură vizită de politețe lui Horthy. Fixată la ora 11 dimineața, ministrul Angliei Sir Patrick Ramsay a venit să-l ia la ora 10 1/2 și l-a găsit în pat. Prințul l-a primit cu cuvintele „Fichez-moi la paix!“ Ministrul l-a sculat cu forța și l-a dus la Palat în veston gris și ghete galbene — n-a vrut să se îmbrace altfel. Horthy și ungurii au fost foarte scandalizați de o asemenea lipsă de considerație — ceea ce nu i-a împiedicat să facă o reclamă formidabilă cu vizita Prințului și cu „atențiile“ pe care le-a avut pentru poporul maghiar. Atenții a avut numai pentru vinul unguresc și în așa măsură, încât ministrul Ramsay a raportat faptul la Londra. Guvernul englez a telegrafiat ministrului cerându-i să roage pe Prinț să părăsească imediat Budapesta, cu atât mai mult că „tapajul“ pe care ungurii îl făceau în jurul acestei vizite nu convenea deloc la Londra. Prințul, care petrecea de minune pe malurile Dunării, între paharele de Tockay și diplele lăutarilor a primit pe Sir Patrick cu un al doilea „fichez-moi la paix!“ A trebuit o telegramă cominatorie din partea Regelui George, adresată direct odraslei sale, pentru ca acesta să se hotărască să părăsească Budapesta.

— Către seară, a venit Goga la mine să-mi spună că l-a chemat Regele mâine la ora 4. E formula cunoscută; probabil că el a cerut audiență dar lucru e fără importanță, important e ce vrea să spună Regelui. Vrea să-i spună că în urma ultimelor evenimente externe (izbânda Frontului Popular în Spania și Franța) care înseamnă o încercare serioasă de încălcare a Europei de către ideologia marxistă, o revizuire a politicii noastre se impune. O luptă între elementele marxiste și cele naționaliste se va da pe tot cuprinsul vechiului continent; dacă ne menținem pe linia noastră actuală ca simpli figuranți în cortegiul d-lor Blum și Litvinov, prăbușirea noastră e asigurată, oricare ar fi rezultatul luptei. Înving elementele naționaliste, ne *vor* curăța fiindcă vom fi fost printre dușmanii lor; înving prietenii noștri, ne *vom* curăța fiindcă comunismul se va întinde și peste noi. O reacție se impune, să lăsăm pe țărăniști să se manifeste cu Frontul Popular — și noi, tot restul opoziției, să ne liberăm de zgarda franțuzilor. Zice Goga. Și m-a întrebat ce zic și eu. Mi-a mai spus însă că în acest sens s-au declarat deja — cum e binecunoscut — G. Brătianu, Averescu și Vaida, că zilele acestea vor face declarații formale și el și Cuza, că Gr. Iunian a fost la dânsul și l-a prevenit că va vorbi în curând în același sens. Am mărturisit lui Goga că fără să fi vorbit cu dânsul ajunsesem și eu la concluzii foarte apropiate de ale lui, că cu tot pericolul pe care-l prezintă vecinătatea Rusiei, *noi nu putem fi alături de comunism* și că pentru moment singura formulă pe care o văd e aceea *a libertății de mișcări*. O voi spune dumini-că la întrunire la care sunt poftit, în județul Brăila. Goga va spune Re-gelui că întreaga opoziție, afară de național-țărăniști, e de acord asupra unei orientări naționaliste în politica noastră externă — și va cere alegeri libere. L-am prevenit că-și pierde vremea și l-am rugat să-mi comunice și mie rezultatul audienței sale.

12 Iunie. — Stegulețe turcești, grecești și sârbești vânturate pe botul câtorva taximetre m-au făcut să pricep după multe cercetări — că de două zile se ține la București o întrunire a presei Înțelegerii Balcanice. Se ține, în mijlocul indiferenței generale, indiferenței pe care oamenii o manifestă față de orice întreprindere ratată. Ziarele plătite publică discursul pe care Titulescu l-a rostit ieri în fața *turcilor, grecilor* și *sârbilor* și din care extrag următoarea perlă: „Noi balcanicii (noi?) suntem o singură familie pe care nenorocirile Istoriei au rupt-o!“ Perlă sau inconștiență?

— În Anglia eveniment senzațional: Neville Chamberlain a cerut, într-un discurs de club, ridicarea sancțiunilor împotriva Italiei, ca fiind dovedite inutile. A cerut totdeodată și reformarea Societății Națiunilor, acțiunea ei sub forma actuală fiind ineficace. Discursul lui Chamberlain, dat fiind importanța politică a ministrului de finanțe, a făcut mare vâlvă și a fost discutat și în Camera Comunelor. Din declarațiile lui Baldwin, din comentariile presei pare că chiar Anglia va cere la 16 iunie, la Geneva, ridicarea sancțiunilor.

— Mareşalul Badoglio a renunţat la demnitatea de Vice Rege al Etiopiei, şi a reluat funcţiile de şef de Stat-Major al Armatei, s-a înscris în Partidul Fascist şi a fost făcut Duce de Adis-Abeba.

În Palestina situaţia se agravează. Ierusalimul e tăiat de restul ţării.

Din Franţa, veştile vin mai bune. Pare că greva se calmează. Ce o să mai vină, căci comuniştii nu se vor astâmpăra?

— Arcizewski a povestit lui Pangal gravul incident care s-a petrecut între noi şi Polonia, cu prilejul serbărilor Restauraţiei, despre care nimeni n-a ştiut nimic (vivat cenzura!) şi care nu a fost încă aplanat.

Iată faptele:

La 3 mai, generalul Manolescu conducătorul O.E.T.R.-ului a cerut Legaţiei polone din Bucureşti, printr-o adresă oficială, participarea unei delegaţii a formaţiunilor premilitare polone la defilarea formaţiunilor noastre premilitare, ce se pregătea pentru ziua de 8 iunie. Transmisă la Varşovia, Guvernul polonez a soluţionat favorabil cererea şi un număr de 24 tineri, aleşi pe sprânceană, au fost desemnaţi să meargă la Bucureşti sub comanda a şase ofiţeri veterani, toţi decoraţi de război, şi în fruntea lor un comandant foarte popular în Polonia, un vechi tovarăş de luptă a lui Pilsudski. La 20 mai, generalul Manolescu reînnoieşte cu insistenţă cererea sa (Arcizewski explică că formaţiunile noastre premilitare au fost copiate după modelul polonez, că el în persoană a remis Regelui legea şi regulamentul de organizare a acestor formaţiuni, şi că astfel se poate înţelege şi dorinţa comandamentului românesc de a vedea formaţiunea-mamă poloneză reprezentată la Bucureşti) — repeţire la care s-a răspuns că ordinele noastre au fost deja date la Varşovia. În ziua de vineri 5 iunie, viza paşapoartelor delegaţiei poloneze a fost refuzată la Legaţia României din Varşovia. S-a telefonat Legaţiei polone în Bucureşti care, intervenind la Palat prin Ilasievici şi la Ministerul Armatei, a obţinut ordin pentru Legaţia noastră din Varşovia să vizeze paşapoartele. Delegaţia, din cauza acestei întârzieri, n-a putut pleca decât sâmbătă seara şi a sosit duminică dimineaţa în Cernăuţi unde a fost întâmpinată de trimişii O.E.T.R.-ului şi Ministerului Armatei. Trimişii români, sub cuvânt că trenul de seară va aduce delegaţia la vreme, luni dimineaţa, în Bucureşti, au oferit polonezilor o excursie pe la mânăstirile din Bucovina, excursie care trebuia să se termine, seara, la Piatra Neamţ, unde toată lumea urma să se urce în tren. Polonezii, convinşi că *aşa era programul*, s-au urcat docil în autobuzul pus la dispoziţia lor. Autobuzul a ajuns însă, *din întâmplare*, prea târziu la Piatra şi astfel s-a scăpat ultimul tren. S-a continuat drumul cu autobuzul până la Bacău — unde s-a ajuns de asemenea după ultimul tren (cel puţin *aşa pretinde conducătorul român*). Comandantul polonez a început să o găsească „de oaie" şi a declarat românului că e hotărât să ia un tren special, *pe care Guvernul polonez* îl va plăti, dar el trebuie să ajungă cu oamenii săi luni dimineaţa la Bucureşti. Confruntat cu şeful de gară care vorbea franţuzeşte, polonezul a aflat că mai pleca un tren de persoane după câteva minute, care ajungea la Bucureşti la ora 10 dimineaţa. Însoţitorul român minţise...

În fine la ora 10 dimineaţa, luni, delegaţia polonă a sosit în Gara de Nord. Nimeni ca s-o întâmpine din parte Guvernului, armatei sau poliţiei. Pe peronul gării numai Arcizewski şi ataşatul militar polon. Au încărcat delegaţia în taximetre şi au pornit cu toţii la Cotroceni. Aici au fost primiţi cu explozii de bucurie de generalul Manolescu care i-a aşezat undeva pe teren spunându-le că vor fi chemaţi să defileze când le va veni rândul. Dar n-a venit rândul lor, ci al prăbuşirii tribunei şi al zăpăcelii tuturor. A reînceput defilarea, s-a sfârşit defilarea, a plecat Regele, şi nimeni nu s-a sinchisit de polonezi. Arcizewski văzând că delegaţia lui a fost uitată, s-a repezit la Manolescu, care n-a ştiut cum să se scuze şi... i-a poftit pe polonezi la masă! Comnadantul polonez a răspuns supărat că n-a venit la Bucureşti ca să mănânce, că a primit ordin să defileze, şi că va raporta şefilor săi că n-a putut să o facă. Şi a întors spatele generalului Manolescu.

Delegaţia a plecat chiar luni seară la Varşovia, iar miercuri 10 iunie generalul Rydz-Smigly, succesorul lui Pilsudski în dictatură a chemat personal pe Arcizewski la telefon şi furios i-a spus că consideră cele întâmplate ca *un afront* pentru întreaga armată poloneză şi l-a însărcinat să meargă la ministrul de război (nu la cel de externe sau la preşedintele de Consiliu) şi să ceară *o eclatantă reparaţie, fără de care alianţa româno-polonă n-ar mai putea rămâne în picioare*. Arcizewski a trebuit să vadă ieri pe generalul Paul Angelescu. Nu cunosc încă rezultatul acestei întrevederi. Până unde pot merge nebuniile lui Titulescu, căci el a montat toată maşina ca să evite lui Beneş vederea contingentelor polone!

— La ţărănişti, iar ceartă mare. Unii (moldovenii lui Costăchescu, Potârcă etc.) nu văd cu ochi buni promiscuitatea partidului cu comuniştii şi extrema stângă şi sunt împotriva formulei *Frontului Popular*; alţii (dr. Lupu şi ai lui) vor numaidecât această alianţă. Unii sunt pentru tactica lui Mihalache de intimidare a Coroanei, alţii contra şi un al trei-

lea grup e pentru tactica lui Maniu (împotriva Camarilei). Se ceartă şi pe chestiuni personale. Au eliminat din partid *definitiv* pe Dem Dobrescu, pe Melidon de la Silistra şi pe toţi prietenii politici. Încurcă-i, Doamne şi mai rău, pentru binele ţării!

13 iunie. — Urmare la cele însemnate ieri cu privire la conflictul cu Polonia:

Arcizewski a fost la Paul Angelescu şi i-a transmis conform instrucţiunilor primite de la generalul Rydz Smigly verbal şi în scris, cererea unei reparaţii echitabile (au mai îndulcit formula). Generalul Angelescu a răspuns că habar n-are de toată această afacere, că armata şi Ministerul Armatei n-au nici o legătură cu O.E.T.R.[1]. La obiecţia lui Arcizewski că cei care au primit pe polonezi la Cernăuţi şi i-au încurcat pe drumurile Bucovinei şi Moldovei erau ofiţeri, amabilul Pol a răspuns că aceşti ofiţeri erau puşi la dispoziţia completă a O.E.T.R.-ului şi nu mai depindeau întru nimic de Ministerul Armatei. Arcizewski a lăsat nota generalului Angelescu şi apoi a fost la Palat unde a înmânat o copie generalului Ilasievici, *spre informaţie*. Ministrul Poloniei pleacă pe de altă parte mâine la Varşovia, pentru a lua ulterioare instrucţiuni.

— Goga a venit să-mi povestească audienţa lui la Rege care a fost lungă. Şeful Partidului Naţional Creştin a vorbit mult şi a expus Regelui „punctul său de vedere". Alături de Franţa tradiţională şi naţionalistă, totdeauna. Alături de Franţa oficială a jidanului Blum niciodată. Necesitatea unei mobilizări, la noi, împotriva ofensivei bolşevice, care tinde să ne cucerească sub masca Frontului Popular etc. etc. A informat pe Rege, că în afară de Partidul Naţional-Ţărănesc, toată opoziţia face bloc împotriva propagandei comuniste favorizată prin greşita politică de apropiere de Moscova, întronată de Titulescu. A adăugat că era autorizat să o spună în numele nostru al tuturor. Regele a părut mulţumit, dar „en fait de choses intéressantes" n-a spus lui Goga decât un singur lucru: *că Beneş i-ar fi mărturisit că Cehoslovacia nu s-a apropiat de Moscova decât după cererea insistentă a Franţei! Că dacă Germania se instalează la Viena, vor fi şi ei, la Praga siliţi să se înţeleagă cu Hitler!*[2] Lui Goga i s-a părut că Regele nu mai are faţă de Titulescu aceleaşi sentimente de ostilitate pe care le avea şi că a fost cu totul încălecat de Beneş, pe care-l lăuda fără nici o rezervă. La sfârşitul audienţei, Regele a spus lui Goga: „Hai să vorbim puţin de politica internă". Fără să mai reproduc aici toate platitudinile schimbate între cei doi interlocutori, Regele a mărturisit — pretinde Goga — că e hotărât să facă un Guvern de alegeri, *care să-l pună la adăpostul răspunderilor!* Goga a întrebat: „când?" Regele a răspuns „la toamnă!" Nu m-am putut abţine de a spune amicului Goga: „Dacă la toamnă, şi dacă acum vrea un Guvern de alegeri, poţi fi sigur că va face altceva!" Ce faliment! *Omul care fuge de răspunderi,* iată Regele pe care ni l-a hărăzit Dumnezeu! Goga mi-a mai confirmat că Regele era foarte afectat de accidentul de luni (prăbuşirea tribunelor de la Cotroceni). „Până acum nu m-am amestecat niciodată în afacerile justiţiei (!!!) dar dacă nici de data asta nu va ieşi nici un condamnat, mă voi răzbuna eu cu dumnealor domnii judecători!" Despre Donescu, a spus că e un bun primar şi că el nu are nici o vină în cele întâmplate.

15 iunie. — Am avut ieri o zi grea. Nevoit să mă scol la ora cinci dimineaţa, aproape n-am dormit, m-am uitat la ceasornic din oră în oră ca să fiu gata la timp. Cu trenul de 6,45 am pornit spre Făurei, unde ne-a întâmpinat Vechiu, cu câţiva fruntaşi ai organizaţiei Brăilei. La Făurei, am schimbat trenul, şi am ajuns pe la orele 11 la staţia Dudeşti pe linia Făurei-Ţăndărei. În gara Dudeşti, ne aştepta multă lume cu muzică şi cu discursuri, de aici am trecut alături, în conacul lui Niculescu-Ianca, boxeur, debitor-versificator, politician devotat, dar mai ales „debitor". Amicul Vechiu m-a luat apoi în automobil la colindă pe la câţiva fruntaşi. Plouase în ajun, drumurile erau desfundate, ne înnămoleam la fiecare clipă, sau alunecam din groapă în groapă. Cu mâna stângă proptită în tavan ca să nu dau cu capul de el, la hopuri, îmi ţineam burta cu cea dreaptă ca să nu-mi scape maţele. Am fost mai întâi la conacul lui Manole Cavadia, la *Poteca,* o oază de salcâmi în mijlocul Bărăganului la umbra cărora se adăpostesc o casă de ţară mediocră, câţiva bujori ofiliţi, câteva rânduri de vie, o treerătoare şi vreo două–trei grajduri bez clasicul pătul şi obişnuita magazie. În grajduri vreo 3–4 cârlani frumoşi şi vreo 10 vaci Siementhal de rasă bună. Manole Cavadia, pe care nu-l mai văzusem de la Paris, şi despre care îmi mai povestise fiică-sa Maria nebuna de 5 ori măritată — trăieşte acolo cu fiu-său Petre „Pitre" cum i se spune, în mijlocul pustiului. *Tânărul*, pe care-l lăsasem la Paris copil de 10 ani, e acum un om în toată firea, cu părul cărunt, vorbeşte o franţuzească impecabilă şi nu pot să pricep cum se poate mulţumi cu viaţa de la *Poteca*, după atâta vreme petrecută la Paris şi la Lon-

[1] Instituţia O.E.T.R. funcţionează într-adevăr pe lângă Ministerul Instrucţiei Publice. Reprezentantul Poloniei s-a încurcat în Angeleşti...

[2] S-a întrebat oare Beneş, dacă va sta Hitler de vorbă cu el? Şi chiar în acest caz îşi dă el oare seamă de ce îi va cere Führer-ul cu 70 milioane de nemţi?

dra. A trecut două doctorate, a mistuit o bibliotecă şi mă întreb pentru ce, dacă visul lui era să trăiască între „hăis“ şi „cea“ în preajma bălţii. Altfel băiatul mi-a plăcut, e inteligent şi pare a fi o fire curată.

La Rioşeni, sat mare şi bogat, am văzut între alţii pe unchiul lui Vechiu, pe fratele mai mare al lui Zamfir Brătescu, un învăţător pensionar cu ochii limpezi şi sufletul neîntinat, ca şi frate-său şi nepotu-său.

Din satul Tătaru, (unde am ţinut şi întrunire după-amiază) e originar prietenul Nae Ionescu. Bunicul său, Stroe Ivaşcu, era un om atât de drept, încât veneau la dânsul oamenii din satele învecinate, ca la o instanţă supremă când aveau ceva de împărţit sau un bucluc de descurcat. Fiu-său a învăţat carte, din Ivaşcu s-a transformat în Ionescu şi a ajuns subprefect şi părintele legitim al filosofului Nae.

Gara Dudeşti se numeşte astfel după satul cu acelaşi nume situat la vreo 12 kilometri, iar târgul care s-a ridicat cu încetul în jurul gării, pe moşia Niculeştilor, se numeşte astăzi Niculeşti-Jianu. O judecătorie de pace, un spital tip Carol I bine ţinute, o farmacie, un obor pentru vânzarea cerealelor şi o moaşă comunală dau localităţii o importanţă pe care o subliniază prezenţa poetului-debitor Niculescu-Ianca şi a trei domni avocaţi pledanţi pe lângă instanta judecătorească.

La orele 1, ne-am pus la masă. Aşezat lângă d-na Niculescu, bolnavă de gălbenare, am înghiţit cu noduri un dejun oferit din toată inima. Cheful celor 18 comeseni a fost stricat prin ploaia care s-a dezlănţuit şi a ameninţat să zădărnicească întrunirea (sub cerul liber) şi toată osteneala ce şi-o dedeseră organizatorii strălucitei manifestări cât şi străluciţii oaspeţi veniţi de la Bucureşti, Brăila şi Galaţi. Din fericire ploaia a stat, şi pe la ora 2 1/2 am putut porni spre Tătaru. Am pus aproape un ceas ca să străbatem cu automobilele cei 4 kilometri de „şosea“ care ne despărţeau de Tătaru. Aşa hal de drum mai rar, şi-mi voi aduce aminte de el multă vreme.

Întrunirea a fost foarte frumoasă. Oameni mulţi, feţe deştepte, căldură sufletească neaşteptată. După o introducere, în care am rezumat în câteva cuvinte ţelurile politicii noastre agrare, am păşit la declaraţia menită să fixeze poziţia partidului meu în faţa problemelor de ordin mai înalt pe care ofensiva comunistă, în Europa întreagă, le pune tuturor forţelor politice româneşti organizate.

Reproduc aici, după notele gazetarilor prezenţi, cuvintele mele, fiindcă ele marchează o etapă atât în atitudinea mea personală, cât şi în a Partidului Agrar, în numele căruia am vorbit.

„Într-un regim de dezmăţ economic nu se pot căli sufletele pentru a face faţă grelelor încercări pe care ni le poate aduce ziua de mâine. Mizeria este un rău sfătuitor şi omul necăjit pleacă urechea la şoaptele agitatorilor şi duşmanilor. Când omul ajunge să-şi spună: mai rău decât aşa nu se poate, — înseamnă că nu mai găseşte în sufletul şi mintea lui puterea de rezistenţă împotriva curentelor periculoase.

Avem un vecin peste Nistru cu care dorim să trăim în pace. Nu putem însă să nu despărţim ideologia comunistă de relaţiile noastre cu Republica vecină. Noi nu ne amestecăm câtuşi de puţin în regimul politic de dincolo de Nistru şi cerem ca nici cei de dincolo de Nistru să nu se amestece în organizaţia noastră socială.

O ofensivă comunistă în aproape toate ţările Europei nu mai poate fi contestată astăzi. Ea nu se mai face pe faţă ci pe căi piezişe, comunismul arătându-se sub forma unei politici antifasciste şi sub hainele aşa-ziselor *Fronturi Populare* şi *Acţiuni cetăţeneşti*. Sub masca *Frontului Popular* şi a acţiunii antifasciste, comunismul a cucerit deja Spania, ameninţă să cucerească Franţa, se amestecă în treburile Greciei şi în ale noastre.

Ademenirea Partidului Naţional-Ţărănesc care a încheiat carteluri cu elemente de extremă stângă, sub forma unui *Front Popular*, în ultimele alegeri parţiale e profund regretabilă.

E de asemeni profund regretabilă prezenţa elementelor comuniste din Bucureşti la demonstraţia de forţe ale aceluiaşi partid din 31 mai.

Nu trebuie să aşteptăm ca infiltrarea comunistă să se întindă ca o pecingine peste întreaga ţară. Pe faţă să nu ne temem de ea. Sub masca ademenitoare a agitaţiilor neprecise, ea constituie o reală primejdie.

Trebuie să respingem cu hotărâre şi cu dispreţ o ideologie contrară tradiţiei şi crezurilor noastre.

M-am declarat totdeauna împotriva regimurilor de dictatură extremistă şi partizanul regimului constituţional parlamentar. Dar, dacă este vorba să fim supuşi unui regim de dictatură, apoi, decât o dictatură străină şi păgână, prefer de o mie de ori dictatura românească şi creştină.“

În clipa în care făceam eu aceste declaraţii la Tătaru, Gheorghe Brătianu la Brăila şi Vaida la Cernăuţi făceau declaraţii aproape identice, fiecare cu temperamentul său şi cu variaţiuni dictate de politica specială urmărită de fiecare. Începutul acestei acţiuni generale împotriva propagandei comuniste trebuia să fie complectat printr-un manifest pe care naţionl-creştinii urmau să-l publice ieri dimineaţă. Goga mi-l citise sâmbătă cu prilejul vizitei sale. Redactat în termeni foarte mode-

rați, manifestul nu conținea în afară de un justificat atac împotriva comunismului și de un denunț al complezenței presei evreiești față de propaganda moscovită, decât o afirmare a solidarității partidului cu Franța „eternă" a revendicărilor naționaliste precum și adoptarea unei „atitudini de expectativă față de Franța oficială de azi reprezentată prin Guvernul d-lui Blum, străin de neamul și de tradiția franceză". Cenzura a interzis apariția acestui manifest! Fapt de nepriceput, Guvernul nostru a interzis în România o atitudine de critică obiectivă, permisă în Franța de însuși Guvernul pus în cauză! Cenzura a tăiat de altminteri și din declarațiile mele o frază prin care înfieram procedeele comuniste; aceeași cenzură care a tolerat însă acum câteva zile, în *Universul*, într-un articol obiectiv semnat de un specialist, afirmarea că printre cheltuielile pe care antreprenorii trebuiau să le întâmpine pentru lucrările publice obținute prin licitație, figurau și sumele necesitate de „șperțuri" și care, după obiectivul autor, se ridicau la 10% din valoarea lucrărilor! Iată în ce hal de dezmăț moral am ajuns în al 6-lea an de Domnie al Regelui Carol al II-lea!

— Întâlnit ieri în tren, la dus, pe George Brătianu, foarte iritat de faptul că nu fusese invitat la serata de gală dată la Palat cu prilejul vizitei lui Beneș și a Principelui Paul. Brătianu a scris o scrisoare lui Ilasievici, întrebându-l dacă Palatul nu-l mai consideră „șef de partid" — dat fiind că invitațiile au fost făcute pe categorii, și că printre acestea fusese prevăzută și aceea a „șefilor de partide" — sau dacă era la mijloc o intenție de ostracizare a partidului său. Palatul n-a răspuns în scris, dar a transmis *verbal* lui Brătianu răspunsul că nu mai fusese invitat „fiindcă de mai multă vreme nu mai răspunsese prin prezența sa invitațiilor ce-i fuseseră adresate". Brătianu s-a declarat nesatisfăcut de acest răspuns, fiindcă mareșalul Averescu, deși avusese o atitudine identică, fusese totuși invitat. Lucrurile au rămas aici pentru moment.

— Tot ieri în tren, la dus și la întors, întâlnit pe onorabilul Stelian Popește, de astă-dată numai miere față de mine, dovadă că atacurile *Dimineții* și *Adevărului* — care continuă zi de zi — n-au dat greș, și că omul caută sprijin în toate părțile.

— În aprilie, Zizi Cantacuzino îmi vorbise de năzbâtiile lui Iorga și-mi citise o scrisoare a ilustrului profesor prin care acesta „reclama" împotriva unei amenințări cu moartea din partea gardiștilor. Scrisoarea

era cu haz, și am cerut lui Cantacuzino o copie, pe care mi-a trimis-o abia azi. O reproduc aici, împreună cu răspunsul Grănicerului, ca document pentru ziua de mâine:

14 aprilie 1936

Domnule General,

Astă-noapte un exaltat a venit în casa mea cu mandatul de a mă executa, din însărcinarea asociației pe care o prezidați.

Cred că am dreptul să vă cer a explica sentința care s-a găsit cu cale a se pronunța, în cazul când dvs. înșivă ați binevoit a mă onora cu acest semn de atenție pentru munca mea în serviciul Patriei.

Așteptând răspunsul, salut în dvs. pe comandantul altui război.

N. Iorga

Mult stimate domnule Profesor,

Exaltatul care a venit ieri să vă execute, trebuie să fie același care a venit și la mine cu raportul că are ordin să-l execute pe Corneliu Codreanu.

Eu i-am luat o declarație și când a revenit l-am dat afară.

Vă rog să credeți că toți aceștia sunt niște dezmățați, cărora nu trebuie să le dăm atenție și care trebuie tratați energic și dacă vă spun toate acestea este că-mi faceți onoare a-mi cere o explicație care v-o dau împreună cu toată dragostea și admirația ce o am pentru dvs.

Binevoiți a primi, domnule profesor, asigurarea înaltei mele considerațiuni.

General Cantacuzino.

N. B. Cu toate că vin să vă văd, țin să vă scriu pentru că vorba zboară dar scrisul rămâne și cred că poate fi și o manevră ca să mă compromită pe mine.

General Cantacuzino

Morala incidentului = nu trebuie să ne jucăm cu focul nici să dăm biciul în mâna maimuțelor!

— În Franța, mișcarea grevistă pare a se calma — comuniștii n-au dezarmat însă și rămâne de văzut cum vor organiza al doilea atac.

16 iunie. — Patriarhul ne-a poftit ieri dimineață la Patriarhie, pe șefii de partide, la o consfătuire în vederea măsurilor de luat pentru combaterea *stilismului,* care se întinde în județele din nordul Basarabiei, în Neamț, în Baia, în Putna și în alte câteva județe pe o scară mai mică. Au răspuns invitației patriarhului, Mihalache, Iunian, G. Brătianu și subsemnatul. Averescu a fost reprezentat prin P.P. Negulescu, Goga

prin senatorul de Bălţi Mumuianu, iar Vaida prin nimeni. Au mai asistat la întrunire, pe lângă episcopii Tit Simedrea al Hotinului, Dionisie al Ismailului, Criveanu al Huşului, Stelian Popeşte, protectorul Creştinătăţii, Stancu Brădişteanu de la Culte şi — era să-l uit — Iuca subsecretarul de Stat de la Interne.

Patriarhul într-o cuvântare introductivă a pus stilismul în sarcina clerului rusesc sau rusofil ajutat de câţiva călugări români eliminaţi de prin mânăstiri. Mitropolitul Kievului *Antonie*, refugiat la Carlovatz în Iugoslavia a strâns în jurul său un sinod de episcopi emigraţi şi ei din Rusia, şi de acolo, cu toleranţa dacă nu cu încurajarea Guvernului de la Belgrad, îndrumă mişcarea ortodoxă de pe toată întinderea Republicii Sovietelor. Mitropolitul Antonie hirotoniseşte preoţi şi numeşte episcopi care păstoresc de la sute şi mii de kilometri de îndepărtare de scaunul lor. Astfel a fost numit un anume *Serafim* episcop al Chişinăului, căci pentru Antonie şi pentru sinodul de la Carlovatz, biserica basarabeană nu s-a despărţit încă de cea rusească. Acest Serafim a îndrăznit chiar să vină la Chişinău şi să recruteze preoţi şi prozeliţi printre populaţia rusească, până ce a fost descoperit, suit într-un vagon şi trimis peste graniţă (pe când era Mihalache ministru de interne). Serafim şi-a continuat însă opera — şi şi-o mai continuă — hirotonisind preoţi la Viena, şi trimiţându-i să uneltească clandestin în Basarabia. Astfel a fost hirotonisit preotul Climovici, preotul Poliakov şi alţii care astăzi stau în fruntea propagandei stiliste şi împreună cu lepădăturile satelor agită populaţia paşnică doritoare numai de linişte şi supusă legilor. Patriarhul se adresează şefilor de partide rugându-i să nu încurajeze pe răzvrătiţi în scopuri electorale, ci dimpotrivă să pregătească opinia publică în vederea măsurilor severe ce vor trebui luate de Biserică şi de Guvern în contra nesupuşilor.

Episcopul Tit susţine că toată mişcarea se datoreşte numai propagandei agenţilor naţional-creştini (cuzişti) şi slăbiciunii autorităţii civile dar chiar şi bisericeşti. Arată că predecesorul său Visarion Puiu (actualmente mitropolit al Bucovinei) a favorizat mişcarea şi citeşte o circulară semnată de Gh. Cuza către toţi agenţii lui prin care-şi însuşeşte toate revendicările stiliste.

N-am putut să mă abţin de la cuvânt, după cum aveam intenţia, şi m-am văzut obligat să arăt că *toate firele mişcării* erau *astăzi* în mâinile comuniştilor. Propaganda comunismului a îmbrăcat şi haina stilismului. Că la început stilismul a început să se manifeste ca o tendinţă cu caracter pur ritual şi bisericesc, că cu timpul s-au legat de mişcare interese nemărturisite de câştig şi de politică — nimic mai adevărat. Dar banii cheltuiţi cu nemiluita, numărul extraordinar de mare al agenţilor de propagandă din ultimul timp dovedesc o mână mai puternică decât a unui escroc îmbrăcat în rasa călugărească sau încins cu brâul agentului electoral. Am arătat convingerea mea că până şi popii de la Carlovatz, cu Serafim în cap, sunt — în ce priveşte acţiunea lor în Basarabia — agenţi conştienţi sau inconştienţi ai bolşevicilor de la Moscova. Stilismul e o haină a comunismului, ca şi „Frontul Popular". Argumentaţia mea a impresionat, punctul meu de vedere a fost împărtăşit de toţi cei prezenţi afară de Mihalache, şi Iuca a promis în numele Ministerului de Interne o vigilenţă mai mare şi o supraveghere mai intensă a nucleelor comuniste.

— Ziarele democrate de ieri şi de azi (*Adevărul, Dimineaţa, Zorile* etc.) dau discursul meu de duminică până la pasajul relativ la comunism, şi suprimă tot restul. O mai bună dovadă a legăturilor lor cu propaganda comunistă nu o puteau da. Exact aceeaşi atitudine şi faţă de cuvântările lui Gh. Brătianu şi Vaida, aşa încât nu se poate invoca o eroare pentru explicarea omisiunii ce mă priveşte. *Dimineaţa* de azi, mă ia totuşi „pe subţire" şi se întreabă cum de am descoperit aşa dintr-o dată duminică, pericolul comunist care nu exista sâmbătă. Ba exista, dar mărturisesc *că numai evenimentele din ultima lună din Europa întreagă mi-au deschis ochii asupra puterii şi întinderii acestei propagande.* Dacă *Dimineaţa* mă tratează încă cu politeţe, *Lupta* escrocului Honigmann mă înjură ca la uşa cortului. Onoare mie!

— Dejun dat ieri la Ministerul de Externe în cinstea lui d'Ormesson numit ambasador la Rio de Janeiro. Discursul lui Titulescu e o ţesătură de platitudini la adresa omului şi a ţării lui, de locuri comune şi de formule perimate ca „pacea indivizibilă" şi altele — şi nu se poate decât să mire, oricare ar fi banalitatea circumstanţei şi făţărniciei oratorului. Cuvântarea lui d'Ormesson a fost numai literatură, dar literatură proastă.

— Radu Irimescu îmi aduce ziarul *New York Herald Tribune,* unul din cele mai răspândite jurnale din America în care, alături de cunoscuta fotografie a Regelui cu Lupeasca la Monte-Carlo (de pe vremea pribegiei) stă scris „că la 31 mai, 520 mii de ţărani[1] au cerut despărţirea

[1] Cu prilejul întrunirii naţional-ţărăniste.

Suveranului de fatala lui amantă". Ziarul poartă data de 1 iunie (a doua zi după manifestația țărănistă-comunistă). Mâna Moscovei și aici.

— Ziarul parizian (și financiar) *L'Information* din iunie publică un interesant articol semnat de Joseph Caillaux (fostul Președinte de Consiliu) și intitulat *La paix économique* et financière. În acest articol Caillaux mărturisește că devalorizarea francului a devenit indispensabilă din cauza greșelilor comise în ultimii ani, și că *singura măsură salvatoare ar fi fost, dacă s-ar fi făcut la timp, conversiunea datoriilor publice și private*. Caillaux spune textual — în ipoteza că ar fi fost lăsat în iunie 1935 la Ministerul de Finanțe[1]: „J'entendais — je m'empresse de le préciser — non pas de gaspiller de droite et de gauche dans de budget les dépenses, mais opérer, par une *conversion accentuée* des dettes publiques que préparait la hausse des fonds en Bourse, *par de vigoureuses conversions analogues dans les dettes privées* des retranchements dans la dépense générale de la natio." Încă unul din onorabilii protagoniști ai ortodoxiei doctrinare care se dă bătut. Cât rău ne-au făcut toate aceste lichele și toți acești proști care ne-au pus toate bețele lor în roate, în 1931/1932!

— Ieri mi-a fost comunicat în copie manifestul comuniștilor, lansat cu prilejul concursului pe care l-au dat d-lui Mihalache et consorts, în ziua „demonstrației de forțe" a marrelui Partid Național-Țărănesc. Îl reproduc aici, ca document, fiindcă n-a fost publicat nicăieri:

Proletari din toate țările, uniți-vă!
Către muncitori, țărani, meseriași, funcționari!
Către studenți și liberi profesioniști!
Către întreaga populație nevoiașă din Capitală!

CETĂȚENI!

Partidul Comunist vă cheamă în ziua de duminică 31 mai curent să veniți cu toții în stradă, la o demonstrație uriașă contra Guvernului Tătărescu–Inculeț, pregătitorul dictaturii fasciste și a războiului.

Țara întreagă strigă JOS GUVERNUL TEROAREI și dezlănțuirii războiului.

Dacă nu vrem moartea noastră și a copiilor noștri prin foame, să nu mai răbdăm nici o clipă guvernarea fascistă. *Jos Guvernul Tătărescu-Inculeț*, sprijinitorul și organizatorul fasciștilor din țară, agenții fascismului hitleristic-hortist, trădătorii de neam și dușmanii de moarte ai poporului muncitor.

[1] A căzut după câteva zile.

De după războiul mondial, pericolul războiului n-a fost așa de mare niciodată ca în momentul de față. Partidele fasciste: Garda de Fier, Cuza–Goga, Vaida și grupul fascist al Guvernului Tătărescu-Inculeț–V. Pop, toți cu sprijinul deschis al Camarilei, caută înglobarea României în blocul țărilor fascisto-revizioniste, în frunte cu Germania lui Hitler, instigatorul principal al războiului imperialist. Fasciștii români pregătesc o nouă năvălire în țară a trupelor fascismului german, o nouă jefuire a bogățiilor țării (petrolul) și transformarea maselor populare în carne de tun pentru un război contra Uniunii Sovietice. Popoarele din lumea întreagă și din România vor PACE. Poporul român vrea întărirea alianței democrate cu Franța, cu Cehoslovacia și cu toate țările a căror independență este amenințată de agresorii fasciști; cere ruperea alianței militare cu Polonia care a devenit unealta fascismului german.

Poporul muncitor cere încheierea pactului de asistență mutuală cu Uniunea Sovietică, apărătorul sincer și consecvent al păcii și independenței țărilor mici.

Partidul Comunist din România cheamă masele populare să închege un larg front al păcii contra războiului imperialist pentru nimicirea pericolului fascist.

Tovarăși muncitori!

Realitatea unității clasei muncitoare este sâmburele *Frontului Popular* pentru dezlănțuirea luptelor cu succes contra războiului, fascismului și atacului capitalist!

Frați țărani!

Partidul Comunist din România vă cheamă la luptă comună alături de clasa muncitoare, pentru pâine, libertate și pace!

Național-țărăniști!

Partidul Comunist salută începerea de către Partidul Național-Țărănesc a unei campanii de răsturnare a Guvernului. Convocarea demonstrației de la 31 mai să fie semnul că s-a sfârșit cu amânarea luptei, cu încrederea în făgăduieli deșarte și cu ploconeala începută de șefii voștri Lupu și Mihalache prin înmormântarea demonstrației de la 14 noiembrie. *Trebuie sfârșit cu tactica de capitulare care a adus doar apă la moară fascismului.*

Partidul Comunist veșnic în fruntea poporului muncitor, care a dovedit prin jertfe grele poziția sa neclintită și hotărâtă contra fascismului și războiului, pentru păstrarea și lărgirea drepturilor cetățenești democratice, să țină cu orice preț demonstrația de la 31 mai, o demonstrație comună pentru răsturnarea Guvernului, pentru alegeri libere, pentru *Front Popular Antifascist* și Guvern al Fronului Popular!

Acesta este drumul de salvare a maselor populare de pericolul fascist și războinic. *Luați exemplu de la succesele din Spania și Franța*, de la masele de la Hunedoara, Mehedinți, Ploiești și de la studenții democrați!

Tovarăşi! Cetăţeni!

Veţi îngădui voi ca lanţul asasinatelor politice începute cu Duca, Ilie Lazăr, Ana Pauker să se lungească cu noi victime?

Veţi îngădui asasinarea şefilor naţional-ţărănişti Mihalache, Lupu, Madgearu etc. cum au jurat gardiştii la congresul din Tg. Mureş, organizat de Guvernul Tătărescu?

Demonstraţi pentru dizolvarea şi dezarmarea organizaţiilor fasciste şi cereţi arestarea şefilor lor.

Demonstraţi pentru ridicarea cenzurii şi a stării de asediu, pentru încetarea prigoanei contra organizaţiunilor muncitoreşti şi democratice.

Cereţi redeschiderea sediului Blocului Democratic.

Cereţi stingerea tuturor proceselor luptătorilor antifascişti.

Cereţi mutarea la Bucureşti a procesului Anei Pauker, vechea şi neobosita luptătoare comunistă pentru drepturile poporului muncitor, pentru eliberarea ei (sic) şi a celor 19 antifascişti.

Luptaţi pentru amnistie generală a tuturor deţinuţilor politici antifascişti.

Tovarăşi! Cetăţeni!

Partidul Comunist că cheamă la luptă pentru a curma politica de jaf şi înfometare a poporului, pentru a cuceri o viaţă mai bună. La 31 mai luptaţi în front comun contra Guvernului de prigoană a greviştilor şi împiedicarea luptelor economice. (?)

Luptaţi contra scăderilor de salarii, pentru mărirea lor, contra concedierilor, pentru reprimirea celor concediaţi.

Pentru garantarea luptei, pentru tineret şi şomeri.

Pentru respectarea şi lărgirea legilor muncitoreşti.

Pentru ieftinirea traiului şi suprimarea tuturor taxelor de consum.

Pentru scutirea de biruri şi datorii a populaţiei nevoiaşe. De plătit să plătească cei bogaţi.

Pentru ajutorarea ţăranilor înfometaţi şi şomerilor pe contul bugetelor Ministerelor de Interne şi Război.

Cetăţeni!

Faceţi totul pentru reuşita demonstraţiei. Alcătuiţi comitete de organizare şi acţiune comună, organizaţi gărzi şi auto-apărare în contra bandelor fasciste.

Jos Guvernul Tătărescu-Inculeţ!
Trăiască Guvernul de front popular antifascist!
Jos instigatorii războiului!
Trăiască frontul păcii şi Frontul Popular!
Trăiască Partidul Comunist!

Comitetul organizaţiei din Bucureşti a Partidului Comunist din România.

Româneasca aproximativă a acestui manifest va fi judecată cu indulgenţă după o cât de repede ochire asupra următorului

TABEL
de conducătorii grupărilor comuniste de la manifestaţia din 31 mai 1936

Grunberg Ida	- condamnată pentru propagandă comunistă
Messinger Josef	- condamnat pentru propagandă comunistă
Salomon Iacob	- idem
Trandafirescu C.	- idem (în mai multe rânduri)
Tomponoghi G.	- idem
Eftimie Casmici	- idem
Rutemberg Aurel	- idem
Camenski Ruhel	- idem
Radu S. Tudor	- idem
Tudora Stoian zisă *Stoenescu Dorina*	- are proces în curs pentru propagandă comunistă
Popa Gh.	- idem
Dobre Marin	- idem
Enta Palatnic	- condamnată pentru propagandă comunistă
Goldstein Paulina zisă *Zeletnicova*	- idem
Goldman Beila	- idem
Iacobovici Andrei	- idem
Ciobotaru	- idem
Teohari Georgescu	- idem
Vâlcu Vasile	- idem
Raia Sofranu	- idem
Sofi Sofranu	- idem
Popa N. zis *Lurich*	- idem
Pintilie Ilie	- idem

Iată lista „rumunilor“ care au defilat în faţa „ţăranului“ Mihalache, cu pumnii încleştaţi, în ziua de 31 mai. Păcăliţi sau nu, dumnealor domnii Mihalache, Lupu şi Madgearu au pus în acea zi o pată roşie pe steagul lor verde.

17 iunie. — Ieri seară la ora 10 amicul meu dr. Kalman Blumenfeld, zis Scrutator, a fost bătut măr de 4 studenţi, în momentul când se înapoia acasă. *Dimineaţa* de azi pune agresiunea în socoteala lui Stelian Popeşte, care ce e drept aţâţă zilnic prin *Universul* pe toţi „bunii

români" împotriva „spurcaților" de la *Adevărul*. Dar lucrurile nu sunt atât de simple. *Adevărul* și *Dimineața* au fost până acum șase luni ziare de stânga, în slujba democrației române. Nimic de zis. De șase luni încoace, de când cu diabolica născocire moscovită a formulei *Frontului Popular*, *Adevărul* și *Dimineața* au trecut însă în slujba comunismului. Dovadă, că au tăiat din discursurile pronunțate duminica trecută de Vaida, de Gh. Brătianu și de mine partea referitoare la pericolul comunist. Dovadă atitudinea lor față de procesul Anei Pauker. Dovadă entuziasmul lor cu prilejul manifestării pumnilor încleștați care au defilat la 31 mai pe dinaintea lui Mihalache. Fără această atitudine a ziarelor din Sărindar, adânc jignitoare pentru sentimentele noastre românești, ațâțările lui Stelian Popescu ar fi rămas fără răsunet și capul lui Blumenfeld n-ar fi fost spart. Amuzant — și nepolitic — este că *Universul* de azi nici nu pomenește de agresiunea care a dus pe bietul Scrutator la spital.

— În Anglia, curentul în favoarea ridicării sancțiunilor e tot mai tare.

În Italia, fascismul nu se mai mulțumește cu ridicarea sancțiunilor, ci mai cere, pentru reluarea raporturilor normale cu Geneva și recunoașterea Imperiului African.

În Franța, grevele s-au potolit în regiunea Parisului, dar altele noi au izbucnit în provincie.

18 iunie. — Hârdaiele de lături cu care „spurcatele canalii" de la *Adevărul* și „canalia spurcată" de la *Universul* se împroșcă zilnic de mai bine de o lună, în loc să dezguste tineretul nostru, cum ar fi fost natural, au surexcitat patimile antisemite. După agresiunea de alaltăieri seară împotriva lui Scrutator, trei bătăi stupide au mai fost înregistrate pe ziua de ieri: în Cișmigiu a fost atacat un anumit Bergman, fratele lui Bergman-Munte — în fața școlii unde e profesor, Alexandru Graur, fratele Graurului de la *Adevărul* — și în strada Spătarului un oarecare Stoifer, luat din eroare drept Grigore Graur, al treilea frate al aceluiași Graur. Poliția impasibilă. Harhării într-o stare de teroare ușor de imaginat. Iar nouă, oamenilor de bun simț, ne e rușine de tot ce vedem.

— Adevărul asupra „maionezei" dedicată lui Titulescu care o înghite în fiecare zi, săptămâna aceasta[1]: maioneza a fost inventată de bucătarul Ducelui de Richelieu pe timpul când mareșalul asedia, în insulele Baleare, Port-Mahonul (1756), și după numele acestei cetăți a botezat-o „mahonnaise". Cum a ajuns *mahoneza* maioneză, Dumnezeu singur știe.

[1] Titulescu a oferit săptămâna aceasta trei dejunuri pe rând în onoarea d-lor d'Ormesson, Oliveira (ministrul Argentinei) și a Nunțiului Papal Valeri — care părăsiseră câteșitrei România.

— Noua Constituție pe care Stalin a hărăzit-o Sovietelor pare a conține, după o dare de seamă franceză, principii de necrezut în prototipul Statului comunist. S-ar recunoaște proprietatea individuală pentru pământ, case, mobile etc. — dreptul la vot și egalitatea pentru toți cetățenii, dreptul de întrunire, dreptul de constituire de partide și în afară de cel comunist, dreptul inviolabilității individuale (habeas corpus) și domiciliare, libertatea presei. S-ar institui două Camere, una federală a celor 11 republici sovietice, alta direct aleasă prin sufragiul universal. Dacă e așa, vorba lui Iunian „Lenin se toarce la morminte!"

— Grigorcea (din Budapesta) care e toată ziua vârât la Titulescu a povestit lui Pangal pentru ce țâfnosul nostru ministru de externe a părăsit Palatul după prima bucată la concertul de gală dat în cinstea lui Beneș, Paul. Remarcasem această plecare bruscă, dar nu-i dedesem importanță socotind-o motivată de vreo îndatorire profesională (protocol sau comunicat de redactat, telegramă cifrată de trimis lui Ciotori, sau așa ceva). Motivul plecării a fost cu totul altul. „Balkanmetternichul" se supărase foc fiindcă Ilasievici nu lăsase să intre pe Nenișor, pe care Scopitul îl luase cu dânsul, să nu fie singur. Titulescu ceruse întâi lui Raicoviceanu să-l însoțească dar acesta a declinat propunerea declarând că n-ar putea merge decât cu soția și că nu era invitat. Raicoviceanu refuzând havaleaua a căzut în spinarea lui Nenișor care a primit, Marele om închizându-i gura cu un peremptoriu „te bag eu, mă" dar n-a putut să-l bage. Se vede că a reclamat mai sus dar n-a primit satisfacție. Supărat, a plecat. La această incalificabilă obrăznicie Majestatea Sa a răspuns dându-i a doua zi colanul Ordinului Carol I. Cu Hohenzollernii trebuie să fii brutal — o știam de pe vremea Regelui Carol I.

— Până și Al. Em. Lahovari, quintesență de francofilie, a fost dezgustat de platitudinea manifestată de Titulescu față de Franța în discursul său de la dejunul în cinstea lui d'Ormesson, dejun la care a asistat și bătrânul decan al corpului nostru diplomatic. Nu mai vorbesc de alții — toată lumea e sătulă de palinodiile caraghiosului.

— Se vorbeşte de plecarea lui Mereuţă de la Căile Ferate şi de înlocuirea lui prin Macovei omul lui Malaxa, numit subdirector de Malaxa şi plătit lunar de Malaxa cu 200 000 lei, zice-se. Unde ne vom opri?

19 iunie. — Dezbateri furtunoase ieri în Camera Comunelor, în jurul ridicării sancţiunilor împotriva Italiei. Greţosul Eden, vorbind în numele întregului Guvern, a recunoscut că sancţiunile au dat greş, că nu mai există pe teritoriul abisinian un Guvern indigen şi că sancţiunile trebuiesc ridicate. Ministrul de externe s-a pronunţat în acelaşi timp şi pentru reforma Societăţii Naţiunilor care în forma ei actuală s-a dovedit neputincioasă. Pentru reforma S.D.N.-ului s-a pronunţat apoi şi primul ministru Baldwin care a accentuat falimentul securităţii colective. Rămâne de văzut a mai adăugat Baldwin dacă această securitate colectivă va putea fi realizată printr-o reformă a Societăţii Naţiunilor. Putorile laburiste au atacat cu vehemenţă Guvernul pe tema ridicării sancţiunilor, „o ruşine pentru Anglia şi pentru Guvernul său". Aceeaşi atitudine a avut-o şi perimatul şi acritul liberal Lloyd George. Depeşele din Londra spun că violenţa dezbaterilor a fost fără precedent. Fără precedent e *rahatul* pe care l-a înghiţit perfida Albion. Mussolini trebuie să-şi frece mâinile.

— Numirea lui Macovei în locul lui Mereuţă, la Căile Ferate se dezminte — ar fi vorba numai de o înlocuire pe timpul concediului directorului general, înlocuire ce revine de drept celui mai vechi subdirector. Numai să fie aşa: numirea lui Macovei ar fi fost *înfiorătoare*, căci ar fi dovedit înstăpânirea definitivă a lui Malaxa asupra căilor noastre ferate. Ne ferească Dumnezeu, dar mi-e frică că tot acolo vom ajunge: ce n-a putut obţine mme Dubarry de la Ludovic al XV-lea?

— Dat azi-dimineaţă un interviu *Universului* în care precizez şi dezvolt cele spuse duminică la Tătaru, cu privire la propaganda comunistă, şi mai ales la camuflarea ei.

— Luat masa aseară cu Şeicaru care a văzut zilele trecute pe Rege şi l-a găsit foarte îngrijorat de noul aspect al politicii noastre externe. Regele a părut lui Şeicaru cu totul opus înregimentării în lagărul bolşevic.

— Ieri la ora 6 am fost la inaugurarea unei expoziţii organizate de Legaţia Poloniei care trimisese invitaţii personale la toată lumea oficială. Însărcinatul cu afaceri, contele Poninski şi Trancu-Iaşi (preşedintele Amiciţiei Polono-Române) au ţinut discursuri. Guvernul şi Ministerul Afacerilor Străine nu erau reprezentate prin nimeni. Să fi înnebunit Titulescu? Sau Polonia a devenit poate, deodată, vrăjmaşa noastră?

23 iunie. — Plecat sâmbătă 19, m-am înapoiat ieri seară la Bucureşti. Planul iniţial fusese să merg cu Martha Bibescu la Maglavit, să facem o vizită lui Petrache Lupu. Deşi popularitatea acestuia a scăzut, lumea tot se mai îndreaptă spre dânsul. Duminicile şi sărbătorile trec prin Maglavit câte o mie şi mai bine de oameni. Banditii localnici, comitetul de supraveghere şi familia lui Petrache au şterpelit acum în urmă banii adunaţi — afacerea a ajuns pe mâna Parchetului, Sfântul s-a retras în stână, la oi, „supărat" pe ai lui, şi toată treaba s-a cam compromis. Martha Bibescu voia să vadă satul în care coborâse Dumnezeu şi-mi ceruse să o duc acolo. Cum nici eu nu-l văzusem, am primit cu bucurie. În ultimul moment, Martha mi-a telefonat că nu se simte destul de bine ca să meargă până la Maglavit dar că va veni cu avionul până la Craiova şi va dejuna la Breasta. Capriciile frumoasei Martha m-au lipsit astfel de plăcerea de a mă apropia de Dumnezeu şi de Petrache Lupu, dar mi-au procurat pe de altă parte prilejul să mă familiarizez cu aeroplanele. Mă găsesc într-adevăr într-o situaţie foarte ciudată: sunt vicepreşedintele Jockey-Clubului şi n-am văzut niciodată de aproape un cal de curse — sunt membru în comitetul Aero-Clubului (am fost şi vicepreşedinte) şi n-am văzut niciodată un aeroplan. De alaltăieri această stare de inferioritate în ce priveşte avioanele e reparată. Duminică a fost într-adevăr la Craiova un prea frumos meeting de aviaţie, la care au asistat 15–20 000 de oameni. Din cauza Marthei Bibescu, a trebuit să mă duc şi eu la Balta-Verde şi nu mi-am pierdut vremea. Am văzut lucruri minunate. Ce au ajuns oamenii să facă în aer, e prodigios. Doi aviatori s-au distins mai ales: Manolescu, pe un delicios aparat Messerschmid vopsit tot în roşu şi de o rară supleţe şi Papană pe un aparat Icar, mi se pare. Zburau cu capul în jos, se dădeau peste cap, ţâşneau drept în sus ca o săgeată îndreptată împotriva boltei cerului, se rostogoleau până aproape de pământ, porneau iarăşi într-o serie de „looping-uri".

Ca să plimb pe Martha Bibescu, am colindat Craiova, am fost şi la noua plimbare prin luncă şi la ştrand, pe care nu le cunoşteam. Craiova s-a înfrumuseţat mult: cu parcul Bibescu, cu terasa de la Sf. Dumitru, cu lunca şi cu impunătoarele lui clădiri şcolare oraşul meu natal ar putea face figură chiar printre oraşele occidentale.

— Sâmbătă, pe drum, mergând spre Craiova am petrecut două ore cu Titulescu. Vagonul lui, în care se instalase de cu seară, în ajun, fusese

agăţat de dimineaţă la trenul Simplon, în care m-am urcat şi eu. Cancelarul nostru, însoţit de Raicoviceanu şi de Nenişor, pleca la Montreux să ia parte la conferinţa convocată ca să se ratifice lovitura turcilor cu închiderea şi rearmarea Strâmtorilor. Raicoviceanu şi Nenişor, care, ca oameni normali nu petrecuseră noaptea în vagon, în gara Mogoşoaia, şi veniseră să se urce în tren odată cu toţi muritorii, m-au văzut la fereastra compartimentului meu, m-au salutat şi au raportat faptul şefului lor. Probabil că acesta se aştepta să solicit cinstea de a-i face o vizită, lucru la care bineînţeles nici nu m-am gândit. Văzând că nu dau semn de viaţă, a dat el. Aţipisem şi trecusem de Piteşti şi uitasem până şi de existenţa lui Titulescu când uşa compartimentului meu s-a deschis şi a apărut în faţa mea zvelta siluetă a d-lui ministru plenipotenţiar Raicoviceanu ca să mă informeze că dl. Titulescu ar fi vrut să-mi facă o vizită în compartimentul meu, dar că şi-a rupt picioarele şi stă întins pe pat, cu comprese... „CE? dar cum şi unde şi-a rupt picioarele?" m-am grăbit să întreb, şi Raicoviceanu mi-a povestit o lungă istorie, cum mergând să facă o vizită lui Dinu Brătianu, Titulescu s-a poticnit pe scara acestuia şi a căzut pe gratia de fier destinată curăţatului ghetelor, tăindu-şi amândoi genunchii până la os. De atunci sunt câteva zile, i s-au umflat articulaţiile şi moare de frică să nu facă o sinovită, sau chiar şi tetanos. A luat pe doctorul Frumuşanu cu el la Montreux, căci n-are nici o încredere în doctorii din Elveţia — şi trecând de la una la alta, Raicoviceanu mă întreabă dacă „n-aş binevoi" să trec eu în vagonul lui Titulescu. Am răspuns că „binevoiesc" cu plăcere şi am pornit supă el.

Am găsit pe Titulescu întins pe pat ca o curvă bătrână, mototolit în trei pijamale din care ieşeau două gheare şi un cap arămiu[1]. Ca o ţiplă întinsă pe oase, pielea lui moartă de scopit se colora pe la crestele obrazului dar nu în roşu, ci în verde. Ieşea din el un miros de râncezeală şi de pansament care se amesteca cu duhoarea celor patru căţei care dormeau pe pat în jurul lui. „Uite la ăsta, mă — Buster! fii cuminte! — a avut 70 de premii! Mi l-a dat Lord X. Cum l-aş fi luat eu? Costă 200 de livre. De unde am eu 200 de livre! Uite şi la ăsta: tată-său a avut 205 premii! Mi l-a dat Lord Y. Dar ăştia doi ce cusur au?" Câteşipatru erau foxi cu părul lung, o rasă de câini mult apreciată[2] dar foarte puţini pe gustul meu. „Sunt urâţi ca şi tine!" — „Vai, mamă, cum poţi zice!" şi a început să-i pupe pe toţi, pe rând, în bot.

[1] Efectul plajei de la Eforie.

[2] Georgel Mavrocordat cumpărase aşa un câine anii trecuţi şi dedese 40 000 lei pe dânsul. Cu toate îngrijirile date javra a murit şi Mavrocordat a cumpărat altul, şi mai scump. Mai sunt şi alţi nebuni, ca dânsul.

După ce mi-a povestit printre ţipete de durere, mai ales când se atingea unul din căţei de genunchii săi, toate nenorocirile lui — cum abuza lumea întreagă de dânsul, cum trebuia să pună lumea întreagă la cale, cum drept răsplată îl înjura toată lumea şi îi aşeza gratii tăioase de fier sub genunchi — am început să vorbim serios (dacă ceva poate fi serios cu Titulescu!) şi trebuie să mărturisesc că formidabila sa fantezie, nemărginita lui făţărnicie şi colosala lui prezumţie — ca să întrebuinţez numai superlativele fără de care nu te poţi apropia de un asemenea om — m-au uimit.

După dânsul, nici pactul, nici spiritul de la Geneva, nici securitatea colectivă nu au dat faliment. Ele sunt intacte şi nu e nimic de revizuit la Geneva. *De revizuit este procesul Italiei!* S-a făcut o mare eroare cu Italia. *Mai întâi n-a fost Italia agresorul (!!!)* Abisinia a atacat de zece ori Italia, în Somalia. Dacă Italia ar fi fost atacată astfel pe teritoriul ei continental, reacţia ar fi fost imediată, „dar la 5 000 de kilometri de distanţă, trebuia Italiei timp ca să-şi prepare riposta, şi aşa se explică că ea nu a reacţionat decât după luni şi luni de zile!" Ce cere Pactul? Nu trebuie uitat că Pactul nu cunoaşte cuvântul „agresor"! (În gura lui Titulescu, care ne-a pisat ani de zile cu „definiţia agresorului" în cazul Pactului, această mărturisire e delicioasă!) Pactul cere ca înainte să recurgi la arme, să aduci diferendul la Geneva. Nu l-au adus italienii? Că l-au adus sub o formă sau alta, că l-au adus ca să înjure pe unul sau pe altul, ca să protesteze împotriva unei hotărâri sau alteia, n-are nici o importanţă. Pactul nu prevede *un tipic* pentru prezentarea faptelor. Geneva s-a ocupat de diferendul dintre Italia şi Abisinia, înainte de începerea ostilităţilor şi atât ajunge! Italia a comis însă şi o greşeală, adaugă Titulescu (numai una? bravo Nicule!) — e o scrisoare a lui Aloysi, posterioară agresiunilor Negusului, prin care zisul Aloysi renunţă să mai considere incursiunile abisinienilor ca acte de agresiune. „E o mare greşeală pe care a făcut-o Mussolini, dar nu e nimic, aranjăm noi şi pe aceasta. Nu sunt decât cinci oameni în Europa care să cunoască dosarul italo-abisinian, şi nimeni nu-l cunoaşte ca mine. Am spus lui Sola să scrie lui Mussolini să se mulţumească acum cu ridicarea sancţiunilor şi să nu mai insiste. Până în toamnă aranjez eu lucrurile (!!!) şi la sesiunea Adunării S.D.N.-ului din septembrie *se va revizui procesul Italiei.* E scrisoarea lui Aloysi, plicticoasă. Eden mi-a spus: arată-mi o agresiune din partea Abisiniei după scrisoarea lui Aloysi! N-am de unde dar aranjez eu lucrurile! Ascultă-mă, Argetoianu, securitatea colectivă n-a murit, e mai tare ca oricând!!!!"

— Eu: „Dar Baldwin a declarat-o sfârşită!“ — El: „Baldwin e un dobitoc! Eden, nu e un geniu, dar e un băiat bun, e singurul englez care ne iubeşte!“ Ascultam şi nu-mi venea să cred — şi cu toate astea, vorbea serios, şi nu-şi bătea joc de mine.

„Mă, eu iubesc Italia, mă (!!!) şi trebuie să ne înţelegem şi cu Germania“. A chemat pe Raicoviceanu să-i aducă o geantă, şi a scos o lungă telegramă a lui Comnen prin care acesta îi relata o întrevedere cu von Neurath[1], şi mi-a citit-o. „L-am chemat pe Comnen la Paris, la sfârşitul lui februarie — înaintea loviturii din 7 martie — pe când Regele făcea la Paris discursurile pe care le ştii (câtă făţărnicie în sufletul amicului meu Titulescu! parcă nu le inspirase el!) şi l-am însărcinat să vadă pe Neurath[2] şi să-i spună că pactele noastre cu Franţa şi cu Rusia nu sunt îndreptate contra Germaniei şi contra nimănui — în opoziţie cu pactul Cehoslovaciei cu Rusia (ce *laşaj* faţă de *fratele* Beneş!) şi că sunt gata şi doritor să semnez şi cu Germania un pact identic cu cel proiectat cu Litvinov. Neurath a mulţumit lui Comnen pentru bunele noastre intenţii, după cum vezi, dar a declarat că în actuala stare de lucruri Germania nu se poate angaja în nici o direcţie şi doreşte să-şi păstreze complecta ei independenţă. Îl cred şi eu, pregăteau lovitura cu Renania de la 7 martie! I-am trimis, mă, şi o cutie de icre moi, lui Neurath că-i plac!“ Cred că icrele erau destinate lui Hitler, că a beneficiat Neurath de ele fiindcă Führer-ul n-a catadixit să primească pe Comnen. O fi înghiţit Neurath icrele cu plăcere, dar Titulescu a înghiţit, şi el, nu ştiu dacă cu plăcere, ironia neamţului cu „independenţa“.

Mi-a mai arătat Titulescu şi altă depeşă a lui Comnen cu o categorică dezminţire a lui Neurath faţă de declaraţiile lui George Brătianu „retour de Berlin“. Ministrul de externe german recunoaşte că a avut o conversaţie cu Brătianu pe care l-a primit pentru prestigiul numelui lui *după intervenţia ambasadorului polon*, dar că în această conversaţie *n-a afirmat niciodată că Germania este opusă revendicărilor revizioniste ale Ungariei.* „Nu numai că n-am afirmat aşa ceva — a spus Neurath lui Comnen — dar nici nu s-ar putea concepe ca Germania care urmăreşte de partea ei revizuirea tratatelor să se opună la o politică identică a Ungariei. Dimpotrivă, pe acest teren, Germania nu poate fi decât alături de Ungaria.“ Neurath a mai adăugat că n-a avut loc nici o conferinţă în trei, cu el, cu Göring şi cu Brătianu (cum a afirmat acesta din

[1] Ministrul de externe al Reich-ului.
[2] Versiunea lui Nae Ionescu asupra demersurilor lui Comnen pe lângă Hitler şi Rosenberg, relatate la pag. 291 a acestor Însemnări.

urmă). „Ce cap va face Brătianu, când voi veni să citesc această dezminţire în Cameră? Ce va spune dl. Brătianu, când va vedea din textul comunicării făcute de Comnen lui Neurath că nu numai n-am încheiat vreo convenţie cu Litvinov ca să las pe ruşi să treacă pe teritoriul României, dar că-mi luam chiar angajamentul, în numele ţării mele, *că o asemenea convenţie nu va fi niciodată încheiată?*“[1]

Vorbind apoi despre comunism şi despre Moscova Titulescu m-a felicitat pentru distincţia pe care o făcusem între propaganda comunistă şi raporturile cu Republica Sovietelor. El socoteşte că proiectul de Constituţie prezentat de Stalin e sincer, că Rusia Sovietică a evoluat şi evoluează spre un Stat burghez şi că nimic nu plictiseşte mai mult oamenii de la Moscova decât ofensiva comunistă actuală, în Statele Europei. Mi-am permis să pun la îndoială această părere şi ca să mă convingă Titulescu mi-a scos din geantă o telegramă a lui Ciuntu (ministrul nostru la Moscova) prin care acesta raporta că cercurile sovietice sunt foarte indispuse împotriva Guvernului Blum „fiindcă e prea de stânga“ (!!!!) şi că ar dori o răsturnare a regimului actual din Franţa, şi un Guvern mai la dreapta. Am făcut toate rezervele mele asupra sincerităţii unei asemenea atitudini din partea lui Stalin şi a oamenilor săi. Titulescu e convins însă că ofensiva comunistă din Spania şi din Franţa, din Belgia, de la noi etc. nu e pusă la cale nici încurajată *actualmente* de Moscova, ci datorită unei mişcări autohtone. Instrucţiunile Kominternului publicate de unele jurnale franceze sunt vechi, şi nu mai corespund politicii de azi a Sovietelor. „Ascultă-mă pe mine, ţi-o dau în scris: dacă Franţa continuă să se destrame pe calea comunismului, *ai să vezi Rusia întorcându-se către Germania şi pe Stalin* aliniindu-se cu Hitler!“ — Eu: „Şi atunci ai să ajungi şi tu să fii primit de Hitler!“ — „Nu glumi, mă, că e serios!“

Am mai vorbit de una şi de alta — de politică internă nu — mi-a mai spus că închiderea Strâmtorilor e un dezastru pentru noi, că turcii au făcut-o din ordinul ruşilor (suntem doar cu toţii aliaţi sinceri, am observat eu), că la Montreux nu mai era nimic de făcut decât de salvat formă (această eternă „formă“ care acoperă neantul şi permite celor îndrăzneţi să-şi realizeze toate dezideratele!), şi ne-am oprit, căci ajunsesem la Craiova. Nu m-a lăsat să plec însă până nu mi-a mai spus o dată că era o victimă, că nu mai putea, că era înhămat la toate greutăţile şi înjurat de toată lumea. Până şi de Rege care nu voia să se urce în ma-

[1] În telegrama lui Comnen, pe care mi-a citit-o există într-adevăr acest angajament transmis din ordinul ministrului de externe german.

şina blindată alături de Prinţul Paul. „Mai devotează-te, mă!" a fost ultimul meu cuvânt. Şi ne-am despărţit, ca doi vechi prieteni.

Era să uit să notez că în cursul conversaţiei îmi spusese că nu ştiuse nimic despre chestiunea cu delegaţia poloneză. N-a aflat incidentul cu întârzierea ei în Bucovina şi cu excluderea ei de la defilare decât după ce nu se mai putea drege nimic. Nu e adevărat că Legaţia din Varşovia a refuzat viza *paşapoartelor* „tinerilor". A refuzat viza unui paşaport colectiv, fiindcă Siguranţa sârbească care veghea asupra Prinţului Paul, ne ceruse să nu admitem pe timpul petrecerii acestuia în Bucureşti decât persoane cu paşapoarte individuale. „La întrebarea Legaţiei noastre din Varşovia dată fiind calitatea oficială a delegaţiei, am dat ordin" — spune Titulescu — „să se vizeze excepţional acel paşaport colectiv. Despre această delegaţie n-am ştiut altceva. Ministerul de Externe n-a avut nici o legătură cu dânsa, nu s-a ocupat cu primirea ei, n-a avut nici un amestec în dispoziţiile defilării. Cred că toată lumea şi-a pierdut capul, din cauza nenorocirii cu tribuna. Am aflat cele întâmplate, la Palat, la dejun. Am rugat imediat pe Rege să repare greşeala, să facă o vizită delegaţiei. Regele mi-a răspuns: dă-i în p. m.! Am insistat, şi graţie insistenţelor mele, Regele a poruncit să cheme pe polonezi la Ateneu, la primirea învăţătorilor! Ce ar fi fost mai frumos decât delegaţia poloneză, şi *numai ea*, primită în mijlocul aclamaţiilor miilor de învăţători! Arcizewski, care e un prost şi un intrigant a refuzat! Ce să le fac eu?"

— În lipsa mea din Bucureşti, războiul dintre *Universul* şi *Dimineaţa* s-a agravat. S-a agravat şi s-a transformat într-o luptă a tineretului antisemit împotriva comunismului şi ovreilor. Bande de studenţi împiedică zilnic, de duminică, vânzarea *Dimineţii*, *Adevărului* şi a altor ziare zise „democratice", recte ovreieşti. Duminică, bătăile s-au ţinut lanţ. A fost ucis, cu revolverul, un muncitor de la tipografia *Adevărului*, şi grav răniţi mai mulţi. Luni şi azi, bătăi mai puţine — nici un ucis — dar „ardere" de ziare în masă. S-au ars destule *Universuri* dar *Dimineaţa* aproape toate. Ovreii sunt terorizaţi şi se ascund. Poliţia destul de inactivă. Ce urmăreşte Guvernul?

— Interviul meu publicat duminică în *Universul* (unde am ajuns!) asupra pericolului propagandei comuniste camuflate a avut mare succes. *Paukerismul* pus în faţă cu *pauperismul*, a fost o formulă care a plăcut. În contra comunismului sunt gata la orice acţiune; excesele antisemite nu le pot însă sprijini fiindcă nu duc decât la anarhie, şi la altceva nimic.

24 iunie. — În legătură cu cele însemnate ieri cu prilejul conversaţiei mele cu Titulescu, informaţiile presei naţionaliste franceze arată că toată propaganda comunistă în Europa este dirijată în momentul de faţă de Troţki, care a primit această misiune din partea Guvernului din Moscova. Troţki lucrează cu banii sovietici. Sumele primite sunt depuse la o bancă din Praga sub un nume de împrumut. Troţki şi oamenii lui circulă prin toate capitalele Europei, pe unde sunt primiţi, dar aşezarea principală a propagandei e la Praga. Să ne trăiască prietenii noştri cehoslovaci.

— O d-ră Blum, o compromisă, a venit în România să dea o mână de ajutor Anei Pauker, ameninţându-ne cu fulgerele „lumii civilizate". Respinsă de preşedintele Consiliului de război din Craiova (unde se judecă procesul Anei Pauker şi al altor 19 comunişti) zâna sovietică a reclamat la Bucureşti de unde a pornit la Craiova ordin ca să fie primită. Toate aceste incidente au fost comentate de presă, în sensuri diferite, după poziţia politică a fiecăruia. Pamfil Şeicaru a scris un savuros articol, în care nu s-a „jenat" nici faţă de d-ra Blum, nepoata d-lui Léon Blum, nici faţă de boul prim-ministru francez „născut la Vidin, fiul unui profesor de buchii ovreieşti". Legaţia Franţei a dat ieri o dezminţire: d-ra Blum nu e nepoata d-lui Blum, şi nici un fel de rudă cu dânsul (n-ar fi nici chiar franceză, ci belgiană), iar dl. Blum e născut, afirmă Legaţia, în 1872 din părinţi francezi (fără să vorbească de Vidin). În ce hal a ajuns biata „sora noastră mai mare"!

— Mare zarvă în Partidul Naţional-Ţărănesc din cauza prostiilor comise de dr. Lupu la Paris. D-rul Lupu n-a avut nici o misiune din partea partidului la Paris, ci una „de informaţie" la Londra. În vederea luptei pornite împotriva regimului, Partidul Naţional-Ţărănesc a hotărât în ultima vreme să trimită pe Mihalache la Praga, pe Madgearu la Paris şi pe dr. Lupu la Londra, spre stabilirea sau menţinerea legăturilor cu cercurile simpatizante din fiecare ţară. D-rul Lupu s-a oprit însă la Paris şi a început să zbârnâie. Întrevederi, interviuri şi în fine un mare discurs în ziua de 12 iunie la o mare întrunire comunistă ţinută la Buffalo-Bill unde ordinea oratorilor a fost următoarea:

Svernic, secretar general al sindicatelor profesionale sovietice;
Marcel Cachin, deputat francez, comunist;
Dr. Lupu, vicepreşedintele Partidului Naţional-Ţărănesc românesc;

Alvarez del Waillo, deputat comunist spaniol şi
Nemour, delegatul negrilor din Haiti!

Dar amicul Lupu nu s-a mulţumit cu atât. Telegrafic s-a solidarizat cu cei de la *Adevărul* şi a cerut lui Stelian Popescu să oprească imediat campania *hitleristă* pe care a început-o! Atitudinea lui Lupu a nemulţumit pe mulţi din partid şi toţi cei care îi coceau deja de mult sâmbetele, cer o lămurire a situaţiei şi o desolidarizare de curentele comuniste care n-ar putea fi simbolizată mai bine decât prin excluderea d-rului Lupu din partid. La înapoierea lui Mihalache şi a lui Lupu din străinătate va fi ceartă mare între fraţi.

— Războiul civil continuă de altminteri, fără mari pierderi de o parte şi de alta a frontului dar cu bătăi şi cu arderi de jurnale. *Dimineaţa* şi *Adevărul* aproape nu se mai găsesc. Pe stradă, bătăile s-au întins ieri pe toată strada Lipscani şi înspre strada Văcăreşti. Învălmăşeală mare şi la Palatul de Justiţie unde avocaţii Fieldermann (preşedintele Uniunii Ovreilor Pământeni), Kapralik, Nachtigal şi alţii au fost crunt bătuţi. Solidaritatea ovreiască s-a manifestat prin articole în toată presa democrată din Paris, unde, până şi în ziarele *Le Temps* şi *Journal des Debats*, se scrie că *ofensiva hitleristă pusă la cale de Germania în România începe să fie îngrijorătoare pentru Franţa!!!* Familiile Pauker, Graur, Braur şi Honigmann identificate cu Franţa, „c'este aller un peu fort"! Franţa va pierde însă mult la noi, dacă în această luptă pătimaşă, şi prin urmare violentă şi nedreaptă ca toate lucrurile în care se amestecă patima, se va amesteca luând parte ovreilor.

Dimineaţa şi *Adevărul* au hotărât să-şi numească un director român şi creştin. Ieri mi s-a spus că alegerea căzuse asupra lui Grigore Filipescu. Cât a trăit Nicu Filipescu, *Adevărul*, devotat lui Take, l-a înjurat zilnic: nimic de mirat ca *excrementul* ilustrului dispărut să fie aşezat astăzi pe frontispiciul democraticei foi.

— La Montreux, amicul Titulescu a tras iarăşi un mare discurs. Literatură şi zeamă de varză. Dar literatură proastă. Strâmtorile, sunt declarate „inima Turciei" şi „plămânii României" — dar din fericire pentru ele „stricturile" nimănui. Drept consecinţă „inima" trebuie să se înţeleagă cu plămânii" — ca să iasă un rahat. Jidanul Rustu Arras ne-a făcut pe loc o sumă de reduceri de tarife pentru trecerea vaselor noastre prin Bosfor... Depeşele jidăneşti de azi-dimineaţă raportează extazul presei cumpărate din Occident, faţă de *solidaritatea balcanică!* Neruşinarea acestor păcătoşi trece toate limitele: Turcia denunţă unilateral clauzele Tratatului de la Lausanne privitoare la Strâmtori — noi urlăm ca omul căruia îi prinde cineva degetele în uşa trântită cu violenţă, mergem cu toţii la Montreux să semnăm fiindcă altfel ar trebui să ne declarăm război, şi se mai poate vorbi de solidaritate?

— Dl. Blum (Léon) a făcut un larg expozeu în Parlament, asupra politicii externe a Franţei. O searbădă adunătură de clişee perimate, de la *pacea indivizibilă* până la colaborarea tuturor democraţiilor pacifice.

C'était bien la peine assurément,
De changer de gouvernement!

25 Iunie. — Împroşcăturile cu mocirlă dintre presa ovreiască şi cea creştină continuă, în fiecare zi. Studenţii ard maldăre de gazete, pe la răscruci, mai ales *Dimineaţa* şi *Adevărul* — câţiva muncitori ard şi ei, pe la mahala, numere din *Universul*. Gogo-cuziştii şi gardiştii pândesc ovreii pe străzile mai lăturalnice şi îi bat. Pe ziua de ieri nici o vedetă n-a fost atinsă, şi la Palatul Justiţiei atmosfera a fost mai calmă.

Lumea de la 30 de ani în sus, deşi simpatizantă cu antisemiţii, nu se prea emoţionează de toate aceste incidente precum nici masele populare nu se prea sinchisesc de ele. Presa ovreiască şi „democrată" vrea cu tot adinsul să transforme această explozie de ură antisemită — şi în mare parte de repulsie congenitală între reprezentanţii a două tarabe — într-o acţiune „hitlersită" menită să schimbe rosturile noastre politice, atât cele interne cât şi cele externe. Au pus jidanii de la Paris să chelălăie cât îi ţine gura asupra pericolului „germanizării (!)" României şi adeziunii ei la grupul Statelor cu regim dictatorial. Pentru stabilirea regretabilei confuzii continuă să mai dea o mână de ajutor la Paris şi acel încurcă-lume de dr. Lupu. Guvernul însă se joacă cu focul închizând ochii asupra tuturor actelor de brutalitate şi de anarhie care se săvârşesc. *Se obişnuiesc oamenii cu mânuirea revolverului şi bâtei*, şi mâine-poimâine cămăşile albastre, verzi, negre, căcănii şi galbene nu se vor mai mulţumi cu câteva cotonogeli de jidani.

— Mi s-a povestit ieri o istorioară ce ilustrează moravurile democraţiei noastre zdrenţuroase, şi pe care o trec aici în caietul meu de însemnări, fiindcă prea e nostimă. Amicul Streitmann[1] aflând că Titulescu se

[1] Gazetar foarte inteligent şi simpatic, care scrie rar, prin tot felul de publicaţii, dar totdeauna cu miez. Cusurul lui e că bate la toate uşile Ministerelor ca să ceară parale. Un glumeţ a descoperit „salutul lui Streitmann": nu e cu palma în jos şi cu braţul în sus, ca la fascişti, nici cu pumnul încleştat ca la comunişti, ci cu mâna întinsă şi cu palma în sus, ca să pice ceva într-însa. Aşa cum e, Streitmann e un semit de clasă superioară, şi ca fire şi ca cultură.

afla la Ministerul de Externe, adică cu Ispasiu[1] la îndemână, s-a repezit să-l atace. Acolo a dat peste Clarnet[2], venit și el — gând la gând cu bucurie — exact în aceleași intenții. Au intrat la Titulescu unul după altul și când s-au regăsit în anticameră, amândoi au pretins că nu obținuseră decât un surâs și un refuz. În realitate, refuz nu întâmpinase decât Clarnet. Au pornit amândoi spre ușa de ieșire, unde Streitmann s-a scuzat „că mai are ceva treabă în Minister". Clarnet l-a lăsat să se încurce prin coridoare și a țâșnit drept la contabilitate unde ascuns după o perdea a putut să vadă cu disperare cum încasa rivalul său, liniștit, lei 20 000. Furios, Clarnet s-a repezit la *Dimineața* și a băgat informația că dl. Streitmann a pierdut 20 000 lei pe Calea Victoriei, *între Ministerul de Externe și Palat*. Îndată ce a apărut informația, Clarnet a luat jurnalul și s-a dus la Titulescu să se plângă că favorizase pe zăpăcitul de Streitmann, care mai pierduse și banii. Strâns cu ușa Titulescu a dat 20 000 lei și lui Clarnet. Dar acesta nu s-a mulțumit cu atât și s-a înțeles cu Streitmann ca acesta să meargă să se vaite la Titulescu de pierderea banilor și de nenorocirea lui. Lovitura a reușit de minune, Titulescu a dat alți 20 000 lei lui Streitmann iar acesta i-a împărțit frățește cu Clarnet. Et vive la Princesse!

— Primit vizita lui Ciulei, venit să mă roage să intervin ca procesul lui să nu fie amânat. Trebuia să se judece la 25 iunie (adică azi) dar în locul lui s-au pus pe rolul Curții de jurați alte procese, sub pretext că tot Parchetul fiind ocupat cu afacerea nenorocirii de la Cotroceni, nu se găsește nici un procuror disponibil. În realitate (și se zice după cererea Regelui) Guvernul n-a vrut diversiunea senzaționalului proces Ciulei în timpul în care se judecă afacerea tribunelor prăbușite, proces care începe și el zilele acestea. Ciulei pretinde că va dovedi înaintea justiției 117 falsuri comise de Instrucție împotriva lui.

— Primit și vizita lui Victor Cădere, favoritul de odinioară al Majestății Sale. Deznădăjduit și el de tot ce vede. „Sunt monarhist convins, dar nu mai am încredere în Monarh." Iată o formulă pe care ar subscri-o toți. Socotind că singura formulă de salvare ar fi o unire a tuturor partidelor naționale, Cădere mi-a cerut voie să vorbească lui Vaida despre

[1] Ispasiu, directorul contabilității de la Externe și tutorele financiar al lui Titulescu.
[2] Clarnet, ziarist de ocazie și el, tot ca Streitmann — dar surd și cu mai puțin talent.

o apropiere între dânsul și mine. Deși socotesc, eu, că Vaida nu face o ceapă degerată, i-am dat voie fără nici o greutate. Dacă îi face plăcere...

26 iunie. — Dejunat ieri la Calimachi, între alții cu Victor Antonescu. E singurul om de bun simț din banda de caraghioși care ne guvernează. N-o spun fiindcă m-a lăudat, dar fiindcă așa e, și faptul acesta dă toată măsura prăbușirii Partidului Liberal. În 1914, Victor Antonescu juca în Partidul Liberal rolul lui August cel prost: cine nu-și aduce aminte anecdota cu „e lată rău", formulă lapidară prin care Victoraș rezuma hotărârile Consiliului de Coroană de la Sinaia. Astăzi, același Antonescu a ajuns să fie figura cea mai proeminentă a aceluiași Partid Liberal. Am spus că m-a lăudat: s-a jelit într-adevăr de lipsa mea din partid, adică din Guvern, fiindcă aș fi fost singurul în stare să fac față evenimentelor la Ministerul de Interne. Și poate că bietul om credea că-mi face plăcere! Ce era să caut eu în mocirla în care trăiesc, ei? „Du-te și vezi pe Rege", îmi tot repetă vistiernicul nostru, „e nevoie ca oameni ca d-ta să se strângă în jurul lui." — „Nu sunt de părerea d-tale", i-am răspuns, „drumul la Rege trece pe la Malaxa și pe la Blank, și pe la acești bandiți nu voi trece niciodată." — Antonescu: „Despre influența lui Malaxa știu și eu ceva, crede-mă, dar despre Blank, sunt sigur că acțiunile sunt foarte scăzute" — „Pentru porcării, ajunge Malaxa."

Antonescu mi-a confirmat înțelegerea lui cu Dinu Brătianu, cu Tătărescu și cu ei toți. După spusele lui, pare că Dinu e izolat, că tot partidul e doritor să scape de tirania Brătienilor, care, cu o nulitate ca Dinu nu mai e compensată prin formidabilul aport al unui Ion C., al unui Ionel sau chiar Vintilă Brătianu. În tot cursul tratativelor atitudinea lui Dinu Brătianu ar fi fost jalnică: repeta întruna că n-are decât aparențele șefiei, că dacă partidul vrea să-i ia și asta, să o facă — că el pleacă bucuros. În cele din urmă s-au pus toți de acord pe următoarea formulă: Dinu să rămână singur și președinte iar Tătărescu să fie numit *secretar general ales de congres,* cu atribuții în realitate mult mai „efective" decât ar fi avut ca vicepreședinte. „Cu această hotărâre care va fi adoptată în unanimitate de congres, *s-a terminat cu stăpânirea Brătienilor asupra Partidului Liberal.* Ce va fi de acum înainte se va vedea, dar în tot cazul, *Partidul Liberal nu va mai fi moșia familiei Brătianu".*

La Calimachi era și Radu Crutescu (de la Externe) care m-a informat *că știe pozitiv* (presupus prin Ministerul său) că *Adevărul* și *Dimineața* sunt de vânzare. Harhării cer 50 de milioane lei peste datoriile care grevează întreprinderea; toate neexigibile. Banca Românească s-a gândit să cumpere gazetele, dar a renunțat fiindcă dându-le un caracter

liberal ar ruina ziarele — şi banii ar fi pierduţi. Informaţia trebuie să fie adevărată, căci bătăile din zilele trecute au înnebunit pe toţi fricoşii din Sărindar. Se gândesc să spele putina, mai toţi şi-au vizat paşapoartele, Bubi Brănişteanu a şi trecut graniţa (sub pretext că-l cheamă Titulescu la Montreux!), şi caută în grabă toţi o formulă de salvare. Ba vor să dea direcţia foilor lui Grigore Sifilipescu sau lui Dem. Dobrescu, ba vor să le închirieze, ba vor să le vândă. Norocul lor e că toate trec, chiar şi panica.

Dar deocamdată durează „bătaia". *Adevărul* de aseară scrie:

„Ostilităţile continuă. Vitejii de la *Casa Albastră*[1] au luat pradă de război şi ostatici.

Clubul social-democrat a fost asediat. Trupele de asalt au înaintat pe teritorii noi.

Poliţia se mărgineşte la oficii diplomatice. Observă şi notează detaliile luptei.

Probabil, poliţia vrea să editeze un manual al războiului de stradă.

Jurnalul de operaţii, la zi, îl scriu reporterii de gazetă. Ziarele străine au fost eronat informate: ele au trimis redactori politici şi diplomatici pentru a observa evenimentele. Au greşit: trebuiau să trimită corespondenţi de război, specializaţi în tehnica militară!

E drept, aspectul luptelor aminteşte războaiele păgâne, pline de orori şi de cruzimi!

Sunt inimaginabile chinurile la care au fost supuşi prizonierii de la Casa Albastră". (această ultimă frază cu caractere groase).

Şi totuşi Bucureştiului are aspectul lui liniştit de toate zilele şi „lumea" nu se sinchiseşte de ororile semnalate mai sus. Să nu fie adevărate, sau cel puţin să fie exagerate? Câtuşi de puţin. Sunt adevărate şi nu sunt exagerate dar de la război „lumea" nu se mai miră de nimic şi spinările ovreilor sunt atât de departe de sufletul românilor… Şi mai e şi oroarea de comunism. Şi mai e şi scârba faţă de veşnica făţărnicie bazată pe minciună.

Într-adevăr, tot *Adevărul* de ieri mai scrie, continuând să înşele lumea, sau cel puţin să încerce:

„Lovitura e îndreptată împotriva partidelor democratice (subliniat). Partidul Naţional-Ţărănesc va fi cel mai grav atins. În ce măsură va şti să reacţioneze, e de văzut".

Hodoronc tronc!

Şi mai departe:

[1] Sediul cuziştilor, în Izvor.

„Trebuie să se ştie un lucru: nu ne aflăm numai în faţa unei lovituri politice!"

Şi cu litere groase : „Asaltul va fi dat pe toate fronturile."

Vechea tactică evreiască: ghevalt, ghevalt! — ţipete după ajutor şi ameninţări!

27 Iunie. — Ministrul de război englez, Duff Cooper, a ţinut acum trei zile un discurs la un banchet amical ce a avut loc la Paris, în care a vorbit de „graniţele comune ale Angliei şi ale Franţei" amintind că totdeodată vorba lui Baldwin „că frontiera Angliei e pe Rin". Discursul ministrului englez e viu comentat de presa occidentală care crede că se pregăteşte o *alianţă* anglo-franceză.

Ziarele noastre de azi-dimineaţă reproduc in extenso discursul rostit ieri la Geneva de Titulescu, în şedinţa pregătitoare a Consiliului S.D.N.-ului. Să dăm Cezarului ce e al Cezarului: e un discurs foarte frumos şi pare că a impresionat onorata asistenţă. Păcat însă de talentul cheltuit — poetul nostru a cântat pe ruinele Troiei[1].

— Ziarele de azi-dimineaţă mai anunţă şi moartea lui C. Stere, care s-a stins aseară la Bucov, lângă Ploieşti. Stere moare în vârstă de 71 de ani, şi e de mirare cum n-a murit de mult: îmi aduc aminte de o teribilă criză de angină de piept ce a fost aproape să-l răpună, la Cameră, în 1915. Nimic nu dovedeşte mai bine îndârjita lui putere de rezistenţă decât această luptă cu moartea, timp de 21 de ani, din care 10 în cel mai groaznic chin sufletesc, care numai în bine n-a putut influenţa o boală de cord. Inteligenţă rară, dar pornită, judecată întru câtva falsificată prin convingeri prea încăpăţânate, cultură vastă, dar superficială — cu el dispare o personalitate însemnată şi un om de mare talent, a cărui acţiune politică rămâne discutabilă, iar a cărui atitudine în timpul războiului nu poate fi decât condamnată. Singura lui scuză a fost sinceritatea. Împins în absurd prin excesul lui de raţionalism, şi cu totul lipsit de intuiţie politică, Stere n-a trăit pe pământ, ci în ţara utopiilor.

— Grevele în Franţa au reînceput, de unde ieri şi alaltăieri se anunţase potolirea lor. Depeşele din Paris vorbesc de o permanentizare a acestor manifestări de extremă stângă şi se tem, ca o reacţiune, de miş-

[1] Delegatul din Chile propusese Consiliului să ia în cercetare ideea unei reforme a statutului S.D.N.-ului şi asupra acestei propuneri a luat cuvântul Titulescu ca să susţină că, în conflictul italo-abisinian, nereuşita intervenţiei Genevei nu se datoreşte cusururilor Pactului ci slăbiciunii oamenilor.

cări pornite din extrema dreaptă. *Începe* să se pună înainte cuvântul „dictatură"...

— Nici în Palestina, lucrurile nu se potolesc și la Londra cercurile guvernamentale par preocupate de întinderea mișcării din acel Protectorat și din Trans-Iordania și printre beduinii ce se strâng în jurul Regelui Arabiei, fanaticul conducător al curentului islamic, care din Yemenul lui ține firele mișcării în toată peninsula și până dincolo de Siria și de Irak.

— Împroșcăturile reciproce cu mocirlă și incitațiile la violențe care de șase săptămâni umplu zilnic coloanele *Universului* și *Dimineții* au încetat azi. Mâna cenzurii s-a lăsat grea asupra ambelor trei foi (e și *Adevărul*). Trei pagini din *Universul* sunt ocupate cu reproducerea unui memoriu al lui Irimescu (fostul subsecretar de Stat) privitor la valorificarea grâului de acum un an (!) — se vede că cenzura a scos la ultimul moment materialul condamnat prin noua orientare a Guvernului. Pe de altă parte, patrule au început să circule pe toate străzile, chioșcurile cu ziare au fost puse sub pază militară, „casa Albastră" și „Clubul Muncitorilor" au fost închise și molestările ovreilor pe stradă au fost oprite. Și acum se pune întrebarea: pentru ce abia azi, toate aceste *naturale* măsuri de ordine, care, dacă ar fi fost luate la timp ar fi zădărnicit tot scandalul ce se desfășură în fața noastră, nestânjenit, de atâta vreme? Sau, dacă Guvernul a crezut că desfășurarea scandalului era necesară lămuririi stărilor noastre interne și prestigiului nostru în afară, de ce n-a lăsat să meargă lucrurile mai departe? Intențiile unui Guvern *lipsit de intenții,* sunt greu de pătruns, sau poate că toate măsurile de azi au fost luate numai de frica asaltului Gărzii de Fier, despre care se zvonește și se zice că ar fi fost fixat pentru astă-seară? Asalt împotriva *Dimineții* și *Adevărului,* bineînțeles.

— Congresul Partidului Național-Liberal a fost fixat pentru ziua de 9 iulie. Ziarele publică ordinea de zi menită să ducă la desăvârșire punctele asupra cărora Dinu Brătianu și Tătărescu au căzut de acord și pe care le-am consemnat deja în notele de față[1].

— Azi dimineață am primit vizita lui Poninski, însărcinat cu afaceri al Poloniei, trimis în special de Guvernul său la șefii de partide să le

[1] A se vedea pag. 310 (din acest volum — *nota St.N.*)

spună că Krofta, înapoiat de la București, ar fi făcut diplomaților din Praga și șefilor de grup din Parlamentul cehoslovac destăinuiri de cea mai mare gravitate. Anume că în întrevederea de la Scroviște a celor trei Capi de Stat, România a declarat *că va încheia în foarte scurtă vreme cu Rusia Sovietică un pact de asistență identic cu cel în vigoare între Cehoslovacia și Moscova.*

Declarația a fost făcută pentru Iugoslavia, care a luat act și n-a făcut nici o obiecție, mulțumindu-se să rămână, dânsa, pe poziția ei actuală față de Soviete. Poninski, legând această știre de atitudinea glacială pe care Guvernul român a adoptat-o față de Polonia de mai bine de doi ani, se arată foarte alarmat de consecințele unui pact cu Rusia asupra raporturilor noastre cu țara lui.

„Depuis deux ans il n'y a plus de collaboration diplomatique entre nous deux Etats, il n'y a même presque plus de rapports officiels, et nous devons nous contenter de relations officieux et privées. Je dois vous dire que la situation de mr. Vișoianu à Varsovie est intenable (le ministre de affaires etrangères n-a aucune confiance en lui) Même que celle de Mr. Arcizewski este à peine supportable ici. Même du temps du Ministère Laval, quand l'entente entre la France et la Pologne était parfaite, la glace entre la Roumanie et la Pologne n-a pas été rompue." Mi-a înșirat apoi toate plângerile lor cunoscute, până la cea din urmă cu „maltratarea delegației *tireurilor* veniți să defileze la 8 iunie", și mi-a mai adăugat și pe cea relativă la vizita d-rului Angelescu în Polonia, decisă de un an de zile și tot amânată de către acesta de frica lui Titulescu. „Noi n-am contat niciodată pe ajutorul României — a continuat exponinscul Poloniei — împotriva Germaniei. Dar am contat pe dânsul împotriva Rusiei, în cazul unui eventual atac. Dacă România se leagă cu Rusia, ce valoare ar mai avea pentru noi tratatul de alianță cu dvs.?" A sfârșit prin a-mi spune că, față de noi, Polonia nu va avea atitudinea pe care a avut-o față de Franța când aceasta a iscălit pactul ei de asistență cu Rusia. Pentru noi, un asemenea tratat cu Sovietele ar pune capăt alianței cu Polonia.

Am căutat să-l calmez pe necăjitul diplomat și să-i repet asigurările pe care Titulescu mi le-a dat acum opt zile și pe care le-am notat mai sus. I-am spus că nu pot crede că Krofta să fi vorbit așa cum mi-a raportat dânsul, și că dacă a făcut-o, se găsește în contradicție cu ministrul nostru de externe. Ca să-l conving i-am povestit chiar despre comunicarea făcută de Titulescu la Berlin prin Comnen și de asigurările pe care mi le-a dat și mie că niciodată nu va semna cu rușii *un pact*

după formula celui cu cehoslovacii, ci numai un pact de asistenţă generală (pe care ruşii nu-l vor). Întrucât priveşte răceala relaţiilor noastre oficiale, am recunoscut-o şi eu, dar i-am spus lui Poninski că ea se datoreşte numai raporturilor personale dintre Titulescu şi Beck. Interesele ţărilor noastre, şi alianţa dintre ele trebuie să rămână pe deasupra unor meschine contingenţe personale. A plecat de la mine, dl. însărcinat cu afaceri, mai liniştit — iar eu am constatat cu mirare că, fără să vreau, luasem apărarea politicii lui Titulescu...

28 Iunie. — Dinu Arion vine să-mi povestească întrevederile pe care le-a avut ieri şi alaltăieri cu cumnatul lui, generalul Zizi Cantacuzino. La Cantacuzino a găsit pe Corneliu Zelea-Codreanu şi o sumedenie de gardişti, convocaţi în consiliu. Din câte a aflat Arion de la Codreanu şi de la Zizi, pare că într-adevăr gardiştii pregătiseră un asalt asupra *Adevărului* pentru azi sau mâine, dar că faţă de măsurile luate atât de către cei de la Sărindar cât şi de Guvern, au renunţat deocamdată la proiectele lor, de teamă să nu compromită mişcarea printr-un insucces. Dată fiind lozinca lor: *nu contra ovreilor, ci contra comunismului şi contra ovreilor numai întrucât sunt în slujba comunismului*, ei n-ar putea să schimbe obiectivul atacului lor, limitat pentru moment la ziarele identificate cu politica Frontului Popular. S-ar fi hotărât amânarea pentru la toamnă, urmând a se desăvârşi până atunci organizaţia tuturor formaţiunilor.

Arion a mai aflat de la Zelea-Codreanu că noul local al Legaţiei Sovietice care se construieşte la Şosea (pe locul fostei case a lui Beizadea Mitică) şi ale cărui planuri sunt făcute de un arhitect ovrei Frenkel, refugiat din Germania — ar fi prevăzut cu tot felul de instalaţii de luptă. Pe lângă refugiile împotriva bombardărilor aeriene ar fi şi posturi prevăzute cu mitraliere şi cu puşti-mitraliere. O fi?

— În *Porunca Vremii* de azi, ziarul escrocului dr. Ilie Rădulescu, foaie de şantaj dar totdeodată şi de tiraj a mişcării antisemite, a apărut cu litere roşii şi groase, în prima pagină, un manifest semnat în numele unui comitet de iniţiativă, de generalul (în rezervă) Gh. Jitianu şi de comandorul (idem) Constantin Negru. Titlul manifestului e: *Chemarea de* (sic) *lupta adresată României eroice*. E o destul de lungă peltea prin care se cere mobilizarea României anticomuniste. Idee frumoasă! Generalul Jitianu este însă un caraghios, comandorul Negru o lichea şi doctorul Rădulescu, am mai spus-o, un escroc. Şi iată cum se terfelesc — şi se compromit — cele mai sănătoase principii! Ce e mai ciudat, e

că cenzura, care a suprimat ieri în *Univerul* şi în *Dimineaţa* articolele de aţâţare, a lăsat să treacă acest manifest mult mai provocator în contextul lui decât articolele tăiate din zisele ziare.

— Plouă, plouă, plouă — plouă cu găleata pe tot cuprinsul ţării, şi ne prăpădeşte recoltele.

— Ziarele franceze, sosite azi-dimineaţă, dau seama despre dezbaterile care au avut loc în Camera franceză în ziua de 23 iunie în jurul declaraţiei Guvernului Blum cu privire la politica externă. *Excelsior* analizând, între altele, discursul d-lui Montigny, deputat de dreapta, scrie:

„Mr. Montigny dit en terminant que ses amis et lui attendront pour faire confiance à un gouvernement en politique extérieure, qu'il fasse sienne la fière formule de mr. Titulesco: *Esclaves des intérêts nationaux, nous ne sommes au service commandé de personne*".

E pentru prima dată că vorbele unui valah au fost citate în Parlamentul francez. E desigur o mare cinste şi o mândrie pentru noi, şi trebuie să fim recunoscători lui Titulescu, mai întâi pentru talentul său, al doilea pentru formidabila publicitate ce a ştiut să-şi organizeze în Occident cu banii noştri, şi al treilea pentru excelentul său obicei de a spune întotdeauna contrarul de ce face. Cum era şi de aşteptat, românii au pătruns în Camera franceză pe aripile minciunii.

— Otrava de Iorga nu l-a iertat nici mort pe Stere. În *Neamul Românesc* de ieri, îi consacră două rânduri, dar două rânduri greoaie — şi meschine totdeodată. Vanitosul bărbos nu poate ierta lui Stere dispreţul pe care acesta i l-a arătat toată viaţa. *Universul* anunţă pur şi simplu că „trădătorul Stere a murit". Din partea *Universului*, care e o tarabă era natural să fie aşa: „Les affaires sont les affaires" — dar din partea lui Iorga, puţină obiectivitate şi generozitate n-ar fi stricat nimic.

29 Iunie. — Ieri s-a alergat la hipodromul de la Băneasa *Premiul Regal*. Cursa a fost câştigată de calul Regelui, *Cântec*. Seara, mare masă la Jockey-Club ca de obicei. Regele, foarte bine dispus, şi după amiază şi seara, a fost amabil *şi a vorbit cu miez* despre problemele la ordinea zilei. Ce păcat că între vorba şi fapta acestui om inteligent şi foarte pricepător, dar fără voinţă — stă un abis.

Şeba, vagmistrul cehoslovac fiind plasat la masă lângă mine l-am întrebat ce e adevărat în chestiunea declaraţiilor lui Krofta care au alarmat atâta pe polonezi. Mi-a negat cu energie totul şi nu putea pricepe

de unde au luat polonezii știrile pe care le răspândesc. Într-o conversație avută după masă de Iunian, cu Regele, acesta i-a declarat formal — pusese și Iunian Regelui aceeași chestiune pe care o pusesem eu lui Șeba — că nu putea fi vorba de un pact cu Rusia Sovietică în afară de o formulă generală de asistență și cu atât mai puțin de o convenție militară prin care să se învoiască forțelor rusești trecerea prin teritoriul României. Exact teza susținută de Titulescu în ultima noastră conversație. La amicul Titulescu o mică intenție, diferită de cele pe care le mărturisește, trebuie să fi fost, căci Regele a mulțumit lui Iunian *pentru sprijinul* pe care noi cei opuși discutatului plan i l-am dat, și i-a cerut *să i-l dăm mai înainte*. „Il y a donc anguille sous roche", cum zice francezul.

— Bătăile și porcăriile cu ovreii, ca și arderile de ziare, pare că au încetat din momentul în care Guvernul a luat măsuri de poliție, adică de alaltăieri. Ziua de ieri, duminică, care cu câteva zile înainte fusese indicată ca trebuind să fie sângeroasă a fost cât se poate de liniștită.

Ministerul de Interne și-a dat însă în petic, publicând azi-dimineață următorul comunicat:

„În cursul zilei de duminică 28 iunie a domnit în Capitală ca și în toată țara perfectă ordine și liniște."

Ce? Suntem oare în stare de război civil de e nevoie să se dea comunicate? Și încă comunicate ce ar putea da de bănuit, celor ce nu știu nimic sau află evenimentele de departe, că totuși lucrurile nu sunt atât de liniștite *cum sunt în realitate*. Căci stilul și ritmul prozei celor de la Interne reamintesc pe al Statului Major german din ultima perioadă a războiului când vestea: „Pe frontul de Vest nimic nou" pe când lumea se omora de dimineață până seara.

— Polonia nici n-a așteptat hotărârile Adunării S.D.N. (care se vor lua mâine) și a și ridicat ieri sancțiunile împotriva Italiei. E o adevărată manie la Beck „de faire bande à part". De aceea, în bordeiul de la Geneva, nu capătă nota 10 de fiecare dată, ca „marele" Titulescu; El nota 10, și noi vax — nu e vorba!

— Și azi-dimineață e tot a ploaie. Dacă o mai ține tot așa, ne curăță toată recolta.

1 Iulie. — Ieri s-a deschis sesiunea extraordinară a adunării generale la Societatea Națiunilor. S-a ales președinte Van Zeeland, primul ministru al Belgiei, în locul lui Beneș, demisionat, fiindcă a devenit Rege al Boemiei. Întâmplător, Titulescu n-a vorbit. A luat însă cuvântul păduchele cu barbă, Haile Selassié, pe limba amharică. A vorbit ca un simplu Eden. Italienii (gazetari și spectatori) aflați în tribune au urlat; boșorogii au protestat, Elena Văcărescu și d-na Tabouis au leșinat iar „tulburătorii ordinii" au fost evacuați și arestați. A fost prima și ultima victorie a Negusului. Pe câmpul de luptă n-au rămas decât cele două precizate zâne.

2 Iulie. — Exercițiile oratorice au început ieri la Geneva. Franța — adică Blum! — a vorbit între Columbia și Guatemala. Timp de trei sferturi de oră șeful Guvernului francez a repetat toate clișeele cunoscute — de la Briand citire — în favoarea păcii, a securității colective și a dezarmării, „Urmărim securitatea colectivă într-o Europă plină de încredere și în parte dezarmată". Și numaidecât după această perlă, alta: „Dezarmarea nu trebuie realizată după securitatea colectivă, nici înainte, ci paralel cu dânsa!"

Interesant de relevat e că dezarmarea a refăcut apariția ei — în discursuri — la Geneva, tocmai în momentul în care țările Europei se înarmează care mai de care! Litvinov în discursul lui, rostit tot ieri, a vorbit aproape numai de dezarmare. Și atunci se lămurește treaba: Sovietele vor dezarmare, fiindcă, dacă s-ar ajunge la ea, ar fi dezarmarea *celorlalți*, căci cine ar putea controla ce se petrece și „ce există (în materie de armament" în vastele ținuturi rusești? Blum a primit ordinul să repună problema dezarmării în discuție, și s-a executat. Șansele inițiativei rusești nu sunt însă mari, cât va fi Germania mai ales, în afară de tovărășia de la Geneva.

Mai trebuie subliniat în discursul lui Blum recunoașterea stărilor tulburi din Franța: „Vrem pacea în interior, și o vrem și în exterior". Dacă vor izbuti să o realizeze în exterior cum au realizat-o în interior, apoi stăm bine.

— Pare că la întrunirea pe care a ținut-o Maniu, duminica trecută (28 iunie) la Vințul de Jos, s-au spus lucruri grave, pe care cenzura bineînțeles le-a tăiat în ziare. E vorba ca Maniu să ne trimită discursul său, copiat la mașină. Între altele, dl. Jules ar fi zis: „Sunt monarhic, iubesc pe Rege, pe care eu l-am adus (!!!), dar nu guvernează Regele ci Elena Lupescu și asta nu se poate!" Apoi: „Regele trebuie să aleagă între țara românească și Elena Lupescu". Și mai departe: „Regele a făgăduit să nu vină în țară cu Lupeasca și să se împace cu mama copilului său.

Martorii aceste făgăduieli sunt doi ofiţeri, Precup şi Tătăreanu; unul zace în temniţă, iar celălalt e surghiunit în fundul Basarabiei". La aceeaşi întrunire s-ar fi spânzurat în mijlocul pieţii o păpuşă care reprezenta pe d-na Lupescu.

Şi chiar dacă ar fi aşa? Pe când unii latră, „banda" se lăfăieşte, fură şi guvernează. Nu mai departe de ieri am aflat că block-hausul în care s-a mutat provizoriu[1] Franasovici *e al lui,* cumpărat pe numele lui fiu-său. Douăzeci de apartamente în cel mai elegant cartier al Bucureştiului, nu e rău după ce acum câţiva ani era atât de dator încât nu ştia cum să găsească banii necesari pentru coşniţă.

3 iulie. — De câtva timp telegramele din Londra anunţau că Baldwin era obosit (de fapt nu se mişcă de opt zile de la Chequers) şi că urma să se retragă din fruntea Ministerului. Îndată ce zvonul retragerii a luat consistenţă, ilustrul fierar a renunţat la oboseală şi s-a înapoiat la Londra.

La Londra se află în momentul de faţă şi patriarhul Miron, însoţit de o ceată de popi, dus acolo să întoarcă vizita făcută la Bucureşti acum un an sau doi, de mai mulţi episcopi anglicani. Patriarhul României a fost primit cu mari onoruri la Londra. Figura lui impozantă trebuie să facă efect bun asupra englezilor şi din fericire nu ştie să vorbească englezeşte.

— La Geneva pelteaua se întinde. Toţi caraghioşii diverselor democraţii îşi dau părerea, pe care nimeni nu le-o cere, asupra sancţiunilor, asupra S.D.N.-ului şi asupra lui Dumnezeu. Ca să scape faţa, adunarea nu va hotărî nimic: va delega comitetului experţilor dreptul să se pronunţe în locul ei asupra sancţiunilor, pe care comitetul le va ridica — azi sau mâine. Asupra situaţiei de drept a Abisiniei, adunarea va trece fără nici o rezoluţie, deşi Negusul propune două moţiuni şi cere să fie votate. Una e fără rost, aceea prin care cere un împrumut de 10 milioane de lire sterline, şi care va fi înlăturată cu uşurinţă. Cealaltă e de natură mai delicată, negroidul cerând numai o rezoluţie de principiu şi anume că un Stat nu poate lua locul altuia prin violenţă. Vor găsi şmecherii şi aici o formulă în doi peri, ca să-i scape din încurcătură. Au găsit-o deja, căci d-na Tabouis, drăguţa şi atotştiutoarea, anunţă că locarnienii se vor întruni la 20 iulie la Bruxelles *şi că vor veni şi italienii.* La această întrunire de la Bruxelles, vor fi convocaţi, pare-se şi nemţii, cu sau fără răspuns la faimosul chestionar englez.

[1] Ca să-şi transforme casa şi să o mărească!

— În Polonia au început mişcări „ţărăniste" împotriva regimului de dictatură, care sub generalul Rydz-Smigly se înfăţişează şi mai straşnic decât sub Pilsudski. Partidul Ţărănesc, de sub conducerea lui Witos a adunat peste 150 000 de oameni (?) din toate părţile Poloniei, într-o mare întrunire de protestare. Din mai multe sate se anunţă ciocniri între ţărani şi poliţie, ar fi fost chiar vreo 10 morţi printre ei.

Cred că mâna Moscovei trebuie căutată şi în aceste mişcări, formula „Frontului Popular" variind după ţări.

— Academia franceză a ales ieri pe dumnealor domnii Jaloux (?) şi Pesequidoux (?) şi a trântit pe Maurois şi pe Morand. E drept că Jaloux e de la *Revue des Deux Mondes* şi Presquidoux catolic, pe când Maurois e hertzog şi Morand cam fute-vânt.

— Am ajuns aproape în halul lui Batzaria: îmi reproduce *Universul* articolele! Am publicat ieri un articolaş în *Pământul Nostru,* cerut de Radian, cu privire la palinodiile d-rului Lupu şi la atmosfera de germanofilie şi de francofobie pe care reprezentanţii democraţiei integrale ne-o fac la Paris nouă celor care nu suntem cu dânşii alături de comunism. *Universul* îmi reproduce proza, la rubrica „viaţa politică" bineînţeles fără să i-o fi cerut eu.

— „On n'est jamais trahi que par les siens" spune francezul — şi are dreptate. Mihai, băiatul soţiei mele, e prieten bun cu băiatul lui Franasovici şi vorbind între ei copii, fiul ministrului comunicaţiilor a mărturisit că într-adevăr block-hausul în care s-au mutat provizoriu aparţine tatălui său. Nina Duca ce în ultima vreme vede des perechea Franasovici mi-a spus şi dânsa *că e speriată* de chelutielile pe care aceşti oameni le fac: Mary Franasovici era plină de bijuterii şi nu mai puţin d-na Iancu Cosăcescu. „Năşicu" e cât se poate de generos şi cu fosta lui amică şi actuală fină. Îmi pare rău de Franasovici, căci e băiat bun şi simpatic, dar e lipsit de rezistenţă. Nu ştie să reziste nici femeilor, nici şperţurilor, nici lui însuşi.

4 iulie. — Telegraful ne aduce două ştiri de la Geneva mai importante decât toate discursurile- peltele ce se ţin în Palatul S.D.N. Cea dintâi e o mărturisire a lui Titulescu. Într-un interviu, făcând aluzie la însuşirea de „om neexperimentat" pe care şi-a atribuit-o mititelul de Léon Blum în maiden-speechul său de acum câteva zile, cutra Europei

afirmă că salvarea S.D.N.-ului *nu poate veni decât de la oamenii neexperimentați, adică neotrăviți prin atmosfera de la Geneva!!!* Asemenea cuvinte în gura lui Titulescu, iată un fapt de necrezut și totuși real. Ce spunem noi de ani de zile. Dar atunci de ce nu pleacă dl. Titulescu de la Geneva cel dintâi, fiind cel mai otrăvit din toți? A doua știre e sinuciderea unui gazetar ciocoslovac, în tribuna presei, în plină ședință: se vede că bietul belfer s-a luat, în nebunia lui, drept Liga Națiunilor însăși, și a tras concluziile pe care împrejurările impun.

Încolo nimic important pe malurile lacului calvinist. S.D.N.-ul se desparte cu greu de sancțiuni. Se tot caută o formulă care să împace capra italiană cu varza sud-americană. Varza, în naivitatea ei, cere o declarație formală din partea adunării prin care S.D.N.-ul să mai declare o dată că frontierele Statelor nu pot fi schimbate prin violență. Se pare că formula franceză prin care se va afirma că declarațiile Statelor sud-americane din 1932 (?) sunt mai în vigoare ca oricând, va satisface și pe cavalerii Doslas Pampas și pe cei doi Dos Las Macarones.

— Citesc în *Neamul Românesc*, și sub semnătura lui Iorga următoarea frază: *Cine spurcă locul în care a fost, este fără îndoială un nevrednic.* Cum rămâne cu formula: „Eu nu sunt eu“, onorabile fost prim-ministru?

— Ieșirile lui Maniu de la Vinț[1], duminica trecută, continuă să agite cafeneaua politică și mai ales să tulbure Partidul Național-Țărănesc. Costăchescu a venit „espré“ de la Iași să lămurească lucrurile. Profesorul cumsecade și fost ministru e din acei demodați convinși care nu se mai pot despărți de Guvern, odată ce au gustat din farmecele lui. El nu admite o acțiune ca a lui Maniu „care să slăbească legăturile dintre partid și factorul constituțional cu care partidul e chemat să colaboreze la Guvern“, cam așa suna formula lui. Nu vrea sciziune în partid, dar vrea disciplină și un singur exponent al politicii comune: șeful. Bietul Mihalache e răstignit între Costăchescu și „oamenii practici“ de felul acestuia de o parte și Maniu cu ai lui porniți la luptă pentru desființarea „Camarilei“, de alta. Și mai e răstignit între naționalismul aceluiași

[1] La Vinț, Maniu a spus: „Fratele Vaida vorbește de numerusus valahicus și de o proporție între drepturile românilor și ale străinilor. Ce? Să împărțim bunurile noastre cu străinii? Nici o proporție, fraților! Toate numai pentru români și nimic pentru străini!“

Maniu și internaționalismul doctorului Lupu. Și între comunismul zisului doctor și politismul lui Armand Călinescu.

Nenorocitul cavaler de Mihai Viteazul nu mai știe cărui sfânt să se închine și vorbește pe placul fiecăruia, așa încât toți rămân mulțumiți. Costăchescu a declarat gazetarilor că dl. Mihalache era perfect de acord cu domnia sa. Maniu a spus duminica trecută că „săracul Mihalache a fost calomniat că n-ar fi de acord cu dânsul, pe câtă vreme cea mai deplină înțelegere domnește între ei doi“. Acordul e de asemenea deplin, dacă credem informațiile *Adevărului,* și între Mihalache șeful de la București și dr. Lupu diseurul de la Paris. Am impresia că omul de la Topoloveni se încurcă în acorduri cum s-a încurcat Titulescu în pacturi și că până la sfârșit se va pune și cu Regele de acord să rămână în opoziție. Afară numai dacă n-ar avea Maniu dreptate: Că neamțul știe de frică; e o vorbă veche la noi...

5 iulie. — Ministerul bulgar și-a dat demisia. E vorba să se constituie un nou Guvern de concentrare pe baze mai largi. Deocamdată, Regele a însărcinat tot pe dl. Kioselvanov să încerce formarea unui asemenea Guvern.

Demisia Guvernului de semidictatură din Sofia inspiră *Adevărului* următoarele rânduri entuziaste:

„Pretutindeni democrația se reculege și se impune. Perioada dictatorială a trecut de punctul ei culminant. După biruința Frontului Popular în Franța iată că numai pe ziua de azi se anunță:

Biruința stângii în Finlanda.

Mișcarea țărănistă din Polonia contra dictaturii coloneilor și căderea Guvernului dictatorial din Bulgaria, urmată de încercarea alcătuirii unui Guvern de concentrare, cu scopul de a se reinstala regimul democratic reprezentativ.“

Din nenorocire, democrația integrală a suferit și un eșec, la Geneva. Adunarea generală a S.D.N.-ului și-a închis ieri sesiunea extraordinară prin votul unei moțiuni, care cu toate reticențele ei — simplă încercare de a scăpa fața — dă câștig de cauză Italiei împotriva Negrului și chiar împotriva S.D.N.-ului însuși. Sancțiunile vor fi ridicate de comisia de coordonare; Adunarea nu vorbește de recunoașterea sau de nerecunoașterea cuceririlor italiene, deși o cerere formală a Negusului fusese depusă în sensul nerecunoașterii. Adunarea a respins-o însă de la vot, sub pretext că prin moțiunea finală a sesiunii S.D.N.-ul proclamă „că rămâne ferm legat de principiile Pactului care găsesc expresia

lor şi în alte acte diplomatice, ca de pildă declaraţia Statelor americane din 3 august 1932, care exclude reglarea prin forţă a chestiunii teritoriale".

De altminteri Italia n-a cerut recunoaşterea anexării Abisiniei din partea forului de la Geneva: pentru dânsa această anexare e desăvârşită şi nu are nevoie de aprobarea nimănui.

Rezoluţia Adunării se mai întinde asupra unei eventuale perfecţionări a Pactului „în ce priveşte dispoziţiile relative la securitate", asupra securităţii însăşi, asupra trecutului şi asupra viitorului — literatură inutilă şi fără haz.

Ca încheiere, preşedintele Van Zeeland a spus între altele: „Formulând şi adoptând rezoluţia biroului, Adunarea a reuşit să facă Societatea Naţiunilor să treacă printr-un defileu din cele mai întunecate, din cele mai înguste, aşa cum nu a mai întâlnit de la crearea ei. *Suntem în prezenţa unui eşec, unui eşec grav al Societăţii Naţiunilor.* Trebuie evitat însă ca acest eşec să se transforme într-o înfrângere. Dacă este exact să vorbim de un eşec al acţiunii Societăţii Naţiunilor faţă de unul din membrii săi, trebuie să fim şi mai măsuraţi în ce priveşte rezultatele sancţiunilor. Sancţiunile au ajutat Abisinia să lupte, dar nu au atras după ele o decizie... Măsurile economice nu pot în adevăr înlocui tunuri şi tancuri..."

Cu toate aceste constatări oficiale ale faptului îndeplinit, frontul antifascist nu se dă bătut şi recurge până şi la născociri comice ca cele conţinute în următoarea telegramă de la Londra:

„Negusul care se află la Geneva[1], împreună cu delegaţia abisiniană la Societatea Naţiunilor, a hotărât să formeze un nou Guvern al Abisiniei. Sediul acestui Guvern va fi la Gore (în Abisinia).

Noul Guvern abisinian va avea de şef pe dl. Bitwoded Wolde Sadik, preşedintele Senatului. Negusul a transmis rasului Imru ordinul să înceapă reorganizarea (?) forţelor militare abisiniene. Rasul Imru n-a părăsit Abisinia după înfrângere tot din ordinul Negusului care l-a lăsat acolo pentru a fi în curent cu situaţia (?)

La Londra se crede că Negusul se va întoarce în ţara sa[2] pentru a reorganiza rezistenţa. Soţii Molisson[3], celebrii aviatori englezi, s-ar fi

[1] Unde din nefericire i s-a refuzat împrumutul cerut, „parce-que la confiance règne (!!!)".

[2] Unde şi cum? Toată Abisinia e bătută de avioanele italiene şi chiar dacă populaţia, sătulă de război, n-ar preda pe Negus cu mâinile şi cu picioarele legate italienilor, aeroplanele acestora ar nimici cu uşurinţă orice încercare de regrupare militară sau civilă.

[3] Puţină reclamă nu strică niciodată!

învoit să-l transporte pe Negus. Acesta se bucură de o mare simpatie mai ales în cercurile politice de stânga.

Înfrântă în Abisinia şi la Geneva, democraţia a dobândit un succes la Chilia-Nouă (judeţul Ismail) unde Mihalache Blum a vorbit despre gogoriţa comunismului, despre dezastrul liberal şi despre lăcuste, terminând cuvântarea sa printr-un apel „la forţa fizică" şi printr-o formulă plină de farmec pentru partizani, fie şi lipoveni: „Suntem o forţă şi vom fi chemaţi la Guvern".

— Madgearu, incorigibila javră armenească, a dat la Paris un interviu ziarului *Petit Parisien* prin care afirmă că întreaga mişcare de dreapta de la noi e poruncită din Berlin, că nemţii susţin această acţiune cu bani, că comunism sau pericol comunist nu există în România şi că singurul partid cumsecade e al lui. Totul muiat în sosul platitudinilor democratice Titulesciene. Dacă Garda de Fier nu-i bagă pe gât, la înapoiere, o bună cantitate din materia scumpă lui Arzibut, e că nu mai e dreptate în ţara românească.

— În ce hal a ajuns Franţa lui Blum: *Universul* reproduce un articol scris în 1924 de jidanul Jean Zay (cine ştie cum l-o chema în realitate şi din ce târg păduchios din Galiţia se trage) ajuns *ministru al educaţiei naţionale* (Instrucţia Publică) — articol din care extrag următoarele:

„Groaznică fâşie de stofă înfiptă într-un băţ[1], te urăsc sălbatic, da, te urăsc din suflet. Te urăsc pentru toată mizeria ce o reprezinţi, pentru sângele proaspăt, sânge omenesc cu miros aspru ce gâlgâie sub cutele tale (!?), te urăsc în numele scheletelor...

Te urăsc pentru toţi cei ce te salută, te urăsc din cauza acelor ce târăsc în noroi pălăria lor în faţa umbrei tale...

Urăsc culorile tale murdare, roşul sângelui lor, albastrul ce l-ai furat din cer, albul livid al remuşcărilor tale.

Lasă-mă simbol neruşinat să plâng singur, să plâng cu hohote (!!!) pe cei 1 500 000 de tineri" ş.a.m.d.

Când o ţară a ajuns să încredinţeze unor asemenea abjecţii educaţia tineretului ei — ea este pierdută, şi numai o minune poate să o mai scape. Din nenorocire nu prea văd venind minunea: în Franţa actuală reacţia e cu totul verbală, şi nici un Leon Daudet, care amuză, nici un Charles Maurras, care adoarme — nu sunt făcători de minuni.

[1] E vorba de tricolorul Franţei.

— Începe în fine să se facă lumină în afacerea Skoda. Ziarele publică rechizitoriul procurorului Bălănescu prin care Romul Boilă, Iuliu Albini (fost senator) Constantin Georgescu (colonel în retragere), Anton Popescu (idem) și Silviu Rapaport (avocat) sunt trimiși în judecată pentru trafic de influență. Am citit rechizitoriul și am avut impresia că, de astă-dată, marele culpabil, Romulus Boilă, e prins în cleşte. Numai el? E probabil ca procesul să dea loc la mare scandal.

6 iulie. — Culmea injuriilor: Negusul a fost rugat politicos de autoritățile geneveze să părăsească Elveția. Bietul negroid a luat drumul Londrei, de unde, adaugă cei câțiva informatori care i-au mai rămas devotați, va face „declarații senzaționale". Expulzarea Negusului, înjurăturile gazetarilor italieni, tifla lui Greiser[1], delegatul Danzigului — sunt semne neîndoioase de slăbiciune: instituția de la Geneva și-a pierdut până și atmosfera de demnitate în care a trăit până acum.

— Ieri dimineață am avut plăcerea să revăd pe dl. dr. Calman Blumenfeld, zis Scrutator, ieșit din sanatoriu. Intrare mai mult senzațională decât triumfală: slăbit, pleoștit, fără nici o umbră din semeția de odinioară, bietul om are aerul de stafie. Tunsă la mașină, cu craniul brăzdat de două bande de leucoplast, cu o cicatrice la obraz, cu degetele ambelor mâini oblojite în pansamente variate, stafia mai trage și piciorul drept și umblă cu greutate. Omul a fost lovit în mod barbar „il a été salement amoché" și nu pot ascunde un sentiment de milă față de dânsul. S-a purtat desigur, și față de mine ca o mare lichea, și merita o lecție, dar nu atât de brutală. Am stat de vorbă. Moralul pare la dânsul și mai zdruncinat decât fizicul. L-am întrebat când își reia rubrica la *Adevărul*. Mi-a spus că probabil niciodată. Mai întâi fiindcă nu-l lasă nevastă-sa, care i-a spus că se omoară dacă mai scrie „la gazetă". Servesc și nevestele la ceva! Apoi fiindcă „nu e de acord, nu e *de mult* de

[1] La Danzig, național-socialiștii au tulburat toate apele. Planul lor e să determine o mișcare locală care să ducă fatal la o reîncorporare a Danzigului în teritoriul Germaniei. Conflictul dintre autoritățile locale și cele internaționale fiind adus înaintea adunării generale a S.D.N.-ului, aceasta a hotărât să dea mandat Poloniei să restabilească ordinea. Hotărâre machiavellică fiindcă tinde să pună Polonia în antagonism cu Germania. După votul acestei hotărâri, Greiser, delegatul Danzigului și național-creștin militant a salutat întreaga adunare cu salutul hitlerist, și cum acest gest a avut darul să irite tribunele, care au și manifestat nemulțumirea lor, Greiser s-a întors spre ele, le-a tras limba și le-a dat cu tifla — spre marea indignare a întregii asistențe.

acord" cu conducerea *Adevărului* și *Dimineții*. După dânsul e inadmisibil ca ziare puse în slujba democrației, și numai a democrației, să apară ca fiind puse în slujba comunismului din simple motive de ordin familiar. De unde Stoeanovici îmi afirmase că nu există nici o rudenie între Emil Pauker de la *Adevărul* și Ana Pauker, comunista în instanță de judecată la Craiova, Blumenfeld mi-a mărturisit că zisa damă e soția nepotului lui Emil, Marcel Pauker, al cărui tată Simon Pauker e propriul frate al lui Emil. „Te asigur d-le Argetoianu că Emil Pauker, ca și Simon de altminteri nu e câtuși de puțin comunist. Comuniști sunt Marcel Pauker și soția sa Ana. Despre Marcel, lucrul n-are nici o importanță, ăla e în Rusia, unde joacă un rol destul de important, dar n-are nici o legătură cu familia sa și nici o influență asupra sa. Nu tot așa stau însă lucrurile cu Ana Pauker care a intrat aici pe sub pielea tuturor. De dragul ei, ca să protesteze că a arestat-o, sau că n-a tratat-o cum trebuie, sau că o judecă cum nu-i place ei, Emil Pauker, care *nu e câtuși de puțin comunist,* umple gazeta cu tot felul de articole ce-i dau un caracter care nu e nici al ei nici al nostru. De câte ori, fără să știm noi, Pauker a coborât la ateliere și a schimbat în ultimul moment, ba o notiță, ba un articol chiar. Ce puteam noi face? Pauker e cel mai mare acționar, el e stăpânul.

Pauker trebuie să plece de la *Adevărul* și *Dimineața*. Trebuie să plece și Graur. E inadmisibil ca în fruntea celor mai mari ziare democratice și constituționale *românești* (și Scrutator apăsa asupra cuvântului românești), ca în fruntea unor ziare de tiraj mare, *să fie numai jidani*. Dacă ziarele noastre vor, nu să progreseze, dar numai să trăiască, trebuie să pună în fruntea lor un român neaoș, de mare suprafață. Eu m-am gândit la d-ta...

— Mersi. Nu reflectez...

— Sau la un comitet de trei, în care de pildă, d-ta, Iunian și Mihalache să desemnați câte un membru. Nu știu dacă programul meu va fi primit. Dar nu se poate altfel; Pauker, Graur și mulți alții trebuie să plece. Bineînțeles, schimbările de făcut deși trebuiesc hotărâte numaidecât, nu se vor aduce la îndeplinire decât mai târziu, prin septembrie. D-ta gândește-te la cineva..."

Acest „d-ta gândește-te la cineva" e probabil că bietul Scrutator l-a repetat la mulți: o încercare de „captatio benevolentiae" care nu costă nimic și poate raporta.

La plecare, șchiopiș-șchiopiș, Blumenfeld mi-a destăinuit fundul gândului lui: e dezgustat. Dacă va mai scrie din când în când, poate că-mi

va cere ospitalitate în gazeta mea. „Ce, te-ai supărat pe Tătărescu?" — l-am întrebat cu răutate, făcând aluzie la campania pe care a dus-o în favoarea Guvernului, cu o cruntă bătaie ca răsplată. A priceput, şi cu un zâmbet mi-a răspuns: „N-a fost vina lui Tătărescu... Regele, Regele e marele vinovat" — şi a plecat, fără obişnuita lui fudulie.

— Nicu Greceanu a venit să-mi spună că se va uni lacul Suit-Ghiol (de la Mamaia) cu Marea, ca să se facă un adăpost pentru submarinul nostru, şi că ar dori să obţină lucrarea. Suntem o ţară de nedescris! Submar*inul* nostru! Sunt ţări care au submar*ine* şi altele care n-au, dar cred că nu există nici o ţară care să aibă *un* submarin! Şi încă ce submarin! Probabil că nu se mai ridică! Cunosc toată chestiunea de când eram ministru de finanţe, în 1931. Submarinul era atunci în al 7-lea an de construcţie, i se schimba câte ceva în fiecare an ca să-l facă să plutească, fără să se ajungă la nimic. Fusese comandat la Pola, la un şantier fost austriac şi naţionalizat de italieni. Aceştia dedeseră tot personalul austriac afară, adică personalul specializat de pe vremea Austriei cu construcţia submarinelor şi-l înlocuiseră cu italieni, care îşi învăţau meseria pe spinarea noastră. Plătisem, până în 1931, 140 milioane lei acont, şi nici o speranţă nu era ca vasul să ajungă odată să plutească cum trebuie. Amiralul Bucheltzer şi toţi ofiţerii noştri de marină au declarat rituos că faimosul nostru submarin va fi inutilizabil. Ca ministru de finanţe am propus italienilor să reziliem contractul şi să ne dea altceva pentru cele 140 milioane avansate. N-au vrut. Am părăsit Ministerul şi n-am mai auzit nimic despre „Delfinul" nostru. Acum câtva timp am citit cu stupoare că vechea rablă, după alţi 5 ani de şlefuire, a ajuns în apele noastre, că acest fapt era un eveniment naţional, şi că doamna Sasu, sirenă şlefuită şi dânsa, fusese trimisă în larg înaintea ridicolei unităţi, să o primească cu toate onorurile, şi cu un surâs. Pentru această sinistră jucărie — cine ştie câţi oameni îşi vor mai pierde viaţa într-însa — se spurcă frumuseţea de lac, care, tot atât ca şi Marea, face farmecul Mamaiei.

7 iulie. — Dl. Greiser s-a înapoiat la Danzig şi lepădându-şi cuirasa de delegat la S.D.N. a redevenit preşedinte al Senatului. Prima sa declaraţie, după înapoiere, a fost că un popor liber ca poporul oraşului Danzig nu poate admite amestecul comisarului S.D.N.-ului în administraţia sa. La Londra şi la Paris domneşte mare îngrijorare de teama unei noi lovituri hitleriste, anexarea Danzigului fiind cerută de toată presa germană, care nu se manifestă, după cum se ştie, fără voie. O asemenea

lovitură e de aşteptat; de ce n-ar îndrăzni-o Hitler după experienţa cu remilitarizarea Renaniei care a dovedit nu numai că nu există nici o soliditate europeană dar încă, că tratatele de pace din 1919 şi 1920 au devenit caduce. Europa se află în plină anarhie: regimul securităţii colective bazat pe pactele de la Geneva a dat faliment, pe când regimul echilibrului de forţe caracterizat prin alianţe continuă să fie ostracizat — aşa încât e de ajuns ca un om *să ştie ce vrea* ca să-şi ducă la bun sfârşit toate planurile. Hitler ştie să vrea şi Europa e un sat fără câini.

— Comisia de coordonare a sancţiunilor s-a întrunit ieri la Geneva şi după o scurtă şedinţă a hotărât ridicarea sancţiunilor pe ziua de 15 iulie. Cu acest prilej Anglia şi Franţa au înregistrat un frumos succes care trebuie să le consoleze întrucâtva de eşecurile precedente. Într-adevăr, dl. de Vasconcellos, preşedintele comisiei, a propus ca sancţiunile să fie ridicate pe ziua de *10* iulie. Franţa şi Anglia s-au opus şi au cerut data de 15 iulie. Pusă la vot, propunerea Franţei şi Angliei a întrunit marea majoritate. Frumos succes, nu e de zis! Comisia a numit apoi o subcomisie de experţi (iarăşi experţi) ca să studieze efectele sancţiunilor decretate în vederea învăţămintelor ce ar fi de tras pentru viitor. Trageţi, domnilor, trageţi — că tot nu veţi învăţa nimic!

8 iulie. — Procesul comuniştilor, cu Ana Pauker nepoata „de la" Emil în frunte, care se judeca la Craiova s-a terminat în fine, Ana Pauker a fost condamnată la 10 ani închisoare şi 100 mii lei amendă, ca şi Şmil Marcovici şi Dumitru Colev, zis Verbanov, zis Colev. Alţii au fost condamnaţi la 9, la 8, la 6, la 5 şi la 2 ani închisoare şi la diverse amenzi. Şi la 10 ani de interdicţie „de sijour". După pronunţarea sentinţei, publicul din sală s-a dedat la delirante manifestaţii de bucurie. Nu pot fi bănuit de simpatie pentru comunism şi comunişti, dar oricum, acest delir de bucurie faţă de vreo 155 de ani de puşcărie distribuiţi unor făpturi omeneşti, are accente de canibalism. Unde poate duce patima!

— Poate duce la ridicol şi la înjurături în presa italiană, în anumite cazuri. Aflăm acum din presa străină că în momentul în care ziariştii italieni au huiduit pe Neguţ la Geneva, vermiformul Titulescu, verde de necaz şi de ură, s-a sculat şi a apostrofat pe preşedinte cu următoarele cuvinte:

„Monsieur le Président, în numele Justiţiei cer dreptate împotriva acestor sălbatici!"

Ziarele italiene, sosite aseară în Bucureşti, relevă toate aceste incidente şi-l spurcă pe Titulescu în înjurături. De aceea au fost şi confiscate. Un număr din *Corriere de la Sera* mi-a căzut totuşi întâmplător în mâini, şi în el citesc: „Dl. Titulescu, conform obişnuitei sale manii de a atrage atenţia asupra lui a tratat pe câţiva gazetari italieni de sălbatici. Nu punem aceste insulte în socoteala nobilei naţiuni române, căci în România dl. Titulescu nu e considerat ca român, ci calmuc sau tătar!"

Ziarele italiene explică de altminteri ieşirea gazetarilor italieni prin faptul că în momentul când Neguţul a început să vorbească, gazetarii „democraţi" l-au aplaudat viguros din tribuna presei.

— În chestiunea Danzigului, germanii au aerul să dea înapoi ca să nu strice pentru moment prietenia germano-polonă. Gălăgiosul Greiser s-a mai calmat, iar înaltul comisar Lester, sosit de la Geneva, a putut merge de la gară acasă fără să fie huiduit de locuitorii Danzigului.

— După o telegramă din Londra, Anglia ar fi renunţat să mai ceară un răspuns Germaniei la chestionarul trimis. Cei care vor citi aceste rânduri vor fi uitat poate că Anglia a trimis lui Hitler, acum două luni, un chestionar asupra intenţiilor sale politice şi că amabilul dictator l-a pus la coş. Acum dl. Eden declară că tratative directe cu Germania s-ar putea concepe şi fără un răspuns prealabil la faimosul chestionar. Presa franceză nu e de aceeaşi părere.

9 iulie. — Transferat reşedinţa la Breasta. Ultimele trei zile călduri tropicale; ploi diluviene în fiecare seară, ploi care nu răcoreau atmosfera, dimpotrivă, făceau căldura şi mai insuportabilă şi transformaseră Bucureştiul într-o baie cu aburi.

La Breasta, n-a plouat de zece zile — căldura e şi aici mare dar mai suportabilă. Pe drum, în Simplon întâlnit pe Şeicaru care se duce la Roma, să se încunune cu lauri. Italienii i-au tradus într-adevăr toate articolele lui pro-Italia, scrise în timpul campaniei abisiniene — şi le-au publicat într-un volum care apare zilele acestea. L-am însărcinat să transmită lui Mussolini expresia admiraţiei mele şi să-i spună că n-am pierdut un moment încrederea în opera lui. Şeicaru mi-a povestit că a avut o lungă conversaţie amicală cu Savel Rădulescu, şi că acesta i-a mărturisit că va fi numit la toamnă la o Legaţie. Impresia lui Şeicaru a fost că la toamnă pleacă şi Titulescu...

— Neputincioşii continuă să discute la Montreux, sub auspiciile Sfântului Malachia, convenţia Strâmtorilor. Interesele României — vai de ele — sunt încredinţate lui Contzescu bou fără coarne. Depeşele de azi-dimineaţă semnalează o mare încurcătură supra-venită în negocieri: Anglia a depus un nou proiect de convenţie în contradicţie cu toate pretenţiile turceşti şi cu tot ce reprezentanţii englezi aprobaseră până acum. La Ankara domneşte mare consternare, iar la Montreux se vorbeşte de suspendarea tratativelor. Am impresia că toată treaba asta e numai teatru, şi teatru prost. Esenţialul e că turcii au pus mâna pe Strâmtori, şi că nu vor mai da înapoi.

— Azi-dimineaţă, la Gara de Nord, am fost acostat de un corespondent al ziarului *Corriere de la Sera* (Milano) care mi-a cerut o declaraţie (de publicat în ziarul lui) cu privire la ieşirea lui Titulescu împotriva gazetarilor italieni de la Geneva, pe care i-ar fi tratat (i-a tratat în adevăr) de sălbatici. Am dictat italianului următoarele: „Nu cred în autenticitatea cuvintelor atribuite lui Titulescu, care rămân pentru mine o simplă invenţie calomnioasă: un ministru de externe, chiar delegat la Geneva, nu poate jigni — peste capul celor cărora s-ar fi adresat — legitimul amor-propriu al unei naţiuni amice". Italianul a fost încântat; cred că Titulescu va fi mai puţin mulţumit.

— Aflu prin ziarele de azi moartea lui Cicerin, fost comisar sovietic al afacerilor străine până la numirea lui Litvinov (prin 1926 dacă nu mă înşel). De familie bună rusească, fost câtva timp în diplomaţia ţaristă, Cicerin a contribuit mult la împăcarea Sovietelor cu Statele Europei Occidentale. Schimbat fiindcă nu era destul în nota leninistă, dar şi fiindcă căzuse grav bolnav, a luptat zece ani cu moartea, pe jumătate paralizat şi a fost răpus de o congestie cerebrală.

— Din toate ştirile care ne vin de peste graniţă reiese că ofensiva comunistă îşi merge drumul. La Paris, a fost duminică seară o adevărată luptă de stradă pe Avenue des Champes Elysées, spre Arcul de Triumf, cu sute de răniţi, din care unii grav. La Madrid, revoluţia în plin cu bombe aruncate în case şi pe stradă împotriva oamenilor paşnici. În Palestina, luptele între arabi şi forţele engleze nu s-au calmat nici ele câtuşi de puţin. La noi după condamnările de la Craiova, *tăcere mormântală* pe tot frontul extremei stângi.

— Regele a petrecut trei zile la Scrovişte cu Lupeasca şi cu Gavrilă Marinescu, sub paza unui batalion de agenţi.

— D'Ormesson, înapoiat la Bucureşti, cu madame, ca să-şi prezinte scrisorile de rechemare, dă mâine seară o mare serată de adio. Am rugat pe soţia mea să meargă şi să-mi scuze absenţa. Ilustrul Bacher, care e în serviciul „Intelligence-Office-ului" de pe lângă Marele Stat-Major francez a spus lui Pangal că ţine de la Pfeiffer (şeful zisului serviciu) ştirea confidenţială că succesorul lui d'Ormesson nu va mai fi Thiéry şi că la toamnă va fi numit *ambasador*, de Monzie. Până la toamnă va rămâne Jean Paul Boncour însărcinat cu afaceri, sau poate chiar că va fi numit Thiéry, dar numai pentru câteva luni ca să facă reparaţiile urgent necesitate de localul Legaţiei, cu paralele soţiei sale, născută Rotshschild. De Monzie e un vechi simpatizant al Sovietelor şi nu ne poate suferi.

— Locarnienii s-au încurcat: nu se ştie exact când şi unde se va ţine conferinţa lor. Italienii nu vor să ia parte la conferinţă dacă nu e poftită şi Germania. Germania nu e primită de Franţa, cel puţin în prima parte a dezbaterilor. Anglia e indispusă contra Germaniei, fiindcă aceasta a hotărât definitiv să nu răspundă la faimosul chestionar, dar ar fi totuşi doritoare să intre în tratative cu Hitler. Se vorbeşte de un pact în trei, Anglia, Franţa şi Belgia, se vorbeşte de un pact mediteranean al tuturor riveranilor „y compris Rusia Sovietică (?), fără Italia". Dar de ce nu se vorbeşte? Pe când domnii diplomaţi banchetează şi discută — spezele curg, şi valurile de ură cresc. Europa a încăput pe mâna nătângilor. Să ne ajute Dumnezeu.

10 Iulie. — Ieri dimineaţă s-a ţinut în fine, în sala cinematografului *Aro*, de paraziţii politicii şi partidelor mult aşteptatul şi cu atâta trudă pregătitul congres al Partidului Liberal. Se poate cu adevărat spune că s-au căznit munţii să se nască... *un şobolan*. Deşi nu mai era o „dificultate" de învins, Partidul Liberal nu s-a îndepărtat nici de data asta de la tradiţia de făţărnicie pe care el a introdus-o în viaţa noastră publică. Deşi de doi ani şi mai bine Dinu Brătianu este şeful necontestat — hărţuit dar *necontestat* — al partidului, congresul a fost deschis sub preşedinţia doctorului Angelescu care a făcut panegiricul defunctului Duca, ca şi cum ar fi fost ucis ieri şi a pus în vedere adunării că avea *să aleagă* un nou şef, prefăcându-se că ignoră cele 30 de luni de conducere efectivă a lui Dinu Brătianu. Şi-a încheiat cuvântarea propunând congresului ratificarea alegerii acestuia, *desemnat* şi nimic mai mult, de comitetul central, fiindcă era om cumsecade şi-l chema Brătianu.

N-ar fi fost mai cinstit şi mai natural să prezideze Brătianu congresul, să spună pe faţă că a fost proclamat şef acum doi ani de organele restrânse ale partidului, că împrejurări potrivnice l-au împiedicat să întrunească până în acea zi congresul care, dacă socoteşte că domnia sa a condus bine partidul în răstimpul de doi ani de la moartea lui Duca, va ratifica alegerea sa, iar de nu, nu. Pentru vot, putea să cedeze vremelnic fotoliul prezidenţial lui Angelescu, şi atâta tot. Dar cum ar fi rămas principiile democratice care acordă numai congresului dreptul suveran, deşi numai pe hârtie, de a desemna şi alege pe preşedintele partidului?

Ales prin aclamaţii, Dinu Brătianu a ocupat în fine fotelul pe care s-a instalat de doi ani şi jumătate şi a pronunţat la rândul său discursul pe care de 70 de ani îl ţin toţi şefii partidului, la fiecare întrunire de club. Înfăptuirile Partidului Liberal care a făcut întâi România modernă şi apoi România întregită (parcă fără liberali nu se făceau şi poate în condiţii mai bune!), naţionalismul Partidului Liberal (defilarea lui Ion Brătianu tatăl, C.A. Rosetti, Kogălniceanu, fraţii Goleşti etc. etc. pe ecranul unui cinematograf — omagiu involuntar adus localului în care se ţinea congresul), punerea în valoare a bogăţiilor naţionale, colaborarea cu capitalul străin pentru dobândirea de noi izvoare de producţie, ofensiva culturală, libertăţile cetăţeneşti (vezi cenzura şi starea de asediu) etc. etc. au trecut pentru a o suta oară înaintea ochilor partizanilor încălziţi care se gândeau la ghelirurile din trecut şi la cele ce le mai putea procura viitorul.

Apoi, tot prin aclamaţie, şi după propunerea lui Sassu, viţă solemnă, congresul a modificat art. 41 din statutele partidului introducând un nou alineat *6*, cu următorul cuprins: „Alege (congresul) *după propunerea preşedintelui,* pe secretarul general al partidului. Secretarul general va înlocui pe preşedinte în lipsa preşedintelui". Şi după propunerea lui Dinu Brătianu, congresul a ales pe Guţă Tătărescu. Aceasta e toată satisfacţia pe care familia Brătianu a consimţit-o răzvrătitului Guţă.

Încântat totuşi (*il faut savoir se contenter de peu*) şi sonor, Guţă Tătărescu s-a urcat la tribună şi a tras unul din acele discursuri a căror formulă o va duce-o, să sperăm, cu el în mormânt, un discurs de o dezolantă goliciune de gândire, de o desăvârşită platitudine de expresie în

care „prinoasele de recunoştinţă" împletite cu „simţământul de încredere" şi cu „noile concepţii de convieţuire socială" serveau de decor minciunilor. A privit, bineînţeles cu mândrie în trecut şi cu încredere în viitor.Cu mândrie în trecut? Sunt oare cele 18 milioane de plugari mai aproape de o refacere a gospodăriilor lor decât ieri? Au dat întreprinderile industriale *neparazitare* un dividend acţionarilor lor muritori de foame, de când e el în fruntea Guvernului? A ieşit comerţul din marasmul în care se zbate? S-a înfrânat demoralizarea funcţionărimii care nu mai trăieşte decât din şperţuri? S-au potolit nemulţumirea tuturor şi luptele intestine care au ajuns la cunoscutele lupte de stradă din ultima vreme? Ce glumă! A, da. S-au făcut mari progrese în înarmarea ţării. Desigur, dar dacă în această privinţă s-a sporit puterea noastră cu 10, s-a furat cu 100!

Încrederea în viitor — adică în viitorul „guvernării sale" —, ce o mai fi şi asta? Guvernul Tătărescu nu se menţine prin forţele partidului său, care, întrucât mai există, sunt împotriva lui; nu se menţine prin încrederea opiniei publice care-l urăşte — se menţine numai prin bunul plac al Regelui şi despre toanele Regelui ce poate şti dl. Tătărescu? Are termen? Nu e posibil, căci nu trăim nici măcar sub un regim de arendăşie, ci de rândăşie. Domnii vor fi daţi afară când le-o fi lumea mai dragă.

Cu congresul liberal, politica internă intră într-o fază de acalmie. Pe timpul vacanţelor nu e probabil să se întâmple nimic senzaţional, în cuprinsul graniţelor noastre. Chiar ovreii vor putea circula liniştiţi. Vom vedea dacă se va întâmpla ceva la toamnă, sau dacă Regele va putea să-şi joace mendrele mai departe, tăind şi spânzurând cu ajutorul rândaşilor săi şi cu girul Partidului Liberal. Am impresia *că până nu va curge sânge*, nu se va schimba nimic în această ţară de blegi căzută pe mâna unui fricos.

11 iulie. — Amabilul Titulescu, amabilul Paul Boncour şi amabilul Litvinov profitând de pauza de la Geneva au trecut la Montreux să scoată din nămolul în care se împotmolise căruţa convenţiei Strâmtorilor. Madame Tabouis nefăcând parte din comitiva iluştrilor palavragii, informaţiile sosite de la Montreux sunt succinte. Cei trei amabili au tăiat fire de păr în patru — cel mai tare a fost Titulescu care a declarat că România şi Turcia sunt o singură ţară (taci bre) — Litvinov a prezentat un nou text al nu ştiu cărui articol şi pare că toată lumea s-a pus de acord, după ce se speriase „aşa grozav" din cauza textului propus de englezi şi în baza căruia Turcia nu mai era în drept să închidă Strâmtorile chiar vaselor care cereau să treacă în ajutorul naţiunii „agresionate", pe baza convenţiilor de asistenţă regionale ale vreunei hotărâri speciale a S.D.N.-ului. Textul sfântului Litvinov, fulgerele lui Boncour care a declarat „că fără acest amendament nu semnează convenţia", acrobaţiile lui Titulescu şi indiferenţa englezilor au salvat — toate la un loc — existenţa „peticului de hârtie" de care, oricâţi l-or iscăli, nu va ţine seamă mai ales Turcia.

12 iulie. — Forţe abisiniene — resturile armatei Neguţului, pare-se au atacat pe italieni. În regiunea de vest a Abisiniei, un general de aviaţie cu statul lui major, a fost surprins şi ucis la Lekenti. Au pierit în această afacere 14 ofiţeri, după chiar comunicatul italian. Alte forţe au atacat înspre Harar iar linia ferată Adis-Abeba – Djibuti a fost distrusă în mai multe locuri. De asemeni şoseaua care leagă Capitala cu Dessié. Adis-Abeba e izolată şi nu mai comunică decât prin telegrafie şi prin avioane. Pare că cucerirea Abisiniei nu e tocmai aşa de desăvârşită cum pretind italienii. Poate să fie şi ultimele zvârcoliri ale partizanilor Neguţului, sincronizate cu intervenţia acestuia la Geneva şi plătite cu banii lui.

— Tratativele pe care von Pappen, ministrul Reich-ului la Viena, le duce de câtva timp cu Schusching în vederea stabilirii unei înţelegeri între Germania şi Austria s-au terminat: Hotler a dat de la Berchtesgaden binecuvântarea sa convenţiei încheiate, prin care fără să se rezolve *fondul* procesului se stabilesc forme de procedură care să permită relaţii normale între cele două ţări şi fără stabilirea unui regim „nazzi" pe malurile Dunării. Deocamdată.

— Titulescu s-a înapoiat la Bucureşti. Să aibă oare intenţia să încheie un pact şi cu România?

— A murit Alexandru Cottescu, fost de toate şi până pe vremea războiului, director general al C.F.R. Cu dânsul dispare unul din ultimele exemplare ale atotputerniciei birocratice liberale dinainte de război. Foarte bolnav în vremea din urmă, rămăsese totuşi membru şi preşedinte într-o sumă de consilii de administraţie. A fost un om inteligent şi cu maniere bune.

— Căldura continuă tropicală. Ieri seară la ora 8, la umbră şi la nord erau +30°C. Azi la ora 12 sunt 35°. În America se semnalează multe cazuri de insolaţie. În Europa Occidentală, furtuni.

13 iulie. — Ieri a murit un om de insolaţie. E pentru prima oară când s-a întâmplat aşa ceva la Breasta. Un soldat de 22 ani, dintr-un regiment de artilerie din Craiova. Două ore înainte era vesel şi cânta. A căzut deodată şi în câteva minute era mort. E drept că de când cunosc Breasta n-am văzut aşa căldură. Din fericire şi la apusul soarelui a început să se înnoreze, barometrul a scăzut brusc şi pe la miezul nopţii a izbucnit furtuna.

Noi n-am avut decât coada furtunii, care a trebuit să se lase în toiul ei la vreo 10–20 de kilometri spre nord. Temperatura a scăzut imediat cu 10°. Azi bate vântul de vest şi nu mai sunt decât 25° de căldură.

— Depeşele din străinătate, publicate în ziarele de azi-dimineaţă, ne aduc vestea că acordul germano-austriac a fost primit cu mari rezerve în Cehoslovacia şi în Franţa. Gestul lui Hitler e interpretat ca o nevoie de a avea pentru moment mâna liberă aiurea. După ultimele ştiri de la Roma, se pare că Italia va participa la Bruxelles la conferinţa locarnienilor. Dl. Pertinax şi d-na Tabouis sunt totuşi foarte îngrijoraţi de situaţia Europei. Va fi probabil necesar să le trimitem iar pe Titulescu.

14 iulie. — Mi s-a telefonat aseară de la Bucureşti că Titulescu şi-a dat demisia. În ziarele de azi-dimineaţă nu găsesc decât un comunicat cu litere groase prin care se aduce la cunoştinţa simplilor muritori că dl. Titulescu s-a prezentat Majestăţii Sale Regelui spre a-i raporta discuţiile de la Montreux şi de la Geneva — şi o informaţie prin care lumea întreagă e vestită că audienţa d-lui Titulescu „a durat de la orele 18 la orele 22". Dinopol, Pavlu şi Gogu Adam Popescu, care vin să mă vadă de la Craiova, îmi spun că prefectul le-a confirmat marele eveniment.

Titulescu ar fi demisionat împreună cu Savel Rădulescu (subsecretar) şi Mişu Arion (secretar general la Externe) şi ar fi cerut Curţii de Casaţie să-l proclame senator de drept pe baza celor 6 ani de Ministeriat pe care-i are. În culisele politice s-ar da ca pretext al demisiei nemulţumirea lui Titulescu faţă de Tătărescu şi de Guvern, care în raporturile cu reprezentanţii străini la Bucureşti fac o politică deosebită de a lui. Pe sub mână circulă însă altă versiune. Regele ar fi fost foarte nemulţumit de atitudinea lui Titulescu la Geneva faţă de Italia (inutila ieşire împotriva gazetarilor italieni) şi la Montreux faţă de Anglia pe ale cărei amendamente la convenţia Strâmtorilor le-a combătut cu înverşunare, susţinând textul propus de Litvinov şi acceptat de turci[1].

[1] Titulescu a mers cu inconştienţa până a declara la Montreux că România şi Turcia nu fac decât o singură ţară!

Fapt este că presa italiană întreagă îl spurcă pe marele nostru diplomat, pe care-l atacă acum şi presa engleză afirmând că amendamentul propus de delegaţia engleză nu urmărea decât scopul de a veni în ajutorul României (!). Regele, care nu vrea să se strice cu Italia dar mai ales cu Anglia, ar fi dat lui Guţă instrucţiuni să vorbească miniştrilor Italiei şi Angliei în aşa fel încât să rectifice impresia făcută de ieşirile lui Titulescu. Regele ar fi primit pe Titulescu foarte rece şi la toate reclamaţiile şi argutiile ministrului său de externe ar fi răspuns că nu se amestecă în tărâţe şi că incidentul rămâne să fie rezolvat între primul ministru şi dânsul Titulescu. Iar lui Guţă i-ar fi spus că dacă se împacă, bine, iar dacă nu, să-şi dea demisia şi să reconstituie Cabinetul fără Titulescu. Incidentul nu pare încă închis, Guvernul e în fierbere, tratativele se ţin lanţ şi situaţia lui Titulescu trebuie să fie grea dacă a mers până la demisia colectivă a celor trei corifei de la Externe.

Pretextul demisiei — dacă demisie este — e indiferent. Adevărul e că politica lui Titulescu, mai ales Înţelegerea (?) Balcanică, a dat faliment, şi că plecarea lui ar fi naturală. Naturală şi salutară din punct de vedere al politicii externe, demisia lui Titulescu ar avea şi o foarte mare importanţă din punct de vedere intern. Prezenţa lui Titulescu în Guvernul de rândaş pseudo-prezidat de Tătărescu constituie o notă discordantă: era singurul ministru cu răspundere şi cu personalitate, din Cabinet; bună, rea, politica externă o ducea el cum vrea şi Ministerul de Externe rămăsese singurul departament pe care nu-l ducea *direct* dictatorul fracurilor albe şi tribunelor prăbuşite. Era o insuportabilă anomalie, şi e foarte natural ca Regele să caute să-şi numească un rândaş şi la acel departament până acum recalcitrant. Se vorbeşte de Victor Antonescu, amicul lui Dreyfus, în care caz Guţă ar lua Finanţele. Se pot întrevedea şi o sumă de alte soluţii, un rândaş se găseşte uşor.

Dacă această transformare a Cabinetului Tătărescu se realizează, Regele va fi în fine stăpân pe toate departamentele, va fi în fine propriul său prim-ministru şi va putea în fine realiza genialele sale planuri pe toate terenurile.

Nu văd însă pe Titulescu „abzicând" de la vagonul salon, de la rolul sonor de la Geneva *and last not last,* la drăguţele de fonduri secrete, oricât ar fi pus el deja la o parte. Să aşteptăm până la sfârşit: cred că omul se va crampona, şi că Regele tot nu va avea curajul să-i dea cu piciorul, căci oricât de închipuit e, şi de ahtiat să le orânduiască toate (alandala), veleitarul nostru Suveran mai este şi un om fără voinţă. A trebuit să găsească un şmecher şi un incapabil ca Tătărescu ca să-şi

joace mendrele. Şi de aceea nici nu se desparte de el — ştie bine că nu va mai găsi pe altul ca dânsul.

— Mareşalul Averescu a dat un lung şi sosiform interviu unui gazetar de la *Adevărul* (l-am citit în *Dimineaţa* de ieri care mi-a sosit azi). Mareşalul a arătat gazetarului un caiet căcăniu pe care era scris 1916–1918, şi-a mărturisit că intenţionează să-şi publice amintirile care vor cuprinde trei părţi: 1) amintirile lui de război (caietul căcăniu) – 2) amintirile lui relative la raporturile României cu ţările străine în timpul războiului (trebuie să fie un caiet cam galben) – şi 3) amintirile relative la activitatea lui politică (caietul care le conţine pe acestea trebuie să fie de toate culorile). Dacă aceste amintiri relatează faptele cu aceeaşi exactitate cu care a vorbit apoi gazetarului despre evenimentele care au precedat şi însoţit criza de Guvern avortată din 1934, apoi istoria va avea de furcă să restabilească adevărul. Noroc că mai sunt şi eu pe aici.

— Depeşele ne vestesc că Italia nu se va putea amesteca în afacerile Europei cât timp angajamentele luate de *anumite* State în Marea Mediterană vor rămâne în vigoare, şi că în nici un caz nu va putea lua parte la conferinţa locarnienilor de la Bruxelles dacă n-ar fi invitată şi Germania.

— Înţelegerea austro-germană continuă să împiedice pe doamna Tabouis şi pe domnul Pertinax să doarmă (împreună?) fiindcă nu exclude (?) o reîntronare a Habsburgilor, şi întronarea Habsburgilor ar însemna războiul (marota lor) — armatele aliate rămânând să fie probabil comandate de Beneş Curcanul şi de Titulescu Armăsarul. Sau poate de Blum?

— A murit generalul Condeescu, fostul ministru de război care a urmat lui Cihoski, sub Maniu. Om cumsecade şi simpatic, era tare bolnav de câtva timp. Şef al Casei Militare a Regelui Mihai, sub Regenţă, s-a purtat foarte frumos cu Principesa Elena şi la începutul Domniei Regelui Carol a făcut ce a putut ca să împace pe cei doi disperaţi. De aceea a şi fost îndepărtat de Rege, şi dat la o parte.

15 iulie. — Adevăratele cauze ale demisiei lui Titulescu nu par să fi fost cele notate mai sus, care rămân numai motive de nemulţumire din partea Regelui, faţă de ministrul său de externe. Adevărata cauză a demisiei pare să fi fost diferenţa de tratament a celor două curente ex-

tremiste din ţară: antisemitismul şi anticomunismul trataţi cu mănuşi şi cu bunăvoinţă, iar elementele Frontului Popular zice Titulescu — comuniste zicem noi — cu toată rigoarea şi cu un exces de asprime. Titulescu pretinde că i se sabotează astfel convenţia Strâmtorilor, deoarece nu mai poate conta pe bunăvoinţa ruşilor şi turcilor la Montreux. Cu alte cuvinte să ne facem comunişti de dragul lui Titulescu. Când se va sfârşi cu pacostea asta?

Titulescu începuse prin a cere capul lui Inculeţ, devla lui Sergiu Dimitriu. Îi făcea vinovaţi de înlesnirile acordate elementelor de dreapta. Dându-şi însă repede seamă că nu va obţine capetele cerute, dar că poate va pierde pe al său, amicul Scopisky a turnat o vadră de apă în păhărutul său de vin şi după cum am prevăzut-o ieri — azi lucrurile s-au aranjat.

„Din informaţiile culese" rezultă, că în urma mai multor conferinţe la care au participat dumnealor domnii Titulescu, Tătărescu, Inculeţ şi Victor Antonescu (care a făcut de data asta pe codoşul şi pe împăciuitorul), acordul asupra tuturor chestiunilor privitoare la politica noastră externă, s-a stabilit[1]. Într-un Consiliu de Miniştri care se va ţine azi se va celebra împăcarea. Titulescu va face un expozeu şi Vlahide va redacta un comunicat. Şi Hübsch va domni mai departe peste ţara românească.

— România a ridicat sancţiunile pe ziua de 15 iulie printr-un Decret Regal semnat în 10 din aceeaşi lună.

— Cu toată căldura care domneşte, în Franţa şi în Spania, ciocnirile se ţin lanţ. Ieri, de 14 iulie, bătăi pe străzile Parisului, bătăi în provincie, între cei de dreapta şi adepţii Frontului Popular. Răniţi, dar morţi nu. În Spania mişcarea comunistă a fost zilele acestea mai violentă. Fostul ministru Calvo Sotelo, şeful grupului parlamentar al Partidului Monarhist a fost asasinat. Acest asasinat a provocat ciocniri sângeroase în toată Spania. Arestări numeroase. Morţi. Preşedintele Republicii Azana a suspendat Parlamentul pe timp nedeterminat, ca să evite bătăile între membrii diverselor partide.

— Sosit azi-dimineaţă în Bucureşti, chemat de la Breasta: fiică-mea a fost supusă aseară de urgenţă la o operaţie cezariană pentru naşterea fiicei sale de a doua. Operaţia făcută de doctorul Săvulescu şi Mavrianopol a reuşit pe deplin. Mama şi copilul — pe care am hotărât să o

[1] Titulescu va cere lui Tătărescu să se angajeze în scris să urmeze linia politică hotărâtă.

botezăm *Dina* — sunt în foarte bună stare. D-ra Dina e drăguță foc, ca toți copii care se nasc fără să muncească.

16 Iulie. — Trăim în România noastră vremuri într-adevăr extraordinare. Foile democratice de stânga urlă zilnic împotriva grupărilor de dreapta care *amenință* țara cu dictatura; Partidul Național-Țărănesc ne anunță la fiecare prilej, prin glasul diverșilor săi colaboratori, primejdia *care ne așteaptă,* iar șeful Partidului Liberal și șeful Guvernului nu deschid gura fără să proclame sacra intangibilitate „a cuceririlor" democratice. Cine citește ziarele românești, de orice nuanță, sau ascultă tot ce spun ar putea crede că trăim încă sub un regim democratic-constituțional *amenințat să fie înlocuit prin dictatură impusă prin curentele de dreapta.* În realitate nu mai poate fi vorba azi de amenințare: *suntem deja în plină dictatură dat nu de dreapta.* Nu fac nici o aluzie la acel regim dictatorial caracterizat prin atotputernicia primilor miniștri și șefi de partid, sub care trăim de la 1866 încoace și pe care l-am semnalat de câte ori democrația noastră se burzuluia la ideea evoluției noastre politice spre o eventuală întronare a unei dictaturi mărturisite în locul celei nemărturisite. Nu, nu e vorba de vremelnica și obișnuita tiranie a unui prim-ministru făuritor de Camere și stăpânitor de majorități. Nu, e vorba de o adevărată dictatură în toată regula, dar de o dictatură de după perdea, clandestină, fiindcă nu poate mărturisi nici un scop de interes obștesc și fiindcă este condusă de un om fără curaj. E dictatura Regelui Carol al II-lea, dictatură ale cărei fire am meritul să le fi descurcat eu, dictatura pe care până acum nimeni n-o vede și pe care o neagă până și uneltele ei. În scurtă vreme însă totul se va lămuri. Cât timp n-a trebuit să treacă până să se descopere în dosul *Frontului Popular* comunismul? După cum comunismul se ascunde în dosul Frontului Popular, tot așa dictatura Regelui Carol se ascunde în dosul „Gusismului". E singura dictatură clandestină în Europa și în lume. În Europa am avut până acum dictatura organizată a inteligenței, personificată de Mussolini, avem dictatura rasistă întruchipată în Adolf Hitler și dictatura marxistă îndrumată de Stalin. De acum înainte va fi și dictatura incompetenței, necinstei și afacerismului creată de Regele Carol, cu complicitatea lașilor și șperțarilor din echipa Tătărescu.

Într-un regim de dictatură, mai ales de dictatură ocultă, nu poți ști exact ce se întâmplă în cercul inițiaților decât prin unul din aceștia. N-am văzut pe nici unul, așa încât mă văd silit să însemnez ce aflu și eu din a doua mână. Cele notate ieri cu privire la „criza Titulescu" par a corespunde cu adevărul. Zic *par,* căci comunicatul dat după Consiliul de

ieri rămâne vag asupra amănuntelor și nu constituie decât un certificat dat lui Titulescu *pentru străinătate* și un angajament (dar fără sancțiuni) luat de Tătărescu și de Inculeț în ce privește măsurile interne ce s-ar putea repercuta devaforabil peste graniță.

Comunicatul, după ce ne aduce la cunoștință că dl. Titulescu a făcut un expozeu de două ore asupra tuturor problemelor europene și asupra atitudinii României, a Micii Înțelegeri și a Înțelegerii Balcanice față de ele, și că a fost viu complimentat și aprobat de colegii săi și de primul ministru — încheie în stil protocolar:

„Consiliul de Miniștri în unanimitate:

Luând act de expunerea făcută de dl. N. Titulescu, ministrul afacerilor străine: aprobă în întregime și se solidarizează cu politica externă făcută și expusă de dl. N. Titulescu.

Toate dispozițiile menite să aducă la strictă îndeplinire această politică, care este însăși politica Guvernului, și a țării, au fost decise de Consiliul de Miniștri.

Exprimă cu acest prilej d-lui Titulescu recunoștința lui adâncă pentru opera înfăptuită precum și încrederea lui neclintită în îndeplinirea misiunii sale."

Acesta nu mai e comunicat informativ, ci adevărat proces-verbal de tranzacție între părți. Fiecare frază și fiecare cuvânt trădează pe autorul lor: Titulescu. Cu acest certificat la buzunar, tradus și legalizat, Titulescu poate asigura pe Blum și pe Litvinov că autoritatea sa în România a rămas intactă. Scrisoarea despre care mi se vorbise ieri pare să fi fost înlocuită prin acest proces-verbal semnat de toți. Întrucât privește valoarea internă a actului, chiar *Universul* de azi-dimineață ne dă măsura. Nu numai că publică mai departe sempiterna listă a șloimilor de la *Adevărul,* dar încă — oroare! — pe aceeași pagină pe care e reprodus comunicatul se mai găsește și fotografia lui Salengro, ministrul de interne francez, înconjurat de oameni cu pumnii încleștați și un scurt articol explicativ prin care se precizează că tovarășul Salengro a fost primit în întrunirea vizată cu cântecul Internaționalei, cu salutul comunist (pumnii încleștați) și că *palavrele* pe care le-a debitat au trebuit să fie pe gustul Moscovei. Sacrilegiu, și ineficacitate a proceselor verbale, chiar semnate de toți miniștrii! Am impresia că Titulescu se înaripează la Montreux, cu procesul-verbal de coadă! În tot cazul criza ministerială s-a terminat — până la toamnă, afară și de neprevăzute.

— Cehii ne-au acordat două împrumuturi, unul de 200 milioane coroane cehești (circa un miliard de lei) și altul de 80 milioane idem (cca.

400 milioane lei) ca să plătim cu banii lor comenzile militare făcute la ei în ţară. E o formulă pe care am propus-o francezilor în 1932, ianuarie, dar pe care n-au primit-o atunci. Acum formula a prins. Nenorocul meu a fost că am fost un precursor în toate, şi că am fost osândit să încerc să-mi aplic ideile într-o lume şi într-o vreme în care nimic nu era încă pregătit pentru primirea ideilor îndrăzneţe. Eu am avut ideile — proştii de azi au norocul.

— Comisia economică a Înţelegerii Balcanice şi-a închis sesiunea la Belgrad. Nimeni n-a ştiut de întrunirea ei, şi nimeni nu va şti niciodată ce a hotărât.

La Montreux se aşteaptă prezenţa lui Titulescu — consolidat — ca să cadă toţi de acord asupra formulei tranzacţionale ruseşti (?) pe care Franţa, Anglia, Turcia au aprobat-o deja. Formula e lungă şi complicată, ia cu o mână ce dă cu alta şi n-are nici o importanţă, căci de fapt Strâmtorile sunt şi vor rămâne în mâna Turciei, adică a Sovietelor.

Întrunirea locarnienilor, care trebuia să aibă loc la 22 iulie la Bruxelles, pare că va fi amânată. Italia ar cere, dacă unele ştiri sunt exacte, prezenţa Poloniei, Rusiei, Micii Înţelegeri, pe lângă Franţa, Anglia, Belgia, Italia şi *Germania*. Anglia e favorabilă amânării. Franţa, care aşteaptă sancţiuni împotriva Germaniei, promisese astă-primăvară — paşte murgule! — e contrară oricărei amânări, mulţumindu-se şi cu o întrunire în trei (Anglia, Franţa şi Belgia), dar prudentă, a împins Belgia să ţipe la Londra.

În Spania asasinatele politice continuă. Nenorocita ţară se afundă tot mai rău în războiul civil, sub rânjetul mulţumit al diriguitorilor comunismului.

— Înainte de condamnarea Anei Pauker, Partidul Comunist din Bucureşti a împrăştiat un manifest, tras la şapirograf, şi împărţit în taină, dar în toate cercurile muncitoreşti. Un exemplar mi-a fost trimis azi şi mie. Iată-l în copie:

Proletari din toate ţările uniţi-vă!
Către populaţia muncitoare a Capitalei!
Către tineretul din Bucureşti!

Cetăţeni!

Duşmanul e în cetate!
Duşmanul e stăpân pe cetate!

Trăim vremuri de ajun de război când Statele fasciste ca Germania hitleristă, Italia Mussoliniană, Polonia şi Bulgaria au încheiat un bloc revizionist pentru spargerea păcii[1] pentru atacarea ţărilor mici şi a Uniunii Sovietice „pavăză libertăţii[2] şi a păcii" pe când blocul revizionist pregăteşte prefacerea României în câmp de bătaie pentru atacarea Sovietelor şi împărţirea României.

Cum se numesc agenţii plătiţi ai propagandei hitleriste?

Trădători de ţară!

Acestea sunt partidele fasciste, mincinos naţionaliste ale lui Goga, Cuza, Vaida şi Codreanu.

În fruntea lor Regele Carol al II-lea, cel mai mare fascist, principalul uneltitor al azvârlirii României în război şi al alianţei cu Germania.

Carol al II-lea lucrează să dărâme ceea ce au apărat Mircea cel Bătrân şi Mihai Viteazul, Ştefan cel Mare şi Ioan Vodă (?), Horia şi Avram Iancu: independenţa poporului român!

Cetăţeni!

Carol de Hohenzollern, venit în ţară ca zapciu al bancherilor francezi a făcut planul de la Geneva (?) şi a tras pentru ei în ceferişti. Azi el lucrează pentru bancherii nemţi.

El, care e cel mai mare bancher din România.

El, marele acţionar a nenumărate fabrici ca Reşiţa, Malaxa, Mica etc.

El, Carol al II-lea, şeful clasei exploatatorilor, lucrează la măcinarea rezistenţei poporului român în viitorul război prin înfometarea şi degenerarea naţiunii, prin biruri şi scumpete, prin scăderea salariilor şi jefuirea ţărănimii şi a micii burghezii, în folosul rechinilor armamentului şi ai marelui capital.

Şi ţine la putere împotriva voinţei întregii ţări pe Guvernul foametei şi al tâlhăriilor, pe Guvernul Tătărescu.

Cetăţeni!

Înconjurat de o camarilă lipsită de scrupule şi atotputernică, Carol al II-lea, în fruntea marilor bancheri, fabricanţi şi moşieri şi a partidelor fasciste şi trădătoare de ţară şi ajutat de Guvernul fascizant Tătărescu, conduce pregătirile de înscăunare a dictaturii fasciste. Pretutindeni în Guvern şi în viaţa de Stat, Regele şi camarila trag sforile şi-şi impun dictatorial voinţa, răpind una câte una libertăţile democratice ale poporului.

Guvernul lui sprijină pe fascişti.

Zbirul lui, Gabriel Marinescu, prigoneşte pe muncitori şi închide sediile Blocului Democratic.

[1] Aceeaşi acuzare de revizionism şi de „războism" o regăsim ca factor comun (pentru captarea bunăvoinţelor popoarelor naţionaliste) în toate manifestările comunismului, fronturilor populare, democraţiilor tâmpite etc.

[2] !!!

Fasciştii lui din Consiliile de Război condamnă pe Constantinescu-Iaşi, judecă pe Ana Pauker şi pe conducătorii luptei poporului pentru pâine, pace şi libertate.

Săvinescu, omul lui, tortureză în închisori pe muncitorii antifascişti.

Camarila lui a pus la cale asasinarea lui Duca. Ea vrea azi moartea şefilor democraţiei condamnaţi de Mâna Neagră a fascismului.

Regele şi camarila au fărâmiţat toate partidele democratice nefasciste şi pregătesc prigonirea şi dizolvarea lor sub dictatura fascistă.

Carol al II-lea e tiranul României!

Tineri!

Dacă în şcoală şi în cămine sunteţi puşi la regim de cazarmă;

Dacă libertatea sportului v-a fost răpită prin legea O.E.T.R.;

Dacă 600 de mii dintre voi sunteţi fascizaţi şi militarizaţi ca străjeri, cercetaşi, premilitari pentru a deveni unelte ale fascismului împotriva părinţilor voştri nevoiaşi şi carne de tun în viitorul război;

Dacă vouă tineri ţărani vi se pregăteşte aceeaşi soartă, toate acestea le face Guvernul Tătărescu după îndemnul Regelui.

Ziua de 8 iunie nu e ziua tineretului ci e ziua când vi se nituiesc cătuşele.

Cetăţeni!

De la 5 iunie se judecă procesul Anei Pauker şi al celor 19 antifascişti. Ana Pauker însăşi lupta contra războiului şi fascismului, ea e una din acei vajnici luptători comunişti care au condus lupta pentru democraţie, pentru pâine şi pentru drepturile poporului muncitor, ale tineretului şi ale femeilor muncitoare, care arată întregului popor calea spre izbândă. La Craiova, Ana Pauker va continua în fruntea voastră, lupta. Liberarea ei din temniţă e liberarea voastră din cătuşele asupririi.

Cetăţeni!

Numai strângând cu toţii rândurile, vom putea zădărnici planurile criminale ale lui Carol al II-lea, împotriva cărora luptă Ana Pauker.

Toţi cei ce urâţi războiul, clădiţi *frontul păcii!*

Toţi cei ce iubiţi libertatea, toţi cei ce cereţi dreptul la pâine veniţi cu organizaţiile voastre în

Frontul popular antifascist!

Muncitori!

Puneţi temelia Frontului Popular, încheind *Frontul Unic Muncitoresc!* Valul nebiruit al luptei unite a poporului pentru înlăturarea Guvernului fascizant[1] Tătărescu şi impunerea Guvernului Frontului Popular Antifascist, Guvernul pâinii, libertăţii şi păcii.

[1] Comuniştii se exprimă întocmai ca Titulescu! Influenţa lui Litvinov sau a lui Blum?

Membri ai partidelor democratice!

Lupta începută de Partidul Naţional-Ţărănesc la 14 noiembrie a fost întreruptă din îndemnul Regelui, care a câştigat timp pentru organizarea fascismului şi pregătirilor de război. Cereţi şefilor voştri Mihalache şi Lupu, Iunian şi Dobrescu încetarea politicii de căpătuire faţă de fascism, ruperea legăturilor cu Regele şi începerea luptei de masă în front popular!

Cetăţeni!

Partidul Comunist e singurul partid consecvent care vrea izbăvirea ţării de marii fabricanţi, moşieri şi bancheri şi de cel mai mare din ei, Regele, prin republică sovietică. Dar în faţa primejdiei înfăţişate de pregătirile de război şi de dictatură fascistă a Regelui, *Partidul Comunist* cheamă toate organizaţiile muncitoreşti şi democratice, întregul popor muncitor şi tineretul să-şi arate în timpul procesului Anei Pauker, prin greve demonstrative, întruniri, demonstraţii comune, voinţa sa de luptă.

Pentru eliberarea Anei Pauker şi a celor 19 antifascişti şi amnistierea tuturor antifasciştilor![1]

Contra Regelui, primul moşier, bancher şi fabricant[2], capul uneltitorilor fascişti şi războinici şi contra camarilei lui!

Contra Guvernului Tătărescu, pus de Rege ca să pregătească fascismul!

Pentru dizolvarea şi dezarmarea organizaţiilor fasciste patronate de Rege şi pentru arestarea şefilor lor!

Contra militarizării tineretului şi educării lui în spirit fascist!

Jos O.E.T.R. care fascizează şi militarizează tineretul!

Jos reţinerile, impozitele, scumpetea!

Cereţi 8 ore de muncă şi mărirea salariilor!

Cereţi salariu egal la muncă egală pentru tineret şi femei şi asigurarea muncii pentru tineret!

Să luptăm pentru apărarea libertăţilor democratice călcate în picioare de Rege!

Luptaţi pentru Guvernul Frontului Popular!

Trăiască frontul tinerei generaţii pentru pace, cultură şi progres!

Trăiască Frontul Popular antifascist!

Trăiască Ana Pauker!

Trăiască Republica Sovietică Muncitorească-Ţărănească!

Trăiască Partidul Comunist!

Comitetul Organizaţiei Bucureşti
a
Partidului Comunist din România

[1] Eufemism, sinonim cu „Comuniştilor“!
[2] ! de gogoşi !

Dacă acest manifest nu se distinge prin nimic în stilul lui de blegăria obişnuită a prozelor comuniste, dacă nu adaugă nimic la binecunoscuta ideologie comunistă şi la cunoştinţele noastre asupra tacticii, el ne aduce o notă nouă: înverşunarea împotriva Regelui, desemnat drept capul mişcării fasciste, când bietul om nu se ocupă decât de uniforme şi de „reprezentaţie"! Pentru această notă nouă, am reprodus manifestul în întregimea lui, să nu piardă nimic urmaşii noştri din savoarea vremurilor prezente. Interesant de notat că apelul la greve demonstrative n-a fost urmat, ceea ce dovedeşte că mişcarea comunistă n-a prins încă rădăcini serioase în lumea noastră muncitorească[1] şi că mai e vreme încă să fie înăbuşită în faşă. Chestiunea se pune însă faţă de indolenţa guvernanţilor, *cât timp va mai fi încă vreme?*

17 Iulie. — Doctorul Kalman Blumenfeld (Scrutator) negăsindu-mă ieri acasă a alergat după mine până la fiică-mea, ca să-şi ia bună-ziua de la mine, zice el (pleacă la Franzesband) în realitate ca să-mi povestească ce a vorbit alaltăieri cu Ghiţă Mironescu. I-a făcut şi lui o vizită de rămas bun, şi l-a întrebat cu acest prilej dacă n-a văzut de mult pe Rege. Ghiţă i-a răspuns că nu, fiindcă nu avea nimic urgent să-i comunice, şi că are obiceiul să aştepte un semn de la Rege ca să-i ceară audienţă şi că un asemenea semn n-a fost făcut. „De altminteri, a adăugat Mironescu, nu se va întâmpla nimic până la toamnă". Chestionat mai de aproape de Scrutator, Mironescu i-a destăinuit că ştie numai trei lucruri: 1) că Guvernul pleacă sigur la toamnă, 2) că nu se face în nici un caz un Guvern Mihalache şi 3) că nu se va face de asemeni nici un Guvern Vaida. Întrebat mai departe de Scrutator de ce nu ar lua el, Mironescu, iniţiativa unei grupări de centru pentru alcătuirea unui Guvern de concentrare, bătrânul vulpoi ar fi spus: „Pentru că am multă prietenie (!) pentru d-ta şi fiindcă contez şi pe eventualul d-tale sprijin, îţi voi mărturisi că lucrez la o asemenea concentrare. Vreau să mă înţeleg întâi cu Argetoianu, apoi cu Iunian. Să conving şi pe Vaida să-mi dea dacă nu colaborarea lui directă, pe unul sau doi ai lui. Sper să obţin şi concursul unor moderaţi de la naţional-ţărănişti, ca Costăchescu, sau alţii. Când voi avea combinaţia gata, mă voi duce şi o voi supune Regelui".

— „Să ştii că asta e formula viitorului Guvern" a încheiat Blumenfeld raportorul lui, crezând că-mi destăinuieşte ceva nou. Mai vrea omul să se ia bine şi cu viitorul ministru! Săracul Scrutator nu putea să ştie că lua locul „informatorului meu secret" care m-a pisat luni de zile

[1] De aceea se agaţă şi conducătorii comunişti de mişcarea ţărănistă şi insistă mai mult asupra Frontului Popular decât asupra comunismului.

cu formula Mironescu, gata în decembrie trecut, gata în ianuarie, gata în aprilie, gata în iunie. Gata a fost numai reputaţia lui de informator — şi nici n-a mai îndrăznit să treacă pe la mine, crezând probabil că sunt supărat pe dânsul. N-aş fi avut pentru ce. L-aş fi primit cu acelaşi surâs ca pe Blumenfeld. Bietul om a fost bine informat, după cum bine informat e şi Blumenfeld. Într-adevăr de 5 ori a vrut Regele, numai de astătoamnă, să formeze un Guvern Mironescu după formula mai sus-arătată. Numai că între „vrerea" unui veleitar şi *realizare,* e drum lung. Mai lung ca oricând astăzi, când a gustat din farmecul unei dictaturi fără răspunderi, mărginită la fleacurile care-l interesează. Şi cu girul altora. Ceea ce caută el acum e altă echipă de rândaşi, actuala fiind cam uzată. Nu fac lui Mironescu insulta să-l consider, cu toate slăbiciunile lui, de teapa unui Tătărescu. În tot cazul nici Iunian, nici Vaida, nici eu — şi desigur nici Costăchescu — nu ne vom înhăma la carul ruşinii. Un adevărat Guvern după formula schiţată de Mironescu, *dar un adevărat Guvern,* ar fi de luat în considerare, în anumite condiţii. Viaţa noastră politică a căzut atât de jos, încât la o formulă de Guvern cu adevărat *virilă,* nu e de gândit. Cine va trăi la toamnă va vedea ce se va mai întâmpla. Eu unul cred că va continua Tătărescu: „unde mai găseşte Regele lichele ca noi" — vorba lui Manolescu-Strunga.

— Opt legionari ai Gărzii de Fier — 7 studenţi şi un şofer — au pătruns ieri seară în spitalul Brâncovenesc unde se afla în tratament Stelescu, şi l-au împuşcat. Acest Stelescu era o lichea. Ales deputat în Parlamentul lui Vaida, unul din cei 4 gardişti, deşi avea abia 25 ani şi era încă student (!), se amesteca în toate chestiunile şi ocupa tribuna cu o obrăznicie rară. Era hipnotizat de fondurile secrete. O dată pe lună interpela Guvernul ca să-l întrebe ce am făcut eu cu fondurile de la Ministerul de Interne. Guvernul nu-i răspundea, iar eu, când trecea pe lângă banca mea, îl trimiteam în portul Marsiliei. Mai târziu şi-a trădat camarazii şi pe Zelea-Codreanu tot din patimă pentru fondurile secrete. Dar de data asta nu mai interpela, ci încasa. Exclus ca trădător din Garda de Fier, împreună cu alte unelte de-ale Siguranţei ca Sergiu Lecca şi alţii, fondase o asociaţie poliţisto-naţionalistă şi scotea o porcărie de foaie *Cruciada Românismului*. A primit o pedeapsă bine-meritată. Băieţii care l-au ucis, s-au predat Parchetului.

— Dl. Titulescu, dându-şi seamă de realităţi, caută să-şi refacă o popularitate printr-un interviu în stil mare dat lui Fermo şi publicat în prima

pagină a *Universului*. Foreign-erul nostru se agaţă ca un desesperat de armată (pe care o iubeşte din 1920), de ideea naţională, de intangibilitatea tratatelor. O lasă moale cu Sovietele, nu vorbeşte de Blum ci de Franţa — şi ne pisează cu *principiile* asupra cărora toţi suntem de acord, dar nu ne spune nimic despre *aplicarea principiilor*, asupra căreia suntem iarăşi de acord dar pentru a o dezaproba. În rezumat, interviul unui şiret — dar şi al unui om care se îneacă şi se agaţă de ce poate.

— Un atentat a fost încercat ieri la Londra împotriva Regelui Angliei. Pe când se înapoia călare de la Hyde Park un individ s-a repezit asupra lui. Poliţia a sărit imediat; în învălmăşeală revolverul omului a căzut, aşa încât atentatul nici n-a putut fi încercat. Ce deosebire cu cele întâmplate la Marsilia, când a fost ucis Regele Alexandru al Serbiei!

— Parlamentul francez a vota legea naţionalizării industriei armamentului şi legea pentru modificarea organizaţiei Băncii Franţei (înlocuirea consiliului de regenţă printr-un consiliu de administraţie larg). Fac şi socialiştii ceva bun.

— Locarnienii continuă să piseze lumea. Francezii vor în ruptul capului întrunirea la 22 iulie, fie şi în trei. Englezii ar prefera-o în cinci. Pentru aceasta ar trebui însă să se obţină:

1) Înlăturarea rezistenţei Franţei faţă de o invitare a Germaniei la conferinţă;

2) Imediata suspendare a promisiunii britanice de a asista Turcia, Iugoslavia şi Grecia în Marea Mediterană.

— În legătură cu uciderea lui Stelescu mi se spune că Titulescu a fost foarte impresionat de îndrăzneala gardiştilor şi că ar fi telefonat numaidecât lui Franasovici, ministrul mai apropiat de sufletul lui: „Bine, dom-le, nu sunt nici 24 de ore de când v-aţi angajat să reprimaţi orice mişcare de dreapta, şi Garda de Fier ucide oamenii?“ — „Păi dacă o merge tot aşa, în curând o să avem prim-ministru pe Căpitanul!“ (Zelea-Codreanu) — ar fi fost răspunsul resemnat al d-lui „Richard“ (Grâce aux Communications).

— Putorile antifasciste răspândesc vestea că abisinienii reorganizaţi ar fi reluat Adis-Abeba. Nimic adevărat, bineînţeles, în această ştire tendenţioasă.

— Textul precis — stenografiat — al declaraţiilor lui Maniu din 28 iunie, la Vinţul de Jos, îmi parvin abia azi![1] Diabolicul iezuit a luat pe bietul Mihalache în braţe, şi-l ţine strâns. De o fi să se prăbuşească el Maniu, să cadă cu Mihalache cu tot. Iată pasajul cel mai distractiv din cuvântarea „fostului“ Şăf, (restul alcătuindu-l cunoscutele clişee ale democraţiei şi ale naţionalismului după formula Tisza): „Multe nedreptăţi s-au făcut d-lui Mihalache, când s-a spus că între mine şi d-sa ar fi vreo deosebire de vederi. *Dl. Mihalache şi dl. Madgearu şi partidul nostru sunt contra d-nei Lupescu, aşa cum sunt, aşa cum sunteţi şi dvs.* E însă o deosebire care e firească între noi. *Dl. Mihalache este preşedintele partidului şi astfel, nu poate să spună totdeauna pe faţă adevărul în chestiunile delicate în legătură cu Coroana. De aceea a fost de părere, pentru a scuti pe M.S. , să nu vorbim în adunări de d-na Lupescu, nu pentru că ar apăra-o, dar nu voia să supere pe Rege!*“.

Delicios!

Şi dl. Maniu continuă:

„Dar eu, fraţilor *sunt ardelean, eu m-am obişnuit a vorbi pe faţă,* cum am vorbit cu Tisza şi nu mă uit dacă se supără cineva sau nu, când spun adevărul, dacă el este în interesul ţării şi în al aceluia cui îl spun“.

Şi mai delicios!

„Adevărul e că această doamnă a adunat în jurul ei câţiva evrei şi câţiva creştini *care împreună formează o camarilă blestemată*“. Etc. etc.

— Arcizewski s-a înapoiat de la Geneva unde a petrecut două săptămâni împreună cu Beck, ministrul de externe al Poloniei şi de unde aduce „impresiuni“.

La Geneva domneşte credinţa că ne aflăm în preziua unei mari crize europene. Dacă această criză se va opri la şantajul vădit pe care-l face Hitler pentru a obţine noi succese de la slăbiciunea celorlalţi, sau dacă va merge până la un război, rămâne un punct de întrebare. Impresia dominantă este că deocamdată Hitler nu va declanşa războiul, deoarece Franţa este încă astăzi naţiunea cea mai tare, cea mai bine înarmată din Europa. Peste un an, Germania îşi va fi complectat înarmarea şi va fi, ea, mai tare ca Franţa — şi numai atunci va fi pericol serios pentru pace din partea nemţilor. Un război *preventiv*, până să nu fie terminată înarmarea Germaniei, e greu de presupus din partea Franţei, cât

[1] Am însemnat la pag.666 şi 671 din acest caiet (p. 379, 382 în prezentul volum — *nota St.N.*) cele ce mi se comunicaseră pe altă cale cu privire la ieşirile lui Maniu din acea zi.

timp va fi în fruntea ei Blum și Frontul Popular, pacific prin definiție. Tratatul Germaniei cu Austria a indispus la Geneva unde e considerat ca *o îndrumare* spre Anschluss dar nu se crede că pe această cale ambele țări să pășească mai departe, în vremurile apropiate, de frică să nu indispună Italia, care se va opune chiar cu forța la mutarea frontierei Germaniei pe Brenner. La Geneva — ca și la Varșovia [1] — se crede că prima lovitură pe care va da-o Hitler, nu va fi îndreptată nici în direcția Austriei, nici în direcția Danzigului ci împotriva Cehoslovaciei, pe care nemții ar ocupa-o sub o formă oarecare, fără nici o greutate. Într-un asemenea caz, Italia a declarat deja că nu va interveni (după cum ar face-o față de o ocupare a Austriei) Polonia nu va interveni nici dânsa și este aproape sigur că nu va interveni nici Franța nici Anglia, cel puțin cu forțele lor armate. Ce vor face celelalte două State ale Micii Înțelegeri? Să se aventureze singure împotriva Germaniei, căci nici Sovietele nu vor putea veni în ajutorul Cehoslovaciei, ar fi o imprudență pe care e puțin probabil că România și Iugoslavia o vor evita. Soarta Cehoslovaciei pare deci lui Arcizewski pecetluită — fie că inițiativa lui Hitler se va desfășura peste 3 luni, sau peste 6, sau peste 9. „Il va fort", cum zice francezul! N-am nici o simpatie pentru Cehoslovacia, Stat neviabil, dar granița Germaniei lângă Ungaria, ar constitui un formidabil pericol pentru noi, și ar necesita o revizuire a întregii noastre politici.

În chestiunea Danzigului, Arcizewski povestește că nu există nici conflict, nici neînțelegere între Polonia și Germania. Conflictul e între „Naziști" și comisarul S.D.N.-ului, irlandezul Lester, pe care Hitler vrea să-l îndepărteze fiindcă se opune propagandei lui. Germania ar voi chiar în locul irlandezului un polonez, dar Varșovia ezită tocmai ca să nu creeze o cauză de fricțiune nouă, între cele două țări, care pentru moment se înțeleg foarte bine.

Se înțeleg, dar din toată atitudinea lui Arcizewski reiese că entuziasmul raporturilor polono-germane a scăzut. Se pare că Polonia a făcut acum de curând declarații formale la Paris, din care rezultă că, în cazul unei agresiuni, Franța *poate conta* pe ajutorul Poloniei, conform clauzelor tratatelor existente între cele două țări. Această apropiere de Franța ar fi avut și de scop să dea o satisfacție cercurilor diplomatice din Polonia și să le facă să înghită noua întărire care a fost dată regimului

[1] Și adaug: ca și la Roma. Ultima oară când am văzut pe Sola acum două săptămâni, ministrul Italiei mi-a făcut o lungă expunere asupra tragicei soarte ce așteaptă Cehoslovacia, în ajutorul căreia dacă va fi ocupată de Germania, nu va veni nimeni, nici chiar Franța.

de dictatură militară: printr-un decret-lege generalul Rydz Smigly (succesorul lui Pilsudski) a fost declarat „deuxième personnage de l'Etat", adică primul după Președintele Republicii (care e omul generalilor) înaintea primului ministru.

Arcizewski pare mulțumit că Titulescu în interviul lui a pus Polonia „au prèmier rang des alliés de la Roumanie", dar în încurcătura Europei de azi, deplоră că alianța celor două țări nu e mai strânsă, mai intimă. O deplorăm și noi, dar poate că nu e numai vina noastră.

18 iulie. — Ziarele de azi-dimineață ne aduc la cunoștință că dl. chestor Călătorescu a fost destituit. E faimosul polițist amestecat în escrocheria lui Vasilescu cu devizele unei societăți belgiene. Condamnat definitiv la *3 iunie*, Călătorescu e destituit abia la *14 iulie*, prin Decret Regal, motivat, dar abia pe ziua de *23 iulie!* „Deux pays" cum zicea răposatul Forain pentru sora noastră latină Franța.

— Individul care a încercat să tragă asupra Regelui Angliei pare să fie un nebun, în tot cazul drept nebun a hotărât poliția engleză să-l dea. Evocând un nume ilustru dar perimat, individul a declarat întâi că-l cheamă Mac-Mahon. În realitate e un irlandez cu numele de Jerome Banningham.

— În legătură cu intempestiva ieșire a lui Titulescu la Geneva împotriva gazetarilor Italiei care fluieraseră pe Negus, un prieten îmi trimite din Roma următoarele rânduri:

„Grație sistemului de a informa opinia publică în România, m-am găsit pe neașteptate într-o Romă ostilă României. Mi-a fost ușor să aflu cauza: ieșirea nefericită a d-lui Titulescu la S.D.N. contra italienilor.

În cercurile oficiale românești se spune că Titulescu indignat de manifestarea ziariștilor italieni ar fi exclamat: *pour l'amour de Dieu, faites cesser ces scènes de sauvagerie.* Italienii afirmă că Titulescu ar fi spus: *Mettez à la porte ces sauvages!* Cert e că Titulescu a făcut un gest care a indignat pe italieni.

Mai mult chiar: Lugoșianu constatând efectul deplorabil în toate cercurile italiene, a chemat pe Titulescu la telefon pentru a-i cere precizări. Știți răspunsul lui Titulescu? «*Dacă Domnul de la Roma vrea să mănânce din ficatul meu, atunci va învăța să cunoască cât valorează dușmănia lui Titulesco!*» — Această comunicare prin telefon!!!

S-ar putea crede că chestiunea nu are prea mare importanță; așa am zis și eu la început. Realitățile însă sunt altele. Poporul italian, în

momentele actuale, este de o sensibilitate extraordinară, cum zic oamenii lor cuminţi «morbida». Nemaiputându-se ocupa de politică internă, toată pornirea pătimaşă e îndreptată spre politica externă. Presa dirijată îl ajută. Şi astfel chiar a doua zi după ieşirea lui Titulescu, s-au şi organizat grupe de manifestanţi contra Legaţiei României. Autorităţile au luat însă toate măsurile pentru pază.

De altfel, orice pas îl faci în Roma unde eşti nevoit să te faci cunoscut ca român, te învaţă că italienii sunt profund indignaţi contra atitudinii lui Titulescu. Ei înjură pe români, nu pe Titulescu. Confundă sentimentele lui Titulescu cu ale românilor.

E necesar să se înceapă o acţiune de punere în relief a realităţilor. Opinia publică italiană trebuie lămurită. Etc. etc."

Dl. Titulescu a încercat el, după câte am auzit, o lămurire a opiniei publice italiene. Îndată ce s-a ridicat nenorocita şedinţă cu bucluc a alergat după „observatorul" italian de la Geneva să-i explice că adoră italienii şi că ieşirea lui trebuie pusă numai pe socoteala firii sale impulsive. „Uite, pe când eram la Atena m-am dus la un match de foot-ball şi văzând câteva atacuri brutale ale grecilor împotriva turcilor, *am fluierat pe greci, deşi eram oaspetele lor*". Italianul i-a răspuns că nu era acelaşi lucru, că la matchul de foot-ball din Atena n-a fluierat în calitate de ministru de externe al României — şi nu s-a lăsat convins, cu una cu două.

— În ziarul *le Temps* din 11 iulie citesc un foarte judicios articol semnat de Vladimir d'Ormesson, care e pe atât de inteligent pe cât e fratesău, noul ambasador (până ieri ministrul Franţei la noi) de prost. Pe când prostul s-a făcut, cu fiecare prilej „turiferarul" lui Titulescu şi al politicii lui falite, d'Ormesson cel inteligent plesneşte pe megalomanul nostru cu următoarele cuvinte atât de adevărate şi de plastice:

„C'est pourquoi il[1] a voulu rèagir contre ces mortels dangers en ranimant la flamme de la politique «collective» et en faisant à Geneve les declarations et les suggestions que l'on sait. *Mais si ce langage peut encore faire* illusion aux lecteurs de certains journaux dans les tranquilles cafés de la provence française, en Europe, auprès des hommes d'Etat responsables de la politique internationale, — pourqoi se le dissimuler? — il ne porte pas. *L'ordre et la paix — qui sont compromis — ne dépendent plus, en effet, d'un morceau d'éloquence oú d'un texte procédurier. On ne juge sur des actes. Tout se ramène à des témoignages de volonté*". Încasează, domnule Titulescu! Dar tot articolul lui Vladimir d'Ormesson ar trebui citat. Şi mai ales citit.

[1] D'Ormesson se referă la Guvernul francez, dar judecata se aplică şi lui Titulescu, care în toată atitudinea lui politică e la remorca „marii noastre aliate".

— Moruzov a venit să vadă pe Pangal şi să-i spună — ca să ajungă la urechile mele — că în anturajul Regelui domneşte panica, de la uciderea lui Stelescu. Poliţistul Moruzov, fără să fi părăsit Statul-Major, lucrează şi la Palat cu Urdăreanu al cărui om de încredere a ajuns. După Moruzov, Regele se gândeşte iar la un Guvern de mână tare „cu moşul (mareşalul Averescu) sau cu generalul Amza (!!!) în frunte şi în tot cazul cu dl. Argetoianu la Interne. Regele e foarte impresionat de actul gardiştilor: n-a crezut până acum în ameninţările acestui tineret pe care socotea că-l poate utiliza în serviciul popularităţii sale. Acum vede că are a face cu adevăraţi terorişti şi cum ştie că mai sunt echipe organizate în vederea suprimării şi altor persoane, printre care una ce-i stă foarte aproape — a băgat-o pe mânecă. Şansele generalului Amza au scăzut însă mult; Regelui nu-i convine un Guvern cu caracter prea personal, mai ales pentru represiune — dar d-le Pangal, ascultă-mă pe mine, nimic nu se va face fără dl. Argetoianu la Interne". Pangal a replicat lui Moruzov că toate sunt foarte frumoase, dar de vreme ce dl. Argetoianu e omul indispensabil, de ce preconizează Regele toate hahalerele şi toate mediocrităţile în fruntea Guvernului, şi nu pe dl. Argetoianu? Nu ştiu ce va fi răspuns Moruzov — căci Pangal nu mi-a spus — dar pot eu să lămuresc pe amicul meu Pangal şi pe alţii: Regele nu mă vrea în fruntea Guvernului, tocmai fiindcă are nevoie în acel post de un mediocru, pe care să-l învârtească cum vrea. Şi poate că mai are un motiv: se teme să nu-l bag într-o bună zi la Jilava.

19 Iulie. — Sunt de ieri la Sinaia şi stau până mâine. Am luat-o azi-dimineaţă spre Popicărie. La câţiva paşi după Riegler, am fost oprit de un gard. Regele popular a închis publicului vechea alee Alexandru Ghica, pe care se plimba lumea de mai bine de 50 de ani. A închis cu un gard toată pădurea pe partea dreaptă a Peleşului până la răscrucile Furnica şi până dincolo de Popicărie, unde îşi clădeşte o cazarmă să-şi pună soldaţii să-l păzească. O şosea nouă ocoleşte pâlnia Popicăriei, începând din colţul unde coteşte calea Codrului spre vila Căpriţă şi iese în drumul spre Sfânta Ana. În locul Aleii Alexandru Ghica, se croieşte un drum mai greu şi mai puţin umbros, de-a lungul pârtiei pentru bob-sleigh. Toată lumea înjură de spurcă. Atât a câştigat Regele de pe urma

noilor dispoziţii care au stricat tot rostul plimbărilor din Sinaia. Cine o fi sfătuit aşa de prost pe omul ăsta?

— Convenţia Strâmtorilor a fost votată în unanimitate la Montreux. România şi-a retras rezervele prin următoarea declaraţie citită de dl. Contzescu:

„Luând act de declaraţiile făcute în conferinţă atât de dl. Rustu Arras, cât şi de ceilalţi şefi de delegaţii, declaraţii din care rezultă că asistenţa datorită României[1] şi în virtutea pactului Societăţii Naţiunilor (!!!) şi în virtutea celorlalte pacte de asistenţă încheiate deja sau care vor fi încheiate în viitor este asigurată prin termenii acestui articol (art. 23), delegaţia română declară că-l primeşte şi că retrage rezervele făcute asupra lui în şedinţa din 15 iulie trecut."

Va să zică toată lumea e mulţumită. Noi avem asigurată asistenţa (pe hârtie), turcii au stăpânirea de fapt şi de drept a Strâmtorilor — şi Titulescu rămâne om mare.

Atât de mare încât *Universul* de azi-dimineaţă îi comentează pe o pagină întreagă searbădele şi banalele declaraţii făcute lui Fermo acum două zile şi exaltează până la ditiramb sordidele locuri comune. Şi dacă ar fi numai *Universul*! Pentru *Universul* lucrurile s-ar explica prin oprirea „expresă" a tenorului Sixtinic la Predeal (în drum spre Montreux) unde a luat masa cu Stelian Popeşte şi l-a convins de curăţenia intenţiilor sale. Ce e mai grav pentru inteligenţa — şi pentru moralitatea — omenirii e că agenţia Rador ne anunţă că presa franceză ca şi presa engleză reproduc în extenso interviul ridicol, în valuri de entuziasm şi de admiraţie. Cât ne costă?

— Printre alte vietăţi ridicole s-a ridicat de pe urma războiului un Băgulescu, ajuns acum colonel şi pare-mi-se ataşat militar la Tokio. Platitudinea acestui caraghios nu e egală decât prin lipsa lui de talent, căci individul scrie. Scrie cu smerenie, se închină, preasfinţeşte — la fiecare ocazie, la fiecare colţ de stradă toate buricele Dinastiei. Face pe cavalerul „sans peur et sans reproche" şi vorbeşte prin coloanele tuturor ziarelor cu Regele Ferdinand. Când a murit Regele, la 20 iulie 1927 i-a făcut chiar versuri:

Că de n-ai fi fost Rege,

[1] De cine? Cum? Cine va trimite vase prin Bosfor în ajutorul nostru? Şi dacă s-ar găsi cine să trimită, nu „declaraţiile şefilor de delegaţii" de la Montreux vor împiedica pe turci să ne închidă Strâmtorile, odată ce sunt în mâna lor, dacă vor avea interes să o facă.

Măria Ta,
Te făcea fapta Rege

Acum se mulţumeşte cu proză, şi îi scrie din Tokio:

„Vor veni şi anul acesta cavalerii (!!) la Curtea de Argeş. Din an în an mai puţini aici, din an în an mai mulţi *acolo sus*, până ce vom fi iarăşi cu toţii în jurul Măriei Tale".

Bietul Ferdinand! „Da, da, da, da, — da, da"... simpatică mitralieră!

— Încă o asociaţie patriotică! Încă un chilipir pentru şmecheri: F.O.N. = „Frontul Ostăşesc Naţionalist". S-a întemeiat ca să lupte împotriva comunismului, împotriva trusturilor ovreieşti şi să denunţe afacerile veroase, nedreptăţile sociale etc. Şi să plaseze în funcţii pe foştii ofiţeri activi de pe vremea războiului — adică pe înşişi domnii membri care au alcătuit „Frontul Ostăşesc Naţionalist". Trăiască F.O.N. !

20 iulie. — Părăsesc Sinaia pe răcoare la ora 8,20 dimineaţa cu trenul „Carpaţi". De la mine şi până la gară, numai sergenţi de oraş, cu căştile lor coloniale — ultima modă raţională la Bucureşti, fără sens la Sinaia — şi comisari de poliţie. Gara era ocupată milităreşte. Peronul închis. Cu un tren special la ora 8, pleacă M.S. Regele la Bucureşti să asiste la serbarea aviaţiei care-şi prăznuieşte azi patronul — Sf. Ilie. Când mă gândesc la patriarhalele şi plinele de simplicitate plecări ale Regilor Carol I şi Ferdinand, îmi vine rău!

Sf. Ilie a adunat ceva nori, dar nu i-a lăsat să crape, aşa încât sosesc la Bucureşti pe o temperatură sufocantă.

— Depeşele de azi ne aduc veşti contradictorii din Spania. Ce nu e contradictoriu, e că războiul civil şi anarhia s-au întins peste toată ţara şi până în Africa, în Maroc, şi ce e nou e că a intrat în joc şi elementul militar, care până aci se abţinuse. Generalul Franco[1] anunţă prin radio: „Spania a fost salvată. Provinciile Andaluzia, Valencia, Valladolid, Burgos, Aragon, Insulele Baleare, cu toate garnizoanele lor şi cu autorităţile civile au aderat cu entuziasm la mişcarea noastră. Numai Madridul unde s-a refugiat un Guvern josnic şi îngrozit, face excepţie. Avi-

[1] Generalul Franco e acelaşi care fusese închis pentru acţiunea sa spre stânga de Guvernul precedent, şi pus în libertate de Guvernul Frontului Popular, ca o victimă a reacţiunii! Iată-l acum în fruntea acestei reacţiuni, şi a trupelor răzvrătite — şampion al dreptei contra stângii! Spania e unică în felul ei.

oanele acestui Guvern au bombardat oraşe şi târguri fără apărare, omorând femei şi copii. Guvernul acesta nu va scăpa de pedeapsă" etc. etc.

Pe de altă parte la Madrid a fost constituit un Guvern nou, tot din Frontul Popular, prezidat de dl. Giral, după refuzul lui Martinez Barrio. Noul Guvern anunţă şi el că a dezarmat revoluţia monarhistă la Barcelona şi în alte părţi ale Spaniei. Până acum nu se poate judeca de ce parte e izbânda, ştirile din Spania fiind puţine şi tendenţioase.

— Senatul din Danzig, prezidat de Greiser a denunţat statutul pe care S.D.N.-ul îl dedese oraşului liber. Lovitura e evident pusă la cale de la Berlin. Toată presa franceză, Pertinarii şi Tabuiţele spumegă şi cer d-lui Preşedinte Eden o telegrafică convocare a Consiliului S.D.N.! Pe de altă parte polonezii declară fără a se emoţiona că se vor înţelege direct cu nemţii, şi nu doresc câtuşi de puţin amestecul Genevei în toată treaba.

„Care sunt planurile Germaniei? După Austria şi Danzig, împotriva cărui vecin se va îndrepta? Rândul Cehoslovaciei va veni în curând? Cât timp se va mai putea menţine optimismul de faţadă al d-lui Baldwin?" — se lamentează dulcele Pertinax, modernă Casandră cu mâna întinsă.

— Şi ca să avem şi noi distracţiile noastre, ziarele ne aduc ştirea unei sfinte de bătăi pe care a mâncat-o dl. Leon, în gara Bazargic. Dl. Leon, fratele lui Leon subsecretarul de la Industrie, lupist fuzionat şi deputat a primit şefia Partidului Naţional-Ţărănesc de la Bazargic, în locul lui Gafencu „avansat" la Covurlui. Naţional-creştinii locali l-au primit cu plin, „plin de sânge", — căci l-au brutalizat în aşa hal — împreună cu un alt tovarăş al lui — încât bietul om a trebuit să se pună la pat. Politica, ce până acum a fost la noi edenul tuturor escrocilor, începe să nu mai fie o meserie pentru toţi nechemaţii îmbuibaţi, cu gheşefturi şi lipsiţi de scrupule.

— Alt succes al românilor: Pamfil Şeicaru a fost primit într-o lungă audienţă, la Roma, de către Benito Mussolini.

— Din când în când, îmi cade în mână ziarul lui Iorga, *Neamul Românesc*. A ajuns o fiţuică exclusiv ocupată să răzbune ofensele reale, sau presupusele ofense, primite de Iorga. Conduse cu dibăcie şi cu spirit de Georgescu Cocoş, campaniile fiţuicii nu sunt lipsite de haz — dar sunt lipsite de măsură. Când începe cu unul nu mai sfârşeşte. Pe Giurescu l-a întreprins zilnic, timp de 3 luni de zile. Se cam plictisise lumea.

Acum, de o lună a întreprins pe Arghezi, pe care Iorga nu poate să-l mistuie fiindcă Fundaţiile Regale i-au editat versurile. Şi Cocoş îl spurcă zilnic, îl face cu ouă şi cu oţet. Despre Arghezi sunt multe de zis; „darul" e mult, dar nu e totul. Aşa cum scrie, în anarhia simţurilor lui, găseşti la el câteodată versuri formidabile. Nu dau cele 800 de volume ale lui Iorga pe două versuri ale lui Arghezi. De la Arghezi va rămâne *ceva*, de la Iorga *nimic*. Nici chiar laudele dezinteresate ale domnului doctor Angelescu, incultul ministru al cultelor.

21 Iulie. — Înapoiat la Breasta, găsesc o scrisoare pe care prietenul meu M.S., neştiind că sunt în Bucureşti, mi-a trimis-o ca să mă pună „în curent" cu politica. O reproduc aici, ca o mărturie a unui om foarte inteligent şi de obicei bine informat, mărturie ce ne arată până la ce grad de excitare poate ajunge mintea omului, pe căldură, sub regimul de „ocultism" pe care ni-l impune un Rege terorizat.

„Să trăiţi domnule Argetoianu,

M-am întâlnit astăzi cu Ilie Lazăr[1] care mi-a comunicat următoarele informaţii pe care le au ei maniştii, privitor la întâlnirea dintre Titulescu şi Mihalache.

Titulescu a venit cu bomba că nemţii vor ataca pe cehoslovaci şi pe ruşi chiar în vara aceasta. Lui Mihalache i-a spus că atât francezii cât şi ruşii nu au încredere în nimeni decât în Partidul Ţărănesc pe care-l vor aduce la putere în câteva săptămâni[2]. I-a cerut însă lui Mihalache *să se despartă imediat de Maniu*, atât pentru a se putea apropia de Rege cât şi fiindcă Maniu nu ar fi prea sigur pentru politica rusească. După informaţiile maniştilor, Mihalache ar fi acceptat acest lucru şi va începe imediat manevra de despărţire. A şi dat un comunicat că nu va vorbi la nici una din întrunirile convocate de manişti în Ardeal.

Maniu la rândul lui *va ataca în Ardeal politica externă a lui Titulescu, chiar la prima întrunire*. Ilie Lazăr susţine că Maniu este contra unui război alături de Rusia.

Francezii şi ruşii pentru a susţine politica lui Titulescu şi pentru a obţine comunicatul Guvernului dat în favoarea acestei politici, au acordat împrumutul făcut prin Cehoslovacia, au determinat aranjamentul cu Skoda şi s-au obligat să termine rapid şi pe contul lor linia ferată strategică Ilva Mică–Dornicioara care asigură legătura între Cernăuţi şi

[1] Fost deputat de Maramureş, devotat al lui Maniu, dat acum doi ani în judecată pentru delictul de lèse-majestate.

[2] În ultima lui trecere la Bucureşti, cu toată tevatura pe care i-a pricinuit-o demisia lui dată şi retrasă, Titulescu a avut o lungă întrevedere cu Mihalache.

Sighet. După cum se vede, lucrurile se precipită şi la noi se formează urgent cele două fronturi, unul pentru Rusia şi altul contra ei.

Pentru Rusia sunt: Mihalache, Iunian, Titulescu, ovreii, comuniştii şi Gr. Filipescu. Contra Rusiei s-au pronunţat: Averescu, Maniu, Goga, Gh. Brătianu, Garda de Fier, Statul Major al Armatei (!!) şi toată dreapta. *Este sigur că formula lui Titulescu nu va reuşi şi că aceea ce fac liberalii acum, o fac numai ca să obţină bani şi tunuri.*

Formula contra Rusiei, *sau neutralitatea,* va reuşi sigur fiind susţinută de cei mai mulţi şi de aceea cred că ar fi bine *ca şi noi să împingem şi mai accentuat spre ea, ca să o luăm înaintea altora.*

Interviul dvs. acordat italienilor a prins de minune şi este viu comentat. Am vorbit aseară cu Antoniu de la Garda de Fier (cel care a organizat boicotul *Dimineţii*) şi este foarte încântat de politica partidului nostru.

Îmi permit a crede că ar fi bine să mai faceţi o ieşire contra lui Titulescu. Acum când Maniu rupe în două Partidul Ţărănesc pe chestiunea externă, poziţia lui Titulescu devine foarte slabă.

Eu v-am trimis un articol din *Times* din care se vede că la Montreux ruşii au cerut lui Titulescu ca flotele engleze şi italiene să nu aibă acces în Marea Neagră unde ei sunt stăpâni, în timp ce englezii cereau mare liberă — aşa cum s-a şi aprobat prin modificarea art. 16 şi care ne convine şi nouă[1]. Această filă din *Times* am trimis-o cu explicaţii la Garda de Fier şi lui Gh. Brătianu, unde a făcut vâlvă mare. Am mai trimis şi nişte gazete italieneşti confiscate, în care Titulescu este atacat groaznic.

Mi-am luat îndrăzneala să vă cumunic toate acestea pentru că din ele reiese că lucrurile se precipită. Aceasta bineînţeles afară de cazul că Titulescu o fi minţit în ceea ce priveşte intenţia nemţilor de a face război.

Liberalii ar întoarce-o spre dreapta dar le este frică să nu li se taie împrumuturile şi comenzile de armament. Ruşii ştiu că liberalii nu pot fi oameni de încredere şi de aceea imediat ce Mihalache se va rupe de Maniu cât de puţin, vor încerca un Guvern Mihalache–Lupu. Aceasta se va întâmpla foarte curând — 3–4 săptămâni — şi dacă în acel moment critic, dreapta va fi bine pregătită, Regele nu va merge pe drumurile lui Litvinov şi ale lui Titulescu.

Primiţi“ etc.

---

[1] E aici o eroare. Englezii urmăreau dreptul de trecere prin Strâmtori fără restricţie. Propunerea rusească la care s-a raliat şi România, şi până în cele din urmă şi Anglia a limitat acest drept la trecerile ce ar urma să se efectueze în baza Pactului S.D.N.-ului sau a vreunui alt pact încheiat sau ce ar urma să se încheie, în cadrul Pactului S.D.N.-ului.

22 Iulie. — Citisem încă de câteva zile că un domn Cernat fusese numit director general al Siguranţei Statului, loc vacant. M-am întrebat dacă acest Cernat era unul şi acelaşi cu faimosul Cernat care a gustat plăcerile puşcăriei, dar am respins această ipoteză. Aflu azi că e el în persoană. E de necrezut! Am cunoscut pe Cernat în 1920, era maior şi comisar Regal pe lângă Consiliul de Război din Bucureşti. În desfiinţarea nucleelor comuniste efectuată de mine ca ministru de interne în 1920/1921, Cernat mi-a dat un concurs preţios: a lucrat inteligent, cu hotărâre şi cu autoritate. A lucrat chiar aşa de frumos încât s-a impus atenţiei şefilor săi şi a fost numit — puţin şi prin influenţa politicii — director general al închisorilor sub Guvernul Brătianu din 1922. Aici şi-a dat în petic, şi a fost antrenat şi el, după Ionescu-Maritza, în procesul fraudelor de la Direcţia Închisorilor. Pus în urmărire prin ordonanţă şi rechizitoriu în regulă, a fost închis preventiv — şi achitat din lipsă de probe, aşa cum achită justiţia noastră pe toată lumea de la un grad sau de la o situaţie în sus. A fost achitat, dar a rămas pentru toată lumea ceea ce este: un pungaş. Regele Milan făcea să râdă Europa fiindcă îşi alegea miniştrii în puşcărie. Cel puţin miniştrii lui Milan erau închişi pentru delicte politice. Regele Carol al II-lea a perfecţionat metodele balcanice: îşi alege înalţii demnitari printre puşcăriaşii de drept comun. Ce autoritate va putea să aibă acest fost puşcăriaş asupra oamenilor care l-au păzit pe când era închis? Cine sunt criminalii care sfătuiesc atât de prost pe Rege, sau dacă nu-l sfătuiesc ei, nu-l împiedică să-şi bată joc de ţară şi de oameni.

— *Universul* de azi reproduce un lung şi important articol din ziarul parizian *L'Ordre,* consacrat situaţiei noastre politice şi curentelor noastre anticomuniste. Ziarul *L'Ordre* citează şi aprobă fără restricţie formula d-lui Argetoianu, „care a răpus pentru 10 ani comunismul în România“ — şi anume că „pauperismul poate duce la Paukerism şi că Paukerismul e una şi aceeaşi cu comunismul“. Probabil că în urma acestei citaţii, Ostrovski mă va pune pe lista lui neagră.

23 Iulie. — Aflu cu întârziere la ţară de Conferinţa Puterilor locarniene că se va ţine astăzi la Londra. Se vor întruni reprezentanţii Franţei, Angliei şi Belgiei. Londra a dat astfel satisfacţie Franţei, în ceea ce priveşte data, adică reuniunea imediată a conferinţei, fie şi numai în trei. Anglia şi-a luat însă revanşa prin publicarea următorului comunicat care dă ordinea de zi a conferinţei: „Scopul acestei reuniuni va fi de a examina situaţia şi de a căuta cele mai bune mijloace pentru a da

urmare dorinței pe care o au cele trei puteri de a consolida pacea Europei printr-un acord general.

Foreign–Office-ul a încunoștiințat pe însărcinații cu afaceri ai Germaniei și Italiei despre conferința de azi, punându-i totdeodată în curent cu planul conversațiilor."

— Tribunalul a confirmat mandatul de arestare al ucigașilor lui Stelescu. Procesul va fi judecat de Curtea de Jurați.

— În Spania, război civil în toată regula, cu poduri aruncate în aer, orașe bombardate, mii și mii de morți. Pentru moment pare că revoluționarii (armata) domină situația. Guvernul Frontului Popular se menține totuși la Madrid și în Catalania. Generalul Jurjo, unul din cei mai populari generali — regalist — a capotat cu avionul în momentul în care decola de la Lisabona (unde trăia în exil) și a fost carbonizat. Generalul Franco a rămas astfel fără rival în fruntea mișcării revoluționare.

— Condamnarea lui Charles Maurras la 8 luni închisoare fiindcă ar fi provocat prin articolele sale atacul îndreptat împotriva lui Léon Blum, a rămas definitivă, Curtea de Apel confirmând sentința tribunalului Seinei. Charles Maurras în pușcărie și Blum prim-ministru — iată unde a ajuns în anul 1936, după un război victorios, Franța lui Ludovic al XIV-lea și a lui Napoleon!

25 Iulie. — Conferința celor trei Puteri locarniene, întrunită în ziua de 23 iulie la Londra, a fost scurtă și s-a terminat prin următorul comunicat:

„Reprezentanții Franței, Belgiei și Marii Britanii, întruniți la Londra la 23 iulie 1936, ținând seamă de aranjamentul de la 19 martie, de propunerile cancelarului Reichului din 21 martie și de propunerile Guvernului francez din 8 aprilie, au ajuns la următoarele concluzii:

1) Scopul principal către care trebuie să se îndrepte sforțările tuturor națiunilor europene este consolidarea păcii printr-un acord general.

2) Un astfel de acord nu poate fi obținut decât printr-o cooperare a tuturor Puterilor interesate și nimic nu ar fi mai dezastruos pentru nădejdea care trebuie păstrată în această privință decât divizarea aparentă sau reală a Europei în blocuri opuse.

3) Cele trei Guverne socotesc în consecință că trebuie făcute demersuri pentru organizarea unei întâlniri a celor cinci Puteri locarniene, imediat ce această întâlnire va fi cu putință să fie convocată.

Prima sarcină este, după părerea lor, negocierea *unui nou acord* destinat să se substituie pactului de la Locarno și reglementarea prin colaborarea tuturor interesaților a situației create prin inițiativa germană din 7 martie.

4) Cele trei Guverne intenționează deci să intre în comunicație cu Guvernele german și italian, în vederea participării lor la această reuniune.

5) Dacă se va face un progres la această reuniune, alte chestiuni privitoare la pacea europeană vor veni în mod necesar în discuție.

În aceste condiții ar fi locul să se ia în considerare extinderea câmpului de discuție pentru a se înlesni cu colaborarea *tuturor Puterilor interesate*[1] reglementarea problemelor a căror soluționare apare esențială pentru pacea Europei".

Odată cu acest comunicat agenția Havas a dat drumul următoarelor două telegrame:

„*Londra 23 iulie.* — La conferința tripartită delegații Franței au făcut să se admită că în cazul când dl. Hitler ar accepta reafirmarea statu-quo-ului din apusul Europei, ar fi bine să se lărgească negocierile, admițându-se să participe la ele și Puterile interesate din Europa Centrală și Europa Orientală. D-nii Blum și Yvon Delbos s-au arătat partizani hotărâți ai principiului securității colective.

Numai în cazul când Germania ar refuza să participe la o conferință de lichidare, sau nu ar contribui pozitiv la ea, constatarea eșecului conciliațiunii ar deveni inevitabilă, cu toate consecințele ei, și în special intrarea în vigoare a dispozițiilor militare prevăzute prin scrisorile schimbate la 1 aprilie între Guvernele francez, englez și belgian.

Data și locul viitoarei conferințe în cinci nu se vor fixa până nu se va cunoaște mai întâi răspunsul Cancelarului Hitler."

Londra, 23 iulie. — După terminarea conferinței tripartite s-au dat instrucțiuni telefonice ambasadorilor britanic, francez și belgian din Berlin și Roma pentru a face demersuri simultane pe lângă Guvernele german și italian, aducându-le la cunoștință comunicatul publicat astăseară de reprezentanții celor trei Puteri reuniți la Londra. Ambasadorii sunt însărcinați să transmită Guvernelor german și italian invitația de a trimite reprezentanți la conferința celor cinci Puteri semnatare ale acordului de la Locarno, a cărei convocare a fost hotărâtă azi."

[1] Sublinierile în textul acestui comunicat sunt ale autorului acestor însemnări — *C.A.*

[2] Și probabil nu numai Guvernului român.

Pe lângă aceste documente ziarele noastre mai publică şi următoarea comunicare făcută de Guvernul francez Guvernului român[2] în ajunul întrunirii conferinţei de la Londra:

„În spiritul Guvernului francez şi după cum arată comunicatul care a fost publicat[1], conferinţa preliminară anglo-franco-belgiană care urmează să se întrunească la Londra are drept obiect să examineze în comun situaţia şi să definească metodele negocierilor care vor urma.

Pe deplin conştient de importanţa pe care o prezintă pentru România mai multe dintre problemele generale care vor fi evocate ulterior, Guvernul francez ţine să dea Guvernului Regal român asigurarea că este de pe acum hotărât să nu ia în considerare alte soluţii decât acelea care vor rezerva în întregime tuturor Puterilor interesate posibilitatea de a participa la viitoarele tratative."

Am reprodus aici cele patru documente care precedă fiindcă ele pecetluiesc o epocă în evoluţia istorică a Europei. Cu conferinţa de la Londra se încheie un capitol din istorie şi se deschide un altul. Falimentul politicii bazate pe securitatea colectivă şi pe *pacturi*, dovedit pe deplin prin ridicarea sancţiunilor împotriva Italiei şi prin dezlegarea *de fapt unilaterală* a problemei Strâmtorilor[2], a fost confirmat acum la Londra prin mărturisirea de neputinţă a Franţei faţă de actul de agresiune (cum îl califica dânsa atunci) săvârşit de Germania la 7 martie. Unde sunt ameninţările Franţei cu sancţiunile prevăzute de pactul sfâşiat de Hitler fără nici o jenă? Unde sunt pretenţiile ei de a nu sta de vorbă cu Germania până nu va fi restabilită starea de lucruri prevăzută în pact (în cel de la Locarno) şi nerecunoaşterea, sub nici o formă, a dreptului de denunţare unilaterală a tratatelor? Ce a mai rămas din aranjamentul tripartit din 19 martie, din propunerile franceze din 8 aprilie? O timidă aluzie în telegrama *particulară* a Agenţiei Havas, *iar în comunicatul oficial nimic* ci numai hotărârea negocierii *unui nou acord*.

Zăpăcită de tot zgomotul în mijlocul căruia se agită, lumea nu-şi dă seamă niciodată de valoarea evenimentelor ce-i trec prin-naintea ochilor. Data de 23 iulie 1936 trebuie reţinută: ea înseamnă o nouă cotitură în îndrumarea omenirii. Numai Dumnezeu ştie ce ne poate aduce ziua de mâine!

[1] Comunicat aproape identic cu cel englez reprodus la pag. 419 a acestor Însemnări.
[2] La care trebuie să adăugăm şi revoluţia din Spania, căci securitatea externă nu face doi bani fără securitatea internă atunci când tulburările dintr-o ţară sunt provocate de agenţii unei Puteri străine.

— Procesul celor daţi în judecată ca răspunzători pentru prăbuşirea tribunei de la Cotroceni în ziua de 8 iunie şi care s-a terminat de câteva zile, se încheie — în primă instanţă — prin publicarea sentinţei tribunalului. Vasile Vasilescu (ajutor de primar) şi arhitecţii Jean Burcuş şi Roger Bolomei sunt condamnaţi la câte un an închisoare corecţională; Ioil Blumenfeld, Iulian Cozianu şi M. Druţu, la câte 18 luni, Aurel Cacip la 8 luni, Vasile Ionescu la 6 luni şi Dobrin Ion la 5 luni. Singur arhitectul Marcel Pompei este achitat. Despăgubirile victimelor la care este condamnat Municipiul Bucureşti şi care se urcă la mai multe zeci de milioane sunt înşirate pe 6 coloane pline ale gazetelor de azi-dimineaţă.

Gazetele de azi-dimineaţă mai ne aduc vestea unui incendiu care a distrus complect conacul de la Băleni (Covurlui) al fetelor lui Leon Cantacuzino. Aceste două nenorocite sunt lipsite de noroc: ani de zile n-au avut o recoltă cum se cade; acum, când Dumnezeu le îngăduise una, le arde casa, cu magazii cu tot. Cea mai mare din ele ţine pe prietenul meu Donici, fost prefect al Covurlui în ultima mea guvernare. Cealaltă, căsătorită cu diplomatul spaniol Amat şi divorţată, trage pe dracu de coadă şi zugrăveşte cu un oarecare dar al coloritului.

26 Iulie. — Am celebrat ieri parastasul de doi an de la moartea scumpei mele mame. Golul lăsat după plecarea ei a rămas neîmplinit. Slujbă simplă şi duioasă, numai în prezenţa bunelor şi devotatelor ei prietene Marie Mirea şi Eugénie Nedelcovici şi a oamenilor casei. Zi tristă şi de reculegere.

Azi-dimineaţă viaţa şi-a reluat drepturile ei. Geblescu (Şerban) a venit să mă ia la ora 7 şi m-a dus la Filiaşi unde prietenii mei politici organizaseră o frumoasă întrunire a Partidului Agrar. A fost lume multă şi însufleţire mare. Un dejun de vreo 50–60 de persoane dintre fruntaşii organizaţiei Dolj a urmat la Craiova, la Cina. Pe drumul spre Filiaşi mi-am dat seama cât sunt de bătrân. Cât s-au schimbat toate de pe vremea copilăriei mele! Pe locurile nisipoase pe dreapta şi mlăştinoase pe stânga, la ieşirea din bariera Severinului — odinioară melancolice pârloage — se ridică acum o mahala întreagă de demobilizaţi în jurul unei cârciumi „La Gogu". Splendida alee de plute seculare care ducea de la barieră, pe la fântâna Obedeanului şi mai departe, a dispărut — două trei plute răzleţe se mai ridică pe alocuri şi întrerup prin trufia verzişului lor întunecat şirul de jigăriţi şi spălăciţi salcâmi năbuşiţi de praf şi istoviţi de secetă. Printr-un miracol pe care nu mi-l explic, fântâna Obedeanului e încă intactă şi şiroaiele ei de minunată şi

curată apă curg ca în trecut. În preajma Amaradiei şoseaua a fost cotită aşa încât podul peste râu se găseşte acum la stânga căii ferate şi şosea rămâne tot la stânga ei până la gara Işalniţa. Ascuns de rambleul liniei, conacul Elisei Opran nu se mai vede — şi poate că e mai bine aşa. Câte amintiri ale copilăriei şi ale tinereţii mele s-au şters şi ele, ascunse de rambleul vremurilor, cu atât mai implacabil cu cât e mai intangibil. Conacele boiereşti din Almaj, Brădeşti şi Răcari au căzut pe mână de mitocani şi-mi apar sărăcite şi nenorocite. Jalea cea mare e însă Tatomireştiul Filişenilor, încăput pe mâna unui Dumitrescu, falsificator de bani care l-a cumpărat de la Alexandru Filipescu zis Filipuş, şi l-a ciopârţit... Îmi aduc aminte vizitele pe care le făceam copil, cu mumămea, Smărândiţei Filişanu, şi cât eram de impresionat de nobila ţinută a casei, şi de minunatul parc, prin care şerpuiau râuleţe cu apă curgătoare. Nu pot pricepe nici azi cum puteau fi alimentate râuleţele pe acel deal arid... Mi s-a spus, căci n-am avut curajul că mai calc pe acolo, că azi apele nu mai curg, că arborii umbroşi au fost tăiaţi, casa a ajuns o ruină... Nimic *nu poate dăinui* în ţara noastră...

Înainte de dejun m-au dus prietenii la ştrandul nou de la Jiu şi la cel de lângă biserica Sf. Dumitru. Mişuna de lume şi unul şi altul. Locurile bine întreţinute dar omenire urâtă şi pârlită. S-a schimbat mult şi viaţa la Craiova... dar aci schimbarea e într-un ritm de incontestabil progres.

— *Curentul* de azi-dimineaţă a parvenit să strecoare un articol din *Gringoire* de săptămâna trecută, interzis de cenzura noastră. Ziarul parizian publică dedesubturile prin care s-a ajuns la angajarea Micii Înţelegeri faţă de statutul Internaţionalei comuniste. Henriot povesteşte că ar fi greu ca numai două State din numita grupare să participe la negocieri pe care al treilea nu le voia. S-a încercat totuşi obţinerea concursului Statului iugoslav. A fi vorbit însă de statutul Internaţionalei comuniste acestuia ar fi însemnat să-l indispui de la început.

De aceea i s-a vorbit de restauraţia fostei Dinastii vieneze. Şi la 3 martie 1935, ministrul de externe al României a vizitat în capitala Iugoslaviei pe ministrul de externe sârb de pe vremuri[1] şi amândoi miniştrii au semnat un angajament de mobilizare în cazul unei astfel de restaurări sau în cazul unei înarmări ilicite a Statului ungar. Ministrul de externe al celei de-a treia ţări[2] a semnat şi el acordul (cu alianţa sovietică de gât), dar mai târziu — „căci trebuie să spun, adaugă *Gringoire*, că oricât de şmecher e ministrul de externe al României, sunt doi

[1] Jeftici
[2] Beneş

profesori în această materie: ministrul de externe al Sovietelor şi redutabilul actual Şef al Statului cehoslovac". Au urmat apoi alte deplasări, alte sforării, până când conducătorul actual al afacerilor externe iugoslav s-a găsit în faţa unor stări de lucruri pe care a refuzat să le mai tolereze. „Conducătorul afacerilor străine al ţării latine din răsărit luase noi angajamente, ah, ce abil, nu faţă de dl. Litvinov, ci faţă de dl. Beneş. Ce angajamente? Doar acestea: că în caz de război, în centrul vechiului continent, dl. Titulescu acorda nu d-lui Litvinov, ci d-lui Beneş dreptul de zbor peste teritoriul român al avioanelor sovietice destinate Cehoslovaciei şi autoriza pe dl. Litvinov, nu pe Beneş să instaleze *simbolic* trei corpuri de armată în partea de nord a ţării româneşti. Avertizaţi, dl. Stoiadinovici şi Principele Regent au refuzat să se bage în viespar."

De ce o fi interzis cenzura noastră reproducerea acestui articol? Să fi fost prins amicul Titulescu cu mâţa în sac?

29 iulie. — Dl. Eden a făcut un mare expozeu în Camera Comunelor. Un „tour d'horizont" care nu iese din banalitatea manifestaţiilor parlamentare de această natură şi al cărui singur interes e constatarea că pericolele provocate prin sancţiuni nemaiexistând, mai ales după ce Guvernul italian a declarat acum în iulie că nu păstrează nici un resentiment faţă de Iugoslavia, de Grecia şi de Turcia pentru participarea lor la zisele sancţiuni — garanţia de securitate dată de Anglia acestor trei ţări, nu mai are nici un obiect. Guvernul britanic a dat astfel Italiei satisfacţia pe care o cerea, prin anularea aşa-zisului pact mediteranean.

În Spania războiul civil continuă cu o furie şi cu o cruzime de nedescris. Până acum nu se vede de ce parte va fi victoria finală, ştirile fiind contradictorii.

30 iulie. — După depeşele de azi din ziare, pare că Italia va lua parte la viitoarea întrunire a locarnienilor. Declaraţiile lui Eden în Camera Comunelor, relative la scoaterea pactului mediteranean din vigoare, şi-au făcut efectul. Ştiri din Roma parvenite d-nei Tabouis fac totuşi pe această muză a Genevei să creadă că Italia nu va reintra în hora locarnienilor decât cu anumite condiţii. Printre acestea ar fi participarea Germaniei — care până acum e încă problematică—, recunoaşterea cel puţin de fapt a anexiunii Abisiniei şi discuţii la început numai în cinci (o încercare de reînviere, fie şi cu condiţii modificate a convenţiilor de la Locarno), iar numai mai târziu o lărgire a negocierilor prin admisia la dezbateri şi a altor State. Germania pare a condiţiona şi ea participarea ei la viitoarea întrunire, însă pe alte baze. Ea nu pricepe să se discute *asu-*

pra trecutului, ci numai asupra viitorului — cele întâmplate în martie urmând a fi considerate ca fapte îndeplinite și câștigate pentru dânsa.

Regele a primit pe Sola, ministrul Italiei, și l-a poftit la dejun împreună cu della Porta, atașatul militar și cu ofițerii italieni care au adus submarinul „Delfinul". După dejun i-a decorat pe toți, conferind lui Sola Marea Cruce a Stelei (deși n-avea încă Coroana). O compensație pentru ieșirile lui Titulescu la Geneva, și poate o urmare a celor ce a trebuit să-i povestească lui Pamfil Șeicaru, înapoiat de la Roma zilele trecute.

31 iulie. — Ziarele noastre reproduc un voluminos interviu dat de Titulescu ziarului francez *Le Temps,* prin care ministrul nostru de externe dovedește anacronismul și inutilitatea Comisiei Europene a Dunării și declară că ea trebuie desființată. „Taleranul" nostru vorbește de sus, de egalitate de drepturi, de suveranitate etc. și își mai dă și aere de Kemal față de concertul Marilor Puteri.

Dl. Titulescu e glumeț.

Anacronismul Comisiei Europene și perfecta ei inutilitate au fost scoase în relief de mult și de mulți, mai ales de la război încoace. Eu unul am protestat împotriva acestui „anacronism" și a acestei „inutilități" cu *fiecare* prilej pe care l-am avut. A protestat și Vintilă Brătianu și atâția alții. Dl. Titulescu „enfonce des portes ouvertes" și n-a descoperit nimic. Dar dacă d-sa vrea să facă din suprimarea Comisiei Europene *o compensație* față de lovitura Strâmtorilor dată de turci, și să înregistreze *și el un succes de același fel* — nu putem decât să-i zicem turcește: hai sictir! Nu se poate pune în balanță un fapt divers cu un eveniment care schimbă fața lucrurilor în tot bazinul Mării Negre. E desigur foarte bine, și mai potrivit cu logica internațională și cu situația locală a gurilor Dunării să suprimăm Comisia Europeană, dar această suprimare nu are decât o importanță de amor propriu și de punere la punct fără nici o înrâurire asupra echilibrului politic în raporturile noastre cu celelalte țări. Tocmai fiindcă toată chestiunea n-avea decât o importanță secundară, am lăsat-o atâta timp fără să o rezolvăm. Aveam alte probleme mai importante care ne preocupau. Să sperăm că opinia publică românească nu va permite farsorului nostru internațional, cu toată presa lui plătită, să mai arunce lumii praf în ochi cu acest nou bluff.

2 august. — Duminică seara. După zece zile de căldură caniculare, sosit aseară în Sinaia unde am găsit răcoare și aer. E de necrezut că la câțiva kilometri de distanță să fie așa o deosebire de temperatură. La București erau 36°C la umbră — aici 23.

Ziua de ieri am petrecut-o la București. Zi de nădușeală. A venit Pamfil Șeicaru pe la mine să-mi povestească vizita lui la Mussolini. Ducele l-a reținut două ore, foarte interesat să afle cât mai mult despre starea opiniei publice de la noi. Șeicaru a ieșit de la dânsul, cucerit, siderat, entuziasmat. Ducele ne iubește, nu ne confundă cu Titulescu pe care-l disprețuiește mai mult decât îl urăște. „Nu pricep politica d-lui Titulescu" — spunea Mussolini — „ca să facă plăcere lui Beneș s-a răcit de Berlin și ca să facă pe placul Iugoslaviei s-a stricat cu Italia. Acum Beneș se înțelege cu Germania — căci *se va înțelege* — iar Iugoslavia cu noi și numai România rămâne certată și cu unii și cu alții. De dragul «Franței» ați căzut în brațele Rusiei și ați pierdut Strâmtorile; de dragul Rusiei veți cădea în ale lui Blum și veți pierde ce mai aveți de pierdut". Mussolini, povestește Șeicaru, își dă seamă că România se detașează de Franța și că se va apropia fie de Germania, fie de Italia — și bineînțeles că dânsul ar vrea grozav să fie Italia. Șeicaru a avut impresia că Mussolini *vrea pacea cu orice preț,* căci organizarea cuceririlor din Africa nu e ușoară, și cere muncă și vreme — și că e gata să facă multe concesiuni ca să nu fie tulburat în opera lui din Abisinia. În acest ordin de idei se încadrează și consimțământul lui la înțelegerea dintre Germania și Austria, în condițiile în care a fost făcută.

Șeicaru a văzut și pe Rege, după înapoierea lui de la Roma. Spunându-i că Mussolini va fi încântat de decorarea lui Sola[1] — și a ofițerilor italieni, Regele i-a replicat: *„Am vrut să se știe că politica lui Titulescu nu e și politica țării".* Șeicaru a avut impresia netedă că Titulescu e lichidat și că *acum* (!?) Regele mai ține pe Tătărescu ca să curețe *prin el* pe Titulescu, să nu fie acuzat dânsul, Regele, că l-a exoflisit „proprio motu". Această impresie de lichidare și de faliment, în ce privește pe Titulescu, o are și Stelian Popescu, și a mărturisit-o lui Radian și lui Radovici care au fost azi-dimineață să-l vadă la Predeal. Trecând la politică internă cu Șeicaru, Regele l-a întrebat: „Cum vezi cea mai bună îndrumare, spre stânga ori spre dreapta?" Șeicaru neștiind cum s-o nimerească mai pe placul Regelui, i-a răspuns: „spre centru". „Bine, centru e ce am azi, centru e Tătărescu — dar după el?" Amicul Pafnutie s-a debutonat în fine și a declarat că el nu vede decât o îndrumare spre dreapta care să poată combate anarhia de care suntem amenințați. Așa vede el, și așa vede marea majoritate a țării, s-a grăbit să adauge. Regele părea încântat. După Șeicaru, toate simpatiile lui sunt astăzi îndreptate spre dreap-

[1] Am aflat la București că Sola n-a primit decât Cordonul Coroanei României. Informația ziarelor că ar fi fost decorat cu Cordonul Stelei, era greșită.

ta, spre Germania și spre Italia. Dacă e așa, ne-a luat dracul: va da țara, „ca să nu se zică" pe mâna lui Mihalache, a lui Titulescu și a lui Litvinov!

— Pangal a văzut pe Papacostea care i-a povestit despre vizitele lui Titulescu la mareșal — căci au fost două. Titulescu a fost să spună lui Averescu că singurul om indicat să formeze în momentul de față Guvernul era dânsul, Averescu, și că el, Titulescu, e gata să intre într-un asemenea Guvern. Și dă-i încoace și încolo — iar la plecare a sărutat de două ori pe mareșal. Cam în același timp a dat și interviul său *Universului*, prin care-și făcea spovedania sa naționalistă și în care și-a manifestat și „tot respectul față de înalta personalitate a mareșalului".

Averescu, după spusele lui Papacostea, a interpretat vizitele lui Titulescu în modul următor: „Am întrebat pe dl. Titulescu dacă a fost *însărcinat* să-mi facă propunerea pe care mi-a făcut-o, sau dacă mi-o face din propria sa inițiativă. D-sa mi-a răspuns că n-are nici o însărcinare, că exprimă părerile sale personale. Atunci mi-am zis, din două una: sau Titulescu e la mare ananghie și vine să se agațe *și de mine* — sau vrea să se împace cu Italia și vrea să se servească de influența mea". În tot cazul, mareșalul n-a fost prea mult impresionat de intervenția d-lui Titulescu, căci a plecat la Kissingen.

3 august. — Din Spania nimic decisiv încă, deși rebelii par a avea succese zilnice. Se zice că generalul Molla ar fi aproape de tot de Madrid. Probabil că dacă va cuceri Madridul, va declara război generalului Franco, rivalul său! Oricum s-ar învârti lucrurile, Spania pare pierdută.

— Ziarele ne aduc vestea morții lui Blériot. Cine-și mai aduce aminte de bătrânul aviator și de emoțiile care ne-au cuprins pe toți când am aflat că trecuse canalul La Manche în zbor? Și de turneul lui triumfal în capitalele Europei? A venit și la București, unde la Hipodrom s-a ridicat și a zburat pe câteva sute de metri în fața mulțimii încremenite și a Regelui Carol și a Reginei Carmen Sylva. Dar anul 1908 e atât de departe de noi! Și câte veacuri au trecut de atunci!

— Oribilul Blum și puturosul lui Guvern au luat inițiativa unei acțiuni internaționale în vederea „neintervenției" (!) în afacerea Spaniei — ca să împiedice presupusul ajutor dat de Italia revoluționarilor și să pregătească alt ajutor al *stângii* franceze, dar în favoarea comunismului din Spania.

4 august. — Șeicaru mi-a cerut un interviu ca răspuns celui dat de Titulescu ziarului *Le Temps*, pe chestiunea Comisiei Europene a Dunării. L-am dat și *Curentul* l-a publicat azi-dimineață, sau mai bine zis a încercat să-l publice căci cenzura l-a masacrat. Nu numai că l-a masacrat dar a comis chiar o infamie: a tăiat tot sfârșitul declarațiilor mele lăsându-le să se sfârșească cu fraza: „Neînțelegrile noastre cu dl. Titulescu sunt numai de nuanțe. Îndeobște privim lucrurile cam în același fel", — și de la *virgulă* nimic altceva decât albul hârtiei! Or, tocmai aci începea o punere la punct care dovedea contrariul, și includea fraza lăsată de cenzură ca o simplă ironie. Înțeleg multe, dar ca cenzura să fie pusă în slujba unui falit — nu!

— Fost azi înspre Urlătoarea. Și drumul acesta a fost închis publicului. Ca să ajungi la vechea potecă, la plăcuta fostă plimbare fără urcuș, trebuie să cobori acum de la podul de piatră, pe drumul trăsurilor, până la spălătorie — dincolo de grajduri — și de acolo să urci *iar* pe o potecă nouă de altfel bine croită și frumos întreținută, pe care îți iese sufletul, de-a lungul cunoscutei Opler–Wiese. Ce poate lumea înjura pe Rege, e de nedescris! Până și femei cu rost la cap ca d-na Mironescu și surorile ei (Bragadir) povestesc că toată această închidere în jurul Palatului a fost făcută numai ca Lupeasca să se poată plimba fără grijă și fără să fie văzută, căci acum stă de frică la *Foișor*. E vorba să i se clădească o vilă în dosul Foișorului, mai aproape de garda Regelui.

5 august. — Elena Văcărescu a dejunat la noi. De când e milionară pare că s-a mai curățat puțin[1] la trup și că sufletește s-a mai îndepărtat de îndrumările celor ce mânuiesc fondurile secrete — în speță și de atâta vreme, Titulescu. Nu că i-ar dezaproba politica, dimpotrivă („il faut marcher avec les Soviets la mort dans l'âme, mais les autres veulent reviser nos traités") dar nu mai cască gura la tot ce cade din a Scopitului. A sosit de câteva zile în țară „Blumistă", mă asigura ieri Didina Cantacuzino. Față de noi nu s-a arătat însă câtuși de puțin entuziastă de noul curs din Franța, ba chiar ne-a spus că încercarea cu „Frontul Popular" nu se poate termina decât printr-o teribilă reacțiune a dreptelor, că războiul civil e aproape inevitabil și altele. Poate că și-a schimbat atitudinea față de sentimentele pe care le-a întâlnit în toate cercurile românești dar cred mai mult că Didina s-a înșelat. Simpatiile politice sunt întotdeauna împletite la Elena Văcărescu cu simpatiile și pretențiile personale. Dacă nu poate zice „Raymond (Poincaré) m'a déclaré hier"

[1] Subsolul moșiei Văcărescu (în Dâmbovița) vecină cu Bucșanii, unde s-a găsit atât petrol, a fost concesionat de Societatea Astra. Înainte de a se pune măcar o sondă. Elena Văcărescu și soru-sa Zoe Caribol, au și căpătat câteva milioane.

sau „mon cher Edouard (Herriot) cessez de ma raconter des histoires" — politica nu mai are nici un farmec pentru dânsa. Or, ne-a spus că aproape nu cunoaşte pe Blum (Léon) pe care nu l-a întâlnit decât de câteva ori, şi pe care l-a judecat cu severitate în faţa noastră. Mai mult: ne-a confirmat originea lui străină. Căci dacă nu prea cunoaşte pe Léon Blum, cunoaşte mai bine pe frate-său René Blum şi mai ales pe soţia acestuia, cu care a colaborat la nu mai ştiu ce asociaţie internaţională. D-na René Blum i-ar fi spus că Léon s-a născut la Vidin „ou par la quelque part" — iar despre d-na Léon Blum nu mai încape nici o îndoială că e *evreică din Brăila*. Dacă ar fi numai atât! Dar mai e şi spiritul rău al bărbatului-său, o militantă pasionată, care împinge pe toţi la luptă şi la excese. Franţa, sau mai exact Guvernul Franţei, în mâinile unei jidoavce fără graţii de la Brăila, iată un subiect pentru tapiţerie de Gobelins de împerecheat cu una înfăţişând pe Regele-Soare Ludovic al XIV-lea dictând pacea popoarelor Europei! Deşi apreciez foarte puţin personalitatea Elenei Văcărescu, plămădită din vanitatea ei şi din prostia celorlalţi, trebuie să recunosc că povesteşte cu haz. După ce şi-a bătut joc de unul şi de altul, mai toate persoane secundare şi necunoscute în afară de zidurile Parisului, ca de exemplu de Principesa văduvă Sixte de Bourbon apucată de mania conferinţelor — a trecut la faimosul potentat al petrolului Deterding[1] despre care ne-a spus lucruri interesante şi de mine cel puţin necunoscute. Deterding ar fi hotărât să se retragă din afaceri, din toate afacerile, nu numai din cele petrolifere *şi să se instaleze în Germania drept consilier agricol* (sic) *al lui Hitler*, punând toată imensa lui avere la dispoziţia Führer-ului pentru întreprinderile lui politice. Deşi a trecut de mult de 70 de ani, deşi a trăit ani de-a lungul sub influenţa primei sale soţii, o ovreică, rusoaică foarte inteligentă — Deterding a divorţat de curând şi s-a căsătorit cu o tânără dactilografă. „Oh, la dactylographie! Ce qu'elle a pu révolutionner les familles austères de la haute banque et de la «grande bourgeoisie d'affaires»!" observa nu fără dreptate Elena Văcărescu. Pe această primă madame Deterding am cunoscut-o şi eu la Paris, unde venea întruna, amestecată în treburile cercurilor *monarhiste* ruseşti (deşi ovreică). Fără să fie frumoasă, era o femeie simpatică, cam coaptă, fără tip semit şi foarte vorbăreaţă şi inteligentă. Venea totdeauna cu mâinile pline de bani (se zice că Deterding îi da un milion de franci de câte ori trecea

[1] Creatorul puterii lui *Royal Dutch*, adversarul care a înfrânt dominaţia universală a lui Rockefeller şi a lui Standart Oil, organizatorul controlului englez în industria şi în comerţul mondial al petrolului.

Mâneca) pe care le golea în ajutorul refugiaţilor ruşi. Probabil că astfel a făcut cunoştinţă marelui Duce Kiril (Împăratul!) care se vede că în dubla lui sărăcie i-a apreciat şi banii şi duhul. Elena Văcărescu povesteşte acum că Marele Duce (văduv de câteva luni) e pe punctul să se însoare cu această fostă madame Deterding care se intitulează deja Principesa Donskaia (sub acest nume i-a apărut săptămâna trecută portretul în revista engleză *Tatler*). Referindu-se la acest proiect de căsătorie, la toate nebuniile Regelui Alfons, la ale tuturor marilor Duci şi la ale Regelui şi Prinţilor noştri, Elencuţa încheia cu melancolie: „les derniers représentants des grandes dynasties sont acharnés à la perte du Principe monarchique!" Încheia, vorba vine, căci i-a mai turuit gura înainte. Ne-a povestit astfel că un bun prieten al lui Hitler i-ar fi spus că acesta nu va merge mai departe de o colaborare paralelă în chestiunea Anschlussului, nevoind să indispună Italia, dar că această *docilă* colaborare *o pretinde* de la Viena; dacă cumva regimul actual austriac s-ar îndepărta de la programul convenit, Hitler ar aduce în fruntea Austriei pe Habsburgi, *pe care îi are în mână. Astfel s-ar explica un împrumut destul de important pe care Deterding l-a consimţit Împărătesei Zitta şi Arhiducelui Otto.* Ar fi fost primul pas în colaborarea *agricolă* a lui Deterding cu Hitler! „Da agricolă, spunea râzând Elena Văcărescu, căci Arhiducele Otto e un bou! E complectamente degenerat şi puţina inteligenţă câtă o are, e toată în mâna popilor!" Habsburgii reîntronaţi de Deterding — ultimul succes al magnaţilor petrolului şi un nou subiect pentru seria volumelor publicate de Zischka şi de alţii împotriva acestora!

— Azi după-amiază au venit să mă vadă, de la Bucureşti, Pangal şi Dinu Cecropide. Pangal mi-a adus o ştire senzaţională. În tren de la Bucureşti a întâlnit pe d-rul Angelescu care l-a luat la o parte şi i-a dat informaţia confidenţială, dar precisă, că Guvernul pleacă. Tătărescu l-a convocat pe dânsul, pe Inculeţ, pe Victor Antonescu şi pe Franasovici şi le-a spus că în audienţa pe care va avea-o vineri 7 august, va spune Regelui că Guvernul nu mai poate face faţă greutăţilor şi că Majestatea Sa să găsească o altă formulă pentru octombrie, în cursul căreia luni urmează să se facă schimbarea. Hotărârea Guvernului — cei patru miniştri au fost de acord cu Tătărescu — ar fi irevocabilă (spune Angelescu). Până acum numai miniştrii (câţiva) ar fi arătat Regelui că schimbarea este necesară pentru a împiedica o încăierare a partidelor de extremă dreaptă cu cele de extremă stângă, *încăierarea încurajată de opinia publică exasperată împotriva actualului Minister.* Pentru pri-

ma dată o va spune-o Regelui şi Tătărescu. Angelescu socoteşte că după ei va veni un Guvern de mână tare, şi că numai eu la Interne pot garanta pacea şi liniştea (mersi). În nici un caz Guvern de partid sau ţărănist. Angelescu a pus pe Pangal să jure că nu va spune nimănui, nici chiar mie (!) cele aflate, şi pe care nu le ştiu decât cei cinci miniştri sus numiţi, nici chiar ceilalţi.

Dacă informaţia lui Angelescu corespunde cu adevărul, atunci chestiunea stă astfel: Regele a pus pe Tătărescu să spună celor patru miniştri etc. etc. Nu pleacă Tătărescu „de bon gré", doamne fereşte! Pentru mine, nu dau mare importanţă acestei senzaţionale veşti, fiindcă suntem în august şi în octombrie Majestatea Sa poate gândi şi face exact contrarul decât gândeşte şi ar vrea să facă azi. Şi totuşi! Ţin minte că Brătianu (Ionel) mă întreba în primăvara anului 1926: „Ce crezi că e în stare să facă Averescu?" — întrebare la care am răspuns: „Averescu e în stare să facă orice — chiar să nu facă nimic!" (Era vorba de o eventuală lovitură de Stat, la moartea Regelui Ferdinand!) Tot cam în acelaşi sens, aş zice că Regele Carol e în stare să facă orice — chiar şi ceva bun! Numai să o facă! Tare mi-e frică că se va răzgândi.

În legătură cu ştirea lui Angelescu, Pangal mi-a mai raportat o conversaţie avută ieri cu Aristid Blank, care l-a poftit la dejun (politeţe suspectă, date fiind relaţiile foarte vagi ale lui Blank cu Pangal). Aristid i-a spus că situaţia e foarte primejdioasă (Garda, asasinatele, Duduia etc.) şi că trebuie neapărat un Guvern tare. Numai eu la Interne, puteam salva ţara! (ţara, sau gaşca?) Dar că trebuia şi un preşedinte de Consiliu. Pangal, exasperat, a întrebat pe Blank pentru ce mai umblă Regele după un prim-ministru, când mă are pe mine (!). Blank i-a răspuns că nu e vorba de Rege, că îşi dă el părerea lui ca simplu cetăţean, că Regele e până în gât cu actualul Guvern, şi că rămâne încă să fie convins de necesitatea unei schimbări de regim. Că el, Aristid, ar fi încântat să mă vadă pe mine în capul Guvernului, dar crede că ar fi poate mai nimerit Averescu (!) ca să fie satisfăcută şi armata (!!!). Pangal care crede că Blank ştie mai multe decât spune (cred că se înşală) compară formula lui cu „formula de mână tare" a lui Anglescu şi vede în spusele confidentului d-nei Lupescu confirmarea celor destăinuite de ministrul instrucţiunii.

Toate aceste informaţii mă lasă rece. N-am avut niciodată tentaţia să scotorocesc în lada cu gunoi. Cu atât mai puţin azi: la ora 9 1/2 de seară părăsesc Sinaia şi *Rumunia;* mă duc să mă odihnesc o lună la Nauheim şi în regiunea Rinului. La vârsta mea toate au o importanţă foarte relativă, mai ales în politică.

8 august. — Sosit azi-dimineaţă la ora 10 1/2 la Nauheim şi tras la Grand Hotel.

De la Sinaia şi până aici, toate mi-au mers în plin, şi călătoria a fost plăcută şi instructivă, căci nu mai văzusem de foarte multă vreme ţinuturile prin care am trecut. Prin Austria n-am mai trecut, şi în Germania n-am mai fost din 1932 (înaintea lui Hitler), iar la Frankfurt à Main din 1911!

În dimineaţa de 6 august m-am deşteptat după graniţa ungurească. De la Szolnok, Orient-Expresul este acum îndrumat prin Czegled, staţie prin care nu mai trecusem dinainte de război, de când circulau trenurile internaţionale între Budapesta şi Bucureşti prin Segedin şi Timişoara. La plecarea din Budapesta de-a lungul Dunării, pe acea linie familiară pe care am circulat o viaţă întreagă, m-a apucat un dor nespus de tinereţile mele şi de vremurile trecute. Aici începea Occidentul, pe atunci, adică acel nou ritm de viaţă caracterizat prin faptul că elementele şi împrejurările încetau să fie vrăjmaşe omului şi-l ajutau dimpotrivă în realizarea scopurilor lui. Graniţa Occidentului s-a mutat acum la Viena căci cultura porumbului, caracteristică regimului oriental şi necunoscută în aceste regiuni înainte de război, a ajuns până la porţile acestei Capitale. Intrarea în Austria provoacă încă celor care au cunoscut falnica Monarhie dualistă sentimente cu atât mai jalnice, prin contrastul înfăţişărilor de ieri şi de azi, cu cât mizeria stă scrisă şi pe feţele oamenilor şi pe lucrurile neînsufleţite. De la Marchegg şi până la Viena, gările sunt într-o stare de dărăpănare şi de murdărie surprinzătoare; calea dublă a fost demontată între frontieră şi Raasdorf (şi probabil va fi demontată şi mai departe, până la Stadlan), şi totul pare părăginit, până şi atât de intens şi frumos cultivatele lanuri de odinioară pe întinsul cărora în locul păioaselor şi leguminoaselor plivite şi îngrijite creşte porumb şi — lucru de necrezut — buruieni! Această linie Viena–Presburg–Budapesta a fost pe vremea Habsburgilor principala arteră de circulaţie a Monarhiei şi ambele ţări (Austria şi Ungaria) s-au întrecut în înzestrarea ei tehnică, aşa încât ajunsese să rivalizeze din acest punct de vedere cu marile linii din apusul Europei. De când înaintarea Cehoslovaciei până la Dunăre a întrerupt circulaţia acestei linii şi a izolat cele două capete ale ei, ea a trecut în categoria liniilor de clasa a II-a, iar oropsita de pe vremuri, linia Budapesta–Bruck–Viena, i-a luat locul.

Deşi n-am văzut-o decât de la distanţă şi deşi n-am trecut decât de-a lungul marginilor Vienei, populaţia mi-a părut tristă şi deznădăjduită. Bărbaţii sunt prost îmbrăcaţi şi slabi[1]; femeile aranjate cu gust şi simplicitate nu mai oglindesc în ochii lor veselia vremurilor dispărute ci grijile zilei de mâine. Şi femeile şi bărbaţii tac, şi toţi ca şi toate par să aştepte ceva „eine Erlösung“, o mântuire, căci *aşa* nu poate să mai meargă. Mi-am pus deseori întrebarea, de la război încoace cum izbutesc vienezii să trăiască? Oraş industrial şi comercial, de 2 milioane de locuitori, cum de mai ajung atâţia foşti muncitori, atâţia foşti impiegaţi să-şi agonisească o pâine de când industria şi-a închis fabricile şi comerţul tarabele din lipsă de muşterii?

Din cele trei State prin care am trecut în spaţiul unei dimineţi, Ungaria, Cehoslovacia şi Austria — figura cea mai jalnică o înfăţişează cu siguranţă Austria. În Ungaria deşi nu sunt semne de entuziasm şi de belşug, viaţa pare normală; nu se constată în tot cazul dărăpănarea lucrurilor „ce au fost“ şi se observă chiar o uşoară mişcare înainte, care nu se poate explica decât prin inteligenta valorificare a producţiei agricole şi prin falsificarea bilanţurilor, bugetelor şi monedei — procedeu care în epoca de mistificare în care trăim nu e mai blamabil decât altul. În bucata de Cehoslovacie prin care am trecut prosperitatea e mult mai accentuată; Presburgul devenit Bratislava şi principalul port la Dunăre al nou întemeiatei ţări s-a îndoit, şi construcţii de tot felul, imobile — blocuri de locuit, fabrici şi institute publice ocupă locurile pe unde acum 30 de ani creştea viţa şi hameiul. Dar chiar în afară de Bratislava, prin tot ţinutul cehoslovac pe care-l străbătem apare silinţa unei ţări să-şi dovedească dreptul la existenţă prin afirmarea voinţei oamenilor şi exuberanţa operelor realizate. Şosele impecabile, case şi construcţii noi, liniile ferate spilcă şi gările curăţate, lustruite şi pline de mişcare dovedesc într-adevăr că în această parte a fostei Monarhii lucrurile merg mai bine ca înainte.

Deşi n-am nici o răspundere în ciopârţirea Austriei un sentiment de jenă m-a cuprins de câte ori am trecut prin Viena, de la război încoace. De data asta sentimentul m-a curpins parcă şi mai tare deşi n-am trecut prin Viena ci pe lângă Viena. După ce trece Dunărea, după ce trece peste Prater şi încalecă Donaukanalul, cam pe la halta Simeringer Hauptstrasse, Orient-Expresul a deviat spre Bruck iar de la Schwehat

[1] O droaie de lucrători de-a lungul liniei ferate (angajaţi probabil ca să li se procure o pâine) săpau aproape goi, disimulând sărăcia lor vestimentară sub ridicole pretenţii sportive.

(suburbia care adăposteşte marea fabrică de bere Dreher) spre Ober Laa şi de acolo prin Inzersdorf ajunge la Penzing şi la Gara de Vest. Chiar aşa, văzută din afară, nesfârşita adunătură de case[1] se dovedeşte moartă. *Nimic şi nimeni nu iese din oraşul amorţit şi nimic nu intră.* Îmi aduc aminte de forfoteala acestei mari Capitale dinainte de război, una din cele mai animate, din cele mai zgomotoase, din cele mai ahtiate de petrecere — îmi aduc aminte de frumoase zile de vară ca cea de azi în care aproape toată populaţia se revărsa asupra suburbiilor înflorite şi a Wienerwaldului şi nu pot să pricep unde sunt oamenii căci toate casele par totuşi locuite. Se vede că sunt prea ocupaţi să moară de foame. În tot cazul, spre Luxemburg, spre Rodaun — nimeni. Lainzul, Hierzingul şi toată partea dinspre Schönbrunn (prin care trecem) e pustie, după cum pustie vom găsi după plecarea din Viena şi valea Wien-ului de la Hütteldorf şi Purkersdorf până la Rekawinkel. La Westbahndorf, în cele zece minute de oprire n-am văzut decât feţe deprimate deşi temperatura zilei era răcoroasă — aproape rece — atmosfera morală deprimată părea a fi adaptată deznădejdei unei temperaturi caniculare. Dar nu erau flăcările soarelui de vină ci probabil focul care mistuia în sufletul fiecăruia ultimele speranţe de mai bine.

Până la Linz, toate liniile de drum de fier, inclusiv linia principală, înierbate (ce nu s-a pomenit înainte în Austria atât de îngrijită de rostul fiecărui lucru) iar gările imense, cu zecile lor linii de garaj inutile şi ruginite, moarte. Nici încărcări, nici descărcări — şi pentru prima dată de când am părăsit România am dat iar de parcuri de maşini şi de vagoane stricate, date la o parte şi exploatate drept cariere de fier şi de piese de schimb.

La Linz, ceva mai multă animaţie, şi în tot cazul lucrări mari în curs — probabil aceeaşi preocupare de a procura oamenilor o posibilitate de a-şi câştiga o pâine — gara se măreşte şi se reface, iar pe sub linii se sapă un tunel în prelungirea străzii principale a oraşului. De la Linz înainte, fără ca mişcarea să reamintească măcar ce a fost înainte, lumea îmcepe să fie mai voioasă. Probabil prin influenţa indirectă a hitlerismului german, vecin.

Deşi priveliştea e aceeaşi de o parte şi de alta a Inului, deşi aceleaşi case şi aceleaşi biserici şi capeluţe se ridică din mijlocul unor câmpii cultivate identic sau printre păduri în care se aliniează aceiaşi brazi,

[1] Demagogia socialistă de după război a mai sporit stocul de locuinţe din Viena ridicând enorme blocuri, cu sute de apartamente în care au fost găzduiţi refugiaţi de prin provincie sporindu-se astfel numărul stomacurilor goale şi gurile înfometate.

cum treci tunelul de sub oraş şi te opreşti în gara de la Passau ai impresia că ai intrat în altă lume.

Ritmul plin de viaţă al celui de al III-lea Reich te prinde de la graniţă. Hitler, nu numai că a pus în mişcare tot poporul german, cu mic cu mare, dar a mai cerut ca fiecare să fie mulţumit şi să o arate. Nu ştii dacă oamenii sunt mulţumiţi — primele impresii culese ar dovedi că da — dar toţi se arată nu numai mulţumiţi, dar chiar încântaţi. Contrastul gălăgiei sufleteşti şi a feţelor luminate cu mutrele de un cot tăcute şi deprimate — de o parte şi de alta a graniţei — e impresionant.

De la primul pas pe care-l fac în Germania lui Hitler, îmi dau seamă că nemţii trăiesc azi într-o stare de adevărată şi perpetuă halucinaţie şi că nu mai văd şi nu mai judecă lucrurile decât aşa cum le judecă Führer-ul şi le cere să le vadă. Aşa de exemplu, Führer-ul a hotărât că Olimpiada care îşi desfăşoară competiţiile la Berlin[1] — şi în care 52 de naţiuni sunt reprezentate prin tălpile şi prin braţele lor cele mai de seamă — înfăţişează cel mai de seamă eveniment de la război încoace şi aşează Germania în fruntea civilizaţiei mondiale, organizaţia sportivă fiind cea mai importantă preocupare a omenirii moderne. Şi a mai hotărât că acest covârşitor eveniment să fie sărbătorit, ca un prilej de reabilitare şi de mântuire de întreaga suflare germană, ca o „revanşă" a umilinţelor suferite după înfrângerea din 1918. Şi la glasul lui Hitler, tot poporul german s-a sculat ca un singur om. Toate oraşele din Germania sunt împodobite ca pentru sărbătorile mari; de la fiecare casă atârnă cel puţin un steag, steagul roşu al lui Hitler cu rotogolul alb încărcat cu o svastică neagră în mijloc. Alte steaguri, culorile germane, sau locale — ca pe vremea antebelică — nu se mai văd. Această boltă roşie sub care se trece, absolut pe toate străzile fie ele cât de depărtate de la centru, dă oraşelor o notă de incontestabilă veselie şi dovedeşte că roşul, când nu simbolizează porcăria moscovită e cea mai decorativă culoare. Şi nu sunt astfel decorate numai străzile oraşelor, dar şi ale

[1] Pregătirile făcute la Berlin în vederea acestei a 11-a Olimpiade n-au mai fost făcute nicăieri, şi, judecând chiar numai după reproducerile fotografice şi după cele scrise în presa germană consacrată în mare parte de când au început competiţiile, marelui eveniment — ţin de literatura poveştilor miraculoase.

Un adevărat oraş, cu cel mai desăvârşit confort, prevăzut cu amenajamentele tehnice cele mai perfecţionate, a ieşit din pământ la marginea Grünewaldului, între Charlottenburg şi Spandau. Fiecare naţiune îşi are cartierul ei, unde trăieşte şi petrece. Un stadion imens, alte piste speciale, un bazin pentru competiţiile nautice şi tot ce poate omul dori, au fost clădite nu în paiante şi „en trompe l'oeil" ca să dureze câteva săptămâni, ci în zid şi fier ca să rămână ca o veşnică amintire şi ca o capitală a sporturilor pentru întreaga Germanie, în aşteptare să fie a întregii Europe.

satelor, chiar prin cătunele care n-au văzut vreodată un picior de atlet. De asemenea toate gările sunt decorate, *toate*, nu numai acelea aşezate în drumul oaspeţilor străini, şi decoraţia constă în mici steguleţe reprezentând culorile celor 53 de naţiuni înşirate pe sfori de-a lungul peroanelor. Am constatat pretutindeni şi culorile noastre în proporţie egală cu ţările mari ale Europei, şi mi se pare că cu atât ne vom alege din această Olimpiadă.

Preamărirea evenimentului nu se mărgineşte însă la aceste manifestaţii de ordin oficial sau oficios ce ar putea dovedi numai o bună organizare administrativă şi docilitatea cetăţenilor. Ceea ce impresionează mai mult e ecoul pe care cuvintele Führer-ului l-a deşteptat în sufletul fiecăruia. Pe stradă, oameni de toate vârstele nu comentează decât „recordurile" stabilite zilnic la Berlin; cetăţeni durdulii şi bucătărese ce se bălăcesc ca raţele din uşa unei prăvălii într-alta, fetiţe sprintene rezemate de bicicletă sau tineri cu capul gol, cu faţa îmbujorată şi cu „rücksack-ul" în spinare — toţi cu mic cu mare sunt cu ochii beliţi pe ediţiile speciale ce apar de 3–4 ori pe zi şi care comentează cursele de 100, de 200, de 1 000 de metri sau aruncarea greutăţilor sau nu mai ştiu ce, performanţe sigur strâns legate de soarta lumii. Megafoane înadins aşezate pe la răscruci şi în locurile de mai mare aglomeraţie dau veşti şi comentează fiecare gest al eroilor de pe stadion; prăvăliile au toate câte ceva în mostrele lor care să sublinieze importanţa zilelor pe care le trăieşte naţia şi cuvântul „olimpic" sau „olimpiadă" însoţeşte tot ce se expune de la borcanul de muştar până la cea mai elegantă pălărie de damă. Cele cinci cercuri împletite se lăfăiesc pe toate zidurile, pe toate ferestrele tramvaielor şi taximetrelor[1].

Manifestând atât de spontan şi atât de exagerat ar putea face să se creadă că asistăm la o explozie de nebunie colectivă, provocată de un nou mit. Trăim desigur într-o epocă în care preocupările sportive par a fi luat locul preocupărilor culturale de altă dată; accesibile fiecărui prost, desigur curentele sportive au ridicat valuri de o intensitate pe care curentele culturale nu le puteau ridica, dar *mobilizarea totală* a poporului german la care asist nu are la bază nici mitul, nici curentul sportiv, *ci alt mit*, mult mai puternic, care a cucerit tot poporul şi-l duce pe căile lui necunoscute: *mitul hitlerian.* E destul să stai trei zile în Germania ca să-ţi dai seamă că Führer-ul e stăpân absolut şi necontestat pe spiritul

[1] Însemnele Olimpiadelor simbolizează împletirea eforturilor celor 5 continente. Deşi au fost întrunite până acum zece olimpiade, abia acum am aflat existenţa acestui nou simbol de viaţă pe care probabil nici nu l-aş fi cunoscut dacă n-aş fi venit în Germania.

maselor. Cei câțiva intelectuali răzvrătiți — în afară de ovrei — care se zice că ar mai fi împotriva lui Hitler stau ascunși și nu îndrăznesc să se arate. Oricare vor fi rezultatele acțiunii lui Hitler, oricare ar fi judecata posterității asupra lui, un lucru trebuie să i se recunoască: din sufletul multiplu al Germaniei a făcut un singur suflet. Că o fi bine, că o fi rău, altă chestiune. Deocamdată să constatăm că într-un popor de peste 70 milioane de oameni bate o singură inimă — să o constatăm și să luăm aminte. Poporul german e azi un popor *care crede,* și un popor care crede își realizează toate năzuințele.

Judecând după experiența de la Frankfurt, viața orașelor nu s-a schimbat sub noul regim — beția ocazională a steagurilor roșii lăsată la o parte. Aceeași ținută impecabilă a străzilor și aceeași perfectă organizație a serviciilor publice. Aceeași curățenie, aproape supărătoare fiind ca stânjenitoare de orice libertate. Clădiri și lucrări particulare și publice, pretutindeni în construcție. Spre marea mea mirare *nici o uniformă,* deși Frankfurtul e la doi pași de Rin — poate tocmai din cauza asta. În 48 de ore n-am întâlnit nici un ofițer, nici un soldat. Câtă deosebire cu aspectul străzilor și localurilor publice dinainte de război, când uniformele mișunau și te izbeai de ele la fiecare pas! Remilitarizarea Germaniei să fie și ea un mit? Lucru ciudat n-am întâlnit decât *doi* tineri în uniforma secțiunilor de apărare și de asalt hitleriste (S.S. și S.A. adică Sicherheits-Scharren și Sturm-Abteilung)[1] — un contrast iarăși caracteristic cu puzderia de cămăși negre care circulă pe străzile orașelor italiene.

Parcă numărul ovreilor a mai scăzut mai ales în localurile publice, deși la Frankfurt sunt la ei acasă; se vede că totuși se arată mai puțin.

La hotelul Frankfurte-Hof n-am mai găsit clientela elegantă dinainte. Lipsesc englezii și americanii. În schimb mulți italieni pârliți, nespălați și guralivi. Ținuta hotelului și mai ales a restaurantului se resimte.

Revăzut „Römerul" și Domul. Atâta mărire istorică nu putea să încapă în cele trei saloane imperiale și în „bisericuța" vecină. Cu toate cele 36 de „elecțiuni" împărătești și cele 12 încoronări, nu există nici un cheag între orașul de negustori și de cămătari care a fost totdeauna Frankfurtul și al II-lea Imperiu Roman. Și sub Habsburgi și înainte de ei, inima poporului bătea aiurea.

Vizitat pentru prima dată casa părintească a lui Goethe în Hirschgraben, casa restaurată și repusă cu migăleala cunoscută a Herr Profes-

[1] S.S. constituie o trupă de pază, mai ales pentru Hitler și oamenii lor sunt plătiți. S.A. sunt toți ceilalți nazi, și nu primesc nici o leafă.

sorilor, în starea în care se afla pe vremea genialului poet. O oroare înspăimântător de tristă. Camera în care s-a născut Goethe, mică și întunecoasă, strânge inima. Cât soare a trebuit să aibă acest om în sufletul lui ca să scrie în această pușcărie Götz von Berlichingen, Clavigo, Werther și începutul lui Faust! Posomorâta casă — de altminteri încăpătoare pentru vremuri și cu pretenții — explică pasiunea poetului pentru lumina Italiei și relativa lui neînțelegere pentru o artă pe care nefasta influență a unui Winckelmann nu ar fi fost în stare, singură, să-i ascundă ritmul.

10 august. — Bad Nauheim e un buchet de vile confortabile la poalele Taunusului. Parc splendid atât de bine ținut încât oamenii se sfiesc să calce pe alei, să nu le strice. Arbori bătrâni, tei, castani, arțari, cu coroane seculare. Stabilimente de băi moderne clădite cu gust și cu tot confortul. Un Kurhaus mai vechi, de pe vremea Prinților de Hessa, dar nu prea urât, nici antipatic.

La Nauheim nu se prea bea apă (e o singură sursă) ci se fac băi, care au reputația că întăresc inima și reglează circulația. Doctorul Hubert — inteligent — nu-mi găsește nici o leziune (crosa aortei dilatată, ventricul stâng cam mărit — ca la 65 de ani!) și socotește că micile tulburări care m-au supărat astă-primăvară erau datorate oboselii. Vom vedea.

Profitat ieri de o după prânză de libertate ca să fac o excursie la Saalburg și la Homburg, cu un autocar — pentru prețul de 3 1/2 mărci, o splendidă organizație germană!

Saalburgul este un „castrum" roman reconstituit cu multă cheltuială și reclamă de Împăratul Wilhelm al II-lea pe muchia Taunusului, pe acel „limes" săpat de romani de la Rin la Dunăre ca să apere Imperiul de năvălirile germane. Toată lucrarea e fără interes. Herr-Professorii au zidit clădirile după medalii, după reliefurile columnei Traiane, după descrierile celor vechi, pe urmele fundațiilor găsite. Le-au zidit nu după fantezia lor, căci nenorociții n-au avut nici o umbră de așa ceva, dar după placul stăpânului lor. Lui Wilhelm al II-lea îi plăcea să se joace aici de-a Împăratul roman și să se fotografieze cu Regele Angliei (Eduard al VII-lea) și cu Regele Siamului.

Homburgul e o glorie decăzută, o glorie de pe vremurile lui Napoleon al III-lea. Aici au fost instalate primele jocuri în stil mare de către frații Blanc. În schimbul unui împrumut de 100 000 de taleri, Prințul de Hessa-Homburg a dat isteților francezi concesiunea jocurilor. Un Casino monumental a fost construit pe principala stradă a orașului și timp

de 20 de ani toată floarea Parisului şi-a petrecut verile la „Hombourg" să-şi încerce norocul. Homburgul fiind incorporat în 1866 Prusiei, Bismarck a desfiinţat jocurile acordând însă concesionarilor un răgaz până în anul 1872, când jocurile au fost definitiv suprimate şi fraţii Blanc s-au mutat la Monte-Carlo, pentru fericirea Prinţului de Monaco.

Ridicat în acea perioadă de totală lipsă de gust care a caracterizat a doua jumătate a veacului al XIX-lea, Casinoul din Homburg devenit acum „Kurhaus" este păstrat ca o relicvă, cu îngrijire, în starea lui iniţială, şi arătat cu mândrie vizitatorilor de câţiva feciori care mai poartă livreaua vremurilor dispărute. E o oroare în toată puterea cuvântului. E de neînchipuit cum meşteri veniţi dintr-o ţară cu atâta tradiţie estetică cum e Franţa au putut concepe ceva atât de hidos ca cele trei saloane în care funcţiona ruleta şi „trente-et-quarante". Dar sala de teatru! Să-i pui foc! Amuzante vreo 12 cadre mari, fotografii reprezentând în grupuri înalţii oaspeţi regali şi imperiali ai Homburgului pe vremea crinolinelor şi „turnurelor". Picknick-uri ridicole, curse de domni care împing cucoane în roabe, curse de dame înfoiate care împing roabe goale — toate organizate de Prinţul de Galles, un mare prieten al Homburgului — încearcă în zadar să reînvieze pe ziduri o epocă apropiată dar atât de moartă. Lumea priveşte însă cu smerenie, dacă nu cu regrete, la toate aceste cadre care fac parte din marea moştenire a trecutului.

În opoziţie cu Nauheimul, staţiune balneară modernă care ar putea fi aşezată şi în Conecticut sau în Noua Zeelandă, Homburgul e un vechi oraş cu uliţi strâmte dar pline de caracter, care dau pe o stradă largă. Influenţa esteticii franceze, vecină, se simte deja în aspectul mai tuturor caselor mai vechi de 100 de ani. Într-o parte a oraşului se ridică un castel al Principilor de Hessa-Homburg, preluat de Hohenzollerni după incorporarea provinciei şi în care Împăraţii Wilhelm I şi al II-lea îşi primeau în fiecare an neamurile. Astfel printre oaspeţii fotografiaţi în Casino, e şi Împăratul Nicolae al II-lea al Rusiei, cu Ţarina, veniţi să pună prima piatră a bisericii ruseşti...

În castelul de la Homburg şi-a instalat Împăratul Wilhelm, pentru un timp îndelungat cartierul general, pe vremea războiului din 1914. Alături de castel, tot dânsul a clădit o biserică monumentală în care „Profesorii" au pus toată arta lor şi materiale alese. Interiorul e inspirat de Agia Sofia de la Constantinopol, dar prin alterarea proporţiilor tot ce e viaţă şi minune la Bizanţ e experienţă moartă şi nereuşită la Homburg. Operă totuşi interesantă fiindcă dovedeşte o dată mai mult falimentul „Profesorilor".

O încântare, la Homburg, este parcul care se întinde de la terasele din dosul Casino-ului, peste vale, până la un deal împădurit. Ca desen şi ca întreţinere, e unul din cele mai frumoase parcuri din Europa, şi în jurul lui mişună acum viaţa celor circa 10 000 de „kur-gäste" care vin să ia în fiecare vară băi inofensive în această staţiune balneară.

— Deşi trăiesc în afară de curentele politice de când am plecat de la Sinaia, aflu printr-un ziar care îmi cade în mână că în ziua plecării mele din România, în 5 august, generalul Metaxas, primul ministru al Greciei a dizolvat Parlamentul (ales astă-iarnă) şi a proclamat dictatură. Moivul mărturisit: necesitatea unui Guvern de mână tare împotriva pericolului comunist, din ce în ce mai ameninţător. Am notat deja de câteva luni acţiunea sovietică începută şi în Grecia, odată cu cea pusă la cale în Spania, în Franţa şi în Algeria. Nu ştiu până la ce punct lovitura pe care o încearcă generalul Metaxas era necesară pentru măsurile de luat împotriva comuniştilor. E mai probabil că generalul a vrut să taie încurcatul nod al raporturilor politice dintre diversele partide din Grecia, nod pe care, cu toată buna lui voinţă, Regele Georgios n-a putut să-l descurce. Speranţele puse în Restauraţie pentru o normalizare a vieţii politice greceşti par că se năruie. Buna-credinţă şi buna-educaţie nu sunt de ajuns în politică pentru a duce o întreprindere până la capăt. Regele George a fost lipsit de autoritate şi a pierdut partida. Nici dictatura pe care o încearcă generalul Metaxas nu poate duce la nimic. Pentru o dictatură trebuie un dictator, şi generalul Metaxas n-a dovedit prin nimic că ar fi omul indicat pentru un asemenea rol. Dacă dictatura unui genial poate salva o ţară, proceduri dictatoriale în mâna unui nechemat nu pot să ducă decât la o pieire sigură.

Din Spania veştile din fiecare zi se aseamănă. De o parte şi de alta se comit nemaipomenite cruzimi şi fiecare pretinde că e sigur de victoria finală. Deocamdată lucrurile stau cam pe loc şi Madridul este încă în mâna Guvernului Frontului Popular, ca şi Barcelona.

12 august. — Făcut ieri, de dimineaţă şi până seara, o frumoasă excursie cu autobuzul şi cu vaporul. Cu autobuzul am plecat din Nauheim după ora 7 dimineaţa şi prin Homburg (fără să ne oprim) şi lăsând orăşelul Hoechst (incorporat de câtva timp la Frankfurt) la stânga, pe o autostradă cimentată, recent construită pentru a lega Frankfurtul cu Mainzul şi bifurcând înainte de Weilbach la dreapta, am ajuns prin Erbenheim înainte de ora 9 la Wiesbaden. Din nenorocire am făcut tot drumul pe ploaie — dar în această grădină dintre Taunus, Rin şi Main, nici pe ploaie nu te poţi plictisi. E unul din colţurile cele mai civilizate

ale Europei. Orașele și orășelele — căci satele sunt adevărate orășele, pavate, cu trotuare, cu lumină electrică și cu gaz, cu alei seculare, cu edificii impunătoare și cu tot dichisul urban — orașele și orășelele stau unul într-altul și abia ai părăsit o localitate, te pomenești într-alta. Iar ce nu e clădit, e brăzdat de șosele asfaltate, de linii ferate — mai toate duble — de linii de tramvaie și de inextricabile șiruri de piloane metalice care distribuie forța electrică în toate părțile. La câțiva kilometri de Nauheim, după Friedberg și între Ober Rosbach și Friedrichsdorf, am trecut pe sub noua autostradă, lucrare impunătoare în construcție, menită să unească Germania de Nord cu regiunea Pădurii-Negre și deja deschisă circulației între Frankfurt și Heidelberg. Prin proporțiile lor, aceste întreprinderi[1] menite să simbolizeze trufia regimului hitlerist, reamintesc marile lucrări romane. Într-o țară în care șoselele sunt atât de numeroase și atât de excelente, într-o țară în care căile ferate s-au dezvoltat și organizat într-o rețea atât de completă, omul de bun simț se întreabă dacă miliardele cheltuite cu aceste autostrăzi, dacă atâția bani băgați în pământ și în beton nu constituie un lux inutil. Specialiștii răspund că tracțiunea automobilă pe stradă e menită să înlocuiască tracțiunea pe șine și că în curând căile ferate vor dispare, menținându-se numai liniile necesare pentru legăturile la distanță mare, și că pe acest teren Germania trebuie să fie — și va fi gata, înaintea altor țări. O fi. Am trăit destul să văd drumurile de fier trecute la muzeu, după ce în copilăria mea am asistat la inaugurarea primelor linii în țara mea și la o primă trecere la muzeu a diligențelor și a trăsurilor de poștă. Așa merge omenirea înainte, și cine știe ce vor mai vedea copiii copiilor noștri! Probabil că peste 50 de ani nu se va mai circula decât prin văzduh, nici măcar deasupra capetelor noastre, ci prin stratosferă!

Suprafețele rămase libere între orașe, orășele, șosele și linii ferate, sunt cultivate ca grădinile. Nici o buruiană, nici un locșor neutilizat și tot ce iese din pământ pare să fie sădit și îngrijit fir cu fir. De la Nauheim și până pe Rin, am trecut printr-o simfonie de varză și de sfeclă. Țară de proprietate mică, și chiar foarte mică și de o cultură super-intensivă, câmpul se înfățișează la dreapta și la stânga drumului printre parii care poartă tot felul de sârme, ca un nesfârșit covor de petice în care vânătul argintiu al verzelor hidrocefale (e drept că a plouat toată vara) alternează cu verdele închis al sfeclelor ce își ridică cotoarele, fără o lipsă, la o înălțime de aproape un metru. N-am văzut nicăieri și niciodată o asemenea exuberanță în creșterea acestor două neprețuite

[1] Sunt o serie de autostrăzi în construcție.

plante care și-au găsit aici un loc de elecțiune. Printre ele, pe ici, pe colo câteva rușinate miriști de secară acoperite cu cârteți atât de numeroase și de bogate, încât se vede că nici această disprețuită graminee nu e lăsată în creșterea ei, la voia întâmplării. Dacă măcar un sfert din întinderea ei ar produce cât produce acest colț de pământ, Germania ar fi cea mai bogată țară din Europa. Înapoierea, tot cu autobuzul de la Koblenz la Nauheim, prin valea Lahnei și printre platourile Taunusului ne-a arătat însă că din nefericire pentru ea, chiar în părțile care nu sunt stepe de nisip, Germania e mai mult piatră și pământ de oale pe care nu crește, din voie, decât pinul și cu sila, o sărăcăcioasă secară.

La Wiesbaden ne-am oprit o oră. Wiesbadenul, despre care auzisem mult și pe care nu-l văzusem niciodată, mi-a fost o decepție. Poate că a contribuit la această impresie și vremea rea, căci n-am putut vizita parcul — adică ce e mai frumos în acest mult lăudat oraș. În schimb, plecat cu turma, a trebuit să mă țin de ea și am vizitat Kurhausul, o oroare, deși prin dimensiunile și prin luxul lui constituie mândria Domniei lui Wilhelm al II-lea. Hall-ul, imens cu o boltă înaltă neluminată și zugrăvită cu materii stercovare, ar fi mai la locul lui în inima unui „Hauptbahnhof" trist și înfumat decât în a unui local de veselie. Dar ceea ce întrece orice, e sala de concert și de spectacole, cu proporțiile ei „colosale", cu luxul tâmpit al unei profuziuni de coloane și de pilaștrii de marmoră policromă, cu poleituri, cu un abuz de pictură simbolică, care nu simbolizează nimic, cu acea totală lipsă de măsură și de gust care caracterizează arhitectura și plastica de pe vremea celor doi Wilhelmi și pe care o vom regăsi la Koblenz, în „colosalul" monument închinat lui Wilhelm-der-Grosse și ridicat la confluentul Moselei cu Rinul pe promontoriul botezat „Deutsches Eck". Kursaus-ul de la Wiesbaden și Deutsches Eck de la Koblenz ne arată de ce sunt capabili „profesorii" înarmați numai cu manuale și cu documentare străină (mai ales italiană) și cu totul lipsiți de darurile care nu se capătă pe bază de diplome.

Orașul Wiesbaden — prin care ne-a plimbat autobuzul — pare plin de viață, și judecând după mulțimea prăvăliilor de mare lux, plin de prosperitate. Înfățișare modernă, banală și simpatică, cu uliți și cu minunate alei de arbori bătrâni.

De la Wiesbaden „carul" nostru ne-a dus la Asmanshausen, pe malul Rinului. Priveliștea se schimbă și devine măreață în fața impunătorului fluviu, după Schierstein. Apa curge la stânga noastră, iar pe dreapta se ridică dealurile acoperite cu vii, sădite pe terase proptite în

ziduri de piatră. Între şosea şi Rin, vilă lângă vilă, în mijlocul unor parcuri de toată frumuseţea, rămăşiţe de pe vremea când viile de pe Rin constituiau o avere. Trecem pe lângă câteva „Kellerei“ celebre, dar *jucăria* nu începe decât la Asmanshausen, unde fluviul intră în defileul din care iese la Koblenz şi care constituie celebra *Rheinfahrt* cântată de atâţia poeţi din veacul trecut, şi loc de exaltare al patriotismului german în jurul pintenului de la Loreley care spintecă apele râului, dar nu le mai spintecă, căci spiritul practic al generaţiilor moderne a despărţit stânca de valuri printr-o şosea câştigată prin umplutură (!) asupra fluviului.

Am spus că la Asmanshause începe *jucăria* fiindcă nu găsesc o expresie mai adaptată ca să cuprind într-un singur cuvânt impresia pe care o deşteaptă acest colţ de pământ, unic în felul lui. Pe un mal şi pe altul, de-a lungul apei, câte o dublă linie ferată pe care trenurile trec în continuu, într-un sens şi în altul şi câte o şosea ticsită de automobile de tursim şi de camioane ce se urmăresc fără răgaz în sus şi în jos; pe Rin, vapoare de călători, remorchere, şlepuri şi vaporaşe de serviciu de la un ţărm la altul, se întâlnesc sau se întrec într-o agitaţie ce nu se vede de obicei decât în porturile mari. Şi toate aceste marafeturi care aleargă fără să se oprească şi fără să se ciocnească, reduse în dimensiunile lor prin efectul distanţei, au aerul să fie reglate în mişcarea lor printr-un mecanism ascuns şi savant, ca jucăriile complicate din copilăria mea în care învârtind de o cheie, o ceată de vânători se punea să urmărească un cerb pe un munte de tinichea pe când la poalele muntelui un tren intra într-un tunel, altul ieşea dintr-însul, iar sus pe vârf se desfăşura atacul unei cetăţi. Dacă această „Rheinfahrt“ n-ar fi o jucărie, de proporţii uriaşe, n-ar fi posibil să treacă atâtea trenuri, atâtea automobile, atâtea vapoare, vădit menite numai să distreze, sau să uluiască pe spectatori. Aşa se explică numai, că defileul Rinului nu mai e o privelişte ci un spectacol. Până şi renumitele vii, mărginite de vale de-a lungul apei de un şir neîntrerupt de orăşele şi de vile, agăţate, sus, de castele ruinate care se ridică dinadins şi fără alt rost pe fiecare muchie, par a fi fire de lână verde lipite cu mâna, atât de regulate sunt liniile lor.

Această impresie de jucărie pe care mi-a dat-o Rinul de data asta, n-am resimţit-o acum aproape 50 de ani[1] când tânăr şi neblazat m-am apropiat pentru prima dată de malurile lui. Erau probabil şi mai puţine trenuri şi mai puţine vapoare, iar automobile deloc. Dar erau mai ales alte vremuri. Facilitatea deplasărilor prin mecanizarea vieţii din ultimele decenii a permis omului să pătrundă cu uşurinţă în toate colţurile

[1] În 1887. Am coborât Rinul cu tată-meu mergâmd la Ostanda.

vechiului continent, iar cinematograful ne familiarizează zilnic cu toate minunile celorlalte continente — aşa încât valoarea priveliştilor pe care le avem sub ochi e forţat micşorată prin comparaţii care-ni impun de la sine. La 17 ani, Rinul m-a impresionat adânc. Îmi aduc aminte că de pe vaporul cu care coboram spre Colonia, când am trecut pe lângă Loreley, pasagerii au început să cânte în cor „Wacht am Rhein“, şi aceastã manifestare m-a emoţionat până la lacrimi. Mi-am adus aminte de versul lui Musset:

„Nous l'avons eu votre Rhin allemand“, şi mi-am dat seamă că între malurile acestui râu nu curge numai apă, şi că valurile pe care le spintecam au legănat timp de veacuri năzuinţele şi antagonismele a două neamuri. Azi concepţiile politice şi sociale au schimbat faţa lucrurilor. N-am mai auzit cântându-se „Wacht am Rhein“, vremea legendelor a dispărut — cine mai cunoaşte pe cea de la Loreley? — le-au gonit pe toate automobilele şi claxoanele au speriat „fiicele Rinului“ ce alergau după inelul de aur.

O dată mai mult am constatat că nu trebuie să revezi după vreme îndelungată, locurile care te-au încântat odată. Decepţia e sigură, şi amărăciunea decepţiilor e greu de mistuit la bătrâneţe.

Îmbarcaţi la Asmanhausen la ora 11 şi 1/4, am debarcat la Koblenz la ora 1 1/2, şi după un ocol prin oraş, am pornit prin valea Lahnei, prin Ems şi Limburg spre Nauheim. O oprire de 5 sferturi de oră la Ems a fost pentru mine o staţiune dureroasă. Am petrecut o lună minunată cu scumpa mea mamă în această plăcută localitate în vara anului 1889. De atunci n-am mai călcat pe acolo, dar vai câte s-au schimbat în aceşti 47 de ani! Aproape n-am mai regăsit nimic de ce să-mi agăţ amintirile. Numai casa în care am locuit „Stadt Wiesbaden“ a rămas intactă. Kursalonul a fost refăcut şi mărit, Kurhausul de asemenea şi atât de caracteristica lui curte, pe care dau ferestrele de obicei locuite de Wilhelm I, a dispărut. Doborâtă a fost şi colonada de-a lungul râului, în faţa casei noastre. Şi câte altele. Numai piatra comemorativă a declarării războiului din 1870 n-a fost ridicată. Istoria cu depeşa de la Ems falsificată de Bismarck e cunoscută. Regele Wilhelm îşi bea în fiecare dimineaţă paharul de apă, plimbându-se printre simplii muritori. Pe vremea aceea, Regii n-aveau nevoie să fie păziţi la fiecare pas. Într-o dimineaţă, ambasadorul Benedetti a întâlnit pe Rege, lângă şandramaua care servea pentru inhalaţii (doborâtă, azi şi dânsa), şi i-a comunicat, din ordin, că războiul era declarat. Locul pe care sta Regele a fost în-

semnat cu o piatră pe care a fost săpată data. Piatra a rămas, dar inscripția s-a cam șters.

Îmi aduc foarte bine aminte că în acel an și odată cu noi mai erau la Ems următorii români: Effi Grant cu soția (născută Bălăceanu), d-ra Capitanovici (sora lui Teodor Capitanovici, fost viceguvernator la Banca Națională), d-na George Opran și un căpitan Constantinescu, ajuns mai târziu general: nici unul nu mai e în viață, afară de mine. Mângâietoare constatare.

Limburgul e un orășel animat cu cartiere nou ridicate în jurul unui nucleu medieval tăiat de străduțe strâmte și cu case rămase de veacuri neschimbate. Orașul vechi se suie în trepte pe poalele unei înălțimi pe care se ridică „Domul", sau catedrala, o minunată clădire din epoca de tranziție între stilul roman și cel gotic (pe la începutul secolului al XIII-lea). Ogiva începe să apară cu timiditate — dar tot planul bisericii e încă al basilicelor romane. Proporții frumoase. Păcat că materialul din care e zidită biserica nu corespunde unei atât de remarcabile realizări arhitecturale. E cusurul aproape tuturor clădirilor din Germania, mai ales a celor vechi. Sărăcia materialului apare mai ales în case, toate în bârne aparente și ziduri de moloz, construite după un tipic — dar tipic simpatic, din afară cel puțin.

De la Limburg ne-am înapoiat direct, fără nici o oprire, prin Camberg și Usingen la Nauheim.

14 august. — Polonezii nu mai știu pe ce scaun să se așeze, și în nedumerirea lor se așează pe două. Pe când generalul Gamelin[1] e primit la Varșovia cu onoruri excepționale de generalul Rydz Smigly[2], viceministrul de externe, simpaticul nostru prieten contele Szembeck se prezenta „comme par hasard" lui Hitler la Berlin și îi explica probabil că vizita succesorului lui Weygand în Polonia nu are nici o importanță.

— Ziarele aduc știrea numirii lui Ribbentrop ca ambasador al Germaniei la Londra. Numirea nu e lipsită de importanță: Ribbentrop e inteligent și abil și *va face mult* pentru o apropiere între Anglia și Germania, afară numai dacă prietenul său intim, Lord Londonderry, nu-i va strica toată treaba prin obișnuitele sale gafe și prin exces de zel.

— A murit și Charles Benoit, părintele „proporționalei" în materie electorală, o remarcabilă inteligență și un scriitor cu miez și limpede. Din partizan convins a devenit cu timpul cel mai aprig adversar al sufragiului universal. Analizele lui asupra celor două boli sociale, „la par-

[1] Generalisimul armatei franceze.
[2] Succesorul mareșalului Pilsudski.

lamentarire" și „l'électoralite" vor rămâne ca două opere ale bunului simț. Un om de bun simț ca dânsul nu putea rămâne sub un regim demagogic ca cel din Franța actuală, decât în umbră. Și în umbră a și murit.

— În Spania războiul civil devine din ce în ce mai oribil, fără să se poată încă vedea de ce parte va fi izbânda. Fiecare o prevede după simpatiile sale. Ziarele germane au anunțat astfel zilele trecute fuga Guvernului din Madrid la Valencia, în vederea unei viitoare posibilități de evadare pe mare. Știrea nu s-a confirmat, a fost numai o schimbare de Guvern[1]: în locul necunoscutului Giral a fost numit un alt necunoscut. În schimb la Barcelona, doi generali naționaliști, generalii Goded și Buriel, au fost condamnați la moarte și executați imediat.

15 august. — Cum se învârtește roata lumii: îmi aduc aminte de modestul și nebăgatul în seamă căpitan Göring, la „Convegno Volta" din 1932 în Roma — și azi citesc în *Frankfurter Zeitung*, pe prima pagină o lungă dare de seamă asupra unei serbări ca din povești, oferite la Berlin notabilităților străine venite pentru jocurile olimpice, de același Göring, devenit însă ministru, Președinte (al Prusiei) și „General Oberst". Printre invitați: Regele Boris al Bulgariei, Prințul Moștenitor Gustav Adolf al Suediei cu Principesa Axel a Danemarcei, Prințul Moștenitor Paul al Greciei etc. etc. — iar în grădina *splendid* decorată a Președinției, de o parte baletul Operei, de alta un fel de Kermeză în care tipuri din toate ținuturile Germaniei fuseseră adunate, cu porturile lor originale pentru distracția înalților oaspeți. Tata „de la" Göring, trebuie să fi tresărit de plăcere, săracul, în mormântul lui.

— Neavând ce face am vrut să mă duc la cinematograf, dar pe unicul ecran din Nauheim nu apar decât filme slabe și perimate. Mi-am adus cu acest prilej aminte de o amuzantă istorioară pe care mi-a povestit-o Elena Văcărescu și care arată până la ce grad de prostie poate ajunge zelul platitudinii, în jurul oamenilor mari sau ajunși mari. Nimfa noastră națională, pe lângă alte fleacuri, prezidează și un fel de comitet pentru cooperarea internațională prin film, cu sediul la Paris, comitet din care face parte și ambasadorul german. Între altele, ilustrul areopag distribuie și două medalii de aur pe an. Anul trecut, comitetul a vrut în aproape unanimitate să acorde una din aceste medalii lui Charlie Chaplin — dar ambasadorul german a venit disperat la Elena Văcărescu și i-a spus confidențial că dacă se conferă medalia lui Chaplin, dânsul se va vedea nevoit să demisioneze din comitet. La mirarea Elenei, ambasadorul a informat-o că din cauza mustății („en mouche") pe care o poar-

[1] Nici măcar atât.

tă Chaplin — şi care e identică cu a lui Adolf Hitler — chipul, numele şi persoana vestitului comic sunt ostracizate în Germania, şi filmele lui interzise pe tot cuprinsul Reichului! Comitetul a renunţat să confere medalia lui Chaplin, şi astfel a putut conserva în sânul său pe reprezentantul Majestăţii Sale Hitler!

— Primit scrisori din ţară: în fine a plouat două zile! A scăpat porumbul.

17 august. — Excursia de ieri după amiezi, pe o vreme de toată frumuseţea: prin Usingen şi prin Weilthal (valea Weilei) la Weilburg (pe Lahn); de acolo la Braunfels şi apoi prin Wetzler şi Butzbach îndărăt la Nauheim. O minunată după-amiază şi hotărât lucru, automobilul e o invenţie mare — să nu mai scuipăm pe dânsa. Wilburgul se ridică pitoresc pe un deal stâncos într-o buclă a Lahnei, în jurul unui foarte considerabil dar destul de banal castel ce a aparţinut Casei de Nassau. Acum se adăpostesc diferite autorităţi, mai ales de ordin corecţional, şi o puşcărie şi nu se poate vizita. După ce am înghiţit o îngheţată de fragi — cu plăcere — fiindcă aşa era în programul autobuzului, am pornit peste dealuri şi peste văi şi am ajuns într-o jumătate de oră la Braunfels, castel enorm cu turle şi cu surle ce se conturează de departe pe înălţimea lui, şi pe care l-am vizitat, fiindcă era şi el în program, ca şi îngheţata de la Weilburg. Castelul Braunfels e leagănul Familiei Princiare Solms-Braunfels, care-l locuieşte şi în momentul de faţă. A fost restaurat în anii 1879–1880 de Principele Ferdinand de Solms, cu bani mulţi căci ajunsese o simplă ruină, şi cu ajutorul „profesorilor" care au făcut tot ce poate face omul cu „tehnică" dar fără vlagă. Pe dinafară e impozant, chiar foarte impozant cu enormele lui turnuri rotunde şi patrate. Pe dinăuntru, numai lucruri mediocre, copii de tablouri vechi şi câteva originale dar foarte retuşate, mobile de stil adunate pe la anticari, porţelanuri pe care ghidul nostru se obstina să le atribuie secolului al XIV-lea (!) şi un splendid spălător de mahon cu ornamente de bronz şi cu tot serviciul în argint aurit (vermeil), una din cele mai frumoase mobile ce se pot vedea din epoca Directoriului pe care acelaşi ghid o califica „Nöbel aus dem 18-tem Jahrhundert, stile *Ampör*" (adică Empire!). Încolo, ca în toate castelele germane coarne de cerb simbolice şi puşti inutile de toate şi pentru toate vârstele.

Scopul principal al excursiei noastre — în afară de plăcerea priveliştilor peste culmile şi de-a lungul văilor Taunus-ului — îl înfăţişa Wetslarul, care ne-a răsplătit cu prisosinţă de osteneală. Catedrala din Wetzlar e un edificiu din cele mai interesante şi unic în felul lui. Pe locul pe care se ridică au fost clădite mai multe biserici din care una în cel mai pur stil roman pe la 1140, din care a rămas însă numai faţada principală. Peste biserica romană a început să se ridice una în stil gotic, pe la mijlocul secolului al XII-lea, dar în loc să se doboare biserica veche din temelie şi să se construiască alta nouă, cum s-a făcut pretutindeni, s-a construit cea nouă peste cea veche care n-a fost doborâtă decât după ce cea nouă a fost gata sau aproape gata e deasupra sanctuarului precedent. Şi cum ctitorii din veacul al XIII-lea n-au avut bani ca să-şi termine lucrarea, faţada edificiului roman a rămas intactă pentru fericirea ochilor noştri, încălecată în modul cel mai curios de pilaştrii gotici uriaşi care n-au putut fi duşi până la boltă. Portalul principal al bisericii de stil roman a rămas astfel intact şi e o minune de linii, de bolte suprapuse tăiate printr-un pilastru central, de proporţii şi de ornamente, a cărui pereche s-ar căuta în zadar în cele mai pure exemplare de artă romanică din Franţa sau din Italia. Ce păcat că n-a mai rămas decât această faţadă din vechea biserică, căci cea gotică, deşi foarte interesantă ca amănunt de construcţie e lipsită de proporţiile care fac tot farmecul bisericilor din secolul al XIII-lea şi al XIV-lea. Nava nu e nici destul de înaltă nici destul de adâncă şi e prea mult luminată prin ferestrele prea mari pe de o parte în opoziţie cu cele din partea opusă, de dimensiuni mai reduse şi cu ornamentaţie mai severă. Acest amănunt ca şi decoraţia mai exuberantă, în ce priveşte capitelele coloanelor şi loburile ferestrelor dintr-o parte faţă de cealaltă, dovedeşte că cel puţin un secol a trebuit să treacă între construcţia laturei din dreapta şi a celei din stânga, şi se explică prin procedeul de clădire adoptat, de învăluire a vechiului edificiu, lăsat cultului pe tot timpul ridicării noului templu. Acest procedeu unic de construcţie mai dovedeşte că nu e nimic nou sub soare, şi că spre exemplu clădirea gărilor monumentale din ultimii 30 de ani fără ca cele vechi să înceteze un moment să funcţioneze pe timpul suprapunerii celei noi, „tout de force" considerat ca o minune a tehnicii moderne, a fost deja săvârşit acum 600 de ani de către meşterii zidari din Wetzlar.

Dar catedrala Wetzlar nu este interesantă în felul ei numai din punct de vedere arhitectural, ci încă şi din altul. E una din foarte puţinele biserici din Europa care serveşte în acelaşi timp şi cultului catolic şi celui protestant[1]! În momentul Reformei, ilustra catedrală se afla pro-

[1] Aceeaşi anomalie o mai înfăţişează şi biserica Heiligen Geist, de la Heidelberg. Alta nu cunosc.

prietatea unui capitol de ctitori („Stiftsherren") care aveau privilegiul să stea în vremea slujbelor în corul bisericii, restul navei nemaifiind la dispoziția cetățenilor orașului. S-a întâmplat însă în acele agitate vremuri că capitolul ctitorilor să rămână credincios bisericii catolice, pe când majoritatea orășenilor a îmbrățișat Reforma. Și capitolul ctitorilor a început să se certe cu reprezentanții comunei pentru posesiunea catedralei, și cearta a durat vreo 250 de ani până ce Tribunalul Suprem din Wetzlar[1] a pronunțat o sentință inspirat de biblica judecată a lui Solomon: jumătate din biserică (adică corul) a fost lăsat catolicilor și jumătate (restul navei) protestanților — dându-se în plus catolicilor dreptul să-și desfășoare procesiunile și prin partea rezervată protestanților și să iasă din Catedrală pe poarta principală. Actualmente un zid de paiantă, ridicat până la o treime din înlțimea edificiului, desparte cele două turme de credincioși, și fiecare din ele și-a așezat câte o orgă monumentală care răsun alternativ, căci slujbele religioase se țin într-un rit și într-altul la ceasuri deosebite. Ce ar fi să sune odată împreună! Dar pacinicii cetățeni din Wetzlar nu se mai ceartă!

De la Wetzlar ne-am înapoiat la Nauheim prin Butzbach, orășel vechi, devenit un centru industrial. Un *Markplatz* înconjurat de case din veacul al XVI-lea cu un *Rathaus* și mai vechi și cu o fântână *Alt Deutsch* a rămas ca un anacronism în mijlocul uzinelor și cartierelor noi.

Caracteristica aspectelor rurale în țările civilizate ale Apusului e desăvârșita încredere reciprocă și perfecta armonie ce domnește printre ființe, și între ființe și lucruri. Oamenii nu se vrăjmășiseră între ei (cel puțin în aparență, căci ce o fi în sufletul lor Dumnezeu știe!) și par mulțumiți de soarta lor. Pe drumurile asfaltate pe care le străbat, prin sate și pe lanuri, nici o urmă de luptă de clasă de invidie sau de sfială, ca la noi. Aici țăranii nu se înfățișează ca viețăți sordide, murdare și nespălate acoperite de țoalele spurcate de toate excrementele pământului și ale sărăciei, mai apropiate de boli alături de care își trag sufletul în praf; aici țăranul, curat, harnic și mândru e un om din clasa noastră, cu haine ca ale noastre, cu bicicletă, cu căruță și cu belșug. Clasa țărăneas-

[1] Pe timpul Sfântului Imperiu existau două tribunale supreme, unul la Viena, *Reichshofratul* și altul la Wetzlar *Reichskammergerichtul*, două Curți de Casație, cum s-ar zice azi. Pentru ce Wetzlar? Misterele Istoriei, cel puțin ale Istoriei cât o știu eu. La Tribunalul din Wetzlar a lucrat divinul Goethe, ca „Praktikant" în vara anului 1772, și s-a amorezat lulea de faimoasa *Lotte* (Charlotte Buff). Natural casa btrânului Buff conservată și azi a devenit un loc de pelerinaj pentru toți cei pe care îi unește cultul marelui poet, ca și casa în care s-a sinucis tot în Wetzlar dar nu din cauza Charlottei tânărul Jerusalem, sinucidere care a inspirat lui Goethe sfârșitul romanului său *Werther*.

că constituie un strat nobil al poporului, și ți-e drag să stai cu ei de vorbă și să trăiești printre ei. În țările civilizate ale Apusului nu există vrăjmășie între oameni și animale: vitele sunt îngrijite cu drag, și n-am văzut un copil torturând un câine sau o pisică. În aceste binecuvântate țări nu există vrăjmășie nici între oameni și lucruri: nimeni nu se atinge de un pom sau de o plantă și arborii încărcați de fructe stau neatinși de-a lungul drumurilor și prin câmpii neîngrădite. A rupe o cracă, ar fi o faptă rea pe care nimeni n-ar înțelege-o, și când mă gândesc că la noi trebuie să păzești arborii șoselelor ca să nu-i rupă oame-nii, așa din senin, ca să strice ceva! În binecuvântatele țări ale Apusului înjghebarea între oameni, animale și lucruri a ajuns la o stare de perfect echilibru care dă priveliștilor rurale o înfățișare de pace și de ......

....

23 decembrie 1936 ..... masoni; lui se datorește renașterea masoneriei la Iași și în Moldova. Ajuns în primele rânduri, a intrat în rivalitate cu Pangal, a călcat toate constituțiile Ordinului, și în cele din urmă — acum doi ani — a fost exclus din Masoneria Națională Română. Excomunicatul a întemeiat o altă loje și a încercat să o pună în legătură cu Marea Loje din Anglia. Aceasta a aprobat însă toate hotărârile Consiliului Suprem român și n-a rămas în relații decât cu Marea Lojă Națională Română. Schismaticul Sadoveanu, caterisit de Masoneria română, a intrat în luptă fățișă cu reprezentanța legală a Obedienței. Toate acestea, marele public nu le cunoaște însă, și Masoneria Națională Română duce în spinare ponosul urilor pe care le-a declanșat Sadoveanu.

— Ieri seară a murit Simki Lahovari după grele suferințe. Împlinea acum, în ianuarie, 56 de ani! Femeie inteligentă și plină de viață, simpatică și îndatoritoare, lasă pe urma ei numai regrete.

Ne legasem mult de dânsa în anii din urmă, și astă-vară a petrecut două luni în vila mea de la Sinaia. Un cancer abdominal nemilos a răpus-o în câteva luni. Pentru Regina Maria a cărei prietenă sinceră și devotată era, e o pierdere aproape ireparabilă. Cine ar fi crezut că se va prăpădi înaintea lui Nicu Lahovari, pe jumătate orb și paralizat, de mai bine de 6 luni!

24 decembrie. — Noul Rege al Angliei George al VI-lea a acordat Ducelui de Windsor (fostul Rege Eduard al VIII-lea) rangul nr. 3 în precăderile Curții Regale — adică imediat după dânsul și după moștenitorul Tronului (pentru moment moștenitoarea Tronului). Lucru de

necrezut însă, a acordat şi eventualei viitoare Ducese de Windsor — care va fi actuala mrs. Simpson — pe lângă titlul de Alteţă Regală şi rang imediat după Regină, *înaintea* tuturor Prinţeselor de sânge! Cât venin la Curtea engleză pentru ziua de mâine!

În legătură cu ultimele evenimente de la Londra se colportează tot felul de snoave şi „cuvinte de spirit". Aşa, spre pildă, la Paris se spune: „On ne Baldwine pas avec l'amour!" Iar la Londra, fiindcă a fost foarte serios vorba la un moment, să se treacă Coroana asupra micii Principese Elizabeta, se explică predilecţia englezilor pentru Domniile feminine în modul următor: lucrurile merg mai bine sub o Regină, fiindcă Regina are amanţi şi guvernează astfel bărbaţii, pe când Regii au metrese, şi guvernează femeile.

— Cine ar fi crezut că într-un partid atât de strâns şi de restrâns — ca stat major — ca Partidul Agrar, să izbucnească furtuna şi să meargă lucrurile, cum era să se întâmple, până la război „fratricid". Amicul meu Ottescu s-a năpustit asupra lui Radian cu o patimă şi cu o violenţă de nepriceput. De nepriceput, fiindcă nu se potrivea nici cu caracterul şi cu inteligenţa lui Ottescu, nici cu învinuirile *reale* pe care le aducea lui Radian. M-au torturat opt zile cu o ceartă inutilă; în fine aseară lucrurile s-au aranjat, cel puţin în ceea ce priveşte partidul.

— Presa internaţională democratică şi jidovită este iarăşi plină de ştiri alarmante, cele mai negre intenţii fiind puse în seama Germaniei antisemite şi anticomuniste. Germania trece, ce e drept, printr-o grea criză economică internă din cauza lipsei materiilor prime, pe care, cu moneda ei avariată, nu şi le mai poate procura. Schacht, vorbind de această lipsă a ameninţat lumea cu o „explozie". Atât a fost de ajuns pentru ca sicofanţii democraţiei integrale să anunţe „urbi et orbi" *proxima* intrare a Germaniei în război. Mai simplu ar fi fost să-şi dea seama că Schacht, foarte priceput în ale finanţelor, vorbeşte câteodată, cam fără rost cu privire la cele politice — şi că, dacă viaţa este grea în timp de pace fără materii prime e şi mai grea în timp de război. Mai mult: războiul nici nu poate fi dus fără materii prime!

25 decembrie. — O minunată zi de Crăciun. Soare şi cald. Deşi toate calendarele, toţi meteorologii şi toate babele cu ghiocii lor au prezis o iarnă grea, excepţional de grea, adică lungă şi geroasă, toamna s-a prelungit până acum, fără frig şi fără zăpadă.

Iarnă geroasă ne mai poate dărui Dumnezeu, căci n-am trecut încă de Bobotează, dar lungă nu mai poate fi. Pentru semănături, n-am avut de mult o vreme atât de prielnică. Pentru prima dată de la război încoace, viermii de toamnă n-au apărut. Grânele sunt splendide şi înfrăţite, rapiţa, neatinsă, e frumoasă.

— În drama lui Leo Ferrero[1] „Angelia" găsesc o frază care exprimă un vechi gând al meu, pe care n-am avut încă prilejul să-l aştern pe hârtie: „Mourir... mourir"...verbe étrange... mourir...

„N'est-ce pas cette chose qui arrive aux autres?" Ciudată coincidenţă de gânduri între un semit sută în sută şi un latin idem. Concepţia morţii trece peste hotarele raselor.

În aceste zile de veselă sărbătoare şi de vreme frumoasă, ideea morţii mă împresoară din toate părţile, nu mă pot desface de ea şi-mi otrăveşte aproape fiecare ceas. Cei 66 de ani care-mi bat la poartă stau de strajă şi nu mai lasă să intre nici o nădejde în casa mea... Poate că tragica moarte a Simki Lahovari, care m-a impresionat adânc, să fi determinat această depresiune morală, pe care trebuie să o înving.

— Câţiva vaidişti îmi povesteau ieri că Iorga, mai deşănţat decât oricând, mă înjură cât poate. De ce s-o fi temând caraghiosul? El, care ştie atâtea lucruri — fără să le fi mistuit de altminteri — nu cunoaşte oare zicătoarea românească: „de ce ţi-e teamă tot nu scapi?"

26 decembrie. — Zile radioase, cu soare, şi ieri şi azi. Azi-noapte a fulguit şi un strat de zăpadă de un centimetru s-a aşezat pe pământ — dar se topeşte.

— Aristid Blank a fost operat de apendicită. Deşi nu merita, i-am depus o cartă la Sanatoriul Elisabeta.

— Trăim vremurile pe care le-a prevăzut Jules Verne în povestirile lui pe care le-am citit copil. O damă din Paris s-a certat cu prietenul ei, i-a tras un glonţ de revolver, apoi s-a suit în aeroplan pe care l-a pilotat singură şi a debarcat în Anglia!

---

[1]Leo Ferrero este fiul faimosului istoric Guglielmo Ferrero şi al fetei tot atât de faimosului Lombroso, psihologul criminalităţii. Toţi jidani sadea şi habotnici. Şi d-na Ferrero-Lombroso scrie cărţi de filosofie. Tânărul Leo a fost ucis în America, într-un accident de automobil. Rareori se poate constata pecetea semitică cu atâta intensitate ca în operele acestor 4 autori, reprezentatori ai rasei lor pe terenuri deosebite. Întreaga familie Ferrero s-a expulzat singură din Italia, din oroarea fascismului, împotriva căruia scriu toţi.

Drama lui Leo nu e decât o searbădă satiră împotriva lui Mussolini, aplaudată de Bergson, alt jidan.

— Mi se spune că Costică Patzuris — bietul Patz! — zace bolnav în sala comună de la Spitalul Filantropia. Omul tuturor eleganțelor care a tocat atâtea milioane cu femeile, cu caii, cu jocul — soțul celei mai curtenite femei din București (moartă și ea în mizerie), nu mai are literalmente ce mânca: i-au sechestrat creditorii până și rufele ce i-au mai rămas. O altă epavă a strălucirilor de odinioară, Mihai Haralamb, valahul milionar devenit parizian 100%, care a întreținut ani de zile pe Jeanne Granier și câte alte pațachine „avec hotel et voitures", care a servit de model lui Sem caricaturistul și de „providență" celor mai iluștrii decavați de pe malurile Seinei — a ajuns și el fără franc și aproape orb să-și trăiască viața nu departe de amicul său Patz, prin cârciumile și casele sordide din mahalaua Griviței. O îndoită și groaznică răzbunare a virtuții asupra viciului?

— Istorioara „Jules Verne" despre care am scris mai sus este, după ultimele știri, și mai „Jules Verne" decât am notat-o. D-na Schmeter (căci așa o cheamă) zbura cu amantul ei, pilotul Lallemand și a început să se certe cu el, și să-l amenințe în plin zbor. Lallemand dându-și seama că nu era de glumit cu „fata aerului" s-a aruncat cu parașuta din avion. D-na Schmeter a tras asupra lui, ca asupra unei păsări, pe când cădea, și l-a rănit destul de grav. Apoi a continuat singură cu aeroplanul spre Anglia. Nici imaginația lui Jules Verne n-ar fi prevăzut o dramă aeriană ca asta.

27 decembrie. — Ieri după-amiază înmormântarea lui Simky Lahovari. Capela de la cimitirul Bellu, unde sicriul fusese depus încă de miercuri, era plină de coroane și de jerbe de flori. N-am văzut atâtea nici la înmormântarea lui Duca, cu prilejul căreia se sângerase un întreg partid, nici la a lui Ionel Brătianu, nici la a Regelui Ferdinand. Regele, Regina Maria, Principesa Elisabeta, Arhiducesa Ileana trimiseseră fiecare câte o splendidă coroană. A Reginei Maria era toată în flori albe, cu o panglică roșie pe care sta scris „To my little Simky". Și Principesa Elena trimisese una, prin Nelly Catargi. Lume enormă, toate clasele sociale fiind reprezentate. Vreo 5 discursuri și jale mare, căci biata Simky n-a lăsat nici un vrăjmaș pe acest pământ, ci numai prieteni.

— Afacerile din Spania au aerul să se încurce. Dopați de o parte și de alta a baricadelor de către prietenii lor de peste graniță, și naționaliștii și guvernamentalii par să se fi echilibrat ca forțe. Când doi beligeranți se echilibrează ca forțe, se stabilește un front care nu se mai schimbă până ce una din părți nu dobândește o vădită superioritate asupra celeilalte. Linia frontului ce pare să se fi stabilizat trece prin Madrid,

rămas în cea mai mare parte în mâinile guvernamentalilor. Cine va sparge această linie de front? Cel mai tare, și întărirea fiecăreia din părți nu mai poate fi urmărită astăzi prin mijloace de ordin intern, ci numai prin mijloace de ordin extern. Arme, muniții, echipamente și chiar oameni nu mai pot veni, în amândouă lagărele decât din străinătate — mai ales din Rusia și Franța pentru unii și din Germania și din Italia pentru alții[1]. — Războiul civil spaniol este astfel din ce în ce mai mult atras pe terenul internațional, teren pe care dacă nu conflictele armate, cel puțin cele diplomatice nu sunt excluse.

Anglia face toate sforțările pentru evitarea oricăror complicații și la sincerele sforțări ale Angliei pare că se asociază și Guvernul francez, *de frica unei încăierări cu Germania.* Acțiunea engleză urmărește un dublu obiectiv: să obțină un acord de neintervenție între Puteri și să găsească o formulă de mediație între beligeranți. Greutatea soluționării acestei îndoite probleme stă în deosebirea inițială de judecată a situației: Anglia și Franța nu urmăresc decât restabilirea păcii, oricare ar fi regimul învingător în Spania (Franța cu o notă de simpatie pentru guvernamentalii Frontului popular) pe când Rusia pe de o parte și Germania cu Italia pe de alta nu admit pacea decât ca o consacrare a regimului politic pe care fiecare din ele îl reprezintă. În Spania nu mai luptă două facțiuni indigene: luptă naționalismul totalitar cu judeo-comunismul, adică cele două mari ideologii care-și împart astăzi lumea. Franța neputând intra *pe față* în joc, naționaliștii vor câștiga foarte probabil partida prin ajutorul Germaniei și Italiei, oricât ar face „pacifismul" Angliei jocul Rusiei. Interesant de relevat un articol al ziarului *Le Temps* prin care se mărturisește că stabilirea unui Stat comunist în Peninsula Iberică ar fi un dezastru pentru Europa întreagă.

— În ultimile opt zile, lupta între cele două ideologii era să se dezlănțuiască cu o nouă violență în China, unde mareșalul Ceai-Ceai-Ceai a făcut prizonier pe mareșalul Hai-Hai-Hai (sau viceversa) și s-a răzvrătit contra Guvernului anticomunist și antirus din Nan-King. Se anunțase deja un început de mobilizare japoneză și pregătiri de intervenții rusești. Dar iată că telegramele de azi-dimineață ne aduc vestea că Hai-

[1] Zizi Cantacuzino, care vine de pe frontul Madridului, îmi spune că Spania mișună de străini. Sunt francezi și pe o parte a frontului și de cealaltă, după cum sunt înregimentați în Franța în Frontul popular sau printre Crucile de foc. Același lucru și cu germanii, cu italienii și cu rușii. Dar în marea lor majoritate rușii sunt de partea „barcelonetelor" iar germanii și italienii de partea lui Franco.

Numai francezii sunt împărțiți în mod aproape egal între cele două armate și se împușcă unii pe alții.

Hai-Hai s-a împăcat cu Ceai-Ceai-Ceai, şi că războiul „fratricid" s-a amânat. Cu atât mai bine! Deşi am citit cu mult interes şi cu multă atenţie trei romane chinezeşti scrise de d-na Pearl Buck, o americană născută şi crescută în China şi care ştie să vadă şi să descrie, tot nu mă pot familiariza cu viaţa şi cu moravurile din îndepărtata Împărăţie. Un lucru am priceput însă din citirea celor 3 volume — e că noi, europenii, nu putem pricepe nimic din ce se petrece în China, la distanţă cel puţin.

— Regele a plecat de joi la Sinaia, unde va petrece sărbătorile. Regina Maria le petrece la Sonnenberg (lângă Viena) la Arhiducesa Ileana, unde a invitat şi pe Ducele de Windsor! Nici nu se putea altfel!

— Eu, care sunt în război cu toţi ai mei pentru că sunt nişte puturoşi, şi fiindcă din cauza lor nu putem mânca decât la ore imposibile, citesc cu voluptate în Rabelais următorul distih:

Lever à cinq, dîner à neuf,
Souper à cinq, coucher à neuf!

(Rabelais, *Pantagruel,* Liv. IV Chap. 64)

De altminteri şi Bileau a scris (în *Le Lutrin*):

... Souvenez-vous bien
Qu'on dîner rechauffé ne valut jamais rien!

28 decembrie. — Anglia şi Franţa au făcut un demers la Berlin, prin ambasadorii lor, cerând Guvernului german să se ţină de angajamentul de neintervenţie în Spania, luat la Londra. Se pare că Guvernul german ar fi răspuns că n-are nici dânsul o dorinţă mai vie decât aceea de a vedea *toate Puterile* abţinându-se de la o imixtiune în afacerile Spaniei. Cu alte cuvinte: „que messieurs les assassin commencent!" — asasinii fiind în cazul de faţă sovieticii şi codiţele lor, coadele de topor democratice.

— Lungile negocieri menite să aducă o destindere şi chiar o apropiere între Italia şi Anglia, au luat sfârşit prin încheierea unui „gentlemen's agrement" care va fi pecetluit zilele acestea. Transformarea Legaţiei britanice din Adis-Abeba în Consulat (transformare imediat efectuată şi de Franţa şi de Statele Unite pentru Legaţiile lor, şi apoi şi de celelalte ţări) n-a fost decât un act premergător acordului şi o măsură menită să prepare opinia publică. Agenţiile telegrafice anunţă, pe baza informaţiilor primite de la Londra, că acordul anglo-italian va cuprinde următoarele 5 puncte:

1. - Obligaţia de a păstra pacea;
2. - Respectul intereselor reciproce ale celor două ţări;
3. - Asigurarea că accesul liber spre Mediterana va fi menţinut;
4. - Asigurarea libertăţii mărilor fără nici o restricţie;

5. - Menţinerea *statu-quo*-ului în Mediterana, în ceea ce priveşte poziţiile militare, bazele navale şi zonele de influenţă, ale celor două ţări.

— Asistat ieri la primul film al *Oficiului Naţional de Turism*, O.N.T., cu Coroana Regală pe deasupra. Primul film e: *Bucureştii!* În loc să cureţe de păduchi hotelurile câte sunt, prin regiunile atrăgătoare ale ţării sau să construiască altele noi, în loc să se îngrijească ca prin birturile localităţilor mai importante să nu curgă mucii bucătarului în bucate şi să nu se îngroape muştele în ele, în loc să stăruie să se astupe gropile şi să se repare podeţele pe şoselele abandonate până şi de Dumnezeu — Oficiul Naţional de Turism a început prin a cumpăra câteva automobile pentru lăfăirea nenumăraţilor săi funcţionari, prin scoaterea unei reviste de prisos şi prin filmarea costisitoare şi inutilă a Bucureştilor, care numai centru de turism nu va deveni niciodată. Iar directorul Oficiului, dl. Sergiu Dimitriu, secretar general la Interne, a avut neobrăzarea să-şi asigure situaţia printr-un contract pe 5 ani, prevăzându-şi bineînţeles o leafă tot atât de mare cât e şi incapacitatea sa în mizerie. Şi să nu aplauzi „Garda de Fier", când împuşcă! Nu împuşcă destul, şi mai ales împuşcă prost, adică fără rost!

29 decembrie. — Anglia şi Franţa, cele două Puteri democratice — hotărâte să nu intervină în afacerile spaniole, nu, Doamne fereşte — fac sforţări desperate pe lângă Germania, Italia şi Portugalia, ca să oprească trimiterea voluntarilor pe frontul lui Franco. Presa întreagă, în mâinile ovreilor, face o larmă enormă în jurul acestor intervenţii, mai ales în jurul celor de la Berlin. Titluri ca acestea: „Între război şi pace" — „Pacea Europei în mâna Germaniei" — „La un răscruci" etc. etc. se imprimă cu complezenţă în capul coloanelor mai tuturor foilor franceze şi engleze. În timp ce Germania pregăteşte războiul (dacă ar fi să ne luăm după ziarele jidăneşti) Führer-ul Hitler îşi bea liniştit cafeaua la Berchtesgaden. E amuzant de constatat că şi ziarele naţionaliste de la noi, căzute în cursă, reproduc ştirile alarmante ale presei judeo-democratice.

— În vederea comitetului Stelei Române care urmează să se întrunească la 15 ianuarie la Londra, Nae Ştefănescu mi-a adus ieri un memoriu în care înşiră toate nemulţumirile Băncilor române — recte ale lui. Unele sunt întemeiate, altele nu. Am avut impresia că în fond e nemulţumit că nu i se acordă o alocaţie specială, în calitatea sa de membru al Comitetului de Direcţie — alocaţie ce urma să se fixeze deja acum câţiva ani, şi care nu s-a mai fixat.

— Azi timpul s-a posomorât, probabil că va ninge.

— În ce hal a ajuns Franța, odinioară mândria lumii creștine („La France très chretienne" — „la fille aînée de l'Eglise"):

În afară de primul ministru (Blum) și de vreo 10 miniștri ovrei, citesc într-un ziar francez lista „jupânilor" ce funcționează în Cabinetele ministeriale: *Președinția Consiliului.* Cabinet: dumnealor domnii A. Blumel, ovrei; Jules Moch, ovrei; Heilbronner, ovrei; Grünebaum-Balin, ovrei; R. Hug, ovrei; d-nele Picard-Moch, ovreică; Madeleine Osmin, ovreică. *Subsecretariatul de Stat* idem. Cabinet: dl. Number, ovrei. *Ministerul de Stat.* Cabinet: dl. I. Schuler, ovrei. *Ministerul Justiției.* Cabinet: dumnealor domnii Weil, ovrei; Pierre Rodrigues, ovrei. *Ministerul de Interne.* Cabinet: dumnealor domnii Bechoff, ovrei; Salomon, ovrei; Cahen-Salvador, ovrei. *Ministerul de Finanțe.* Cabinet: dl. Weil-Raxnal, ovrei. *Educația Națională (Ministerul Instrucțiunii).* Cabinet: dumnealor domnii Marcel Abraham, ovrei; I.I. Moerer, ovrei; E. Wellhof, ovrei; Adrienne Weil, ovreică; S. Chaskin, ovreică. *Economie Națională.* Cabinet: dl. I. Cahen-Salvador, ovrei. *Marina Comercială.* Cabinet: dl. Gregh, ovrei. *Agricultura.* Cabinet: dumnealor domnii R. Lyon, ovrei; R. Kiefe, ovrei; R. Veil, ovrei. *Munca.* Cabinet: I. F. Dreyfus, ovrei *P.T.T.* Cabinet: dumnealor domnii Didkowsky, ovrei; H. Grimm, ovrei. *Sănătate.* Cabinet: dumnealor domnii Hazemann, ovrei; A. Rozner, ovrei; M. Wusler, ovrei. *Educație fizică.* Cabinet: dl. Endlitz, ovrei.

Și totuși în Franța ovreii nu constituie decât 2% din populație. Ce ar fi dacă în loc de 2 ar reprezenta 20%, ca în unele țări? Poate curentul antisemit care bântuie la noi, atât de absurd în unele privințe, să ne scape biata noastră țară de rușinea prin care trece Franța.

Toleranța este cu siguranță o virtute creștină, dar câteodată e și o mare pacoste.

30 decembrie. — Era să pierdem pe Max Auschnit, marele nostru financiar. Apucat în Orient Express de dureri nebune de abdomen, de năduşeli și de otihneli, a fost debarcat la Viena, pe o targă. Medicii chemați au diagnosticat o apendicită acută și au decis operație imediată. Operația a reușit pe deplin, așa încât o nenorocire națională a fost evitată.

— Presa democratică internațională continuă să facă mare vâlvă în jurul intervențiilor anglo-franceze, în lipsă de un alt subiect senzațional și în nădejdea unui ajutor de adus „frente"-ului popular din Spania. Natural e numai vâlvă, și treabă puțină. Germania și Italia se declară de acord cu o politică de neintervenție în războiul civil din Peninsula Iberică, mai mult, afirmă că *e politica lor*, și cer să se împiedice intervenția Sovietelor în favoarea comuniștilor de la Barcelona. Germania și Italia sunt gata să nu mai trimită nici un voluntar, nici o armă, nici o muniție pe frontul naționalist, dacă nici Rusia, nici Franța nu mai trimit nici ele nimic pe frontul guvernamental, Rusia se declară gata și ea, să nu mai trimită nimic, dacă Germania și Italia se vor abține de aci înainte de la orice intervenție. Cum însă neîncrederea domnește și de o parte și de alta, nu se va ajunge la nimic, fiindcă nu există nici o posibilitate serioasă de control al transporturilor.

În delirul lor germanofob, gazetarii evrei au mai găsit una bună: Germania ar fi hotărâtă să ocupe nordul Spaniei, ca să poată ataca Franța din două părți, într-un eventual viitor război! În acest scop, ea-și masează voluntarii în regiunea dinspre Burgos, și nu trimite decât foarte puține forțe (?) pe frontul Madridului, unde urmărește să țină pe generalul Franco imobilizat!

Pentru a ridica moralul barcelonetelor aceeași presă democratică publică vestea că armament în valoare de 2–7 milioane dolari a fost expediat din Statele Unite trupelor guvernamentale, și că autoritățile locale au fost nevoite să permită acest export deoarece legile americane nu prevăd restricții bazate pe principiul neutralității decât pentru cazul de război între diferite țări, iar nu și pentru cel de război civil!

— Pe când democrația integrală se joacă cu focul pe terenul internațional, în Franța și mai ales la Paris, grevele se țin lanț. Acum în ajunul anului nou, lucrătorii „alimentației" pariziene s-au pus în grevă, *ocupând* bineînțeles toate stabilimentele. În Franța, ca și în Europa, lipsește mâna unui stăpân, care să fie ascultat de toți.

— Obișnuita cartă de felicitare de anul nou din partea Regelui, însoțită de câte o vedere din țară, reprezintă de data asta Palatul Regal, așa cum va fi când va fi gata. Executată de Științbei, prin urmare sub indicațiile Suveranului, aquarela ne arată în locul aripii actuale cu Corpul de Gardă, una simetrică cu cea din față și care se va întinde peste locurile imobilelor Imperial și Wappner, expropriate. Palatul va câștiga mult ca înfățișare dar mă întreb — și mulți se vor întreba — dacă în vremuri ca acestea, în care țara duce lipsă de spitale, și spitalele de materiale, se poate face, desface și reface, cu prețul a zeci de milioane pierdute, o construcție de agrement și de fudulie regească? E ciudat, cum unii oameni nu învață nimic din Istorie!

— Zilele trecute a avut loc o vânătoare mare la Reșița. Au luat parte dl. Guță, primul, dl. Stoiadinovici, președintele Consiliului sârb, și la

masă a asistat şi dl. Victor Antonescu-Talleyrand. Ziarele dau comunicate discrete. Pare că s-a pus la cale soarta Europei şi a Balcanilor. Despre sârbi, nimic de zis, căci aşa a fost întotdeauna la ei — şi nici despre noi dacă Dumnezeu a vrut să ne pedepsească dând hăţurile Ţării pe mâinile grăjdarilor. Dar nu-şi poate omul ţine râsul privind aerele de mari seniori ce-şi dau aceşti salahori de rând. Vânătoare le lipsea! Nu s-ar fi înţeles mai bine la un pahar de pelin, la cârciumă? Despre ce au vorbit, nu ştiu nimic, dar nu-mi e greu să ghicesc: o încercare mai mult, cu argumente aduse de Antonescu de la Paris, de a fixa Iugoslavia în rândurile Micii Înţelegeri şi în catehismul lui Beneş. Se vede că fleurtoşlâcul sârbilor cu Germania, cu Italia şi mai ales cu Bulgaria — „tous les chemins conduisent à Rome" — a îngrijorat Parisul. Nu încape îndoială, dacă acesta a fost scopul exerciţiilor cinegetice de la Reşiţa, că toate au reintrat în ordine: nu s-a născut încă omul care să reziste farmecului lui Victor Antonescu şi surâsului lui Guţă Tătărescu.

31 decembrie. — Ciudată mai e cenzura noastră! N-a lăsat să se publice nimic despre întrevederea cinegetică de la Reşiţa, dar ziarele franceze sosite azi la Bucureşti publică următoarea notă:

„Bucarest, 27 decembre. Se conformant aux stipulations du pacte balkanique qui interdit à ses membres de conclure des accord séparés avec un cinquième Etat, sans prévenir ses alliés, M. Stoyadinovitch, président du Conseil yougoslave, a informé pendant la chasse qui a eu lieu dans le Banat, M.M. Tatarescu et Antonesco, le premier président du Conseil et le second ministrea des affaires etrangèeres de Roumanie, des negociations bulgaro-yougoslaves, concernant un pacte entre les deux Etats. Les negociations sont très avancées et le pacte sera conclu très prochainement.

La Bulgarie n-adhere pas au pacte balkanique et ne reconnait pas le *statu-quo* garanti par ce pacte, mais elle prend des angagements d'amitié plus précis[1] envers la Yugoslavie.

Les deux ministres roumain ont donné le consentement du gouvernement de Bucarest à la conclusion de ce pacte.

Quant aux gouvernements d'Ankara et d'Athènes, on croit savoir qu'ils font encore des réserves, craignant surtout que la Bulgarie, libre du coté yugoslave, ne reprenne l'agitation irrédentiste en Thrace et en Macédonie comme elle le ferait d'ailleurs sur la frontière de Dobroudja.

[1] ?!

On ignore si en dehors du pacte en discussion, le gouvernement yugoslave s'engage à soutenir amicalement les revendications bulgares concernant un acces à la mer Egée."

Pactul dintre Iugoslavia şi Bulgaria despre care Excelenţele balcanice s-au întreţinut la Reşiţa, e acordul „foarte limitat" despre care Midilef a vorbit lui Pangal la Sofia, într-o lungă conversaţie pe care am consemnat-o în aceste *Însemnări*[1] şi care dă adevăratul spirit în care Bulgaria a tratat şi tratează. Cele întâmplate acum sunt un început de confirmare pentru destăinuirile lui Midilev.

— Ziarele noastre povestesc primirea lui Radu Cruţescu, noul ministru la Sofia, de către Regele Boris şi reproduc discursurile protocolare schimbate. Pe când citeam declaraţiile ritoase ale noului nostru ministru, cu „misiunea lui", cu „eforturile lui personale de a strânge legăturile între cele două ţări", mi-am adus aminte de bucăţica de carne pe care o plimba mumă-sa în cărucior la Gmunden, şi mi-am dat seamă o dată mai mult, cât sunt de bătrân.

— O nouă formulă economico-financiară „sterilizarea aurului"! În urma devalorizării monetare a grupului aur european din toamna trecută, aurul a început să fugă din Europa în America, cu un ritm mai accelerat. Cu toate măsurile de apărare luate, conform înţelegerii tripartite (Franţa, Anglia, Statele Unite) încheiate pentru echilibrarea noii alinieri monetare, aurul a fugit în masă, transformându-se în dolari. A evadat astfel din Europa în America, în cursul ultimelor luni aur în valoare de peste 45 miliarde franci francezi. Rezultatul neprevăzut al devalorizării a fost o carenţă de metal în Europa cu o pletoră de dolari străini şi o inflaţie de investiţii străine în Statele Unite. Pentru a remedia aceste stări de lucruri, manevra fondurilor speciale, destinate de cele trei ţări echilibrării schimburilor fiind insuficientă — Preşedintele Roosevelt a luat o dispoziţie dictatorială în virtutea căreia aurul introdus de acum înainte în Statele Unite nu va mai putea fi cumpărat de Bănci şi servi la emitere de dolari. Va fi cumpărat de Stat care-l va păstra în Tezaurul Federal, imobilizat. Acest aur va fi astfel „sterilizat", adică nu va mai putea produce dolari!

Măsura, chiar dacă va aduce oarecari servicii schimbului internaţional, e un paliativ, şi nu va putea să stăvilească curentele determinate prin ineluctabile legi economice. Numai o reformă generală monetară, mondială, prin care s-ar întări încrederea detentorilor în valoarea intrinsecă a monedelor, ar putea rezolva o criză, în care *acomodarea* s-a con-

[1] Pe ziua de 20 decembrie 1936.

fundat prea des cu *vindecarea*. Pentru o asemenea reformă generală unanimitatea Marilor Puteri este însă indispensabilă. Cât timp Germania va persista în autarhia ei și *nu va vrea* sau *nu va putea* să-și alinieze moneda cu celelalte țări (greutatea de a-și procura aur și de a regla chestiunea moratoriilor datoriilor în străinătate), nu va fi nimic de făcut.

— Parcă ar vrea să ne facă să-l regretăm, anul 1936 sfârșește printr-o zi radioasă. E soare ca vara, cerul e albastru, termometrul arată +5° la umbră și nici un strop de zăpadă. E un timp nemaipomenit, dar toate sunt alandala...

—

Urmează volumul II (1937)

INDICE

nume de persoane

cu totul incomplet!

CUPRINS

Apărut: august 1998

Tiraj: 1.500 exemplare

Tehnoredactare computerizată:
MIHAELA NICOLA

Tipărit
DAVIC

49000